Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

Digitized by Google

PROV BIBL FRIESLAND
0028 1601

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

DE
NEDERDUITSCHE TAAL

IN ALLE DERZELVER

DEELEN

EN

SCHOONHEDEN

VOLLEDIG VERHANDELD,

EN

GEMAKLYK GEMAAKT,

TEN DIENSTE VAN ALLEN, DIE ZIG TOELEGGEN OP HET SCHRIJVEN VAN EEN

ZUIVEREN EN FRAAJEN STYL;

ZO WEL IN HET ALGEMEEN, ALS BIJZONDERLIJK IN DEN

KOOPHANDEL,

EN ONONTBEERELYK VOOR

JONGE DICHTERS.

DOOR

ERNST ZEYDELAAR.

EERSTE DEEL.

Te AMSTELDAM, bij
J. B. ELWE,
MDCCXCI.

P.B.v.I.

Digitized by Google

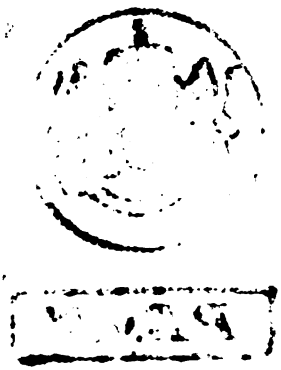

Digitized by Google

VOORRÉDE

AAN ALLE TAALLIEVENDE LEESEREN.

DE Néderduitſche Spél-konſt, 't voornaamſte gedeelte deeſer Taale, waarõp de gantſche Taalkunde berúſt (*a*), is 't hoofd-onderwérp van dit Wérk.

Alles wat ik van dezélve gezeid hèbbe, ſteunt op hèt gebruik dér bèſte Schrijv'ren én dér beroemdſte Dicht'ren.

Tót deeſen arbeid' bén ik aangeſpoord, door eenen ijver', om de Spélkunde, op eene régelmaatige leeſt' te ſchoeiën, én om, was 't mogelijk, te bevórderen dat mén, in ſteê van in ieder boek eene verſchillende ſpélling te vinden (*b*), overäl eene gerégelde ſchrijvwijze

(*a*) A. KLUIT voor HOOGSTRATENS Naemlijſt. *Voorr.* pág. X.

(*b*) HOOGSTRATEN wil zig niet moeiën mèt hèt ſchikken dér ſpéllinge, *die de Schrijvers bijkans zoo menig als 'er zijn, in zekere punten van elkander geſcheiden houdt.* Zie zijne ABNSPRAEK, pag. LXIX.

De Wélſprekende FRANCIUS zègt: *geen twee van onze Schrijvers zijn hier-*

Digitized by Google

wijſe ontmoette. Slaag' ik hierin maar eenigſints, zulks zal mij tót ongemeene blijdſchapp' verſtrèkken.

Ik hèbb' mij bepaald bij de beſchouwing' dér zès-én-twintig Lètteren van ons Alphabéth (Abc); zóó, dat ik eerſt de *zès* Vocaalen, daarna de *twintig* Conſonanten, ſtuk voor ſtuk, in hun verſchillend én uitgeſtrèkt gebruik, beſchouwe.

Alles wat ik geſchreeven hèbb' onderwérp' ik aan 't oordeel dér kundige Leeſeren. Zij die beſcheiden zijn, vitten niet naauw op kleine ſtruikelingen van de geenen die blijk van goeden will' geeven.

De ſpélling van *aa* voor die van *ae*, hèbb' ik, op 't voetſpoor van HUIDECOPER én van anderen, verdédigt. Ik weet' zeêr wél dat veele Schrijvers zig voor die van *ae* verklaaren. De Ouden ſchreeven meeſtäl *ae*; wij ſchrijven én behooren te ſchrijven *aa*; omdat onze tégenwoordige uitſpraak én ſpélling van die dér Ouden verſchillen. Die beweeren wil dat dér Ouden ſpélling én uitſpraak, in deeſen tijd' béter zijn dan de onze, dié laate ik zulks gaerne doen. Niemant zal ontkènnen, dat in andere Taalen, zoo wél als in onze Taal', van tijd' tót tijd', zoo in ſpélling' als uitſpraak', ménigvuldige veränderingen ingevoerd zijn. Dat die veränderingen nu *allen* geene verbéteringen maar verérgeringen zouden zijn, mag een ander voor mij bewijſen.

Mij-

hierin 't eens, ja niemand bijna met zigzelven. Zie zijne Voorr: voor GREG. NAZIANZENUS.

Zo weinig 'er twee graſſcheutkens elkander gelijk zijn, zo weinig vindt men 'er thans twee, wier ſpelling met den anderen overeenkome. A. KLUIT Voorr: voor HOOGSTR. pag. XI.

Het ſtuk der ſpellinge blijft nog al de twiſtappel onder de Spraakkundige. HOFSTEDES Voorr. voor zijne BIJZONDERHEDEN. pag. XXV.

Digitized by Google

Mijne gedagten omtrént hèt gebruik dér dubbele Klink'ren in de woorden *laan*, *laanen*; *leer*, *leeren*; *loon*, *loonen*; *luur*, *luuren*, &c. hèbb' ik ook opgegeeven én mèt de getuigeniſſen van taalkundige Schrijveren gerugſtaund, gelijk mén op zijn plaats kan nazien.

Bij de *i* hèbb' ik eenige woorden aangevoerd die aan onkundigen vreemd zullen voorkomen; als *Vaderin*, *Profeetin* &c. gewoon zijnde te zèggen, *Moeder*, *Profeetes* &c. Ondertuſſchen hèbb' ik dit, behalven uit HUIDECOPER, nóg mèt een bewijs uit VOLLENHOVE bekragtigt. Naderhand zijn mij nóg de vólgende onder 't oog gekomen.

De Boſchwaarzeggerin *vat eindlijk dus het woord:*
Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 354.

Die vondrijke Aartsbeulin, *hoe zwanger van gepeinzen,*
Weet ze echter door gemaakte eenvoudigheid te ontveinzen;
FEITAMA, in HENRIK. pag. 71.

Gints zwerft de Moorderin.
SELS. VERBOND dér GENADE. pag. 25.

Deeſe én dérgelijke woorden ontmoet mén meeſt in de Dichtkunde: in Hoogdraavenden ongebonden' ſtijl' mag mén ze ook béſigen.

Bij de *ij* hèbb' ik getragt te bewijſen, dat mén die Lètter voor eene zèsde Vocaal' te houden hèbbe, én aangetoond, wèlke woorden mèt *ij*, mèt *y*, mèt *ei* én mèt *ije* geſchreeven moeten wórden.

Digitized by Google

Tén opzigte van deeſe Lètter' hèbb' ik eene vrijheid gebruikt, van-wèlke ik mij verpligt vinde dén Leeſer te moeten kènnis geeven; naamelijk: in alle de aangehaalde plaatſen van Schrijv'ren, inwèlke de *y* voorkwam, hèbb' ik de *ij* geſchreeven; tén einde de régelmaatigheid van mijn wérk, in dit ſtuk, te behouden. Voor 't overige hèbb' ik dér Schrijveren ſpélling getrouwelijk gevólgt. Zij, die hier belang bij hèbben, gelieven mij de eerſt-genoemde ſtoutheid te vergeeven. In de Aanhaalingen uit dés Heeren HUIDECOPERS Proeve, mogt ik, mijns oordeels; deeſe vrijmoedigheid onbeſchroomd gebruiken, gemérkt dien Heer mij daartoe aanleiding gav, in 't Berigt, wégens de Lètter *ij*, agter zijne Proeve geplaatſt.

Bij de Verhandeling' dér Vocaalen in 't algemeen, hèbb' ik aangetoond, hoe én op wat wijſe mén dérzélver verſchillende klanken, door gepaſte klank-tékens, onderſcheiden kan. Alles wat ik oordeelde dienſtig te zijn om dat gebruik aan te dringen, hèbb' ik gezógt bij te brèngen. De Naamen én Werken van ſommige dér geener die deeſe ſchrijv-wijſe toegedaan zijn, hèbb' ik daar genoemd én opgegeeven, én will' die daaröm hier niet hérhaalen, om geen twémaal éene zaek te doen, én omdat hèt getal dier Schrijv'ren zoo ménigvuldig is, dat ik 't voor eene weeſenlijke ſtraf rékenen zou, de hèlft van dérzélver naamen uit te moeten ſchrijven. Egter kan ik niet nalaaten te zèggen dat zélfs eenen SPIEGEL (*a*) eenen TEN KATE (*b*) én eenen HOOFT (*c*) onder dien Lijſt behooren.

Hèt

(*a*) In zijnen HARTSPIEGEL.

(*b*) Aenleiding tot 't verheven Deel der Nederd: Taale, inzonderheid I Deel, in de Aanmerkingen over de Critique Spelkunde.

(*c*) De Droſt HOOFT in zijnen HENDRIK de GROOT. — Zie dit ook be-

Digitized by Google

Hèt tekenen dér dubbele Klink'ren door hèt bovengenoemde Driemanſchap gebruikt, hèbb' ik (doorgaans) niet nagevólgt, omdat ik oordeele dat onze dubbele Klinkers hunne langheid duidelijk genoeg aantoonen. Hier-én-daar nógtans, daar 't aller-noodzaak'lijkſt was, hèbb' ik dit in acht genomen.

Omtrént hèt gebruik dér *Accénten* maakt mén de vólgende tégenwérpingen. I. Dat mén de woorden, mèt dezélve getékend, ſchoon ze ongetékend zijn, nimmer anders uitſpreekt, én dat dus de tékens op dezélve van nul én geener waerde zijn. In ſommigen opzigte heeft mén gelijk; want de meeſte wélbeſpraakte Inwooners, zijn, door de opvoeding', zoodanig aan de klanken onzer Vocaalen gewoon, dat zij de woorden, ſchoon ongetékend, nógtans na dén eiſch dér *accénten* uitſpreeken. Voor zulke is mijn Wérk ook alleen niet geſchreeven; zulk een onderwijs hèbben zij niet noodig. Dit gedeelte van mijn Wérk zal meeſt dienſtig zijn voor Vreemdelingen, die onze Taal leerende, daardoor aan de klanken onzer Vocaalen zigt-én hoorbaar gewènd wórden. Dat dit in betrèkking' tót de jeugd ook van de grootſte zwaarigheid zoude verzéld zijn, durv' ik, bij ondervinding' ontkènnen. Is onze Vaderlandſche jeugd in ſtaat, om de Franſche Taal, op die wijſe te leeren, waaróm dan zouden zij ook niet in ſtaat zijn om heure Moedertaal dus te leeren? zoo zij maar verſtandig onderweeſen wórden.

An-

bevèſtigt in de, Godgel: Hiſt: Philos: Natuur-Genees-en Aardrijks-kundige, Poëtiſche en Regtsgeleerde Vermakelijkheden, voor de Maanden *July*, *Auguſtus* en *September* 1732. pag. 158. én 161. in de Aenmerkingen van L. TEN KATE HERMANSZOON, op de Nederduitſche Spraekkunſt van ARNOLD MOONEN. — Mèt welke Aanmérkingen van TEN KATE, ik 't genoegen hèbb' te zien dat mijne ſpélling meeſt overéénſtémt.

Digitized by Google

Anderen (II) ſtaan verbaasd, over de ménigte van ſchrappen óf ſtreepen waarméde mijne Lètters voorzien zijn. Zij zèggen dat 't Konſtgenootſchap NIL VOLENTIBUS ARDUUM, daaröver van ANTONIDES van der GOES beſchimpt is. Dat de laatſten in zijn Lijkdicht op Vondel, zègt

Hij beeft zijn letters met geen ſpietſen te verweren,
Zij zijn gebart: niets kan zijn Regementen deeren.

Ik betuig' dat deeſe Aanmérkingen, inzonderheid de laatſte, mij zeêr luttel voorkomen. Immers wat tóch kan de beſchimping van ANTONIDES in deeſen uitdoen? Daarënboven zègt mén dat LEUPINIUS van oordeel was, dat mén de accénten behoorde agter te laaten, tén minſten zoo lange tót dat dérzélver gebruik door eene openbaare wètt' vaſtgeſtèld én goedgekeurd was. — Of dit ooit omtrént de ſpélling' eener Taale geſchied zij, is mij onbewuſt. Ik voor mij hèbb' mijne gedagten durven zèggen én maak' mij niet verlégen dat ze door eene openbaare wètt' zullen afgeſchaft óf verbooden wórden.

Anderen wéderöm twijffelen zeêr óf deeſe mijne Schrijv-wijſe wél ingang vinden én gevólgd zal wórden. Deeſe twijffeling is mij altijd bij geweeſt. Ik zal mij vergenoegen zoo ik maar bij weinigen gehoor verkrijge. Over 't algemeen te behaagen is nimmer eenig Schrijver te beurt gevallen, van hoe groot een gezag óf geleerdheid hij ook waare; dérhalven kan mén mij niet kwaalijk neemen, dat ik, tén mijnen opzigte, daar nimmer om gedagt hèbbe.

Uit deeſe aanmérkingen zal de Leeſer ligtelijk opmaaken, dat dit

Digitized by Google

dit gedeelte van mijn Wérk een bekwaame ſtóf zou konnen uitléveren tót harrewarren én hairklooven. Die 'er vermaak in vindt én niets béters te doen heeft, gaa zijn' gang. (*a*)

Dat ik de eenigſte bén die gebruik maake van dén zwaaren accént' (') op *trèkken*, *dèkken*, &c. is niet zoo. De Vertaaler van BOILEAU'S *Art Poëtique*, onder hèt Lèttermérk van A. G. alleen bij mij bekènd, bedient 'er zig ook van, dóch is eenigſints van mij verſchillende. (*b*)

De *Vocaalen* dus van ſtuk tót ſtuk afgehandeld hèbbende gaa ik over tót de *Conſonanten* van B tót Z én overweege alles wat eenigſints tót waare kènniſſ' én ophèlderinge van eene régelmaatige Spélkunde behoort.

Bij de C toon' ik aan hèt verſchil dat 'er, in veele woorden ontſtaat wanneer mén die mèt *ch* óf mèt *g* ſchrijvt, gelijk *licht* én *ligt*; *dicht* én *digt*, &c. Immers mèt *ch* óf *g* te ſpéllen, moet naar dén aart én uitgang dér woorden geſchikt wórden. (*c*)

Bij de D hèbb' ik getragt hèt onderſcheid dér ſpreekwijſen *daar is 'er*, in plaats van *daar zijn 'er*, én van *daar is*, voor *daar zijn*, enz. aan te toonen. Ik beweerde daar, dat de Franſche ſpreekwijs *il y en a* niet betékent *daar is 'er*, gelijk ſommige willen, maar wél die van *il en eſt*; én dit ſtaavde ik mèt eenige voorbeelden, waarbij 't vólgende zékerlijk plaats verdient

Il.

(*a*) HUIDECOPER, in zijne PROEVE. pag. 601.

(*b*) Zie ook wat SEWEL, behalven de aangehaalde plaatſen in mijn Wérk, ook pag. 372. zijner Spraak-konſt', van de accénten aanmérkt. En vergelijk daarmède 't zèggen van JAN VAN BELLE in zijne Spél-Spraak-én Dichtkunde. pag. 10. én 44. én oordeel dan óf ik zoo onbeſlagen tén ijs kome.

(*c*) Zie bovengemélde Voorréde, van *Prof* FRANCIUS. pag. 66.

**

Digitized by Google

Il en eſt. . . . . elles ſont plus à plaindre peut-être. (*a*)
Daar is 'er. . . . die miſſchien meêr te beklaagen zijn.

Dóch om van alles hier geene hérhaalingen te doen en daardoor eene groote én nietsbeduidende Voorréde te maaken, mérk' ik nóg maar aan, dat bij de F. én V. hèt verſchil dér ſpélling' van die twé Lètteren, in overweeging' genomen, én, mèt alle mogelijke klaarheid, getoond wórdt, waaröm mén *briev*, *diev*, *ik ſchrijv'*, *ik geev'*, &c. behoort te ſchrijven. Deeſe mijne ſpélling zal zékerlijk Antagoniſten vinden. Ik hèbb' 'er van gezeid 't geen ik, naar mijn begrip, oordeelde 'er van te moeten zèggen. Die béter weet, maake zijn Wérk om 't dér waereld te leeren én laate mij zijne kundighéden proeven. Onderzoeken is mijn luſt.

Ingevólge van deeſe mijne ſpélling' was ik ook (wilde ik régelmaatig blijven) verpligt, omtrént hèt gebruik van S én Z naauwkeurig te wérk te gaan. Hieröm ſchrijv' ik *buis*, *buiſen*, *muis*, *muiſen*; enz. van gedagten zijnde dat onze *ſ* tuſſchen twé Vocaalen zagt klinkt.

Bij de W hèbb' ik mijne meening omtrént 't woord *waarägtig* geüit én beweerd dat mén te onréchte aan dat woord de betékenis geevt van *waar te ſchijnen*. Immers een *leugenägtig* ménſch is niet iemant die *ſchijnt te liegen*, maar die wél *dégelijk liegt*. En, wanneer mén zègt, *'t is régenägtig weêr*, wil mén niet te kènnen geeven dat 't *ſchijnt te régenen*, maar dat 't *inderdaad régent*.

Ag-

(*a*) Essai ſur le feu Sacré de Fontenelle.

Digitized by Google

Agter iedere Lètter' hèbb' ik eene Lijſt van gelijkluidende woorden gevoegd én op veele plaatſen de Geſlachten dér zélfſtandige Naam-woorden aangeweeſen; alles zoo, dat 't niet als te onpaſſe 'er bij geſleept, maar, zoo veel mogelijk, voegſaam was én wél tér ſnéde kwam.

Mèt Baſtaard óf onëchte woorden hèbb' ik mij niet opgehouden. Wij beſtaan op ons-zélven én hèbben geene hulp-troepen van nooden; én daar wij op onze eigen beenen konnen ſtaan, behoeven wij geene krukken te leenen. Hierdoor maakt mén onze taal onverſtaan'lijk bij veelen, in zigzélve belachlijk én beſpótt'lijk, waaröver mén zig behoorde te ſchaamen. (*a*)

Ik hèbb' mijn Wérk bij vraagen én antwoorden opgeſtèld, tén einde dés te béter tégenwérpingen te konnen maaken én beäntwoorden. Ik veröndersſtèll' doorgaáns maar een pérſoon aan te ſpreeken; hierôm zègg' ik: *geev-mij*, *zèg-mij*; &c. weetende dat, indien ik op meêr dan eenen doelde, alsdan hadd' behoort te zèggen, *geevt-mij* &c. (*b*)

Wat de Affnijdingen betréft, die ik bij iedere Lètter' aangeweeſen hèbb', naamelijk; dat mén ſchrijven moet *ik hèbb'*, voor *ik hèbbe*; *ik knikk'*, voor *ik knikke*, &c. wèlke laatſte ſchrijv-wijſe door dén Heer' MOONEN doorgaans gebéſigd wórdt (*c*); deeſe meen' ik konnen van niemant afgekeurd wórden.

't Is

(*a*) Zie de Voorréde van Profeſſor FRANCIUS, voor GREG: NAZIANZENUS over de Mededeelzaamheid. pag. 23——29. Néderlandſche Oúdhéden. pag. 80——82.

(*b*) Zie dezélfde Voorréde pag. 32. A, KLUIT's Voorréde voor HOOGSTRATEN's Naamlijſt. pag. XV.

(*c*) Zie inzonderheid pag. 205——316. maar vooräl 335.

Digitized by Google

't Is wáár, SEWEL (*a*) verzèt 'er zig ſtérk tégen; niet willende dulden dat mén ſchrijve: *ik valle, ſtèlle, zitte, klóppe, vulle,* enz. gelijk MOONEN (*b*) doet; maar alleen *ik val, ſtèl, zit, klóp, vul,* enz. Nógtans toont hij dat de Oudſte Schrijvers zélfs hiervan gebruik gemaakt hèbben. Dat 'er Leeſers zijn die door deeſe ſchrijv-wijſe geen onderſcheid tuſſchen de Bijvoegende-wijſe én tuſſchen dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-wijſe zouden weeten te maaken, kan wáár zijn; maar dat veele Leeſers mèt zulk eene taſtbaare domheid zouden overſtórt zijn, dat laat' ik SEWEL ſtaande houden. Ik bén gewoon rédelijker van mijnen évenménſch te dènken, én oordeel' daaröm; dat mijne Leeſers zeêr wél weeten dat 'er tót de Bijvoegende-wijſe iets meêr verëiſcht wórdt dan alleen *ik valle*, enz. Ook zullen de onkundigen daarvoor bevrijd wórden, door de affnijdingen. Zékerlijk luid 't eenigermaate hard, te zèggen: *ik wille dat gij dat doet*; maar deeſe hardheid wórdt wèggenomen, wanneer mén zègt: *ik will' dat gij dat doet.*

Bij deeſe affnijdingen komt nóg in aanmérking' de Buiging dér zélfſtandige Naam-woorden, én dat doorgaans bij iedere Lètter'. Hieröm hèbb' ik eene Verhandeling over de Naamvallen agter dit Wérk laaten vólgen; waarin ik de verſchillende gedagten onzer Taalkundige Schrijveren bijéén verzaamelt hèbbe: oordeelende dat 'er voor onkundige Leeſers weinig nut, uit deeſe verſpreide aanmérkingen zou te haalen zijn. Hierbij hèbb' ik mij in dit Wérk bepaald,

(*a*) Zie zijne Spraak-konſt. pag. 288——290.
(*b*) Zie MOONEN. pag. 175.

Digitized by Google

paald, ſchoon ik nóg veele dingen hadd' konnen ſaamenſtèllen; dóch, om mijn Wèrk niet buiten de gewoone én bevallige fórm' te doen uitdijën, hèbb' ik dit liever willen laaten; voorneemens zijnde om 't ééniger tijd, indien dén uitſlag van dit ſtuk mij daartoe mogte opwèkken, een twéde Deel óf Spraak-konſt uit te geeven.

't Is wáár, dat ik hier-én-daar bij de buigingen zègge, dat die afſnijdingen plaats hèbben in dén twéden, dérden én zèsden Naamvall', én ſomtijds voorbeelden bijbrènge die maar tót een óf twé te betrèkken zijn. Wanneer mén ondertuſſchen hèt Wérk doorbladert én de eene aanmérking mèt de andere vergelijkt zal mén ras bemérken dat dit gebrék vergoedt wórdt. Pag. 67. 218. én 222. bij de verkórting' van *uw'*, voor *uwen*; *een'*, voor *eenen*; *geen'*, voor *geenen*; *hunn'* voor *hunnen*; &c. hèbb' ik dén vierden Naamval óf *Accuſativus*, bij vergiſſing', overgeſlagen, daar 't zéker is dat die affnijding plaats heeft in dén 2, 3, 4 én 6den Naamv: van manlijke ènkelvouwdige zélfſtandige Naamen; gelijk mén dit uit mijne bijgebragte voorbeelden zal konnen opmaaken én bij MOONEN. pag. 335. Bij de HAES. pag. 44. én 45. kan nazien.

Pag. 17. van mijn Wérk zègge ik, dat *de Aarde maar een ſtip is in vergelijking'*, *tén aanzien van de* Zonn'. Deeſe uitdrukking zal mogelijk niet wórden goedgekeurd, omdat mén gewoon is dit in opzigte van 't *Heeläl* te ſtèllen. Dat 't nógtans geen ongerijmd zèggen is, leert mij RAY in zijn Wérk genaamd GODS WIJSHEID GEOPENBAARD IN HET WERK DER SCHEPPING'. pag. 62. Zèggende *dat mèn den gebeelen inhoud der zonne, zonder vreeze van grootſpraak te begaan, een milliöenmaal grooter mag noemen, dan dié van onzen Aardkloot.*

Digitized by Google

Alles wat in dit Wérk gevonden wórdt is onder de Spélkunde te betrèkken, gelijk mén onder dén naam' van Spélkunde, in ſtaat is, een geheele Spraak-konſt te ſchrijven. Hieröm vertrouw' ik dat mijne Leeſers 't mij niet tén kwaaden zullen duiden, wanneer zij hierén-daar eenige aanmérkingen ontmoeten die zij oordeelen mogten buiten mijn beſtèk te loopen. Als daar zijn de boven-genoemde, gevoegd bij die over de Tijdvoegingen dér Wérk-woorden bij de IJ én bij de W. Zij overweegen óf 't ook tót de Spélkunde behoore dat mén de Wérk-woorden door alle de tijden heen, gevoeg'lijk én régelmaatig weete te ſchrijven én laaten dan hunne uitſpraak door de billijkheid onderſteunt wórden.

Ik twijffel' niet óf mén zal ras bemérken dat mijnen arbeid over 't algemeen *nieuw* mag genoemd wórden; immers weet' ik niet dat ooit, in deeſen ſmaak', over onze Taal' geſchreeven is. Ondertuſſchen brèng' ik dit niet als eene grootſpraak bij; daarvan bén ik vérre verwijdert, weetende dat Pedanterije in de Geleerdheid 't zélfde is als ſchijnheiligheid in dén Godsdienſt; (*a*) maar mén behoort tóch iets te zèggen. Alle ménſchen immers wórden door de begeerte tót lóv bewoogen; zij wórden gedreeven door 't geene tót hunne eere ſtrèkt; de Wijsgeeren zélfs ſtèllen hunne naamen voor de Boeken die zij ſchrijven over hèt verächten van de eer'; kan mén 't mij dan wél kwaalijk neemen, dat ik ook eene *Betaamelijke Eigenlievde* bezitte?

Mén geevt een' Dichter' de eer van een Vaers dat hij 't zijne noemt,

(*a*) STEELE, in dén SNAPPER.

Digitized by Google

noemt, ſchoon hij de fraaiſte gedagten van élders ontleent hèbbe, én ſchoon de kundigen weeten waar hij tér markt geweeſt zij. Een Leeräar, zègt mén, heeft wél gepreekt, ſchoon hèt grootſte gedeelte zijner Predikatie, dat reeds door verſcheide Kanaalen in dien boeſem' gevallen is, waarüit hij 't laatſte geſchèpt heeft, van élders gehaald zij.

Ik verwagt dezélfde gunſt van mijne Leeſeren, ſchoon ik iet, uit een' vreemden hóv' gehaald, hier in mijn Wérk verplante. Ik ſtaa, in dit geval, gelijk mèt Dichter én Leeräar. Hierin égter zal ik van hén verſchillen, dat ik nooit mijne dieverije liſtiglijk zal verglimpen. Ik zal u oprécht waarſchouwen, wèlk ſtuk ik van anderen ontleent hèbbe. En deeſe belóvte volbrèng' ik reeds tén deelen wanneer ik u zègge dat ik ook deeſe gezègdens van élders gehaald hèbbe; maar dat mij vergeeten is van waar?

Wat moeite én arbeid dit Wérk mij gekóſt heeft, behoev' ik dén Leeſer niet te zèggen. Veelen vullen hunne Voorrédens mèt zulke nutteloóſe dingen. Erlangt 't eenige goedkeuring dan zal ik mèt vreugde aan mijnen arbeid' gedènken. Dén tijd inwèlke ik 't zélve opgeſtèld hèbbe is niet te lang: zoo lang nógtans is hij dat ik mij niet van overijling' beſchuldigen kan.

Mén beklaagt zig ook wélëens over Boekverkooper én Drukker, als óf de Leeſer daeröver als Richter op dén ſtoel' zat. Ik voor mij hèbb' daarömtrént niets anders te zèggen, dan dat ik mèt beſcheidene ménſchen te doen gehad hèbbe.

Dat mijn Wérk niet in de Waereld komt, zonder alvoorens in de handen van kundige Luiden geweeſt te zijn, kan ik dén Leeſer verzé-

Digitized by Google

zékeren. Ik was niet hooggevoelig genoeg om te dènken dat ik zonder gebréken zijn zoude; in tégendeel geloovde ik, én geloov' ik nóg, dat ik, gelijk alle ſtérvelingen, de feilbaarheid aan mijne zijde hèbb', „ 't is de menſchen zoo eigen te feilen, dat 'er geen „ menſch is die 't niet doet, en niet dikmaal doet in die dingen, „ waarvan hij ten uiterſten meent verzekerd te zijn. Daar is bij „ den menſch eene onbedagtſaamheid, die zoo geworteld is, en „ eene voorbarigheid in het oordeelen, die hij zoo gewoon is, dat „ hij ze zijn leeven lang niet kan overwinnen.

„ Het zoude daarenboven wonder zijn, dat de gedagten, door „ het geduurig werkſaam zijn omtrent één voorwerp, niet altemet „ ſtomp werden, en dat men door het ſterk en langwijlig zien „ op ééne zaak, zig altemet niet blind zag. Ik laat ſtaan, dat de „ gedurige bezigheden, die het getrouw'lijk waarnemen van ampt „ en pligt verëiſcht, de geeſten zou konnen vermoeiën, dat ze „ niet ſterk en vaerdig genoeg zijn, om het gewigt van die dingen „ daar men op denken moet, over te halen." (*a*)

Deeſe en andere dingen hoop' ik, dat in aanmérking' zullen genomen wórden, bij de geenen, die niets dan hun eigen doen voor goed keurende, mèt verroeſte tanden alles beknabbelen én alöm eenen vergiftigen adem verſpreiden. De beſcheidene Léden dér Maatſchappije weeten dat, zoo min als iemant in hèt Rijk dér Zéden

(*a*) Dit zijn de woorden van dén zeêr Geleerden VITRINGA; Zie HOFSTEDE's Bijzonderhéden, in de Voorréde, pag. XXX. waaruit ik nóg eenige fraaië gezègdens, als tót mijn oogmérk paſſende, overneemen zal, zonder dezélve mèt veele nooten aan te tékenen.

Digitized by Google

den geheel onberispelijk leevt, niemant ook in hèt Gemeenebèst dér Geleerden (waarónder ik mij niet rékene) zonder gebréken schrijvt. Aan deese laatsten maar eenigsints te behaagen zal mij altoos dierbaar zijn. Mijne misslagen zullen daarënboven voor de ménsch'lijke Maatschappije niet schadelijk zijn, als geene betrèkking hèbbende op Gódsdienst óf Zédekunde; behalven dat, hèbb' ik geen gesag genoeg om anderen op mijn voetspoor te doen dwaalen. Overtuigt mén mij, op de verëischte wijse, van doolingen, mén zal mij édelmoedig genoeg vinden, om ze, bij de eerste voorkomende gelégenheid, openlijk te belijden én te hérroepen, (gelijk ik daarvan in deese Voorréde reeds bewijsen gav) weetende dat 't niet schandelijk is van gevoelen te veränderen, maar verdérv'lijk én dood'lijk in hèt kwaade te volharden.

Hierüit kan mén oordeelen óf ik mij van fouten vrij kènne; neen: Leeser. Maar dit durv' ik 'er bij aanmérken, dat de geenen die *ze niet heeft*, vrij dén eersten steen tégen mij mag opneemen én dit geschrift tót dén afgrond' eener eeuwige vergeetelheid veröordeelen. (*a*) Dat één man alles niet ziet, is eene bekènde waarheid; mén neeme dérhalve hèt goede op, én zètte hèt kwaade tér zijde. (*b*) Over druk-fouten verzoek' ik verschooning. Wie zag ooit een Wérk daarvan bevrijd? HOFSTEDE getuigt dat 'er de Gewijde Bladen zélfs meê behèbt zijn. De goedgunstige Leeser gelieve de mijnen, naar zijne gewoone bescheidenheid te verbéteren (*c*). Wil iemant on-

(*a*) HOFSTEDE's Bloemen gestrooid op 't Graf van FRISO. pag. 53. 54.
(*b*) FRANCIUS in de Voorréde voor GREG. NAZIANZENUS. pag. 6. én 63.
(*c*) Dezélfde agter dit Wérkje over de Mededeelzaamheid.

***

Digitized by Google

ondertuſſchen lètterziften, óf, hèt wèlk op een én hèt zélfde uitkomt, vliegen vangen, mén zal hém dat vermaak zoo weinig als dén naam van *vliegen-vanger* misgunnen, zullende ik mij nooit in hairklooverijën inwikke'en.

Mén dènke ondertuſſchen niet, dat wij, ingevólge ons voorneemen om op geene Twiſt-Schriften te antwoorden, ons daardoor boven alle onderwijs verhéven achten; neen, Leeſer, maar dit hèbben-we voorgenomen omdat-we een afkeer van Twiſten hèbben. Intégendeel verzoeken-we, in de eerſte plaats, de geenen die in ſtaat zijn ons eenig onderrigt te geeven, 't zélve niet te willen nalaaten, beloovende hun daarvoor dankbaar te zullen zijn, niet alleen, maar zélfs in vervólg van tijd daarvan gebruik te maaken, tén einde ons Wérk daardoor dés te nuttiger te doen wórden. De miſſlagen die ons op eene beſcheiden wijſe aangeweeſen wórden, zullen wij openhartig belijden, én de geenen die ons dezélve onder 't oog gebragt hèbben, mèt naame noemen én openlijk onze érkèntenis betuigen.

Een Regiſter van zaaken vond ik niet noodig agter mijn Wérk te voegen, wijl alles zodanig geſchikt is dat mén 't onder zijne Lètteren vinden kan. De Naamen dér aangehaalde Schrijv'ren in eene Alphabétiſche Order' te laaten vólgen, vond bij mij ook geen ingang. Alle de geenen die door mij aangehaald zijn, acht' ik, in 't geen ik van hén ontleende, taalkundig; hieröm hèbb' ik geen rang nóch órder in de plaatſing' hunner Naamen én Schriften, in acht genomen: alleen hèbb' ik getragt om mijne aangehaalde vrouwelijke Schrijvers, overäl dén voortréd te geeven.

Mèt

Mèt dit berigt ſtapp' ik 'er van af. Wénſchende dat mijn arbeid niet geheel zonder vrugt weeſen, én niets van 't gebrékkige in 't mijne bij iemant ingang vinden moge!

ERNST ZEYDELAAR.

Digitized by Google

OP DE

RÉGELMAATIGE NÉDERDUITSCHE SPÉL-KONST,

VAN DEN HEERE

ERNST ZEYDELAAR.

WAard voorwerp onzer min! ô ſchoone duitſche Taal!
Door menig Letterheld verſierd met nieuwe praal!
En trouw beſchermt voor 't woên der vuige Baſtaardijë,
Die u naar 't leeven dong, door de edle Poëzijë!
Wat heeft zij, door het nut dat gij verſchaft, bekoord,
Haar' Zangrei dikwerf tot uw opbouw aangeſpoord!
In woordenrijkheid hoeft gij geene Taal te wijken,
In zeggenskracht de vlag voor geene Taal te ſtrijken.

Be-

Digitized by Google

Bevalligheid bezit ge in eene rijke maat.'
Welſpreekenheid verſierd uw netgeplooid gewaad.
Geen wonder dat men thans, opdat uw roem blijft duuren,
U eenen Tempel ſticht, in Leidens oude muuren:
Geen wonder dat aldaar, eene edle Maatſchappij
Voor uw belangen waakt, ten ſpijt der Baſtaardij;
En tot een ſpoor verſtrekt voor uwe Voedſterlingen,
Om in uw oeffenperk naar d'eelſten prijs te dingen.
Die zelve zugt, die heerſcht in deeze uw trouwe ſchaar,
Die zugt voor uwen bloei, bezield ook ZEYDELAAR:
Hij zal, hoe zeer hij wierd, door zugt tot u gedreeven,
In deeze SPELKUNST, u de klaarſte blijken geeven.
Neem dan zijn' arbeid aan; die u word toegewijd;
En ſchenk den Lauwerkrans aan zijn betoonde vlijt.

R. WOUTERS.

Digitized by Google

AAN DEN HEERE

ERNST ZEYDELAAR

Bij het uitgeeven van deszelfs Werk, genoemd

RÉGELMAATIGE NÉDERDUITSCHE SPÉL-KONST.

Welſpreekendheid, gewoon langs rots en berg te rennen,
Zal, door geweld van drift ontſtoken en verhit,
Noit, wen ze luiſtren wil naar 't gouden mondgebit
Der Taalkunde, aan een' loop, 't ſpoor bijſter, zich gewennen.

Wie koſt haar beter, wie, dan HUIDECOPER mennen,
Wiens veder keurig prijſt en even keurig vit?
En wie, ô ZEYDELAAR, ſchijnt zo volmaakt het wit
Voor haaren Lettertoi, als uw vernuft te kennen?

Gij ſteekt haar in den doſſ' en dien gewijden toi
Ontbreekt geen kieſchheid in den allerminſten ploi:
Voer, voer die Bruid ten Hoov', zij moet den Koning ſpreeken;

Dat ootmoed zelf de deur des Tempels haar ontſluit',
De Kriſten-Redenaar verliefd worde op de Bruid
En haar den palm-tak gunne in 't ſchrijven en in 't preeken.

RE-

Digitized by Google

RÉGELMAATIGE NÉDERDUITSCHE SPÉL-KONST.

V. Wat is de Spél-konst?

A. De Spél-konst is eene konstige én régelmaatige keuse, van zulke Lètteren, waarméde goede én taalkundige Schrijvers, de woorden eener Taale, naar de bèste gronden, te spéllen én te schrijven, gewoon zijn.

V. Hoeveel Lètteren gebruikt mén om alle de woorden dér Néderduitsche Taal' behoor'lijk te spéllen én te schrijven?

A. Daartoe gebruikt mén de vólgende zès-én-twintig Lètteren, a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, ij, z. Deese Lètteren noemt mén hèt Alfabét óf de Lètter-Lijst.

V. Hoe wórden die zès én-twintig Lètteren gedeeld?

A. Die zès-én-twintig Lètteren wórden gedeeld, in zès *Vocaalen* óf Klinkers, én in twintig *Consonanten* óf Méde-klinkers.

V. Wèlke zijn de zès *Vocaalen*?

A. De zès *Vocaalen* zijn *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *ij*.

V. Maar wórden die zès *Vocaalen* wél van een iegelijk érkènd?

A. Die zès *Vocaalen* wórden niet van een iegelijk erkènd: want daar is 'er veele, die de *ij* daarvoor niet willen gehouden hèbben; maar ik zal tragten te toonen, dat zij, mèt hèt zèlfde

 récht,

Digitized by Google

récht, als de andere *Vocaalen*, daarvoor mag gehouden wórden.

V. Wèlke zijn de twintig *Conſonanten*?

A. De twintig Conſonanten zijn, b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, ſ, t, v, w, x, z.

V. Wat is een *Vocaal* óf alléén-klinker?

A. Een *Vocaal* is een lètter, die van zigzélve, zonder dén bijſtand' van eene andere *Vocaal*' óf van een *Conſonant*', eenen klank geeven, niet-alléén, maar ook eene *Syllabe* maaken kan.

V. Wat is een *Conſonant* óf méde-klinker?

A. Een Conſonant is een lètter, die van zigzélve, zonder de hulpe ééner vocaal', wél eenen klank geeven, maar geene *Syllabe* maaken kan. (*)

V. En wat is een *Syllabe*?

A. Een *Syllabe* óf Lètter-greep, is eene verzaameling van één, twé, drie óf vier lètteren, die, allen te gelijk, niet meèr dan éénen klank geeven: bij voorbeeld, in *A-ma-le-kie-ten*, zijn vijv *Syllabes*. — Wanneer zulk eene *Syllabe*, uit vocaalen alléén ſaamen-geſtèld is, dan noemt mén dat, een *Diftong*.

Van de VOCAALEN.

De Vocaal A.

V. In watvoor woorden klinkt de *a* op zigzélve?

A. De *a* klinkt op zigzélve, zonder dén bijſtand' van eene andere vocaal', in de woorden

ab	bal	drang	kar	nar	ſpat	waſch	zwak
ad	ban	gal	kars	nat	ſtad	wat	zwang
af	bars	garſt	kaſt	pak	tam	wan	zanger
							ach

(*) Dit heeft L. TEN KATE ſtaande gehouden tégen MOONEN. Zie de Godgel. Hiſtor. Philoſ. &c. AANMERKINGEN voor de Maanden *July*, *Auguſtus* én *September* 1732. pag. 155.

Digitized by Google

ach	bas	gaſt	kat	pal	tak	wal	zand
ag	band	gat	kant	pan	tal	wrat	zat
al	bang	galm	lach	pas	taſt	wang	zark
am	barſt	gang	lag	rad	tax	wand	zwalp
an	baſt	gans	lak	ram	vaſt	want	zwart
ap	blank	gantſch	lam	plank	val	wandt	Abtdije
ar	brand	gard	laſt	prat	vangſt	walm	altaar
as	dag	garv	lat	ſap	vang	walg	balk
at	dak	gram	mak	ſas	valk	watte	blad
acht	dal	gras	mal	ſchans	vlak	wrak	drav
ampt	dam	ham	man	ſchram	vlas	wind-as	dwars
arm	dan	hach	mat	ſtram	wak	zag	halm
angſt	dans	hand	mand	ſchat	warm	zak	hals
bad	das	kam	maſt	ſlap	war	zal	hap
bag	dat	kan	markt	ſmak	wars	zalm	harp
bak	darm	kap	nap	ſnak	was	zalv	naſtel.

In alle deeſe woorden klinkt de *a* kórt, én moet daaröm kórt uitgeſprooken wórden. In tégendeel is zij lang, én moet zij lang uitgeſprooken wórden, in de woorden

dadel	genade	kabel	nave	ſchaduw	tralie	wateren
dagen	hagel	kamer	navel	ſpade	vadem	zadel
babel	hamer	karel	ſnater	ſtapel	vader	zalig
babok	have	kater	ſpatel	tafel	vaten	zwaluw
falie	haven	klaver	ſabel	fafelen	wafel	zwavel
fabel	haver	kramer	pater	takel	wagen	paden
gade	havik	laken	ſchalie	takelen	wapen	bladen
garen	inlage	nagel	ſchade	talie	water	zwager

Daar is 'er, die deeſe lange *a* mèt eenen *accént'* tékenen; als *d del*, *dágen*, &c. dóch dit keur' ik af, omdat ik 'er geen noodzaak'lijkheid in zie.

De *a* is *kórt*, in	ik lag	Maar *lang* is zij, in	wij lagen
—— —— ——	ik ſprak	—— —— —— ——	wij ſpraken
—— —— —— ——	pad	—— —— —— ——	paden
—— —— —— ——	rad.	—— —— —— ——	raderen
—— —— —— ——	blad	—— —— —— ——	bladen

Digitized by Google

De *a* is *kórt*, in ——	ik zat	Maar *lang* is zij, in	wij zaten
kórt is zij, in ——	ik bad	maar *lang*, in ——	wij baden

V. In watvoor woorden maakt de *a* op zigzélve een *Syllabe*?

A. De *a* maakt op zigzélve een *Syllabe*, aan 't begin van de vólgende woorden

abel	adeldom	ader	afrika	averéchts
abraham	adelijk	aderen	afiä	avond-maal
adel	adem	akelig	aloë	avond-ſtar
adelaar	ademhaaling	aken	avegaar	avond-ſtond
adelbórſt	ademtógt	aker	avond	avond-uur, &c.

Aan 't begin deeſer bovenſtaande woorden, wórd de *a* lang uitgeſprooken. — In de hieronder-vólgende, in tégendeel, is zij kórt, én moet zij kórt uitgeſprooken wórden.

abé (hèt)	académie	aluin	amén	arar
aberdaan	acheron	amandel	apocrijf	ararat
abeel	afuit	amaril	apóſtel	averuit
abimeléch	ajuin	amatiſt	apóſtil	averije
abydus	akoniet	aniö	apotheek	aſijn
acaciä	alarm	anijs	appél óf apél	ajax

Of mén nu, tér onderſcheidîng' deeſer lange én kórte *a*, aan 't begin dér woorden, de eerſt-genoemde, de lange naamelijk, mèt eenen *accént*' tékenen moet, laat' ik aan dén ſmaak' dér Leeſeren over.

De *a* is *lang*, in - -	aſiä	maar *kórt*, in -	aſiätiſch
lang is zij, in - -	amalék	maar *kórt*, in -	amalekieten
wéderóm is zij *lang* in	afrika	*kórt*, in tégendeel, in	afrikaanen

V. watvoor betékeniſſen heeft de lètter *a* op zigzélve?

A. De *a* heeft, gelijk de meeſte lètteren, op zigzélve, mé-

ni-

Digitized by Google

nigerlei betékeniſſen. Zij is de eerſte lètter van 't Alfabét in alle Taalen, behalven in de Etiöpiſche, daar zij de dértiende is. In de Heilige Schrift betékent de A, gelijkenis-wijſe, dén aanvang van alle dingen: want zoo zègt Gód, *ik bén hèt Alpha én Omega.* De oude Kriſtenen deeden een *Alpha* én *Omega*, door malkanderen gehaald, op hunne Grav-Zérken ſtèllen, om zigzélven van de *Arriäanen*, die de Gódheid van Kriſtus loochenden, te onderſcheiden. Op de Romeinſche Opſchriften én andere overblijvſelen dér Oudheid; in de Schriften dér Geleerden; bij de Koop-luiden; bij de Réchts Geleerden én andere, heeft de *a* én hèbben ook de andere lètteren, zeér veele én verſchillende betékeniſſen: maar vermits dit alles niet tót ons oogmérk dient, zoo wijſen wij de nieuwsgierige Leeſers, naar de Woorden-Boeken van HOOGSTRATEN, LUISCIUS, HUBNER én andere.

V. Maar konnen én mogen wij ook de *a* gebruiken, in dén ſmaak' waarin de Franſchen dezélve béſigen?

A. De *a* behoort, in 't Néderduitſch, nooit, in dien ſmaak', gebruikt te wórden. Hèt Franſche lidwoordje *à* konnen wij gevoeg'lijk verduitſchen door *te* én *tót*, zèggende dus

De Heer N, te *óf* tót, *niet* à *Amſterdam.*

Veertig éllen tót *óf* tégen, *niet* à *vier gulden d' élle óf ieder élle.* Daer-én-boven oordeel' ik, dat 'er tuſſchen *te* én *tót* nóg eenig onderſcheid is, én dat *te*, moet beduiden, een plaats'lijk én duurzaam verblijv; *hij woont te Amſterdam; tót*, daar-éntégen, zal maar aantoonen, dat iemant, voor eenigen tijd, hier óf daar zijn verblijv houdt. *Hij is voor een kórten tijd tót Amſterdam.*

V. Moet mén ook, in naarvólging' van weinigen, mèt *ae*, óf naar 't voorbeeld van veelen, mèt, *aa* ſchrijven?

A. Mén moet, op 't geſag van beroemde Taalkènners, altijd mèt *aa*, niet mèt *ae*, ſchrijven, de vólgende én dérgelijke woorden,

aak	aards-vader	aankijken	aankrijten
aalmoes	aanklagt	aanlagenen	aanhijgen
aalöud	aankomst	aanknikken	aanpiepen
aam	aanspraak	aanvliegen	aangrimmen
aàmtógt	aanval	aanbidden	aanloeren
aanbód	aanvang	aanloopen	aanlonken
aambeeld	aanzoek	aanjuichen	aanblaffen
aâmägtig	aard-kloot	aankwispelen	aanbrullen
aandagt	aanmaanen	aanschreiën	aanbranden
aanloop	aanpraaten	aanblikken	aanlichten
aangaapen	aanblinken	aanleunen	aantèllen.

„ Het woordje *aan*, " (zègt HUIDECOPER, in zijne Proeve van Taal-én Dichtkunde, pag. 546 én 547) „ wordt keurelijk „ gevoegd voor de woorden *aanjuichen*, *aanknikken aangaa-* „ *pen*, &c. in plaats van *toejuichen*, *toeknikken*, *toegaapen*. " Tér staavinge daarvan, brèngt hij veele voorbeelden, uit voornaame Dichteren, bij; als.

Het Graf dat gaept *u* aen *en dreygt* u *te bedelven.*
ANDRIES DUIRCANT.

En schoon de Satan, met zijn' hèlschen stoet,
De dierbre waarheid aan *durft* brullen,
P. BODDAERT.

Den tabbaart, noch de kroon, en lonkt *mij zoo niet aan.*
BARENT FONTEYN.

Zie ook FEITAMA in HENRIK pag. 37. 53. 129.

V. Wat is tóch de réden dat mén mèt *aa*, én niet mèt *ae* schrijven moet?

A. Omdat de meeste tévens én de bèste Spraak-konstenaars voor *aa* pleiten. NILOË noemt de *ae* eenen twéklank én zègt dat de *aa*, als snaaren van eenen toon', een zuiverer geluid geeven. Mén zie zijne Aanleiding pag. 36 én 37.

HUIDECOPER zègt, „ terwijl-we gelegenheid hebben „ van

Digitized by Google

„ van deeze ſpelling' te ſpreeken, moet ik zeggen dat ik ver-
„ wonderd ben, dat Vondel, op het voorbeeld van den groo-
„ ten Hooft, zig niet verbeterd hebbe, toen zijn oordeel op
„ 't ſcherpſte was, en hij zoo veel andere misſtallen der Ou-
„ den ontdekte, en door zijn voorbeeld geheel en al uitbande. Ik
„ wenſchte wel dat hij 't gedaan hadt, en ben verzekerd, dat
„ veelen, die naderhand voor *ae* gepleit hebben, het mede
„ gedaan zouden hebben. Maar nog meer ben ik verwonderd,
„ dat de ſchrandere ten Kate, die het onderſcheid van den
„ klank der lètteren, op een hairbreed na, heeft weeten uit
„ te meeten, dat zekerlijk allemans werk niet was, en die
„ zelfs ergens bekent, gelijk ieder, die bekwaam is om hier-
„ över te ſpreeken, bekennen moet, dat de klank van *aa* zui-
„ verder is, dan die van *ae*, 't welk een gemengde klank
„ is: dat, zeg ik, die ſchrandere man echter, in zijn nooit
„ volpreezen werk, de ſchrijfwijze van *ae* voor *aa* gebruikt
„ hebbe. Hij houde het mij ten goeden, maar ik zie deeze
„ ſpelling in zijn werk aan, als een klein vlekje in een ſchoon
„ aanzigt." pag. 154. der PROEVE.

V. Maar wèlk een geluid tóch, zou dan de *ae*, als een twéklank, geeven?

A. De *ae*, als een twéklank, heeft, in onze Taale, dén klank van de Franſche *ai*, in *air* (zwier) *clair* (licht) *chair* (vleeſch).

V. Zijn 'er woorden in onze Moeder-Taale, waarin mén de *ae* mèt deeſen boven-gemèlden klank', gevoeg'lijk ſchrijven én uitſpreeken mag?

A' Ja tóch: daar zijn eenige weinige woorden, inwèlke mén dit, *doen kan*, niet allèèn, maar, op 't voorbeeld dér bèſte Dichteren, *doen moet*. Als in.

paerel	zwaerd	eerwaerdig	gaerne
réchtvaerdig	naerſtig	boetvaerdig	blaeten
hovaerdig	vaerdig	ſtaert	kaers
waereld	waerdig	paerd	vaers, &c.

Tèt

Tér ſtaavinge hiervan zou ik uit twintigerlei Dichteren, voorbeelden konnen aanvoeren. HOOGVLIET, die doorgaans mèt *aa* ſpélt, heeft hèt onderſcheid in deeſe woorden, naauwkeurig waargenomen; én zoo doen de meeſte mèt hém.

1. *O appel van mijn oog! 6* paerel *van mijn kroon!* Boek. 10.
2. Rechtvaerdigheit, *die in 't gericht' de vierſchaar ſpant.* pag. 30.
3. *En* hovaerdij, *geſtoort in Babels-torenbou.* pag. 219.
4. *Ik acht dit leven, 'k acht de heele* waereld *niet.*
Geen iedle waereld *kan mijn ziel vernoeging geeven.* p. 219.

Zie dén AARDSVADER.

En aan dit voorwerp van zijn gunſt en macht te gader,
Behaagde het dien God, dien zegenrijken vader,
Een vrouw te ſchenken, die, voortreffelijk en ſchoon,
Ten tweeden paerel *zou verſtrekken in zijn kroon.*

SELS. verboad der Gen: p. 6.

Daar hem de vrouw ongaerne *'t water ſchonk;*

DEZELFDE. pag. 105.

Mén zie ook SEWEL, in zijne Spraak-konſte pag. 6 én 7.

Veelen ſchrijven, *veerdig, weerdig, weereld,* mèt *ee,* andere mèt *aa, vaardig, waardig, waareld* óf *wareld*; 't laatſte ook wél *wérreld.*

V. Van wat gebruik is de Æ in onze Taal?

A. Voor de *æ* óf Æ, in eigen-naamen, ſchrijvt mén, in onze Taal', doorgaans *e.*

V. In wèlke woorden gebruiken wij de *ai*?

A. De *ai*, gebruiken wij in *hair, koorn-airen, ai!* &c. in de twé eerſte woorden klinkt zij als *aa*, én ſommige ſchrijven ook die woorden mèt *aa*; in 't laatſte moet mén de *i* laaten hooren, én niet zèggen *ei.*

V. Moet mén een woord dat in 't énkelvouwd mèt twé *aa* geſchreeven wórdt, als *taal, baan,* &c. in 't meêrvouwd ook mèt twé *aa* ſchrijven?

A. Ik

Digitized by Google

A. Ik bén volſtrèkt van gedagten dat mén dit naauwkeurig in acht moet neemen. eensdeels, omdat voornaame Taal-kènners, als daar is HUIDECOPER én SEWEL, mij daarin vóórgaan; tén anderen, omdat ik, bij ondervinding', weet', dat de jeugd daardoor geleidlijker én gemaklijker leeren ſpéllen én leeſen: én vooräl, omdat die ſpélling op de geſonde Taalkunde gegrond is. Mén ſchrijve dérhalven

haan	haanen	ik maan'	wij maanen
laan	laanen	ik waan'	wij waanen
baan	baanen	ik maak'	wij maaken
gemaal	gemaalin	ik waak'	wij waaken
zaak	zaaken	ik geraak'	wij geraaken
haas	haaſen	ik klaag'	wij klaagen
ſtaak	ſtaaken	ik blaaſ'	wij blaaſen
kaas	kaaſen	ik braad'	wij braaden, &c.

„ Ik kan geenſints goedkeuren, (zègt SEWEL) dat men „ ſchrijve *maken*, *zaken*, *ſlaven*, *vanen*, enz. want ſchoon men „ zegt dat daardoor een letter uitgewonnen en niemant van de „ betekeniſſe des woords verſteeken wordt, nogtans gaat dit niet „ altijd vaſt; vermits 'er, door dusdanig een ſpelling gevallen „ konnen komen, waarin zelfs een Nederlander het woord verkeerdelijk verſtaan zoude; en al ware dat zo niet, behoord men „ niet iets ten gevallen der Vreemdelingen te doen? Genomen „ dat zulk een, die zo ver gekomen is, dat hij een weinigje „ Duytſch begint te verſtaan, in een Boek deeze woorden aantreft, *de zaken zyn vervuld*, en, niet weetende wat het woord „ *zaken*, betekend, in zijn Woordenboek zoekt naar 't woord „ *zak* (want anders kan hij niet doen om dat het woord niet volgens deszelfs eygenſchap [*zaaken*] geſpeld is); zo zal hij daaruyt heel ligt beſluyten, dat de betekenis dier woorden is, *de* „ *zakken zijn gevuld*; daar hij anders, indien 't woord geſpéld „ was gelijk 't behoorde, ten eerſten de rechte meening daarvan „ vatten zou." Zie dit p. 9. zijner Spraakkonſt'. —— Op p.

Digitized by Google

11. geevt hij de vólgende voorbeelden, tér onderſcheiding' daarvan, op. —

Wij zagen *hen ſteen* zaagen
Ik wil dat laken *geenſints* laaken.
Ik wil 't met dien ouden wagen, *op zulk een quaaden weg niet* waagen.
Hutten gemaakt van ſtaaken, *die met het eene end in den grond* ſtaaken
De Graaven *lagen in prachtige* graven.

Ik voeg' hier bij.

Wij voeren mèt twé Aaken *naar de ſtad* Aken *óf naar* Aken. —
Een kaaper *ontnam haar heur* kaper
De zon kwam in die dagen *niet eens tér kimm' uit* daagen
Daar lagen *nóg eenige* laagen *ſteenen.*

Deeſe voorbeelden toonen, hoeveel 'er aan gelégen zij, de woorden mèt éene *a* óf mèt twé *aa* te ſchrijven, om hèt misverſtand dat daardoor kan veröorzaakt wórden, te vermijden.

V. Daar is 'er, die gelijk de Engelſchen, de *a* als eene *e* uitſpreekende, voor *gedaan*, *geſtaan*, &c. zèggen *edeen*, *eſteen*, keurd gij deeſe ſpélling goed?

A. Gantſchlijk niet: deeſe uitſpraak is t'éénemaal ongeſchikt. Ondertuſſchen zijn 'er woorden, in wèlke de *a*, door de buiging' in *e* verändert, want

van	. . .	wand	.	*komt*	. . .	wénden
van	. . .	ſchand	.	*komt*	. . .	ſchénden
van	. . .	tam	.	*komt*	. . .	tèmmen
van	. . .	lang	.	*komt*	. . .	lèngen
van	. . .	kam	.	*komt*	. . .	kémmen

van

Digitized by Google

van	vaſt	*komt*	vèſten
van	land	*komt*	belénden
van	drank	*komt*	drènken
van	krank	*komt*	krènken
van	angel	*komt*	hèngelen
van	hand	*komt*	beléndig
van	ſtand	*komt*	beſléndig, &c.

V. Zijn 'er ook woorden inwèlke mén de *a* mèt eenen *accént'* moet tékenen?

A. Ja: dit heeft plaats' in zulke eige-naamen én woorden, wèlke, in de Poëſijē gebruikt wórdende, verëiſſchen, dat de *Syllabe*, waarïn de *a* gevonden wórdt, lang moet uitgeſprooken wórden; als daar zijn de vólgende

Agriáspers	Ciáxäres	Hozanná	Bácchiüs
árzames	Házazel	Láturus	Pitágoras
Archeláüs	Epifániüs	Muſtafá	Ptolomáïs
Baktriáne	Fláviüs	Nikoláüs	Samáriä
Bethára ba	Gedáliäs	Páneäs	Vátablus
Dekápolis	Kánon	Páris	Pátroklus
Eleáſar	Kájafas	Pilátus	Zábulon, &c.

V. Moet mén de *a* ook ſomtijds mèt een kapje (^) tékenen?

A. Ja: dit moet mén doen,

1. Aan 't einde van ſommige eige-naamen, daar de *a* een zeêr zwaar geluid ſlaat; als *Jehovâ*, *Hozéâ*, *Jeſaiâ*, *Jeremiâ*, *Meſſiâ*, *Elkanâ*, *Judâ*, *Meleâ*, *Terâ*, *Selâ*, *Methuſalâ*, &c. tót meêr naauwkeurigheid, én tér aanduiding' van de blaaſing' dier vocaal', kan mén 'er eene *h* agter ſchrijven, *Jehovâh*, *Hoſeâh*, *Jeſaiâh*, *Jeremiâh*, *Meſſiâh* &c.
2. Heeft dit voornaamelijk plaats in de Dichtkunde, om een woord, dat anderſints, voor de Voet-maat', te lang zijn zoude, te verkórten, én dus te maaken

Digitized by Google

van	adem	aâm	*van*	laaden	laân
van	ader	aâr	*van*	paden	paân
van	baaden	baân	*van*	raaden	raân
van	bladen	blaân	*van*	ſpade	ſpâ
van	daaden	daân	*van*	ſchade	ſchâ
van	bladeren	blaâren	*van*	vaanen	vaân
van	gade	gâ	*van*	vader	vaâr
van	genade	genâ	*van*	vergaderen	vergaâren.

Sommige verkieſen hier *paden*, *ſchade*, *vader*, *vergaderen*, &c. mèt eene *e* te verkórten, omdat mén alleen uit die woorden de *d* wègneemt én de daaröp vólgende *e*, dus van zélve bij de *a* getrokken wórdt, én ſchrijven dérhalven *paên*, *ſchaê*, *vaér*, *vergaéren* &c. Deeſe gedagte heeft eenigen grond, én zal gewiſſ'lijk doorgaan, zoo mén aantoonen kan, dat die lange *é* hier dén klank van eene *a* geevt. Agtervólgens dit hun gevoelen, zou mén ook van *gade*, *gaé*, én van *genade*, *genaé* moeten maaken. Maar hoe zal mén dan doen mèt woorden die in de eerſte *Syllabe* reeds twé *aa* hèbben; dan moet mén, óf eene *a* wègwérpen, óf de *e* voor eene dérde lètter' daarbij neemen, én ſchrijven *laaden*, *laaén*, *raaden*, *raaén*; dat zékerlijk niet goed is. —— Dus is mijn gevoelen, dat mén hier de *aa*, niet de *ae* gebruiken moet.

Op ieder woord zou ik een voorbeeld konnen toepaſſen, indien ik de kundigheid mijner Leeſers, hierin wantrouwde. —— Hèt vólgende uit HOOGVLIETS *Aardsvader* zij, in deeſen, genoeg. —

Maar zal, ó Hemel! dan mijn lieve wedergâ,
Mijn ſchoone Sara, tot mijn onherſtelbre ſchâ,
Dus in de ſlavernij' des Dwinglants moeten leven?

BOEK I. p. 24.

V. Moet mén de *a* ook ſomtijds mèt twé ſtippen tékenen?

A. Ja: dit moet mén noodzaaklijk doen, wanneer de *a*, in een woord, niet aan de onmiddelijk voorgaande, maar aan de vólgen-

Digitized by Google

gende *Syllabe* behoort, óf op zigzélve, in een woord, een *Syllabe* maakt; bij voorbeeld, in

Iſaäk	Oceäan	heeläl	daaräan
Mantuä	Beämptſchrijver	Prieſterämpt	waaräan
verädelen	verächten	Viänen	bovenäl
veräangenaamen	onäanneem'lijk	Wreedäart	vooräl, *én veele meér.*
Uriäs	Ananiäs	vooräan	
wéläan			

VOORBEELD.

Maar 's Hemels wraak beſloot in Flips 't Heeläl *te toonen,*
Dat ze, als zij gruwlen ſtraft, zelfs geenen Koning ſpaart:
BREDERODE van BURMAN. pag. 51.

V. Moet mén ook ſomwijlen de twé *aa* mèt *accénten* tékenen?

A. Ja: dit moet mén doen, wanneer de maat-klank dér Poëſij' zulks veréiſcht; bij voorbeeld

Een plompe Zangerès onkundig áángedreeven.
DICHTKUNDE van BOILEAU.

V. Maar moet dit doorgaans, op alle de woorden die mèt *aan* beginnen, gedaan wórden?

A. Dit oordeel' ik niet noodzaak'lijk: wijl hèt woordje *aan*, uit dén aard lang is, én omdat mén, zoo veel mogelijk, de *accénten* vermijden moet; anders zou mén op 't laatſt', gééne óf zeêr weinige woorden, zonder *accénten* overhouden. In proſa (onrijm,) kan mén 'er gebruik van maaken, wanneer *áán* tót in hèt agterſte eener ſpreekwijſe verſchooven én mén als vanzélve geleid wórdt, om 'er mèt de ſtèmm' op te drukken. als

Digitized by Google

Ik hield ſtérk bij hém áán.
Ik viel op hém áán.
Ik zie u áán *voor*, &c.
Hij zag mij áán *voor eigenzinnig.*

Dáár *was 't dat ik ſtruikelde.*
Laatenwe die zaak dáár-*laaten.*
Ik zal binnen vier-én-twintig uuren dáár *weeſen.*
Waar ziet gij mij voor áán?

Aller-klaarſt zal deeſe manier, van de *aa* te tékenen, uitblinken in de woorden die ons van zélve daartoe verpligten. Mén lètte op *waarägtig*; is hier niet de *aa* kórt? zoo ook in *waardeeren*: maar in *wáárdigheid*, *koop-wááren*, *op-vááren*, &c. is de *aa* lang. — In, waar *ziet gij mij voor áán?* is de *aa*, in *waar*, kórt; maar in, *Dat 't wáár is*, *is zéker*, is de *aa*, in *wáár*, lang. — Mén zou hiervan een zeêr groot getal konnen vinden, én mogelijk zou 't zijne nuttigheid hèbben, indien mén dit naauwkeurig in acht name. Ik hèbb' 't hier én daar, daar 't aller-noodigſt was, gedaan. —

V. Wèlk eene betékenis heeft *aa?*

A. *Aa* betékent, vólgens Hyſichiüs een ſaamenvloeijing van verſcheide wateren, hét geene miſſchien oorzaak is, dat ſommige Rivieren dien naam draagen: immers zijn 'er 7 in Zwitſerland, 5 in Wèſtfaalen, 3 in de Néderlanden én 1 in Frankrijk.

V. Geev-mij nu nóg eene Lijſt van gelijkluidende woorden, mèt dérzélver uitlèggingen?

A. Dit zullen-we zoo beknópt én klaar, als mogelijk is, tragten te doen.

Aagt. Agatha, een vrouwen naam.
Aagt. M. een appel, een aagt-appel genaamd.
Aalſmeer. een Dórp in Zuid-Hólland, onder Kénnemerland.
Aal-ſmeer. O. vét, ſmeer van Aalen, (viſch).
Aaltje. O. een kleine aal.
Aaltje. O. een vrouwen naam, eene verkleining van *Alida.*
Aam. O. een wijn-vat van 4 óxhoofden.
Ám. M. is eene verkórting van *adem.*

Ám

Digitized by Google

Aâmägtig. óf ademägtig, is kórtäämig óf kortädemig, én heeft meeſtendeel zijn oorſprong uit zwaare vermoeijing'.

Aânbórſtig. is iemant die een zékere bekènde kwaal heeft, die hém, buiten eenige vermoeijing', belèmmert in de ademhaalinge.

Aâmégtig. heeft, mijns bedunkens, nóg eene andere betékenis, wórdende gebruikt in dén zinn' van zwaaren dórſt'; *ik bén* aâmégtig, ik bén verdroogd, verteerd van dórſt.

Aanbranden. tégen dén kétel' óf tégen de pann' aanbranden. — *Hèt eeten zal* aanbranden.

Aanbranden. vuur, vlam-vatten. *Hèt vuur zal wél* aanbranden

Aanbrèngen. toevoeren, aanreiken. *Hij zal kalk én ſteen* aanbrèngen.

Aanbrèngen. toebrèngen, veröorzaaken. *De koophandel zal winſt, voordeel* aanbrèngen.

Aanbrèngen. verhaalen, berigten, mèlden. *Watvoor nieuws zal die man* aanbrèngen?

Aanbrènger. aanvoerer, aanlanger, ſjouwer, opperman.

Aanbrènger. verklikker, kraai, ontdèkker van begaane feilen.

Aandoen. aantrèkken, aanſchieten. *Zijn kleêren* aandoen.

Aandoen. veröorzaaken, *iemant belèt, ſpijt* aandoen.

Aandoen. aan-gaan, doortrèkken. — *Ik zal, op mijne reiſ', die ſtad* aandoen.

Aandoen. aanranden. — *iemant op ſtraat* aandoen, *aanranden.* mén zou 't, in dien zinn', ook voor ontmoeten konnen neemen.

Aangaan. ſtérker gaan, wat aanſtappen, zijne voetſtappen verdubbelen. —

Aangaan. aandoen, een bezoek geeven. *Ik zal eens bij uwe Moeder'* aangaan.

Aangaan. een aanvang neemen, beginnen. — *De reis zal haaſt* aangaan.

Aan-

Digitized by Google

Aangaan. vaſt-ſtèllen, zig verbinden. — *Een verbond, een huwlijk* aangaan.

Aangaan. vuur-vatten. — *De lont wil niet* aangaan.

Aangaan. raaſen, tieren, woeden, geraas maaken. -- *Hoe kont gij zoo* aangaan?

Aangaan. belangen, betréffen, raaken, aangelégen zijn. *Zou u die zaak ook* aangaan?

Aangedaan. *Zijn kleeren* aangedaan *hèbbende.* *Hij heeft de voornaamſte Hoven* aangedaan (*bezigtigd*) *Hij wierdt door twé ſchurken* aangedaan (*aangevallen*) *Hij heeft mij veel verdriet* aangedaan (*verwèkt, veröorzaakt.*) *Hij is mèt een groote vrékheid, mèt kètterije, mèt wangeloov* aangedaan, (*behèbt, beſmét.*)

Aangeeven. toereiken, overreiken, overgeeven.

Aangeeven. aanbrèngen, opgeeven. *Gij moet die waaren* aangeeven.

Aangewènd. *Zij heeft zig veel kwaade hèblijkhéden* aangewènd, *eigen gemaakt.*

Aangewénd. *Ik hèbb' alle mogelijke zórge* aangewénd.

Aanhouding.V. geſtadig, aanhoudend verzoek.

Aanhouding.V. hérbérging, verbérging van Dieven.

Aanhouding.V. aanhaaling, prijs-maaking van geſlooke waaren.

Aanneemen. ontvangen. — *Een geſchènk* aanneemen.

Aanneemen. op zig neemen, onderſtaan te doen. — *Durvt gij die zaak wél* aanneemen?

Aanſpraak.V. bezoek, vriendlijk geſprék. *Uwe vriendlijke* aanſpraak *heeft mij zeér verleevendigt.* Dit woord gebruikt mén tén opzigte van iemant die éénzaam leevt, óf zieklijk is.

Aanſpraak.V. rédenvoering. *Hij deed een tréflijke* aanſpraak.

Aanſpraak.V. eiſch. — *Hij heeft 'er* aanſpraak, *eiſch op.*

Aan ſtaan. leunen, érgens tégen ſtaan. —

Aan ſtaan. nlet ſluiten. — *De deur laaten aan* ſtaan.

Aan-

Digitized by Google

Aanſtaan. behaagen, zin hèbben. *Zal u dat wél* aanſtaan?

Aanſtèllen. in 't bewind, in 't beſtuur, in de bediening' ſtèllen. *Iemant tót Gouverneur* aanſtèllen, *benoemen.*

Aanſtèllen. zig aankanten. *Zig tégen iemant* aanſtèllen.

Aantékening.V. te boekſtélling, inſchrijving. — *Hij is tér* aantékening' *mèt zijn Bruid.*

Aantékening.V. opmérking, waarneeming. — *Een boek mèt geleerde* aantékeningen, *uit voornaame Schrijvers.*

Aantrèkken. aandoen. — *Zijn kleéren* aantrèkken.

Aantrèkken. optrèkken, aanrukken. *Op een Stad* aantrèkken *om die te belégeren.*

Aanzien. iemant aanzien, bekijken, beſchouwen.

Aanzien. O. vermogen, achtbaarheid, hoogen ſtaat. —

Aanzien. tén) in vergelijking'. *De Aarde is maar een ſtip,* tén aanzien, *in vergelijking' van de Zonn'.*

Aard'. V. is aarde. — Op de aard' óf aarde.

Aart. M. Natuur, ſoort, geſlacht, in dén zinn' van réden-looſe én leevenlooſe ſchèpſelen; als dieren én boomen, &c.
Dat brèngt dén aart *deeſer Dieren meé.*
Ik hèbb' nóg geen Boomen van dien aart', *van die ſoort', gezien.*

Aart. M. inbórſt, aangebore neiging óf hoedanigheid. — *Een kind van een' zagtmoedigen* aart'

Aarten. óf *aarden;* gelijken, hèllen, neigen, zweemen. *Naar zijn' Vader én naar zijne Moeder* aarten.

Aarten. óf *aarden;* tier hèbben, leeven, groeiën. *Die boomen willen niet* aarten. *Ik kan hier wél* aarten.

Aas. O. voedſel. — *Onze ligchaamen zullen hèt* aas *dér wórmen zijn.*

Aas. O. lók-äas, om viſch te vangen. — *De viſch heeft hèt* aas *wèggenomen.*

Aas. O. een twintigſte van een Engels goud. —

Digitized by Google

Aas. O. kaarteblad, mèt een' ènkelen ſtipp'. — *Harten-äas*, &c.

Aas. O. ſtout, ondeugend kind. — *Dat is een ſtout* aas.

Aaſen. 't meêrvouwd van *aas.* *Een Engels heeft twintig* aaſen.

Aaſen. de viſſchen aaſen, voeden, hèt aas toewérpen.

Aaſen. voedſel zoeken. — *De Raavens* aaſen *op dooje krèngen.*

Accént. M. klank-téken. — *De e mèt eenen* accént' *tékenen.*

Accént. O. uitſpraak, ſpraak-toon, ſpraak-geluid. *Hij heeft een ſlégt* accént, *een ſlégte uitſpraak.*

Accént. O. in de Muziek', betékend een zékere leiding van de klanken.

Acht én agt. zie op lètter *C.*

Adders-tong. V. een kwaadſpreekend ménſch.

Adders-tong. V. een ſoort van kruid, ſpreek-kruid genaamt.

Afgaan. afkomen, benéden komen; *de trap* afgaan.

Afgaan. afwijken, verlaaten, verzaaken, verbreeken.

Van dén réchten wèg afgaan (*afwijken.*)

Van zijn Ouders deugden afgaan, *verbaſteren, ontäarden.*

Van zijne réden afgaan. *Zijne réden verzaaken.*

Van zijne belóvte afgaan, *zijn woord verbreeken.*

Afgaan. vertrèkken, afreiſen. *De Póſt zal haaſt* afgaan.

Afgaan. uit de bediening' treeden. *Die Burgemeeſter zal* afgaan.

Afgaan. afneemen, verminderen. *De koorts is aan 't* afgaan.

Afgaan. buik-looſen, afgang hèbben. *De pillen zullen u doen* afgaan.

Afgaan. vloeiënd gedaan, wél uitgevoerd wórden. *Dagt gij dat hém dat zoo wél zou* afgaan, *dat hij dat zoo wél uitvoeren zou?*

Digitized by Google

Afgewènd. deelw. van *afwènnen:* ontleerd. *Ik hèbb' hèm dat* afgewènd.

Afgewénd. deelw. van *afwénden: Gód heeft dat onheil* afgewénd, *verhoed*, voorgekomen. —

Afléggen. afgelégen zijn. *Dat huis zal te vérr' van dén wèg* aflèggen.

Afléggen. néder-lèggen. — *Zijne kleéren* aflèggen. —

Afléggen. betragten, zig van zijn' pligt' kwijten, eerbewijsen, de verschuldigde eerbied betoonen. — *dén eed van getrouwigheid* aflèggen, (doen) *zijne pligten bij een' aanzienlijken Heere* aflèggen.

Afzien. O. afkeer, tégenheid. — *Een* afzien *van iemant hèbben.*

Afzien. hèt gezigt afwénden. *Ik zal van dat Schouw-spél* afzien.

Agt én acht. zie op lètter *C.*

Aaken. een Stad in 't Hértógdom Gulik.

Aaken. M. V. kleine roei-schuiten —

Al. is *alles. Hij heeft* al *zijn goed* (alles) *verlooren.*

Al. is *reeds. Ik hèbb'* al (*reeds*) *gedaan.*

Al. is *hoewél, óffchoon.* — Al *was hij nóg eens zoo groot*, schoon *hij nóg eens zoo groot was.*

Al. is ook, *ja tóch. Hèbt gij reeds géld gegeeven?* al, al. ja, ja.

Al. M. 't *Heeläl*, ook *Gód zélve. O toortsen van dén* Al. *Dén ongeschaapen* Al.

Als. is, *als-óf.* Als *waaren 't slaaven;* als-óf *'t slaaven waaren.*

Als. is, *gelijk. De een is* als *dén ander.* —

Als. moet nooit voor *dan* gebruikt wórden, in dén comparativus óf vergelijkenden trapp'. — Mén zègt, *hij is zoo groot* als *gij;* maar niet *hij is grootér* als *gij*, maar *grooter* dan *gij.* Zie hieröver nader bij lètter *D.*

Ambagt. O. Hand-wérk, beroep. *Hij is een Timmerman van zijn* Ambagt.

Digitized by Google

Ambagt. O. Heerlijkheid van 2, 3 óf 4 Dórpen, onder éénen Heer' ſtaande. —

Anker. O. bekènd ſcheeps-tuig. — *Wij waaren genoodzaakt het* anker *uit te wérpen.*

Anker. O. muur-ijſer, kram. *Daar moet nóg een* anker *aan dien ſchoorſteen'.*

Anker. O. wijn-vat van 32 mingelen.

Appél O. óf apél; beroeping voor een opper-Geréchts-hóv.

Appel. M. boom-vrugt. *Geev-mij een'* appel *van dien boom'.*

Arm. M. lid, lédemaat van 's ménſchen ligchaam, *Die man heeft zijn'* arm gebroken.

Arm. behoeftig, nooddruftig, noodlijdend, géldeloos. *Die ménſchen zijn* arm *én eerlijk.*

Armen (de) 't meêrvouwdvan *arm.-Ik hebb' pijn in mijne* armen.

Armen. (de) de arme luiden.

As én *aſch* zie op lètter *C.*

Atlas. M. waereld-draager, waereld-tórſſer. *De* Atlas *ſtaat op dén agtergével van 't Stadhuis t' Amſterdam.*

Atlas. M. verzaameling van Land-én Zee-kaarten.

Atlas. O. zéker Indiäanſch ſtóf. —

Atlas. M. een voornaam gebérgte van *Afrika*, wiens kruinen tót aan de wolken reiken.

Avondmaal. O. bij uitneemenheid voor hèt Nagtmaal dés Heeren gébruikt.

Avondmaal. O. avond-maaltijd; dit behoorde mén, mijns bedunkens, om niet mèt hèt bovenſtaande verward te wórden, *avond-eeten*, *avond-maaltijd* te noemen. *Wij zijn bij onze vrienden op een tréflijke* avond-maaltijd, *op een kóſtlijk* avond-eeten *geweeſt.*

De Vocaal E.

V. Wat ſtaat ons nu, omtrént deeſe vocaal', in aanmérking' te neemen?

A. Dat

Digitized by Google

A. Dat de *e*, wégens haare verſchillende klanken, op verſchillende wijſen moet geſchreeven wórden.
V. Hoeveel onderſcheidene klanken heeft dan de *e*?
A. De *e* heeft vier onderſcheidene klanken, naamelijk;

1. Stom óf vrouwlijk, zonder boven-ſtreeping', *e*,
2. Manlijk óf ſchérp, mèt eenen *accent'*, *é*.
3. Open, mèt dén zwaaren *accént'*, *è*. én
4. Zeêr open óf lang, mèt een kapje, *ê*.

De Stomme óf Vrouwlijke E.

V. Wat is de ſtomme óf vrouwlijke *e*?
A. De ſtomme óf vrouwlijke *e*, heeft een zeêr zagt geluid, én wórdt nooit mèt een klanktéken geſchreeven, — Tót een' algemeenen régel' kan ik zèggen, dat zij overäl waar zij in dit wérk zonder accént, gevonden wórdt, vrouwlijk is. — Tén voorbeelde ſtrèkken de vólgende woorden.

De *e* is vrouwlijk; in

aarde	appel	cingel	fakkel	javelijn	natie	uïe
albedil	aſſche	diſtel	gade	kade	once	vlade
amber	baker	èbbe	gaffel	kamille	padde	warande
angel	balſem	élle	hoede	laade	riviere	zeede;
anker	cimbel	érve	hórde	lance	ſchade	&c.
albeſchik	citer	fabel	ingale	made	ſleede	

Zij is vrouwlijk in de Diftong' *ie*; als blijkt uit

bier	briev	dienſt	gier	kier	lier	piet	ſtier
bies	cier	fielt	giet	klier	lies	riet	tier
bieſt	diev	fier	griet	kiel	mier	ſchiet	tien
biet	dier	fries	hier	kiem	pier	ſchier	zien, &c.

Hier zou mén ze, uit hoofde van de langheid dér *i*, bijna geheel ſtom konnen noemen.

Digitized by Google

Zij is ook vrouwlijk in de diftong' *oe*; als

boer	doe	groev	hoev	loev	noeſt	ſchoen	voeden
boenen	doen	groet	koel	moer	poet	ſchroev	voet
boet	doet	koe	koen	moet	roet	troev	woeden
boev	goed	hoed	loeren	moeder	roeſt	toen	zoel, &c.

Vrouwlijk is zij ook in de diftong' *eu*; als

beul	deun	geur	heup	jeugd	keuſe	leus	ondeugd
beurt	fleur	heur	heul	keur	keutel	meulen	peul
deur	euvel	heuvel	jeukt	keuken	leur	neus	reus,&c.

In één woord, de *e* is vrouwlijk in alle de diftongen; als in *ieu*, *nieuw*. — In *aaie*, *baaiën*. — In *uie*, *luiër*. — In *eie*, *gleiën*. — In *oeie*, *boeiën*. &c. —

V. Wat hèbt-ge nóg omtrént de vrouwlijke *e* aan te mérken?
A. Dat de meeſte woorden onzer Taale, die mèt de vrouwlijke *e* eindigen, vrouwlijk zijn.
V. Geev daar van bewijſen?
A. Alle de hieröndér-ſtaande woorden, eindigen mèt een vrouwlijke *e* én zijn van 't vrouwlijke geſlacht.

aankleeve	bénne	bombe	diergaarde
armoede	bérgſtóffe	bouw-ſtóffe	duive
bagge	beroerte	breedte	dije
béde	blad-zijde	bije	èbbe
bédſtéde	blinde	bravade	égade
behoevte	bloed-ſchande	bijlaage	eere
bénde	boete	ceremonie	ègge

élén-

Digitized by Google

élénde
élle
éndivie
érv-zonde
érve
fontanje
franje
gaave
geheimkunde
groeve
groente
groeſe
haage
haave
haard-ſtéde
have
hèlle
hèngel-roede
heide
hitte
hoeve
hóv-ſtéde
hólte
hoope
hulde
inlage
jaargetijde
kampernoelje
karavane
kaſſaje
kaſtanje
kauwoerde
kèrkzeede
kérwe
keuſe

kladde
klagte
koe
kógge
koorde
koude
krèbbe
kudde
kunne
landmeetkunde
leere
legénde
lélie
léſſe
linze
lóv-reede
lijv-rénte
lijk-ſtaatſie
maare
maaſe
male
malie
meede
meeſe
miſſe
naalde
nave
omreede
once
onkunde
onvréde
oppervlakte
órde
overzijde
overgave

pakkaadje
paliſſade
proeve
queſtie
reede
rénte
roede
rógge
ronde
roove
ruimte
ſalade
ſchaamte
ſchande
ſcharre
ſchéde
ſchréde
ſlabbe
ſlag-órde
ſmarte
ſpade
ſpélte
ſpie
ſponde
ſpreekwijſe
ſtaatkunde
ſtéde
ſteekade
ſteekte
ſtérvte
ſtóffe
ſtraffe
taalkunde
talie
tarwe

ténte
tinne
tobbe
tombe
tórre
tralie
treede
tronie
uitgave
velge
viöle
vódde
voege
vonte
voogdije
voorhoede
voore
vijſe (ſchroev)
waake
wadte
waſch-tobbe
watte
weelde
weêrgade
weete
weite
woede
wonde
zeeve
zonde
zwaade
zeege
ziekte
zoode
zijde.

Digitized by Google

Zoo ook alle de naamen in *ie*, in *dje*, in *kunde* &c. — Mén zie dit in de woordenlijſten van HOOGSTRATEN én SÉWEL.

2. de MANLIJKE óf SCHÉRPE *é*.

V. Wanneer is de *e* Manlijk?

A. De *e* is manlijk in alle de woorden, waarin zij een ſchérp geluid ſlaat, gelijk de Franſche *é* in *bonté*, *ſanté*, *péché*, &c. én moet ook mèt dénzélfden *accént'* getékend wórden. Zij maakt eene *Syllabe* in de vólgende woorden.

ébal	évenwigt	ékel	éverzwijn	évenrédig
édelen	éſel	éland	évening	édelheid
égelen	évenäartig	évenaar	évenménſch	évenbeeld
édik	édelman	évenen	évenaaren	évenmaatig, &c.

UITZONDERING.

De *e*, die aan 't begin dér bovenſtaande woorden ſchérp óf manlijk is, is, in tégendeel vrouwlijk aan 't begin van de vólgende woorden

eklips	eléndе	eremiet	evangéli
edict	eléndigheid	elixir	evangeliſt
eleménт	eméritus	eridaan	erifilé, &c. —

V. In watvoor woorden is de *e* al vérder manlijk?

A. De *e* is doorgaans manlijk, in de eerſte *Syllabe* van twé-én van ſommige drie-lédige woorden. — voorbeelden.

béde	bédeſtond	bédelen	béter
bédedag	bédevaart	béker	béſem

bé-

Digitized by Google

béligen	knével	réden	véselen
bésie	knévelen	régel	vésiken
békeren	krévelen	régelen	véderen
céder	lédemaat	rédelijk	vlégel
céder-boom	léden	régen	vléder
cédel	léder	rékenen	vréden
dégen	lédig	régenen	véter
déken	lédigen	rémelen	véteren
déluwen	léger	révelen	wéder
fémelen	légeren	schédel	wégen
frévelen	léveren	schépen	wrével
gével	lévер	sléde	wémelen
géluwen	méde	schémeren	wépelen
gléde	méluwen	smeden (*)	wrémelen
grémelen	ménigte	snévelen	zéden
gréniken	négen	spékelen	zégel
héden	néger	stédigen	zégen
hékel	nétel	stékelen	zégenen
hémel	nételen	stéperen	zémel
hémelen	nével	snéde	zéker
hével	névens	stéden	zénuw
héve	néder	stékel	zétel
hévig	nédrig	stével	zéver
jémeni	pékel	stévig	zéven
jésus	pégel	tégel, tigchel.	zéventien
kégel	péper	tégen	zéventig
képer	péperen	téken	zénuwen
kétel	péter	tépel	zémelen
kételen	pétrus	tékenen	zépelen
kéten	prédiken	védel	zwégelen
kéver	prévelen	véder	zétels
klépel	réde	véluw	zégels, &c.

Zie alle deese én dergelijke woorden, mèt dezélfde *accénten* getékend bij L. TEN KATE. I Deel. p. 233—236. —

„ De

(*) 't Meervouwd van *smid* óf *smèd*.

Digitized by Google

„ De e, „ (zègt SÉWEL, in zijne Spraak-konſt', p. 19) „ heeft tweederleye klanken, als blijkt in *gével* en *bevél*; in *ézel* „ en *gezél*; *hémel* en *geméld*: 't zou derhalve voor uytheemſchen, „ die genegen zijn onze taal te leeren, een groot gerief weezen „ indien die harde klank altijd met een klankteken aangewee- „ zen waare: want hoewel men tót eenen algemeenen regel zou „ konnen ſtellen, dat tweelédige woorden het *accent* (*) door- „ gaans op de eerſte lettergreep hebben, als *knével*, *lépel*, &c. „ nógtans zijn verſcheyden daarvan uytgezonderd. " als

belèt	beding	beleid	beroerd	getal	gewild
gebéd	bedrijv	bewind	belaſt	gebaar	gezèl
gebrék	begin	beloop	beluſt	gebuur	gezwèl
gezèt	behoevte	bemint	bewuſt	geval	gedrag
ſervét	behulp	beſték	cemént	gewèld	gedicht
ſayét	belag	beraad	fregat	gemèld	bevél, &c.

In alle deeſe is de *e*, in de eerſte lètter-greepe, vrouwlijk. —

Zij is wéderöm manlijk in de twéde *Syllabe*, van de vólgende drie-én vier lédige ſaamen-geſtèlde woorden

be-

(*) Hier bén ik genoodzaakt om SÉWEL te verbéteren, die, *accént* als onzijdig behandeld, zèggende *hèt accént*, daar 't ondertuſſchen zéker is, dat dit woord onder de manlijke Naamen behoord. Immers vind' ik in HUIDECOPERS Proeve. p. 143, *de plaats van den accent.* — Deeſe, bekènn' ik, heeft mij, hierömtrént, de oogen geöpent; gebruikende ik te vooren ook, *hèt accént.* Naderhand hèbb' ik gevonden, in de BOEKZAAL' dér Geleerde Waereld, voor de Maand' Novémber. 1766. p. 512. *van den accent berooft*, — Ook in de OORDEELKUNDIGE BYBEL-VERKLAARING' van LILIENTAL. 2. D. pag. 16 in de Aantékening' van J. J. K. régel 5 vanönder *met eenen dubbelen accent getekend.* — 'T verwondert mij, dat SÉWEL, die eene Geſlacht Lijſt gemaakt heeft, dés onkundig geweeſt is, én dat HOOGSTRAATEN 'er geen gewag van maakt. — TEN KATE, ondertuſſchen ſchrijvt ook *de accént.* 1 Deel. pag. 369. onderäan.

Digitized by Google

bejégenen	gezéten	onéven	verlégen
benévelen	genégen	omwégen	verégelen
gebédlen	jenéver	ontzénuwen	verdéluwen
geléderen	mijſénen	ophémelen	verméluwen
gelégen	onwéder	verzékeren	verédelen
gebréken	onvréde	vernéderen	verdédigen,&c.
gehéven	onédel	vergéluwen	

Zij is altijd manlijk, in *héden*, *Overhéden*, *ſtandvaſtighéden*.

Op dezélfde wijſe moet de *e* mèt dén ſchérpen *accént'* getékend wórden, in de vólgende eige-naamen, én naamen van Landen, Stéden, &c.. niet alléén, omdat zij daarin manlijk is, maar ook, omdat deeſe woorden, in de Poëſije gebruikt wórdende, veréisſchen dat de maat-klank op dezélve valle.

Alféüs	Cybelé	Hymenéus	Omfalé
Améliä	Dozithéërs	Iduméä	Oréä
Andréäs	Doriléä	Idamé	Peréä
Aréthas	Dorothéä	Jólé	Phédra, Fédra.
Aréte	Diöceſaréä	Irenéüs	Fédrus
Arimathéä	Dindimé	Judéä	Polydémon
Athéös	Euſébiüs	Jannéus	Ptoloméüs
Athénen	Enéäs	Ituréä	Peloponnéſus
Aſthenéä	éfeſen	Jéricho	Praxéäs
Bardézanes	Eliſéüs	Lalagé	Rodopé
Beréä	Eubéä	Léä	Séforis
Batanéä	Filétus	Lilibéüs	Steropé
Béthfagé	Foloé	Meröé	Stéfanus
Béërſabé	Galaté	Merobé	Salomé
Béëlſebub	Galiléä	Melchizédek	Tibériäs
Ceſaréä	Géneſis	Néöptólemus	Thezéne
Céſure	Genézaréth	Niöbé	Tirrénus
Chrémes	Haggéüs	Nicodémus	Valériüs
Clodové	Hecaté	Niskalénus	Zagchéüs
Cyäné	Hélena	Nicéä	Zebedéüs, &c.

Digitized by Google

Mijns bedunkens, zijn dit dingen, waarop mén naauwkeurig acht behoord te geeven; wijl dezélve van eene uitſteekende nuttigheid zijn, én niet weinig ſtrèkken konnen, om, aan onze Taal', eene juiſtheid van uitſpraak', tévens én eene cierlijkheid bij te zètten, wèlke zij, tót hiertoe, miſte. Wat tóch heeft de Franſchen aangeſpoord, om de *accénten*, in hunne Taal', in te voeren, wat anders, dan dat zij zagen, dat dezélve volſtrèkt noodzaaklijk waaren, tér bepaaling' van de maat-klank' dér Poeſij'. En hèbben niet de meeſte, zoo wél de doode als de leevendige Taalen, hunne klank-tékens? Mogen wij dan, omtrént onze Taale, waarvan SLICHTENHÓRST getuigd dat ze is, „ *eene moederlijke, zélfſtandige én ongemèngde Taal, én naaſt de* „ *Hebreeuwſche, die Gód zélfs heeft willen ſpreeken, de oudſte* „ *van alle Taalen.*" (*) niet dezélfde oplèttenheid hèbben? om naamelijk, de verſchillende klanken onzer Vocaalen, door gepaſtte klank-tékens, verſtaanbaar te maaken? — En wat gemak zullen de vreemdelingen hierbij vinden.

Bepaalen-we ons in deeſen maar alléén tot de Franſchen; wat gemak zullen zij, in hunne Taal', aan *accénten* gewoon, niet vinden, wanneer zij, de onze leerende, de verſchillende klanken onzer vocaalen, door dezélfde tékens, als de hunne, aangeweeſen zien!

En hoe nuttig zélfs zal dit voor een' Néderlander zijn. Alsdan zal hij niet meêr in twijffel ſtaan, omtrént de uitſpraak' van *gevel* én *bevel*, van *eſel* én *geſel;* maar aanſtonds zien, dat die woorden zijn *gével*, *bevél*, *éſel*, *geſèl*.

Nóg tréffender komt dit vóór, in de vier vólgende woorden, *aangewend*, *aangewend*, *afgewend*, *afgewend:* woorden die, in dén eerſten opſlag, twé aan twé, dezélfde zijn én nógtans mérkelijk verſchillen. — Schrijvt mén die nu mèt *accénten*, dan zal 't aanſtonds blijken, dat *aangewènd* én *afgewènd*, beide komen van 't wérk-woord *wènnen*, *gewènnen*, *aanwènnen*, *afwènnen*, &c. de twéde *aangewénd*, *afgewénd*, van *aanwénden*, *afwén-*

(*) Zie zijne Geſchiedeniſſen van Gélderland. pag. 23.

Digitized by Google

wénden. — Gelijk dit Lètter A. pag. 16. te zien is. — Deeſe woorden, dunkt mij, zijn alléén genoeg, om voor de noodzaaklijkheid dér *accénten* te pleiten.

Ik will' mij niet ophouden, mèt hèt aanhaalen, van een groot getal Schrijvers, die hèt gebruik dér *accénten* toegedaan zijn: hunne naamen alléén, zouden hier te veel plaats beſlaan. Hèt vólgende ſtaaltje, uit dén voortréflijken HUIDECOPER, will' ik évenwél niet voorbij gaan; want, daar hij doorgaans geene accénten gebruikt, zoo ſchijnt hij nógtans, hier én daar, de noodzaaklijkheid van dezélve, gezien te hèbben én te érkènnen. Immers op pag. 469. zijner Proeve, vind' ik

Maar leert met veltgewas en ooft de maegh verzaden,
Waermé *de boomgaert en de boom hangt overladen.*
en v 664 — — — *een gruwelijke ſmet,*
Waermé *d'onkuiſche mij bezoedelde en onteerde.*

En deeſe voorbeelden zélfs zijn uit VONDEL ontleend!

Dezélfde HUIDECOPER tékend ook op pag. 303. de woorden *kentéken* én *kentékenen*, mèt dén *accént.*

Dus vérre van de manlijke *é.* — Nu blijvt nóg omtrént dezélve in aanmérking' te neemen, dat wanneer zij, in éene *Sylabe*, tuſſchen twé *Conſonanten* komt, alsdan een hèlder óf ſchèl geluid ſlaat, én om die réden ook mèt eenen *accént'* moet getékend wórden: als in *lénden*, *wénden*, &c.

De ſchérpe *accént* kwam mij hiertoe hèt voegſaamſte vóór; om dat die eigenäartig aan dien ſchérpen klank' voldoet.

De *e* dan moet, voor *k*, *l*, *m*, *n*, *p*, *r*, *ſ*, *t*, doorgaans mèt dien ſchérpen *accént'* getékend wórden. — Dóch, wijl deeſe régel niet zonder uitzondering' is, zoo zal ik eerſt de woorden opgeevén, inwèlke dén klank dér *e* aan deeſe mijne ſtèlling' beäntwoord: daarna zal ik die woorden aanvoeren, wèlke tót eene uitzondering' daarvan dienen.

Vooräf moet ik nóg aanmérken, dat de *e*, in de op te geevene woorden, éven als de Franſche *e* in *amen*, *hijmen*, *examen*, &c. klinkt. Mén hoore zulks, uit

Digitized by Google

Agamémnon
aanmérken
afpérſſen
accés
adrés
arréſt
appél
accént
acérgatis
bajonét
bankét
bék
bélhamel
bérg
bérkemeiër
beſprék
bélroos
beſték
bevél
bélvedeer
béſſus
binnewérk
bleek-véld
baſſét
ballét
bérgamót
blijſpél
brés
blés
beſmétten
bén
bedérv
blankétſel
cemént
civét
ciprés
cél
couplét
dak-vénſter
decémber
drémpel
dreigemént
drogét
dénneboom
dwérg
dérde
dértig
drék
déftig
dér
dérmaate
dén
dércetis
dés
déxiüs
elemént
elénde
énde
énte
énterbijl
érv
érwt
exémpel
écht
égt
él
én
érg
érven
euribatés
félp
flép
florét
fontanél
fondamént
ſirmamént
géld
gerécht
geſprék
gréppel
gék
gékkernije
géſp
grénzen
hakmés
hémd
hérbérg
hérſſenen
hérfſt
hérkomſt
hélpen
hém
hén
héndrik
héngſt
inſtrumént
inénting
inwéndig
kabinét
kalés
kapél
karpét
kaſérn
komprés
kérv
kérſpel
kérs
kérs-dag
kérsmis
klérk
konſérf
lampét
lancét
langét
lavéndel
langwérpig
legénde
lénde
lékker
lés
lél
més
mariönét
ménſch
métſelen
morél
modél
muskét
mandemént
mezéntiüs
nék
nét
nier-vét
noodwéndig
novémber
onrécht
oogmérk
op-géld
overſpél
overſtélpen
opréchten
omvér
parlemént
patént
pék
parkemént
patroklés
pérk
pérs
perzik
péſt
plégt
plégtig
plék
prebénde
pót-géld
pót-ſchérv
prént
prinſés
procés
pén
péns
piſtolét
rakét
récht
regént
regimént
rén
rénte
réſt
rénbaan
ſalét
ſaijét
ſcépter
ſchand-vlék
ſchérts
ſchéts
ſchérp
ſchouw-ſpél
ſék

ſér-

ſérvét	ſchénnen	véndel	vérre	wérpen
ſéxe	ſtudént	vénſter	verſtér	wijn-bérg
ſignét	ſtégt	verdérv	vél	ijſer-wérk
ſlag-véld	ſtét	vérw	végten	ijs-kélder
ſlék	ſtékſt, téxt	viólét	vérſch	ijs-ſtélten
ſlémper	ſtéſtaménт	vét	wél	zee-gevégt
ſmét	ſtén	vignét	wéldaad	zélden
ſpélte	ſtér	vlégt	wélvaart	zéldſaam
ſpérwer	ſtérmijn	vlék	wénſch	zélfs
ſtémpel	ſtémpel	vlérk	wérk	zénd-briev
ſtérvte	ſtérgen	vlés	wérvel	zénden
ſpinét	uitſték	voorrécht	wérven	zwérk
ſpéld	uitwéndig	voorwérp	wérv	zwérm
ſuccés	uitwérpen	vrémd	wén	zwérven
ſpék	vél	vérder	wénteken	zwétſen,&c.
ſeptémber	véld			

UITZONDERING.

De *e*, die hier, voor k, l, m, n, p, s, ſ én t, ſchérp is, én een zeêr hèlder geluid ſlaat; is in tégendeel, voor dezélfde lètters, ſomtijds *ſtom*, ſomtijds *zwaar*. —

1. *Stom* óf vrouwlijk is zij in de laatſte *Syllabe*, van zulke woorden, in wier eerſte lèttergreep' zij manlijk is; als *ſtével*, *knével*, *gével*, *lépel*; in alle de wérk-woorden in *en* uitgaande als *vergeeven*, *verkoopen*, &c.

2. *Zwaar* is zij, in zulke woorden, waarin onze *e* als de Franſche in *très*, &c. klinkt; dóch hiervan, hieronder. —

3. De Opene *è*.

V. Van wat gebruik is de opene *è*?

A. De opene óf zwaare *è* moet nèt dén zwaaren *accént'* geténkend wórden, in alle de woorden, in wèlke haar klank nèt dien, van de Franſche *e*, in *très*, *près*, *procès*, *accès*, &c. overéenkomt.

Tót

Tót hiertoe hèbb' ik geenen Schrijver gevonden, die, hoewél voor de *accénten* zijnde, deesen zwaaren accént gebruikt: -- Die van hèt Konstgenootschap NIL VOLENTIBUS ARDUUM, gebruiken doorgaans dén schérpen *accént*, zonder acht te geeven op de verschillende klanken dier vocaale; én zoo doen ook, SÉWEL én alle die mij tót nóg toe voorgekomen zijn. — Alléén de Vertaaler van de ART POËTIQUE van BOILEAU, de Heer A. G. gebruikt hier én daar dén zwaaren *accént*, dóch ook zeêr onrégelmaatig; want, daar hij 't eene woord, hier, mèt dien *accént'* tékend, op een andere plaats' wéderóm, tékend hij, 't zélfde woord, óf in 't geheel niet, óf anders mèt dén schérpen accént. Bij voorbeeld pag. 5. tékend hij *schèrpen*, *verwèrpen*, *bèrgen*, *tèrgen*, mèt dén zwaaren *accent'*. — pag. 7. régel 5. én 6. van onder *ontdèkken* én *wèkken*. 8. régel 5. én 6. van boven *gemèld*, én *vóórgeschèlt* &c. mèt dénzélfden *accént'*; daar 'er ondertusschen een groot verschil van klank', in die woorden te hooren is. -- De eerst-genoemde behoorden mèt dén schérpen *accént'* geschreeven te zijn geweest; de laatste wórden zeêr wél door dén zwaaren *accént'* uitgedrukt. — Wij zullen zoo aanstonds gelégenheid hèbben, om dit van wat naderbij te beschouwen.

De woorden inwèlke, mijns érachtens, de *e* mèt dien *accent'* moet getékend wórden, zijn de vólgende

aanlèg	dènken	èlst	gewènnen	hèllen
afstrèk	dèkken	èffen	gedènken	hèlft
afwèg	dèksel	èmmer	grèppel	hèllebaard
afzèggen	dood-bèd	èxödus	gezwèl	hèlleveeg
belèg	dool-wèg	èxter	hègt	hèt
belèggen	dwaal-wèg	fèl	hèffen	kèrk
bèngel	èbbe	gewèld	hèbben	kènnen
brèngen	èlst	gewèst	hègge	krènken
dèk	èlve	gezèl	hèk	klèmmen

kwèl-

Digitized by Google

kwèllen	mèt	rèppen	tèſt	wèb
kwètſen	nèſt	ſchèl	tèmmen	wèdden
kètting	nèt	ſchèlm	tèllen	wèſt
krèb	omwèg	ſchènken	trèkken	wèg
kwèlling	omtrèk	ſchènkel	uitrèkken	wènk
kènnis	ontzèggen	ſchèppen	uitſtèllen	wèlk
lèb	onthèffen	ſchèrmen	uitlèg	wèkken
lèkkaadje	ontſtèllen	ſchètteren	uitwèg	wèt
lèſte	ophèf	ſnèb	verdèk	zèngen
lètten	opſtèl	ſtèllen	vertrèk	zètten
lètter	overlèg	ſtrèng	verzètten	zwèlgen
lètſel	pènning	tèl	vèſt	zwèllen
mèlk	rèkken	tèlg	verlètten	zwènken,
mèſt	rèdden	tèlkens	verzèngen	&c.

Miſſchien blijven 'er nóg eenige over, die ik over hèt hoofd gezien hèbbe; dóch ik vertrouw', dat dérzélver getal zeêr gering zij, én dat deeſe voldoen, om een dènkbeeld van mijne ſtèlling' te geeven.

Nu zal ik, om de noodzaaklijkheid van hèt gebruik dér *accénten*, nóg nader aan te dringen, toepaſſ'lijk op de bovenſtaande verſchillende Lijſten van woorden, eenige voorbeelden bijbrèngen, waarüit blijken zal, dat eene naauwkeurige kènnis van dén klank' dér vocaalen, niet weinig toebrèngt, tot dén luiſter' dér Taale én voornaamelijk tót hèt cieraad dér Dichtkunde.

Mén hoore, tén dien einde, óf de woorden, agter de vólgende Dicht-régels, aan dén aard' dés klanks voldoen, én óf de *e* daarïn niet op eene verſchillende wijſe klinkt.

MALHERBE *zingt de Daân van een' Doorluchtig* Held;
RACAN *zingt Philis lòf, de Hèrd'ren, Boſch en* Veld.
DICHTK. van BOILEAU. pag. 2:

Nooit moet die ſtijl Uw Werk, ſchoon 't vrólijk zij bevlekken.
In 't geeſtig ſchertzen kan MARÒT *ten vóórbeeld* ſtrekken.
DEZÉLFDE. pag. 5:

Zo ras in 't Vaers een woord, U ſchijnbaar heeft gekweſt,
Is 't hem een ſtaalen Wet dat hij daar tégen zwetſt.
DEZÉLFDE. pag. 11.

Hij ſteekt in 't Hèrders-Dicht in weérwil dézer Wetten,
Zo grootſch als dwaas van Geeſt, de Hèldenzang- Trompetten.
DEZÉLFDE. pag. 13.

Wie, die een goed gehoor heeft, mérkt niet, dat hier een groot verſchil van klank' is, tuſſchen de woorden *hèld* én *véld*, *bevlékken* én *ſtrèkken*, *gekwètſt* én *zwétſt*, *Wètten* én *Trompétten*? Antwoord mén, vólgens uwe ſtèlling', ja: dan vraag' ik, óf iemant die woorden immer anders uitſprak óf hoorde uitſpreeken? Ik zal zoo aanſtonds gelégenheid vinden, om mijne zaak door eenige régels uit dit zélfde Dicht-ſtuk goed te maaken. Dóch, alvoorens daartoe tè komen, zal ik (om mij bij deeſe voortréff'lijke Vertaaling alléén niet op te houden) eenige ſtaaltjes te bérde brèngen, waarúit blijken zal dat andere voornaame Dichters hierin niet béter geſlaagt hèbben

FEITAMA zègt in zijnen HÉNDRIK DEN GROOTEN,

Toen de onbezwalkte deugd der Volken lot voorſpelde,
De Koningen gebood, Gods wil door wondren meldde.
pag. 15.

Het Hof wiſt, ſints beſchaafd, die ergerlijke vlekken
Met liſtiger beleid, met ſchooner mom te dekken;
'T betaamlijk' vond 'er plaats; 't Conclave had zijn wet,
Daar ſomtijds ware deugd wierd op den troon gezet.
pag. 70.

Voorſpélde, én *mèldde*, *vlékken* én *dèkken*, hèbben hier een verſchillenden klank; maar *wèt* én *gezèt*, ſlaan volmaakt op malkanderen. —

Nóg

Digitized by Google

Nóg eens

Gij liet, hoe kunſtig 't Hof 't vergif dier vreugd mogt dekken,
Die peſt der zeden nooit uw eél gemoed bevlekken;
Den wondren ſtroom gelijk van Aretheſus wed,
Die dwars door Nereus Rijk haar 't vloeiſpoor open zet.
pag. 182.

Dèkken én *bevlékken* rijmt hier wéderóm niet; *wèd* én *zèt* béter; dóch óf de *d* daar ſtérk genoeg zij om op de *t* te rijmen; laat ik aan een ieders oordeel over.

Meêr voorbeelden zou ik uit deeſe Dichters én uit veele andere Poëeten konnen aanvoeren, indien ik genégen was mijne Leeſers te vermoeiën — Ik laat 't aan dés kundigen over, te oordeelen óf deeſe én dérgelijke dingen, dér Poëſije, *al*, dan *niet*, luiſter bijzètten.

Tans moet ik mijne ſtèlling uit dezélfde Dichters ſtaaven. Mén hoore de Heer A. G.

Indien Uw Vaers vertoefd aan mij den zin te ontdèkken,
Zal 't mijn ontſpannen Geeſt welhaaſt tòt afkeer wèkken;
Dichtk. van Boileau. pag. 7.

Hier, om dat de Vertaaler 'er van ſchijnt overtuigd te zijn, tékend hij beide die woorden mèt dénzélfden *accént'*, daar hij 't in tégendeel op andere plaatſen in 't geheel niet doet.

Nóg meêr

Dér Schrijvren overmoed zij voor hen áfgelegd:
Maar ſchift der Vrienden raad van 't geen een Vleijer zegt.
pag. 9. onderáan.

Nóg eens

Hoe 't ſtreelend Min-vermaak, door Lokäas't hart kan trekken;
Narçiſſ' met Bloemenblaân, met Schorszen Daphné dekken;
pag. 13

Digitized by Google

Eindelijk

Zo ging Hij, die welëer; met Zijnen Vriend FARET,
De wanden van een Kroeg met Vaerzen had beſmet.
pag. 2.

Ik twijffel' niet óf mijne Leeſers, zullen, ja zélfs de Heer A. G. zal, moeten bekènnen, dat deeſe mijne aanmérkingen niet ongegrond zijn. — Mén vertrouwe dat dezélve niet voortkomen uit neus-wijsheid, óf uit pedanterije; ik betuig' dat ik ze alleen als tót hèt oogmérk van dit Wérkje, naamelijk tót de begeerte om, was 't mogelijk, hèt gebruik tévens én de noodzaakelijkheid dér accénten, ſmaaklijk te maaken, dienende, aangevoerd hèbbe.

FEITAMA heeft ook op andere plaatſen hierïn béter geſlaagd; bij voorbeeld

In onzer linden hoogſt en weeligſt loof geſtrengeld
Zyn' vreemden zwier met dien van onze boſchpraal mengelt.
pag. 150.

'k Wil, om uw heldenziel van 't dwaalſpoor af te trekken
Een Rijk van vaſten duur aan uw gezicht ontdekken
pag. 124.

Hier ſlaan *geſtrèngeld* én *mèngeld*, *trèkken* én *ontdèkken* volmaakt op élkander. —

HOOGVLIET, in zijnen Aardsvader is hierïn zeêr naauwkeurig, rijmende doorgaans op élkander, de woorden *wérken* én *verſtérken*, pag. 3. *vèſten* én *nèſten* pag. 4. *rèkken* én *vertrèkken* pag. 7. *wénden* én *zénden* pag. 8. *mèldt* én *geſtèld* pag. 9. *wènk* én *geſchènk*, pag. 22. *mèngen* én *brèngen* ibid. *gewèſten* én *tén bèſten*. pag. 23. *ontſtèld* én *gewèld* pag. 24. *bedèkt* én *onttrèkt* pag. 25. *verſtrèkken* én *bedèkken*, pag. 45. *wérven* én *beſtérven*, pag. 48. *ſchènken* én *gedènken* pag. 54. &c. — HUIDECOPER, in zijne Proeve, van pag. 597. tót 606. verdient hieröver nageleeſen te wórden.

Mén

Digitized by Google

Mén dènke ondertuſſchen niet dat HOOGVLIET ook niet gemiſt hèbbe; wijl ik hier én dáár, dóch op weinige plaatſen, hèt tegendeel bevinde; bij voorbeeld,

De ſchrik der ſchaking ſtaat nogh in het hart geprent,
En wat hier zal geſchiên is yder onbekent.

pag. 22.

Daar *geprènt* én *onbekènt*, mijns oordeels, een verſchillend geluid maaken. — Wél is waar (én dit is al wat mén mij tégenwérpen kan) dat mén zijn ſtèm hierna wél buigen kan. Maar dan vraag' ik, óf 't ons vrij ſtaat de woórden én lètteren, dus van hunne eigenäartige klanken te berooven?

4. DE ZEER OPENE ê.

V. Wat ſtaat ons omtrènt de zeêr opene *é* in aanmérking' te neemen?

A. Omtrènt de zeêr opene *é*, wèlke mén mèt een kapje tékend, ſtaat in aanmérking' te neemen, dat wij juiſt geene *e* hèbben, die, door deeſen *accènt'*, aan dén klank' dér Franſche zeêr opene *é*, in *prophéte* &c. beäntwoord; maar dat wij hèt kapje alleen gebruiken op de *é*, om de verkórting eener *Syllabe* aan te duiden. — Dus maakt mén door dat middel

van	alréde	alrê	*van*	méde	mê óf meê
van	benéden	beneên	*van*	overreeden	overreên
van	beſteeden	beſteên	*van*	rédenen	reên
van	beſneeden	beſneên	*van*	roede	roê
van	betreeden	betreên	*van*	treeden	treên
van	deede	deê	*van*	ſpoeden	ſpoên
van	édel	eêl	*van*	vernéderen	verneêren
van	héden	heên	*van*	wéder	weêr
van	kléderen	kleêren	*van*	wéderöm	weêröm
van	bieden	biên	*van*	woeden	woên
van	lieden	liên	*van*	zéden	zeên

Digitized by Google

van	néder	neêr	*van*	gebieden	gebiên
van	léden	leên	*van*	véder	veêr, &c.
van	téder	teêr			

VOORBEELDEN.

Geef zoetheit aan mijn' Zang, en all' de lieflijkheên
Van Isrels Zang'ren, die voor uwe bondtkiſt treên.
HOOGVL. in Abr. pag. 4.

En draagbre goden —— —— ——
Van allerlei geſtalte en maakſel uitgeſneên,
Met beeſtenkoppen op de menſchelijke leên.
pag. 39.

En als een Koning, voor zijn ſtrijdbare oorlogsliên
Het Vorſtelijk geſchenk uit vriendſchap aan te biên.
pag. 124.

Toen ſchoot d' Almagtige bij ſchoon en helder weêr,
Aan Abrams rechterhant een' lichten blikſem neêr.
pag. 25.

V. Moet de *e* ook ſomtijds mèt twé tittels óf punten getékend wórden?

A. Ja: de *e* moet mèt twé punten getékend wórden, wanneer zij in een drie-óf vierlédig woord agter een *Vocaal'* óf *Conſonant'*, eene *Syllabe* begint. —— Als bij voorbeeld

lijën	Poëſije	Arabiërs	Iſraëliet
lètterbijën	Poëet	ceremoniëel	Italiën
lékkernijën	verëeren	kuiperijën	Ibériën
kruiderijën	priëel	valeiën	paaiën
waaiën	maaiën	ſchreiën	getijën
Israël	ontëeren	weiën	zaaiën

ver-

Digitized by Google

verëeuwigen	ſchreiën	ſtoeiën	geëerde
wijën	verſcheiën	bloeiën	onëdel
Traciër	breiën	groeiën	Sibériën
Daniël	ſpreiën	bijëen	Iliriën
rijën	boeiën	gedijën	Siléſiën.

Dit is, mijns erächtens, de bèſte ſpélling. *Hoogvliet* ſchrijvt doorgaans zoo, én veele anderen mèt hém. — *Maaiën*, *zaaiën* én dérgelijke woorden ſchrijven ſommige *zaaijen*, *maaijen*, andere wéderöm ſchrijven *zaajen*, *maajen*, &c. Ik bén voor de eerſtgenoemde ſpélling', naamlijk voor *maaiën*, &c:

Och help! nu raekt de kunſt in lyën
*Dees Koning van de Letter*byën
Zoog honing, uit de kruideryën
Der Wijsheit,
KORTEBRANT, Lijkdicht op HOOGVLIET.

Maar niemant baart, of wordt verloſt van bitter lijën,
Door hulp van wijzen, of door kracht der kruiderijën:
HOOGVL: in AB: pag. 187.

Dus zong al 't Hemelvolk: dus juichten d'Engelreiën,
Door d'Opperzalen met bazuinen en ſchalmeiën,
DÉZELFDE pag. 240.

d'Egiptenaar is nooit verheugder, als het lant,
Door 't rijzen van den Nijl, en 't lieflijk overvloeiën
Bevochtigt, vruchtbaar wordt, en doet zijn koren groeiën;
DEZELFDE. pag. 271.

Toen moeſt de vruchtbaarheit ook 't heilloos onkruit zaaiën,
Opdat de menſchen zorg en arbeidt zouden maaiën.
DEZÉLFDE. pag. 270.

V. In watvoor woorden moet de *e* verdubbeld geſchreeven wórden?

Digitized by Google

A. In de vólgende én dérgelijke

eed	heerſcht	leem	neêrlaag	ſteek
eedgeſpan	heeſter	leen	neêrſtik	ſteel
eedgenoot	keel	leep	neet	ſteen
eelt	keep	leer	neev	ſteenbok
eend	keeper	leergéld	peen	ſteenróts
eendragt	keer	leerling	peer	teelt
eenling	keering	leertijd	pees	teem
eenöog	keerkring	leerzugt	peet	teen
eental	keeſt	leeſt	pénſeel	teems
eer	keet	leeuw	reef	teer
eerämpt	kleed	leeven	reeks	veer
eertitel	kleerkas	leevtógt	reep	week
eerzugt	kreeft	meel	reet	weêr
eeuw	kreet	meerl	ſcheer	zweer
feeſt	leed	meeuw	ſneeuw	zweet
geer	leedweeſen	meeſe	ſmeer	zweem, &c.
geeſſel	leek	neep	ſteeg	

V. Een woord dát in 't ènkelvouwd mèt twé *ee* geſchreeven wórdt, moet mén dat ook in 't meêrvouwd mèt twé *ee* ſchrijven?

A. Ja: mén moet ſchrijven

een	eene	peer	peeren
been	beenen	pees	peeſen
ſteen	ſteenen	penſeel	pénſeelen
ik leer'	wij leeren	ik ſpreek'	wij ſpreeken
heer	heeren	ik ſteek'	wij ſteeken
beer	beeren	neep	neepen
ik begeer'	wij begeeren	reet	reeten
ik vermeêr	wij vermeêren	week	weeken
nèet	neeten	reep	reepen

Zoo doet mén ook mèt, ik leef', ik ſcheer', ik preek', ik prees, ik bewees, ik eet', &c.

Dit

Digitized by Google

Dit moet mén door alle de tijden van dérgelijke Wérk-woorden doen, én niet ſchrijven *éne, benen, ſtenen, wij leren, wij begeren* &c. —— Te meêr nóg moet mén dit betragten, om dat hèt ſomtijds gebeurd, dat mén door eene óf twè *ee* te ſchrijven, een' gantſch anderen zin aan de woorden geevt, bij voorbeeld

Wéder, mèt ééne *e* komt van *wéderóm*; *Geev hém dat wéder.*
Weeder, mèt twé *ee*, betékend de luchts-geſtèldheid; *hèt is ſchoon weeder.*

Zégen, betékend *geluk, voorſpoed; Hij geniet veel zégen.*
Zeegen, *zeege* óf *zége* betékend *overwinning; Hij heeft de zeegen behaald.*
Wégen komt van *wèg*; *de wégen zijn ſlégt.*
Weegen is een Wérk-woord; *laat dieboter weegen.*

Séwel zal dit nóg nader ophèlderen, mèt de vólgende ſpreekwijſen

Men zal de Krijgsmagt op een goed getal ſchepen inſcheepen
Daar gebreeken *aan hém geene* gebréken.
't Is noódeloos te beveelen *als men de* bevélen *niet nakomt.*
De beſtraate wégen *zijn hard, en de ſteenen die 'er leggen* weegen *zwaar.*
Ik beken *dat die* beeken *zuiver water hebben*, &c.

Zie pag. 11.

Zéven is één meêr dan *zès.* —— *Zeeven* gebruikt mén *om te ziften.*

Wat onderſcheid téch is 'er te maaken, wanneer mén beide mèt ééne *e* ſchrijvt, *bedelen* én *bedelen*, *bekeren* én *bekeren*, *beteren* én *beteren*? Daar die woorden immers, naar verëiſch dér omſtandighéden, een verſchillende betékenis hèbben. —— Hieróm ſchrijv' ik

Digitized by Google

Bédelen	*én*	Bedeelen.
Békeren	*én*	Bekeeren.
Béteren	*én*	Beteeren.

En hierüit trèkk' ik al wéderöm veel gevólg tén opzigte van de noodzaak'lijkheid dér *accénten*, want, zonder de accénten, hierömtrént vaſte régelen te geeven, dat will' ik wél aan bekwaamer overlaaten. —

V. Verëiſſchen de twé *ee* ook fomwijlen beide dén *accént*?

A. De twé *ee* verëiſſchen beide dén *accént*; vooreerſt op 't woordje *één*, wanneer 't ziet op iets dat alléén is, *in één woord; daar was 'er maar één.* — Zoo ook op de woorden *verééniger*, *onéénigheid*, *éénsgezind*, *aanéén*, *vanéén*, *alléén*, *bijéén*, *agteréén*, *iedereén*,

VOORBEELDEN.

Hij, door de zorg van 't Land, in 't hart van één *gereeten.*
De Vertaalde BREDERODE van BURMAN. pag. 53.

Standvaſtigheid alléén *gebood ons nog te hoopen,*
DEZÉLFDE. pag. 50.

Om Godt met menſchen te veréénen.
HOOGVLIET.

Triumpht nu ben ik los, en treé met éénen *ſtap*
De waerelt uit,
——HOOGVLIET. pag. 283.

Men rukt bij drommen aan; men zwenkt, ſluit zig bijéén
FEITAMA, in HÉNDRIK dén IV. pag. 154.

Want wie is God? gij, Heer! en anders geen.
Wie is een rots, dan gij, ó God! alléén?
Pſ. 18. v. 9. van 't kunſt-gen.

Hij

Digitized by Google

Hij zocht, maar vond geen vroomen hier beneên,
Ja zelfs niet één.

Pf. 14. vs. 3.

Men ſlaa, vol moeds, wat ramp ons treffen moog'!
Altoos op God-alléén het oog!

Pf. 27. vs. 7.

„ Weet hij geen raad, om deeze woorden zo te plaatſen,
„ dat ze niet, dan op *éénen*, konnen toegepaſt worden: in zulk
„ een geval volgt men veiligſt den raad van Quinctilianus, lee-
„ rende, *dat men met meer woorden dient op te helderen, 't geen met*
„ één *woord niet klaar genoeg kan gezeid worden.*

HUIDECOPER, pag. 434.

„ *Al't lichaam was* een *wonde*, 't welk krachtiger en nadrukke-
„ lijker zou weezen aldus, *Al 't lijf was* éene *wonde:* omdat *een*
„ hier een telwoord, geen ledeken, is. —

HUIDECOPER, pag. 280. én 447.

Zoo ſchrijv' ik ook mèt nadrukk', *déése* én *géène*: wanneer dén aard dér ſpreekwijſ' verëiſcht dat 'er op gedrukt wórde. — Zoo vertaalde ik in zéker Wérk, daar van dén Franſchen én van de Engelſche Tooneel-Stukken geſprooken wórdt. „ Géène (naamelijk
„ de Engelſche) *gelijken naar eene wilde én bijna onnatuurlijke*
„ *bloeddórſtigheid*; déése *naar dèn waarágtigen hèldenmoed' de*
„ *eere én de eélheid dér dènkbeelden*".

De Heer J. F. REITZ, zègt, in de vóórreeden zijner THEMATA; dat ſommige ſchrijven *dóód, éér, éérſt, féést, vermóórde hóópen*; ja zélfs *tóónéél*, Deeſe klank-tékening keur' ik, mèt dien Heer', tén hoogſten, af; want zoo doende blijven 'er bijna geene woorden zonder *accénten* over. —

Ondertuſſchen is 't zeêr noodzaak'lijk de lang-óf kórtheid dér dubbele klinkers op die wijſe te toonen, gelijk de Heer L. TEN KATE, dit in zijn nooit-volpreeſen Wérk, mèt de uiterſte naauwkeurigheid gedaan heeft. Zie I Deel, van pag. 218—265.

Digitized by Google

V. Wat blijvt 'er nu nóg omtrént de *e* aan te mérken over?
A. Dat de *e* dikwils uitgelaaten wórdt; óf, in de Poëſije, om een woord te verkórten, óf ook wél in Proſa, om de cierlijkheid dés ſtijls. — Zoo maakt mén bij voorbeeld

van	wakkere	wakk're	*van*	wapenen	waap'nen
van	zuivere	zuiv're	*van*	zégenen	zég'nen
van	ſchilderen	ſchild'ren	*van*	rédenen	réd'nen
van	tafereel	tafr'reel	*van*	édelen	éd'len
van	vriendelijk	vriend'lijk	*van*	ſneuvelen	ſneuv'len
van	tréffelijk	tréff'lijk	*van*	ouderen	oud'ren
van	tédere	téd're	*van*	ridderen	ridd'ren
van	lóffelijk	lóff'lijk	*van*	purperen	purp'ren
van	oeffening	oeff'ning	*van*	ſchuldeloos	ſchuld'loos
van	ijverig	ijv'rig	*van*	overig	ov'rig
van	góddelijk	gódd'lijk	*van*	wiſſelen	wiſſ'len
van	dichteren	dicht'ren	*van*	ijdele	ijd'le
van	wandelen	wand'laar	*van*	toomeloos	toom'loos
van	zalige	zaal'ge	*van*	wreevelig	wreev'lig
van	ſchranderen	ſchrand'ren	*van*	ſchaamele	ſchaam'le
van	zilveren	zilv'ren	*van*	gruwelen	gruw'len
van	fóltering	fólt'ring	*van*	andere	and're
van	dappere	dapp're	*van*	wandelen	wand'len
			van	handelen	hand'len, &c.

En veele andere dérgelijke meêr. —

Om de uitlaating' van die *e* te toonen, zèt mén een *comma* tuſſchen beide. — Daar is 'er ondertuſſchen, die dezélve zonder die *comma* ſchrijven: nógtans dunkt mij dat hèt eerſte ſpreekender is. — Somtijds wórdt ook de *e* agter de woorden, ja zélfs hèt woordje *en*, afgeſneeden; dóch hiervan zullen-we op zijn plaats ſpreeken. — Hèt bovenſtaande acht' ik onnoodig door voorbeelden te ſtaaven, wijl ik vertrouw' dat 't aan een ieder bekènd is. —

V. Geev nu nóg eenige gelijkluikende woorden op?

A. De

Digitized by Google

A. De gelijkluidende woorden, onder Letter *E*, zijn de volgende

Egt én *echt* Zie Letter C.
Eek óf *edik* M. is Asijn. *Doet nóg wat* eek *op de salaad.*
Eek. M. run, de bast van Eekenhout, gemaalen om hèt leer te bereiden.
Eer. eerder, vroeger, spoediger. *Hij kan niet* eer *komen.*
Eer. alvorens. *Eet gij* eer *gij bidt?*
Eer. liever. *Ik zou* eer *willen sterven dan zoo te leeven.*
Eer. eerbewijs, achting, ontsag. *Gode de* Eer *bewijsen die hém toekomt.*
Eerst. van te vooren, vooráf, alvoorens. *Doet dat* eerst.
Eerst. zoo éven, aanstonds, kórtelings. *Ik was* eerst *aangekomen.*
Eerst. 't eerste, voor de andere. *Zij is* eerst *in huis geweest.*
Eerst. niet eerder, niet vroeger. *Hij zal* eerst *over agt dagen komen.*
Eeten. spijs gebruiken. *Zullen wij haast* eeten?
Eeten ('t) O. de spijs, de kóst. *Wat voor* eeten *zullen wij* eeten?
èffen. glad, gelijk, niet hóbbelig, niet bultig. *Een* èffen *vloer.*
èffen. nét uitkomende. *De rékening is* èffen.
èffen. staatig, érnstig, koel. *Een* èffen *gelaat.*
èffen. eenvouwdig, zonder cieraad. *Dat is een* èffen *stóf.*
Eigen. dat iemant alléén toekomt. *Hèt is zijn* eigen *boek.*
Eigen. natuur'lijk, aangeboren. *De zugt tót hèt leeven.. is den ménsch* eigen.
Engelsch. dat Engeland betréft. *Een* Engelsch *Schip.*
Engels. een twinstigste van een once goud gewigt.
érg. arg, loos, doortrapt, olijk. *'t Is een* érg *kind, een loose guit.*
érg. kwalijk, ziek, onpass'lijk. *Die man is hoel* érg.

érger.	zieker, onpaſſ'lijker.
érger.	arger, looſer, doortrapter.
érgeren.	zieker wórden, verſlimmeren; ook ondeugender wórden.
érgeren.	aanſtoot geeven, ontſtigten. *Mén moet dén Naaſten niet* érgeren.
érnſtig.	ſtèmmig, ſtaatig. *Een* érnſtig *gelaat.*
érnſtig.	wélmeenend, érnſtelijk; *Hij vermaande hém* érnſtig.
érnſtig.	vlijtig, naarſtig. *Hij ſtudeerde zeér* érnſtig.
Euvel. O.	kwaad, ziekte, kwaal. *Hij lègt aan 't zelfde* euvel *ziek.*
Euvel.	kwalijk. *Hij nam dat zeér* euvel *op.*
éven.	deelbaar in gelijke deelen. *Agt is een* éven *getal.*
éven.	gelijkelijk, van gelijken. *De kinderen zijn* éven *groot.*
éven.	weinig te vooren óf weinig na. Even *voor*, éven *na zijn' dood'.*
éſel óf *ézel.*	een laſt-dier. *Die* éſel *draagt niet goed.*
éſel.	ſchilders-tuig waaröp de ſchilderije ruſt.
éſel.	een ſlaap-plaats.

De Vocaal I.

V. In wèlke woorden klinkt de *i* op zigzélve, zonder dén bijſtand' van eene andere Vocaal'?

A. De *i* klinkt op zigzélve, zonder de hulpe van eene andere Vocaal', in de woorden, *ib, id, if, ig, ik, il, im, in, ip, ir, is, it, bid, big, bin, bits, dik, dit, git, giſt, ging, gints, grim, kir, kit, kind, liſt, lit, mik, min, miſt, pik, pil, pin, pis, pit, piſt, tik, til, ving, wik, wind, wigt, wil, wint, wild, wiſt, zin, zit,* &c.

In alle deeſe woorden kan mén zèggen, dat de *i* een hèlder geluid ſlaat; gelijk zij doet in alle de woorden, inwèlke zij voor de *n* komt; als in

in-

Digitized by Google

indrang	intógt	invórderen	Beſluiterin
indruk	inval	inkrimpen	Verleiderin
ingang	inzigt	Heilandin	Réchterin
ingewand	inzien	Tirannin	Bekènnerin
inham	inzwèlgen	Burgerrin	Apóſtelin
inhoud	inzuigen	Herautin	Minnaarin
inkeer	inzuipen	Schènkerin	Hértinne
inkoop	inäämen	Vaderin	Godinne
inkt	inpróppen	Gemaalin	Toverin
inlage	inprénten	Geſèllin	Mannin
inloop	inénten	Strijderin	Profeetin, &c.

In alle de bovenſtaande woorden wórdt de *i* kórt uitgeſprooken.

't Valt moeiëlijk om dén réchten klank deeſer Vocaal' te verklaaren. — HUIDECOPER, zègt, „ dat de *i*. die, in ge„ daante en in klank, de ſcherpſte onzer klinkers is, geen ge„ luid, dan dat zeêr ſcherp is, kan nabootſen: " SEWEL ondertuſſchen, zègt, datze in de bovenſtaande woorden dof is. — Wat klank zullen-we haar dan toeſchrijven voor *s* én *i*? HUIDECOPER zègt, datze daarvoor een *ſiſſend* geluid heeft. —

Dat de woorden *Apóſtelin*, *Profeetin* &c. goed zijn én van voornaame Dicht'ren gebruikt wórden, zal ik bewijſen. Ménzie vooréerſt HUIDECOPERS PROEVE. pag. 386. —

Die mij in Poezij tot VADERIN *wilt maken,*
Daar ik de naam van kind *noch kwalijk waardig ben.*
Juffr. PERINA van LIMBURG.

'K zwijg van Profetin, Vorſtin,
Krijgsheldin:
*Zie, wat prijs de hart*vriendinnen
Van Gods Zoon, zijn kruis getrooſt,
Weſt en Ooſt
Met zijn gunſt en rijxkroon winnen.
VOLLENHOVE, in de WEKZANGEN pag. 379.

V. In

V. In watvoor woorden maakt de *i* eene *Syllabe* én geevt zij een' klank van zigzélve?

A. De *i* maakt eene *Syllabe* én geevt eenen klank van zigzélve in de vólgende woorden

ipe	ipecras	iſabél	ibanits	ibola	idro
ibar	ipenboom	italiën	ibériën	iburg	ihór
ida	iriäs	ivoor	iberus	idriä	ila

In deeſe woorden wórdt zij lang uitgeſprooken én klinkt zij hèlderer dan in de voorgaande, én dit doet zij ook agter een Conſonant, als *ii*, *ſi*, &c.

De *e*, die anders doorgaans dient om de andere Vocaalen te verzagten; als de *a* in *waereld*, de *o* in *doen*, de *u* in *deur*, &c. brèngt, in dit geval, bij de *i* niets te wége. Immers, wat onderſcheid is 'er in dén klank' dier Vocaale te hooren, wanneer zij bij eene *e* gevonden wórdt, óf wanneer zij op zigzélve ſtaat; bij voorbeeld *iberus*, *zien*; *ila*, *bier*; *ida*, *briev*; *ipen*, *dier*? &c. De *e* ſtrèkt hier eerder om de *i* te verlèngen, dan om ze te verzagten, én hierin wórde ik bevèſtigd, omdat mén deeſe woorden eertijds mèt twé *i* pleeg te ſchrijven, *ziin*, *biir*, &c. wèlke ſpélling naderhand, mèt réden, verwórpen zijnde, zoo is, door de eerſte én bèſte Taal-Opbouwers, aan de *e* deeſe bediening opgedraagen.

Merk aan, dat de klank van *ie*, ten aanzien van *i* en *ij* (als *zien*, *zin*, en *zijn*) even is als die van *oe* ten aanzien van *o* en *oo*. Zie HUIDECOPERS PROEVE. pag. 271.

V. Wórdt de *i* ook ſomtijds mèt eenen accént' getékend?

A. Ja: de *i* wórdt mèt eenen accént' getékend, in zulke woorden, waarin de klèm-toon op dezélve valt; bij voorbeeld

Alcínoüs	Akíba	Berenice	Epíren
Antípas	Alcímedon	Calliópé	Fabríciüs
Algíne	Agríppa	Cíneäs	Fenícién
Antípater	Antíochus	Diänira	Gabíniüs
Antígonus	Antípatris	Eunice	Gaulanítis
Auranítis	Aſſíriën	Euríſthenes	Hiopolíte
Ananíäs	Aríciä	Epífanus	Ibraím

Je-

Digitized by Google

Jeſaïas	Míniäs	Príämus	Virgíniüs
Kamíthus	Nehemíäs	Semíramus	Tiberínus
Leöníde	Orígenes	Sibírtiüs	Zacharíäs
Lavíniä	Pääli	Trachonítis	Zedekíäs, &c.
Maliko			

De bovenſtaande woorden, inwèlke de *i* op zigzélve eene Syllabe maakt, zou mén hieröndèr ook konnen betrèkken, indien niet de *i*, op zigzélve ſtaande, uit dén aart' lang was.

V. Moet de *i* ook ſomtijds mèt twé tittels getékend wórden?
A. Ja: de *i* moet mèt twé tittels getékend wórden wanneer zij in een twé óf drielédig woord agter een Vocaal' óf Conſonant, eene Syllabe begint; voorbeelden, *vöorïn*, *agterïn*, *waarïn*, *daarïn*, *hierïn*, *hérïnneren*, *voorïngenomen*, *Bétſaïda*, *Efraïm*, *Ibraïm*, *Mitsraïm*, *Talmaï*, *onïnneem'lijk*, &c.

Sommige ſchrijven deeſe woorden van élkander, *voor in*, *agter in*, *hier in*; zoo ook *hier door*, *daar door*, &c. Dit behoort mén niet na te vólgen; maar in tégendeel moet mén die woorden altijd aan malkanderen ſchrijven, SEWEL ſchrijvt zélfs *hiervandaan*, *daarvandaan*, *opſtaandevoet*.

V. Wórdt de *i* ook ſomtijds mèt eene affnijding' geſchreeven?
A. Ja. de *i* wórdt mèt eene affnijding' geſchreeven,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende én in dien dér Bijvoegende-wijſe van de wérk-woorden *bloeiën*, *ſtoeiën*, *paaiën*, *zaaiën*, *maaiën* &c. als

ik boei' *óf* boeië	dat ik boei' *óf* boeië
ik ſtoei' *óf* ſtoeië	dat ik ſtoei' *óf* ſtoeië
ik paai' *óf* paaië	dat ik paai' *óf* paaië
ik zaai' *óf* zaaië	dat ik zaai' *óf* zaaië
ik maai' *óf* maaië	dat ik maai' *óf* maaië
ik verfoei' *óf* verfoeië	dat ik verfoei' *óf* verfoeië
ik roei' *óf* roeië	dat ik roei' *óf* roeië
ik zwaai' *óf* zwaaië	dat ik zwaai' *óf* zwaaië

Digitized by Google

ik vermoei' *of* vermoeië mij	dat ik mij vermoei' *of* vermoeië
ik braai' *of* braaië	dat ik braai' *of* braaië
ik ſtrooi' *of* ſtrooië	dat ik ſtrooi' *of* ſtrooië
ik gooi' *of* gooië	dat ik gooi' *of* gooië
ik bloei' *of* bloeië	dat ik bloei' *of* bloeië
ik broei' *of* broeië	dat ik broei' *of* broeië
ik ſchrei' *of* ſchreië	dat ik ſchrei' *of* ſchreië
ik vloei' *of* vloeië	dat ik vloei' *of* vloeië
ik kraai' *of* kraaië	dat ik kraai' *of* kraaië
ik vlei' *of* vleië	dat ik vlei' *of* vleië
ik beſproei' *of* beſproeië	dat ik beſproei' *of* beſproeië
ik groei' *of* groeië	dat ik groei' *of* groeië.

VOORBEELDEN.

Het zij de hondſtar gloei'.
POOTS GEDICHTEN. 2. Deel. pag. 83.

Twee blinden ſneuvlen allebei
Waar d'een den andren dus gelei',
VOLLENHOVE in de MENGELZANGEN. pag. 445.

Geen oog, dat al te welig wei':
DEZELFDE, in de BOETGEZANGEN. pag. 226.

Op dezélfde leeſt' ſchoei' ik ook de vólgende régelen.

„ *Op dat de regen de aerd* beſproeij',
„ *En alles groeije, en* bloeij'.
ELZEVIERS DICHTPROEVEN. pag. 25.

't Eenigſte verſchil is hier, dat die Dichter de *ij* in plaats' van de *i* gebruikt.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke énkelvouwdige naamen; als

In-

Digitized by Google

In de klaverwei'
Mèt de ſchalmei'
Op de galei'
In de kooi'
Van dien zwaai'
Voor die baai'

Van zijn moei'
Van de kraai'
In dén bloei'
Door de groei'
Mèt een' gooi'
Van dien ouden paai' &c.

VOORBEELDEN.

Maar ſchenk uw' Geeſt, door wiens gelei'
Uw aanſchijn zalig is t'aanſchouwen.
VOLLENHOVE, in de BOETZANGEN. pag. 226.

Dat Alexander; in vergoeding van zijn moei',
Mijn broeders bedgenoot, en dierbaar pant vervoerde,
VONDELS PALAMEDES. pag. 33.

Mach 's Heeren teder kindje graazen
In 's Hemels rijke klaverwei'
En, onder 't zoet gelei
Van Jezus hand, op 't heilwoord aazen,
TIJDWINST, in LÉDIGE UUREN. I. Deel pag. 134.

Ik bén van oordeel dat de Dichter van dit Wérk, op pagina 20. ook had behooren te ſchrijven

Van uw veil'ge ſlag en kooi'
Mij mijn weérpartij ten prooi'

V. Zijn 'er ook eenige gelijkluidende woorden onder Lètter I?
A. Ja: daar zijn

Indiën. V.
Indien.

Een uitgeſtrèkt Landſchap van ASIË.
bijäldien. Indien *gij dat durvt doen.* — 't onderſcheid beſtaat alléén daarin, dat mén in 't eerſte, de *e* mèt twe ſtippen tékend. —

Digitized by Google

Inlaaten. laaten inblijven. *Ik zou 'er dat woord* inlaaten.
Inlaaten. laaten inkoomen. *Wilt gij dien Heer eens* inlaaten.
Inlaaten. zig bemoeiën. *Ik will' mij daar niet mé* inlaaten.
Ingewand. O. inwéndige deelen van hèt dierlijke ligchaam.
Ingewand. O. in een' figuurlijken zinn', zijn kinderen. — Meêrmaalen wórden kinderen, de ingewanden dér Ouderen genoemd. — Zoo doet HOOGVLIET, zijnen ABRAHAM zèggen

Moet ik 't harte van mijn hart
Doorboren met het ſtaal, en met verwoede handen.
't Onmenſchlijk wroeten in mijn eigen ingewanden!

SLICHTENHORST verhaald, dat op de plaats' daar *Frédrik van Iſenburg* gerabraakt is, eene ſteene zuil wierd gevonden, verbeeldende *Frédriks* Moeder, mèt dit opſchrift. *Dit zijn mijne* ingewanden, *die de ravens zullen opëeten.*

Inlèggen. bérgen, plaatſen. *All' die váten zullen 'er niet konnen* inléggen.
Inlèggen. ſluiten, inſluiten, *Wilt gij mijn' briev in dén uwen* inlèggen?
Inlèggen. pooten, planten. *Die palm zal ik laaten* inlèggen.
Inlèggen. confijten. *Agurkjes* inlèggen. *Boonen* inlèggen. *Kool* inlèggen &c.
Inlèggen. behaalen. *Gij zult 'er geen eer bij* inlèggen.
Inlèggen. twiſten. *Ik will' niet tégen u* inlèggen.
Inſlikken. *pillen, eijëren* inſlikken.
Inſlokken. inzwèlgen, onbeſchoft eeten. *Hèt eeten zonder kaauwen* inſlokken.
Intrèkken. intreeden, invallen. *Alvoorens wij die Stad* intrèkken.
Intrèkken. hérroepen. *Een verbòd* intrèkken.

In-

Digitized by Google

Inval. M.	ingang, indrang, inrukking, intógt. *De vijánden hèbben een'* inval *in Flaanderen gedaan.*
Inval. M.	gedagte, vlugtig dènkbeeld. *Dat was een' geestigen* inval.
Inzuigen.	zuigen, verzwèlgen. *De mèlk* inzuigen. *De weetenſchappen* inzuigen.
Inzuigen.	énten, griffelen.

De Vocaal O.

V. Wanneer maakt de *o* eene *Syllabe*, én inwèlke woorden geevt zij, zonder dén bijſtand' van eene andere Vocaale, eenen klank van zigzélve?

A. De *o* maakt eene *Syllabe* én geevt eenen klank van zigzélve, in de woorden *over* én *zomer* &c.

V. Heeft de *o* ook verſchillende klanken?

A. Ja: de *o* heeft drieërlei klanken, naamelijk;

1. Klinkt zij open én lang.
2. Hèlder én kórt.
3. Dof.

V. Wanneer klinkt de *o* open én lang?

A. De *o* klinkt open in

zomer	overhand	overmoed	overvaart
hoven	overhoofd	overſchot	overval
lover	overkomſt	overſlag	overvloed
govert	overlaſt	overſpél	overwigt
overdragt	overleer	overſte	overwinſt
over	overig	overtal	overzijde
overgang	overloon	overtógt	oijevaar
overgave	overloop	overtoom	pover, &c.

Daar is 'er, die deeſe *o* mèt eenen accént' tékenen: ik

Digitized by Google

kan 'er de noodzaak'lijkheid niet van zien; omdat de *o* hier haar natuur'lijken klank heeft, die uit dén aart' lang is, én omdat ik van gedagten bén, dat mén geen Vocaal mèt eenen accénr' tékenen moet, dan wanneer zij van haar' gewoonen klank' afwijkt, om alsdan dien verſchillenden klank aan te wijſen; maar dit heeft hier, omtrént de *o* geen plaats, dérhalven, moet de *o*, in die woorden, niet getékend wórden.

V. Wanneer heeft de *o* een' hèlderen tévens én kórten klank?

A. De *o* heeft een' hèlderen tévens én kórten klank, én wórdt kórt uitgeſprooken voor *f*, *g*, *k*, *l*, *r*, *p*, *s*, *t*, én *v*, in de vólgende woorden

ſtóf	zók	hól	bórſt	kóſter
óf	lók	tólk	zórg	kóſtvrij
óffer	pók	hólland	vórſch	kóſſem
kóffer	jók	vólk	vórſt	kóſt
tógt	jókken	dólk	dórſt	lósgéld
agterdógt	lókken	gról	dórſcht	kót
dróg	lókäas	knól	mórgen	lót
hértóg	nók	lóllepót	wórden	rót
oorlóg	pól	kóp	górdel	ſchót
nóg	ſnól	dóp	órgel	ſlót
zóg	tól	ſtóppel	knór	vlót
tróg	ról	dróppel	lór	ſpót
gedrógt	vólgen	kóppel	kórk	ſtrót
uittógt	róllen	klóp	mórſſen	mót
bórgtógt	dról	móp	tórtel	pót
ſtók	hól	próp	vórm	ſprót
ókker	tól	ſóp	wórm	tót
blók	zólder	bórl	zórgen	ótter
ſchók	kólder	bórd	ós	ſpótter
hók	bezólding	kórl	trós	lóv
kók	mól	ſtórm	lós	hóv
kólderſtók	arnóld	kórv	blós	gróv, &c.
rók	jól	górdijn	rós	

Digitized by Google

Zoo ook voor *b*, *ch* én *d*; als in *dóbelen*, *óch*, *dóch*, *tóch*, *Gód*, *tód* &c.

„ Zij, die op 't voorbeeld van de Amſterdamſche Kamer *in* „ *liefde bloeijende*, oordeelen, dat men deezen klank met een „ bijtéken behoord te merken, ſchijnen mij toe gelijk te „ hèbben, en daarom vólg ik hen daarin na, want dusdoende „ maakt men een kennelijk onderſcheyd tuſſchen *bol* (zacht,) en *ból* „ (een kloot); *dol* (uytzinnig), en *dól* (een roeipén in een boot)." Séwel, pag. 38. Ten Kate. pag. 161. van 't 1 Deel.

Op een andere plaats' geevt hij (Séwel naamelijk) dat onderſcheid niet onäartig te kènnen, wanneer hij de vólgende régels uit de Vertaaling' van Horatius, door Pels, aanvoerd,

Zo mag men kindſch *met* Prins *berijmen*, Noord *met* voort,
En kap *met* krab, *als van gelijken* kleedden, viſſchen
Wordt wel en voegelijk berijmd met léden, miſſen.
Maar bot *op* zót, *en* vol *op* bol *rijmt gantſchlijk niet*;
Hoewel men in den ſchijn dezelfde letters ziet;
Omdat wij groot verſchil van klank in de O *bemerken.*

Hier ziet mén reeds drie voornaame getuigen voor mij pleiten. Begeert mén 'er meêr, mén ſlâ ſlégts open, Meiërs *Woordenſchat*. Nil Volentibus Arduum. — Moonen is 'er ook gantſch niet vreemd van: Mén zie zijne Spraak-konſt. pag. 9. én. 10. — F. de Haes érkènd ook dát de *o* verſchillende klanken heeft, dóch is niet voor de accénten om die te onderſcheiden, Séwel noemt dén klank deeſer *o bard*. De Vertaaler van Boileau's Dichtkunde, ſchijnt ze voor *zwaar* aan te zien; wijl hij dezélve mèt dén *zwaaren accént* tékend; én dit komt mij juiſt zoo ongerijmd niet vóór; maar, om dat de *o* niet meêr dan eenen accént vórdert, zoo komt hèt hier niet op de keuſe, maar alléén op dén accént, tér onderſcheiding', áán. — Of de *o* ondertuſſchen in de eerſt-genoemde Lijſt van woorden niet zwaarer is dan in de onmiddelijk hierboven ſtaande, geev' ik in bedènking'; immers, een lètter is *zwaar* óf wórdt *zwaar* genoemd,

Digitized by Google

noemd, omdat zij *lang* is, maar de *o* is *lang* in *over*, *open*, &c. érgo is zij dáárin *zwaar*.

V. Wanneer is de *o* dof?

A. De *o* is dof voor *b*, *f*, *m* én *n*, in de vólgende én dérgelijke woorden

bobbel	hom	ſtond	gonzen
knobbel	kom	tonnen	bonzen
dof	hommel	vond	krom
doffer	homp	wond	donder
ſchoft	hond	zon	zonder
ſchoffel	honger	zonde	wonder
troffel	lommer	dommelen	vondel
blom	nommer	hommelen	tonder
brom	mommen	trommelen	donker
dom	nonnen	rommelen	lonken
édom	om	kommer	vonken
frons	pond	grommelen	bonken
gom	rond	mómmelen	ſchonken, &c.

VOORBEELD.

——————————— *Gelijk een* donderſlagh,
Die door den dicken wolck na wil niet breecken magh,
Verdubbeld zijn geweld : *hij* mommeld, dommeld, ſtommeld,
Hij rommeld *heen en weer, al* greumelende grommeld:
Ten leſt met dulder kracht, zoo ſchricklijk berſtet uyt,
Dat Hemel, bel, en aerd ſtaen 't zidd'ren door 't geluyd.
HUIDECOPER. pag. 505.

V. Moet de *o* niet nóg op een andere plaats' mèt eenen *accént'* getékend wórden?

A. Ja: de *o* téken' ik ook mèt dén *ſchérpen accént'* in de vólgende Eigen Naamen,

Are-

Digitized by Google

Areópagus	Hérmógenes	Skythópolis
Bóäli	Hippólitus	Theófanes
Diótrefes	Néöptólemus	Timótheüs
Diófpolis	Nikópolis	Tróje
Dóris	Peróne	Zenóbiä

Dit doe ik, omdat de *o* in deeſe naamen zeêr lang moet uitgeſprooken wórden. Die deeſe *accént* hier niet goed keuren, die zouden 'er dén *accént* circonfléx óf een kapje op konnen ſchrijven; aldus *Bóali*, &c. óf anders, gelijk mén, over de maatklank, ſchrijvende, doet, een ſtreepje, op deeſe wijſe, *Boali*.

V. In watvoor woorden moet mén de *o* verdubbeld ſchrijven?
A. De *o* moet mén verdubbeld ſchrijven, in de woorden.

afloop	diep-lood	door-loop	ſtroop
amptgenoot	diſſel-boom	droom	boom
antwoord	doodbaar	échtgenoot	ſtroom
arbeids-loon	doov-pót	fiöol	hoogheid
baarens-nood	doorn	galjoot	voor
betoog	dool-hóv	hoop	door
brood	doop	verkoop	nood, &c.

V. Een woord dat in 't ènkelvouwd mèt twé *oo* geſchreeven wórdt, moet mén dat ook in 't meêrvouwd mèt twé *oo* ſchrijven?
A. Hierméde moet mén op dezélfde wijſe als mèt *aa* én *ee* handelen, én ſchrijven

boom	boomen	zoom	zoomen
droom	droomen	ik hoon'	wij hoonen
ſtroom	ſtroomen	een jood	jooden
brood	brooden	een zoon	zoonen
ik betoog'	wij betoogen	een oog	oogen
ik beöog'	wij beöogen	een boor	booren
ik loop'	zij loopen	ik aanhoor'	wij aanhooren

Digitized by Google

ik verkoop'	zij verkoopen	ik bekoor'	wij bekooren
ik hoop'	wij hoopen	een loot	looten
ik beloon'	wij beloonen	een noot	nooten, &c.

Niet *bomen*, *dromen*, &c.

Loot mèt twé *óo*, betékenende een takje óf ſpruitje, ſchrijvt mén *lóoten*, in 't meêrvouwd; tér onderſcheidinge van *lót*, zijnde een *geluk*, *zégen*, *prijs* &c. 't wèlk in 't meêrvouwd is *loten*; *ik hèbb' één* lót (prijs) *getrokken*, *op de vier* loten *die ik gekógt hadde*. Hèt wérkwoord *looten* óf om 't lót wérpen, ſchrijvt mén mèt twé *oo*.

De ſloten (*kaſteelen*) *waaren omringd mèt* ſlooten (*graften.*)
SÉWEL. pag. 11.

V: Watvoor betékeniſſen heeft de *o* in ónze Taale?
A. De *o* heeft in onze Taale de vólgende betékeniſſen, naamelijk;

1. Betékendze een érnſtig bidden én ſmeeken,

Gelei, ó Heilzon! mij op duiſtre letterpaden!
ó Geeſt! beſtier mijn' geeſt op 't ſpoor der heilge bladen!
HOOGVLIET. pag. 3.

2. Dan eens betékendze hèt médelijden dat mén mèt iemant heeft.

ó Zondaar! mijn ziel is over u aangedaan!

3. Dan wéderom kan ze tót een bits verwijt ſtrèkken,

ó Snoode Vleiërij! gebaate vijándin!
HOOGVLIET.

4. Ook kan zij dienen, tót bevèſtiging' beide én tót ontkènning',

ó ja!

Digitized by Google

ô *Ja!* ô *neen!*

5. Is zij de vijfde naamval óf *Roeper* (vocativus)

ô *Jan! hoor hier eens.*
ô *Alle gij dórstigen komt tót de wateren!*

6. De *o* wórdt ook doorgaans gebruikt wanneer mén zig verwondert óf érgens een uitroep over doet.

ô! *Wat is dat mooi!* ô *tijden!* ô *zéden!*

[De *Vocativus* óf *Roeper*, is, mag ik zèggen de algemeenst' bekènde naamval; immers hier in Amsterdam is ze in dén mond van 't gemeen als bestórven: want wanneer iemant op straat geroepen wórdt, hoord mén niet dan, ô *piet!* ô *jaap!*]

V. Moet mén de *o* ook somtijds mèt twé punten tékenen?
A. Mén moet de *o* mèt twé punten tékenen, wanneer zij agter een *Vocaal'* óf *Consonant'* eene *Syllabe* begint, als in

Kliö	veröntwaerdigen	voorönder	Scipiö
alöm	verönächtsaamen	agterönder	veröordeelen
Faraö	veröntreinigen	Calliöpé	veröveren
Diöne	rondöm	beöogen	onöntbeerlijk
slagörde	aâlöud	beöordeelen	onördenlijk
milliöen	patriöt	geöorlófd	onöverwinnelijk
onöverkomelijk	schórpiöen	beöeffenen	

Ik wil (zegt Faraö) *dat gij, mijn Raad, terstont*
Verneemt, óf dit gerucht op waarheit is gegront;
HOOGVLIET. pag. 9.

V. Moet mén ook de twé *oo* wél eens mèt twé *accénten* tékenen?
A. Ja; dit moet mén somtijds doen, om dén nadruk dér woorden, in de Poësije óf in Prosa, áán te toonen; zoo vind' ik in dén vertaalden BREDERODE van BURMAN.

En wenscht het eedgespan als Leidsman vóór *te gaan.*
Zie pag. 35.

——————————— *en die den nood*
Der onschuld had bespot, en zo veel duizend menschen
Deed sneeven, nu zich zag verrotten vóór *zijn' dood.*
DEZELFDE. pag. 52.

Zoo vind' ik ook in de Vertaalinge dér Dichtkunde van BOILEAU, door dén Heere A. G. *vóórtkomen, vóórrecht, vóórschriften, vóórbeelden,* &c.

Een Schrijver die te veel zijn vóórwérp *gade slaat.*
pag. 3.

Eerlang was deeze smet gantsch Frankrijk dóórgeloopen.
pag. 5.

De Rijm, geplaatst aan 't eind van maatelooze woorden,
Ging dóór *voor Snede en Maat, die tót een Vaers behoorden.*
pag. 6.

Zijn teugelwijze stijl draaft veeltijds buiten 't spoor,
Een fraai ontschikt tafreel gaat hier voor kunstgreep dóór.
pag. 15.

Zij beeft haar zwaai en spoor
Den gantschen hemel dóór:
Niets kan haar' gloed ontwijken.
Pf. 19. van 't KUNST-GENOOTSCHAP.

Gij komt hem vóór *met overvloed.* Pf. 21.
Ach! zult gij nooit mijn heilzon dóór *zien breeken?* Pf. 22.

Zie over de lange én kórte *oo.* TEN KATE 1 Deel. p. 267. tót 320.

On-

Ondertuſſchen is 't, mijns bedunkens, zéker, dat deeſe woorden niet altijd lang zijn, én uit dien hoofden, niet altijd moeten getékend wórden: zoo komt 't mij voor in de vólgende régels

Hoe Mozes en zijn Vòlk al vlugtend zegenpraalen;
Dòch dóór de woeſtenij vervòlgende Isrels Heir,
Stort bij met Pharó neêr in 't diepſte van het Meir.
DICHTK. van BOILEAU. pag. 2.

Door, dunkt mij, heeft hier zoo ſtérk een' nadruk niet, óf mén verwringt de aangenaamheid van dien régel', én mén dient bij *dòch* op te houden, om *dóór*, naar dén eiſch dér *accénten*, uit te dreunen. —

Dit alles zijn dingen die van dén ſmaak' afhangen, én hieröm vleië ik mij niet, dat dezélve van een ieder goedgekeurd, veel minder naargevólgt zullen wórden. — Veele brèngen tégen deeſe manier' van ſchrijven in, (én dit is mij ménigmaal voorgekomen) dat zij, daar ze van dér jeugd áán, anders gewoon zijn, nu, in hunne meêr-gevórderde jaaren, zig aan die moeiëlijke taak' niet willen overgeeven; om, naamelijk, onder hun ſchrijven, op de órdenlijke plaatſing dier accénten te blókken. Ondertuſſchen is 't zéker, dat mén, mèt weinig moeite, én in kórten tijd', zig dezélve zoo eigen maaken kan, dat mén ongevoelig dé woorden tékent, zonder dat dit eenige mérkelijke verhindering in hèt ſchrijven te wége brèngt. —

V. Maar zoud-ge wél in ſtaat zijn óm eenige tréffende voorbeelden aan te voeren, waarúit hèt onderſcheid van de kórte én van de lange *oo* blijke?

A. Ja: neem eens, in *voornaam* (aanzienlijk) is de *oo* kórt; maar in *vóór-naam* (pronom) is zij lang. — In *voorzèggen* (profeteeren) is zij kórt; maar wéderöm lang in *vóór zèggen* iemant iets *vóór-zèggen* tén einde hij 't na zègge. — Zoo is 't ook mèt de ènkele *o*; want die is kórt in *overwinnen* (de zégen behaalen) maar lang in *óver-winnen*, meêr dan de geſtèlde winſt bekomen. Omtrént dit alles kan mén bij L. TEN KATE te régt komen.

Digitized by Google

V. Moet mén de *o* ook ſomwijlen mèt een kapje tékenen?
A. Ja; mén moet de *ó* mèt een kapje tékenen om eene Syllabe te verkórten, én om te maaken

van dooden	doôn	*van* goden	goôn
van geboden	geboôn	*van* noode	noô
van blode	blô	*van* zode	zoô, &c.

't Had allerhande goôn, *gedrochtelijk van ſtant,*
En huis-en haartgoôn, *en beſchermers van het Lant.*
HOOGVLIET. pag. 39.

Dus wendt mijn Abraham, op deze vraag zoo teder,
Het ſchip van zijn geloof, in dit onſtuimig weder,
Manmoedig af, en zegt: God zal zich zelf, mijn zoon,
Voorzien van 't eenigh-lam, om op 't altaar te doôn.
HOOGVLIET. pag. 236.

Hier boven hèbb' ik hèt woord *órdenlijk* gebruikt. Ik vind' mij genoodzaakt om daarvan nógmaals mèlding te maaken, ómdat veelen geene kènnis aan hètzélve hèbbende, doorgaans daarvoor ſchrijven *ordéntelijk*. Dóch liever wil ik hier dén voortréff'lijken HUIDECOPER voor mij laaten ſpreeken. Hij zègt

„ Zoo ſchrijvt mén *órdenloos*, (zonder order) *órdentlijk*; niet
„ *ordéntelijk*. — De Heer TEN KATE, Grondſl. van Gereg.
„ Afleid. Verhand. 1. § 5. maakt een fraaie opmerking, om-
„ trent de Eigenſchap onzer Duitſche Taaltakken, reeds meer-
„ maalen door ons aangeroerd, naamelijk *Datze altoos den klem-*
„ *toon op het Zaakelijke deel der woorden laaten vallen.* Op dee-
„ zen regel, en niet zonder grond, roemende, belijdt hij ech-
„ ter, dat die wankele in het woord *ordéntelijk*. Wij zullen
„ hier voor dien Heer pleiten, gelijkwe nu dikwils voor ons
„ zelfs gedaan hebben, zeggende dat het tegenwoordige bedor-
„ ven gebruik van ſpreeken niet magtig is, het gezag van wel-
„ geſtelde regelen te doen wankelen: vooräl wanneer men ver-
„ ſchilt van het gebruik onzer beſte Schrijveren. Alswe met

„ die

„ die raad leeven, is het zeker, dat ook in dit woord, de klem-
„ toon valt op het Zaakl. Deel. J. REVIUS in het Jaardicht
„ op de verloſſing van Deventer. pag. 256.

Als 't heyr aan wederzij was órdentlijk *geſchaert.*

„ Hooft in Velzen Act. II. *Sc.* 1. v. 8.

Hij is gevangen; en zal hier haaſt weezen, met
De ſchaar van Edelliên en Heeren Bondtgenooten,
Hem voerend' órdentlijk: *ik koom vooruit*

„ En *Act.* III. v. 81. — *Wie kan* órdentlijk *verquikken*
Een' Staat ter doodt toe krank en weer in orde ſchikken
Als d'opperoverheid onórdlijk *wordt beliedt?*

„ Noch eens Act. V. aan 't einde

In vrijheidt órdentlijk *uw burgerij laat treên.*

„ G. Brandt, Poëzij pag. 502. — *het* órdentlijk *beſtieren*
En eendragt van den ſtaat

„ A. Hoogvliet, Abraham den Aartsvader. B. V. pag. 109.
't Alpratende gerucht, dat waarheit met de logen
Onórdentlijk *vermengt*

„ Doch de t heeft hierin weder net zo veel te doen, als in 't
„ bovengemelde *om uwent wil*, v 619. Zo zegt-men ook *Naa-*
„ *mentlijk*, voor *Naamelijk*; en *Gezaamentlijk*, voor *Gezaame-*
„ *lijk*. Wij hebben voorheenen iemant gekend, die ook dit
„ woord uitſprak *gezaamèntlijk*. Doch een kwaade uitſpraak
„ vernietigt geen goede regelen. Van *orde* of *orden* komt *orde-*
„ *lijk* of *ordenlijk*. Zo dit mede waardig is bepaald te worden,
„ houden wij 't laatſte beter, omdatwe bij de Ouden doorgaands
„ vinden *ordene*, of *oordene*, even gelijk *redene*; nu bij ons, op
„ dit ſpoor, *órden* en *reden*: echter ſchrijftmen altijd *redelijk*
„ doch *ordenlijk* vindenwe al bij Kiliaen; hoewel ook Plantijn
reeds

Digitized by Google

„ reeds voor hem *ordentlick* geſchreeven hadt. Van *weezen* komt „ ook op dezelfde wijze *weezenlijk*, ſchoon nu ook al veeltijds „ *weezendlijk*. &c. Zie HUIDECOPERS Proeve pag. 356 én „ 357. En nader over *órdeloos* pag. 634. onderáan.

Hierüit ziet een opmérkenden, dat mén ſchrijven moet *órdenlijk*, *naamelijk*, *weeſenlijk*, &c. En dit bovenſtaande, dunkt mij, pleit alweêr niet weinig voor hèt nuttige gebruik dér *accénten*.

Zoo ſchrijv' ik ook *genégenheid*, *beſcheidenheid*, niet *genégentheid*, *beſcheidentheid*. — *Wélleevendheid* ſchrijv' ik mèt *d*, om dat mén zègt *wélleevend*: voor de bovenſtaande zègt men *genégen*, *beſcheiden*.

V. Watvoor gelijkluidende woorden zijn 'er onder Lètter O?
A. De vólgende

Omſlag. M.	onëigenlijk *couvért*, omſlag van een' briev.
Omſlag. M.	belèmmering, omſtandigheid. *Maak tóch zoo veel* omſlag *niet*.
Onderhoud. O.	leevens-behoevte, kóſt én kleêren.
Onderhoud. O.	ſaamenſpraak. *Dat* onderhoud *duurde lang*.
Onderhouden.	onderdrukken, iemant onderhouden.
Onderhouden.	in weeſen behouden. *Gij moet hém* onderhouden, *van alles voorzien*.
Onderhouden.	ſpreeken, béſig houden. *Iemant lang* onderhouden.
Onderhouden.	nakomen, gehoorzaamen. *Góds geboden* onderhouden.
Ongelijk.	niet èffen, hóbbelig. *Die wèg is zeér* ongelijk.
Ongelijk. O.	onbillijkheid. *Gij hèbt* ongelijk *in die zaak*'.
Ontzag.	van 't wérk-woord ontzien. *Hij* ontzag *hém niet veel*.
Ontſag. O.	vrees, eerbied, onderdaanigheid. *Gij hèbt geen* ontſag *voor mij*.
Oogen. M. O.	't meêrvouwd van *oog*. *Hij kreeg zand in zijne* oogen.

Oo-

Digitized by Google

Oogen. zien, kijken, érgens op oogen.
Oord. M. hoek, ſtreek, gewèſt, Landſchap. *In wèlken* oord *woont hij?*
Oord. O. een vierendeel van een' gulden, óf daalder, &c.
Oordeel. O. kènnis, begrip, rédelijk wérktuig dér ziele.
Oordeel. O. vonnis, uitſpraak. *Zijn* oordeel *is gevéld.*
Ophouden. niet afneemen. *Zijn hoed* ophouden.
Ophouden. open houden, *iemant dén mond* ophouden, *de kóſt geeven.*
Ophouden. niet voortvaaren; *van wérken* ophouden.
Ophouden. wéderhouden. *Hèt water mèt ſluiſen* ophouden.
Ophouden. verblijven. *Zig érgens* ophouden.
Ophouden. verlètten, ongelégenheid aandoen. *Ik zal u niet lang* ophouden.
Ophouden. aan de praat' houden. *Ik zal hém wat* ophouden.
Ophouden. huisvèſten, verbérgen, aanhouden. *Dieven* ophouden.
Oppaſſen. dienen, bedienen. *De tafel* oppaſſen.
Oppaſſen. toezien, lètten. *Gij moet* op *de kinderen* paſſen.
Opſchikken. vercieren. *Gij moet u zoo niet* opſchikken.
Opſchikken. plaats maaken. *Laat hém wat* opſchikken.
Opſteeken. open ſteeken. *Een vat* opſteeken.
Opſteeken. ophèffen. *Zijne handén* opſteeken.
Opſteeken. wèg ſteeken, bérgen. *De dégen* opſteeken.
Optrèkken. naar om hóog trèkken. *Laat de górdijnen* optrèkken.
Optrèkken. opbrèngen, onderwijſen. *Een kind* optrèkken.
Optrèkken. in de wapen' komen. *De Burgers zullen* optrèkken.
Optrèkken. onruſtig zijn. *Hèt kind zal de gantſche nagt* optrèkken.
Opvólgen. in rang naarvólgen. *Gij moet malkanderen* opvólgen.
Opvólgen. nakomen, gehoorzaamen.
Order. V. ſchikking, nétte plaatſing. *Alles was in* órder'.
Order. V. bevél, laſt. *Hèbt gij mijne* órder *volbragt?*

Digitized by Google

Order. V.	tugt. *Die Meeſter houdt een goede* órder.
Overzètten.	aan dén anderen kant' zètten. *Laat u mèt de pont'* overzètten.
Overzètten:	vertaalen. *Hèt* overzètten, *vertaalen, is allemans wérk niet.*

De Vocaal U.

V. In watvoor woorden geevt de *u* eenen klank van zìgzélve én maakt zij eene *Syllabe*?

A. De *u* geevt eenen klank van zigzélve, maakt eene *Syllabe* én wórdt lang uitgeſprooken, in de woorden

u	tót uwent	uſo	ubeda
uwe	ulieden	uberlingen	ulaburg
uwer	uwen-wégen	ubes	uſingen
uwes	uriäs	ureterp	uſedom
ulings	uma		

V. Wat betékent U op zigzélve ſtaande?

A. U, op zigzélve ſtaande, is een pérſoon'lijke vóór-naam, aanwijſende dén geenen tót wèlken mén ſpreekt,

VOORBEELD.

Onnos'le Izaäk! 't geldt u, *'t geldt* u, *mijn Zhon!*
HOOGVLIET.

V. Wat betékent *Uw*?

A. *Uw*, is een bezittende vóór-naam, aantoonende de hoedanighéden, goederen, onderdaanen, óf wat aan iemant toebehooren mág;

VOORBEELDEN.

Spoed U ſlegts langzaam voort, laat nooit UW *moed verpletten;*
Wilt op 't getouw UW *werk tot twintigmaal herzetten.*
DICHTK. van BOILEAU. pag. 9.

Ker-

Digitized by Google

Vergeefsch stelt ge ons UW *kunde in een Toneel voor oogen.*
UW *laffen redenvloed,* UW *schraale weetenschap.*
DEZELFDE. pag. 23.

V. Wat betékent *uw'* mèt eene afsnijding'?
A. *Uw'* mèt eene afsnijding', is eene verkórting van hèt lidwoord *uwen*, én wórdt altoos voor eenen manlijk énkelvouwdigen naame, in dén twéden, dérden én zèsden Naamval' gebruikt, zoo wél in Prosa als in de Poësije;

VOORBEELDEN.

De vrome Godsbelt, thans eerbiedigh neérgebogen,
Riep uit, hier ben ik, zie hier ben ik voor uwe oogen
ô Hemelsche Monarch! tot uwen dienst bereidt!
Neem uwen Isaäk (dus sprak de Majesteit)
Uw' *Zoon*, uw' *eenigen*, uw' *lust*, *en welbehagen.*
HOOGVLIET.

Zoo declineert mén

N. Uw Zoon.
G. Van uw' Zoon, van uwen Zoon *of* uwes Zoons.
D. Aan uw' *of* aan uwen Zoon' *of* Zoone.
A. Uwen Zoon.
V. . . . . . .
A. Van uw' *of* van uwen Zoone.

V. Waartoe dienen dan *uw* én *uwe*, zonder afsnijding'?
A. *Uw* én *uwe*, zonder afsnijding' wórden zonder onderscheid, *uw* voor de manlijke naamen in dén *Nominativus*, *uw* én *uwe* voor alle de vrouwlijke naamen gezèt.

Digitized by Google

VOORBEELDEN.

N. Uw *óf* uwe vrouw *óf* dógter
G. Van uw *óf* uwe vrouw *óf* uwer Vrouwe
D. Aan uw *óf* uwe vrouw' *óf* uwer Vrouwe
A. Uw *óf* uwe vrouw
V. — — —
A. Van uw *óf* uwe vrouwe.

Is dan uw *zegen in een' vloek*, uw *gunſt in haat*,
En al uw *min verkeert in donderenden toren!*
Kan Menſchenoffer uw *meêdoogend oog bekoren!*
HOOGVLIET.

Hèt eerſte zélfſtandig woord, hierboven voorkomende, naamelijk *zégen* is manlijk; maar de andere *gunſt*, *min* én *oog* zijn vrouwlijk. *Zégen* ſtaat in dén *Nom.* én heeft daaröm ook *uw*.
Mén zie over hèt verſchil van *u* én *uw* ook SÉWEL, in zijne Spraak-konſt' pag. 45.

V. Hierboven is getoond dat de *u* lang uitgeſprooken wórdt, in *uwe* &c. Zijnder ook woorden inwèlké mén dezélve kórt moet uitſpreeken?
A. Ja, daar is 'er veele; naamelijk voor b, *ch*, *f*, *g*, *k*, *l*, *n*, *p*, *r*, *s* én *t*,

dubbel	ſnug	kruk	ſullen	huppelen
uchtend	niug	krul	dun	durft
duffel	plug	dul	kunne	ſchurft
truffel	rug	ſul	drup	ſuſſen
brug	druk	vullen	knuppel	ſchutten

En op dezélfde wijſe in alle dérgelijke woorden.

V, In watvoor woorden moet mén de *u* verdubbelen?
A. In dc vólgende

ſchuur

Digitized by Google

ſchuur	ſchuuren	ik vuur'	wij vuuren
muur	muuren	ik verduur'	wij verduuren
luur	luuren	ik huur'	zij huuren
kuur	kuuren	ik ſchuur'	zij ſchuuren
vuur	vuuren	ik bemuur'	wij bemuuren
uur	uuren	ik verhuur'	wij verhuuren

En dat om dezélfde rédenen, als bij de andere Vocaalen reeds te bérde gebragt zijn. Mén zie SÉWEL pag. 45.

Huuwelijk, *affchuuwelijk* én dérgelijke woorden mèt twé *uu* te ſchrijven, vind' ik niet noodzaak'lijk.

V. Wanneer moet mén de *u* mèt twé tittels tékenen?

A. De *u* moet mén, gelijk de andere Vocaalen, mèt twé tittels tékenen, wanneer zij agter een andere Vocaal' óf Conſonant' eene Syllabe begint; als in

waarüit	Mariüs	vrijüit	Pompéüs
daarüit	onüitſpreekbaar	rondüit	Déciüs
Alcinoüs	Epifaniüs	voorüit	Palladiüm
Virgiliüs	Gabiniüs	agterüit	Beſantiüm, &c.

Veele gebruiken in plaats' van *ui* de *uy*; dóch deeſe ſpélling wórdt afgekeurd.

De *u* heeft in onze Taale de plaats dér *l* ingenomen. Eertijds ſchreev mén *góld*, *hóld*, *kóld*, *óld* &c. waarvoor mén tans ſchrijvt *goud*, *hout*, *koud*, *oud*, &c. Dit is juiſt hèt zélfde mèt de Franſche woorden, *col*, *ſol*, *fol*, waarvoor tans *cou*, *ſou*, *fou*, geſchreeven wórdt.

Daar is 'er die *duur*, *muur*, &c. mèt *ue*, *duer*, *muer*, éven als *daar*, *maar*, mèt *ae*, *daer*, *maer*, ſchrijven. Dóch deeſe ſpélling deugd gantſchlijk niet. De *eu* gebruikt mén in *deugd*, *vreugd* &c.

V. Wèlk zijn de gelijkluidende woorden onder Lètter U?

A. De vólgende

Digitized by Google

Uit.	afweesend. *Mijn Heer is* uit.
Uit.	in, mèt, door middel van. Uit *een glas drinken.*
Uit.	geëindigt, gedaan, gebluscht, lédig, *Mijn schrift, de kérmis, 't vuur, 't glas is* uit.
Uit	érgens van daan. *Brieven* uit *dén Haag'.*
Uit.	door, van wégens. Uit *kragte van 't plakkaat.*
Uitbreeken.	lós-raaken. *De Dieven zullen* uitbreeken.
Uitbreeken.	uitslaan, uitkomen. *Hèt zweet zal hèm* uitbreeken.
Uitbreeken.	staaken. *Ik zal wat van mijne bésighéden* uitbreeken.
Uitdoen.	blusschen. *De kaers, 't vuur* uitdoen.
Uitdoen.	uitwisschen. *Een vlak* uitdoen, *een streep* uitdoen.
Uitdrukken.	uitpérssen. *Citroenen* uitdrukken.
Uitdrukken.	uitspreeken. *Hij kan zig niet wél* uitdrukken.
Uiterlijk.	uitwéndig. Uiterlijk *kan mén 'er niets van zien.*
Uiterlijk.	tén langsten. *Hij zal* uiterlijk *tégen maandag hier zijn.*
Uitgeleesen.	*ik hèbb' dat boek* uitgeleesen, *doorgeleesen.*
Uitgeleesen.	uitgezógt, uitgekipt. *Ik hèbb' dat* uitgeleesen (*uitgezógt*) boek, uitgeleesen (*doorgeleesen.*)
Uitlèggen.	wijder maaken. *Ik zal mijn' rók laaten* uitlèggen.
Uitlèggen.	verklaaren. *Wilt gij mij dat vérs eens* uitlèggen.
Uitkomst. V.	verscheining op 't Tooneel.
Uitkomst. V.	rèdding, verlóssing. *Daar zal wél* uitkomst *komen.*
Uitlègger. M.	verklaarer. *Hij is een* uitlègger *dèr verbórgenhéden.*
Uitlègger. M.	kust-bewaarer; vaartuig op stroom om dén tól te doen betaalen.
Uitlègger. M.	lange rib van 't Galjoen.
Uitlèkken.	lèkkende uitloopen. *Hèt bier zal* uitlèkken.

Uit-

Uitlèkken. aan dén dag' komen. *Die zaak zal wél* uitlèkken.

Uitmaaken. ſaamenſtèllen. *Dat zal die ſom wél* uitmaaken.

Uitmaaken. tén einde brèngen. *Ik zal die zaak wél* uitmaaken.

Uitmaaken. ſchélden. *Hij zal u* uitmaaken *voor al wat lélijk is.*

Uitruſten. zig verfriſſchen. *Ik moet wat* uitruſten.

Uitruſten. klaar, gereed-maaken, voorzien. *Scheepen én vólk* uitruſten.

Uitſlag. M. uitkomſt, einde. *De zaak zal een' goeden* uitſlag *hèbben.*

Uitſlag. M verkoop van goederen. *De* uitſlag *van die wáaren.*

Uitſpannen. lós-ſpannen, lós-maaken. *De paerden* uitſpannen.

Uitſpannen. verkwikken. *Ik moet mij wat* uitſpannen. Hiervan uitſpanning, *lós-ſpanning*, én uitſpanning, *verkwikking.*

Uitſteeken. uitſchieten. *Dien boek zal te verr'* uitſteeken.

Uitſteeken. berooven van. *Iemant de oogen* uitſteeken.

Uitſteeken. toereiken, reiken. *De handen* uitſteeken.

Uitſteeken. uitmunten, overtréffen. *Hij wil altijd* uitſteeken.

Uitſteeken. raaden. *Wij zullen daar om* uitſteeken.

Uittrèkken. lós-maaken, uitrukken. *Een ſpijker* uit *dén muur'* trèkken.

Uittrèkken. neêrlèggen, aflèggen. *Zijn kleéren* uittrèkken

Uittrèkken. uitrukken, verlaaten. *De Troepen zullen de Stad* uittrèkken.

Uittrèkken. uittrèkſels maaken. *Ik zal de goede gedagten van dien Schrijver', uit zijne wérken,* uittrèkken.

Uitvallen. een uitval doen.

Uitvallen. geſchieden, gebeuren. *Hoe zullen tóch die zaaken* uitvallen?

Uitvlugt. V. middel om te ontkomen.

Uit-

Digitized by Google

Uitvlugt. V. uitſpanning. *Ik hèbb' gaerne een* uitvlugt.
Uitvlugt. V. leugen, kwinkſlag, loopje. *Hij weet altijd een* uitvlugt *te verzinnen.*
Uitvoeren. uitbrèngen, verzénden. *Koop-goederen* uitvoeren.
Uitvoeren. verrigten. *Ik zal dat wél* uitvoeren.
Uitwijſen. aantoonen. *Zijne daaden zullen 't* uitwijſen.
Uitwijſen. uitſpreeken, vonnis-véllen. *Een geding* uitwijſen.

De Vocaal IJ.

V. Wat valt 'er nu omtrént de *ij* aan te mérken?
A. Bij de voorgaande vijv Vocaalen is getoond, dat zij allen op zigzélven, in ſtaat zijn, niet alleen om eenen klank te geeven, maar ook om eene Syllabe te maaken, én beweeſen dat dit hèt eigenäartige character dér Vocaalen is. Indien dan nu kan beweeſen wórden, dat de *ij* tót beiden deeſe verëiſchtens in ſtaat is, dan vraag' ik aan die geenen, die de *ij* voor geen Vocaal' érkènnen, óf mén haar mèt récht dén naam én hèt weeſen eener Vocaal' betwiſten kan?

Alvoorens die mèt bewijſen te ſtaaven, moet ik eerſt eene bepaaling maaken, van de lètter *ij* op zigzélve, omdat ſommige daardoor de *Y* óf *Ypſilon* verſtaan, én over hèt gebruik van wèlke twé onderſcheidene lètters de Schrijvers hèt nóg niet ééns zijn. Ik verſtaâ dan door de zèsde Vocaal' de lètter *ij* mèt twé tittels getékend, én bén volſtrèkt van oordeel dat mén geene andere in onze récht Néderduitſche woorden behoort te gebruiken. Récht Néderduitſche woorden zègg' ik, omdat mén de *y* veilig gebruiken mag in woorden van uitheemſchen oorſprong. Hèt een én ander zullen wij tragten aan te toonen. Vooräf hoore mén, tér bevèſtiging' van mijne gedagten, de vólgende redeneering.

Groot,

Digitized by Google

Groot; „ (zègt de Heer A. KLUIT, in zijne Aantékeningen op HOOGSTRATENS Naamlijſt) mag ik met den „ Heer HUIDECOPER zeggen, is ſint enige jaren de onkunde in een ſtuk, dat zo gering is, als dit. Dat deze uitlandſche Y in onze taal niet alleen niet voege, maar in 't geheel „ uit de Lijſt der Nederduitſche letteren behoorde te worden „ uitgewiſcht, toont ons de Heer HUIDECOPER op gem. plaats „ in het nabericht pag. 644. van zijne Proeve. En L. TEN „ KATE, I D. bl. 116. zegt 'er dit van. „De Latijnſche Y, „ ſchoon die van de Griekſche Ypſilon ontleent is, hebben onze „ Drukkers, ſeedert eenige jaeren, het zelfde doen gelden, als „ onze lang-klinker IJ". Schande is 't (zègt de Heer Kluit vérder) „ dat goede Schrijvers hunne Schriften dus van Drukkers bezoedelen laten. Hunner lompheid is de oorzaak, dat dit algemeen taalbederf, zich ten dezen dage door alle Nederduitſche „ Schriften verſpreid hebbe, als een kanker zij voordgekropen, „ en wat moeite men aanwende, men niet in ſtaat zij om 'er zijne Schriften tegen te bewaren."

Mén zie HOOGSTR. NAAML. pag. 510. én 516.

Een iegelijk dérhalven, die op eene zuivere Taal-én Spél-kunde geſtèld is, vermaanen wij, om doorgaans de *ij*, niet de *y*, te gebruiken.

V. In watvoor woorden klinkt de *ij* op zigzélve?

A. De *ij* klinkt op zigzélve, in de vólgende wérk-woorden, inwèlke zij noodzaak'lijk moet geſchreeven wórden?

Bedijden . .	bedeeg . .	bedeegen
Bedrijven . .	bedreev . .	bedreeven
Belijden . .	beleed . .	beleeden
Benijden . .	benijdde . .	benijd
Bedijken . .	bedijkte . .	bedijkt
Beklijven . .	beklijvde . .	beklijvd
Beſlijken . .	beſlijkte . .	beſlijkt
Bezwijmen . .	bezweem . .	bezweemen

Digitized by Google

Bevlijtigen	bevlijtigde	bevlijtigd
Bijten	beet	gebeeten
Bijten (*)	bijtte	gebijt
Blijken	bleek	gebleeken
Blijven	bleev	gebleeven
Cijfferen	cijfferde	gecijfferd
Dijën	deeg	gedeegen
Drijten	dreet	gedreeten
Drijven	dreev	gedreeven
Frijten	frijtte	gefrijt
Gelijken	geleek	geleeken
Gerijven	gerijvde	gerijvd
Grijnen	green	gegreenen
Grijpen	greep	gegreepen
Glijsteren	glijsterde	geglijsterd
Grijsen (1)	grijsde	gegrijsd
Grijsen (2)	grijsde	gegrijsd
Gijselen	gijselde	gegijseld
Hijgen	hijgde	gehijgd
Hijsschen	hijschte	gehijscht
Hijliken	hijlikte	gehijlikt
Kastijden	kastijdde	gekastijd
Kijken	keek	gekeeken
Kijven	keev	gekeeven
Krijschen	krijschte	gekrijscht
Knijpen	kneep	gekneepen
Krijgen (3)	kreeg	gekreegen
Krijgen (4)	krijgde	gekrijgd
Krijten	kreet	gekreeten
Krijten (5)	krijtte	gekrijt
Kwijnen	kwijnde	gekwijnd

Kwij-

(*) *Bijten*, is bijten mèt dén mond' én *Bijten* een *Bijt* in 't ijs maaken.
(1) *Grijsen* is *grijs-wórden*. (2) *Grijsen* is *een afgrijsen hebben*. (3) *Krijgen* is *neemen*, *ontvangen*. (4) *Krijgen* is *Oorlogen*. (5) *Krijten* is huilen, weenen. *Krijten* is met Krijt beschrijven.

Digitized by Google

Kwijten	kweet	gekweeten
Lijden	leed	geleeden
Lijken (6)	leek	geleeken
Lijmen	lijmde	gelijmd
Lijnen	lijnde	gelijnd
Lijſten	lijſtte	gelijſt
Mijden	mijdde	gemijd
Mijgen	meeg	gemeegen
Mijten	mijtte	gemijt
Mijmeren	mijmerde	gemijmerd
Mijnen	mijnde	gemijnd
Mijnen (7)	mijnde	gemijnd
Nijgen	nijgde	genijd
Nijpen	neep	geneepen
Onderwijſen	onderwees	onderweeſen
Ontbijten	ontbeet	ontbeeten
Ontlijven	ontlijvde	ontlijvd
Ondermijnen	ondermijnde	ondermijnd
Overlijden	overleed	overleeden
Prijſen	prees	gepreeſen
Prijſen (8)	prijsde	geprijsd
Pijnen	pijnde	gepijnd
Rijden	reed	gereeden
Rijgen	reeg	gereegen
Rijten	reet	gereeten
Rijven	reev	gereeven
ook rijvde, gerijvd		
Rijſen	rees	gereeſen
Rijmen	rijmde	gerijmd
Rijpen	rijpte	gerijpt
Rijſſelen	rijſſelde	gerijſſeld
Schijnen	ſcheen	geſcheenen

Schij-

(6) *Lijken*, is *gelijken*. (7) *Mijnen* is *ondermijnen* én *mijnen* op een verkooping. (8) *Prijſen* is *roemen*, én de waarde, dén prijs van iets bepaalen.

Digitized by Google

Schijten	ſcheet	geſcheeten
Schrijden	ſchreed	geſchreeden
Schrijven	ſchreev	geſchreeven
Slijpen	ſleep	geſleepen
Slijten	ſleet	geſleeten
Smijten	ſmeet	geſmeeten
Snijden	ſneed	geſneeden
Spijten	ſpleet	geſpleeten
Spijgen (ſpuwen)	ſpeeg	geſpeegen
Spijten	ſpeet	geſpeeten
Stijgen	ſteeg	geſteegen
Stijven	ſteev	geſteeven
Stijven	ſtijvde	geſtijvd

Stijven, 't linnen ſtijven: *ſtijven*, iemant in 't kwaad ſtijven.

Strijden	ſtreed	geſtreeden
Strijken	ſtreek	geſtreeken
Smijdigen	ſmijdigde	geſmijdigd

Spijë, ſpijgen, ſpuwen, zie *ſpijgen* hierboven.

Spijſen	ſpijsde	geſpijsd
Trijſſelen	trijſſelde	getrijſſeld
Twijffelen	twijffelde	getwijffeld
Twijgen	twijgde	getwijgd
Twijnen	twijnde	getwijnd
Tijën	teeg	geteegen
Verlijden	verlijdde	verlijd
Verdwijnen	verdween	verdweenen
Verwijſen	verwees	verweeſen
Vrijden	vrijdde	gevrijd
Vrijën	vrijde	gevrijd
Vrijven óf wrijven	vreev	vevreeven
Verwijden	verwijdde	verwijd
Verſlijmen	verſlijmde	verſlijmd
Verwijderen	verwijderde	verwijderd
Verbrijſelen	verbrijſelde	verbrijſeld
Verblijden	verblijdde	verblijd
Verfijnen	verfijnde	verfijnd

Ver-

Digitized by Google

Verrijken . .	verrijkte . .	verrijkt
Verbijſteren . .	verbijſterde. .	verbijſterd
Verwijlen . .	verwijlde . .	verwijld
Verwijven . .	verwijvde . .	verwijvd
Verijſen . .	verijsde . .	verijsd
Vijlen . .	vijlde . .	gevijld
Vlijën . .	vlijde . .	gevlijd
Vlijmen . .	vlijmde . .	gevlijmd
Wijken . .	week . .	geweeken
Wijten . .	weet . .	geweeten

Wijten is *verwijten*

Wijſen . .	wees . .	geweeſen
Wijden . .	wijdde . .	gewijd

Wijden is *wijder maaken.*

Wijchelen . .	wijchelde . .	gewijcheld
Wijpelen . .	wijpelde . .	gewijpeld
Zijgen . .	zeeg . .	gezeegen
Zwijgen . .	zweeg . .	gezweegen
Zwijken . .	zweek . .	gezweeken

Zwijken is *bezwijken.*

Zwijmen . .	zweem . .	gezweemen
Zijpen . .	zijpte . .	gezijpt
Zwijmelen . .	zwijmelde . .	gezwijmeld
Zwijnen . .	zwijnde . .	gezwijnd, &c.

Mitsgaders alle de hierüit ſaamen-geſtèlde wérk-woorden én de daarvan afgeleide woorden.

Ik hèbb' hier de wérk-woorden mèt hunne buigingen tér néder geſtèld om zoo veel mogelijk tót nut én leering' van dén Leeſer te ſtrèkken.

V. Geev mij eenige, van de bovenſtaande wérk-woorden, afgeleide woorden, die mèt *ij* moeten geſchreeven wórden, op?
A. Ik vertrouw' dat de vólgende daartoe voldoende zullen zijn:

Digitized by Google

accijs	grijns	nijd	rijp	vlijm
blijde	gij	nijd-nagel	rijs	vijl, vijg
blijk	hij	nijp-tang	ſpijker	wij
brij	hijtken	onvrij	ſpijt	wijk
brijke	klij	pladdijs	ſlijk	wijſſel
brijne	klijte	plijſter	ſlijm	wijle
bij	knijf	partij	ſtrijd	wijn
bijbel	krijt	plij	ſtijl	wijting
bijl	kwijl	prij	ſlijp-ſteen	wijdte
cijns	kijk-gat	prijs	térwijl	ijl
cijs	kijn-boom	pij	térmijn	ijk
cijsken	kijſel-ſteen	pijl	trijn	ijſſel
doſijn	lijn	pijn	trijp	ijs
drijven	lijſt	pijp	tijd	ijf-boom
dwijl	lijſter	pijſel	tijm	ijſſelijk
flerecijn	lijv	pijper	tijk	ijs-kélder
francijn	lijm	rijn	tijtel	ijs-kégels
fijn	mij	rijnsburg	vrij	zwijm
gelijk	mijl	rijk	vijt	zij
getij	mijn	rijkdom	vijver	zijde
grijn	mijter	rijm	vijſel	zijn, &c.

Miſſchien zijn 'er meêr dan drie-maal zoo veel, dóch om die alle plaats te geeven, zou, vooreerſt te veel plaats beſlaan, én tén anderen is die taak al te moei'lijk.

V. Zijn 'er nóg ſommige uitheemſche naamen én woorden die mèt *ij* moeten geſchreeven wórden én hier plaats verdienen?
A. Ja: de vólgende

armeſijn	bandijt	caſſijne	cijffer
armijne	camijn	chirurgijn	dijle
artijkel	cappelijne	coketrijs	fluwijn
antijk	carlijne	colijk	górdijn
begijn	carbijne	clemijn-ſteen	gijsbert
baldewijn	carmoſijn	conſijt	heremijt

hér-

hérmelijn	parijs	roſijn	ſtetijner-land
jasmijn	patrijs	reſpijt	tamborijn
konijn	parvijs	retorijke	tapijt
levijn	pelerijn	rósmarijn	tarrijn-vogel
lijfland	perijkel	robijn	turijn
lupijn	pepijn	rijſſel	tijber
medicijn	polijs	ſaraſijn	tijger
magaſijn	practiſijn	ſardijn	tijn-boom
mijt	profijt	ſatijn	valencijn
muſijk	pijlaar	ſauſijs	venijn, fenijn
nijl	pijn-boom	ſchrijne	ſt. vijt
olijve	kalmijn	ſijle	vermaledijden
onijkel	quintrijn	ſpijke	wijnand, &c.
paradijs	quirijn		

Veele ſoort-gelijke woorden, die mén mèt *ij* pleeg te ſchrijven, heeft mén in vervólg van tijd' mèt *ie* óf mèt I begonnen te ſchrijven; als daar is, *antiek*, *bandiet*, *beremiet*, *iperen*, *muſiek*, *riga*, *ſubtiel*, *trafiek*, *tiber* óf *tyber*. Sommige ſchrijven *anticq*, *traficq*.

Dus heeft mén gezien dat de *ij* van een uitgeſtrèkt gebruik is in onze Taal', én dat zij in de bovenſtaande woorden op zigzélve klinkt.

V. In watvoor woorden maakt de *ij* een *Syllabe*?
A. De *ij* maakt een *Syllabe*, in de woorden

ijſer	ijken	ijſen	ijſendijk
ijſer-wérk	ijſeren	ijſelen	hoev-ijſer
ij ('t)	ijſendoorn	ijſer-kruid	ijverig
ijſtad	ij-ſtroom	ijver	ijverende, &c.

Hierúit nu, meen' ik, mèt récht, aldus te mogen redeneeren. Een *Vocaal*, zalze een *Vocaal* hieten, moet, van zigzélve, zonder dén bijſtand', van een andere *Vocaal*, niet alléén eenen klank geeven, maar ook eene *Syllabe* maaken konnen. Maar de *ij* is van

Digitized by Google

van zigzélve in ſtaat, om eenen klank te geeven en eene *Syllabe* te maaken; érgo is de *ij* eene *Vocaal.*

V. Wanneer gebruikt mén *ije?*
A. *ije* gebruikt mén aan 't einde van de vólgende én dérgelijke woorden.

abtdije	hongarijë	marije	ſtrooperije
alverije	huichelarije	mèngelerije	ſchilderije
artillerije	kanſelaarije	maatſchappije	talmerije
babbelaarije	kaſtelenije	melodije	tartarijë
beuſelerije	kladderije	nórmandijë	treſoorije
boekerije	kookerije	plakkerije	turkijë
bórgerrije	kóppelaarije	pavije	tooverije
cleresije	kraamerije	picardijë	vleiërije (lievkooſing)
danſſerije	kwiſterije	poëſije	
femelaarije	landvoogdije	pluimſtrijkerije	vleiërije (vleijing)
glanzerije	laſerije	pósterije	
haaperije	lékkernije	rooverije	vleijërije
harpije	lombardijë	ſacriſtije	vlijmerije
haverije	meeſterije	ſlaavernije	vódderije
haspelaarije	meiërije	ſlaaverije	veinzerije
heerſchappije	malveſije	ſpecerije	waarzèggerije
hoererije	muiterije	ſtafelerije	wigchelaarije

Nóg zeêr veele zoude ik konnen tér néder-ſtèllen; doch ik achte zulks overtóllig. In ſommige deeſer bovenſtaande woorden klinkt de *ij* én *e* ieder op zigzélve: dit hèbb' ik door twé tittels op de *ë* aangetoond.

V. Wèlke woorden moeten mèt *ei* in plaats van mèt *ije* geëindigd wórden?
A. De vólgende

eenerlei	honderderlei	veelerlei	zévenderlei
drieërlei	allerlei	vierderlei	négenderlei
geenerlei	ménigerlei	zèsderlei	vijftienderlei

V. Watvoor wérk-woorden moeten nu mèt *ei* in ſteê van mèt *ij* geſchreeven wórden?

A. De vólgende, die in de Tijdvoeging geen verándering van lètters onderhévig zijnde, maar doorgaans de *ei* behoudende, als *arbeiden*, *arbeidde*, *geärbeid*; hieröm niet van mij zullen getijdvoegd, maar ſlégts bij naamen opgegeeven wórden.

arbeiden	greinzen	plaveiën	teikenen, tékenen
beleiden	heiën	pleiten	
beiden	heilen	preiën	tweinen
bereiden	heinen	rammeiën	veilen
bleiken, bleeken	heiten, heeten	reiden, bereiden	veiligen
breidelen	heiten, hieten	reiken	veinzen
deilen, deelen	keilen	reiën	verkleinen
deinzen	klappeiën	reinigen	verpeiſen
dreigen	kleinen	reiſen	verreiken
dweilen	kleinzen	ſchreiën, ſchreiden	verreiſen
eigenen	kreiten		verſpreiden
eindigen	leiden	ſleipen, ſleepen	vleiën
eiſſchen	meinen, meenen	ſpelemeiën	weiden
eiſen	neigen	ſpreiden	weiken, weeken
feilen, faalen	ontweiden	ſteigen	weiffelen
feilen, dweilen	peilen	ſteilen	weigeren
geinſteren	peinzen		zeilen, &c.

V. Zijnder ook eenige, hiervan afgeleide woorden, die mén zoo ſchrijven moet?

A. Ja: zeêr veele: wij zullen 'er eenige van opgeevende, de overige aan de kunde dér Leeſers over-laaten.

Digitized by Google

arbeid	feil	kreits	ſteiger
beië	geit	lei-band	teiken, téken
beir (beer)	geneigdheid	mei	trein
beitel	gepeins	meid	veil
beiëren	gerammei	mein-eed	veilig
beleid	geveinsd	onrein	veiling
bedreiging	gevlei	onveilig	verkleining
bleik	grein	péil	verreiſenis
breidel	heide	prei	verſpreiding
brein	heike	reiger	wei, mèlk-wei
boekweit	heil	rein	weinig
dweil	heilig	reiniging	weite
ei	heining	reinsburg	weiffeling
eik	heir	reipel	weigering
eiland	keile	reis	zeil
ei-lievé	klei	ſtein	zeide
einde	klein	ſteil	zeiſſen
eiſch	kleinzing	ſprei	zweidler

Alle de naamen die in *ſtein* uitgaan, als *ijſſelſtein*, *raveſtein*, &c. alle de naamen in *heid*, *dolheid*, *fraaiheid* &c..

V. Zijnder ook nóg eenige uitheemſche naamen, die dus geſchreeven wórdende, hier ook een plaats verdienen?

A. Ja: wijl ons voorneemen is, deeſen voornaamen tak onzer ſpélkunde, zoo veel lichts bij te zètten, als ons mogelijk is, zoo vindenwe ons genoodzaakt de vólgende woorden plaats te geeven. naamelijk;

cicorei	bleine	domeine	fuſtein
contrefeit	breiſſem	eiffel	gelei, jelei
contreië	condeit	eil-bot, heil-bot	ſt. giſlein
cureië	coreit	fontein	gleië
balleis	dein	fórneis	heidelbérg
beiërd	deininge	freiſſel	heil-bot
bleie	digniteit	fuſeië	heinze

jór-

Digitized by Google

jórneië	maſſepein	pórrei	tierelein
karſei	meiër	pórcelein	teis
kapitein	mein, ſtuifmeel	purreië	veinoot
kaſſeië	meinard	refrein	vesperein
kaſtellein	meindert	reims	vilein
kérweië	meinkel	reinier	vleiſſem
kleerſchapprei	meiſſen	reinken	vogelhein
lakkei	nerein	reis	waardein
lamprei	omeiſſe	ſchalmei	weidſch
lauweit	palei, polei	ſcharlei	weipe
laveiën	paſtei	ſeine	weitel
livrei	peis, vréde	ſizeine	weiten
leide	paleis	ſpei-vogel	weit-kruid, &c.
leiden (Stad)	peiſteren	ſteiger-wald	*én alle de vérde, re daarvan afſtammende.*
leië	plein	ſteir	
maſeik	pleite	teile	
mapleine	pomei		

Dus ziet mén tén klaarſten, op wèlk een onderſcheidene wijſe mén de *ij*, *ie* én *ije* te ſchrijven hèbbe. Al mijn gezègde ruſt op 't geſag dér bèſte Taal-kènners. Mén zie maar L. TEN KATE I Deel. pag. 176—210.

V. Watvoor woorden moeten mèt de *y* óf *ypſilon* geſchreeven wórden?

A. De vólgende

Abydus	Yvoor	Scylle	Thymber
Cymbel	Myſénen	Yvoor-draaiér	Yvoor-zand
Cypres	Hydaſpes	Klytemneſtra	Yſóp
Cyäné	Hyſóp	Syllabe	Yvika
Cybelé	Pyrrhus	Synode	Yperen
Cyter	Pyramide	Monoſyllabe	Ydriä, &c.

V. Maar deeſe *ypſilon* heeft hier juiſt hèt zélfde vermogen in *yvoor*, als de *ij* in *ijſer*; naamelijk dat zij op haarzélven eene

Digitized by Google

Syllabe maakt; waarom ze dan ook niet voor een zévende *Vocaal* ingevoerd?

A. Ik hèbb' reeds gezeid dat die lètter niet dan in uitheemsche woorden moet gebruikt wórden, én daarin bekleed zij de plaats van onze *j* óf *i* (immers heeft zij'er geen anderen klank) zoo dat, indien mén die woorden mèt de *i* schreev, zij niets van hunne kragt' verliesen zouden. Veele gebruiken dezélve voor de *i* in *zeyde*, *leyde*, *gebruyken*, &c. mén schrijvt béter *zeide*, *leide*, &c. 't Verwondert mij zeêr, dat SÉWEL deese spélling gebésigt hèbbe, daarze immers van de bèste Taals-mannen afgekeurd wórdt.

V. Moet mén ook de *ij* tusschen twé Vocaalen schrijven; als in *zaaijen*, *maaijen* &c?

A. Ik schrijv' liever *zaaiën*, *maaiën*, *stoeiën*, *groeiën*, &c. dit steunt op hét gebruik dér bèste Schrijvers én Dichters, gelijk ik dit mèt eenige voorbeelden gestaavd hèbbe, pag. 39.

V. Wórdt 'er ook somtijds eene verschillende betékenis aan een woord gegeeven wanneer mén 't zélve mét *ij* óf mèt *ei* schrijvt.

A. Ja: hierdoor wórdt een mérkelijk onderscheid in veele woorden te wége gebragt. Ik zal dezélve, voor zoo vérre ik die hèbb' konnen naspeuren, hier, tót gemak van dén Leeser' opgeeven. Dezélve zijn.

1. *Vijl*, waarvan 't Wérk-woord *Vijlen*, *Hèt ijzer* vijlen.
   Veil, waarvan veilen; veiling. Iets te koop veilen. Zie TEN KATE I Deel. pag. 191. én 194.
2. *Lijden* (verdraagen) *Hij heeft veele smarten te* lijden.
   Leiden (geleiden) *De blinden zal dén kreupelen* leiden. TEN KATE. I Deel. pag. 187 én 179.
3. *Mijden*, vermijden. } TEN KATE I Deel. pag. 187,
   Meiden, dienstmaagden } 178. 204.
4. *Pijlen*, 't meêrvouwd van *pijl*, *vuur-pijl*, &c.
   Peilen, de diepte peilen. TEN KATE I Deel. pag. 181.
5. *Trijn*, is een vrouwe naam.
   Trein, nasleep, gevólg.
6. *Blij*, is blijde, verblijd.

Blei

Digitized by Google

Blei is een viſch.

7. *ijken* is 't ijſer mérken, *Eiken* komt van *Eike*, *eiken-boom*, *eiken-hout*.

8. *ijs* is bevrooſe water. *Hèt ijs is nóg niet ſtérk genoeg.* *Eiſch* is 't zélfſtandige van 't wérk-woord *eiſſchen*. *Hij heeft zijnen* eiſch *verkreegen*.

9. *Krijten*, mèt krijt beſmeeren. Ook *huilen*, *weenen*, *grijnen*.
Kreiten, iemant toornig maaken. TEN KATE I Deel. pag. 186. 187.

10. *Lijnen*, ſtreepen, *ond.* Liniëeren.
Leinen, leiden, de wèg wijſen. TEN KATE I Deel. pag. 187.

11. *Verreiken*, zig verreiken, verrèkken, bezeeren.
Verrijken, rijk maaken, géld opéén ſtapelen. TEN KATE I Deel. pag. 192.

12. *Zeide*, van *zèggen*. *Hij* zeide *mij dat*.
Zijde, zij. Zijde *Kouſſen*. Zijde, zij, *de linker* zijde. TEN KATE. I Deel. pag. 197, 205, 206.

13. *Wijden*, verwijden, wijder maaken. } TEN KATE. I D.
Weiden, graaſen, in de weide gaan. } pag. 193.

14. *Nijgen*, groeten gelijk de Juffers doen. *Faire la reverence.*
Neigen, overhèllen, waarvan *geneigd*, *geneigdheid*. *incliner* in 't Franſch. TEN KATE I Deel. pag. 187.

15 *Vlijën*, gelijk lèggen; de turv laaten vlijën.
Vleiën, lievkooſen. TEN KATE. I Deel. pag. 192. 193.

16. *Wijken*, uit den wèg' gaan. } TEN KATE I Deel. pag.
Weiken, weeken, nat maaken. } 194.

17. *Blijken*, ſchijnen, hiervan *blijk*, *téken*, *ſchijn*.
Bleiken, bleeken, 't linnen bleiken. TEN KATE. I Deel. pag. 177, 183.

18. *Rijſen*, zig verhèffen, hooger wórden. *'t Water begon te* rijſen.
Reiſen, heen én weêr trèkken. TEN KATE. I. Deel. pag. 189.

Digitized by Google

19. *Meinen*, meenen, van gedagten zijn.
Mijnen, ondermijnen. *Mijnen*, iets eigenen op een Verkooping'. TEN KATE I Deel. pag. 187.

'Er zijn misschien nóg zeêr veele van deese woorden, dóch die zullen ieder onder hunne Lètters te vinden zijn, wijl ik reeds die alle gemaakt hadde, voor dat ik aanleiding kreeg om deese mijne gedagten, hier, vólgens de bekragtiging' van TEN KATE te staaven, én eenige blad-zijden, om die réden, in mijne copijë, over te schrijven.

V. Wat onderscheid is 'er tusschen *mij* én *mijn*?
A. Hèt onderscheid tusschen *mij* én *mijn*, in wèlkèr keuse mén zig dikwils zoo deerlijk vergrijpt, is zeêr groot, én 't eene voor 't andere te gebruiken, kan somtijds eene onverstaanbaarheid, aan dén zinn' van 't geene mén zègt, te wége brèngen: want

1. *Mij*, is een pérsoonlijke vóór-naam, te rugge keerende op dén geenen die spreekt. *Geev* mij *dat*. *Gij hèbt* mij *dat gegeeven*.
2. *Mijn*, is een bezittende vóór-naam, ziende op 't geene dat aan iemant toebehoord. *'t Is* mijn *boek*.

V. Kond gij dit onderscheid ook door een voorbeeld ophèlderen?
A. Ja: mén lètte op 't vólgende

Ai mij! *hoe klopt* mij *'t hart*! *ô ijsselijke woorden!*
ô Hemel! moet ik dan mijn' *eigen zoon vermoorden!*
Moet ik mijn' *eenigen*, mijn' *Izaäk*, *ô smart!*
Op 't Outer kelen! moet ik 't harte van mijn *hart*
Doorboren met het staal, en met verwoede handen
't Onmenschlijk wroeten in mijn *eigen ingewanden!*
ô Yselijk bevel! o Godt! mijn *toeverlaat!*
Is dan uw zegen in een' vloek, uw gunst in haat,

En

Digitized by Google

En al uw min verkeert in donderenden toren;
Kan menſchenoffer uw meedogend oog bekoren!
Weläan, eiſch mij; *ik zal verheugt en onbenout*
Mijn *leden ſtrekken op het heilig' offerhout.*
En zelfs, als offraar van mijzelven, *onbezweken,*
't Vuur in den ſtapel 't mes mij *in den boezem ſteken.*
Terwijl ik ſtervende u mijn *Heilverbonts Godt noem'*
En in de hoope van mijn *zaligh erfdeel roem'.*
HOOGVLIET, in ABRAHAM. Boek. 10.

Op hèt wél onderſcheiden deeſer woordjes, behoord mén naauwkeurig acht te geeven, als zijnde van hèt zélfde gewigt als *u* én *uw*; behalven dat déése (*u* én *uw* naamelijk) op andere pérſoonen, én géène op ons zélven betrèkking hèbben.

V. Wórdt de *ij* ook ſomtijds mèt eene affnijding' geſchreeven?
A. Ja: de *ij* wórdt mèt eene affnijding' geſchreeven, aan 't einde van een woord, dat in dén twéden, dérden én zèsden Naam-vall' ſtaat; als

ô Letterhelden, die, als wakk're hovenieren,
De nutte geuren zuigt der Letterlekkernij'
KORTEBRANTS, Lof der Drukkonſt'.

Opdat al 't edelſte uit Egipte word' verkoren
Van koſtlijkheden en van dierbre lekkernij',
En tot ſieraaden van de bruiloftsfeeſt gedij'
HOOGVLIET, in ABRAHAM.

Zoo zégt mén ook

Met de waarheid aan zijn zij'
In Hoorens Boekerij' } KORTEBRANT.
Aan de Linkerzij'

Niet

Digitized by Google

Niet om de flaauwe ſchets van mijne poëſij',
Maar om het voorwerp van mijn woorden ſchilderij'.
KORTEBRANT.

Zoo ook in dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende én in dien dér Bijvoegende-wijſe van de Wérk-woorden, *lijden*, *gedijën*, &c. als

De zörge die ik lij' *óf* lijde.
Opdat ik niet én lij'

Uit hèt bovenſtaande van HOOGVLIET, blijkt dit ook, in opzigte van 't woord *gedij'*.

V. Maar wórdt nógtans de *e* niet ſomtijds agter de woorden *ſchilderije*, *lékkernije*, &c, geſchreeven?
A. Ja tóch: én dan geſchied 't om een' ſleependen régel te maaken, bij voorbeeld:

Zo loſt hij, *met één ſlagh*, uit harde ſlavernijë
Al wat moeſt bukken voor de wreede dwinglandijë
HOOGVLIET.

Mén zie ook F. DE HAES, nagelaten Gedichten. pag. 10. daar mén in zijn' Lèttergroet aan KORTEBRANT, verſcheide bewijſen, voor mijne bovenſtaande ſtèlling', ontmoeten zal.

V. Hèbtge ook eenige gelijkluidende woorden, onder lètter *ij*, die eenige ophèldering verdienen.
A. Ja: behalven de geene die wij reeds opgegeeven hèbben, verdienen de vólgende hier nóg een plaats, naamelijk;

ijdel.	lédig. *De Wijsgeeren twiſten óf 'er* ijdele (*lédige*) *plaatſen in de natuure zijn.*
ijdel.	onnut, vrugteloos. *All' uwe poogingen zijn* ijdel.
ijl.	ijdel, uitzinnig. *De zieke is altijd* ijl.

ij'.

Digitized by Google

ijl. haaſt. *Hij liep 'er in dér* ijl *naar toe.*
ijl. lós, niet digt. *Dat linnen is te* ijl, *te lós.*
ijlen. ſnèllen, haaſtig loopen.
ijlen. raaskallen. *De koorts doet hém* ijlen.
ijverig. vuurig, aanhoudend. *Gód* ijverig *bidden.*
ijverig. jaloerſch, minnenijdig. *Hèt is een* ijverig *Minnaar.*
ijverig. voortvaarend, wérkſaam. *Die man is* ijverig *in zijn wérk.*
ijzen. óf *ijſen*, een affchrik hèbben.
ijzen. óf *ijſen*, *ijzelen*, *hijzelen*, *ver-ijzen*; waarvan *ijzel*, *hijzel*, komende alle van *vreeſen*. TEN KATE. 1 Deel pag. 186. Mén ſchrijvt 't eerſte ook *eiſen*. Hieröp zal HUIDECOPER ongetwijffeld doelen, wanneeer Hij zègt dat *eiſſelijk* betékent *verſchrikk'lijk*, 'twélk mén alleen behoord te gebruiken in dén zinn' van *ſchrikken*. *ijzen* óf *ijſen*, komende van *bevrieſen*, *koud wórden*, ook alleen in dien zinn'. Zie zijne Proeve pag. 354. Wél is waar dat hier eenig verſchil zig ſchijnt op te doen; maar mijns oordeels kan mén niet *eiſen* óf *ſchrikken*, zonder te *ijſen* óf *koud te wórden*, als zijnde deeſe twé omſtandighéden zeêr naauwe vermaagſchapt.

Digitized by Google

VAN DE CONSONANTEN OF MÉDE-KLINKERS.

B.

V. Watvoor woorden ſchrijvt mén mèt B?
A. Mét B ſchrijvt mén de vólgende woordjes

ba	ble	bri	bal	baſt	blo
be	bli	bro	ban	barſt	buurt
bi	blo	bru	bars	béf	brém
bo	blu	brij	bas	bék	brés
bu	blij	bad	band	bén	braaſſem
bij	bra	bag	bang	bérg	brémen
bla	bre	bak	bars	bont	balg, &c.

V. Wat hèbt-ge aan te mérken omtrént de woorden mèt *be* beginnende.
A. De woorden mèt *be* beginnende, die mén *wérkwoordelijke* Naam-woorden noemt, zijn altijd onzijdig: als

bedérv	behélp	bèſcheid	bevél
bedróg	bejag	beſtèl	beſéf
bedrijv	beklag	belètſel	beſtier
begin	belèt	betoog	bewind
begrip	beraad	beſtèk	behulp, &c.

Dit zij wéderöm tén nutte van dés onkundigen aangemérkt.

V. Hoe

Digitized by Google

V. Hoe klinkt zij aan 't einde dér woorden?

A. Zij wórdt aan 't einde van de vólgende woorden mèt haar' natuurlijken klank' uitgeſprooken, zijnde de overéénkomſt van geluid, wèlke mén vóórgeevt, dat zij aldaar mèt de *p* hèbbe, mijns oordeels, van zeêr weinig belang. voorbeelden

ſlab	lèb	lób	ſchub	ſchrab	ab
bab	wèb	lab	ſchrob	rib	ib
hèb	grèb	rob	ſnèb	meêkrab	ob
krèb	kwab	rub	tob	eb	ub, &c.

Immers is 't verſchil tuſſchen *ſlab* én *ſlap*, tuſſchen *ſchrab* én *ſchrap* én dérgelijke woorden, in de uitſpraak', zeêr wél te onderſcheiden.

Mèt *b* ſchrijv' ik *Abtdije*, *Abtdis*, &c. Sommige laaten de *t* hierúit én ſchrijven *Abdije*, *Abdis*. Hèt eerſte komt mij nógtans béter voor: immers ſchrijvt mén *Abt*.

Omtrént *Ambt* óf *Ampt* zijn 't de Geleerden niet eens, ondertuſſchen wórdt 't laatſte meeſt geſchreeven.

Bèlhamel. Dit woord is, mijns bedunkens, ontleend van hèt gebruik dér Hérderen (harders), die, de ſchaapen, in hèt vlakke véld weidende, gewoonlijk eenen *Hamel*, mèt eene *bèlle* daaróńder hèbben, wèlke, door hèt geluid dier bèlle, alle de andere hém doet naarvólgen. Hieröm wórdt dit woord, niet onäartig gebruikt, in betrèkking' tót een' ménſch', die, mèt veele anderen, iets willende uitvoeren, voorúit trèkt, én alle de andere agterna zig ſleepende, daaröm dén *Bèlhamel* genoemd wórdt. Meeſtäl gebruikt mén dit woord in een' kwaaden zinn': edóch, óf mén hèt niet zoo wél als hèt woord *monſter*, in een' goeden tévens én in een' kwaaden zinn' gebruiken mag, geev' ik hier in bedènking'. Immers zègt mén, *een monſter in ondeugd*, én *een monſter in Gódsvrugt*, zijnde 't laatſte zoo veel als een *voorbeeld*; waaröm dan ook niet van iemant die zig voor een goede zoo wél als voor een kwaade zaak' in de bréſſe ſtèld, gezeid, dat hij, in beiden opzigten, een *Bèlhamel* is? Ik hoop' mijne Leeſers geen ondienſt te doen mèt de gedagten van dén Heer TEN KATE,

Digitized by Google

omtrént dit woord, hier hoofdzaak'lijk op te geeven; dezélve zijn mij eerſt na hèt ſchrijven mijner aanmérking' onder 't oog gekomen.

„ BÉLL, BAL en BOL. De grondbeteekenis ſchijnt te zien „ op alle luitrugtig geraes, getier, gerammel.

„ Tot het wortel-deel van het *Præſens* behoort het H. D. ge„ bellen, N *latratus*; H. D. bellen. M. *canicula*; als of men „ zeide een keffertje, een blaffertje: en 't H. D. bellern, waar „ van 't H. D. gebelbere N. *oblatratus*; en ons BÉLEWITTE, „ hekſe, *lamia*; om haer rammelend bullebaks geraes; nog ook „ bij ons, uit een verſleten *Subſtant:* met den uitgang K agter het „ wortel-deel, ons BELKEN, I CL: *mugire*, *boare*; en zonder „ die terminatie ons BÉLLE, BÉL, waervan ons BÉLLE„ MAN, en BÉLHAMEL, als hebbende eene bel om den hals „ hangen, om de andere kudde op dat geluid te doen volgen: „ en overdragtelijk hier toe ons BÉL-HAMEL, m. *coryphæus*; „ als door wiens aenſtoken de anderen in oproer gehouden wor„ den: Ook ſchijnt 't dat de A. Saxen een ſoort van klinkende „ armringen gedraagen hebben, vermits het A. S. *balc armilla*.

„ Maer, als ik gedenk, hoe al van oude tijden of de Bellen „ of Schellen, tot een Godsdienſtig gebruik zijn aangelegt ge„ weeſt, en hoe ook nog de Roomſch-Katholijken gewoon zijn „ bij het omvoeren hunner Heiligen een belleman of ſchelledrager „ vooruit te laten loopen, tot waerſchouwinge voor het volk om „ tijdig genoeg te komen knielen, en eerbied te bewijzen, zo „ twijfel ik of niet hier uit ontleent zij, met den uitgang D, „ of oulinks *id* of *ith* of *ad* agter 't zakelijke deel, het F. TH. *bi„ lid* N. Al. *pilad* A. S. *bilith*, *imago*, *ſpecies*, *forma*, *exem„ plar*; als eigentlijk een voorlopende aanwijzing, die door 't „ klinken van een ſchel ons berigt, wat men doen moet. TEN „ KATE 2 D. 2 Proeve. p. 593.

Dit, dunkt mij, bevèſtigd niet weinig mijne bovenſtaande gedagten. Die 'er meêr van weeten wil, kan bij TEN KATE te régte raaken.

Hémbden én *Embden* ſchrijvt mén tans zonder *b*; *Hémden*, *Emden*. MOONEN. p. 4.

V. In

Digitized by Google

V. In watvoor woorden wórdt de *b* verdubbeld?
A. De *b* wórdt verdubbeld in de vólgende woorden,

ſlabben	brabbelen	dobbelen	knibbelaar
babben	ſchrobben	èbbe	èbben-boom
hèbben	ſnèbben	èbben-hout	krabbelaar
lèbben	tobben	rabbelen	kibbelaar
wèbben	ſchrabben	hóbbelen	opſchrabbing
grèbben	bobbel	krabbelen	lóbbe-doek
kwabben	knabbelen	kibbelen	tabbaard
lubben	knobbel	ribben	rabbelaarijë
lóbbens	grabbelen	dubbel	ſnibbig
robben	bibbelen	dubbelhartig	kribbe-bijter
ſchubben	ribbe	rabbelaar	ribbe-vlies
handlóbben	babbelägtig	babbelaar	robbe-ſpék,&c.
babbelen	knibbelen	grabbelaar	

V. Wórdt de *b* ook ſomtijds, aan 't einde dér woorden verdubbeld én mèt eene afſnijding' geſchreeven?
A. Ja: dit geſchied,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende- én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van de Wérk-woorden *hèbben*, *ſchrabben*, *ſchrobben*, &c. als

ik hèbb' *óf* hèbbe	dat ik hèbb' *óf* hèbbe
ik ſchrabb' *óf* ſchrabbe	dat ik ſchrabb' *óf* ſchrabbe
ik ſchrobb' *óf* ſchrobbe	dat ik ſchrobb' *óf* ſchrobbe.
ik dubb' *óf* dubbe	dat ik dubb' *óf* dubbe.

VOORBEELDEN.

't Blind vooroordeel droome en dubb'
TIJDWINST in LEDIGE UUREN. 1 D. pag. 230.

Digitized by Google

En wie u vloeken zal, die hebb' *mijn' vloek te wachten.*
HOOGVLIET, in ABRAH. pag. 64.

——— *aen 't kleedſel van de kind'ren*
Hebb' *ik mijn' hand geſchent.*
HUIDECOPERS PROEVE pag. 72.

Maar Iſräël, mijn volk, dat ik zo dikmaal hebb'
Mijn wonderen doen zien, mijn ſtemme laten hooren.
DÉZELFDE. pag. 559.

Meent iemant van 't gemeen
Of een der Vaderen, men hebb' *zijn lelijkheen*
Te leelijk afgemaelt, te vinnig doorgeſtreken,
J. DE DECKER, in dén DOOPER. pag. 23.

d'Ondankbre ſchenker blijft vergeten,
Hoe braaf zich Joſef hebb' *gequeten:*
VOLLENHOVES KRUISGEZANGEN. pag. 280.

Gedoogt geenzints, dat in het naare graf
Uw Heilige verderving hebb' *te vreezen.*
Pſ. 16. v. 5. van 't KONST-GENOOTSCHAP.

Zie, Petrus, wie aan d'Angel hebb' *gebeten;*
SELS. VERB. DER GENADE. pag. 175.

2. Op dezélfde wijſe wórdt de *b* verdubbeld én mèt een affnijding' geſchreeven, in dén dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ènkelvoudige naamen;

VOORBEELDEN.

N. *De* èbbe G. *Van de* èbb', *der* èbb' *óf* èbbe	N. *Een* wèbbe *óf* wèbbe G. *Van een* wèbb' *óf* wèbbe *óf* eener wèbbe

D. *Aan*

Digitized by Google

D. *Aan de* èbb' *óf* dér èbbe	D. *Aan een* wèbb' *óf* wèbbe *óf* eener wèbbe
A. *De* èbbe	A. *Een* wèb.
V. *ó* èbbe!	V. *ó* wèb!
A. *Van de* èbb' *óf* èbbe	A. *Van een* wèbb' *óf* wèbbe.

Dreigt mij 't wild met tand en nebb'
TIJDWINST in LEDIGE UUREN. 1 D. pag. 20.

ó Neen, Poulains Natuur, die wonder veel vermogt,
En aen zijn levenswebb' *ruim tachtig jaren wrocht,*
Heeft zelve dus haer taek met glorie afgeweven.
F. DE HAES. NAGEL: GED. pag. 249.

V. Wat onderſcheid is 'er tuſſchen *berugt* én *beroemd?*
A. Iemant is *berugt* om zijne ondeugden én ſchèlmerijën. Iemant is *beroemd* om zijne deugden, om zijne Geleerdheid én andere goede hoedanighéden. *Onberugt* is *onbeſprooken.* Zie HUIDEKOPER. pag 523-525.
V. Wèlk zijn de gelijkluidende woorden onder Lètter B?
A. De vólgende

Baar. V.	gólv dér zee.
Baar. V.	dood-baar, draag-burri.
Baar. V.	ſtaav goud óf zilver.
Baar. V.	keep, ſnijding in 't wapen-ſchild.
Baaren. V.	van de zee.
Baaren. V.	goud én zilver.
Baaren.	kinder baaren, kraamen.
Baai. V.	inham van de zee.
Baai. V.	witte, geele, roode wolle ſtóf.
Badt.	van *bidden.* *Hij badt* érnſtelijk.
Bad. O.	bad-water, gezondheids-bron. *Hij is naar 't bad.*
Bak. V.	vóór-plégt van een ſchip.

Bak.

Digitized by Google

Bak. V. diepe houte ſchotel daar de boots-gezèllen uit eeten.

Bak. V. zit-plaats in dén Schouwburg'

Bal. M. kaats-bal, kólv-bal.

Bal. O. dans-vermaak, vórſtelijke dans-oeffening.

Baldaadig. boos, kwaadaartig, kwaaddaadig, kwaaddoende.

Balddaadig. ſtout, roekeloos, vermétel, bout.

Bas. V. een klein ſtuk geſchut op de ſcheepen.

Bas. V. de laagſte ſtèm in de Zangkunde. *Hij zingt de* Bas.

Bas. V. een groot ſpeel-tuig. *Hij ſpeelt op de* baſſ'

Bèd. O. óf bèdde, ſlaap-plaats, ſlaap-ſteê.

Bèd. O. afgepérkte ſpatie in een' Tuin'. Zie *Rabat.*

Bédelaar. ſchooiër. *'t Is een* bédelaar.

Bedeelaar. uitdeeler, iémant die uitdeelt.

Bédelen. ſchooiën, aalmoeſſen vraagen.

Bedeelen. uitdeelen, verdeelen, omdeelen.

Bedreeven. van bedrijven. *Zij* bedreeven *veel kwaad.*

Bedreeven. kundig, érvaren. *Die man is zeér* bedreeven.

Beduiden. betékenen. *Wat zal dat* beduiden?

Beduiden. aantoonen, aanwijſen. *Ik zal u* beduiden *waar hij woont.*

Been. O. bot, ſcheen-been.

Been. O. én V. lid van 's ménſchen ligchaam. *Hèt* been (*bot, ſcheenbeen*) *ſtak hém door hèt* been.

Been is wél onzijdig, nógtans zègt mén *op de been'*, omdat daaronder verſtaan wórdt *op de beenen. Een Léger* op de been' *brèngen. Hèt graauw kwam op de been'*. Sommige ſchrijven *op de beén*, om de verkórting' van dat meêrvouwdig woord *beenen* aan te duiden: ik oordeel' dat *op de been'* mèt eene afſnijding' agter de *n* daartoe voegſaamer is.

Beer. M. een wild, verſcheurend dier.

Beer. M. een geſtarnte aan dén Noord-pool'.

Beer. M. varken, mannetje van een zeug'.

Beer.

Digitized by Google

Beer. M. Métsel-wérk om hèt water van de dijken af te keeren.

Beest. O. rédenloos dier. *Een paerd is een groot* beest.

Beest. M. & V. in 't kaart-spél. *Hij is* beest, *hij heeft niet eenen trèk.*

Schoon *beest* onzijdig is, zègt mén nógtans *de beest speelen.* bij voorbeeld;

dat, schoon de geest
Die nukken afkeur', noch de beest
Speelt *in't bestuur van onze zeden;*
TIJDWINST. 1. Deel. pag. 68.

De dronkaert speelt de beest, *en buldert overäl*
Bij HUIDECOPER. pag. 297.

Ik geev' hier in bedènking' óf mén ook in 't manlijke behoore te zèggen *hij speelt dén beest* én in 't vrouwlijke *zij speelt de beest.*

Beeving. V. trilling, schudding, hévige aandoening. *Ik voel' eene* beeving *in all' mijn léden.*

Beving. van bevangen. *Eene* beeving beving *hém.*

Begaan. pleegen, bedrijven, verrigten, uitvoeren.

Begaan. bewoogen, geraakt, gevoelig. *Ik bén mèt dien ongelukkigen mann'* begaan.

Begaan. betreeden, bereisd. *Die wèg wórdt weinig* begaan.

Behaagen. bevallen, aangenaam zijn. *Hij zal haar nooit* behaagen.

Behaagen. O. vermaak, genoegen. *Ik schepp' hier veel* behaagen.

Beiden. saamen, mèt hun twéën. *Zij waren* beiden *genodigd.*

Beiden. toeven, vertoeven, verbeiden, uitblijven.

Digitized by Google

Belaſten. bezwaaren, oplèggen. *De onderdaanen* belaſten *mèt te veele ſchattingen bezwaaren.*

Belaſten. gebieden, beveelen. *Gij moet hèm dat* belaſten.

Belèggen. dèkken, plaveïen, bedèkken. *De vloer* belèggen.

Belèggen. vervullen, vol maaken. *Een zólder mèt koorn* belèggen.

Belèggen. ſaamen roepen. *Een Rijks-dag* belèggen.

Belèggen. plaatſen, op rénten zètten. *Zijn géld* belèggen.

Bèllen. V. 't meêrvouwd van bèl. *Een paard mèt* bèllen.

Bèllen. ſchèllen, aanbèllen, aan de bèll' trèkken.

Beloop. O. 't bedrag, de hoeveelheid van een Rékening'.

Beloop. O. gedaante, fatſoen. *Een ſchip van een goed* beloop.

Beloop. O. trant, ſlénter, gewoone gang. *Dat is 's waerelds* beloop.

Beloopen. mèt loopen bereiken. *Ik kan dat niet* beloopen.

Beloopen. bedraagen, uitmaaken. *Hoe veel* beloopen *die rékeningen?*

Bérgen. 't meêrvouwd van *bérg*; verhévenhéden van aarde.

Bérgen. behouden, in veiligheid ſtèllen, verbérgen. *Gij moet die dingen* bérgen.

Beroerd. geraakt van beroerdheid.

Beroerd. gemèngd, getroebeld. *Dat water is* beroerd.

Beroerd. muitende, op de been'. *Dat vólk is* beroerd.

Beroerte. V. beroerdheid, geraaktheid. *Hij kreeg eene* beroerte.

Beroerte. V. oproer, opſtand, muiterije. *De Stad is in* beroerte.

Beſcheiden. bedagtſaam, omzigtig.

Beſcheiden. dag-vaarden, aanzèggen. Iemant beſcheiden te komen.

Beſcheiden. V. de ſtukken tót een procés behoorende.

Beſchonken. bezoopen, zat, dronken.

Beſchonken. begiftigd, veréerd.

Be-

Digitized by Google

Beſchrijven. afbeelden, afmaalen, 't zij ſchriftlijk óf mondeling.

Beſchrijven. naar zékere plaats ſchrijven, naar iemants verblijv ſchrijven. *Ik kan hém alle dagen* beſchrijven.

Beſluit. O. voorneemen. *Ik hadd' mijn* beſluit *reeds genomen.*

Beſluit. O. ſlót, einde, ſluit-réden *Wat was 't* beſluit *van dat geſprék, van die Rédenvoering'.*

Beſluiten. voorneemens. *De* beſluiten *van Gód zijn onveränderlijk.*

Beſluiten. vaſtſtèllen, bepaalen, een beſluit neemen.

Beſluiten. in zig vervatten, behèlzen.

Beſluiten. eindigen, een einde neemen. *Ik zal hiermé* beſluiten.

Beſtaan. blijven ſtaan, ſtaan, ſtaande blijven, aan de kóſt komen. *Hij kan wél* beſtaan.

Beſtaan. O. aanweeſen. *Niemant durvt hèt* beſtaan *van Gód lochenen.*

Beſtaan. gelégen zijn. *Zijne ſchulden* beſtaan *in.*

Beſtaan. aangaan, vermaagdſchapt zijn. *Die ménſchen* beſtaan *mij niet.*

Beſtaan. onderneemen, onderſtaan te doen. *Durvt gij dit* beſtaan.

Beſtèllen. bezórgen. *Brieven* beſtèllen.

Beſtéllen. zéker gebak. *Mélk mèt* beſtéllen *eeten.*

Beſtórven. vader-én moederloos. ouderloos.

Beſtórven. van beſtérven. *Hij is 't van ſchrikk'* beſtórven.

Beſtórven. bleek, ontſtèld. *Hij was zo wit* beſtórven *als de dood.*

Beteeren. mèt teer beſtrijken.

Béteren béter wórden, gezonder, deugdſaamer wórden.

Béter weeten. béter onderrigt zijn.

Béter weeten. bewuſtheid, médeweeten. *Tégen* béter weeten *zondigen.*

Betragten. overlèggen, overpeinzen, wikken, weegen.

Betragten. beöeffenen, iets mèt érnſt' betragten.

Digitized by Google

Betragten. volbrèngen, tér uitvoer' brèngen. *Zijn pligt* betragten.

Betrèkken. roepen, inwikkelen, doen komen, vervólgen. *Iemant in réchten* betrèkken.

Betrèkken. bedriegen, bij dén neuse krijgen. *Hij zal u lélijk* betrèkken.

Betrèkken. inneemen, bezit neemen van. *De winter kwartieren* betrèkken.

Betrèkken. benévelen, donker wórden. *De lucht begint te* betrèkken.

Beurs. V. géld-beurs, géld-zak.

Beurs. V. openbaar gebouw daar de Koopluiden tót dén Koophandel' bijéén komen.

Bevallen. behaagen, aanſtaan. *Dat zal hém niet* bevallen.

Bevallen. in de kraam' komen.

Bevatten. verſtaan, begrijpen.

Bevatten. in zig vervatten, inſluiten, behèlzen.

Beſiën. een fruit, anders bèſſen. Aardbéſiën, kruisbéſiën.

Bezien. bekijken, beſchouwen.

Bil. V. agterſte gedeelte van een' ménſch'.

Bil. V. acte, voorſtèl van hèt Engelſche Parlément.

Blank. V. anderhalve groot, drie oortjes, zès duiten.

Blank. wit: *Dat papier is zeér* blank, *wit, ſchoon.*

Bleek. witágtig, beſtórven, ongezonde kleur.

Bleek. V. bleik, plaats daar mén linnen bleekt.

Blik. O. blèk, buigſaam én dun geſlagen ijſer.

Blik. V. opſlag van 't oog: doorgaans meêrvouwdig gebruikt, betékenende als dan de oogen zélfs. *Hij zèttede een paar* blikken *tégen mij op.*

Blind. niet ziende, van 't geſigt beroovd.

Blind. V. luik voor de glaſen.

Blind. V. zeil van een ſchip aan de boeg-ſpriet' vaſt.

Blij én *blei.* zie Lètter *ij.* Zoo ook *blijken* én *bleiken.*

Boeken. 't meêrvouwd van boek. *Dat zijn mijne* boeken.

Boeken. te boek zètten. *Gij moet dien póſt nóg* boeken.

Boek-

Digitized by Google

*Boek-wurm.*M boek-wórm, wórm die 't papier doorknaagd.
*Boek-wurm.*M een prul van een Boek-Verkooper.
*Boek wurm.*M. iemant die altijd in de boeken ſnuffelt, altijd blókt.

Boer. M. landman, dórpeling.
Boer. M. oprisping, hik, damp uit de maag', maag-wind.
Boete. V. berouw, leedweeſen. *Gij moet voor uwe zonden* boete *doen, leedweeſen, berouw betoonen.*
Boete. V. géld-ſtraf. *Hij zal de volle* boete *betaalen moeten.*

Boeiën. kluiſteren, vaſt-binden.
Boeiën. V. kétenen, kluiſters.
Boeiën. 't gevangenhuis. Dus zègt mén: *Iemant in de* boeiën, *in de gevankenijſſ'*, *mèt* boeiën (*kétenen*) boeiën (*kluiſteren.*)

Bok. M. mannetje van de Geit'.
Bok. M. houte geſtèl van ſchuin opſtaande balken, die mén aan dén oever' dér Rivieren zèt, om dés winters, dén ijsgang te ſtuiten. Ook wórdt zulk een bok gebruikt om zwaartens aan te hijſſen.
Bok. M. een klein vaar-tuig.
Bokanier. M. wilde óſſe-jaager, Vrijbuiter in Amérika.
Bokanier. M. hoer-huis-houder.
*Ból.*M. kloot, rond ligchaam. *De aard-*ból, *aard-kloot.*
*Ból.*M. klein brood. *Wij zullen van avond warme* bóllen *eeten.*
*Ból.*M. hoofd, kóp: *'t Schórt hém in dén* bóll'.
Bol. hól, ſponsägtig, opgeblaaſen. *Een* bol *aangeſigt.*

Bonnét. V. kinder muts. *Zèt hém zijne* bonnét *op.*
Bonnét. V. ſtrook-zeil, bij-zeiltje.
Boog. M. heeft veelerlei betékeniſſen, dóch alle loopenze op èlkander uit én beäntwoorden aan dén zinn' van buigen. *Een ſchiet-*boog, *een graad-*boog, *een* boog *van een brugg'*, *van een kèrk'.*

Digitized by Google

Boog. komt van *buigen. hij* boog *zig voor mij néder.*
Boom. M. een groeiënde plant. *Een appel*-boom, *peere*-boom.
Boom. M. een lange ſtók óf haak daar mén de ſchuiten meê voortſluwt.
Boom. M. weevers-boom, daar de kètting op geſchooren wórdt.
Boom. M. een ijſere óf houte bout, daar mén een deur óf vénſter meê ſluit.
Boom. M. een bierdraagers draag-boom.
Boom. M. een diſſel-boom van een wagen, een boom van een koets &c.
Boóm. M. is bodem, 't onderſte van iets dat hól is.
Bood. van *Bieden. Hij* bood *mij jégts de hè'ft.*
Boot. M. klein ſtévig vaar-tuig. Wij voeren mèt een' boot'.
Boot. V. bórſt-juweel, verzameling van ingezètte Diámanten.
Bóord. M. zoom.
Bóord. O. ſcheeps-boord.
Bórd. O. een zaag-deel.
Bórd. O. een uithang-bórd, een ſchool-bórd, een tafel-bórd.
Bórd. O. een boek-binders pérs-plankje.
Bórſt. V. voorſte gedeelte van 's ménſchen ligchaam. *Spreek uit de* bórſt'.
Bórſt. V. mam, pram. *Een kind de* bórſt *geeven.*
Bórſt. M. jongman, jonge knaap, jonge vrijer.
Bos. V. bundel, pakje. *Een* bos *pénnen.*
Bos. V. bus, armbos, doos. *De Diáken mèt de* boſſ'.
Boſch. M. woud. *Hij is in 't* Boſch.
Boſch. M. genomen voor de Stéde 'sHértogenboſch. *In dén* Boſch.
Bot. V. ſoort van ſchol. *Wij zullen* Bot *uit 't water eeten.*
Bot. ſtomp, niet ſchérp. *Dat mès is te* bot.
Bot. lomp, dom, onkundig. *Dat is een* bot *kind.*

Bot

Digitized by Google

Bot. O. ſcheut, uitgeſtrèktheid van een touw. *Dat touw heeft geen* bot *genoeg.*

Bot. O. voor touw zélfs genomen, daar de kinders de vliegers meê oplaaten.

Bot. O. been. *Laat dén hond dat* bot *kluiven.*

Bóttel. V. zaad-ból, zaad-knóp van wilde rooſen.

Bóttel. V. grove vlés van glas óf keulſche aarde.

Bout. M. groote ijſere nagel, ſpie.

Bout. M. voornaam ſtuk van een Schaap. *Een Schaapen-bout.*

Bout. M. ſlag-pén uit eenen vleugel' van gevogelte.

Bouwen. métſelen, timmeren. *Een huis* bouwen.

Bouwen. ſtaat maaken, vertrouwen. *Op God' alléén zijne hoope* bouwen.

Brak. zoutägtig. *Dat water is* brak.

Brak. van breeken. *Ik* brak *mijn' ſlók.*

Brak. M. jagt-hond. *Die* brak *zal dén haas vangen.*

Brand. M. vuur, vlam. *Zijn huis is door dén* brand' *verteerd.*

Brand. M. gloed, hitte. *De* brand *van de koorts'.*

Brand. M. alles wat brandbaar is, hout, turv. *Wij hèbben* brand *opgedaan.*

Breiën. braaiën mèt naalden. *Kouſſen* breiën.

Breiën. lispen, brouwen, kwalijk ſpreeken.

Broek. V. mans óf vrouwe broek.

Broek. moeraſſig, módderig, laag land.

Broek. O. een Dórp in Waterland.

Brouwen. bier brouwen.

Brouwen. lispen, kwalijk ſpreeken, breiën.

Buik. M. van dén ménſch. *Ik hèbb' pijn in* mijnen buik'.

Buik. M. ruímte, wijdte van een kèrk'.

Buis. V. pijp, hólle leiding. *Een lóde* buis.

Buis. V. ſchip tót de haring-viſſcherije.

Buiten. op roov op buit uitgaan.

Buiten. niet binnen. *Hij is* buiten *'t huis*, buiten *de Stad.*

Bul. M. ſtier. Dat is een kwáde Bul.

Bul.

Digitized by Google

Bul. V.	bulle, bevél van dén Paus'.
Bus. V.	roer, ſnaphaan', loop van een' ſnaphaan'.
Bus. V.	bos, doos. *Een blikke* bus.

C.

V. Hoe moeten-we nu omtrént de *c*, die, in onze Taale, zoo veel overéénkomſt, niet alleen mèt de *s*, maar ook mèt de *k*, heeft, én over wier gebruik mén zoo zeêr verſchild, handelen?

A. Wij moeten tragten te bepaalen, hèt getal dér woorden, die mèt de *c* konnen én moeten geſchreeven wórden, én de woorden wèlke mèt *k* én *s* moeten geſchreeven wórden, tót de verhandeling' van die lètters overlaaten.

V. Watvoor woorden moeten mèt de *c* geſchreeven wórden?

A. Mèt *c* ſchrijv' ik de vólgende woorden

cédel	cier	citroen	citer	civennes
céder	cieraad	cipier	cijsje	ceuta
céder-boom	cierlijk	cijns	céſar	flerecijn
cél	cimbel	cijnsbaar	cicero	francijn
célle-broer	cingel	cypres	cipres	meceen
ciment	cirkel	convoy	civet	mecénas
ceremonie	cieren	courant	ceilon	vercieren
cicorije	cincilie	cijffer	cerigo	ſcipiö &c.

Veele andere eige-naamen van Landen én Stéden, &c. behoeven hier niet genoemd.

Vercieren, én 't geen 'er van afgeleid wórd, als *cieraad*, *cierlijk*, &c. ſpéll' ik mèt *c*, niet mét *s*, om dat 't betékent *opſchikken*. Maar mèt *z* ſchrijv' ik *verzieren*, wanneer hèt betékent *iets verzinnen*, wèlke *verziering* mén mèt dén naam' van *Fabel* óf ook wél mèt dien van *Allegorie* uitdrukt.

Mèt F. de HAES, keur' ik de ſpélling van MOONEN af, om-

Digitized by Google

omtrént hèt woord *kypres*, zoo ook *kéder*, *kibori*, *kichorei*, &c. De réden waaröm kan mén bij de HAES vinden, in zijne nagelaten Gedichten én Spraakkonſt pag. 6. Hoogſtr: over lètter *C*. ontkènd niet dat deeſe woorden mèt C moeten geſchreeven wórden, maar zègt nógtans dat dit geſchied om 't gebruik wat tén wille te zijn. pag 75. 77.

V. Maar hoe nu gehandeld omtrént de *c* voor *a*, *o*, *u*, die daarvoor als *k* klinkt, moet mén de *c* in die woorden, behouden?

A. Neen: mén moet doorgaans de *k* gebruiken. Daar zijn geene Néderduitſche woorden inwèlke de *c* voor *a*, *o*, *u* voorkomt. Alleen ontmoet mén dat in onduitſche woorden, als *capituleeren*, *concludeeren*, *cureeren*, &c. dóch zulke woorden behoorden uit onze Taale verbannen te wórden. MOONEN heeft hieröm geen ongelijk, wanneer hij de *c* verbaſterd van klank noemt, pag. 4. én dezélve (mèt ons) niet dan in woorden van uitheemſchen oorſprong, zulke als de bovenſtaande, duld.

V. Maar hoe mèt *ch*, die ook dén klank van *k* heeft?

A. *Ch*, heeft, mijns bedunkens, alleen aan 't begin dér woorden dén klank van *k*, én mag daar veilig in *k* verändert wórden. Dus vind' ik geen zwarigheid om voor *Chriſtus*, &c. te ſchrijven *Kriſtus*, *Kriſtenen*, *Kriſtendom*, *Kriſtenvólken*, &c. HOOGVLIET, POOT, SELS én andere voornaame Dichters zijn hierin, mijne waarbórgen. In de TIJDWINST in lédige uuren vindt mén ook zoo geſchreeven. Zie Lètter K.

V. Maar wanneer *ch* in 't midden van een woord komt, hoe klinkt ze dan, én moet mén ze dan ook in een andere lètter veränderen?

A. *Ch* wórd in 't midden dér woorden niet verändert maar mèt eene blaaſing' uitgeſprooken; voorbeelden

lochenen	pragchen	pogchel	wij pogchen
juichen	ligchaam	wij lagchen	wij huichelen
huichelen	pogchen	wij pragchen	wigchelaar
lagchen	bogchel	wij juichen	rógchelen, &c.

Niet *lachen*, *prachen* óf *lachchen*, *prachchen*, gelijk F. DE HAES. Dus ſchrijv' ik, ik *lach*, *gij lacht*, *hij lacht*, *wij lagchen*,

Digitized by Google

chen, gijlieden lacht, zij lagchen. Ik lachte, &c.

De réden waaröm ik *lagchen, pragchen, ligchaam, pogchen, bogchel, pogchel, rógchelen*, &c. mèt eene *g*, én *juichen, huichelen*, zonder *g* ſchrijve, is deeſe, om dat de laatſte woorden zonder de *g* in de eerſte *Syllabe* een voldoenend geluid geeven, als *jui-chen, hui-chelen*, &c. maar de eerſte konnen dit zonder de *g* niet doen, zonder dén eigenäartigen klank dér woorden te benadeelen, mén hèbbe dit ſlégts te beproeven, wanneer mén 'er aanſtonds van overtuigd zijn zal; immers *la-chen, lic-haam*, is geen *lagchen* nóch *ligchaam;* ſpélt mén *lac-hen, lic-haam*, dan is 't nóg belach'lijker. Mèt de ſpélling' van *lachchen* zou mén dit gebrék vergoeden, maar, mèt de bèſte Taalkènners, behoud' ik liever de *g*.

V. Hoe klinkt *ch* op 't einde dér woorden?

A. *Ch* klinkt op 't einde dér woorden, veeltijds als *g*, én veele woorden moeten ook aan 't eind' mèt *g*, tér onderſcheiding' van andere geſchreeven wórden, wijl 'er tuſſchen veele woorden die mèt *g* óf mèt *ch* geſchreeven zijn, een mérkelijk onderſcheid is.

V. Geev dan eene bepaaling van die woorden, mèt dérzélver verſchillende betékeniſſen?

A. 1. *Ch* moet geſchreeven wórden in *Dicht*, wanneer hèt de Poëſije betréft, én
G moet mén ſchrijven in *digt*, wanneer 't betékent *geſlooten*, óf *nabij* óf *digte bij*.

2. *Ch* moet mén gebruiken in *licht*, wanneer 't betékent *dag*: zie dit *Gén*: 1. v. 5. *En Gód noemde hèt* licht *dag*. Bij SÉWEL. pag. 51.
G moet gebéſigd wórden in *ligt*, wanneer 't betékenen zal *niet zwaar: mijn jók is zagt én mijn laſt is* ligt. *'t Is* ligt *om te doen*, SÉWEL. pag. 51.

3. Mèt *ch* moet mén ſpéllen *acht*, komende van *achten* óf *eeren*. Mèt *g* moet mén ſchrijven *agt*, zijnde in getal één meér dan *zéven*.

4. Mèt *ch* ſpéll' ik *lach*, hèt zélfſtandige van hèt wérk-woord lag-

Digitized by Google

lagchen: *Mèngt hèt bitter mèt een' zoeten lach.* HOOGSTRATEN.

Mèt *g* ſpéll' ik *lag*, komende van hèt wérk-woord *liggen*; *hij lag op dén grond*.

5. Spéll' ik *ſlécht* mèt *ch*, om te betékenen *ſléchten* óf *gelijk maaken*. *Hèt moet tót dén grond* geſlécht *wórden*.

Slégt ſpéll' ik mèt *g*, om aan te duiden iets dat *niet goed* is.

6. Spéll' ik *dóch* mèt *ch*, wanneer't *évenwél*, *échter*, *nógtans* betékent.

Mèt *g* ſpéll' ik *dóg*, óf *dógge*, een groote hond.

7. *Echt* ſpéll' ik mèt *ch*, om te betékenen *trouw-verbond*; *in dén écht treeden*.

Egt ſpéll' ik mèt *g*, wanneer 't zèggen wil, *zéker*, *gewis*, *vaſt*; *eene égte*, *zékere*, *gewiſſe*, *vaſte tijding*.

8. *Aſch* ſpéll' ik mèt *ch*, wanneer hèt betékent verbrand hout óf verbrande turv.

As ſpéll' ik mèt *s* zonder *ch*, wanneer 't betékent de noorder-as, óf de as van een' wagen, *hèt radt dat om uwen aſſe hérom wénteld*. HOOGST.

9. *Gerécht*, mèt *ch* geſpéld, ſtamt af, van *Geréchtigheid*. *Hèt ſtrènge gerécht dés Allerhoogſten*. HOOGSTRATEN.

Gerégt mèt *g* geſpéld, betékent hèt *na-ëeten*, de óf hèt fruit, die mén na dén eeten opzèt.

10. *Hij dórſcht*, mèt *ch*, zègt zoo veel als, *hij ſlaat hèt koorn* Deut: 25. v. 4. *Eene óſſe én zult gij niet muilbanden, als* hij dórſcht.

Hém dórſt, zonder *ch*, zègt, *hij verlangt naar drinken*. Joh: 19. v. 28. *Jéſus zeide, mij dórſt*.

11. *Léſch*, wórd geſpéld mèt *ch*, afſtammende van hèt wérk-woord *léſſchen*, *om dén dórſt te léſſchen*.

Lés ſpéld mén zonder *ch*, om aan te duiden, iets dat mén leeren moet. *Om zijn lés te leeren*.

12. *Lóch*, geſpéld mèt *ch*, betékent eene *opening* óf een *hól*.

Lóg mèt *g* geſpéld, betékent *vadzig*, *lui*.

13. *Lucht* én *luchtig*, ſpéll' ik mèt *ch*, wanneer hèt betékent de *lucht-hémel*, de *wolken*. *De lucht is betrokken*, *'t is zoel weêr én gantſch niet luchtig*.

Digitized by Google

Lugt én *lugtig* ſpéll' ik mèt g, wanneer hèt betékent *vlug, vaerdig, lugtig, vrolijk.*

14. *Boſch* mèt *ch*, betékent een *woud*, een *boſſchaadje.* *Bos* zonder *ch* betékent een' hoop, *een bundel, een bos pénnen.*

15. *Laſch*, mèt *ch* betékent een heimelijk gedeelte dés ligchaams. *In de laſch getroffen.* Ook betékent hèt eene *inlaſſching.* Zie HOOGSTR. pag. 216.
Las, komt van *leeſen. Hij las de nieuws-papieren.*

16. *Geſlacht*, mèt *ch*, betékent *Famille. Hèt ménſch'lijke geſlacht.*
Geſlagt, mèt g, komt van *ſlagten Dén os is geſlagt.* SÉWEL. pag. 52.

17. *Gelach*, komt van *lagchen. Wèlk een gelach is dat!*
Gelag, is de onkóſte die mén in eene hérbérg' óf élders maakt.

18. *Nóch*, is een ontkènnend bijwoord. *Nóch dit nóch dat.*
Nóg is een bijwoord van tijd. *Hij leevt nóg, 't is nóg tijd.* SÉWEL. pag. 51.

19. *Tócht*, mèt *ch*, betékent een reis, &c: *Op zijnen ongelukkigen tócht.* Zoo zègt mén ook *ademtócht, uittócht, doortócht.*
Tógt, mèt *g*, behoord mén te ſchrijven, om te betékenen eene lucht-blaaſing. *Wat komt 'er een tógt door die glaſen.*

20. *Taſch*, met *ch*, betékent een' zak waarin de vrouwen haar géld draagen. *Zoo willen wij ons trooſten met uw rijke taſch met potgeld, renten, kuſting brieven en ſpaarpot.* HOOGSTRATEN.
Tas zonder *ch*, betékent een' hoop. *Hij ſtapt op eenen hoogen tas van dooden.* Eigenlijk betékent hèt een' hoop koorns. Mén zie over dit woord, HOOGSTRATEN, HUIDECOPER. F. DE HAES, &c. In 't Franſch vind' ik hèt zélfde woord in dezélfde betékeniſſe gebruikt. *un tas de blé*, &c. Zie MARIN, over dit woord.

21. *Waſch*, mèt *ch* is eene ſmèltende zélfſtandigheid. *Hèt kleevende waſch. Hèt waſch ſmèlt voor de zon*

Was.

Digitized by Google

Was zonder *ch*, komt van hèt wérk-woord *zijn*, *Ik* was *in de kèrk*'. *Waſch* komt van 't wérk-woord *waſſchen*, én *was van waſſen*, *groeiën*. Hiervan *waſch-bad* én *wasdom*.

22. *Wicht*, mèt *ch* betékent gemeen'lijk, een klein, onnoſel kind. *Dit onnoſele wicht*. HOOGSTRATEN. Zoo zègt mén ook *booswicht*.

Wigt, mèt *g* betékent *gewigt*, *zwaarte*. *De ruggen buigen in door 't wigt van hun pakkaadje*.

23. *Ondigt* is, niet digt, ijl. *Ondigt* is, rijm'loos, maat'loos.

V. Wat onderſcheid is 'er tuſſchen *tóch* én *dóch*?

A. *Tóch* gebruikt mén om te verzoeken óf te ſmeeken; *mag ik u bidden doet 't* tóch.

Dóch, gebruikt mén om eene twijffeling te maaken; *de zaak wórd dus verhaald*, dóch *ik twijffel 'er aan*.

V. In watvoor woorden komt *ſch* vóór, én wat klank hèbben die in onze Taal'?

A. *Sch* komen vóór in de vólgende woorden, én moeten mèt eene blaaſing' uitgeſprooken wórden.

ſchip	ſchade	ſchimp	ſchaveelen	ſcheeren
ſcheepen	ſchakel	ſchijn	ſchram	ſcheiden
ſchèpper	ſchalkheid	ſcheen	ſchroom	ſchaal
ſchèpſel	ſchèlm	ſchande	ſchool	ſchaâloos
ſchèpping	ſchélling	ſchans	ſchaav	ſchénnis
ſchaap	ſchim	ſcharlaken	ſchaaken	ſchaamte&c.

Op de Véluwe ſpreekt mén uit *ſjaap*, *ſjip*, &c. Dit behoort mén niet naar te vólgen. In *ſjarp* is die uitſpraak goed.

V. Hoe klinkt *ſch* op hèt einde dér woorden?

A. *Sch* klinkt op hèt einde dér woorden als eene ènkele *s*; voorbeelden:

ménſch	trótſch	viſch	zweedſch
wénſch	gottiſch	rinſch	franſch
hémelſch	boerſch	ruſch	duitſch
aardſch.	hèlſch	hóllandſch	engelſch, &c.

Digitized by Google

Spreek uit *méns*, *wéns*, &c. *bosch-schaadje* schrijv' ik mèt twémaal *sch*.

V. Maar hoe nu wanneer mén deese woorden in 't meêrvouwd, óf mèt eene *c* daarágter schrijvt?

A. Dan verkrijgt *sch* wéderóm haare natuurlijke blaasing én wórdt mèt de *e* óf *en* daarágter tót eene Syllabe op haarzélven. voorbeelden

ménschen	trótsche	vísschen	zweedsche
wénschen	góttische	rinsche	fransche
hémelsche	boersche	russche	duitsche
aardsche	hèllsche	hóllandsche	engelsche, &c.

Spreek uit *mén-schen*, *wén-schen*, &c.

V. Maar hoe moet mén doen mèt *ménschelijk* én dergelijke woorden, moet mén de *e* daarin schrijven?

A. Neen: mén moet schrijven

ménsch'lijk	gódd'lijk	smaad'lijk	betaam'lijk
wénsch'lijk	trótsch'lijk	verraad'lijk	bekwaam'lijk&c

Even als *ménschheid*, *Gódheid*, én dus moet mén mèt alle deese woorden doen. Zie hiervan nader pag. 44. De Dichtkunde kan somtijds veróisschen, dat mén van dien régel' afwijke, om aan hèt getal dér lèttergreepen te voldoen.

Mén schrijvt *Chaös* én *Kaös* (Mèngel-klomp) zoo ook *Choor* én *Koor*.

D.

V. In watvoor woorden moet mén de *d* gebruiken?

A. Mèt *d* moet mén schrijven

da-

Digitized by Google

dadel	dank	diämant	diſſel	dommekragt
dag	dans	diemit	diſtel	donder
dak	darm	dienſt	dóbbel	donker
dal	das	diep	dóbber	draf
dam	daauw	dier	doek	drang
damaſt	dégen	ding	doel	dwars
dam-bord	dèk	dingtaal	doelwit	dwaas
damp	déken	diſch	doffer	dwérg, &c.

V. Wat is hèt voornaamſte dat ons omtrént deeſe lètter te betragten ſtaat.

A. 1. Moeten wij aantoonen watvoor woorden mèt *d* moeten eindigen.
2. Wèlke woorden mén mèt *t* aan 't einde ſchrijven moet, én
3. Moetenwe bepaalen wèlke woorden mén mèt *dt* moet ſluiten.

V. Watvoor woorden moeten mèt *d* geſlooten wórden?

A. Alle de zélfſtandige én bijvoeglijke Naam-woorden, als méde de Deel-woorden, die in 't meêrvouwdige getal én in 't vrouwlijke geſlachte, *dén* óf *de* hèbben, moeten ook in 't énkelvouwd mèt *d* eindigen. Zie HUIDECOPER in zijne Proeve pag. 31. F. DE HAES, nagelaten Gedichten én Néderduitſche Spraakkunſt. pag. 7. TEN KATE. 1. D. pag. 390, 391.

V. Geev-mij eenige van die woorden op?

A. Mèt *d* moet mén eindigen

gód	goden	koord	koorden
rad	raderen óf raden	boord	boorden
raad	raaden	tijd	tijden
hoed	hoeden	lijd	lijden
ſpoed	ſpoeden	ik wèdd'	wij wèdden
bad	baden	wind	winden
woord	woorden	ontſtèld	ontſtèlde
mond	monden	ik houd'	wij houden
grond	gronden	avond	avonden

wond

Digitized by Google

wond	wonden	moord	moorden
ik zond	wij zonden	koord	koorden
ik vond	wij vonden	daad	daaden
ik vind'	wij vinden	waereld	waerelden
dood	looden	vreugd	vreugde
voogd	voogden	deugd	deugden
ik brand'	wij branden	zaad	zaaden
land	landen	cieraad	cieraaden
hond	honden	pond	ponden
jood	jooden	paerd	paerden
maand	maanden	zwaerd	zwaerden
hand	handen	zuid	zuiden
tand	tanden	noord	noorden
wand	wanden	verzameld	verzamelde
graad	graaden	kleed	kleeden
verdubbeld	verdubbelde	verkeerd	verkeerde, &c.
getékend	getékende		

Zoo ook alle de Naam-woorden in *heid* uitgaande; als *aardigheid*, *behéndigheid*, *loosheid*, *boosheid*, *beſténdigheid*, *barmhartigheid*, *lankmoedigheid* &c. wèlke Naam-woorden alle tót hèt vrouwlijke geſlacht behooren. *Heid*, agter de Bijvoeglijke Naamwoorden, dient, om dén zin van haar laſch-woord, tót een dènkbeeldig pérſoon én om alzoo hèt hoedanige tót eene hoedanigheid over te brèngen. L. TEN KATE. 2 Deel. pag. 81. HUIDECOPER zègt pag. 35. bij de aanhaaling' eenes vaers van dén Heer' van Zuilichem. „ *Hier zien we dat weder eene uitzonde-* „ *ring is in het woord* ijdelheit: *doch dit is mede eene verkiezing* „ *van dien Heer, die alle woorden in* heid *eindigende, met een* T „ *beſluit; daar zijn ook nog tegenwoordig nette Schrijvers, die* „ *deeze woorden met een* T *ſchrijven; doch niet wel.*" De reden waaröm mén die woorden mèt *d* moet eindigen; is, omdat *heid* voormaals wierd uitgedrukt door *héde* én 't meêrvouwd tans nóg is *héden*, *booshéden*, &c. Zeêr fraaië dingen kan mén bij HUIDECOPER leeſen, over 't gebruik van D, van T én van DT. pag. 31—36.

V. Ver-

Digitized by Google

V. Verwèkt 't ſomtijds onderſcheid in woorden die mèt *d* óf mèt *t* geëindigd wórden?

A. Ja: 'er is een mérkelijk onderſcheid tuſſchen
Göd, 't opperweeſen én *Göt*, een vólks-naam HUIDEC. p. 31.
Wand, 't wèlk bètékent een *muur*, én
Want, een *hand-ſchoen*. Tuſſchen
Nood, 't wèlk betékent *gevaar*, én
Noot, een boom-vrugt. Tuſſchen
Mild, zijnde goed-geevs, *milddaadig* én
Milt, een inwéndig gedeelte van 'sménſchen ligchaam.
Rad, zijnde *vlug*, óf ook een *wiel*; *raderen*. én
Rat óf *Rót* een ſchadelijk Dier.

V. Watvoor woorden moeten mèt *t* geëindigd wórden?

A. Alle de zélfſtandige én bijvoeglijke naam-woorden die in 't meêrvouwdige getal én in 't vrouwlijk' geſlagte *ten* óf *te* hèbben, als méde de twéde én dérde pérſoon dés ènkelvouwds én de twéde pérſoon dés meêrvouwds dér wérk-woorden, wier eerſte pérſoonen in *n* óf *r* uitgaan, moeten mèt *t* geſlooten wórden.

V. Geev daarvan voorbeelden.

A. Mèt *t* moet mén eindigen

hout	houten	neet	neeten
ik zout'	wij zouten	peet	peeten
luit	luiten	voet	voeten
ſchuit	ſchuiten	noot	nooten
ſpruit	ſpruiten	poot	pooten
duit	duiten	rat	ratten
fluit	fluiten	want	wanten
bout	bouten	gedicht	gedichten
punt	punten	geſtigt	geſtigten
beeſt	beeſten	gezant	gezanten (*)
beet	beeten	gift	giften, &c.
gij bemint	gij zweemt	hij ſplijt	gij ſtaat
gij verkeert	gij leert	gijl. ſpint	hij mint
gij verzint	gij keert	hij wint	hij ſcheurt
gij verwint	hij keert	gij wint	gijl. beurt, &c.

Zie

(*) *Gezant* ſchrijv' ik hier mèt *z* omdat 't komt van *zènden*.

Digitized by Google

Zie verder HUIDECOPER. pag. 33-35. En nader bij Letter T.

Want, hierboven voor hand-schoen, in 't meervouwd *wanten* gebruikt, heeft nóg eene andere betekenis. Hèt is ook een aantoonend én besluitend woordje, *ik weet 't zéker*, *want ik hèbb't gezien*. Zie hiervan bij de W.

V. Wanneer én wèlke woorden moet mén mèt *dt* eindigen?

A. Mén moet mèt *dt* eindigen, de twéde én dérde pérsoon dés ènkelvouwds én de twéde pérsoon dés meervouwds dér wérkwoorden, wier eerste pérsoonen mèt een *d* eindigen, *als ik bind'*, *ik laad'*, *ik vind'*, &c. dus.

gij bindt	gij rijdt	gij treedt	gij wórdt
hij bindt	hij rijdt	hij treedt	hij wórdt
gij laadt	gij houdt	gij verblindt	gij wérdt
hij laadt	hij houdt	hij verblindt	hij wérdt
gij vindt	gij antwoordt	gij windt	gij bevindt
hij vindt	hij antwoordt	hij windt	hij bevindt &c.

En dus doorgaans in alle de wérk-woorden die in *den* eindigen.

Wandt, mèt *dt*, is onderscheiden van *wand*, én *want*; betékende hèt *scheeps-wandt*. Zie bij de W.

V. Wat onderscheid is 'er tusschen *houd*, *hout* én *houwt* &c. tusschen *laadt* én *laat*?

A. Hèt onderscheid tusschen die woorden is; dat

1. *Houdt*, is de gebiedende wijse van hèt wérk-woord *houden*, *vasthouden*.
2. *Hout*, is een zélfstandige naam van een brandbaare stóffe; ook wórdt 't genomen voor een geheel *Bosch*, zoo zègt mén *de Haarlemmer-Hout*.
3. *Houwt* komt van hèt wérkwoord *houwen*, *klieven*, óf *klooven*. Dus kan mén zèggen.
   Houdt *dat* doorgehouwe hout *eens vast*. Zie SÉWEL. pag 52.
4. *Laadt* komt van hèt wérk-woord *laaden*, én
5. *Laat* van *laaten*, zoo zègt mén
   Ik laat *dien wagen* laaden.

Een

Eén voorbeeld, kan ik niet nalaaten, uit dén voortréff'lijken HUIDECOPER, omtrént de ſpélling' van D, T én DT, hier in te laſſchen.

De Maaikleur ſweemT, op 't ijs te pronk
Dat niet te ſterk, beſwaart, verſteurt,
Al ſcheurenD knorT, al knorrenD ſcheurT.
Een Loener huisman blijgemoeD,
Om al zijn welverkochte goeD,
Die van de markT laaT huiswaarts rijDT,
En ſchier den leegen waagen ſplijT,
Van ſchokken langs het hobbligh paD,
Dit ſpeulen ſiende, volghT op 't glaD,
En rinkelT op het waatervelD.

Uit J. SIX van CHANDELIER. Bij HUIDECOPER. pag. 34.

De lijdelijke Deel-woorden *beſwaart* én *verſteurt* dienden ook mèt D te eindigen, gelijk HUIDECOPER aldaar aanmérkt.

In 't opperſte paleis, daar al 't volmaakte woonT
Hier werDT door 't Konings handD den dappren HelD gekroonD,

SELS. Verb. der Gen. pag. 37.

Deeſe jonge Dichter is hierin zeêr naauwkeurig.

V. Wórdt de *d* ook in ſommige woorden verdubbeld geſchreeven?

A. Ja: de *d* wórdt verdubbeld geſchreeven,

1. In de woorden

kladde	ſchadde	vódde	midden
padde	wèdde	kudde	bidden
gladder	kódde	radder	hadde, &c.

2. In dén eerſten én twéden voorléden tijd' dér Toonende-wijſe én in dén wénſchenden tijd' dér wérk-woorden, die in *den* eindigen; als *ik*

Digitized by Google

ik, gij, hij	*wij, gijl. zij*	*dat ik, gij, hij,*	*wij, gijl. zij.*
bloedde	ſmeedden	bloedde	ſmeedden
doodde	voedden	doodde	voedden
hoedde	wiedden	hoedde	wiedden
kleedde	wéndden	kleedde	wéndden
laadde	wondden	mijdde	wondden
mijdde	verbeeldden	laadde	laadden
noodde	ſpoedden	noodde	ſpoedden

Dat ik *bloedde*, dat gij *bloedde*, dat hij *bloedde* dat wij *bloedden*, dat gijl. *bloedde*, dat zij *bloedden.*

Ik heb (dus luidd' *uw taal,) met mijn verkoren knecht,*
Met David een verbond voor altoos opgerecht;
Pſ. 89. v. 2.

God ſpreidd' *een volk, om zijne ſchaaren*
Bij dag te hoeden voor gevaaren:
Pſ. 105. v. 21.

Hier zweeg de DICHTKONST. *die aanminnige Godin*
Terwijl ze een' Ambergeur verſpreidde
En zich weérom bereidde
Om weg te trekken;
ELZEVIER. Dichtp. pag. 14.

V. Maar hoe nu mèt de wérk-woorden die in dén tégenwoordigen tijd' van de Toonende wijſe twé *dd* hèbben, als *ſchudden, kladden, rèdden, wèdden.*

A. Deeſe én dergelijke wérk-woorden, die in dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende wijſe, hèbben, *ik ſchudd'* óf *ſchudde, ik kladde, ik rèdde; ik wèdde*, wórden in dén eerſten én twéden voorléden' tijd', daarvan onderſcheiden, door te ſchrijven

ik ſchuddede	ik rèddede
ik kladdede	ik wèddede, &c.

Op

Digitized by Google

Op dit onderscheid behoort mén naaukeurig acht te geeven: want in dén voorléden' tijd' te schrijven *ikschudde*, gelijk *ik voedde*, zou gantsch niet goed zijn; wijl dit, vólgens dén aart dés wérk-woords, dén tégenwoordigen tijd is.

Mijns bedunkens behoevt mén van *kleedde* geen *kleedede* te maaken, wijl de verándering van éene *d* in twé *dd* hèt onderscheid genoeg aantoont.

V. Waarvan is *dt*, aan hèt einde dér woorden voortgesprooten?

A. *DT*, aan hèt einde dér woorden is eene verkórting van *det*: want zoo pleeg mén eertijds te schrijven, *ik wórd, gij wórdet, hij wórdet*, &c.

V. Wórdt de *d* ook somwijlen aan hèt einde dér woorden ènkel én mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Já; dé *d* wórdt aan 't einde dér woorden ènkel én mèt eene affnijding' geschreeven, agter een' manlijken óf vrouwlijken ènkelvouwdigen naame, die in dén dérden óf zésden Naamvall' staat; gelijk uit de vólgende voorbeelen blijken kan.

Uit inzigt van de straffe óf schand'
TIJDWINST in LEDIGE UREN I D. pag. 180.

'K belach een' Toneelist die draalend zich verklaart
En 't Merg van 't gantsche stuk tót aan het eind' *bewaart.*
DICHTK. van BOILEAU.

in een' korten tijd'
In dien nood'
Beraedt met rijpen raed'
} KORTEBRANTS LOF DER DRUKKUNST'.

Met mijn dankbare offerhand'
Eer bij sterf van zijne wond'
} HOOGVLIET.

Met raede en daed'
In nood' en brand'
} ELZEVIER. Dichtproeven.

Van mijn jeugd' en vreugd' F. DE HAES.
Zal

Digitized by Google

Zal 't ſtof der Aard' mij 't hoog gezag ontwringen?
Pſ. 2. VAN 'T KONST-GENOOTSCHAP.

Van ons, die u, zoo vaek, in tegenſpoed'
Vervulden met een' *nieuwen* luſt' en moed'.
F. DE HAES.

2. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van de wérk-woorden in *den* uitgaande; als

ik bied' *óf* biede	dat ik bied' *óf* biede
ik braad' *óf* braade	dat ik braad' *óf* braade
ik voed' *óf*	dat ik voed' *óf* voede
ik ſpoed' *óf* ſpoede mij	dat ik mij ſpoed' *óf* ſpoede
ik dood' *óf* doode	dat ik dood' *óf* doode
ik bloed' *óf* bloede	dat ik bloed' *óf* bloede
ik treed' *óf* treede	dat ik treed' *óf* treede
ik vind' *óf* vinde.	dat ik vind' *óf* vinde

VOORBEELDEN.

Wat vergtge mij, dat ik u trooſtzalf bied'?
Mijn trooſt, helaes! ſtaat ſtom voor uw verdriet!
F. DE HAES.

Hij werpt zijn' lievdekoorden,
Alom tot 's aardrijks end:
Opdat men 't naar hem wend'
Van alle waereldoorden.
TIJDWINST in LEDIGE UUREN. I D. pag. 190.

3. In de Deel-woorden van veele wérk-woorden; ſchrijvende mén, *alzuizend'*, *bruizend'*, *muizend'*, *luizend'*, *kuizend'*, *vergruizend'*, *verguizend'*, *verhuizend'*. Zie TUINMANS Rijmoëffeningen. pag. 347.

V. Wórdt

Digitized by Google

V. Wórdt de *d* ook somtijds, aan 't einde dér woorden, verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: dit heeft plaats,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijse van de wérk-woorden *wèdden*, *rèdden*, *bidden*, *kladden*, &c. als

ik wèdd' *óf* wèdde	dat ik wèdd' *óf* wèdde
ik rèdd' *óf* rèdde	dat ik rèdd' *óf* rèdde
ik bidd' *óf* bidde	dat ik bidd' *óf* bidde
ik kladd' *óf* kladde	dat ik kladd' *óf* kladde.

VOORBEELDEN.

Zij roepen: dat zich deeze uit zijn elenden
En jammeren en ongelukken redd'
SELS, LIED van ZION, pag. 263.

Zoo ook in *ik hadd'* óf *dat ik hadd'* óf *hadde*.

VOORBEELDEN.

Elk hadd' *een lange spies, bekleet aan alle kant*
Met klimmerbladren groen, in zijne rechterhant.
HUIDECOPERS PROEVE. pag. 252.

Klaes hadd' *een Spaanschen Don gegreepen in 't Gevecht;*
En gaf hem met der vaert een douwtje tot aan 't Hecht,
Dat hem de darmen uit zijn swarte pens de scheijen;
Want, seid' hij, of hij stonk, hij dienden hem t'ontweijen.
Bij DENZELFDEN. pag. 53.

Zoo zègt mén ook. *Ik bidd' u doet dat*; én *doet dat, bidd' ik u.*

2. In

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke enkelvouwdige naamen; als

een vód *óf* vódde	een klad *óf* kladde
van een vódd' *óf* vódde	van een kladd' *óf* kladde
aan een vódd' *óf* vódde	aan een kladd' *óf* kladde
een vód *óf* vódde	een kladd' *óf* kladde
ô vód!	ô klad!
van een vódd' *óf* vódde	van een kladd' *óf* kladde

Mén schrijvt *aan 't eind'* óf *einde*, én dit *einde* is onzijdig; dit doet mij dènken óf mén ook niet zou konnen én mogen schrijven; *in hèt bèdd'* óf *bèdde*.

Maar laaten wij het voge eens elders wenden,
Naar de eereſtar van Zacharias bedd',
SÉLS. LIÈD van ZION. pag. 79.

V. Een woord dat mèt *den* eindigt, wórdt dat ook somtijds verkórt?
A. Ja: maar dit heeft alleen plaats in de Dichtkunde óf Poësije; want daar maakt mén van *voeden*, *voén*, van *daaden*, *daán*, &c. Mén zie dit nader bij de Vocaalen A. E. I. O.
V. Wat betékent *d'* mèt eene affnijding'?
A. *D'* mèt eene affnijding', is eene verkórting van hèt woordje *de*, én wórdt doorgaans gebruikt voor een woord dat mèt eene *Vocaal'* begint, dóch wórdt in de Poësijë ook wél volüit geschreeven, om dat twé Vocaalen daarin in malkander smèlten: zoo schrijvt mén

d'eed'le vrijheid	d'eerſte tijding
d'achtb're Magiſtraat	d'aangenaame lénte
d'oranje Hèld	d'oorlógs-donder
d'Almagtige	d'eeuwigheid, &c.

VOOR-

Digitized by Google

VOORBEELDEN.

Hier zien wij ſtroomen bloeds voor d'eedle vrijheid *vlién*.
KORTEBRANT.

Zoo ſchoon, zoo lieffelijk was d'avontſtont, *wanneer*
De Schepper der Natuur, d'Almagtige *Opperheer*,
Van zijnen Hemeltroon klom op zijn' wolkewagen.
HOOGVLIET. pag. 225.

Zie ook MOONEN, in zijne Spraak-konſt'. pag. 334.

Daar is 'er, die veel mèt halve-klinkers op hèbbende, de *d'* mèt eene affnijding' daarvoor ſchrijven, als *d'hémel*, *d'hèld* én andere dérgelijke meêr: dóch dit behoort mén mèt deeſe nóch mèt andere lètteren nooit voor een Conſonant' te doen.

V. Wat hèbt-ge nu nóg aan te mérken, omtrént de ſpreekwijſen, *daar is 'er*, *daar was 'er*, &c.

A. Deeſe ſpreekwijſen, voor *daar zijnder*, *daar waaren der* &c. gebruikt, wórden van ſommige beſtreeden; wij zullen eenige voornaame Taalsmannen voor ons laaten pleiten, die ik vertrouw' hèt ſtuk te zullen goed-maaken.

1. HUIDECOPER zègt, in zijne Proeve. pag. 345-347.
„ Wij konnen ons niet genoeg verwonderen, dat twee zo ge-
„ leerde Mannen, en tevens zo groote kenners hunner Moeder-
„ taale, als geweeſt zijn Joan van Broekhuizen en David van
„ Hoogſtraten eene ſpreekwijs, die voor veel eeuwen bij alle
„ Duitſche Schrijvers bekent en gebruikt geweeſt is, alleen toe-
„ ſchrijven aan den Droſt Hooft, als of hij die eerſt in het
„ Duitſch ingevoerd, en van den Latijnſchen Dichter Proper-
„ tius, of met hem van de Grieken, ontleend hadt. men kan in
„ den geſlachtlijſt van Hoogſtr. op 't woord MOND, zien wat hij
„ daaromtrent zegt; en de Geleerden konnen het oordeel van
„ Broekhuizen vinden in zijne doorwrochte en onverbeterlijke
„ Aantek. op Propertius *Lib.* III. *Eleg.* VII. v. 17. Wij zul-

Digitized by Google

„ len eens doorloopen 't geen we hierömtrent aangemerkt hebben,
„ geſchreeven, en meeſt al gedrukt te zijn geweeſt, eer dat
„ groote licht onzer Taale, de Hr. Hooft, geboren was, en wij
„ verduiſteren geenszins den glans van zijnen naam, wanneer-
„ we aantoonen, dat hij de ſieraaden van zijn' ſtijl, niet van
„ uitheemſche, maar van zijne Vaderlandſche Schrijveren, ont-
„ leend hebbe, doch ter zaake.

„ Meſis Stoke in Jan. II. p. 245.

„ — *daer* waſſer VELE
„ *Die niet en* QUAMEN *totẹn ſpele.*

„ en p. 234. — VIVE *min. Dan hondert vate bier* waſſer *in*
„ Lod. van Velthem, Spieg. Hiſt. B. I. Cap 35. *omdatter*
„ DRIE was — den Gulden Troen 1386. fol. 18. d. *ende*
„ *dier* iſſer *ſeer* VEEL. - het Goudſche Cronyxken 1478. p.
„ 63. *ſoo datter wyftich duyſent verdroncken; ende daer* worter
„ VYFTICH DUYSENT *verſlaghen.* Cronyck van J. Velde-
„ naer. p. 19. *ende daer bleven wel* 8000 *vrieſen doot verſlaghen,*
„ *ende* VEEL werter *gevanghen.* Barth. Engelſchman. 1485. B
„ XVIII. c. 8. van de Slangen, *daer* iſſer SOMMIGHE *die crom*
„ CRUPEN *op haer borſt, ende daer* iſſer SOMMIGHE *die oock*
„ *opter borſten* CRUPEN *ende* HOUDEN *thoeft recht op.* Anna
„ Byns, die juiſt voor 200 jaaren ſchreef, B. I.

„ *Daer* ſalder *noch* VELE *hen zelven* PRAEMEN.
„ en weder: *Wat* iſſer *daer al, dier haer gheloeften* VERSAKEN.

„ Colyn van Ryffele, Spieghel der Minnen. II. Spel. fol. 25. b.

„ *Wt wiltheit* komter VELE *ter blamatie*

„ Zeer gemeen is dit bij de Rederijkers op 't Landjuweel 1561.
„ als de Violier van Antwerpen, in den Wellecome:

„ *En ſonder hem en* iſſer *gheen* DINGHEN *perfect.*

„ der-

Digitized by Google

„ der Vreuchdenbloeme van Berghen opten Zoom:

„ *En* iſſer *u niet* TWEE *ghecomen teghen?*

„ elders: *Daer* iſſer VEELE *die ons zeer* BEMINNEN.
„ de Groeyende Boom van Liere, in de Factie:

„ *Daer* iſſer MEER, *al iſt dat ſy 't niet en* CLAGHEN.

„ de Pioene van Mechelen: — iſſer *dier* VELE?
„ de Antwerpſche Violier weder, in 't oordeel van Tinolus:

„ *Want daer* ſtonter VEEL, *doen ickt hem de verhalen.*

„ de Vyerighe Doorn van Shertogenboſch, in de Factie:

„ — — — AL waerder *noch* SESSE.

„ de Heybloeme van Turnhout:

„ *Sy bleven verſlonden, al* waerder *noch* ACHTE.

„ de Rooſe van Loven, in de Prologhe:

„ *Anders* waerder *onſer* VEEL *vergaen dat jaer.*

„ Zo ſchreefmen voor Hooft; maar ook hebben 'er in en na zij-
„ nen tijd geleefd, die hierin de ouden naarvolgden; als R.
„ Viſſcher, Ghen. Boert. II. 3.

„ *Daer* iſſer *ſoo* VEEL *over al deſe ſtat.*

„ Jac. Zevecotius, Veragting des Doots. B. II. v. 561.

„ *Daer* iſſer, *die in ſchrick en groote vreeſe* KOMEN.
„ en v. 609. *Daer* iſſer, *die niet wel ſlaubertig* KONNEN *ſterven.*

Digitized by Google

„ Wat zeg ik van Huygens, die hiervan vol is, hoewel daar-
„ om noit van iemant gepreezen? zo ſchrijft hij, Sneld. XII.
„ 59.

„ *Daer* ſchijnt 'er VEEL *door-goudt, die maer verguldt en* ZIJN.

Dóch om deeſe aantékening uit HUIDECOPER niet te lang te maaken, wijs' ik dén nieuwsgierigen heenen naar zijne Proeve. pag. 347.

2. De Heer A. KLUIT, in zijne Aantékeningen op HOOGSTRATENS, Naamlijſt. pag. 269 zègt 'er dit van.

„ Daar is 'er thans zoo veel, die deze Spreekwijze van *daar*
„ *is 'er* hevig beſtrijden, willende dezelve voor (*pleonaſtice*)
„ overtollig, ja brabbeltaal, doen doorgaan; meenende, dat
„ *daar is 'er*, zoo veel wil zeggen, als *daar is daar*; doch den
„ zulken antwoorde ik, dat buite en behalve, dat hunne ver-
„ onderſtelling, van *er* voor *daar* te moeten neemen, nog niet
„ bewezen zij, en het bij mij vaſt ſta, dat de ouden, die im-
„ mer meer dan wij, zijnde veel nader aan den oorſprong der
„ woorden, zich op de zuiverheid hunner taal toeleggen konden,
„ en ook dadelijk toeleiden, zich van zoodanig ene ſpreekwijs,
„ zoo zij brabbeltaal ware, wel zouden gewacht hebben, het in-
„ tegendeel zeker zij, dat deze ſpreekwijs bij de Ouden in goed
„ gebruik geweeſt zij, niet alleen, maar ook teffens, datze zich
„ grootelijks miſleiden, die achten, dat *er* het zelfde met *daar*
„ zij, waarmede dan hunne geheele ſtelling omver valt."

Hierop gaat dien Heer over, om het onderſcheid tuſſchen *'er* én *daar* aan te toonen. pag 270. Toont wijders dat de ſpreekwijs, vólgens hèt getuigeniſſ' van HOOGSTRATEN, iets cierlijks zij. Bewijſt, uit hèt bovenſtaande van HUIDECOPER, dat dezélve reeds lange voor dén Dróſt Hooft, bekènd geweeſt is. pag. 271. én gaat vervólgens tót de ſpreekwijſe zélve over pag. 272.

De voorbeelden wèlke hij aanvoert zijn de vólgende

Daer

Digitized by Google

„ *Daer is 'er, die den prijs in 't rennen halen:*
„ *Daer is 'er, die met roem in 't loopperk pralen.*

Hieröp toont zijn Edle dat ook POOT van deeſe ſpreekwijſe gebruik gemaakt hèbbe;

„ *Daer is 'er die alleen op Piſtoletten*
„ *En goude en zilvre munt*
„ *Het ijdel hart en dwaze zinnen zetten.*

„ in de zucht tot de Poëzij. Zoo ook J. Targier, in zijne „ nagelaten Gedichten.

„ *Daer is 'er, die Mevrouw tot kamenieren ſtrekken.*

„ Hendr. Schim, in de Bijbel en zed. bl. 9.

„ *Daer is 'er, die heur aangezicht ontmoeten*
„ *Met ſtatigheit, om dat ze ſtatig is.*

„ Het Konſtgenootſchap NATURA ET ARTE, in Thom. van „ Kempen. III. B. 4. Hoofdd.

„ *Daer is 'er, die verblint door hun nieuwsgierigheit*
„ *En opgeblazen moedt zoo verre zijn verleidt,*
„ *Dat zij met hun gering verſtand,* enz.

„ Snakenburg, in het onvoltooid dichtſtuk van Joſephs leven, „ bl. 524.

„ *Daer is 'er, die door vrouw, door broêr en vriend verraden*
„ *Niet weten,* enz,

„ Dit zij genoeg (zègt de Heer A. KLUIT) tot handhaving „ dezer ſpreekwijs, en ter opheldering van het gezeide door „ den Hr. Hoogſtraten."

Digitized by Google

3. F. DE HAES, in zijne Nagelaten Gedichten én Nëderduitſche Spraakkunſt pag. 165. zègt

„ *Daer is 'er, daer was 'er*, voor of in de plaats van *daer „ zijn 'er, daer waren 'er*, te ſchrijven, oordeelen de beſte on„ zer Taelkenneren voor eene fraeiheit, en wij ook.

V. Zijn 'er niet meêr beroemde Taalsmannen die gij tót getuigen zoud konnen aanvoeren?

A. Behalven dat ik reeds vier getuigen tér ſtaaving' mijner gedagten aangevoerd hèbbe, zou ik 'er nóg veele konnen opnoemen; dóch om niet al te lang te zijn, zal ik nóg eenige mijner eigene waarneemingen te bérde brèngen én dan hiervan afſtappen.

Daar is 'er, *die met veele woorden niets zeggen.*
Daar is 'er, *die ieti zeggende, dat zelve in een'*
Stroom van woorden doen wegzinken.
LIJKR. op BOERHAVE, door SCHULTENS.

En daar is 'er, *die, gelijk van zeker Oudvader gezegd wordt, donderen met hun leer en blikſemen met hun leven.* HOFSTEDE, tégen dén Beliſarius. pag. 158.

Daar is 'er, *die meenen dat deze woorden in* GEN. IV. 23-24. *niet zeer duiſter zijn:* Zie, Vertoog over het verhevene ende Welſpreekendheid, in de Gewijde Schriften uitblinkende. pag. 43.

De Heer KLUIT heeft aangetoond dat deeſe ſpreekwijs bij de Latijnen ook gevonden wórdt: ik zal aantoonen dat de Franſchen 'er ook niet vreemd van zijn.

Zoo vind' ik, in de *Bibliothèque des Sciences.* Tom. 28. part. 2. pag. 408.

Il en eſt *pourtant qui meritent d'être diſtinguées.*
Daar is 'er nógtans die verdienen onderſcheiden te wórden.

En élders

Toutes les parties de l'Hiſtoire Eccléſiaſtique ne ſont pas également

Digitized by Google

ment intéreſſantes; il en eſt *qui nous touchent, pour ainſi dire, de plus près, & qui parlà ont plus de droits ſur nous.*

Alle de deelen dér kèrk'lijke Hiſtorie zijn niet van éven-veel belang; *daar is 'er* die ons, om zoo te ſpreeken, van dig-terbij betréffen, én éven daaröm meêrder betrèkking op ons hèbben.

De Franſche uitdrukking *il en eſt*, is, mijns oordeels, veel gepaſter, dan *il y a.*

Die nu meêr hierömtrént begeere te weeten, die leeſe de goede Schrijvers, in wèlker Schriften mén niet nalaaten zal, deeſe kènmérken hunner Taalkunde te vinden.

V. Wat onderſcheid is 'er tuſſchen *daar is* én *daar zijn*?

A. Hèt onderſcheid is hierïn gelégen, dat mén zègt, *daar is twé laſt graan, daar is drie pint wijn, daar is twintig pond boter* én *een kompagnie van honderd man*, (niet *laſten, pinten, ponden, mannen*, &c. want dan moeſt 't weeſen *daar zijn*) omdat die *maaten*, gewigten én getalen hier boven als inééngetrokken én vermèngd voorkomen. Maar wanneer die verdeeld zijn dan zègt mén *daar zijn twé laſten, drie pinten, honderd ponden, honderd mannen*, &c. Mén zègt ook *daar is honderd gulden*, wanneer de vergaderde hoop juiſt zoo veel bedraagt; maar, *daar zijn honderd gulden*, wanneer 'er juiſt zoo veele énkele guldens gevonden wórden. Zie L. TEN KATE. I. Deel. pag. 396.

V. Wat onderſcheid is 'er tuſſchen *dan* én *als*?

A. *Als* onderſtèlt eene gelijkheid tuſſchen pérſoonen én zaaken, én wórdt gebruikt agter eenen *Poſitivus* óf ſtèllenden trapp', bij voorbeeld

Ilij is zoo groot als *gij.*
Mijn boek is zoo goed als *hèt uwe.*
Mijn broeder zal die zaak, zoo goed als *gij, verrigten.*
Zij is zoo ſchoon als *haar zuſter.*

Dan, moet altijd in dén *Comparativus* gebruikt wórden, wanneer

neer 'er eenig onderſcheid óf ongelijkheid tuſſchen pérſoonen én zaaken verbeeld wórdt. voorbeelden.

Hij is grooter dan *gij.*
Mijn boek is béter dan *hèt uwe.*
Mijn broeder zal die zaak, béter dan *gij, verrigten.*
Zij is ſchooner dan *haar zuſter.*
Ik hèbb' 'er meér dan *gij.*
Hij heeft 'er minder dan *ik.*

Dan, wórdt ook gebruikt, agter *ander, anders, niemant niet, nooit, wie*, &c. voorbeelden.

Ik hèbb' geen ander dan *dat.*
Zij doen anders dan *zij leeren.*
Ik acht' niemant dan *die verſtandig én deugdſaam is.*
Hij begeert niet dan *goud.*
Ik gaâ 'er nooit dan *'s Zondags.*
Ik will' 'er geen dan *hém verkieſen.*
Wie heeft hém geroepen dan *Gód?*

Dan wórdt ook op andere wijſen gebruikt, gelijk wij zoo aanſtonds onder de gelijkluidende woorden zien zullen.

V. Watvoor gelijkluidende woorden ſtaan ons, onder Lètter D, te verklaaren?
A. De vólgende

Daags. overdag, zoo lang de dag duurt. *Hij wint een gulden* daags.
Daags. de dag te vooren. Daags *voor zijn trouwen.*
Daaröm. om die réden. *Ik bekeev hém* daaröm *was bij misnoegd.*
Dáárom. die wèg om. Loopt dáár-om, die wèg om.
Dag. V. óf dagge een éndje ſcheeps-touw, daar de matroſen meê gekaſtijd wórden.

Dag.

Digitized by Google

Dag. V. óf *dagge*, een *dólk*. SEWEL. pag. 32,
Dag. M. in tégenöverſtèlling' van nacht. *De* dag *is voorbij.*
Dagen. 't meêrvouwd van *dag*. *De* dagen *beginnen te kórten.*
Daagen. dag wórden. *Zoo drâ 't begon te* daagen.
Daagen. uitdaagen, indaagen, dagvaarden.
Dam. M. bedijkt Land. *Een* dam *lèggen om 't water te keeren.*
Dam. M. ſchijv in 't Dam-ſpél. *Ik hèbb' een'* dam.
Dan. érgo, dérhalven. *Hij ademhaald*, dan *leevt hij nóg.*
Dan. vergelijkender wijſe. *Hij is rijker* dan *gij.*
Dan. in tégenſtèlling' van *óf*. *Ik weet' niet óf hij waakt* dan *óf hij ſlaapt.*
Dan. alsdan. *Wat zult gij* dan *antwoorden?*
Dan. wórdt nóg in de vólgende ſpreek-wijſen gebruikt.

Zij is dan *tégen haar Ouders zin getrouwt.*
Heeft hij dan *nóg niet gedaan?*
Dan *de een* dan *de ander.*

Dan. O. een ſtad, op de uiterſte grénzen van Galiléä,
Dan. wórdt ook gebéſigd aan 't begin eener réden. Dan, *dit beweeſen zijnde.*
Das. V. hals-cieraad. *Hij hadt een èffe* das *om zijnen halze.*
Das. M. zéker wild diertje.
Deel. O. gedeelte, aandeel. *Uw* deel *is grooter dan hèt mijne.*
Deel. O. afdeeling van een boek. *Hèt eerſte* deel.
Deel. V. zaag-deel, ruwe plank. *Die* deel *moet geſchaavd wórden.*
Deel. O. ménigte. *Geev mij een* deel *appelen, eenige appelen.*
Deel. O. belang. *Ik neem'* deel *in uw ongeluk.*
Deel. O. noodlót. *Hèt was mijn* deel, *'t moeſt zoo weeſen.*

Digitized by Google

Deel. O. schuld. *Ik hèbb' 'er geen* deel, *geen schuld aan.*
Deelen. M. O. gedeeltens. *De vier* deelen *der waereld.*
Deelen. verdeelen. *Wilt gij dat in zèssen* deelen.
Deelen. M. V. planken, zaag-deelen. *Hoe veel* deelen *zullen 'er tót dien zólder' noodig zijn?*
Deelen. deel neemen. *Ik will' 'er gaerne in* deelen.
Deeren. belédigen, schade toebrèngen. *Hij kan u niet* deeren.
Deeren. bedroeven, raaken. *Dat kan mij waarlijk* deeren.
Déken. V. dèksel. *De* déken *is van 't bèdd' gevallen.*
Déken. M. overman van een Gild, &c. *Hij is* déken *van dat Gild.*
Deugd. V. hoedanigheid, kèntéken. *Dat is een* deugd *in hèm.*
Deugd. M. deugdsaamheid, vroomheid, oprechtheid. *Zijne kinderen in de* deugd' *optrèkken. Deugd*, in deesen zinn', betékent alle de pligten van dén ménsch, alles wat tót de zédekunde betrèkking heeft.
Deun. karig, wrékkig, gierig.
Deun. M. lied, gezang. *Watvoor een' deun zingt hij daar?*
Dicht. O. vaers. *De Hénriade is een treff'lijk hèlden-*dicht.
Digt. gesloten. *Is de deur wél* digt?
Digt. nabij, digte bij. *Hij woont* digt *bij ons, komt* digt *bij mij.*
Dien. van *dienen. Ik dien' bij* dien *Heer'.*
Dien. die, wèlke. *De Man* dien *ik kenn'.*
Diep. heel laag. *Die put is zeér* diep.
Diep. vér heen. *Dat Schip is al* diep *in Zee. Zij is al* diep *in de dértig.*
Diep. O. diepte. *De Schcepen zijn alle in 't* diep *tén ankcr'.*
Diepen. graaven, dieper maaken. *Een gragt* diepen.
Diepen. peilen, de diepte peilen.
Diepen. schaduw maaken. *Een Schilderij te veel* diepen.

Dier.

Digitized by Google

Dier. O. beest. *Die ós is een groot* dier.

Dier. meêrvouwdige teeker van *die*. *De gewoonte* dier (*van die*) *vólkeren.*

Digten. digt maaken. *Die kant moet gij nóg wat* digten.

Dichten. vaerzen maaken. *Die man houdt veel van* dichten.

Digter. gesslootener. *Schrijv' uwe régels wat* digter.

Dichter. M. Poëet, vaerzen-maaker. *Hij is een goed* dichter.

Dingen zaaken. *Hij wil alle* dingen *weeten.*

Dingen. afdingen, bekórten. *Hoe kond gij zoo* dingen.

Dissel. M. timmermans én kuipers gereedschap.

Dissel. M. kromme boom, dissel-boom, van een' wagen', daar mén een' wagen meê stuurt.

Dóch én *dóg.* Zie Letter C.

Doek. O. Linnen, Lijwaat. *Dat is stérk* doek; *dat* doek *is stérk.*

Doek. M. Linne-lap. *Geev mij eenen* doek.

Dól. M. roei-pén.

Dol. uitzinnig, krankzinnig. *Een* dol *ménsch opsluiten.*

Dom. bot, plomp, hard van begrip, onbegrijplijk. *Dat is een* dom *schèpsel.*

Dom. M. hoofd-kèrk. *De Heer N. prédikte in dén* Domm'.

Dood-vérw. V. bleekheid dés doods. *Hij heeft de* dood-vérw *al gezet. Gedoodverfd van den schrik.* PHILIP ZWEERTS, in SEMIRAMIS of de DOOD VAN NINUS. pag 5.

Dood-vérw. V. schets, grond-tekening eener schilderije.

Doop. M. wassching, reiniging. *Een kind tén* doop' *houden.*

Doop. V. saus. *Een eijer* doop, *eijer saus.*

Doov. hard-hoorend. *Die man is* doov.

Doov. zonder geluid. *Die luit is* doov, *die kèrk is* doov.

Doov. zonder vuur. *Een* doov *bout*, *een* doove *kool*, *uitgebluscht.*

Doov. niet hèlder. *Die kleuren zijn te* doov.

Doov. van dooven, uitdooven, uitbluſſchen. *Ik* doov' *hèt vuur uit.*

Dóppen. ſchillen, openbreeken. *Eijëren, nooten* dóppen. (wérk-w.)

Dóppen. ſchillen, baſten van nooten. *Noote*-dóppen.

Dóppen. ijken, meeten. *Een ſchip* dóppen.

Draagen. tórſſchen. *Kond gij die mand wél* draagen.

Draagen. verdraagen, lijden. *Ik kan die pijn niet* draagen: dit woord wórdt op zeêr veele wijſen gebruikt.

Draf. M. overſchót van uitgepérſte vrugten én kruiden.

Draf. M. hèt overſchót van de Garſt' die in dén kétel' blijvt, na dat 'er hèt bier afgetapt is. Mén mèſt de varkens mèt dien draf.

Draf. M. ſtap van een paerd. *Dat paerd liep op een'* draf.

Dragt. V. kleeding, manier van kleeding. *Dat is een aardige* dragt.

Dragt. V. zwangerheid. *Die vrouw is op de hèlft' van haare* dragt'.

Dragt V. èttter, wond-èttter, èttter-vuil.

Drieling. M. een dér drie kinderen uit eene dragt.

Drieling. M. ſchrotel, waarvan drie van gelijke grootte, om de pronk', op een' ſchoorſteen' gezèt wórden.

Drieling. M. glas, waarvan de drie een kan uitmaaken.

Drieling. M. gekloovd brand-hout.

Drieling. M. eene maate óf groote maate van natte óf drooge waaren. Zie Pſ. 80. v. 6, én Jeſ. 40. v. 12.

Drift. V. loop, vaart, beweeging. *Daar is een groote* drift *in 't water.*

Drift. V. harts-tógt, ſchielijkheid, vervoerdheid dér ziele.

Drillen. in édel geſteente ſnijden. *Ik zal mijn wapen in kórnalijn laaten* drillen.

Drillen. in dén wapenhandel oeffenen. *De Sóldaaten zullen deeſen middag* drillen.

Drillen. booren. *Een gat in ſtaal* drillen.

Dril-

Digitized by Google

Drillen. voort-winden. *Een vaartuig mèt een ſtijv geſpanne touw voort-winden*, drillen.

Dringen. pérſſen, drukken. *Hoe kond gij zoo* dringen, *daar is immers plaats genoeg.*

Dringen. aanhouden, ſtérk verzoeken. *Hoe kond gijda ar zoo op áán* dringen?

Droes. V. ongemak van een paerd. *Dat paerd heeft de* droes.

Droes. M. duivel, drommel. *De* droes *zal u haalen.*

Dronk. van drinken. *Hij* dronk *een goed glas wijn.*

Dronk. M. teug. *Geev-mij een'* dronk *water.*

Droogte. V. plaat, bank in 't water. *'t Schip zat op eene* droogte.

Droogte. V. hoedanigheid van iets dat droog is. *De* droogte *van dat linnen verhindert dat mén 't glad ſtrijke.*

Droogte. V. droog weêr. *Wij hèbben eene langduurige* droogte *gehad.*

Dróp. O. zoethout. *Neem een weinig* dróp *voor de verkouwdheid.*

Dróp. M. dróppel, druppel. *Een* dróp *water.*

Dróp. M. vallende dróppelen. *Gij ſtaat wél uit dén régen' maar niet uit dén* dróp'.

Dróp. M. vrouwe kwaal, lèkking. *Die vrouw heeft dén* dróp *in haare bórſt'.*

Druiv. V. vrugt van dén wijnſtókk'. *Dat is een ſchoone* druiv.

Druiv. V. knóp van een' ſchuitevoerders boom', van een timmermans boor'.

Druk. M. verdrukking. *Dat vólk is in dén* drukk'.

Druk. béſig, veel wérk. *Hij heeft 't altijd éven* druk.

Druk. M. hèt drukken. *Dat is een fraaiē* druk. *Mijn wérk is onder dén* drukk', *onder óf op de pérſs'.*

Drijven vlótten, op 't water drijven.

Drijven. op de vlérken drijven, in de lucht' zweeven.

Drijven. jaagen, doen voort-gaan. *De varkens* drijven.

Digitized by Google

Drijven. voortzètten, ſtérk ſtaande houden. *Hij zal die zaak nóg lange* drijven.

Drijven. handel drijven; *dén ſpót mèt iemant* drijven.

Drijven. zilver-ſmits wérk. *Een Tabaks-doos* drijven, *iets op dezélve verbeelden.*

Duikelaar. M. dompelaar, duiker, duik-vogel.

Duikelaar. M. iemant die op 't duikelen afgerigt is.

Duiker. M. duik-vogel.

Duiker. M. iemant die duikt.

Duiker. V. ſluis-deurtje, verlaatje dat hèt water in dén vijver' houdt.

Duim. M. lid van de hand. *Hij heeft een zweer aan zijnen* duim'.

Duim. M. ijſer van eene deure.

Dut. M. mijmering, ſuffing, dwaaling, dwaasheid. *Iemant uit dén* dutt' *hélpen.*

Dut. M. bult, door een' vall' óf ſtoot' in eenen kétel' óf in eenig ander ijſer-wérk veróórzaakt. *Die kétel is vol* dutten. *Dut* is juiſt 't tégenóver-geſtèlde van *bult*, want 't laatſte is altijd uitwéndig, daar 't eerſte doorgaans inwéndig is.

F.

V. Mèt wèlke Lètter heeft de F, in onze Taal', de meeſte overéénkomſt.

A. De F, heeft in onze Taale, zeêr veel overéénkomſt mèt de V én wordt ook veeltijds daarmé vermèngt; ſchrijvende veelen eene F daar eene V én anderen wéderóm eene V daar eene F moet ſtaan.

V. Geev-mij eene bepaaling van zulke woorden die mèt eene F moeten geſchreeven wórden?

A. De vólgende én dérgelijke woorden moeten onwéderſpreek'lijk mèt F geſchreeven wórden.

blaf

Digitized by Google

blaf	klif	beſéffen	fruit	ſchoffel
laf	hèf	betréffen	fuik	óffer
ſchaf	èffen	onthèffen	ſaffraan	kóffer
ſtraf	hèffen	faam	feeſt	hérfſt
tréf	tréffen	fierte	feſtoen	hoofd
béf	blaffen	flaauwte	feil	ſchrift
dof	laffer	flés	faalen	ſchoft
plof	ſchaffen	fleur	fiöol	kreeft
ſtaf	ſtraffen	floers	tafel	afdoen
ſuf	moffen	fóppen	wafel	afgaan
ſnuf	doffer	fluit	fabel	knoflook
maf	ploffen	fontein	gaffel	rif
kaf	ſtóffen	fórtuin	griffel	ſchuiffel
taf	ſuffen	fout	toffel	cijffer
kif	ſnuffen	truffel	ſtóffeeren	twijffelen
ſnuffelen	knuffelen	franje	troffel	rijffelen, &c.

V. Wórdt de F ook ſomtijds voor Ph gebruikt?

A. Mén behoort de F doorgaans voor Ph te gebruiken, én te ſchrijven.

Féniks *óf*	Fébus	Potifar	Amfiön
Fénix	Filis	Jéfta	Profeet
Filoſoof	Filippus	Memfis	Siſifus
Faraö	Filadélfiä	Trofeen	Triumf
Filemon	Fryges	Eufraat	Triumfeeren
Fariſeën	Ferecides	Tifeus	Dafne
Frijg	Joſef	Orfeus	Faunus
Frijx	Hierofanta	Lucifer	Nimf
Fanuël	Ofra	Stéfanus	Céfalus, &c.

Hèt was reeds de gewoonte van dén grooten VONDEL, de *ph* door *f* én *th* door *t* uit te drukken. HUIDECOPER. pag. 252.

MOONEN én NILOË beiden keuren deeſe ſpélling goed. Mén hoore wat de laatſte 'er van zègt.

„ De F wordt met reden gebruikt in eige namen, die wij uit „ het

„ het Griekſch of Latijn in onze Tale overbrengen, en daar met
„ Φ, of *ph* geſchreeven worden, als in *Filoſoof*, *Filippus*, *Fi-*
„ *ladelfus*, voor *Philoſooph*, *Philippus*, *Philadelphus*, volgende
„ hierin de Grieken en Latijnen, die de eige namen uit andere
„ Talen in de hunne overbrengende, die naar den aart hunner
„ Tale buigen en verzagten, en zij plagten ook *Fryges*, *Faron*,
„ *Ferecides*, enz. te ſchrijven met *f*, niet met *ph*, dat nader-
„ hant is opgekomen. Als men *Filoſoof* met een *f* ſchrijft, kan
„ 'er niemant *Piloſoop* uit lezen, gelijk ik wel gehoort hebbe van
„ zulke die geen andere als de Nederduitſche Taal verſtonden.
„ Ik hebbe tot nochtoe geen Nederduitſch woort gevonden daar
„ *ph* in komt. Ook leren ons de Taalkundigen dat de Griekſche
„ Φ door *ph* niet beter wordt uitgedrukt dan door *f*, willende dat
„ deze letter, die eigentlijk anders de Griekſche *f* is, bij die
„ Volken noch anders wiert uitgeſprooken als wij met *f* of *ph*
„ doen. Zodat 'er geen de minſte reden is waarom wij die
„ woorden met *ph* zouden ſchrijven. Zie zijne Aanleiding pag.
40. 41. SÉWEL, HOOGSTRATEN, F. DE HAES én an-
dere Spraakkonſtenaars zijn van dezélfde gedagten.

V. Kan 't woord FILOSOOF ook verduitſcht wórden?
A. Ja téch: mén verduiſcht 't door

1. *Wijsgeer.* 2. *Wijsbegeerige.* 3 *Wijgierige.* 4. *Wijsheid-Minnaar.* 5. *Begeerige naar Wijsheid.* 6. *Wijſeling.*

V. Hoe vertaald mén dan FILOSOFIE?
A. FILOSOFIE noemt mén

1. *Wijsbegeerte.*
2. *Wijsgierige Weetenſchap.*

J. DE DECKER maakt 'er *Schoolwijsheid* van

En wat Philoſophye of Schoolwijsheid *betreft,*
Die Marcus in dit ſtuck ook hemelhoog verheft,
LOF DER GELDZUCHT. pag. 97.

V. Zoudt-ge

Digitized by Google

V. Zoudt-ge ook de ſpélling van F in ſtéd van *Ph*, in de bovenſtaande woorden, uit eenige voornaame Dichters konnen bevèſtigen?

A. Ja: daartoe hèbb' ik eene wolke van getuigen,

Dat ik dan noó Priaam met krijg zag aangegrepen,
Was om der Frygen *toorts te keeren van ons ſchepen,*
VONDELS PALAMEDES. pag. 2.

De Filiſtijn *wert moé*
De Filiſtijn *wert moé, Godts roé*
Zo ſtreng, zo lang te voelen,
(Zing triomf, *zing* triomf,)
Van herfſt tot zomer toe.
VOLLENHOVES KRUISTR, &c. pag. 474.

Beminde Febus *mij, ik zou als* Orfeus *queelen*
En volgen 't jeuchdig paar naar 't outer, onder 't ſpeelen,
Nu mengt de kraai zijn ſtem met Filomelis *liet.*
SCHERMERS POEZIJ. pag. 211.

Wee, wee gij Schriftgeleerden;
Wee Farizeen, *verkeerden!* RABUS GEDICHTEN. pag 65.

want als de gouden zon
Ten achtſten dageraat verrijſt uit d'ooſterbron,
Zal Koning Faraö *met ſchoone Sara trouwen,*
En 't juichend Memfis *weêr een Koningin aanſchouwen.*
Om nevens zijnen Vorſt te zitten op den troon.
HOOGVLIETS AARDSV. pag. 23.

Want Hij zal, boven alle Aartsprieſters en Profeeten,
Uitmunten, en den zoon des Allerhoogſten heeten:
B. DE BOSCH. DICHTL. VERL. pag. 9.

Digitized by Google

De Zoon, geheiligd ten Profeete,
Door 's Geeſtes gaaven, brengt de weete
Der zalige Euangeli-leer.
TIJDWINST IN LEDIGE UUREN. I D. pag. 72.

Hier werd het koud; want Febus *ſchiet*
Zoo ver zijn ſtralen niet.
ELZEVIER DICHTPROEVEN. pag. 18.

Thans lokte 't weer; met vriendelijke ſtralen,
De Rijksprinſes uit Faroos *gulde Zaelen.*
POOTS GEDICHTEN I DEEL. pag. 52. én doorgaans.

Deeſe zijn genoeg om een ieder tót deeſe Spélling' te beweegen.

V. Wórdt de F ook aan hèt einde van ſommige woorden, verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven?

A. Ja: de *f* wórdt verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven, in dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende én in dien dér Bijvoegende wijſe, dér wérk-woorden inwèlke de *f* dubbel voorkomt, als *tréffen*, *beſéffen*, &c.

ik tréff'	ik ſtóff'	dat ik tréff' *óf* tréffe
ik verhèff'	ik ſtraff'	dat ik verhèff' *óf* verhèffe
ik verſchaff'	ik ſnuff'	dat ik ſtraff' *óf* ſtraffe, &c.

't Is 't eerſte en 't grootſt' geheim, dat men behaage en treff'.
Brengt Vinding in Uw Spel die d'aandacht ſteeds verhèff'.
DICHTK. van BOILEAU. pag. 23.

Dan dat dit Oord, beſproeid door Maas-en Schelde ſtroomen,
Aan 't Caſtiljaanſch gebied een ruimer perk verſchaff';
BREDERODE van BURMAN. pag. 43.

Of wel d'Euphrates dreige en treff' *met de oorlogsvlôt!*
DEZELFDE.

Dat

Digitized by Google

Dat Bazan op zijn toppen
En breede heuvlen zich verheff',
Wat Gloriezucht hem nimmer treff'!
Hij moet zijn' nijd verkroppen.
Pſ. 68. v. 8. van 't KUNST-GEN. én Pſ. 140. 8.

Het vleeſch wort ſlaaw: het Woort in 't vleeſch gevonden,
Geeft kracht, opdat Godts raadt zijn heilwit treff'.
Door kruisbloet waſch', geneze door uw wonden
Door pijn verkwikte, en door veel ſmaats verheff'.
VOLLENHOVES KRUISGEZANGEN. pag. 109.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige Naamen; als

Wat traant, wat toon is 't, die op deze vreêſtoff' *paſt?*
RABUS GEDICHTEN. pag. 272.

Wie zal zijn goedheid looven
Naar waarde van de ſtoff'?
TIJDWINST, in ledige Uuren I D. pag. 195.

'K zoek twintig Bladen vèr naar 't eind' van déze ſtoff';
DICHTKUNDE van BOILEAU. pag. 4.

V. Wórdt de *f* ook ſomtijds aan hèt einde dér woorden ènkel én mèt eene affnijding' geſchreeven?

A. De *f* behoort mijns bedunkens nooit ènkel mét eene affnijding' geſchreeven te wórden, geevende de vólgende régeken aan de kundige Leeſers tér beöordeelinge over; die mij overtuigt dat dezélve goed zijn die zal mij tén uiterſten verpligten.

Ei zet mijn woordenverf' na glans en luiſter bij:
Een Theſeus, vrij en vrank, in Dedaels doolhof' *gaen.*
Hoe beſt het onkruit uit den hof' *van zijn geweten*
Word' uitgeroeit,
Ei; wil die peſten uit uw' vruchtbren kweekhof' *weren;*
Vergadren in den korf', &c.

Digitized by Google

Zie alle deeſe uitdrukkingen in KORTEBRANTS, LOF DER DRUKKUNSTE, pag. 14. 25. 26. 31. én 35.

De vraag is, wat mén in 't gemeen door eene afſnijding' verſtaat? imiers eene verkórting van een woord én eene uitlaating van de lètter *e*. Zoo dan nu eens die afgeſneedene *e* agter die woorden gevoegd wierde, hoe zouden ze dan voorkomen, als *verfe*, *doolhofe*, *hofe*, *kweekhofe*, *korfe*. En is dit goed duitſch? wie zal mij ja antwoorden? wat *verf'* betréft, in 't algemeen wórdt dat woord mèt eene *w*, *vérw* geſpéld, omdat 't wérk-woord is *vérwen*, niet *vérfen*, dus wilde ik hier *verw'* hèbben. En wat *hof*, *korf* &c. belangt, die in 't meêrvouwd hèbben *hoven*, *kórven*, én in dén twéden, dérden én zèsden Naamvall', *hove*, *kórve*, *in dén hove*, *in dén kórve*, niet in *dén hofe*, *kórfe*; deeſe, dunkt mij, behoorden hierboven mèt eene *v* geëindigt te zijn, *in dén hov'*, *in dén kórv'*. Dit onder verbétering'.

Nóg minder ſmaaken mij de vólgende régels uit F. DE HAES.

En mijn gedrag voortaen, door heldre blijken, ſtaef'
Mijn ware erkentenis voor zulk een Hèmelgaef'.
NAGELATEN. GED. pag. 283.

Uit dè onmiddelijk daarvoor-gaande régels, blijkt dat de Dichter in de Bijvoegende wijſe ſpreekt: én wie tóch zal zèggen, *dat ik ſtuefe*, voor *dat ik ſtaav'* of *ſtaave*, én zègt mén ook niet *gaeve* in plaats van *gaefe*?

Béter keur' ik de vólgende régels uit ELZEVIERS Dichtproeven. pag. 18.

Onze Aerdkloot ſcheen mij, daer ik ſchreef;
Dat hij zijn' kring beſchreef.

Hier komt de *f*, voor de geene, die voor hèt gebruik van dezélve in die woorden pleiten, béter te paſſe.

Mén ſchrijvt *zich-zélv'*, *mij-zélv'* &c. dóch dit bij lètter V.

V. Zijn 'er ook eenige gelijkluidende woorden onder lètter F?

A. Ja: vooräl zulke, die eene groote overéénkomſt hébben, mèt

Digitized by Google

mèt andere woorden onder lètter V: wij zullen ons wérk maaken, om hiervan eene naauwkeurige Lijst op te geeven.

Faam. V. verzierde roem-Góddin. *De* Faam *vertèld alóm zijn' lóv.*

Faam. V. berugtheid. *Tér goeder naam' én* faam' *ftaan.*

Vaam. M. vadem, lèngte van twé uitgeftrékte armen. *Een* vaam *touw.*

Vaam. M. laading, wagen vol. *Een* vaam *hout.*

Fabrijk. M. opzièner dér openbaare Stads-gebouwen.

Fabryk. V. maakfel, reedfel. *Laken van Engelfche* fabryk. Dit woord neemt mén ook voor de Laken-maakerije zélfs. Hij doet een Laaken-fabryk óf *fabrijk.*

Feeft. O. heilige-dag, vierdag. *Hèt Paafch-*feeft, &c.

Veeft. V. fcheet, winderigheid. *Hij liet een groote* veeft.

Feil. V. misflag, fout. *'t Is maar een druk-*feil, *druk-fout.*

Feil. V. dweil, vloer-dweil, grove afneem-doek.

Veil. aardveil, klimóp.

Veil. willig. *Die waaren zijn heel* veil, *willen wél aan dén mann'.*

Veil. te koop. *Mijn huis is mij niet* veil.

Veil. mild, goed-geevs. *Hij is heel* veil *mèt zijn goed.*

Feilen. dweilen. *De ftoep* feilen.

Feilen. 't meérvouwd van *feil.* fouten, misflagen. *Druk-*feilen *dus te verbéteren.*

Feilen. dwaalen, miffen. *Dat kan niet* feilen.

Veilen. te koop ftèllen, te koop aanbieden. *Ik zal mijn huis* veilen.

Vijlen. mèt de vijl glad maaken. *De loop van eenen fnaphaan' glad* vijlen. Zie ook bij Lètter IJ.

Feit. O. wanbedrijv, misdaad. *Hij wierdt op 't* feit *betrapt.*

Vijt. V. zékere kwaal aan de vingers. *Hij heeft de* vijt *aan zijnen duim'.*

Fèl. boes, fórs, wreed. *Dat is een* fèl *kaerl.*

Fèl. gewèldig, zeêr hard. *Hèt waait* fèl.

Vél. O. huid. *Hij heeft 't* vél *over de beenen, hij is zeêr mager.*

Vél. O. ondeugend wijv. *'t Is een kwaadäartig* vél.

Vél. O. kleur. *Die Juffer is ſchoon van* vél, *bruin van* vél.

Vél. O. vier-én-twintigſte deel van een boek papier. *Een* vél, *een blad papier.*

Fier. trótſch, grootmoedig. *Een* fier *gelaat.*

Vier. één meêr dan drie. *Ik hèbb' 'er* vier *én gij maar drie.*

Fiöol. V. apothékers flésje.

Viöol. V. een aangenaame lénte-bloem.

Viöol. V. védel, muſiek-inſtrumént. *Op de* viöol *ſpeelen.*

Fluit. V. bekènd muſiek-inſtrumént. *Hij ſpeelt op de* fluit'.

Fluit. V. fluit-ſchip, lang én ſmal vaar-tuig.

Fók. V. fók-zeil.

Fók. V. bril. *Hij zèttede de* fók *op dèn neuſe.*

Fókken. aanfókken, opbrèngen, groot maaken, aankweeken.

Fókken. brillen, dén bril gebruiken.

Fijn. dun. *Dat is* fijn *papier*, fijn *linnen.*

Fijn. loos, arg, doortrápt. *Dat is eerſt* fijn!

Fijn. behéndiglijk. *Dat is* fijn *overleid.*

Fijn. ſtèmmig, geveinsd, ſchijnheilig. *Die man is* fijn.

G.

V. Watvóor klank heeft de G?

A. De G ſchijnt eene ſoort van blaaſing' te verëiſſchen aan 't begin dér woorden: zóó nógtans, dat mén 'er zeêr weinig van ontwaar kan wórden, door 't gehoor. Bèſt ontdèkt mén dit, wan-

Digitized by Google

wanneer mén die lètter op haarzélven uitſpreekt: immers, alsdan ondervindt mén, dat de galm als vanägten uit dén mond voorkomt. Mén lètte op de vólgende woorden

gade	gebit	gehugt	geklag	getier
gaffel	gebód	gemak	geklap	getreur
gal	gebouw	gemoed	gelach	gevégt
galg	gebraad	genót	gemaal	gewin
galon	gebruik	gepeupel	gemór	gezwèl
gans	gedicht	gerécht	gemompel	gèngbe
gard	geding	geriev	gepiep	gild
gareel	gedrag	gerugt	gepraat	giſt
garen	gedreun	geſchut	gekwèl	git
garnaal	gedruis	geſlacht	gerammel	gift
garſt	geduld	geſprék	geroep	glimp
gaſt	gefluit	getouw	geruis	glorie
gebaar	gegons	getije	geſnap	goud
gebak	geheugen	geval	geſtèl	gunſt
gebéd	geheim	gevaar	gedommel	graad
gebied	gehoor	gehak	geſtommel	graav, &c.

Ik hèbb' hier deeſe wérk-woordelijke Naam-woorden, mèt *ge* beginnende, geplaatſt, mèt oogmérk om aan dés onkundige Leeſers te berigten, dat alle die woorden tót 't onzijdige geſlacht behooren: als *hèt genót* &c.

V. Hoe klinkt de *g* aan 't einde dér woorden?
A. De *g* is, in ſommige woorden, ſtom op 't einde,
In andere wéderöm klinkt zij.
V. In watvoor woorden is zij ſtom op 't einde?
A. De *g* is ſtom, op 't einde van de vólgende woorden,

bang	tang	zwang	ſlang	vang
lang	ſprang	dwang	rang	wang
ſtrang	gedrang	zang	ring	ſtrèng, &c.

Immers wórden deeſe woorden zoo uitgeſprooken, dat mén de *g* naauwlijks hooren kan.

Zoo-

Digitized by Google

Zoo is 't ook gelégen mèt de *g*, in alle de woorden in *ing*; als *aandrijving*, *aanlókking*, *bétering*, *dwaaling*, *aanbidding*, &c.

Deese naam-woorden van wérk-woorden afgeleid, dienen om de daadelijke wérking te verbeelden én zijn van 't vrouwlijke geslacht'. Mén zie SEWEL pag. 101. HOOGSTRATEN. pag. 8. L. TEN KATE 2 D. pag. 82.

Onder de zélfstandige Naam-woorden in *ling*, óf *ing* eindigendé ('t wèlk mij hier vergunt zij aan te mérken) zijn veele én manlijk én vrouwlijk. als *édeling*, *gunsteling*, *leerling*, *stédeling*, *stérveling*, *vondeling*, *voedsterling*, *zuigeling*, *verschooveling*, *vreemdeling*, *vlugteling*, *banneling*, *drènkeling*, TEN KATE 2 Deel. pag. 84. SEWEL. pag. 101. Mén zègt in 't manlijke, *ik hèbb'* dén vondeling *bezórgd*; in 't vrouwlijke, *ik hèbb'* de vondeling *bezórgd*. HOOGSTRATEN. pag. 8. In deese bovenstaande woorden is de *g*, op 't einde, ook stom.

V. In watvoor woorden wórdt zij op 't einde, uitgesprooken?
A. Zij wórdt uitgesprooken, op 't einde van de vólgende woorden

arg	dróg	laag	rag	vlug
balg	èg	lèg	rég	wag
bérg	galg	loog	rug	wèg
big	gedrag	maag	schraag	zag
boeg	hèg	mug	traag	zèg
bórg	honig	omslag	tuig	zwèlg
dag	kérs-dag	oog	vaag	tèlg
dóg	kóg	overlèg	vlug	ik verdèlg'
beklag	kraag	plaag	veeg	ik zwijg' &c
drèg	krijg	plug		

Hier verëischt zij eene blaasing agterna.

V. Verändert de *g* ook somtijds in *k*?

A. Naar

Digitized by Google

A. Naar mijn gedagten, ja: want dus ſchrijv' ik *toegang, toegankelijk. aanvang, aanvankelijk. koning, koninkrijk. oorſprong, oorſpronkelijk. gevangen, gevangenis, gevankelijk* &c. Sommige ſchrijven *toegangkelijk, oorſprongkelijk, aanvangkelijk*, behoudende de *g*, omdat die in 't wórtel-woord gevonden wórdt.

Gang mèt *g*, is de *gang* van een huis. *Gank* mèt *k* is de *gank* van een' menſch'.

V. Wórdt de *g* ook ſomtijds aan 't einde dér woorden mèt eene afſnijding' geſchreeven?

A. Ja: dit geſchiedt

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe van zulke wérk-woorden in wèlke de *g* ènkel voorkomt; *vraagen, behaagen, krijgen, zwijgen*, &c. als

ik vraag' *óf* vraage	dat ik vraag' *óf* vraage
ik behaag' *óf* behaage	dat ik behaag' *óf* behaage
ik belaag' *óf* belaage	dat ik belaag' *óf* belaage
ik krijg' *óf* krijge	dat ik krijg' *óf* krijge
ik zwijg' *óf* zwijge	dat ik zwijg' *óf* zwijge
ik plaag' *óf* plaage	dat ik plaag' *óf* plaage, &c.

VOORBEELDEN.

En dat, hoe vaak men 't zie, het langs hoe meér behaag',
Ja zelfs na twintig Jaar men 't gretig nog hervraag'.
DICHTKUNDE van BOILEAU. pag. 23.

Dat deze daad door alle landen dreune
En, tot Gods lof, bij elk een woonplaats krijg',
Opdat geloof op dezen rotſteen ſteune,
En ongeloof en vaale wantrouw zwijg'.
SELS. LIED van ZION. pag. 151.

Digitized by Google

Op dat men 't out geſlacht het uiterſte niet verg',
En zulk een aanhang niet tot blinde wraakzucht terg'.
VONDELS PALAMEDES. pag. 60.

Doch meeſt, opdat haar liſt te veiliger bedrieg',
Wat, uit onnoozelheit, in haere ſtrikken vlieg'.
F. DE HAES. pag. 188.

Dat, hoe het loopen mag, ik de eerekroon verkrijg'
En in de vaſte hoop van Godt als Vriend 't aanſchouwen,
In uwen liefdenarm op 't ſterfbed nederzijg'.
TIJDWINST. &c. I. D. pag. 53.

Opdat het uwen ſtoel beoog'.
En kennis draeg' *van uwen luiſter.*
POOTS GEDICHTEN. I Deel pag. 105.

Dat 's Lands Regeering, dat haar magt u dan beveilig',
BREDERODE van BURMAN. pag. 56.

Uw gramſchap zett' uw eer in kragt;
Verdelg', vernietig' *al hun magt!*
Pſ. 59. van 't KONST-GEN.

Zoo zal mijn ſpruite, mijn waarächtige Izak, klimmen
Ten kruisberge op, zoo dra de heilëeu uit de kimmen
Der ſchadudienſten, in het derde tijdperk, daag'
Als Hij der Zonden laſt en 't zware moordhout draag':
HOOGVLIET, pag. 221.

Nóg eens

Opdat mij 't vroom geſlacht omring',
En tot uw' lof mijn redding zing'!
Pſ. 142. van 't KONST- GEN.

Zie ook MOONEN, in zijne Spraak-konſt'. pag. 335.

V. Maar

Digitized by Google

V. Maar geſchiedt dit ook, wanneer een woord mèt *g* uitgaande, in 't ènkelvouwd, in dén twéden, dérden, óf zèsden Naamvall' ſtaat?

A. Ja tóch: dan wórdt de *g* ook afgeſneeden; als blijken kan, uit,

dér overwinning' | in s' Graavenhaag'
in de belégering' | gij hèbt wat aan uw wang'
in bekooring' | in 't weelig' Land
van de vervoering' | in wèlk een' kring', &c.
uit een' kring'

Zoo ook in

Hèt luchtig' Hagenwijk.

V. Wórdt de *g* ook ſomtijds aan hèt eind' dér woorden verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven?

A. Ja; de *g* wórdt verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven,

1. In dón tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van de wérk-woorden inwèlke de *g* dubbeld gevonden wórdt, als in *zèggen*, *lèggen* óf *liggen*, &c.

ik zègg' | ik ligg' | dat ik zègg'. dat ik lègg'.
ik lègg' | ik vlagg' | dat ik ligg'. dat ik vlagg'.
ik gâ te rugg' | ik wijk' te rugg' | dat ik te rugg' wijke.

VOORBEELDEN.

Is 't noodig dat ik 't hem, dat ik 't nu Sara zegg'?
HOOGVLIET in ABRAH. pag. 228.

Het heidendom ligg' *voor uw' ſtoel gebogen*
En't eind' der aard' erkenn' uw heerſchappij!
(Pſ. 2. van 't KUNST-GEN. én Pſ. 118. v. 2.

Ten laatſten ſchijnt de vrees te rugg' *geweeken.*
SELS. Verb. der Genade.

2. Aan 't eind' van manlijke én vrouwlijke èn kelvouwdige naamen, in dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' ſtaande; als uit de vólgende ſpreekwijſen blijken kan.

over de brugg'	agter dén rugg'
op dén rugg'	van de brugg'
in de hègg'	in dén trógg'
aan de brugg'	over de hègg', &c.

V. Wat betékent een èn kele g' mèt eene affnijding', aan 't begin dér woorden?

A. De g' mèt eene affnijding' aan hèt begin dér woorden, is eene verkórting van hèt vóór-naam-woord *ge* óf gij, én dient om eene *Syllabe* uit te winnen.

VOORBEELDEN.

Gij zult uw haaters door den ſchrik,
Doen vlieden op 't oogenblik
Als g'u zult openbaaren.
Gelijk de rook die ras verdwijnt,
Zoo zullen z' als g' in magt verſchijnt,
In enkel niet verkeeren.
Pſ. 68. v. 1. van 't KONST-GEN.

Hebt g'ons, ó God! uw hulp bereid,
Schenk ons 't geen g'ons hebt toegezeid!
Pſ. 68. v. 14.

Keer weder, Heer! uw gunſt koom' ons te ſtaé,
Hoe lang ontzegt g'uw' knegten uw genaé?
Pſ. 90. vs. 7.

Zie ook Pſ. 103. vs. 2. Pſ. 104 v. 1. Pſ. 128. vs. 1. MOONEN. pag. 334.

Meèr

Digitized by Google

Meêr voorbeelden zou ik tér ſtaavinge van 't een én ander, konnen te bérde brèngen; dóch ik vertrouwe, dat de bovenſtaande reeds voldoende zijn.

V. Zijn 'er ook, onder Lètter G, eenige gelijkluidende woorden te verklaaren?
A. Ja: de vólgende.

Gaav. V. ongeſchonden, fris. *De appelen zijn wél* gaav.
Gaav. V. gaave, gift. *De wélſpreekenheid is een ſchoone* gaav.
Gaapen. de mond wijd open doen, om te eeten.
Gaapen, geeuwen, onluſtig, vadzig, ſlaaperig zijn.
Gaapen. ſtérk kijken. *Hij ſtaat altijd te* gaapen, *nieuwsgierig te kijken.*
Garen. O. vogel-nèt, ſpan-nèt. *'t* Garen *ſpannen.*
Garen. O. draaden. *Mèt* garen *moet gij dat naaiën.* SEWEL pag. 52.
Gaarn. óf *gaern*, gewillig. *Ik wil dat* gaern *doen.* SEWEL pag. 52.
Gaffel. V. hooi-vórk.
Gaffel. V. ſpriet, die om de maſt van een' boeiër ſluit én opén-neêr geſchooven wórdt.
Gal. V. gezwèl in de voeten dér paerden.
Gal. V. vogt van 's ménſchen ligchaam. *Zij heeft een' overloop van* gall'.
Galei. V. drukkers zèt-plankje, daar de zètter zijne régels op ſchikt.
Galei. V. ſchip, 't wèlk gemeen'lijk tót een ſtraf-plaats' gebruikt wórdt. *Hij wierdt tót de* galei' *óf* galij' *verweeſen.*
Galjoen. O. ſnuit óf ſpits van een Fregat-ſchip.
Galjoen. O. groot ſpaanſch ſchip, gemeen'lijk op Amérika vaarende.
Gallen. de gal uithaalen. *De viſch* gallen.
Gallen. knobbels aan de beenen dér paerden.

Digitized by Google

Gang. M. gank, manier van gaan. *Hij heeft een' aardigen* gang.

Gang. M. ſtreek die een ſchip in 't laveeren houdt.

Gang. V. doorloop van een huis. *Ik ontmoette hém in de* gang'.

Gang. V. plank over wèlke mén in-én-uit een ſchip gaat.

Gaſt. M. diſch-genoot, genoodigde. *Hij is onze* gaſt.

Gaſt. M. knégt op een' winkel'.

Gaſt. M. ſnaak, knaap, knével. *'t Is een vrolijke* gaſt.

Gat. O. opening érgens in. *Daar is een* gat *in uwe kouſſ'.*

Gat. O. aars, agterſte. *Hij liet zijn bloote* gat *zien.*

Gat. O. ingang, zee-gat. *Aan Téſſél is een zee-*gat.

Gebaar. O. geſchreeuw, getier. *Wat zult gij mèt al uw* gebaar *winnen?*

Gebaar. O. plégtigheid. *Hèt kèrk-*gebaar.

Gebaard. die een zwaare baard heeft. *Die man is wél* gebaard.

Gebaard. van baaren, kinder-baaren, tér waereld gebragt. *Zij heeft eenen zoon* gebaard.

Gebit. O. mond-pranger, mond-ſtuk dér paerden.

Gebit. O. tanden. *Ik hèbb' nóg een goed* gebit, *ik kan nóg wél kaauwen.*

Gebód. O. bevél, laſt. *Zondigen tégen Góds* gebód.

Gebód. O. bekèndmaaking dés huw'lijks in de kèrk'. Hiervan *geboden*, bevélen, én *geboden*, huw'lijks uitroepingen.

Geboord. van *boorden. Een hoed mèt goud* geboord.

Geboord. van *booren. Hij heeft een gat in die plank'* geboord.

Gebrék. O. onvolmaaktheid, miſſlag, ondeugd. *De gierigheid is een groot* gebrék.

Gebrék. O. ontbreeking. *Ik hèbb' geen* gebrék *van vrienden, geen* gebrék *van tijd.*

Gebrék. O. nooddruft, behoevte. *Die ménſchen lijden groot* gebrék, *ze zijn arm én behoevtig.*

Gebréken. én *gebrecken.* Zie pag. 41.

Ge-

Digitized by Google

Gedigt. digt gemaakt. pag. 109. régel 8 van boven ſtaat twémaal *Ondigt*, de Leeſers gelieven 't twéde *Ondicht* te leeſen.

Gedicht. op rijm gebragt.

Geeſt. V. leevendige én onligchaam'lijke zélfſtandigheid. *Gód is een* Geeſt.

Geeſt. V. in tégenöverſtèlling van ligchaam, wórdt genomen voor de ziel'. Préd. 12. vs. 7. *dat de* geeſt *wéder tót Gód' keere, die hém gegeeven heeft.*

Geeſt. V. verſtand, bekwaamheid dér rédelijke ziele. *Die man heeft een vlugge* geeſt, *een vlug verſtand.*

Geeſt. V. wérkende kragt, heimelijke Gódheid bij de Heidenen.

Geeſt. V. uittrèkſel, fijnſte, eelſte ſap van kruiderijën, &c. *de* geeſt *van lépel-bladen.*

Geeſt. V. mérg, pit, bèſte van een boek, bij de Franſchen *Eſprit*, hiervan *l'Eſprit des Loix*; *l'Eſprit de l'Encyclopédie*, &c.

Geever. M. iemant, die geevt. *Gód is een milde* Geever.

Geever. M. *Dativus*, dérde Naamval; bij anderen de *Ontvanger*. Zie agter bij de Naamvallen.

Gegiſt. gereeſen. *Is 't meel wél* gegiſt, *gegèſt, gereeſen?*

Gegiſt. gedagt, gemeend. *Dat hadd' ik niet* gegiſt.

Gehoor. O. een dér vijv zinnen. *Hij heeft een goed* gehoor.

Gehoor. O. aandagt. *Iemant een gunſtig* gehoor *verleenen.*

Geil. hoerágtig, onkuiſch, ontugtig.

Geil. vét. *Die ham is te* geil.

Gék. dwaas, mal. *'t Is een volſlage* gék.

Gék. V. ſchuiv-tafel. *Op de* gékk' *ſpeelen.*

Gék. V. knie óf mik van de pomp'.

Gék. V. op een' tooren', op eenen ſchoorſteen' die de wind aanduidt.

Gekéf. O. geklap, gekakel. *Wat een* gekéf *maaken die Wijven!*

Gekéf. O. geblaf van een hondje.

Gék-

Digitized by Google

Gékken. 't meêrvouwd van *gék. Wat grooter* gékken!
Gékken. boerten, ſpótten, ſchértſen, lagchen. *Mèt iemant* gékken.
Gelach. O. van lagchen, geſchater van lagchen.
Gelag. O. aandeel in eene verteering' óf de verteering zélve in eene hérbérg'. Zie ook Lètter C. pag. 108.
Gelaſt. bevolen. *Ik hèbb' hém* gelaſt *daar te gaan.*
Gelaſcht. ingezèt. *Ik hebb' daar een ſtuk in* gelaſcht.
Gélden. kóſten. *Wat moet dat laken* gélden?
Gélden. van waarde, van kragt, voldingende zijn. *Dat bewijs moet hier* gélden.
Geleeden. van lijden. *Hij beeft honger* geleeden, *pijn* geleeden.
Geleeden. dat voorbij is. *'t Is ruim een jaar* geleeden.
Geleerd. onderweeſen. *Hij is door een' goeden meeſter'* geleerd. Dit is in een' lijdenden zinn'.
Geleerd. beöeffend, beſtudeerd. *Zij heeft haar lés* geleerd. Dit in een' daad'lijken zinn'.
Geleerd. gelètterd, geöeffend, kundig. *Dat is een* geleerd *man.*
Geleerd. in een' figuurlijken zinn', iemant die mèt een leer óf ladder belaaden is. Hiervan komt, *de* geleerde, *geladderde man.*
Gelieven. believen, behaagen. *Indien 't u mogt* gelieven.
Gelieven. jonge lui, vrijſter én vrijër, bruid én bruidegom. *Zie eens die twé* gelieven.
Gelit. O. rij van Sóldaaten. *De Sóldaaten gingen zès in een* gelit.
Gelit. O. lit, lit-ſluiting, ſchouder gelit.
Gelit. O. geſlacht. *Gód bezoekt de ongeréchtigheid in 't vierde* gelit.
Gelijk. èffen, glad. *Die vloer, die wèg is zeér gelijk.*
Gelijk. éven eens. *Die twé zijn élkander* gelijk.
Gelijk. zoo als. *Doet* gelijk *uw broeder.*
Gelijk. 't réchte. *Hij heeft* gelijk.

Ge-

Digitized by Google

Gelijkenis. V. overéénkomst, gelijkvórmigheid. *Daar is veel* gelijkenis *tusschen hèm èn zijn' vader.*

Gelijkenis. V. zinspreukige gelijkenis. *De* gelijkenis *van dèn zaaiër.*

Gelijkenis. V. vergelijking, tégenöverstèlling van twé zaaken.

Gemaakt. van maaken. *Wie heeft u dat kleed* gemaakt?

Gemaakt. gedwongen, niet natuurlijk. *Al die droefheid is maar* gemaakt.

Gemaal. M. man, bij aanzienlijke luiden. *Mevrouw verwagt haar'* gemaal *mórgen ochtend.*

Gemaal. O. al wat gemaalen wórdt. *Hij heeft 't* gemaal, *dèn impóst op 't* gemaal *gepagt.*

Gemaal. O. geplaag, getjank van kinderen.

Gemeen. daar veele deel aan hèbben. *De dood is allen ménschen* gemeen. *Alle goederen* gemeen.

Gemeen. gering, ongeächt, onäanzienlijk. *'t Is maar een* gemeen *man, een* gemeen *Schilder.*

Gemeen. O. hèt gemeen, de gemeente, 't pupliek.

Gemérkt. genommerd, van *mérken. Is dat pak al* gemérkt?

Gemérkt. naardien, dewijl, aangezien. Gemérkt *hèt schielijke vertrèk van dèn Koning.*

Genade. V. gunst, vriendschap. *Als ik die* genade, *die gunst verwérven mogte.*

Genade. V. vergiffenis, vergeeving, kwijdschélding van schuld. *De Réchter zal hèm* genade *schènken.*

Genade. V. duitsche eer-tijtel. *Uwe* Genade *gelieve dit te verschoonen.*

Geneusd. van eenen neuse voorzien. *Die vriend is wél* geneusd.

Geneusd. gerooken. *Hij heeft dat wél* geneusd, *gerooken.*

Gént. O. een Stad in Oostenrijks Flaanderen. *Hèt groote* Gént.

Gént. O. een Dórp in Gélderland, in 't Ampt van over-Bétuwe.

Ik schrijv' hier. *hèt groote Gént*, omdat onze Naamen van

Stéden onzijdig zijn, gelijk ook die van Landen, Dórpen, Vlékken, &c. *De* óf *dén Haag* ondertuſſchen is manlijk, zie HOOGSTRATEN op dat woord; én nógtans zègt mén *hèt vermaak'lijke 'sGraavenhage.* 't Valt eenigſints zwaar om de Geſlachten dier Naaamen te bepaalen, omdat ze eigenlijk tót de lidlooſe Declinatiën behooren, én omdat hunne geſlachten naar geraade dér ſpreekwijſen veränderen. Want mén zègt. *Hèt magtige* EUROPA, én wéderöm EUROPA *is de Moeder der Weetenſchappen, zij koeſtert de geleerdheid in* haaren *ſchoot*". AFRIKA *zèndt* haare *goud-ſtaven aan* heure zuſter EUROPA. Dit onderſcheid van geſlacht ontdèkt mén bèſt wanneêr mén meêr dan eene plaats van dénzélfden naam' aantréft. Dus zègt mén *hèt Deenſche Zeeland.*

„ Onze Naamen van Steden (zègt TEN KATE) merkt men ge„ woonlijk aen als onzijdig, doch als 'er het woord Stad on„ der verſtaen wordt dan ook als vrouwlijk. Matth. V. v. 35. „ *Noch bij* Jeruſalem, *omdat zij is de Stad des grooten Konings*". HOOGSTRATEN ievert hier ſtérk tégen. Hij houdt ſtaande, dat mén ſchrijven moet, *hèt magtige* Amſterdam, *braveerende op* ZIJN *leeuwen*, én *mèt* ZIJN *wapenkroon*; omdat, vólgens hém, hier de naam, niet de Stad gemeent wórdt. (Wie tóch noemt de naam eener Stad, zonder de Stad zélve in 't oog te hèbben?) De Heer A. KLUIT, in zijne Aantékeningen op de woorden ABYDUS én MIN, is van geheel andere gedagten én beweert, mèt ons, dat mén, ſchrijvende, *braveerende op* HAAR *leeuwen*, zeêr wél ſchrijvt, én bewijſt dit mèt zoo veel voorbeelden, dat ik mijne geringe navórſchingen niet durv' voor dén dag' brèngen; te meêr omdat ik oordeel' dat deeſe zaak geene bewijſen meêr van nooden heeft.

Gent. M. mannetjes gans.
Geraaden. van raaden. *Hij beeft 't juiſt* geraaden.
Geraaden. dienſtig, oorbaar, te paſſe komende. *Vindt gij* geraaden *dat ik 't doe?*
Geraakt. gekomen. *De vloot is eindelijk in zee* geraakt.
Geraakt. van raaken, tréffen. *Ik hèbb' hèm* geraakt, *getroffen, gebèlgd, verſtoord*, &c.
Geraakt. van geraaktheid, beroerdheid. *Zij is* geraakt, *zij is beroerd.*

Ge-

Digitized by Google

Geraaktheid. V. weemoedigheid, bewoogenheid.
Geraaktheid. V. gevoeligheid, wraakzugt.
Geraaktheid. V. beroerdheid, beroerte, gevaarlijke ziekte.
Gerécht. deelw. van *Réchten. Hij zal mórgen* gerécht *wórden.*
Gerécht. O. plaats daar de misdaadigers gerécht wórden.
Gerécht. O. overigheid, wèthouders. Ik bén voor 't Gerécht geweeſt.
Gerécht. O. réchts-gebied. *Een dórp in 't* gerécht *van.*
Gerégt. O. tafel-gerégt, zéker getal ſchotels die op de tafel gebragt wórden. Zie ook lètter C pag. 107.
Gerèpt. gehaaſt. *Ik hèbb' mij* gerèpt.
Gerépt. iets van gezeid. *Hij heeft 'er maar éven van* gerèpt.
Geruſt. geſlaapen, ſtil gezeeten óf gelégen. *Hèbt gij wél* geruſt?
Geruſt. vreedſaam, ſtil, zagt, bedaard. *Een* geruſt *leeven leiden.*
Gérve. V. garve, ſchoov, koorn-ſchoov. *De* gérven *ſtapelen.*
Gèrve. V. kruid, duiſendblad.
Geſchikt. verórdend. *Die ſchèepen zijn naar Cadix* geſchikt.
Geſchikt. afgezonden, naar toe gezonden. *Ik hèbb''er mijn meid heenen* geſchikt.
Geſchikt. ſchikkelijk, zédig, bedaard, ingetoogen. *Dat is een* geſchikt *jongman.*
Geſchud. van ſchudden. *Hij wierdt* geſchud, *geſlingerd, heen-én-weér* geſchud.
Geſchut. O. kanon, gróv geſchut. *Mén lóſte bèt* geſchut.
Geſchut. van ſchutten, belètten. *Indien ik 't niet* geſchut, *belèt hadd'.*
Geſlacht én Geſlagt. zie op lètter C. pag. 108.
Geſticht. gebouwd. *Dat huis is door mijn vader'* geſticht. *Romen is door Romulus* geſticht.

Digitized by Google

Geſticht. O. is een gebouw zélve. *Dit* geſticht *draagt nóg veele kènmerken dér Oudheid.*

Getcerd. geſmuld, goede cier gemaakt. *Wij hèbben ſmaakelijk* geteerd.

Geteerd. mèt teer óf tar beſtreeken. *Dat ſchip is* geteerd.

Getij. O. tij, vloed én èbbe. *Mèt hèt* getij *in de haven zeilen.*

Getij. O. ſaiſoen, jaar-getij. *'t Was omtrènt in dit* getij *van 't jaar, om deeſen tijd, èn in dit ſaiſoen.*

Geval. O. voorval, geſchiedenis. *Dat is een zonderling* geval.

Geval. O. naamval, M. *Een naam moet naar zijn geſlacht, getal èn* geval *geſchreeven wórden.*

Geval. O. noodlót, fórtuin. *'t* Geval *wilde zoo, 't was 't* geval.

Gevallen. voorvallen, geſchiedeniſſen, gebeurteniſſen. *Dat zijn aardige* gevallen.

Gevallen. *deelw:* neêrgevallen. *Daar is veel régen* gevallen.

Gevallen. behaagen. *Indien mijn dienſt u mogt* gevallen, *behaagen, aangenaam zijn.*

Gevallen. O. genoegen, vergenoeging, aangenaamheid. *Zij heeft 'er geen* gevallen *in.*

Gevleugeld. gebonden. *De gevangenen was ſtérk* gevleugeld.

Gevleugeld. gevlérkt, van vleugelen voorzien. *Die vogels zijn wél* gevleugeld.

Gevoelen. O. hartſtógt, beweeging dér ziele. *Hij heeft een hèldhaftig tévens èn deugdſaam* gevoelen.

Gevoelen. O. gedagten, meening. *Ik bén niet van dat* gevoelen.

Gevoelen. indruk, aandoening hèbben. *Uwe ſmérten zal ik nóg lang* gevoelen, *zullen mij nóg lang aandoen.*

Gevoelen. ondervinden, zig bevinden. *Zig onpaſſ'lijk* gevoelen.

Ge-

Digitized by Google

Gevoelig. dat gevoeld, dat gevoelen heeft. *Het oog is een zeér* gevoelig *lit.*

Gevoelig. meêdoogend, téderhartig. *Ik bén* gevoelig *over zijn verlies.*

Gevoelig. zigtbaar, blijkbaar. *De* gevoelige, *zigtbaare, blijkbaare beweeging van dat dier.*

Gevoelig. moeielijk, kwaad, vergramd, toornig. *Ik zal mij* gevoelig *toonen over dien hoon'.*

Gevoelig. gevoeliglijk. *Hij kneep hém zeér* gevoelig.

Gevólg. O. ſtoet, naſleep. *De Koning mèt zijn* gevólg.

Gevólg. O. agteràan volgende zaak. *Die zaak zal van veel* gevólg *zijn.*

Gevólg. O. beſluit uit voorgaande ſtèllingen afgeleid. *Wat is nu hiervan 't* gevólg? anders dan.

Gevijld. mèt de vijl geſleepen. *Die ſleutel is heel glad* gevijld.

Geveild. te koop aangebooden. *Die goederen zijn reeds* geveild.

Gewaſſchen. ſchoon gemaakt. *Die kouſſen zijn* gewaſſchen.

Gewaſſen. gegroeid. *Die boomen zijn wél* gewaſſen, *gegroeid.*

Geweeten. kènnis gehad. *Hadd' ik dat* geweeten.

Geweeten. O. gewiſſe, médeweeten, conſcientie. *Zijn* geweeten *overtuigd hém inwéndig.*

Geweeſen. die geweeſt is. *De* geweeſen *Koning.*

Geweeſen. aangeweeſen, getoond. *Ik hèbb' hém 't huis* geweeſen.

Gewèld. O. kragt, vermogen. *'t* Gewèld *dér wateren. 't* Gewèld *dér zonde.*

Gewèld. gekookt, gewèlden *olie, opgekookten olie.*

Gewèld. opgebórreld. *Dat water is uit dén grónd'* gewèld.

Gewèld. een ſmits-woord, aangezèt, aangelaſcht. *Die ſlaav is in 't midden* gewèld.

Gewènd. aangewènd. *Ik bén tót dén arbeid'* gewènd.

Gewénd. omgedraaid. *Zoo drâ de koets* gewénd *was.*

Gezèt. van zètten. *Hij heeft 't daarägter* gezèt.
Gezèt. geſtèld op iets. *Ik bèn daar zeér op* gezèt.
Gezèt. diklijvig. *Die man is zeér* gezèt.
Gezèt. vaſt-geſtèld, beſtèmd. *'t Is een* gezèt *loon, een* gezètte *prijs.*
Gezigt. O een dér vijv zinnen. *Zij heeft een goed* gezigt.
Gezigt. O. beſchouwing, ziening. *Bekijk die boeken, 't* gezigt *zal u niet kóſten.*
Gezigt. O. beſéf. *Hét* gezigt *van dén dood'. Hij heeft een* gezigt *van zijn eléndе.*
Gezigt. O. in een verhéven zinn', openbaaring, ziening. *Hèt* gezigte *van Jeſaiäs.*
Gezonden. afgezonden. *Daar is al iemant naar toe* gezonden.
Gezonden. die niet ziek zijn. *'t Zijn alle* gezonde *gaſten, de* gezonden *hèbben dén medicijnmeeſter niet van nooden.*
Gezondheid. wélvaarenheid. *Ik geniet veel'* gezondheid.
Gezondheid. een breede górdel om 't lijv.
Gieren. gier-vogels, roov-vogels.
Gieren. heen-én-weêr vaaren, geen ſtreek houden.
Gieren. géld ſchraapen.
Gieren. gillen, ſchreeuwen.
Gieten. ſtórten, ſchènken. *Wijn in een glas* gieten.
Gieten. in een vorm'. *Een koper beeld* gieten.
Gillen. ſtérk roepen.
Gillen. ſchuins afzaagen, op zijn Zeemans gezeid.
Gillen. knarſſen. *De tanden* gillen *door 't geknars van de vijl', op hard ijſer.*
Gift. V. gaave. *Dat is een ſchoone* gift.
Gift. O. ſenijn. vergift. *Iemant mèt* gift *ombréngen.*
Gód. én *Gót* zie bij lètter D pag. 114.
Goed. dat niet kwaad is. Goed *laken.*
Goed. nuttig, voordeelig, dienſtig. *De régen is* goed *voor 't aardrijk.*
Goed. O. hèt goede. *Gód is 't opperſte* goed. *Mén moet zijn naaſten* goed *doen.*

Goed.

Digitized by Google

Goed. O. goederen, rijkdommen. *Die man heeft veel* goed.
Goed. O. kleederen, huisraad, speeltuig, &c.
Goeddunken. O. wélbehaagen. *Is dat mèt uw* goeddunken?
Goeddunken. goedkeuren, goedvinden.
Gólv. V. water-gólv, zee-baar. *Die* gólv *verhiev zig hémelhoog.*
Gólv. V. zee-boesem, inham; zee tusschen twé Landen in spoelende. *De* gólv *van Venétiën.*
Graad. M. drie-honderd-én zèstigste deel van een' cirkel óf kring op dén aardkloot.
Graad. M. hoedanigheid, hoogte, kragt, waerdigheid, aánzien.
Graat. V. visch-graat, gebeente in dén visch.
Graauw. O. janhagel, slégt vólk. *'t* Graauw *kwam op de been.*
Graauw. graauw-vérwig. Graauw-*laken.*
Graauw. M. gesmaauw, onvriend'lijke bejégening. *Hij gav mij een* graauw.
Graaven. 't meérvouwd van *graav.* *De* Graaven *van Hólland.*
Graaven. délven. *Een sloot, een put* graaven.
Graveersel. O. graveer-wérk, snij-wérk, gesneeden wérk. *Dat is zeér fijn* graveersel.
Graveersel. O. trèk, hoedanigheid. *De Messidh wórdt ons mèt alle zijne* graveersels *afgebeèld.*
Greep. M. hand-vol. *Mag ik een* greep *van die zést'halven neemen?*
Greep. M. handvatsel van eenen dégen.
Greep. M. handgreep, behéndigheid, gaauwigheid. *Dat was maar een* greep.
Greep. van grijpen. *Hij* greep *aanstonds naar 't géld.*
Grein. O. saamenweevsel, zékere stóf. *Een* greinen *rók.*
Grein. O. gewigtje, aldus genoemd, *zijnde een agtste van een once.*

Grein.

Grein. O. gences-grein, gemeenſte, geringſte ſoort van péper.

Grénzen. aangrénzen, naaſt malkanderen lèggen. *Die Landen* grénzen *aan malkanderen.*

Grénzen. V. landſcheidingen. *Wij kwamen op de* grénzen *van Duitſchland.*

Griet. vrouwe naam. *'t Is een booſe* griet.

Griet. V. ſoort van ſchol. *De* griet *is een lékkere viſch.*

Griffel. V. grèffel, ént, takje van eenen boom'.

Griffel. V. cijffer-pén. *Ik kan niet cijfferen, want ik hèbb' geen* griffel.

Gril. V. huivering, beeving, grilling. *Ik kreeg een* gril *over mijn hart'.*

Gril. V. kuur, póts, aaperije, narre greep, malligheid.

Grillig. huiverig, kouwelijk. *Ik bén zoo* grillig.

Grillig. wonderlijk, pótſig. *'t Is een* grillig *man.*

Groente. V. moes, warmoes, tuin-kruiden, moes-kruiden.

Groente. V. groen loof, gras. *Ik mag die* groente, *die groene weiden wél zien.*

Grond. M. aarde daar mén óvergaat. *Iemant op dén* grond' *tér aarde wérpen.*

Grond. M. daar een huis op gezèt wórdt, érv. *Een huis tót dén* grond' *afbrecken.*

Grond. M. eerſte ſaamenweevſel van een ſtóf. *Bórduurſel op een' ſatijnen* grond'.

Grond. M. aard, beſtaan. *Gód kènt dén* grond *van 's ménſchen hart'.*

Grond. M. grondſlag, fondamént. *Op een' vaſten* grond' *bouwen.*

Grond. M. voorwéndſel, agterdógt. *Daar is immers geen* grond, *tót dat vermoeden!*

Gronden. 't meêrv: van *grond. Moeraſſige* gronden.

Gronden. grondvêſten. *Ik zal mijn huis op ſtérke paalen* gronden. *Zijne gevoelens op goede rédenen* gronden.

Gron-

Digitized by Google

Gronden. peilen, hèt water peilen. *hèt water is te diep, ik kan 't niet* gronden. *iemants hart* gronden.

Gronden. grond-régelen. *De* gronden *dér Franſche Taale.*

Gronden. grond-beginſelen, gevoelens. *Kwaade* gronden *hèbben.*

Grondig. módderig, beroerd. *Dat water is* grondig.

Grondig. in dén grond. *Een taal* grondig *verſtaan.*

Grondig. volkomelijk, op gronden ſteunende. *Iemant* grondig *onderwijſen.*

Groot. kloek, lang, achtbaar, aanzien'lijk, hèldhaftig.

Groot. V. een halve ſtuiver.

Grós. O. twaalv doſijn. *Een* grós *knoopen.*

Grós. V. zilvere munt in Duitſchland.

Grós. O. groot. *Hij verkoopt in 't* grós.

Grós. V. afſchrift, copij van een notariäal geſchrift.

Guil. V. mèrry die niet gedraagen heeft.

Guil. M. hèngſt, dit woord is afkomſtig van 't hoogduitſche *gaul.*

Gul. dór. Ik hèbb' door 't gulle zand geloopen.

Gul. zonder iets daarbij. *Moet ik dien drank zo* gul *drinken?*

Gul. goedäartig, goedhartig, oprécht, openhartig.

Gul. V. gulle. Een jonge kabeljaauw.

Gijl. V. chijl, ſap, van verteerde ſpijſen.

Gijl. zoet, walgägtig, dat is gijl bier.

Geil. zie voorwaarts.

H.

V. Watvoor woorden wórden mèt *h* geſpéld?

A. Mèt *h* wórden geſpéld, de woorden

haard	hand	hitte	halsband
haring	harp	honig	hamel
hélm	harſt	hagedis	hamer
hals	hèlft	halfſter	handſchoen

Digitized by Google

handvol	hutspót	handtasting	hémel-téken
harnas	huisraad	heenen-rèkken	hérhaalingen
harpoen	hagestein	heenen-trèkken	hoogdraaven-
haspel	hagedoorn	heenen-vaaren	heid
haven	halstérrig	heilig-schénder	huwlijk-maak-
heugel	handelbaar	hémel-heeren	ster
hulde	handgeweer		

Die op de uitspraak' dér *h* naauwkeurig acht geevt. Zal bemérken, dat die lètter, éven gelijk de *g*, eene blaasing uit de keel' veréischt; immers kan ménze niet uitspreeken, zonder dén mond meêr dan na gewoonte, te openen.

V. Hoe klinkt de *h* op 't einde dér woorden, agter eene Vocaal'?

A. De *h*, op 't einde dér woorden agter eene Vocaal', niet dan in uitheemsche woorden én eigen naamen, voorkomende, is daarin stom, én dient alleen tér verlènginge van de voor haar staande Vocaal', voorbeelden,

Pékâh	Selâh	Jesaïâh	Ahoâh
Térâh	Barjâh	Nehemiâh	Sachariâh
Mizzâh	Methusalâh	Jehovâh	Serajâh
Korâh	Suâh	Zérâh	Zophâh
Tappuâh	Spreek uit als óf 'er stond *Pékaa*, *Téraa*, &c.		

Mén moet een kapje op de *a* zètten.

V. Hoe wórdt *ch* uitgesprooken?

A. 1. Aan 't begin dér woorden klinkt *ch* als *k*; zie dit bij de C pag. 105.

2. In 't midden dér woorden, heeft *ch* een blaasend geluid, als in *juichen*, *huichelen*, &c.

3. Aan 't einde dér woorden klinkt *ch* als *g*, in *ik juich'*, *ik lach'*, dóch évenwél zoo, dat hier eene meêrdere blaasing gehoord wórdt, dan in *ik lag*, &c.

V. Hoe

V. Hoe klinkt *th*, én in watvoorwoorden komt zij vóór?
A. *Th*, klinkt als een ènkele *t*, én wórdt bij VONDEL altoos door *t* alleen, uitgedrukt; dóch ik oordeel', mèt Taalkundige mannen, dat mén ze veilig in eigen naamen behouden kan. Zij komt vóór

1. Aan 't begin dér woorden

Thétis	Thémaïters	Théimna	Thékoïter
Théma	Thiriä	Thamar	Théssalonika.

2. In 't midden dér woorden

Hethiten	Jéthro	Jonathan	Matthathia
Bithiniä	Puthiël	Nethaniël	Zekuthiël
Gaëtham	Ithran	Hathat	Salathiël
Dathan	Nathan	Méönothai	Othniël, &c.

3. Aan 't einde dér woorden

Judith	Merajóth	Miklóth	Peléth
Rehobóth	Mahath	Asmavéth	Zohéth
Basmath	Birzavith	Alméth	Maath
Ahimóth	Rephath	Jerióth	Mefiboséth.

V. Pleeg mén eertijds ook *gh* te gebruiken?
A. Ja: én HOOGVLIET doet 't nóg; schrijvende *magh*, *nogh*, &c. dóch deese spélling wórdt, mèt réden, van weinige gevólgd.
V. Wórdt de *h* ook, aan 't einde dér woorden, mèt eene affnijding' geschreeven?
A. Ja: de *h* wórdt mèt eene affnijding' geschreeven.

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijse, van de wérk-woorden, *juichen*, *lagchen*, *pragchen*, &c. als

Digitized by Google

ik juich' *óf* juiche.	dat ik juich' *óf* juiche.
ik lach' *óf* lagche.	dat ik lach' *óf* lagche.
ik prach' *óf* pragche.	dat ik prach' *óf* pragche.

VOORBEELDEN.

Zijn lot vloeije als een waterwagg'
Door eenen voordenwind gedreeven;
Hij kitt'le zich in 't lachend leven,
Tot dat hij zich te berſten lach'.
TIJDWINST in LEDIGE UUREN I D. pag. 143.

Zoo waſſch' *mijn edel bloet een anders ſchelmerij.*
VONDELS PALAMEDES. pag. 8.

Het aardrijk juich' *met blijde galmen;*
Almagtig Schepper van 't heelal!
Pſ. 66. van 't KONST-GEN.

En of de jonge eens lach', *verdient hij daaröm ſlagen;*
ó Neen: hij heeft genoeg aan uwen haat te dragen.
HOOGVLIET, in ABRAH. pag. 198.

Men loov' met zangen d'opperheer!
Men juich' *de rots des heils ter eer'!*
Pſ. 95. van 't KONST-GEN.

Zie ook TUINMANS RIJMÖEFFENINGEN. pag. 347.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen; als

in de buſch'	mèt heete aſch'
in de laſch'	géld in de taſch'
in de aſch'	mijn goed is in de waſch'.

3. Aan

Digitized by Google

3. Aan 't einde van de vólgende bijvoeglijke naamen

Door 't vatikaanſch' *gewélf been.*
In 't hémelſch' *Paradijs.*
Die kènnis droeg van 't aardſch'.
Toen 't hémelſch' *voor mijn gezicht'.*
Door 't hémelſch' *Kriſtallijn.*

VOORBEELDEN

Dus trekt ze, van weêrzij, gelijk met dubble ſnoeren,
Daer; door het hemelſch' *heil; hier, door de weereld vreugd.*
Zwaer valt de keus, maer zwaerſt 't verkozen uit te voeren,
't Geld hier een eindeloos geluk of ongeneugt.
F. DE HAES Nagelaten Gedichten.

Ja, zoo ge, ó Zalige, in 't Hemelſch' *Paradijs,*
Nog kennis droeg van 't aerdſch', *gij zoudt me, op deze wijs,*
In mijne droeffenis zelf tragten toe te ſpreken:
DEZELFDE. pag. 19.

Dit alles zijn dingen, die tén uiterſten noodig zijn, om te weeten, wil mén naauwkeurig ſchrijven; én om die réden hèbb' ik hier mijn wérk 'er van gemaakt, om alles, zoo naauwkeurig mij mogelijk was, tér neêr te ſtèllen, niemant heeft dit, bij mijn weeten, ooit, op deeſe wijſe, behandelt; én daaröm, zoo ik hier óf daar, eenigermaate mogte miſtaſten, mén duide hèt niet tén kwaade; die meêr kundighéden heeft, deele dezélve méde. Ik zal niet ophouden, de mijne, hoe gering die nóg zijn mogen, aan te kweeken, om, zoo 'er t'eeniger tijd, een nieuwe druk, van dit wérk, mogte opgelègt wórden, alsdan 't gebrékkige te verbéteren, én mijne vórderingen te toonen.

V. Zijn 'er eenige gelijkluidende woorden onder Lètter H, die verdienen opgehèlderd te wórden?
A. Ik meen' van ja: mén oordeele hieröver uit de vólgende.

Digitized by Google

Haak. M. gereedſchap bij de lètter-zètters gebruik'lijk.
Haak. M. tuig om te haaken, waarvan zeêr veele ſoorten zijn, te veel om hier te noemen.
Haak. M. zéker geſchut dat nu weinig meêr gebruikt wórdt.
Haaken. wérktuigen om iets meê te *haaken*, zoodanige zijn *put*-haaken, *brand*-haaken, &c.
Haaken. toehaaken, toemaaken, onthaaken, lóshaaken. *Ik bleev mèt mijn' rókk' aan dien ſpijker'* haaken.
Haaken. verlangen, begeeren. *Naar de vrijheid* haaken.
Haan. M. bekènd huis-dier. *Wij hèbben vier hènnen mèt eenen* haan'.
Haan. M. weêrhaan van dén toren.
Haan. M. ſtuk van 't roer-ſlót. *Span dén* haan.
Haan. M. roode, brandende lont, daar 't geſchut meê aangeſtooken wórdt.
Haaſt. M. ſchielijkheid, drift. *Hèbt gij zoo groot een'* haaſt.
Haaſt. eerlang, in 't kórt. *Hij zal* haaſt *komen.*
Haaſt. ſchier, bijna, ténnaaſtenbij. *Zij is* haaſt *zoo groot als haar broeder.*
Haaſtig. ſchielijk, ſpoedig, onverwagt. *Een* haaſtig *vertrèk, een* haaſtig *afſtérven.*
Haaſtig. driftig, oploopend. *Die man is zeêr* haaſtig.
Hagel. M. bevrooſe water uit de lucht vallende.
Hagel. M. klein lood om vogels te ſchieten.
Hak. V. hiel. *De* hak (*hiel*) *van de kouſſ'.*
Hak. M. houw. *Hij kreeg een' gewèldigen* hak *in zijn hoofd.*
Hak. V. houweel, ſpaâ. *Mèt de* hakk' *in dén wijngaard' wérken.*
Hal. V. *de laken*-hal, *de vlees*-hal.
Hal. O. hardigheid, harde kórſt dér aarde. *Hèt* hal *ſlaat door.*
Hals. M. bekènd boven-gedeelte dés ligchaams, daar 't hoofd op ſtaat.
Hals. M. zee-woord, een touw dat gevierd, aangehaald én toegezèt kan wórden.

Hals.

Digitized by Google

Hals. M. van 't ſchip, 't laagſte gedeelte van 't ſcheepsboord.

bal-natte doek. is een doek die *halv nat* is.

halve natte doek. is een *halve doek* die *nat* is.

halv-rijpe peer. is een peer *die halv* rijp is.

halve rijpe peer. is een *halve peer* die rijp is.

Handel. M. dagelijks bedrijv. *Iemants* handel *én wandel nagaan.*

Handel. M. koophandel, negotie. *De* handel *op Spanjen bragt voordeeſen veel op.*

Handelen. behandelen, in de handen neemen. *De kapucijners* handelen *geen geld.*

Handelen. handel-drijven, neering doen. *Op Moskoviën* handelen.

Handelen. verhandelen, in onderhandeling' zijn. *Over dén vréden* handelen. *Waarôver zal dat boek* handelen?

Handelen. bejégenen, te wérke gaan. *Zijne onderdaanen zagt* handelen, *behandelen.*

Hard. taai, vaſt, onbuigſaam, ruw, wrang, dom.

Hard. luide, overluid. Hard *roepen*, hard *lagchen.*

Harden. hardmaaken. *Hèt ſtaal* harden.

Harden. verduuren, lijden, verdraagen, uitſtaan. *Ik kan 't niet langer* harden.

Harder. M. hérder, ſchaap-harder. *Ik bén de goede* harder.

Harder. M. zékere zee-viſch. *Harder, Comparativus*, van *hard.* SEWEL. pag. 51.

Harp. V. muſiek-tuig. *Hij ſpeelt op de* harp.

Harp. V. tuig om 't koorn te ziften. *Hèt koorn door de* harp' *laaten vallen.*

Harſt. V. brandbaare gom van de pijn-boomen afvloeiënde.

Harſt. M. bekènd rugge-ſtuk van dén Oſſ. *Ik bén op dén* harſt' *genoodigd.*

Hart. O. zétel van 't dierlijke leeven: *Ik kreeg pijn voor mijn* hart.

Hért. O. bekènd dier. *De Koning op de jagt zijnde, doodde een* hért. Zie SEWEL. pag. 51.

Has-

*Haſpel.*M. &V. bekènd tuig om garen op te winden!

*Haſpel.*M. &V. van een viöol; een ſchoorbalkje dat binnen in de viöol tèr verſtérking' van dén klank' gezèt wórdt.

*Haſpel.*M. &V. ſlag-boom, ſluit-balk mèt ijſeren punten bezèt.

Have. V. géld én goed, alle de bezittingen. *Zij hèbben al hunne* have *moeten verlaaten.*

Haven. V. zee-haven, veilige lèg-plaats voor de ſcheepen.

Haven. V. ruſt, behoudenis. *Hij is in de* haven *dér zaligheid ingegaan.*

Hècht. O. hègt óf hèft, handvatſel van een més.

Hècht. vaſt, digt, ſtérk. *Een* hècht *én wèldoortimmerd huis.*

Heel. geheel, volkomen. *'t Is een* heel *uur, een* heel *ſtuk.*

Heel. geneeſen, geſond. *De wonde is* heel.

Heeten. heet maaken. *Dén oven* heeten.

Heeten. hieten genaamd zijn. *Hoe zal dat kind* heeten?

Hèffen. opligten. *Zijne handen tén hémel'* hèffen. *Iets van dén grond'* hèffen.

Hèffen. vórderen, ligten, inzamelen. *Een nieuwe ſchatting* hèffen.

Hèl. V. hèlle, jammerpoel, eléndig verblijv dér verdoemde zielen. *Hij geloovt nóch duivel nóch* hèl.

Hèl. V. pakhuis daar de verbeurde goederen in bewaard én uit verkógt wórden.

Hèl. ſchèl, klaar. *Dat is een* hèl *geluid.*

Hèlling. V. overhèlling, 't hangen. *De* hèlling *van eenen Bérg.*

Hèlling. V. timmer-wérv, ſchuins afloopende. *Dat Schip zal mórgen van de* hèlling' *loopen.*

Hèlm. M. wapen-hélm, hoofd-wapen, ſtórm-hoed. *Hij voert een' open'* hélm *in zijn wapen-ſchild.*

Hèlm. M. diſteleer-tuig. *Kruiden mèt dén* hélm' *overbaalen.*

Hèlm.

Digitized by Google

Hélm. M. duin-hélm, brém, óf hei-takken.

Hélm. M. hoofd-vlies daar sommige kinderen meê geboren wórden. *Dat kint is mèt een' hélm' geboren.*

Hém. een manlijke vóór-naam. *Ik ontmoette* hém *gisteren*

Hém. is een geluid 't wèlk mén maakt om iemant te roepen. *Hém! hém!* hoor hier eens.

Hémel. M. de opperste Lucht-streek. De hémel dér vogelen óf onderste Lucht-streek. De hémel dér verschijnsels óf middelste Lucht-streek. De stérren-hémel óf 't firmaménT.

Hémel. M. wórdt genomen voor 't Paradijs. *Onze Gód is tóch in dén Hémel.*

Hémel. M. wórdt ook genomen voor alle de hémelsche ligchaamen. *De loop dés* hémels *beschouwen.*

Hémel. M. betékent somtijds Gód zélve. *De* hémel *verhoede zulks, de* hémel *zal mèt u zijn.*

Hémel. V. bovenste, verhémelte. *Zijn hoed lag op de* hémel *van 't Ledikant.*

Hén. lidwoord dat de *accusativus* óf vierde Naamval aanduid. *Hén tégenhouden,* hén *spreeken,* hén *baaten,* hén *zien,* hén *hooren,* &c.

Hén. 't meêrvouwd van dén manlijken voornaam' *hém,* in dén *accusativus,* want in dén *dativus* is 't *hun. Ik zie* hén *saamen speelen.*

Hun. lidwoord, waardoor de dérde én zésde Naamval uitgedrukt wórdt. *Ik behaag'* hun, *ik geev'* hun, *ik schrijv'* hun. 't Lidwoord *hun* moet mén nooit schrijven dan wanneer mén 'er gevoeg'lijk *aan* voór kan zètten. Zie hiervan HUIDECOPER. *pag.* 105. MOONEN *pag.* 127, &c.

Hèn. V. hènne, 't wijvje van dén haane. *De* hèn *zit te broeiën.*

Hèngelen. mèt dén hèngel' visschen.

Hèngelen. heen-én-weêr vaaren, kruissen.

Hèngelen. loeren. Voor een juffers deur' hèngelen, ſpanſeeren, heen-én-weêr loopen.

Heul. V. maan-kóp, ſlaap-ból.

Heul. V. bijſtand, hulp, vertroosting, toevlugt. Heul *én troost bij iemant zoeken.*

Hével. V. hand-ſpaak, een ſcheeps-benaaming. *Op de* hével' *drukken.*

Hével. V. wijnkoopers blikke kromme pomp, om een vat, door 't ſpongat, te leegen.

Hoed. M. bekènd hoofd-dèksel. *Zijn* hoed *opzètten.*

Hoed. V. ronde maat van kalk, ſteen-kolen, &c.

Haak M. haak, angel onder aan een visch-ſnoer.

Hoek. M. in de Wiskonſt, is hèt einde van twé lijnen, die zig op een zélfde ſtip veréénigen. *Een drie-hoek, vier-hoek.*

Hoek, M. plaats van een vertrèk; *hij ſtond in eenen* hoek *van de kamer.*

Hoek. M. oord, gewèst, zijde, ſtreek. *De wind heeft lang uit dien* hoek' *gewaaid.*

Hóv. O. vórſtelijke Wooning. *Hèt* hóv *van dèn Koning' van Frankrijk is te Verſailles.*

Hóv. O. wórdt genomen voor alle de perſoonaadjen én bedienden. *Hèt* hóv *(de Koning mèt zijn gevólg) is naar Verſailles vertrokken.*

Hóv. O. geréchts-hóv, opper-vierſchaar. *Dat procès hangt voor 't* hóv *van Hólland.*

Hóv. O. tuin, luſt-hóv. *Ik was giſteren bij hèm in zijnen* hóv'.

Hól. uitgehóld, van binnen hól. *Die pijlaar is van binnen* hól.

Hól. O. gat, opening, ſpelonke. *Hij zat in een* hól.

Hond. M. bekènd huis-dier. *De* hond *zat op zijn' Meeſter' te wagten.*

Hont. V. een ſtroom, zijnde een arm dér ſchèlde, tén wèſten van Zuid-Béveland, voorbij Vliſſingen in Zee ſtórtende. *Zijnde de* honte *opgevaaren.*

Hont-

Hont. V. een zékere uitgeſtrèktheid Lands, bij de Landmeeters. *Drie mórgen en eene* hont.

Hond. M. is ook een hémels-téken.

Hoofd. O. voornaamſte gedeelte van 's ménſchen ligchaam. *Ik hebb' pijn in mijn* hoofd.

Hoofd. O. voornaamſte van eene vergadering', van een léger, van eene bezénding' óf anderſints. *De Vader is hèt* hoofd *dés huisgeſins:*

Hoofd. O. kaap, hoek lands in zee uitſteekende. *Zoodanig is de hoek van Hólland, aan dén mond' dér Maaſe.*

Hoofd-ófficier. M. voornaam Officier, Léger-hoofd, opper-Bevélhèbber.

Hoofd-óffic. M. Schout, opper-Schout, Bailjuw.

Hoogtijd. M. feeſt-dag. *'t Gaat tégen* hoogtijd, *'t is haaſt paaſſchen.*

Hoog tijd. meêr dan tijd. *'t Is* hoog tijd *om te beginnen.*

Hoop. M. ſtapel, hoogte. *Een* hoop *ſteenen.*

Hoop. M. aantal, ménigte, bénde. *Een* hoop *ſtruik-roovers.*

Hoop V. verwagting, voorüitzigt. *Ik hebb' 'er groote* hoop *op.*

Hoorn. M. uitwas aan 't hoofd van zékere dieren. *De* hoorn *van eenen ósſe.*

Hoorn. O. zie eens die naalde-koker, *is 't geen* hoorn? Een hóórne *kam.*

Hoorn. O. glad parkemént van kalvs-véllen gemaakt. *Een boek in een'* hoornen *band.*

Hórde. V. teene mat, ſaámen-vlégtſel van boom-takken. *Hij is op eene* hórde *geſleept.*

Hórde. V. bénde. *Eene* hórde *Tartaaren.*

Houdt. hout én houwt. Zie *pag.* 118. bij Letter D.

Hout. O. brandbaare Zélfſtandigheid. *Schoon én hélder-brandend eiken-*hout.

Hout. M. genomen voor een geheel boſch óf woud. *De Haarlémmer-*hout.

Houwer. M.	ſabel. *In Frankrijk ſlaat mén 't hoofd mèt eenen* houwer' *af.*
Huwer. M.	kaar, bewaarer, viſch-houwer, daar mén viſch leevendig in houdt.
Huid. V.	vél van dieren. *Een Leeuwen* huid.
Huid. V.	genomen voor ménſchen vél. *Hij kreeg braav op zijne huid'.*
Huid. V.	boeiſel, omſlag van planken om 't hól van een Schip. *Hèt ſchip kreeg verſcheide kogels door de* huid'.

J.

V. Wat voor woorden ſpélt mén mèt J. óf jé?
A. Mèt de j ſpélt mén de vólgende woorden.

ja	jak	jas	jehovâh	jagt (een)
je	jas	jeſus	jaar	jammer
ji	jók	jericho	jaargetij	jaſmijn
jo	jonk	jémeni	jaarmarkt	jaſpis
ju	jicht	jeruſalém	jagt (de)	javeliju
jan	jeugd	jól	jurk	juweel, &c.

V. Heeft 't woordje, *je*, niet een zékere betékenis, aan 't einde dér woorden?
A. Ja: wanneer *je* aan 't einde dér woorden komt, dan betékènt 't meeſtendeels eene verkleining; bij vóórbeeld

een huisje	*is*	een klein huis
een hondje	*is*	een kleine hond
een tuintje.	*is*	een kleine tuin.

V. Zijn'er meêr woorden die mén op die wijſe ſchrijven moet?
A. ja mén moet op die wijſe ſchrijven, de vólgende woorden,

beek-

Digitized by Google

beekje	ſtókje	mannetje	jonkertje	ſtarretje
boekje	ſcheepje	mutsje	pannetje	hèldje
oogje	neusje.	kindje	haantje	pénnetje
oortje	kooltje	boomtje	zoontje	kammetje
lépeltje	politiekje	wagentje	hoorntje	karretje.

Niet een *klein beekje*, een *klein boekje*, &c, want dan verkleint mén 't woord, mijns bedunkens, twémaal. Mén moet zèggen, óf *een huisje* alléén, zonder *klein* 'er bij; óf *een klein huis* zonder je. De Franſchen zèggen, *une petite maiſon*, (een klein huis) niet *une petite maiſonnetje* (een klein huisje).

't Verwondert mij zeêr dat de voortréff'lijke *Huidecoper* tót deeſen miſſlag' hèbbe konnen vervallen; immers vind' ik op p. 154, zijner Proeve, régel 8. vanónder, *een klein vlékje*.

Veele ſchrijven *boomken*, *zoonken*, *kindeken* &c.

Mén verbeelde zig ondertuſſchen niet, dat *je* altijd eene verkleining te wége brèngt. Dan zouden immers de eigen naamen van *Mietje*, *Elsje*, &c. betékenen moeten, een *kleine Mie*, óf *Mariä* én een *kleine Els*; daar ik ondertuſſchen *Mietjes* én *Elsjes* gezien hèbb', die meêr dan de Militaire lèngte hadden. *Mietje* zègt mén veeläl wanneer mén in een goede luim' is; maar wén 't hoofd niet wél ſtaat dan is 't *Mie* óf *Marij*. *Oortje* is een *klein oor*; *oortje* is ook een vierde ſtuiver. *Mannetje* is een *kleine man*, *mannetje* is een naam die een vrouw haaren mann' geevt. Zoo is 't ook mèt *poetje*, *hondje*, &c. Een *Poëetje* is een rijmelaar. En wat is een *hèldje*, een *politiekje* én een *Salét-jonkertje*?

V. Wórdt de *j* wél agter een *ſ* geſchreeven?

A. Ja: in de woorden *ſjouw*, *ſjouwen*, *ſjouwer*, *ſjarp*, *kaſjant* &c.

V. Komt *je* ook wél eens agter *d*, gelijk *dje*, én hoe moet dat uitgeſprooken wórden?

A. *je* komt agter *d*: én *dje*, moet uitgeſprooken wórden als *ſie*; in de vólgende woorde.

Digitized by Google

arkaadje	laſtaadje.	pelgrimaadje	ſchènkaadje
boellaadje	luſtboſchſchaadje	perſoonaadje	ſtèllaadje
boſchſchaadje	luſtplantaadje	ploinderaadje	plantaadje
kwèllaadje	muuraadje	pluimaadje	timmeraadje
boomplantaadje	pakkaadje	póttaadje	vrijaadje, &c.

In 't eerſt-genoemde woord, naamelijk *arkaadje*, kan ik de uitſpraak van *dje* voor *ſie* óf *zie* niet vinden, maar zou dit liever uitſpreeken, *Ar-kaad-je*; dóch évenwél zóó, dat *dje* eenigſints aan malkander blijve. De anderen konnen de eerſt-genoemde uitſpraak véélen.

V. Zoud-gè hèt gebruik én de ſpélling van die woorden wél door voorbeelden konnen ſtaaven?

A. Ik zou mij in ſtaat bevinden om te toonen, dat van tien goede Schrijvers én Dichters, op zijn bèſt één gevonden wórdt, die anders ſchrijvt; maar, om dat ik dit, voor taalkundigen, niet noódig acht' én 't voor andere leeſers ook te laſtig zijn zoude, zal ik mij tér ſtaaving' hiervan, van de vólgende beroemde Dichters bedienen.

1. HOOGVLIET, ſchrijvt in zijnen Aardsvader'.

Dat vruchtbaar Siddim, dat met beemden en boſſchaadje
Pronkte, als het Paradijs, Gods hof en Luſt-plantaadje.
pag. 154.

En Dompelt twepaar ſteên, met poorten en muuraadjen.
Ja al het vruchtbaar dal, met beemden en boſſchaadjen,
En menſch, en vee, in dien affgrijſſelijken poel,
pag. 174.

Het Boſch van Berſeba, Helt Abrahams plantaadje
Heft ſtaag zijn groene kruin, geſiert als een pluimaadje
pag. 202.

Nu

Nu rijst de Godshelt op, en zegt: vaarwel boſschaadje
Belommert zangpriëel, vaarwel, ô Luſtplantaadje.
pag. 228.

En zoo wordt d' Akker, de Spelonk en boomplantaadje
Van Efron, Zohars zoon, bij Mamres Luſtboſschaadje,
Mijn Helt ten eigendom,
pag. 253.

2. Poot, laat zig dus hooren.

'K zie het dartelende Arkaadje
Met zijn bruine veuvels hier,
't Beemdheil zaligt menſch en dier,
Akker, weide, duin, boſschaadje.

3. F. de Haes, in zijne nagelaten Gedichten. pag. 56.

't Luſt ons in uw Luſtboſschaadje,
Rijk van eeuwig lachchend kruid,
*Jeugdig bloem en boom-*pluimaedje.
Ed'le Dichtkunſt op 't geluid,
Van uw huppelende Reijën
Voor een poos' te ſpelemeijën.

4. Tydwinst, in lédige Uuren, *pag.* 160. 1 Deel

De Kerk, een huilende Woeſtein,
Bedroopen door de heilſchenkaadje
Van Jezus Geeſt, draagt bruilofiswijn;
Zij groent als Edens Luſtboſchaadje:
De waare Tempel rijſt in 't puin:
Godts velden zijn met vee beſlaagen:
Zijn weel'ge korenbeemden draagen
Tien dubbeld in heur nieuwen tuin.

5. An-

Digitized by Google

5. ANTONIDES in dén YSTROOM *pag.* 104.

hier is 't land
Bezait met koren, en verſiert met boom pluimaedjen
Daer rijzen hofwarande en vruchtbre lust boſſchaedjen.

Begeert mén 'er nu meêr van te weeten, mén leeſe HUIDECOPER HOOGSTRATEN, SEWEL én anderen.

V. Zijn hier ook eenige gelijkluidende woorden te verklaaren?
A. Ja: de vólgende

Jagt. V.	een zékere ridderlijke oeffening. *De Koning is op de* jagt'.
Jagt. O.	is een vaartuig. *Hij is mèt 's Prinſen* jagt *vertrokken.*
Jagt.	betékent ook *ſpoed, haaſt. Hoe maakt gij zoo'n* jagt, *zoo'n haaſt, zoo'n ſpoed?*
Jégens	óf *jégen* (envers) wórdt, in een' goeden zinn' genomen. *Wéldoende* jégens *dén armen.*
Tégen.	contre. *Wreed* tégen *zijnen vijand.*
Jók. O.	juk, láſt. *Mijn* jók *is zagt én mijn last is ligt.*
Jók. O.	boert, ſchérſſerije. *Is 't* jók *óf érnſt?*
Jongen.	jonge dieren. *De hèn mèt haare* jongen. *dés Arends* jongen.
Jongen.	jongen wérpen. *De hond moet* jongen.
Jongen.	leer-jongen. *Een ſchoenmaakers* jongen.
Jongen.	is, onder't gemeen, ook *Zoon. Heeft mijn* jongen *dat gedaan?*
Juffers.	jonge meisjes. *Die* juffers *zijn zeêr vrolijk.*
Juffers.	op de Scheepen, zijn blókken zonder ſchijven mèt gaten én ijſer beſlag.
Juffers.	dunne balken, tér léngte van omtrént vijv-én-twintig voeten.
Juk. O.	gebind van planken én balken. *Een* Juk *van de brugg'*

Juk.

Digitized by Google

Juk. O. | jók, paar. *Een jók, een* juk, *een paar Ossen.*
Juk. O. | draag-tuig, bij de Boeren bekénd. *Hij droeg twé èmmers aan een* juk.

K.

V. Watvoor woorden moeten mèt *k* in steê van mèt *c* geschreeven wórden?
A. Mèt *k* moeten geschreeven wórden, de vólgende woorden.

kaak	koopman	jakobus	krakeeling
kapitaal	koopen	koor, óf choor	kronijk
kapitool	koopmanschap	kristallijn	kartouw
kaneel	kórnéliä	koraal,	kédar
kameel	kameraad.	krokodil,	kristus,
karrós	kamerraad	kunde,	kartago
kanselier	kampernoelje	kórnoelje	klateren
kamperfoeli	kanonnik	kamelót	kalkoen
kanefas	kapiteel	kandeel	kandelaar
kapoen	kaproen	kantoor	kapéllaan
karmosijn	klérk,	kapitein	kapittel
klavier	kanaän	karakter	kardinaal
koop	jakob	kraakeling	krijgsraad

Karakter zou ik mèt *k* schrijven, wanneer 't ziet op de uiterlijke waerdigheid van iemant; *'t is een man van bediening', hij heeft een groot* karakter.

Character zou ik schrijven, om aan te duiden dén inbórst, dén aard óf de inwéndige gestèldheid van een' mensch': *Die man heeft een' goeden inbórst, hij heeft een zagtzinnig* character. Dóch dit geev' ik alleen op voor eene speeling mijner gedagten.

Kameraad is een *makker.*

Kamerraad is eene aanzien'lijke bediening waarméde de Vórsten iemant begunstigen. In 't eerste woord is de *à kórt*; in 't twéde is ze *lang.*

Krakelingen haalt mén bij de Bakkers.

Digitized by Google

Krakeelingen óf twiſten vallen wél eens tuſſchen vrienden vóór. In 't eerſte woord is de *a lang*; in 't twéde is ze kórt.

V. Is 't ook goed dat mén tèlkens voor de *k* eene *c* zètte, gelijk in *buck*, *ick*, *dick* &c?

A. Neen: want de *k*, die een natuurlijken klank heeft; heeft hier geene onnoodige hulpe dér *c* noodig. MOONEN pag. 9.

V. In watvoor woorden wórdt de *k* verdubbeld?

A. In ſommige woorden komt zij dubbel, in andere drie-maal én in andere wéderóm vier-maal vóór.

twémaal, in	lukken	knakken	*viermaal, in*
bakken	ſtukken	kakken	geklikklak
hakken	*driemaal, in*	klókken	koekkoek
zakken	krukken	klikken	kalkkólk
takken	krakkeel	knikken	*vijvmaal, in*
ſmakken	knókkel	verkwikken	kèrk-krakkeel
bukken			

V. Zijnder ook woorden óf eigen naamen, die, uit andere Taalen, in onze Taal', overgenomen wórdende, mèt *k*, in plaats' van mèt *c* óf *ch* moeten geſchreeven wórden?

A. MOONEN is van gedagten dat mén de vólgende woorden mèt *k* ſchrijven moet, omdat de *c*, nu uitgeſprooken als een ſchérpe S, bij de oude Latijnen de uitſpraak gehad heeft van een *k*: én omdat de Grieken én Latijnen de naam *Cicero* voor *Kikeroon* vertaald hèbben. Waaróm de *k* ook van Suidas de Roomſche *k* óf *Kappa* genoemd is. De woorden wèlke MOONEN, om meêr andere rédenen, bij hém te zien. pag. 4 én 5, mèt *k* wil geſchreeven hèbben, zijn *Kores*, *kyrus*, *kyréniüs*, *kéfas*, *kyprus*, *kaldéä*, *kaldeeuwſche* &c.

Zoo leeſen ſommigen, de woorden van hèt twéde vérs, dés twéden hoofdſtuks van hèt Evangéliüm van Lukas. *Deeſe eerſte beſchrijving geſchiedde als* Kyrénius *over* Kyriën *Stadhouder was.*

V. Maar

Digitized by Google

V. Maar hoe zouden tóch die woorden, vólgens haare eigenäartige ſpélling' moeten geſchreeven wórden?

A. Op de vólgende wijſe *Cores*, *cyrus*, *cyrénius*, *céfas*, *cyprus*, *cyriën*, *chaldéä* &c. De réden waaröm F. de HAES, deeſe woorden, niet mèt *k*, maar mèt *c* óf *ch* ſpélt, is, omdat, (zègt hij) de Grieken de *c* ontbeeren, én wij niet, én omdat wij ons geene érfgenaamen van de behoevten dér Grieken behoeven te maaken, daar wij in de ruimte konnen leeven. Meêr rédenen, door Hém, tégen MOONEN, aangevoerd, kan mén vinden, in zijne NAGELATEN SPRAAK-KONST.' *pag.* 6.

Ik hèbb' deeſe wéderzijdſche bedènkingen, dier twé Taalkundigen, hier willen tér néderſtèllen, op dat een iegelijk verkieſe 't geen hém bèſt ſmaake. Ik verklaar' mij in deeſen voor de meêrderheid, én de meêrderheid verklaart zig voor de laatſte ſpélling'. Mén zie hieröver ook NILOE, bij de C: zoo ook SEWEL én vooräl HOOGSTRATEN in zijnen Geſlacht-Lijſt' *pag.* 74. 75. 76.

Mèt *k* ondertuſſchen ſchrijv' ik, *Kriſtus*, *kriſtendom*, *kriſtenen*, &c. omdat ik hierin geſtérkt wórde door veele beroemde Dichters, gelijk ik dit reeds aanmérkte bij Lètter C *pag.* 105. Voorbeelden.

TIJDWINST *in* ledige uuren. 1 Deel. *pag.* 102.

hoe hunne ſmarte
Een voorſpel geev' van 't eeuwig weé,
Gewaande Kriſtenen *beſchooren,*
Die buiten Kriſtus *gaan verlooren;*
Wie vloekt hun lot? wie jokt 'er meé?

ANTONIDES GEDICHTEN, 2 Deel. *pag.* 29.

De kandiër *verdronk in zijne vreugdetranen*
En wenſchte nu eerlang de kriſtenlandſche *vanen*
't Beſnedendom ten trots, te groeten van zijn ſtrand,

Digitized by Google

Dees' voortréff'lijke Dichter ſchrijvt dóórgaans mèt *k*; zélfs ſchrijvt hij *Kromwel*, *Markus*, *Kanaän*; waarin ik zijn Ed: navólge.

VONDELS HEKELDICHTEN. *pag.* 3. én dóórgaans.

Het zij wij 's Hemels wil dan in den Bijbel lezen
Of hooren Kriſtus *zelf*, *of die hij tot ons zend.*

POOTS GEDICHTEN. 1 Deel. *pag.* 98.

Leerde elk zijn' plicht, *en baende* Kriſtus *padt*;

Zie ook zijne Gedichten KRISTUS tót de KERK én de KERK tót KRISTUS. 1 Deel. *pag*: 37. én 41.

HOOGVLIET ſchrijvt ook zoo. Zie zijn VOORBERECHT voor ABRAHAM dén AARTSVADER. Deeſe getuigeniſſen zijn, naar mijn begrip, voldingende.

V. Zijnder ook woorden op wier einde mén de k verdubbelen én mèt eene affnijding' ſchrijven moet?

A. Ja: dit moet mén doen.

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-Wijſe van de Wérk-woorden inwèlke de *k* dubbel voorkomt; als *bedèkken*, *begékken*, *ſtrèkken*, *wèkken*, *trèkken*, *knikken*, *ſchrikken*.

VOORBEELDEN.

ik bedèkk'	ik ontrukk'	dat ik bedèkk'	dat ik ontrukk'
ik begékk'	ik wèkk'	dat ik begékk'	dat ik wèkk'
ik verdrukk'	ik mikk'	dat ik verdrukk'	dat ik mikk'
ik ſtrèkk'	ik ſchrikk'	dat ik ſtrèkk'	dat ik ſchrikk'
ik trèkk'	ik knikk'	dat ik trèkk'	dat ik knikk'

bedèkk' &c. is hier eene verkórting van *bedèkke*.

VOL-

Digitized by Google

VOLLENHOVE, in de FEESTZANGEN. pag. 172.

Wat Geeſt? die Chriſtus in geen heilig kerkvertrek
Met koorkleedt, outerdienſt, of nevel, meer bedekk',

DEZELFDE, in de TROOSTZANGEN. pag. 292.

Wat oorlogsmagt ons drukk'
Die, ſtout op haer geluk
Godt zelf te na durft ſpreeken:

J. DE DECKER, in dén DOOPER' pag. 34.

men dult 'er dat de rijcke
Den armen deerlijck plukk', verdrukk', *verongelijke:*

STUDIO FOVETUR INGENIUM, in BRUTUS. pag. 25.

Een' gloed, die Raad en Volk in Rome's puin bedekk',
En de u ontrukte Bruid tot huwlijksfakkel ſtrekk'.

HOOGVLIET, in ABRAHAM dén AARTSVADER. pag. 190.

Zie toe, dat dit u tot een oogen dekſel ſtrekk'
Dat uwe ſchoonheit voor het vreemt gezicht bedekk'.

FEITAMA, in HENRIK. *pag.* 204.

Mijn plicht eiſcht dat ik 't ſpijſe, en uit den poel van druk,
Mijn felgeteiſterd Volk, dier Wolven woede ontrukk'.

SELS, in 't LIED van ZION. pag. 155.

Opdat geen zonde uw ziele meér bevlekk'.

Digitized by Google

DICHTKUNDE van BOILEAU, door A. G. pag. 32.

Dat een metaalen Helm Bellona's Vórhoofd dekk':
Of 't Uurglas aan den Tijd ten Merk van ſnelheid ſtrekk':

BREDERODE van BURMAN. pag. 42.

Hij ſchrijvt zijn wet met bloed, of, zonder zich te ontfermen,
Will' dat men met één' ſlag de onſchuldigen verdrukk'
't Staat vaſt; men zal het land en gade en krooſt beſchermen;
Opdat geen vreemdeling de Vrijheid ons ontrukk';

PSALM 83. V. 10 van 't Konſtgenootſchap.
Dat ſchande hun gelaat bedekk',
En dit hen tot bekeering wekk'!

PSALM. 37. V. 1. van 't Konſtgenootſchap.
Wat onrecht, wat geweld, de trouw verdrukk'
Zij blijft niet ongewroken.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke enkelvouwdige Naamen, als *vrij van* drukk', *op de* krukk', *op dén* takk'.

VOORBEELDEN.

F. DE HAES. NAGELATEN GEDICHTEN. pag. 147.

ó Droevige Ouders, die van drukk' *het hoofd laat hangen,*

DEZELFDE. pag. 184.

Daer leeft en zweeft zij vrij van allen drukk'.

V. Wórdt de *k* ook aan 't einde dér woorden enkel mèt eene affnijding' geſchreeven?
A. Ja: dit heeft plaats.
1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-Wijſe van de wérk-woorden inwèlke de *k* enkel

Digitized by Google

kel voorkomt. Als *preeken*, *ſteeken*, *breeken*. ſchrijvende mén alsdan.

ik preek'	ik ſtink'	dat ik preek'	dat ik ſtink'
ik ſteek'	ik zink'	dat ik ſteek'	dat ik zink'
ik breek'	ik wènk'	dat ik breek'	dat ik wènk'
ik ſneek'	ik bezwijk'	dat ik ſneek'	dat ik bezwijk'
ik waak'	ik prijk'	dat ik waak'	dat ik prijk'
ik drink'	ik mérk'	dat ik drink'	dat ik mérk'
ik rook'	ik klink'	dat ik rook'	dat ik klink'
ik blink'	ik zoek'	dat ik blink'	dat ik zoek'
ik dènk'	ik ſtrijk'	dat ik dènk'	dat ik ſtrijk'
ik ſpreek'	ik maak'	dat ik ſpreek'	dat ik maak'
ik wreek'	ik ſtaak'	dat ik wreek'	dat ik ſtaak'.&c.

VOORBEELDEN.

Juffr. L. W. van MERKEN in DAVID. pag. 8.

Veel beter dat hij ſterv' dan dat die ramp mij krenk'.
Weléán dat gaat 'er door, en treff' hem eer hij't denk'.

VOLLENHOVE, in de KRUISGEZANGEN. pag. 80.

Men ſchrikk' nu voor geen donderſlagen,
Bazuin, noch ſchaal, die 's hemels wraak
Wel zevenwerf met duizent plagen
Trompet, of uitgiet, 't raak', wien 't raak'.

B. DE BOSCH. DICHTLIEVENDE VERLUSTIGINGEN pag. 78.

Dat zijne ontferming hun den dierbren vrede ſchenk'.
En zijn barmhertigheid genadig hun gedenk'.

POOTS GEDICHTEN. 1 Deel. pag. 91.

Dat toch de Zon zijns levens ſpade zink',
En hij gantſch out in 't heir der ſtarren blink'!

Hooq-

Digitized by Google

HOOGVLIET, in ABRAHAM dén AARTSVADER.

't Is beſt dat ik mij aan dat ijdel ſchijnſchoon wreek'.
En dat vernis met mijn verwoede handen breek'.

SELS. LIED van ZION pag. 116. én 151.

Men hoore hem op galmen van geruchten,
Door Syriën heen davren, dat het klink',
Opdat hij leeve in allerlei gehuchten,
En voor het oog der gantſche waereld blink'.

BREDERODE van BURMAN. pag. 44.

Vertrek in 't eind', Prinſes, met alle uwe Aſturieren
Opdat, als 't voegt, de trouw van uw belofte blijk',
Verzend ook elders ben, die zich met mijters ſieren:
Dat die gehaate ſchaar van Neêrlands bodem wijk'!

ELZEVIERS DICHTPROEVEN. pag. 27.

't Is beſt dat ik mijn ſteigren ſtaek',
Eer ik aen 't duiz'len raek'.

Zie ook TUINMANS RIJMOEFFENINGEN. pag. 327.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen. als

Maar Jeſus, vol van vriendlijk mededoogen,
Verädelt hier de zachte tegenſpraak',
Ontneemt de wolke aan held johannes oogen,
Eiſcht ootmoed in de voorgeſtelde zaak'.
SELS. LIED van ZION. pag. 87.

3. Ook in de Bijvoeglijke Naam-woorden; als

Of

Digitized by Google

Of was het kunſtvernuft van 't Ridderlijk' *penſeel,*
Met dit verſchiet nog niet voldaen in allen deel'?
F. DE HAES. Nagel. Ged. pag. 213.

Dan zij Uw' Nimph geſpitſt op 't Leerzaam', en 't Vermaaklijk'
En voeg' de Cierlijkheid, dan 't Bondig', 't Nuit' en 't Zaaklijk'.
DICHTKUNDE van BOILEAU pag. 46.

Dit heeft in dit laatſte geval alleen plaats wanneer 't lidwoordje, *het* óf *'t* voor de Bijvoeglijke Naam-woorden komt; gelijk dit élders aangemerkt wórdt.

V. Wat betékent *'k*, mèt eene affnijding' vanágter?
A. *'K* mèt eene affnijding' vanágter, is eene verkórting van 't perſoon'lijke vóórnaam-woordje *ik*; voorbeelden:

'k bén uit dén ſtamm' van Sém. | 'k zing niet voor u.
'k zal wonderen verklaaren. | 'k hèbb' niet geloogen.

Zie ook MOONEN, in zijne Spraak-konſt'. pag. 333.

Ik haat de Muiters; 'K wil hunne eedbreuk zien geſtraft,
En noem hem Landgenoot al wie mij wraak verſchaft.
'K meen, tót dien' aanſlag, geen bedekte zendelingen
Wier dienſt te langzaam werkt, in 't Britſche hof te dringen.
FEITAMA, in HENRIK dén Grooten.

Meer zal ik hier niet bijvoegen, wijl deeſe dingen aan eenieder genoeg bekend zijn.

V. Zijn 'er ook eenige gelijkluidende woorden, onder lètter K, te verklaaren?
A. ja: de vólgende.

Kaak. V. | wang. *Blóoſende* kaaken, *blóoſende wangen.*
Kaak. V. | kieuw. *De* kaak *van dén viſch'.*

Digitized by Google

Kaak. V. | ſchavótje, uitſtékje, daar mén misdaadigers op te pronk zèt. *Hij heeft op de* kaak' *geſtaan.*

Kaak. V. | zeemans-woord, ruk-wind, dwarl-wind.

Kaal. | hairloos. *Zijn hoofd is gebeel* kaal. *Dat laken is* kaal.

Kaal. | arm, géldeloos. *'t Is een* kaale *jonker.*

Kaal. | onnoſel, koel, blaauw. *Dat was een* kaal *antwoord.*

Kaalheid. V. | armoede, géldeloosheid.

Kaalheid. V. | ontblootheid, naaktheid, hairloosheid.

Kaalheid. V. | ſlégtheid, onnoſelheid. *De* kaalheid *zijner bewijſen.*

Kaap. V. | hoek lands in zee uitſteekende.

Kaap. V. | zee-rooverije. *Een ſchip tér* kaap' *uitgeruſt.*

Kaard. V. | wolkammers twelédig wérk-tuig van hout én ijſer-draad.

Kaart. V. | *land*-kaart. *Speel*-kaart.

Kalv. V. | 't jong van een koe.

Kalv. V. | dwars-ſtijl om de timmer-ſtukken te hègten: 't *Kalv van een deur-raam.*

Kalven. | kalveren; 't meervouwd van *kalv.*

Kalven. | kalveren wérpen. *De koe moet* kalven.

Kalven. | braaken, overgeeven.

Kameel. M. | een groot én ſtérk laſt-draagend dier.

Kameel. M. | zéker drijvend gevaarte, waarméde mén de oorlóg-ſcheepen over hèt Pampus brèngt.

Kanon. O. | geſchut. *Hèt* kanon *wórdt gelóſt.*

Kánon. M. | ſtille gébeden tér conſacreering' van de miſſe.

Kánon. M. | régelmaatige boeken dés ouden én nieuwen Téstaménts.

Kant. V. | ſpélde-wérk, gewérkte kant.

Kant. V. | zoom, boord, rand, zijde van iets. *Hij ſtond op de* kant' *van de ſloot'.*

Kant. | niet vol. *De wijn ſtaat* kant; *'t vat is niet vol.*

Kap. V. | hoofd-dèkſel. *De Monnik mèt zijn* kap.

Kap.

Digitized by Google

Kap. V. dak, geſpan van een kèrk. *De* kap *van de kèrk'.*

Kapél. V. gewijd kèrkje. *Hij preekte in de* kapéll'.

Kapél. V. witje. *Ik hèbb' een* kapél *gevangen.*

Kaper én *Kaaper.* zie op lètter A. pag. 10.

Kapittel. O. vergadering dér Kanonniken.

Kapittel. O. hoofd-ſtuk van een boek.

Kapje. O. kleine kap, *Zij badt een* kapje *op.*

Kapje. O. klank-téken. Die *o moet mèt een* kapje *getékend wórden.*

Kapót. V. régen-kap.

Kapót. V. régen-mantel mèt een kap.

Kapót. gebrooken. *Dat glas is* kapót.

Kapót. dood. *Die man is* kapót.

Kappen. hullen, een muts opzètten, 't hair krullen.

Kappen. hakken, houwen, hout kappen.

Kappen. een gaauwdievs-woord, betékenende *ſpreeken.*

Kapper. M. pruik-maaker, die uit kappen, uit krullen gaat.

Kapper. V. groene én kleine vrugt die in de pékel' gelègt én bij 't gebraad gegeeten wórdt.

Karakter. V. gedrukte óf geſchreevene lètter.

Karakter. O. hoedanigheid, aanzien, bediening. *Dat is een man van een groot* karakter.

Character. O. inbórſt, goede hoedanigheid. *Een man van een goed* character, *van een' goeden inbórſt'.*

Karel. een mans eigen naam. Karel *de vijvde.*

Karel. M. mans-pérſoon, *een groot* karel.

Kat. V. een huis-dier: dit woord drukt de beide geſlachten uit, zonder dezélve te bepaalen.

Kat. V. 't wijvje van dén kater. De kat *moet jongen.*

Kat. V. een ſoort van fluit-ſchip óf hèk-boot, daar maſten in gelaaden wórden.

Kat. V. paal op de kaai' geſlagen om de anker-ſtók aan vaſt te maaken.

Digitized by Google

Kat. V. ſchiet-kat, opgewórpene hoogte daar geſchut opgezèt wórdt.

Kat. V. wérp-anker óf drèg.

Katten. 't meêrvouwd van *kat.* De katten *zijn aan hèt muiſen.*

Katten. zeemans woord. Een kat óf wérp-anker langs de kabel' daar een ander anker aan vaſt is, neêrwérpen.

Katten. óf Catten, een oud duitſch Vólk, waaruit de Batavieren hunnen oorſprong hèbben.

Keel. V. boven-hals én ook de ſtrót. *Iemant bij de* keel' *grijpen.*

Keel. V. linnen-overtrèk, linnen overrók. *Gij moet hém zijn* keel *aantrèkken.*

Keeper. V. kruis-draad. De képer óf keeper van die ſérgie.

Keeper. V. ſtreep, band in de Wapenſchildkunde.

Keer. V. maal, reis. *Hij doet 't èlke* keer.

Keer. V. omloop. *De Zon heeft haar* keer *haaſt volbragt.*

Keer. V. reisje, tógtje. *Een* keer *naar Amſterdam doen.*

Keer. V. gedaante. *Die zaak zal een andere* keer *neemen.*

Keer. V. wéder-keer. *Gedaane dingen hèbben geen* keer.

Keeren. wéder-keeren. *Vroeg naar huis* keeren.

Keeren. tégenhouden. *Ik zal hém wél* keeren.

Keeren. wénden, draaiën. *De rug naar 't vuur* keeren.

Keeren. omkeeren. *Een kleed laaten* keeren.

Keeren. beſtieren. *Gód zal alles tén bèſten* keeren.

Kerven. hakken, ſnijden, kappen. *Tabak* kérven.

Kérven. barſten, ſcheuren, oprijten, *Dat laken begint te* kérven.

Keur. V. verkieſing, keuſe. *Dat ſtaat nóg aan zijn* keur'.

Keur. V. téken van de gehalte van goud én zilver.

Keuren. inzèttingen, órdonnantiën, regleménten. *De* keuren *van de ſtad.*

Keuren. toetſen. *Hèt zilver-wérk* keuren.

Keuren. oordeelen, goedvinden, achten. *Iets goed* keuren, af keuren &c.

Keu-

Digitized by Google

Keurig. keurlijk. Bij uitneemenheid fraai. *Dat is* keurig *ſits.*

Keurig. vies, te veel keus maakende. *Die vrouw is al te keurig.*

Kies. V. hoek-tand, kaauw-tand, maal-tand. *Ik hèbb' een hólle* kies.

Kieſch. vies, keurig. *Zij is zeér* kieſch *in 't eeten. Een* kieſche *ſmaak in 't leeſen hèbben.*

Kil. V. koude. *De* kil *van 't bier.*

Kil. V. ſleuf, èngte, geut, kanaal tuſſchen twé droogtens in; *van Dórtrècht vaart mén door een zeér lange* kill' *naar 't verdronken' Land, naar dén Biesboſch, naar dén Dórtſchen-waert.*

Kil. V. kom, béd van eenen ſtroom'. *Ik ging in de* kill' *viſſchen.*

Kim. V. rand, boord van een glas óf iets anders. *Een glas tót de* kimm' *vol ſchènken.*

Kim. V. Gezicht-einder; Horiſont. *De Zon is reeds boven de* kimm'.

Kim. V. een ſcheeps-timmermans woord, betékenende de kromte van de ſtéven.

Kip. V. hoen óf hèn. *Dat is eene ſchoone* kip.

Kip. V. dit zègt mén van ſtók-viſch. *Een* kip *ſtók-viſſen.*

Kit. V. groot houten vat waarin mén bier tapt.

Kit. V. blinde kroeg, mót-huis, hoer-huis. *Hij loopt altijd in die* kitt'.

Klaager M. iemant die ligt klaagt. *De* klaagers *hèbben geen nood.*

Klaager M. *Accuſativus*, vierde naamval, die mèt dén *Noemer*, *Nominativus*, overéénſtèmd. Hij hangt van 't wérk-woord af, als *Hij heeft eenen man gedood. Hij heeft eene vrouw getrouwd. Wij zagen dén koning èn de koningin.* Zie SEWEL pag. 182. Hiervan nader agter bij de Naamvallen.

Digitized by Google

Klaar. hèlder, zuiver. *Dat water, die wijn is zeêr* klaar.

Klaar. gereed, vaerdig. *Zijt gij* klaar?

Klad. V. kladde, vlék, ſpat, ſmét. *Daar is een* klad *op uw ſchrift.*

Klad. V. ruw opſtèl, ſchèts van eenen briev' óf iets anders. *Schrijv uw' briev eerſt op een* kladd'.

Klap. M. ſlag, kinnebak-ſlag. *Ik gaf hém een'* klap.

Klap. V. praat, geſnap, kinder-kal. *Dat is maar zótte* klap.

Klap. V. klèp. *Mèt de* klapp' *loopen. De Nagtwaaker mèt de* klapp'.

Klap. V. opening van een ſchuit óf wagen. *In de* klapp', *onder de* klapp' *zitten*

Klérk. M. leerling van de Roomſche Geeſtlijkheid.

Klérk. M. ſchrijv-knaap van eenen Notaris &c.

Klikken. baaten, hélpen. *Dat géld kan daar niet aan* klikken.

Klikken. verklikken, over-kraaiën, weêr-zèggen. *Gij moeſt dat niet* klikken.

Klinken. geluid geeven. *Die ſnaaren* klinken *wél.*

Klinken. binden, vaſtmaaken. *Ik zal hém aan dien boom' doen* klinken.

Klinken aanéén ſmeeden, ombuigen, *aanéén* klinken.

Kloek. lijvig, groot én dik. *Een* kloek *mans-pérſoon.*

Kloek. dapper, moedig. *Een* kloek *ſóldaat, een moedig, kloekmoedig krijgs-hèld.*

Klókken. V. 't meêrvouwd van klók. *De* klókken *wierden geluid.*

Klókken: kaakelen van de hènne. *Hoor die Hèn eens* klókken.

Klomp. M. ſtuk, brók. *Een* klomp *goud, een* klomp *aarde.*

Klomp. M. hólsblók, houten boeren ſchoen. *Hij wierp hém mèt zijnen* klomp' *naar dén kopp'.*

Klóp-ſcheen. V. ſchoenmaakers hout, daar hij zijn wérk meê klópt én de ſchoen-hielen meê glad wrijvt.

Klóp-

Digitized by Google

Klóp-ſcheen. V. dans-Meeſters zak-viöoltje.
Kluft. V. timmermans haak, rijhaak.
Kluft. V. hoop, partij, ſtamme, hórde, &c.
Kluis. O. beſlootene plaats. *Hij zit in een* kluis'.
Kluis. O. verwulftſel. *Hèt* kluis *is gebórſten, neêrgeſtórt.*
Kluis. V. kluis-gat, gat in de boeg' van 't ſchip daar de kabel door gevierd óf ingehaald wórdt.
Knaap. M. jongen. 't Is een knaap daar ik wat meê te ſtèllen hèbb'.
Knaap. M. ijſeren óf houten ſtaander daar' een kaers op gezèt wórdt.
Knap. 't geluid van iets dat breekt óf knakt. *Mèt eenen* knapp' *was 't aan ſtuk.*
Knap. V. eeten. *Dat is goede* knap, *goed eeten, goede ſpijs.*
Knap. nétjes, dat wél paſt. *Dat kleed is* knap *gemaakt.*
Knappen. opëeten, opſnappen. *Ik zal dat boutje wél* knappen.
Knappen. op 't breeken ſtaan, knakken. *Hoort gij dien ſtók wél* knappen?
Knappen. vangen, grijpen, vatten. *De Dienders zullen hèm wél* knappen.
Knik. M. hoofd-wènk. *Zij antwoordde mèt eenen* knikk', *van ja.*
Knik. M. knak, halvè breuk. *Die rótting heeft al een'* knik.
Knikken. aanknikken, toeknikken. *Ik zal hèm wél aan* knikken.
Knikken. knakken, halv breeken. *De ſtók zal knikken.*
Knip. V. knókkel-ſlag. *Een harde* knip, *een* knip *voor dèn neus'.*
Knip. V. ſlag-vénſtertje van een Duivèn-hók. *De duiv zit op de* knipp'. *De vogel is in de* knipp'.
Knippen. knókkel-ſlagen geeven. *Ik zal u voor dèn neus'* knippen.
Knippen. vangen, in de knipp' vangen. *Hij zal hèm wél* knippen.

Knip-

Digitized by Google

Knippen. mèt dén nagel' verplétten. *Een luis* knippen.
Knippen. mèt de ſchaar' ſnijden. *Wilt gij die draad eens* knippen?
Knoop. M. ſtrik. *Een* knoop *lèggen.*
Knoop. M. van eenen rókk' óf van een kamiſool.
Knoopen. 't meêrvouwd van *knoop, ſtrik. Een touw mèt* knoopen?
Knoopen. ſtrikken, ſtrikken lèggen. *Wilt gij dat eens* knoopen?
Knoopen. 't meêrvouwd van *knoop. Een rók mèt gouden* knoopen.
Knoopen. toeknoopen, vaſtmaáken. *Zijn rók* knoopen, *toe doen.*
Knóp. M. én V. uitbótting, ſcheut van eenen boom'. *Die boom ſtaat vol* knóppen.
Knóp. V. van eenen rótting', van eenen ſtoel', &c.
Knól. V. raap, bekènde aard-vrugt.
Knól. M. lompig, ſlègt, oud paerd. *'t Is een oude ſtijve* knól.
Knótten. le knótten van 't vlas plukken. 't gehékelde vlas knótten, aan knótjes óf pakjes verdeelen.
Knótten. afkappen. *Een boom* knótten.
Koekkoek. M. vogel. *De* koekkoek *noemt zijn' eigen naam als hij geluid ſlaat.*
Koekkoek. M. Winkel-luik waardoor hèt licht op de ſtóffen valt.
Koekkoek. M. hoorn-draager, man wiens vrouwtje mèt een ander heult. *Zij maakt haar man tót een'* koek-koek.
Kól. M. paerd mèt een witte vlék voor 't hoofd.
Kól. V. witte vlék voor 't hoofd van een paerd.
Kól. V. tover-hèx, óf hèks. *'t Is een oude* kól.
Kólf. zie kólv..
Kóllégie. O. vergadering, bijéénkomſt van eenige ménſchen. *Ik gaá van avond naar mijn* kóllégie. *Hèt* kóllégie *van gecommitteerde Raaden.*
Kóllégie. O. oeffen-ſchool. School daar mén de eene of andere weetenſchap, op gezètte uuren, onderwijſt.

Kólv.

Digitized by Google

Kolf. V. onderſte, zwaarſte énd van eenen ſnaphaan'.
Kólv. V. bekènd ſpeeltuig. *Hèbt gij een goede* kólv.
Kom. V. ronde én diepe ſchotel. *Een aarde* kom, *een tinne* kom, *een ſpoel* kom &c.
Kom. V. hók, plaats mèt paalen omheind, daar de ſchee-pen veilig lèggen.
Kom. kom *voort*, kom-*aan ik zal u hélpen.*
Kommer. M. zórg, verlégenheid. *'s Ménſchen leeven is vol* kommer.
Kommer. M. haaſen-drék. *Hèt is hier vol* kommer, *daar moeten hier haaſen zijn.*
Kompágnie. V. rót, bénde van Búrgers óf Sóldaaten.
Kompagnie. V. maatſchappije van koopluiden. *De Ooſt- én Weſt-Indiſche* kompagniën.
Konſt. V. behéndigheid, vinding, beleid. *De* konſt *komt de natuur te baat.*
Konſt. V. weetenſchap, *de fraaiè* konſten, *de weetenſchap-pen.*
Konſt. V. régel, wérkwijſe. Zoodanige zijn, dé Zang-konſt, *de Wis*konſt, *de Dicht*konſt *óf kunde de Réken*konſt. &c.
Konſt. V. aardigheid van eenen hond, kunſten, greepen. *Die hond kan verſcheidene* konſten.
Kooi. V. vogel-kooi, kouw. *Eende*-kooi, *ſchaaps*-kooi, &c.
Kooi. V. ſlaap-plaats op een ſchip.
Kooiën. *vogel*-kooiën, *ſchaaps*-kooiën, *Scheeps*-kooiën.
Kooiën. in ontugt leeven, hoereeren. *Zij* kooiën *ſaa-men.*
Kooiën. drukkers woord; *kórte ſluit-houtjes om de vórmen toe te* kooiën.
Kool. V. bekènd moes-gewas. *Roode*-kool, *bloem*-kool. &c.
Kool. V. *vuur*-kool, *turv*-kool, *houts*-kool, *ſteen*-kool. &c.
Kooper. M. iemant die koopt.
Koper. O. bekènd metaal. *Een* kóper *bèkken.*

Kóp. M. hoofd van dieren. *Een óssen*-kóp.
Kóp. M. drink-kóp, schaal.
Kop. V. zékere kleine ronde maat. *Een* kóp *érwten.*
Kíp. V. laat, aderlaat-kóp, dóp óf glas, tuig dat mèt brandende kaersjes óf vlammend wérk op de huid gezèt wórdt om 't bloed af te trèkken.
Kóppen. 't meêrvouwd van *kóp.* Hoofden, schaalen, maaten.
Kórnét. M. ruiter-vaandrig.
Kórnét. V. vrouwe kamer muts.
Kóst. V. spijs, mond-kóst, lijvtógt, onderhoud, spijs én drank.
Kóst. géld, is waerdig. *Dat goed* kóst *een gulden.*
Kóslen. te staan komen, gélden. *Dat Laken zal wél zès gulden* kósten.
Kósten. onkósten, verschootene pènningen. *De reis*-kósten *betaalen.*
Kraaken. gerais maaken. *Hoor dien wagen eens* kraaken.
Kraaken. aanstukken bijten. *Nooten* kraaken.
Kraaken. verzwakken, de gesondheid bederven. *Al dien arbeid zal u* kraaken.
Kraaken. is een boertig woord én betékent verslinden, inslokken. *Ik zal dat boutje nóg wél* kraaken.
Kraam. V. markt-kraam op de kèrmiss'.
Kraam. V. kinder-bèd. *Die vrouw is in de* kraam'.
Kraan. V. kraan-vogel.
Kraan. V. wérktuig om lasten op te tillen.
Kraan. V. tap, om in een vat óf in een tonn' te steeken. *Een bierkraan. De* Kraan *van de pomp'*
Krab. V. bekènde zee én rivier visch.
Krab. V. schrab. *Zij gav hém een* krab *in zijn gezigt.*
Krabben. oprijten mèt de nagels. *De kat zal u* krabben.
Krabben. mèt de nagels over 't vél wrijven om de jeukte.
Krassen. schraapen. *Mèt een més* krassen.
Krassen. schreeuwen als de Raavens doen.

Krcet.

Digitized by Google

Kreet. van krijten, huilen, weenen. *Hij* kreet *als een kind.*

Kreet. V. schérp geroep. *Ik hoorde een náára* kreet.

Kreiten. én *krijten.* Zie bij Lètter Y.

Kroon. V. koninklijk hoofd-cieraad.

Kroon. V. géld-ſtuk. *Franſche* kroon. *Hóllandſche* kroon.

Krooſt. O. eende krooſt, groene blaadjes op 't water.

Krooſt. O. de kóp, 't hart, de léver, de maag én de pooten eener ganze.

Krooſt. O. kinderen, nageſlacht.

Kruid. O. gras, groente. *Hèt* kruid *dés vélds.*

Kruid. O. ſpecerije. *Daar is te veel* kruid *in de Wórſt.*

Kruk. V. ſoort van mik óf ſtók daar een kreupelen op rúſt.

Kruk. M. ſlégt Arbeider.

Kruk. V. handvat van eenen ſlijp-ſteen.

Krukken. mèt krukken gaan.

Krukken. ſukkelen.

Krul. V. hair-krul.

Krul. V. ſchaavſel van een plank.

Krijgen. oorlogen, krijg voeren.

Krijgen. bekomen, ontvangen. *Ik zal dat géld wél* krijgen.

Krijten. én *kreiten.* Zie Lètter Y.

Kuipen. vaten mèt hoepels belèggen, &c.

Kuipen. onder de hand wérken, heimelijk wérken om een ampt te bekomen.

Kuſſen. zoenen, wang-drukken. *Laat ik u eens* kuſſen.

Kuſſen. O. zagte én buigſaame ſoort van zak op een' ſtoel. *Geef mij een* kuſſen, *die ſtoel is zoo hard.*

Kuur. V. aaperije, grap, gril, póts. *Dat was een malle* kuur.

Kuur. V. geneeſing. *Die Chirurgijn (wond-heeler) heeft daar een ſchoone* kuur *gedaan.*

Digitized by Google

L.

V. Watvoor woorden wórden mèt *l* geſpéld?
A. De vólgende.

lach	laken	landgenoot	él
laars	lampét	ledikant	bèl
lak	lamprei	lédemaat	lél
land	laſter	leedweeſen	wél
lans	latijn	leeuwerik	ſpél
lap	lavas	leuningſtoel	dol
laſch	ladder	lidtéken	dól
laſt	léli	ligtekooi	vol
lat	leere	lijvtrawant	ból, &c.

V. In watvoor woorden wórdt de *l* verdubbeld?
A. De *l* wórdt verdubbeld in de vólgende woorden,

ſpéllen	tèllen	kallen	drallen
éllen	zwèllen	mallen	ſchollen
bèllen.	véllen	hèllen	knóllen
bóllen.	tóllen	ſchèllen	ſmullen, &c.

V. Moet een woord dat in 't ènkelvouwd ééne *l* heeft in 't meêrvouwd altijd de *l* verdubbelen?
A. Dit gaat dóór in zulke woorden, inwèlke de *l* in 't ènkelvouwd agter eene vocaal' komt; als in

ból	bóllen	bël	bèllen
hól	hóllen	bil	billen
él.	éllen	ſchil	ſchillen, &c.

Maar niet wanneer de *l* in een ènkelvouwdig woord agter twé vocaalen komt; als in

kool

Digitized by Google

kool	koolen	riöel	riöelen
zool	zoolen	ſteel	ſteelen.
ſchool	ſchoolen	ik dool'	wij doolen

uitzondering. *Heil, heilloos. Breidel, breidelloos. Ziel, zielloos.*

V. Wórdt de *l* aan 't einde dér woorden ook niet verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven?

A. De *l* wórdt verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven.

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende én in dien dér Bijvoegende wijſe van de wérk-woorden *tèllen, kwèllen*, &c. als

ik ſpéll'	ik kwèll'	dat ik ſpéll'	dat ik kwèll'
ik tèll'	ik vertèll'	dat ik tèll'	dat ik vertèll'
ik ſpill'	ik bedill'	dat ik ſpill'	dat ik ſpéll'
ik vall'	ik verſpill'	dat ik vall'	dat ik verſpill'
ik trill'	ik verſchill'	dat ik trill'	dat ik verſchill', &c.

VOORBEELDEN.

maar 't geregt zig liever hell'
Tot maatigheit, dan al te ſtraf een vonnis vell'.
VONDELS PALAMEDES. pag. 59.

Op dat God nederdaale, als 't oogmerk van mijn wil,
Niet met mijn vaders keuze en achtbren raad verſchill'.
SELS. VERB. der GEN. pag. 12.

Wend voor, opdat men 't recht der Franſche kroon herſtell',
FEITAMA in HENRIK.

Digitized by Google

Of vier en staal in noodt hem dienstig vall'
Zijn raat is nut, nootwendig overal.
VOLLENHOVE in de TROOSTZANGEN. pag. 285.

Dat ge eindlijk, meer bedaard, de bulk des staats wilt stieren.
Eer zij ten gronde gaa door onbedacht beval.
Maar onze vrijheid wil (men spreekt als Batavieren)
Dat kracht van mannetaal ons smeeken vergezell'.
BREDERODE van BURMAN.

Zie ook MOONEN, in zijne spraak-konst'. pag. 335. TUINMANS RIJMOEFFENINGEN, pag. 83.

2. Aan 't einde van manlijke én vrouwlijke enkelvouwdige naamen, in den twéden, dérden óf zèsden Naamvall' staande; als

Gelijk de vlam van de *onuitbluschbre* hell'
SELS. LIED van ZION. pag. 78.

Zoo draait 't alles om den diämanten spill'
Van *'sHoogsten Hemelraat, en zijn* volmaakten will':
HOOGVLIET. in ABRAHAM. p. 76.

Mijn veder zal
In steé van gall',
Van liefde honing, vloeijen.
TIJDWINST 1 Deel. pag. 4.

In 't recht van 't waar geloof, mijn liefde ten gevall'.
Tot dat men bij 't voldoen, het handschrift scheuren zal.
DEZELFDE. pag. 220.

In zijnen hoogen wall'

KORTEBRANT.

Nu

Digitized by Google

Nu spoed zich Abraham eer d'ongestalte aan 't wassen,
Hem mogt in 't schikken van zijn' laatsten will' *verrassen.*
HOOGVLIET. pag. 275.

Toen muitzucht vloog in 't aanzicht van mijn' will',
SELS. LIED van ZION. pag. 214. ook 240.

Terwijl het kind, de bloed borge aller menschen
Gods hoog bevel en wijsheid ten gevall'
Volvaerdig, in het teder zegenwenschen,
Zijn zuiver bloed ter handgift' geeven zal.
SELS. LIED van ZION. pag. 62.

Met zijn zilveren well'
ANTONIDES YSTROOM. pag. 81.

3. Agter 't woordje *all'*, zijnde eene verkórting van *alle*,

VOORBEELDEN.

God kent hunn' weg en essent all' *hun paên,*
Maar boosheid zal op 't godloos spoor vergaan.
Ps. 2. van 't KONSTGENOOTSCHAP.

Tot zes geschenken voor zes zoonen, die hij teelde
Bij schoone Ketura, all' *kloek en sterk van leest.*
HOOGVLIET.

V. Wórdt de *l* ook aan hèt einde dér woorden ènkel én mèt eene afsnijding' geschreeven?
A. Ja:

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende - én in dien dér Bijvoegende wijse, van de wérk-woorden *bedoelen gevoelen*, &c.

ik

ik verveel'	ik dwaal'	dat ik verveel'	dat ik dwaal'
ik deel'	ik ſpeel'	dat ik deel'	dat ik ſpeel'
ik bedoel'	ik dool'	dat ik bedoel'	dat ik dool'
ik gevoel'	ik peil'	dat ik gevoel'	dat ik peil'
ik maal'	ik zeil'	dat ik maal'	dat ik zeil'
ik zégepraal'	ik ſteel'	dat ik zégepraal'	dat ik ſteel'
ik daal'	ik ſpoel'	dat ik daal'	dat ik ſpoel'
ik beſtraal'	ik woel'	dat ik beſtraal'	dat ik woel'
ik haal'	ik heel'	dat ik haal'	dat ik heel', &c.

VOORBEELDEN.

Hoe helder ſtraald zijn deugd ons Nederland in de oogen,
't Zij zijn medoogendheid zijns volks elende maal',
't Zij hij in 't heetſte vuur der burgeroorelogen,
't Verdrukt Geloof ten troost, beldhaftig zegepraal'!
Mej. L. W. van MERKEN. op dén HENR. van FEITAMA.

Begeert gij, dat uw ſtuk ſteeds vleije en nooit verveel',
Steld dan een' Held ten toon in wiens belang ik deel'.
DICHTK. van BOILEAU.

Maar dat vrouw Juno's haat Eneas val bedoel',
En Troijens overſchot op zee haar wraak gevoel'.
DEZELFDE.

Dat 's Heeren zegen op u daal'
Zijn gunſt uit Sion u beſtraal'!
Ps. 134, v. 3. van 't Konſtgen.

In 't eind zegt Faraõ: 'k wil dat men andermaal
Naar Goze trekke, en hier die ſchoone Sara haal'.
HOOGVLIET.

Ver-

Verbeelt, op dat uw oog niet dwaal'.
U 't ſchoonſte licht, den ſterkſten ſtraal
Van Godts gezicht en alziende oogen.
VOLLENHOVE, in de WEKZANGEN. pag. 394.

Op dat de moede geeſt zijn' moed en kracht herhaal'
Acht hij 't noodzaakelijk den taaijen boog te ontſpannen,
Mits de eedle godsvrucht zijn verluſtiging bepaal'.
B. DE BOSCH. DICHTL. VERLUST. pag. 270.

Op dat hij in geen roekloos vonnis dwaal'.
SELS. LIED. van ZIÖN. pag. 247.

2. Aan 't einde van manlijke óf vrouwlijke enkelvouwdige naamen, in dén twéden, dérden óf zèsden Naamvall' ſtaande;

VOORBEELDEN.

Wie toonde in onze Taal', *die voor geen Taal moet wijken,*
Meer ſierlijkheid dan hij in hoogverheven ſtijl'?
Hij, die zijn ſnaaren kon met kracht van reden ſtrijken,
Wiens vaerzen zijn beſchaafd met HOOFDS en VONDELS vijl'?
W. VAN DER JAGT. Lijkdicht op HOOGVLIET.

Dikwils voor den guichelſtoel'
Jok-en ſpotluſt ſtond ten doel'.
F. de HAES.

Nader zal 't blijken uit de vólgende voorbeelden.

Tén dérdemaal'
In dén kuil' *dér leeuwen*
In de weegſchaal'
Uit dén hémel'

Tén vierdemaal'
In eigen Taal'
Op dén richterſtoel'
In Neêrlands eigen taal', &c.

Digitized by Google

V. Watvoor woorden van gelijken uitgang ſtaan ons hier te verklaaren ?
A. De vólgende.

Laad.	én *Laat.* Zie Lètter D. pag. 115.
Laag.	niet hoog. *Die ſtoel is te* laag.
Laag. V.	rije. *Een* laag *ſteenen. Een* laag *geſchut.*
Laag. V.	laage, hinderlaag.
Laaken.	én *laken*, zie lètter. A.
Laaten.	niet doen. *Wilt gij dat* laaten?
Laaten.	doen. *Iemant* laaten *ombrèngen, een huis* laaten *bouwen.* Dit woord heeft zeêr veele betékeniſſen.
Laaten.	aderlaaten, bloed laaten. *Ik zal mij aanſtonds doen* laaten.
Lach. M.	én *lag.* Zie lètter *C.* pag. 106.
Lak. O.	zégel-lak, brieve-lak.
Lak. M.	verwijt, klad. *Iemant een* lak *op dén halze wérpen.*
Lam. O.	jong-geboren ſchaap.
Lam.	ſtijv, ſtram, verſtijvd, beroerd. *Zijn eene hand is* lam.
Land. O.	oord, gewèſt, landſtreek, gedeelte van de waereld. *Frankrijk is een ſchoon* Land.
Land. O.	land-goed, bouw-land, teel-land. *Die Boer beeft een hoope* Land, *landerijën.*
Land. O.	geen zee. *Op land reiſen. Van* Land *afvaaren.*
Landen.	't meêrvouwd van *Land. Ik zal all' die* Landen *gaan bezoeken.*
Landen.	aanlanden. *Wij zullen aan die kuſt tragten* te landen.
Lang.	niet kórt. *In dén Zomer' zijn de dagen* lang.
Lang.	langen tijd. *Dat is* lang *te vooren geſchied. Hoe* lang *hèbt-gij daar geweeſt?*

Lan-

Digitized by Google

Langen. lèngen, langer wórden. *De dagen beginnen te* langen.

Langen. geeven. *Iemant drinken* langen.

Las. van leesen. *Hij* las *in den bijbel.*

Lasch. V. ſtrook. *Daar moet een* lasch *in gezèt wórden.*

Lasch. V. lies. *In de* lasch' *gekwètst wórden.* Zie ook pag. 108.

Last. V. vragt, laading. *Dat ſchip heeft de* laſt, *heeft zijn laading.*

Last. O. van koorn &c. is 27 mudden; van haring 14 ton; van teer 12 ton; van brandewijn 5 ſtukken.

Last. O. van de grootte dér ſcheepen ſpreekende, is 4000 ℔ gewigt.

Last. M. bevél. *Ik moet mijn'* laſt *vólgen.*

Laſten. ſchattingen. *De ſtads* laſten *betaalen.*

Laſten. beveelen, laſt geeven. *Wij* laſten *hiermède álle onze getrouwe Onderdaanen.* (zoo ſpreekt de Overigheid)

Léder. V. leêr, ladder.

Léder. O. leêr, gedroogde vèllen. Zie Leêr.

Lédig. leeg, niet vol. *Die kan is* lédig.

Lédig. niet wérkſaam. *Dat is een* lédig *ménſch.*

Lédig. dat niet gebruikt wórdt. *Een* lédig *érv, een* lédige *akker.*

Leedt. van lijden. *Hij* leedt *veel ongemak.*

Leed. ongelijk, ongemak, ſmaad. *Dat zal u geen* leed *doen. Iemants* leed *wreeken.*

Leed. droefheid, ſmart. *Dat verlies is haar zeér* leed, *verwèkt haar veel* leed, *veel droefheid.*

Leén. is léden. *Ik beevde door all' mijn* leên.

Leen. O. érv-bezit. *Dat land is tót een* leen *verhéven.*

Leening. V. géld-leening, verſchieting. *De bank van* Leening'.

Leening. V. bezólding, week-géld, ſóldij dér ſóldaaten.

Leep. leep-vogig, oogdragtig. *Zij heeft een* leep *gezigt.*

Leep. doortrapt, loos, bedrieglijk, doorsleepen. *'t Is een* leep *wijv, een* leepe *kaerl.*

Leêr. O. bereide huid. *Van watvoor* leêr *laat gij uwe schoenen maaken?*

Leêr. V. léder, ladder. *Omdat hij in 't steelen, de* leêr *gehouden heeft, moet hij nu op de* leêr' *klimmen.* (*hangen*)

Leer. V. leering. *De* leer *dèr Apóstelen, de* leer *dès Evangéliums.*

Leeren. dat van leêr is. *Een* leeren *óf léderen górdel.*

Leeren. onderwijsen. *Iemant iets* leeren.

Leeren. iets van een ander leeren. *Zij* leeren *alle de Fransche taal van dien Meester.*

Leest. V. schoen-vórm. *Die schoenen zijn te naauw, zij moeten nóg eens op de* leest'

Leest. V. gestalte. *Zij is wélgemaakt én schoon van* leest'.

Leest. V. dikte onder dén voet' van 't paerd, waardoor 't komt te hinken.

Legaat. O. téstaméntaire gift, gift bij uiterslen wille aan iemant gemaakt.

Legaat. M. paussélijken Gezant.

Léger. O. heir, Armée. *Een talrijk* léger *op de been' brèngen.*

Léger. O. bèdstéde, rust-plaats. *David doornattede zijn* léger *mèt zijne traanen.*

Leinen. én *lijnen*, zie lètter IJ. Zoo ook *leiden* én *lijden.*

Lèk. O. opening in de huid van 't schip, waardoor hèt water in 't ruim komt.

Lèk. V. de Lèk, een tak van dén *Rhijn'*.

Léfschen. blusschen, léssen. *Dén brand* léfschen, *dén dórst* léfschen.

Léssen. de kinderen goede léssen geeven. Zie ook pag. 107.

Lètteren. mèt lètters mérken. *Neusdoeken* lètteren.

Lètteren. 't meêrvouwd van lètter. *De* lètteren *leeren.*

Lèt-

Digitized by Google

Lètteren. weetenſchappen. *Hij ſtudeert in de* Lètteren, *tót een' Rèchts-én Taal-geleerden.*

Licht. én *ligt*, zie Lètter C. pag. 106.

Lied. O. gezang. *Dat is een fraai* Lied.

Liet. van *laaten*. *Hij* liet *'er zijn ſtók ſtaan.*

Ligt. niet zwaar. *Die vragt is* ligt.

Ligt. gemakk'lijk. *Dat is* ligt *te doen.*

Ligt. ligtelijk, miſſchien. Ligt *komt hij wél aanſtonds weér.*

Ligt. ligtvaerdig, van een ſlégt gedrag. *Die jongeling, dat meisje is wat* ligt.

Lichten. dag wórden. *Hèt begint te* lichten.

Lichten. voorlichten mèt eene kaerſſ', dén wèg wijſen.

Ligten. ligter maaken. *Een ſchip* ligten, *voor een gedeelte ontlaaden.*

Ligten. optillen, hijſſen. *Hèt anker* ligten. *Iemant uit hèt bèd* ligten.

Ligter. vergelijking van *ligt*, niet zwaar. *'t Zilver is* ligter *dan 't goud.*

Ligter. M. bekènd ſchip, dienende om grootere ſcheepen voor een gedeelte tē ontlaaden.

Linie. V. rije. *De ſóldaaten ſtonden in eene* Linie.

Linie. V. middaglijn, plaats van de waereld daar de Zon op dén middag' régt néder ſchijnt.

Linie. V. geſlacht-Lijſt, afkomelingſchap.

Lis. V. lits, luts, gat daar een knoop door gaat. *Wilt gij een* lis *in dat touw knoopen?*

Lis. O. lies. Bekènd water-gewas.

Lób. én *lóg*. Zie lètter C. pag. 107.

Loot. O. halv once. *Een* loot *kóffi.*

Lood. O. óf *loot*, weekſt én ſlégts metaal. *Dat is zoo zwaar* als *Lood.*

Looſ. zie loov.

Looz. van liegen. *Ik zeide hèm dat hij 't* loog.

Loog. V. zéker ſchuur-water. *Mèt* loog *ſchuuren.*

Loop. M. vaart, drift van een ménſch, van eene rivier'

Digitized by Google

&c. *iemant in zijnen* loop' *ſtuiten. Iets* in dén loop' *laaten.* Mén zègt niet *in de loop laaten*, maar *in dén loop laaten*; want *loop* is hier geene verkórting van *loopen*, gelijk dit plaats heeft bij *op de been'*, *in de wapen'*, *onder de voet'*.

Loop. V. 't voornaamſte ſtuk van eenen ſnaphaan', &c.

Loot. O. óf *lood.* Zie boven.

Loot. V. afzètſel, rank, ſcheut van eenen Wijngaard'.

Loots. M. bootsman die de ſcheepen uit- én in de haven brèngt. *Wij kreegen de* Loots *aan boord.*

Loots. V. gebouw van planken.

Loov. moede. *Ik bén zoo* loov. Zoo zègt mén in Noord-hólland.

Loov. V. boom-bladeren, groente. *Hèt* loov *begint te verdórren.*

Looven. prijſen, roemen. *Gód* looven *én danken.*

Looven. eiſſchen, op prijs ſtèllen. *Zijn goed te veel* looven.

Lós. onzéker, ongeſtadig, veränderlijk, niet vaſt, lichtvaerdig, wiſpeltuurig, ongerégeld, ontſlagen, ontlaaden. &c.

Lót. O. nood-geval, ſchik-lót, looting, kans-ſpél. *Hèt* lót *is hém gunſtig.*

Lót. O. ſcheut van eenen boom' óf van eene plant'.

Lucht. én *lugt.* Zie lètter C. pag. 107.

Luiden. lieden, ménſchen. *Dat zijn braave* luiden.

Luiden. de klók luiden.

Luiden. behèlzen, inhouden. *Hoe* luiden *die Plakkaaten?*

Luik. O. een ſtad in 't Prinsdom van dien naam'.

Luik. V. glaſe luik, houte vénſter van binnen tégen de glaſen.

Lul. V. pijp-kan daar de kinderen uit drinken.

Lul. V. de kluiv-fók van een ſchip. *Haal de* lul *in.*

Lijden. én *leiden.* Zie lètter IJ.

Lijk

Digitized by Google

Lijk. O. een dood ligchaam. *Daar is een lijk in dat huis.*
Lijk. V. rand van 't zeil.
Lijken. doode ligchaamen.
Lijken. randen van 't zeil. *Hèt zeil is uit de* lijken *gewaaid.*
Lijken. gélijken. *Op iemant, na iemant* lijken.
Lijn. V. touw daar een ſchip meê voortgetrokken wórdt.
Lijn. V. linie, ſtreep. *Dat is zo régt als een* Lijn.
Lijnen. én *leinen.* Zie lètter IJ.
Lijſt. V. naam-lijſt, naam-ról. *Uw naam is niet op de* lijſt.
Lijſt. V. rand. *De* lijſt *van eenen Spiegel.*

M.

V. Watvoor woorden wórden mèt *m* geſpéld?
A. Mèt *m* wórden geſpéld, de vólgende woorden,

man
mal
malie
mand
mark
markt
mars
mat
mèlk
mérg
mérk
més
mèſt
mond
moord
móp
móſt
muts
muis
munt
mug
mouw
muil
mijt
mijl
mijn
mof
maagdom
maaltijd
maanlicht
maat-klank
manſchap
manſlag
manbaar
marmer
metaal
meloen
middel
misbruik
miskraam
moedwil
miſt-hoop
moeras
molik
mond-kóſt
monſter
moord-priem
mórgen
móſterd
mudde
muskaat
muskus
mutſaard
muſiek
mijter
maagdepalm
maatſchappije.
madelief
magaſijn
majeſteit
mantelkoord
middellijn
middelmaat
middelpunt

mid-

middernagt	monniken	minderheid	ménsch'lijkheid
middelrif	mórgenstond	maat-gezang.	magerheid
mond-gesprék	muisenèst	magteloos.	manteltje
moordenaar	minnenijd	maatigheid	mannetje.

V. In watvoor woorden wórdt de *m* verdubbeld ?
A. De *m* wórdt verdubbeld in de vólgende woorden.

ammon	lammeren	verstommen	zwèmmen
klimmen	mammon	slimmer	vlammen
nimmer	stammen	stèmmen	wimmen
nimmermeêr	vermommen	tèmmen	trommen &c.

V. Hoe klinkt de *m* aan 't einde dér woorden?
A. De *m* wórdt; aan 't einde dér woorden mèt eene sluiting' van dén mond uitgesprooken. Als *Bisdom*, *Kristendom*, *Heidendom*, *Heiligdom*, *Hértógdom*, *Joodendom*, *Ménschdom*, *Pausdom*, *Vórstendom*, *Prinsdom*, *Koningdom*, *Hoerendom*, &c. Deese én dergelijke woorden, die eenig ámpt, eenige bestiering óf gemeenschap betékenen, zijn altijd *onzijdig*.

Manlyk intégendeel zijn de geene die dén staat, de magt óf gestèldheid van iets verbeelden. Als *eigendom*, *maagdom*, *ouderdom*, *vrijdom*, *wasdom*, *weedom*, &c.
Een woord dat in *dom* eindigt begint nooit mèt hèt voorzètsel *ver*, als *vergodendom*. Huidecoper. pag. 417.

V. Wórdt zij aan 't einde van sommige woorden ook verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven?
A. ja zij wórdt verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende wijse van de wérk-woorden *klimmen*, *klèmmen*, &c, als

ik

Digitized by Google

ik klimm'	ik tèmm'	dat ik klimm'	dat ik tèmm'
ik klèmm'	ik vermomm'	dat ik klèmm'	dat ik vermomm'
ik ſtèmm'	ik verſtomm'	dat ik ſtèmm'	dat ik verſtomm'
ik zwèmm'	ik ontvlamm'	dat ik zwèmm'	dat ik ontvlamm'

VOORBEELDEN.

Wie graag op rijkdom vlamm'.
VOLLENHOVE in de TROOSTZANGEN. pag. 280.

Schets dan, ik ſtemm' *het toe, de Helden ſterk verliefd,*
Maar ſteltze mij niet voor als Herders, laf doorgriefd.
DICHTK. van BOILEAU.

Wat meeſt haar hart beklemm'.
VOLLENHOVE in de MENGELZ. pag. 466.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke óf vrouwlijke ènkelvouwdige naamen, als daar is, *in dien ſtamm'*, *mèt een vlamm'*, *door de ſtèmm'*, *door een' droomm'*, &c.

VOORBEELDEN.

Dit Haerlemſch oud geſlacht werd KOSTER *bijgenaemt,*
Naer 't Koſterämpt, dat om zijne inkomſt' was befaemt,
En erflijk in dien ſtamm', *van ouds af, was gebleeven;*
KORTEBRANTS, lof der DRUKKUNST'.

Hij blaekt de zielen, met een vlamm'
Van Godsminn', *door zijn Kunſt vermogen.*
P. LEUTER op HOOGVLIET.

Haar achtbre Bruidegom, haar Jozef, door de ſtemm'
Des Engels overreed,
SELS VERBOND DER GENADE. pag. 20.

Digitized by Google

Opdat men, daar mijn hoop', mijn hart zou breeken,
Mijn troeteling verſchuile voor mijn ſtemm'?
DEZELFDE pag. 70. 75. 181. &c.

De Zon klom uit de Zee en blaakte de uchtend kimm',
Maria riep verheugd, geduchte Godheid klim,
DEZELFDE in 't VERBOND der GEN. pag. 33.

In de onnagaanbre ſomm'.
TIJDWINST in LEDIGE UUREN. I D. pag. 37.

't Was avont, en de Zon, gehult met gout en ſtralen,
Scheen thans te Berſeba ter weſt-kimm' *in te dalen.*
HOOGVLIET in ABRAHAM.

V. Wórdt de *m* ook ſomtijds aan 't einde dér woorden enkel mèt eene affnijding' geſchreeven?
A. Ja; dit geſchied,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende- én in dien dér Bijvoegende-wijſe van de wérkwoorden *ſchroomen, droomen, roemen, noemen*, &c. als

ik roem'	ik kom'	dat ik roem'	dat ik kom'
ik noem'	ik ſchaam' mij	dat ik noem'	dat ik mij ſchaam'
ik droom'	ik ſtroom'	dat ik droom'	dat ik ſtroom'
ik ſchroom'	ik riem'	dat ik ſchroom'	dat ik riem'
ik praam'	ik priem'	dat ik praam'	dat ik priem'
ik raam'	ik boom'	dat ik raam'	dat ik boom'
ik vórm'	ik ſchèrm'	dat ik vórm'	dat ik ſchèrm'.

VOORBEELDÈN.

Dat vrij 't ondankbaar volk mijn loozen vijand roem'
En, voor de laatſtemaal, hem 's Lands verloſſer noem'.
Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 166.

Ver-

Digitized by Google

Verlos m', *opdat mijn ziel u* roem'
En u haar' God, *haar' ſchutsheer* noem'.
Pſ. 142. vs. 7. van 't KONST-GEN.

Dat ſteeds ter helft' uw's Vaers de zin door 't woord verdeeld,
Een midden ſnede vorm'.
DICHTK. van BOILEAU.

En zeggen: *dat uw Heer hier zelf uit vrijën* kom'.
HOOGVLIET.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen;

VOORBEELD.

— — — *beveelt hunn' grooten naem*
En werken, *rijk van geeſt'*, aen de onvermoeide Faem'
KORTEBRANT.

V. Wat betékent de *m'* mèt eene affnijding' van vooren?
A. De *m'* mèt eene affnijding' van vooren, is eene verkórting van 't voornaam-woordje *me* óf *mij*, bij voorbeeld.

Mijn vijänd heeft m' *een kuil bereid*;
Zijn liſt heeft mij een net geſpreid:
Pſ. 9. v. 15. van 't KONST-GEN. ook Pſ. 13. v. 3. én Pſ. 17. v. 4.

V. Hoe moet mén de *m*, aan 't einde dér woorden, uitſpreeken?
A. Mén moet én mén kan de *m*, aan 't einde dér woorden, niet anders dan mèt eene fluiting' van dén mond', uitſpreeken, als *ik kwam*, *ik klom*, &c.
V. Zijn 'er ook onder Lètter *m*, eenige gelijkluidende woorden te verklaaren?
A. Ja: de vólgende.

Digitized by Google

Maal. V. reis, wérv. *De eerſte*-maal *dat ik hèm zag.*
Maal. O. maaltijd. *Wij hèbben een goed* maal *gedaan.*
Maal. V. valies van eenen Póſt-boden.
Maanen. 't hals-hair dér Paerden.
Maanen. invórderen, eiſſchen. *Iemant om géld* maanen.
Maar. betékent een onderſcheid óf tégenſtèlling. *Ik zal 't hèm wél zèggen*, maar *bij zal 't niet doen.*
Maar. is *ſlégts. Hèt is* maar *om te lagchèn. Zij is* maar *zèſtien Jaaren oud.*
Maar. is ook *mits. Als gij* maar *zwijgt.*
Maar. V. óf maare, is tijdling. *Een blijde* maar.
Maas. V. ſteek van een viſch-nèt.
Maas. V. de maas. Een voornaame Rivier dér Néderlanden.
Maat. M. makker. *Ieder Matroos heeft zijn* maat.
Maat. V. 't geen de uitgeſtrèktheid, 't begrip, dén inhoud van iets bepaald. *Een koorn*-maat, &c.
Maat. V. zang-maat óf régel *De* maat *ſlaan.*
Mal. gék, zót, niet wijs. *Die kaerl is* mal.
Mal. O. modél daar kogels naar gegooten wórden.
Mangel. O. gebrék. *Bij* mangel *van géld, bleev 't wérk onvoltooid.*
Mangel. V. wérk-tuig om 't linnen glad te mangelen.
Manſchap. V. man-vólk, ſóldaaten, krijgs-vólk. *Daar is veel vérſche* manſchap *in 't léger aangekomen.*
Manſchap. V. leenhouders dienſt. *Zijnen Heere hulde én* manſchap *belooven.*
Mans-oir. M. manlijk kind, manlijke ſpruit.
Mans-oir. M. haſel-wórtel.
Mars. M. de Oorlógs-Gód.
Mars. V. plat, boven aan de maſt' dér ſcheepen. *Naar de* marſſ' *klimmen.*
Mars. V. kraamers mars óf bén. *Die kraamer heeft allerlei fraaijigheid in zijn* marſſ'.

Mars-

Digitized by Google

Mars. V. marsch, optógt, gang van Krijgs-vólk. *Hèt Léger is op* marsch.

Mat. van meeten. *Hij* mat *de lèngte van 't laken.*

Mat. afgesloovd, vermoeid. *Moede én* mat *zijn.*

Mat. zonder glans. Mat *goud.*

Mat. V. *de* mat *van dén stoel', de vloer*-mat, *kamer*-matten.

Méde. V. mee, drank van water én honig.

Méde. meê, mèt, benévens. *Gaa* méde, *gij spót 'er* méde, *ik kom' daar* méde, *aanstonds.*

Meér. *comparativus*, meerder. *Hij heeft* meêr *verstand dan zijn broeder.*

Meér. meir, groote water-plas. *Hèt Haarlémmer* meêr.

Meiden. én mijden. Zie Lètter IJ.

Mércurius. V. jaar-schrift, daar tijdingen in beschreeven zijn.

Mércurius. M de bode dér Goden.

Mércurius. V. kwikzilver, kwik.

Mérken. tékenen; *De goederen* mérken. *Lakens* mérken.

Mérken. gewaar wórden, bemérken. *Niemant zal dat'* mérken.

Middel. M. middel-lijv. *Hij vattede hém om dén* middel'.

Middel. O. wérk-middel, wérk-tuig. *Is 'er dan geen* middel *om dat te weeten?*

Mild. goed-geevs, édelmoedig, niet karig. *De winnende hand is* mild. Zie ook Lètter D. pag. 113.

Milt. V. voornaam ingewand van dén ménsch'. *De* milt *steekt mij.*

Min. V. lievde, genégenheid, hartstógt. *Galaté de* min *heeft vlérken.*

Min. V. minne, minnemoeder. *Geev hèt kind aan de* minn'.

Min. minder. *Tien gulden*, min *vijv stuivers.*

Minuut. V. minuit. Zèstigste deel van een uur.

Digitized by Google

Minuut. V. geſchrift van eenen Notaris.
Mis. V. jaarmarkt, kèrmis in Duitſchland.
Mis. V. miſſe. *De Roomſche* mis.
Mishaagen. kwalijk gevallen. *Zal u dat ook* mishaagen?
Mishaagen. O. leedweeſen, berouw, *Een* mishaagen *over de zonden hebben.*
Miſſelijk. ongedaan. *Die man ziet 'er* miſſelijk *uit.*
Miſſelijk. ſlaauw, ziekelijk, walgelijk. *Ik bèn zoo* miſſelijk.
Misſtal. M. gebrék. *Dat woord brèngt een* misſtal *in 't gedicht.*
Miſſtal. M. ſtal daar miſt in is.
Miſt. V. mèst, paerde én koe-drék mèt ſtroô vermèngd.
Miſt. M. nével, verdikte lucht. *Dat was een zwaare* miſt.
Miſtrouwen. mis-vertrouwen, kwaad vermoeden. Zijne dieſtboden miſtrouwen.
Miſtrouwen. O. wantrouw, agterdógt. *Iemant réden van* mistrouwen *geeven.*
Miſtrouwen. een ſlégt huwelijk, een ongelijke écht aangaan. *Dat Meisje zal zig* miſtrouwen.
Moed. M. moedigheid, dapperheid. *Een hèlden*-moed.
Moed. M. hoope. *Ik geev' dén* moed *verlooren.*
Moet. van *moeten. Hij* moet *'t doen. 't Is een* moet.
Moet. V. overblijvſel van een vlak in de kleeren.
Mof. V. bekènd bontwérk daar mén de handen in warmt.
Mof. M. een wèſtfaalinger.
Mól. V. zéker bier, te Nimwégen allerëerſt gebrouwen.
Mól. V. bekènd dier dat de grond omwroet, *Hij is zoo blind als een* mól.
Mom. V. zwaar bier, te Bronswijk gebrouwen.
Mom. M. momäangezigt, mombakkus.
Monden. 't meêrvouwd van *mond.*
Monden. ſmaaken, proeven. *De wijn wél* monden.
Monſter. O. ſchrik-dier, wanſchèpſel.
Monſter. O. onrédelijk ménſch, ſnoodaart. Néro *was een* monſter.

Mon-

Digitized by Google

Monſter. O. proevje, ſtaaltje van iets. *Een* monſter *koorn, haver, garſt*, &c.

Moor. O. bekènd ſtóf mèt een wolle ſcheering'. *Gewáterd, Engelſch* moor.

Moor. M. moriäan, zwart ménſch. *Dat is een Amérikaanſche* moor.

Móppen. pruilen, knórren. *Hij zit alweêr te* móppen.

Móppen. zéker klein gebak.

Móppen. groote gebakkene ſteenen.

Mórgen. V. uitgeſtrèktheid Lands. Een mórgen Lands is zès-honderd roeden in 't vierkant.

Mórgen. de vólgenden dag. *Kom* mórgen *weér.*

Mórgen. M. voormiddag. *Ik wénſch' u goeden* mórgen.

Muil. M. muil-éſel. *De* muil *is reeds gelaaden.*

Muil. M. ſmoel, bék. *De* muil *van eenen leeuw'.*

Muil. V. bekènd ſchoeiſel. *Mijn* muil *is van mijn' voet' gevallen.*

Muis. V. bekènd diertje. *De* muis *is reeds in de val'.*

Muis. V. vleeſig deel van de hand.

Muis. V. een aardäker noemt mén ook een muis.

Muis. V. kleed, ſlabbing om de kabel'.

Muiſen. 't meêrvouwd van *muis. Wij hèbben ons huis vol* muiſen.

Muiſen. muiſen vangen. *De kat wil wél* muiſen.

Munnik. M. bèd-warmer van twijg. *Hij heeft dén gantſchen winter de* munnik *in zijn bèd.*

Munnik. M. monnik, geeſtelijk pérſoon.

Munt. V. geſtémpeld géld.

Munt. V. zéker kruid. *Tuin*-munt, *wilde* munt.

Mutsje. O. kleine muts, kinder muts.

Mutsje. O. agtſte deel van een mingel'. *Een* mutsje *brandewijn.*

Mijn. bezittende vóór-naam. Mijn *hoed*, mijn *boek*, &c.

Mijn. V, groeve, hól, daar mén tin, zilver, goud, &c. uithaalt.

Mijn,

Digitized by Google

Mijn. V.	graaving om een belégerde Stad. *Een* mijn *doen springen.*	
Mijnen.	meenen, van gedagten zijn.	
Mijnen.	ondermijnen, een Stad ondermijnen,	Lètter IJ.
Mijnen.	*Mijn* roepen op een verkooping',	
Mijner.	genitivus van *mijn.* *Ontférmd u* mijner, *ô mijn Gód!*	
Mijner.	kooper, iemant die op een verkooping' goed mijnt én aan zig houdt.	
Mijt.	hout-mijt, hout-ſtapel.	
Mijt. V.	hèller, de hèlft van eenen pènning'.	
Mijt. V.	klein diertje dat boven op de kaas' groeit.	

N.

V. In watvoor woorden komt de *n* voor?
A. De *n* komt voor in de vólgende woorden

na	nazomer	nételdoek	knèllen
naar	nabuur	natuurkunde	ſnèllen
nadeel	nagel	néderhurken	knarſſen
nadruk	nap	niemant	knap
najaar	nar	nood	knippen
naamról	natie	nooden	knóppen
naneev	natuur	nooten	ſnippen
naricht	neep	neus-doek	ſnoepen
naarijver	neêrlaag	neus-gat	nijp-tang
naſchrift	neêrſtuk	nutt'loos	noord-zee
naſlag	neet	nieuweling	nood-weêr
naſmaak	noot	nies-kruid	nood-hulp,&c.

V. Hoe klinkt de *n* op 't einde dér woorden?
A. De *n*, behoud aan 't einde dér woorden, haar' natuurlijken klank; mén hoore zulks uit *tin*, *zin*, *min*, &c.
V. In watvoor woorden wórdt ne *n* verdubbeld?
A. De *n* wórdt verdubbeld, in de vólgende woorden.

bron

Digitized by Google

bron	bronnen	man	mannen
ton	tonnen	kan	kannen
zon	zonnen	pan	pannen, &c.

En zoo wórdt de *n* doorgaans verdubbeld, in 't meêrvouwd dér woorden, in wier ènkelvouwd zij agter ééne vocaal' komt.

In tégendeel, in woorden, die in 't ènkelvouwd de *n* agter twé vocaalen hèbben, wórdt zij in 't meêrvouwd niet verdubbeld, maar van de twéde Syllabe afgesneeden én aan de vólgende gevoegd. als

zoon	zoo-nen	koon	koo-nen
boon	boo-nen	ik loon'	wij loo-nen
troon	troo-nen	ik troon'	wij troo-nen

V. Dè *n* op 't einde van een woord komende, wórdt die wél eens mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: dit geschied in dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende- én in dien dér Bijvoegende-wijse van de wérk-woorden inwèlke de *n* agter twé vocaalen komt; als in

ik leen'	ik schijn'	dat ik leen'	dat ik schijn' *óf* schijne
ik meen'	ik verdwijn'	dat ik meen'	dat ik verdwijn'
ik ween'	ik toon'	dat ik ween'	dat ik toon'
ik steen'	ik beloon'	dat ik steen'	dat ik beloon'
ik woon'	ik troon'	dat ik woon'	dat ik troon' *óf* troone.

VOORBEELDEN.

Verschijn, ó Heer: uw hulp verschijn'
VOLLENHOVE, in de FEESTZANGEN. pag. 131.

Dat gij geen jonge Bruit, geen vrouw voor mijnen zoon,
Zult nemen uit dit Land, daar ik in 't midden woon';
HOOGVLIET.

Digitized by Google

Uw Dichtſtuk toon' *zich nooit bekrompen noch langdraadig.*
DICHTK. van BOILEAU.

Nooit moet Uw' Speelers Taal zoo min natuurlijk zijn
Dat d'Oude eene jonge Wulp, de Wulp een Grijsaart ſchijn'.
DEZELFDE.

Opdat uw hoop in geenen rook verdwijn'.
SELS LIED van ZIÖN. pag. 207.

Der Goden grimmigheit eiſcht dat men ze, op 't altaar
Verzoen' *met offerhande en plechtigh kerkgebaar.*
HOOGVLIET.

God zegene dén VORST! *God* zegen' HEM! *God* zegen'.
RABUS GEDICHTEN. pag. 196.

2. In dén twéden, dérden, én zèsden Naamvall', van manlijke óf vrouwlijke enkelvouwdige naamen; als

Op dén troon'	*Agter dén trein'*
In dén ſchijn'	*Boven dén troon'.*

V. Wat betékenen de woordjes *mijn'*, *zijn'*, *een'*, *geen'*, mèt eene affnijding' agter de *n*?

A. De woordjes *mijn'*, *zijn'*, *een'*, *geen'*, mèt affnijdingen, betékenen eigenlijk *mijnen*, *zijnen*, *eenen*, *geenen*, én wórden voor manlijke zélfſtandige naamen, in dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' gezèt. Wij zullen van èlk woord één voorbeeld bijbrèngen.

mijn', voor *mijnen*.

Geef zoetheit aan mijn' zang, *en all' de lieflijkheén*
Van Isrels zang'ren, die voor uwe bondtkiſt treén;
Opdat mijn vaerzen, als een beek van honig, vloeiën.
't Gaat wel, ik voel mijn' geeſt *door altaarkoolen gloeiën.*
HOOGVLIET.

zijn',

Digitized by Google

zijn', voor *zijnen.*

Toen Terah d'oogen van zijn' *zoone Haran ſloot*
En traanen ſtortte om zijn' *beklaagelijken doot*;
HOOGVLIET.

een' voor *eenen.*

Wie wel een' *zòt doorgrond*, een' *vrek*, een' *geld-verſpiller*
Een' *argzick man*, een' *kwaſt*, een' *vroomaart*, een' *bediller*
DICHTK. van BOILEAU.

Gelijk een hert, dat door een' pijl *geraakt in 't rennen.*

(Mén zègt *mèt een' magtig' Vórſt*, in dén gemeenen ſtijl'; maar *mèt eenen magtigen Vórſte*, in dén hoogdraavenden ſtijle.)

geen' voor *geenen.*

Want tranen ſtorten paſt aan geen' *volmaakten ſtant*;
HOOGVLIET.

Opdat men zich nu door geen' vijant *laat bedriegen*,
DEZELFDE.

Zie ook MOONEN, in zijne Spraak-konſte. pag. 335.

Door dit téken van affnijdinge onderſcheid mén altoos hèt manlijke van hèt vrouwlijke én onzijdige geſlachte; moetende mén nooit zèggen *aan een' vrouwe*, om te willen uitdrukken *eene vrouwe.* Veele hèbben zoo geſchreeven, én toen betékende die affnijding alleen de intrèkking van de vrouwlijke *e*. HUIDECOPER heeft 't ook gedaan in naarvólging van HOOFT, maar naderhand op 't geſag van VONDEL én van alle de bèſte Dichters nagelaaten. Ik betuig' dat HUIDECOPER mij ook voor 't groótſt' gedeelte hierómtrént de oogen geöpend heeft; voor-

Digitized by Google

naamelijk door zijn eigene bekèndteniſſ' op pag. 446. én 447 zijner Proeve.

Ik zou mij, mèt bovengenoemden Taalkundigen Heere, in ſtaat bevinden, om eene ménigte voorbeelden bij te brèngen, uit zulke Schrijvers, die de affnijding op die wijſe, voor vrouwlijke naamen, gebruikt hèbben, gelijk ik die ook reeds in mijn opſtèl van dit wérkje bij dér hand hadde; dóch om geene verbijſtering te wége te brèngen, voor ongeöeffende Leeſers, zal ik die voorbeelden agter laaten; hén nógmaals hérinnerende dat mén die affnijding nooit voor vrouwlijke naamen gebruiken moet.

V. Wanneer wórdt de *n* op 't einde dér woorden verdubbeld geſchreeven?

A. De *n* wórdt op 't einde dér woorden verdubbeld geſchreeven?

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van de wérk-woorden, inwèlke de *n*, in de eerſte Syllabe, agter ééne vocaal' komt; als

ik gewinn' *óf* gewinne	dat ik gewinn' *óf* gewinne
ik ſpinn' *óf* ſpinne	dat ik ſpinn' *óf* ſpinne
ik kènn' *óf* kènne	dat ik kènn' *óf* kènne
ik gewènn' *óf* gewènne	dat ik gewènn' *óf* gewènne
ik ſchénn' *óf* ſchénne	dat ik ſchénn' *óf* ſchénne
ik beminn' *óf* beminne	dat ik beminn' *óf* beminne
ik winn' *óf* winne	dat ik winn' *óf* winne
ik ſpann' *óf* ſpanne	dat ik ſpann' *óf* ſpanne, &c.

VOORBEELDEN.

Hij komt nog, ja, de bloedborg zal nog komen
Dien ik voor Heere en God en Koning kenn',
Voor wien geen Ziel, geen Zondaar beeft te ſchroomen,
Schoon zijne vuiſt de zonden doodlijk ſchenn'.
SELS. LIED van ZIÖN. pag. 83.

Dat

Digitized by Google

Dat ik ook met een andre en friſſche bloed vriendin,
In 't heilig huwelijk, nogh andre zonen winn'.
HOOGVLIET.

Zijn eige zwakheid zij zijn ſterkſte vijandin
Die hem belaag', verkloek', hem door hemzelv' verwinn'.
FEITAMA.

De Vorſt moog' tegen ons met al zijn heirkracht woeden;
Hij ſchenn' *van allen kant op ons zijn benden aan;*
Hoe 't zij, wij waagen 't all'.
BREDERODE van BURMAN.

Opdat mij elk naer waerde kenn'
En, op mijn voetſpoor, beenen renn'
ELZEVIER, Dichtpr. pag. 32.

Doch, ſchoon de held elks oogen kan behaagen,
Schoon hij een plaats in aller harten winn',
Schoon ieders Ziel hem wenſche om weg te draagen,
Schoon ieder hem op 't vuurigſte beminn'.
SELS. LIED van ZIÖN. pag. 94.

Ik rade dat men fluks de ſtrenge vierſchaar ſpann'
HOOGVLIET.

Een ieder kenn' *zijn vaen, voor* kenne.
MOONEN. pag. 335.

2. In dén twéden, dérden óf zèsden Naamvall', van manlijke óf vrouwlijke ènkelvouwdige naamen, als

bij de woudbeerinn' | van waare moederminn'
uit reine minn' | 't voorwérp van haar minn'
mèt zijne gemalinn' | aan èlke zonn'
door zijne pénn' | mèt veréénden zinn', &c.

Digitized by Google

VOORBEELDEN.

Hij walgt van hemelsch mann'. MOONEN. pag. 335.

Men hoorde WILLEM *voor ruim tweepaar eeuwen noemen*
Met zijne Gemalinn', *Vrouw* GEERTRUI, *uit wiens schoot,*
En vruchtbaer huwlijksbedde, een brave JAKOB *sproot,*
Die zijnen ouden stam voor ondergang bewaerde,
Toen hij, uit reine minn', *met vrouw* SOFIA *paerde:*
KORTEBRANT.

Schenk mij en mijne zielsvriendinn'
O Almacht, toch verëischte krachten,
Opdatwe, met vereenden zinn'
Den ouderlijken pligt aen 't lieve krooost betrachten,
F. de HAES. NAGELATEN GEDICHTEN.

Gij laet, met deze hartvriendinn'
Mij teffens al de zoetheên smaken
Van de allerreinste huwlijksminn'
En wat een eerbre ziel kan streelen en vermaken
DEZELFDE.

Een Zee, die, onbelonkt van Gods genadezonn'
In eeuwen zonder tal geen droppel uit zal dampen;
Maar zonder maate zwelt uit 's Hemels Almachtsbronn'.
TIJDWINST IN LEDIGE UUREN 1 D. pag. 28.

Het kalf stond bij den leeuw; de leeuw was mak en tam
En bij de woudbeerinn' *ging koe en schaap en lam.*
SELS. Verbond der GEN. pag. 5.

V. Wat beteekent *hunn'*, met eene affnijding'?

A. *Hunn'* is eene verkórting van *hunnen*, én wórdt opdezélfde wijse gebruikt als *mijn'*, *zijn'*, *een'*, *geen'*, &c.; naamelijk voor manlijke zélfstandige naamen, in dén twéden, dérden óf zésden Naamvall' staande;

VOOR-

Digitized by Google

VOORBEELDEN.

Opdat gij onze trouw, zo avrechts zoud beloonen
Voor uwen broeder 't Volk zoud kluiſteren in hunn' druk.
BREDERODE van BURMAN.

De meeſten, dwaas beluſt, hunn' *Leez'ren te verkloeken*
Gaan verr' van d'echten zin hunn' *ſtijl en denkbeeld zoeken.*
DICHTK. van BOILEAU.

Mén zie hierôver ook MOONEN. pag. 335.

Dit *hunn'* wórdt ook nooit anders dan voor manlijke énkelvouwdige naamen gebruikt.

V. Wat onderſcheid is tuſſchen *na, naar,* én *nââr?*
A. 1. *Na,* is een voorzètſel én wórdt doorgaans gebruikt in dén zinn' van *poſt* in 't Latijn én van *après* in 't Franſch. Mén hoore zulks uit de vólgende voorbeelden.

Na *dén maaltijd'*
Ik zal u na *Paaſſchen betaalen.*
Wij dreeven de vijanden, na *een hard gevégt, op de vlugt'.*
Hij deedt 't driemaal na *malkander.*

Ook gebruikt mén *na,* in dén zinn' van *Secundum* (vólgens) *Suivant, Sélon; als*

Wij zullen na *onze wérken geôordeeld wórden.*
Hèt is goed weêr, na *dén tijd' van 't jaar.*
All' mijne zijwórmen zijn, op twintig na, *geſtórven.*
Die buiſen ſtaan heêl na (digt) *aan malkander.*
De achtbaarheid van een' Korſt' te na *komen.*
Hèt trouwen is èlk wél éven na, *maar niet éven nut.*
Iemant te na *ſpreeken,* &c.

2. *Naar*

2. *Naar*, is een voorzètsel van beweeging', én wórdt in dén zinn' van vaaren, reiſen, gaan, van de eene plaats' naar de andere, gebruikt

VOORBEELDEN.

Hij gaat naar *Parijs*, naar *Romen*, naar *Poolen*.
Gaa eens naar *dén meeſter' én vraag hém*.

Ook in de vólgende ſpreekwijſen.

Hij is de Bruigom, naar *ik hoor'*.
Naar *uw zèggen*, *zouden de vijánden nóg heel ſtérk zijn*.
Is dat naar *uw' zinn'*.
Zig naar *de mode kleeden*.
Naar *dén bekènden wèg' vraagen*.
Naar *iemant*, naar *iets gelijken*.
Naar *zijn voeten zien*; naar *dén Hémel' zien*.

Hij heft, terwijl de ſtomme en redenlooze dieren
Naer *hunne voeten zien*, *alleen en trots het hoofd*.
Ten hemel op naer *Godt*, *zijn' Schepper hoogh gelooft*.
HUIDECOPER, uit VONDEL. pag. 10. dér Proeve.

Mén zie ook pag. 11. 128. 243. 619. én SEWEL. pag. 51.

Dit ſchoongevoegt gebouw en bukt ook niet ter aerde
Maer naer *den hemel*, *ſtrekt tot teken zijner waerde*.
POOT.

En ſpreekt, *in 't midden van zijn knechten*, *en zijn magen*,
Terwijl hij d'oogen naar *den hemel houdt geſlagen*:
De Godtheit zij gedankt, *die ons*, na *zoo veel leets*
En ommezwervens, na *veel ongemaks en zweets*,
Een vruchtbre Lantſtreek door haar goetheit wil vergunnen.
HOOGVLIET.

Ruſt

Ruſt hier, ô Lam! terwijl wij vrolijk zingen,
En de oogen ſlaan naar *'t bloedig Bethlehem.*

SELS.

3. *Nâár*, tèr onderſcheiding van hèt bovenſtaande, ſchrijv' ik mèt twé kapjes, om dat 't, mijns oordeels, zeêr zwaar moet uitgeſprooken wórden. Hèt betékent *droevig*, *rampzalig*, *afgrijſſ'lijk*, &c.

Als ijllings zich de Zon verbergt, de lucht betrekt,
De Hemel kraakt, de zee een naar *geloei verwekt:*

FEITAMA.

„ Hoe ontzagchelijk *naar* vallen de hereeniging van die bei-
„ de, voorzulken, die ze in hun leeven, aangewend hebben tot
„ bedenking en bedrijf der onreinigheid tot ongeregtigheid".

BESPIEGELINGEN in de LENTE. pag 56.

V. Wórdt de *n* ook nóg agter ſommige woorden geſchreeven?
A. Ja: de *n* moet geſchreeven wórden agter de ſtoff'lijke Bijnaam-woorden, wèlker eigenſchap 't is altijd in *en* te eindigen; dus moet mén ſchrijven, zoo wél in't manlijke, vrouwlijke als in't onzijdige geſlachte én in 't meêrvouwd, *ijſeren*, *kopren*, *ſtaalen*; als, *een* aarden *kruik*: *een* tinnen *ſchotel*; *een* kopren *kroon*; *een* kopren *beeld*; *een* ſtaalen *wapen*; *een* ſtaalen *zwaerd*; *een* ſtaalen *hert*; *de* gouden *tijd*; *de* bérken *kroes*; *een* zilvren *kórv*; *een* gulden *appel*; *een* elpenbeenen *buik*; *een* yvooren *ſcépter*, *een* linnen *doek*; *een* waſſen *neus*; *een* kopren *pót*; *een* gouden *ring*; *een* zilvren *lépel*; *een* ijſren *ſlaap*; *een* gulden *roede*; *een* metaalen *ſlang*; *een* glaſen *flès*; *een* diâmanten *boot*; *een* zilv'ren *koorde*; *een* gulden *ſchale*; *een* rieten *dak*; *hèt* ſtaalen *lémmer*; *hèt* houten *huis*; *de* ſteenen *muur* &c. Ik zoude dit mèt ontèlbaare voorbeelden ſtaaven konnen, maar zal mij alléén tót eenige weinigen bepaalen, wijl deeſe ſpélling voldingende bevèſtigt wórdt door dén voortréff'lijken HUIDECOPER,

Digitized by Google

in zijne PROEVE pag. 348-351. TEN KATE. 1 Deel pag. 392.

Hoe zielverkwiklijk rijſt den gouden dageraad
Daar 't ſchel gevogelte den blijden aftocht ſlaat
Der zilv'ren maan *en 't heir der mindre hemellichten*
Die voor den luiſter van het heerlijk daglicht zwichten!
B. de BOSCH. Dichtl. Verluſt. pag. 237.

Beſchouw dat wondre Beeld; het hoofd van louter goud,
De zilvren' *borſt en arm*, de kopren' *buik en dijën*,
De leeme en ijſren' voet'; *zijn tweepaar Monarchijën*;
DEZELFDE. pag. 18.

Aen mijnen zilvren rok *met goude munt doorwracht.*
J. de DECKER in den DOOPER. pag. 81.

Goude munt moet hier *gouden munt* zijn.

Haar' purpren rok, *baar* diämanten kroon,
Haar' gouden ſtaf, *met paereken belaaden*,
Haar' fieren gang naar d'elpenbeenen troon,
SELS LIED van ZIÖN. pag. 129.

En 't zilvren Sparen, *boog vereert*,
Uw pen en gouden kroon *ſchakeert*.
F. de HAES NAGELATEN GEDICHTEN. pag. 11:.

In zijne Spraakkonſt' hebb' ik hiervan niets konnen opſpeuren. Mén kan deeſe ſpélling ook vinden bij *Hoogvliet*, *Vondel*, *Feitama*, *Antonides*, *Rabus*, *Poot*, *Vollenhove*, *Tijdwinſt*, *Schermer*, *Boon van Engeland*, *Elzevier*, &c.

V. Wórdt de *n* ook ſomwijlen onëigenlijk in een woord geſchreeven?

A. De *n* wórdt ſomtijds zeér onëigenlijk geſchreeven, in de woorden *Raaſernije* én *Slaavernije:* daar die woorden veeltijds door *Raaſerije* én *Slaaverije* moeten uitgedrukt wórden, wan-

Digitized by Google

wanneer dén zin van dezélve hèt verëiscbt; betékenende *Raaſernije*, de drift óf dolheid zélve, in dén uitgeſtrèktſten zinn', én *Raaſerije*, de tégenwoordige én daadelijke uitwérking van die drift' zélve: zoo zal dan ook *Slaavernije* betékenen de dienſtbaarheid zélve, zonder betrèkking' tót eenig pérſoon; én de *Slaaverije* de weeſenlijke oeffening én wérkſaamheid van eenen ſlaavſchen arbeid'.

Veele hèbben geſchreeven én een ménigte ſpreekt nóg uit, *narm*, voor *arm*, *naars*, voor *aars*; *nèlleboog*, voor *èlleboog*; én *Neglentier* voor *Eglentier*, &c.

V. Wat onderſcheid is 'er tuſſchen de gelijkluidende woordjes *niet* én *niet*?

A. 1. *Niet* is een ontkènnend óf ook een weigerend woordje: *ik weet 't* niet; *ik will' 't* niet *doen*.

2. *Niet* is een zélfſtandig mannelijk woord, betékenende een *niet-mèt-al*. *Daar in 't verſchiet de waereldkloot in eenen* niet *verdwijnt*. HOOGSTRATEN. pag. 282.

V. En wat onderſcheid mag 'er zijn tuſſchen *Nagel*, *Nagel* én *Nagel*?

A. 1. *Nagel*, betékent een' ſpijker. *Ik hèbb' dén* nagel *in dén muur geklonken*.

2. *Nagel*, betékent een hoornägtig uitwas aan de vingers; *Ik hèbb' mijn* nagels *te kórt geſneeden*.

3. *Nagel*, is ook een Ooſt-Indiſch kruidgewas, gemeen'lijk *Kruidnagelen* genoemd.

V. En wat verſchil is 'er tuſſchen *naaſten* én *naaſten*?

A. 1. *Naaſten* betékent *évennaaſten*, *évenménſch*: *gij zult uwen* naaſten *liev-hèbben als u-zélven*.

2. *Naaſten* óf *benaaſten*, is een wérk-woord, in de Réchts-Geleerdheid zeér bekènd: *iemants goederen* naaſten.

V. Weet gij ook hèt onderſcheid tuſſchen *nabij* én *bijna*?

Digitized by Google

A. 1. *Nabij* is een bijwoord van plaats', betékenende *digtebij*.
Ik was reeds nabij *de Stad toen hij mij ontmoettede.*
Hèt Koninkrijk dér Hémelen is nabij *gekomen.*
2. *Bijna*, is ook een bijwoord én betékent, *bijkans*, *tén naastenbij*. *Hij heeft* bijna *gedaan*. *Hij heeft* bijna *alléén zoo veel gedaan als alle de anderen.*

V. Hoe onderscheid gij *nètten* én *nètten*?
A. 1. *Nètten*, is 't meêrvouwd van *nèt*, *vischnèt*.
2. *Nètten*, is een daad'lijk wérk-woord, betékenende *natmaaken*; bij de Drukkers bekènd. *Hèt papier* nètten, *natmaaken*.

Ik zal kórt'lijk nóg eenige gelijkluidende woorden verklaaren, om alle nutteloóse vraagen te vermijden:

Neus, een voornaam gedeelte van 's ménschen aangezigte. *Die zijn* neus *afsnijd schèndt zijn aangezigt.*
Neus, bij de Slotemaakers gebruikelijk, betékent, *de schoot van een slót.*
Noemer, is de eerste *Naamval*; bij de Spraakkundigen bekènd. Zie hieröver bij de Naamvallen.
Noemer, is hèt onderste gedeelte van een gebroken Cijffer-getal; bij voorbeeld in $\frac{1}{4}$ is 4de Noemer.
Noodweêr, is een gevaarlijke stórm, óf een verschrikk'lijk onweêr van donder én blikscm.
Noodweer, is een gedwongene wéderstand, én noodzaak'lijke verweering om zijn leeven te rédden.
Nu, is een bijwoord, én betékend *tégenwoordig*. *Van* nu *aan* tót *in dér eeuwigheid.*
Nu, is een besluitend Lidwoordje. Nu, *twé én drie zijn vijv, niet waar?* Nu, *hèt blijkt dan zonneklaar.*

V. Zijn 'er nóg meêr gelijkluidende woorden, onder Lètter N?
A. Ja: daar zijn nóg

Na-

Digitized by Google

Nadènken. overweegen. *Ik zal die zaak eens* nadènken. Eigenlijk behoort dit woord *na-dènken* geſchreeven te wórden.

Nadènken. O. kwaad vermoeden. *Die zaak verwèkt* nadènken.

Nadruk. M. nagedrukt boek. *Dat is een* na-druk. Dit woord moet ook van malkander geſchreeven wórden.

Nadruk. M. indruk, klèm, kragt. *Die preek wérdt mèt veel* nadruk *uitgeſprooken én aangehoord.*

Na-komen. agter nakomen. *Daar moet nóg een ſchuit na-komen.*

Nakomen. volbrèngen *Zijn belóvte* nakomen.

Natuur. V. 't heeläl. *De* natuur *heeft haar algemeene, vaſtgeſtèlde wètten.*

Natuur. V. aart, hoedanigheid, eigenſchap. *De planten, van die* natuur', *hèbben, in ons Land, geen tier.*

Natuur. V. aangeborene hoedanigheid. *De mènſch is van* natuure *tén kwaaden geneigd.*

Natuur. V. geſtèldheid. *Hij is zwaarmoedig van* natuur'. *Hij is verlievd van* natuur'.

Natuur. V. geſchaapen óf ongeſchaapen weeſen. *De mènſch'lijke* natuur, *de Gódd'lijke* natuur.

Natuur. V. deelen tót de voortteeling geſchikt. *Zij is aan eene verzweering' in de* natuur' *geſtórven. Een Hérmafrodiet heeft beide de* natuuren.

Nét. zindelijk. *Die vrouw is zeér* nét *op haar lijf, op haar huis.*

Nét. cierlijk, pragtig, régelmaatig. *Dat is een* nét *gebouw.*

Nét. wélgemaakt, dat wél paſt. *Een* nét *kleed, dat kleed is* nét *gemaakt, paſt wél.*

Nét. beſchaavd. *Dat is een* nét *Schrijver, een kundig Schrijver. De Franſche taal is zeér* nét.

Nét. *Hij ſpreekt* nét, *cierlijk én verſtaanbaar. Zij danſt* nét, *naar de maat.*

Digitized by Google

Ik kom' nét *van paſſ'.*
Wij hèbben 't nét *geraaden.*
Zij ontvangen nét *honderd gulden.*

Nèt. O. viſch-nèt, vogel-nèt. *Iemant in 't* nèt *vangen. Gij zult hém niet in 't* nèt *krijgen.*

Nóch. én nóg. Zie Lètter C. pag. 108.

Nood. M. gevaar, zwaarigheid. *Geduurende dén ſtórm waren wij in doods-*nood, *in leevens-gevaar.*

Nood. M. armoede, nooddruft, behoevte. *Uit* nood *bédelen. Die ménſchen hèbben geen* nood, *lijden geen kommer.*

Noot. V. vrugt van eenen nooten-boom'. HUIDEC. pag. 31.

Noot. V. ſtuk hout, plaat waaröp een balk ruſt.

Noot. V. muſiek-noot, klank-téken.

Noot. V. aantékening in een boek. *Hij heeft veel geleerde* nooten *op dat boek gemaakt.* Zie ook Lètter D. pag. 113.

Tuſſchen *Nijgen* én *Neigen* is, dunkt mij, ook eenig verſchil; immers.

1. *Nijgen*, is een wérk-woord, dat alléén zijn opzigt heeft tót 't uitwéndige, zijnde eene buiging óf beweeging dés ligchaams, inzonderheid bij de Jufferſchap bekènd. *Die Juffers* nijgen *zeér déftig.*

2. *Neigen*, is méde een wérk-woord, betrèkkelijk op 't inwéndige; vórderende eene médewérking dés harten. *Ik kan hém daartoe niet* neigen, *niet overhaalen, 't ſtrijd tégen zijn humeur.* Zie dit bevèſtigd door L. ten KATE, in de aanhaaling bij Lètter IJ. door SÉWEL pag. 27.

P.

Digitized by Google

P.

V. Watvoor woorden wórden mèt *p* geſchreeven?
A. Mèt *p* ſchrijvt mén

pak	pét	pékel	piek	pap
pal	pèls	pén	pijl	puiſt
pan	péſt	péns	pijn	pit
pas	pérs	pérk	póls	po
pool	poel	pól	póſt	pont
pond	ploert	poos	pijp	priem,&c.

V. Hoe wórdt de *p* aan 't einde dér woorden uitgeſprooken?
A. De *p* wórdt aan 't einde dér woorden ſchérp uitgeſprooken; mén hoore dit uit de vólgende woorden

kramp	trap	ſjérp	raſp
ſnap	nap	ſtulp	géſp
geklap	dóp	ſtólp	wèſp
wórp	ſchérp	wulp	ſchrap, &c.

V. *Hoe klinkt de p in de woorden in ſchap uitgaande?*
A. In de woorden, in *ſchap* uitgaande, klinkt de *p*, gelijk in de hier bovenſtaande, ſchérp, edóch wijl ik hier tér plaatſe gelégenheid hèbbe van deeſe woorden iets te zèggen, zoo zullen we ons, een wijle tijds hierbij bepaalen.

De woorden in *ſchap*, zijn, tén deele vrouwlijk, tén deele onzijdig.

VROUWLIJK zijn de zulken, die van een zélfſtandig óf bijvoeglijk Naam-woord ſaamen-geſtèld zijn. Als

Boodſchap. V.	Eigenſchap. V.	Vriendſchap. V	Dronkenſchap. V.
Blijdſchap. V. óf	Gemeenſchap. V.	Vroedſchap. V.	Kondſchap. V.
Blijſchap. V.	Maatſchap. V.	Gramſchap. V.	Gereedſchap. V
Broederſchap. V.	Rékenſchap. V.	Boelſchap. V.	Manſchap. V.

VROUW-

Digitized by Google

VROUWLIJK zijn ook de geene die eene vergadering óf eene ménigte van pérsoonen aanduiden; zoodanige zijn *Burgerschap*, *Hoofdmanschap*, *Jongelingschap*, *Verwantschap*, (voor de Bondgenooten) *Ridderschap*. Alle deese woorden, voor de voorréchten óf hèt beſtaan dér pérsoonen genomen, zijn onzijdig; als *hèt Burgerschap*, óf *hèt voorrècht van Burger te zijn*.

ONZIJDIG zijn alle de geenen die eenig Ampt, eenige Bediening, Waerdigheid óf geſtèldheid eenes pérsoons óf eener zaake betékenen. Als

Prieſterſchap. O.	Schépenſchap. O.	Konſtgenootſchap. O.
Burgerſchap. O.	Burgermeeſterſchap. O.	Geſèlſchap. O.
Maagſchap. O.	Beulſchap. O.	Landſchap. O.
Kardinaalſchap. O.	Dievleiérſchap. O.	Echtſchap. O.
Bodeſchap. O.	Ambaſſadeurſchap. O	Nutſchap. O:
Kriſtenſchap. O.	Ballingſchap. óf	Waardſchap. O.
Meeſterſchap. O.	Bannelingſchap. O.	Graavſchap. O.
Stédehouderſchap. O.	Genootſchap. O.	Heerſchap. O.

Prieſterſchap, genomen voor de Prieſterlijke waerdigheid is onzijdig, maar voor de ſchaare dér Prieſteren, dan is 't vrouwlijk. En op die wijſe zijn de meeſte dér bovenſtaande woorden, vrouwlijk en onzijdig. *Heerſchap*, wórdt bij ſommigen voor vrouwlijk gehouden, dóch is, in beiden opzigten, onzijdig. Eertijds pleegen alle deeſe woorden vrouwlijk te zijn, maar, door tijdén taal-verloop, zijn zij alléngsk in onzijdig verwandelt.

Ik zoude dit mèt zeér veel voorbeelden, inzonderheid uit de zeér geleerde Aantékeningen van dén Heer' A. KLUIT op HOOGSTRATENS Naam-Lijſt konnen, ſtaaven, maar zal mij alleen mèt eenige weinige van mijne eigene navórſching' vergenoegen. Mén zie ondertuſſchen ook SEWEL pag. 102. MOONEN pag. 75. TEN KATE. 2 Deel. pag. 85. HUIDECOPERS Proeve. pag. 140.

Het

Digitized by Google

Het Prieſterſchap *bleef niet verknocht aan Levys ſtam,*
B. DE BOSCH. Dichtl. Verluſt. pag. 18.

Het Prieſterſchap is hier *de Prieſterlijke waerdigheid.*

De Prieſterſchap, *verbaaſt en wit beſtorven, vloodt*
VONDELS PALAMEDES. pag. 56.

De Prieſterſchap is *de ſchaare der Prieſteren.*

Omtrént hèt woord *Gereedſchap*, dat bij HOOGSTRATEN onzijdig is, hèbb' ik aan te mérken, dat ik van gedagten bén dat 't vrouwlijk is, omdat 't, mijns oordeels, als eene verkórting van *Gereedſchappen* aan te mérken is. De Heer KLUIT is ook voor 't vrouwlijke, omdat 't eertijds aanduidde *de vervaardiging, gereedmaaking ener zaak.* EXODUS 37. v. 3. ſtaat, *hij maekte oock alle de* ghereetſchap *des Altaers.* En EZECHIEL 12. v. 4. 5. 6. 7. „ *Gij ſult dan* uwe gereetſchap *bij dagen voor* „ *hare oogen uytbrengen, als de* gereetſchap *der gener die vertrec-* „ *ken: daer na ſult gij in den avont uytgaen voor hare oogen, ge-* „ *lijck ſij uytgaen, die vertrecken. Doorgraeft u den wandt voor* „ *hare oogen: ende brenght daer door* (uwe gereetſchap) *uyt, voor* „ *hare oogen ſult* gijſe *op de ſchouderen dragen, in donckeren ſult* „ gijſe *uytbrengen; uw aangeſichte ſult gij bedecken, dat gij het* „ *lant niet en ſiet: want ick hebbe u den huyſe Iſraëls tot een won-* „ *derteecken gegeven. Ende ick dede alſoo gelijck als mij bevolen* „ *was; ick bracht* mijne gereetſchap *uyt bij dage als de* gereet- „ ſchap *der gener die vertrecken: daer na in den avont doorgroef* „ *ick mij den wandt metter hant; ick* brachtſe *uyt in donckeren* „ [*ende*] *ick* droeghſe *op de ſchouder voor hare oogen*". Nógmaals komt dit voor in vs. 12.

V. Heeft de *p* ook eenige overéénkomſt mèt de *b*?
A. Ja: wél eenigſints; maar dit is, in de uitſpraak', zeêr wél te onderſcheiden. Bij voorbeeld, *kóppelen, hóbbelen.*

Digitized by Google

V. Wat klank heeft *ph*?

A. *Ph*, heeft, zoo wél aan 't begin, als in 't midden, én aan 't einde dér woorden, dén klank van *f*, én wórdt ook gevoeglijk door de *f* uitgedrukt, gelijk ik dat breedvoerig getoond hèbbe, bij Lètter F. pag. 135-138.

V. Zijnder ook woorden inwèlke de *p* verdubbeld wórdt?

A. Ja: de *p* wórdt verdubbeld in de vólgende woorden

poppen	wippen	ſtóppel	appelen
ſchoppen	ontglippen	ſtróppen	kóppel
klóppen	ontſnappen	trappen	króppen
ſtóppen	klappen	huppelen	dróppelen
móppen	ſnippen	ſtappen	trippelen, &c.

V. Wórdt de *p* ook ſomtijds aan 't einde van een woord, ènkel mèt eene affnijding' geſchreeven?

A. Ja. dit geſchied,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe van de wérk-woorden in wèlke zij ènkel voorkomt, als *hoopen*, *koopen*, *loopen*, &c.

ik koop' *óf* koope	dat ik koop' *óf* koope
ik loop' *óf* loope	dat ik loop' *óf* loope
ik verzuip' *óf* verzuipe	dat ik verzuip' *óf* verzuipe
ik druip' *óf* druipe	dat ik druip' *óf* druipe
ik kuip' *óf* kuipe	dat ik kuip' *óf* kuipe
ik doop' *óf* doope	dat ik doop' *óf* doope
ik ſloop' *óf* ſloope	dat ik ſloop' *óf* ſloope
ik ſleep' *óf* ſleepe	dat ik ſleep' *óf* ſleepe
ik ſlaap' *óf* ſlaape	dat ik ſlaap' *óf* ſlaape
ik raap' *óf* raape	dat ik raap' *óf* raape
ik roep' *óf* roepe	dat ik roep' *óf* roepe
ik hoop' *óf* hoope	dat ik hoop' *óf* hoope, &c.

Digitized by Google

VOORBEELDEN.

Z'is waardt, dat, op die hoop
Van winſt, een koopman al zijn goet terſtont verkoop'.
VOLLENHOVE, in de WEKZANGEN. pag. 131.

Zie ook TUINMANS RIJMOEFFENINGEN pag. 318.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen, als

bèt anker onzer hoop'	*mèt onnavólgb'ren* loop'
tèn einde van zijn' loop'	*mèt 'sHoogſtens* hulp'

VOORBEELDEN.

Men treure dan, ó ja! maar onder 't angſtig' treuren,
Werpe ons vertrouwen ook bet anker onzer hoop',
In den Geloofsgrond neér en pooge ons op te beuren;
's Mans deugd erlangt de kroon ten einde van zijn' loop'.
W. van der JAGT. Lijkdicht op HOOGVLIET.

Hoe zal dan 't eerſte paar, dat nu uit wanhoop' *ſchreit,*
En nergens toevlucht vindt dan in angſtvallig treuren,
Het nederhangend hoofd weér moedig opwaard beuren;
SELS. Verbond der GEN. pag. 11.

Die herderlijke trouw voor eene *zwakke* hoop'.
DEZELFDE pag. 37.

V. Wanneer wórdt de *p*, aan 't einde dér woorden, verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven?
A. Dit heeft insgelijks plaats

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van zulke wérk-woorden, inwèlke de *p*

Digitized by Google

dubbeld geſchreeeven wórdt, als daar is *próppen*, *dóppen*, &c. dus zègt mén

ik próp' *óf* próppe	dat ik próp' *óf* próppe
ik dóp' *óf* dóppe	dat ik dóp' *óf* dóppe.
ik ſóp' *óf* ſóppe	dat ik ſóp' *óf* ſóppe
ik ſtap' *óf* ſtappe	dat ik ſtap' of ſtappe
ik klap' *óf* klappe	dat ik klap' *óf* klappe
ik ſnap' *óf* ſnappe	dat ik ſnap' *óf* ſnappe
ik tap' *óf* tappe	dat ik tap' *óf* tappe
ik wip' *óf* wippe	dat ik wip' *óf* wippe
ik ſchèp' *óf* ſchèppe	dat ik ſchèp' *óf* ſchèppe
ik glip' *óf* glippe	dat ik glip' *of* glippe
ik ſchop' *óf* ſchoppe	dat ik ſchop' *óf* ſchoppe.

VOORBEELDEN.

Dat ik, met leeuwemoed de nieuwsgewaſſen maanen
Van wrevel ſchuddende, heur loozen ſtrik ontſnapp';
Verleiding en geweld, wen zij zich zeker waanen
Te zijn van mijnen val, den boozen kop vertrapp'!
TIJDWINST IN LEDIGE UUREN. 1 D. pag. 52.

Zo wort Prins Ammon knap
Geraân van Jonadab;
Zo Abſalom, opdat hij ſtapp'
Ten Rijxtroon, van Achitofel;
Zo Achab van zijn Jeſabel.
VOLLENHOVE, in de MENGELZANGEN. pag. 445. ook 448.

Wat raat?
Ten zij alleen de tijd herſchepp' *haar haat*
In andre zinnen
SCHERMERS POËZIJ. pag. 176.

En

En dat all' 't geen hij zegt zoo klaar zij voor 't begrip,
Dat ons zijn werk in lang 't gebeugen niet ontglipp'.
DICHTK. van BOILEAU.

„ *Daar ſta in 't kort een andre Doëg op,*
„ *Opdat hij u en all', die bij u woonen*
„ *Uit uw geſtoelte en eerezetels* ſchopp'!
SELS. LIED van ZIÖN. pag. 241.

En ſchoon 'er een ontſlipp', *wat kan dat deeren.*
TEN KATE. 1 Deel. pag. 390.

Zij boudt een ſcherpe wacht in 't midden van het web,
Opdatze, op 't vaerdigſt', grijp' wat hare draden repp'.
F. de HAES. pag. 188.

2. Ook in dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke enkelvouwdige naamen; als

op dén tópp' | tén tópp' van eer' geſteegen,
in 't choor dér weetenſchapp' | in dén drupp'
in groote blijdſchapp' | 't nut dér koopmanſchapp'.

VOORBEELDEN.

Is 't heuglijk bij den koeſterenden gloed
Van nieuwe welvaart ruſt en blijdſchapp', *te overdenken.*
F. de HAES. NAGELATEN GED. pag. 271.

Zoo worde, ô Burgerheer, in dit en 't ander leven,
Uw deugd ten hoogſten trapp' *des hoogſten heils verheven!*
DEZELFDE pag. 163.

Zoo zien we een' Adelaer, aen zijne vlucht' te kennen,
Zich van een' heuveltopp' *begeven op zijn pennen,*
DEZELFDE pag. 207.

Digitized by Google

een Leeraer, jong van jaren,
Doch grijs in weetenſchapp';
DEZELFDE. pag. 107. én 243.

Wiens Heldendichtaf'reel van Abraham *gehangen*
In 't choor der wetenſchapp',
W. van der JAGT op HOOGVLIET.

V. Geev mij nu eene verklaaring van ſommige eensluidende woorden?

A. De eensluidende woorden onder deeſe Lètter' zijn de vólgende.

Pad. M. én V.	padde, venijnig dier. *Hij zwol als een* pad. Hèt meêrv. is *padden.*
Pad. O.	wèg voor de voetgangers. *Hèt* pad *dèr deugd betreeden.* Hèt meerv. is *paden. Bereid dèn wèg dès Heeren maakt zijne* paden *règt.*
Pand. O.	iets dat mén iemant in bewaaringe geevt. *Op* pand *leenen.*
Pand. V.	ſlip van dén rókk'. *Hij trok mij bij de* pande *van mijnen rókk'.*
Pand. O.	loots óf pak-huis. *Hèt wit-wérkers* pand.
Part. O.	deel, gedeelte. *Geev hém een dérde-*part.
Part. V.	póts. *Hij heeft mij een* part *geſpeêld.*
Partije. V.	deel, gedeelte. *Ik ontving giſteren een* partije *kóffi.*
Partije. V.	tégenſtreever. *Wie is uwe* partije?
Partije. V.	aanhang. *Wiens* partije *is de ſtérkſte?*
Partije. V.	bénde. *Een* partije, *een bénde gaauwdieven, Sóldaaten.*
Pas. V.	vrijgelei-briev. *Vertoon mij uwe* pas.
Pas. M.	doortógt. *De vijänd dén* pas *afſnijden.*
Pas. O.	ſtond. *Op dit* pas, *op deeſe ſtonde.*
Pas.	naauwlijks. *Ik hèbb'* pas *gedaan.*
Pas. V.	trèd in 't danſſen. *Die* pas *deugde niet.*

Pa-

Digitized by Google

Patroon. M. beſchèrmer, voorſtander. *De Roomſchen hèbben veele Heiligen tóz* Patroonen.

Patroon. M. baas, meeſter. *Wie is uw* Patroon? dit is in opzigte van Koopluiden.

Patroon. O. ſchéts, voorbeeld, ſtaal. *Laat mij dat* patroon *eens zien.*

Peilen. én *pijlen.* Zie Lètter IJ.

Pik. O. pék, een kleevägtige zélfſtandigheid.

Pik. M. wrók, haat. *Hij heeft een'* pik *op hém.*

Pink. M. de kleine óf agterſte vinger.

Pink. V. een kleine viſſchers ſchuit.

Pink. V. een jonge ós.

Pit. V. kérn dér vrugten: 't mérg dér zaake.

Pit. O. lont van de kaerſſ' óf lamp'.

Pleit. O. geding. *Hij heeft 't* pleit *gewonnen.*

Pleit. V. platboomde ſchuit.

Plaat. V. een zand-bank in de zee.

Plaat. V. een plat ſtuk. *Een kopren, een ijſeren* plaat.

Plat. èffen, gelijk, glad. *Die grond is zeér* plat.

Plat. O. *op 't* plat *van 't huis.*

Plat. eenvouwdig, goed rond goed zeeuwſch, zonder arg.

Ploeg. M. boeren-gereedſchap. *Hij liep agter dén* ploeg'.

Ploeg. V. een timmermans ſchaav.

Ploeg. V. més, daar de Boekbinders de Boeken mê affnijden.

Poep. M. mof, knoet, iemant die uit 't moffe-land is.

Poep. V. ſcheet, winderige luidrugtigheid uit 't onderlijv.

Póls. M. be-veeging in dén ménſch'. *De* póls *is bij hém zeér ſlaauw.*

Póls. M. een ſtók waarméde mén over ſlooten ſpringt.

Pond. O. gewigt, zékere zwaarte. *Een* pond *kaas.*

Pond. O. munt-ſpecie, betékenende, 1. een Franſche Livre, 2. een pond vlaamſch, 3. een pond ſtérling.

Pont. V. een platte ſchuit, ſchouw, aan een' reep' liggende

de, langs wèlke mén mèt rijtuigen over een Rivier' trèkt.

Pool. M. polak, een poolſch Heer.

Pool. M. aspunt. *De noord*-pool, *de zuid*-pool.

Poort. V. de poort van een Stad, van een huis.

Poort. V. opening daar 't ſcheeps-kanon door komt.

Poſt. V. een ſteekelig viſchje.

Póſt. M. ſtijl van de deur'.

Póſt. M. plaats daar 't léger door dén Véldheer' geleid wórdt, ſtand-plaats van eenen ſchild-wagt'.

Póſt. V. póſt-bode, póſt-kantoor.

Póſt. V. gedeelte van eens koopmans rékening', óf van een ſchuld-boek.

Pót. V. aarden óf metaalen vat.

Pót. V. inlèg, géld daar mén om ſpeelt.

Prik. M. négenöog, zékere viſch.

Prik. M. 't ijſer van eenen taats-tóll'.

Prik. V. amandel, een zékere boom-vrugt.

Prik. hij weet dat op een *prik*.

Punt. O. verzonnen ſtip in 't Hémel-rond.

Punt. V. ſpits, ſchérpte. *De* punt *van eenen dégen.*

Punt. V. klink-lètter dér Hebreeuwen.

Punt. V. zins-téken in 't ſchrijven. (.)

Punt. O. tipje. *Op* 't punt *dés doods.*

Punt. O. voornaam gedeelte van iets. *Een geloovs*-punt.

Pijlen. én *peilen.* Zie bij Lètter IJ.

Q.

V. In watvoor woorden wórdt de Q geſchreeven?

A. De Q is, in onze Taal', van geen hèt minſte gebruik. Eertijds pleeg mén mèt *qu* te ſchrijven, *quaad*, *quam*, *quaal*, én mén ſprak die woorden uit als *kwaad*, *kwam*, *kwaal*. Naderhand heeft mén gezien, dat de *kw* veel eigenäartiger aan dien klank' voldeed, én dus is mén van tijd' tót tijd van *qu* afgeſtapt,

Digitized by Google

ſlapt, én 't bijna algemeen gebruik van *kw*, langſaamerhand ingevoerd; dés mén tans gééne óf tén minſten zeêr weinige goede Schrijvers vindt, die *qu* gebruiken.

V. Zijnder dan in 't geheel geen woorden inwelke mén de *qu* gebruiken mag?

A. Mén mag *qu* gebruiken in de vólgende uitheemſche woorden, óf naamen,

Quintiliänus	Quirinus
Quirijn	Quintilius
Quintus	Quintijl
Quatertémper	Quinquagéſima

Hèt geene SEWEL tégen hèt gebruik dér *kw* inbrèngt, is, naar mijn begrip, gantſch niet kragtig genoeg om iemant voorin te neemen. Wie tóch zal *gekwèl*, *gèkwaak*, uitſpreeken *gékwèl*, *gék-waak*? Een kind immers, zo dra 't heeft leeren ſpéllen, weet, dat *kw*, zoo min als *ch* óf *th* én *ſch*, nooit van élkander geſcheiden wórdt. Is 'er iemant in ſtaat om mij een Néderduitſch woord te toonen, waarin dérgelijk eene ſcheiding zou plaats hébben?

De *qu*, keur' ik af, omdat Uitheemſchen én vooral de Franſchen, onze Taal leerende, bezwaarlijk aan onze (ingebeelde) *qu*, een' anderen klank zullen léeren geéven, dan zij aan de hunne te geeven gewoon zijn. Hoe zal een' Franſchman, uitſpreeken *quellen* óf *kwèllen*? zal hij niet in dén klank' van zijn *quelle* (wèlke) dat als *kèlle* klinkt, vervallen? En hoe tóch zal hij zig gedraagen wanneer mén hém, *quink-ſlag* én *quisſpel* voor dén neuſe lègt?

Dit, dunkt mij, is een ſtérke drang-réden, óm een iegelijk van hèt gebruik dér *qu* óf te doen zien, én over te doen gaan, tót hèt ſchrijven van

kwaad	kwak	kwakkel	kwalijk
kwab	kwaaker	kwalſter	kwam

kwanſuis óf	kwèlling	kwiſten	kwijten
kwanswijs	kwètsbaar	kwiſter	kwijt-maaken
kwant	kwètſing	kwijl	kwijt-raaken
kwantſelaar	kwik	kwijlband	kwijt-ſchrift
kwaſt	kwikzilver	kwijler	kwijt-ſchélden
kwee	kwikkebil	kwijlen	kwijt-weeſen
kweeken	kwikſtaert	kwijling	kwijt-wórden
kweelen	kwips	kwijl-wórtel	kwèllaadje
kweekſel	kwispelen	kwijnen	kwinkeleeren
kwèkken	kwiskwaſſen	kwijnend	kwinkſlag
kwèl	kwispedoor	kwijt	

Kwalijk. is miſſelijk, walgágtig. *Ik bén zoo* kwalijk.
Kwalijk. is niet goed, verkeerd. *Gij hèbt dat* kwalijk *gedaan.*
Kwaſt. V. is een noeſt, knóbbel in 't hout. *Dat hout is vol* kwaſten.
Kwaſt. V. is een verzaameling van draaden óf anderſints. Zoodanig is een *poeiër-kwaſt*, &c.
Kwaſt. M. én V. is een kwibus, een halve gék.
Kwètteren. doen de Eenden in dén módder.
Kwètteren. ſnappen, babbelen, doen de praatágtige wijven.
Kwint. V. is een boertig woord, én betékent kuur, gril, &c.
Kwint. V. is een ſnaar van de Viöol.

R.

V. Wèlke woorden moeten mèt *r* geſchreeven wórden?
A. Mèt *r* ſchrijvt mén.

raad	rein	rijk	réden
rad	rijſt	rups	reede
ram	ruk	roer	riet
rand	romp	rib	raap
récht	rust	rag	roep, &c.

V. Wórd-

V. Wórdt de *r* ook verdubbeld?
A. Ja: de *r* wórdt verdubbeld, in 't meêrvouwd dér woorden, in wier ènkelvouwd zij agter éène vocaal' komt; als in

tór	tórren	lór	lórren
ſchar	ſcharren	kar	karren
nar	narren	var	varren

Wanneer zij in ènkelvouwdige woorden agter twé vocaalen komt, dan wórdt zij in 't meêrvouwd niet verdubbeld; maar aan de twéde Syllabe gebonden: als in *ſpoor*, *ſpoo-ren*, &c.

V. Hoe klinkt de *r*, aan 't einde dér woorden?
A. 1. Agter eene ènkele vocaal' klinkt zij zeêr ſtérk: als in *nar*, *tór*, *var*, &c.
2. Agter twé vocaalen klinkt zij zagter, als *zondaar*, *tuinier*, *zwier*, *moor*, *muur*, &c.
3. Agter woorden van twé Syllabes, wèlker laatſte in *er* uitgaat, klinkt zij zeêr zagt, mén hoore dit uit *looper*, *ſchipper*, *ſlinger*, *vinger*, *bonger*, *ſchooner* niet *ſchoonder*, &c.

V. Wórdt de *r* ook agter ſommige woorden mèt eene affnijding' geſchreeven?
A. Ja, de *r* wórdt mèt eene affnijding' geſchreeven

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van de wérk-woorden *eeren*, *leeren*, *booren*, &c. als

ik eer' *óf* eere	dat ik eer' *óf* eere
ik leer' *óf* leere	dat ik leer' *óf* leere
ik hoor' *óf* hoore	dat ik hoor' *óf* hoore
ik ſtoor' *óf* ſtoore	dat ik ſtoor' *óf* ſtoore
ik boor' *óf* boore	dat ik boor' *óf* boore
ik ſmeer' *óf* ſmeere	dat ik ſmeer' *óf* ſmeere
ik keer' *óf* keere	dat ik keer' *óf* keere

Digitized by Google

ik vaar' *of* vaare	dat ik vaar' *of* vaare
ik ſpaar' *of* ſpaare	dat ik ſpaar' *of* ſpaare
ik gaâr' *of* gaâre	dat ik gaâr *of* gaâre
ik cier' *of* ciere	dat ik cier' *of* ciere
ik vier' *of* viere	dat in vier' *of* viere
ik bewaar' *of* bewaare	dat ik bewaar' *of* bewaare
ik beroer' *of* beroere	dat ik beroer' *of* beroere
ik waardeer' *of* waardeere	dat ik waardeer' *of* waardeere
ik regeer' *of* regeere	dat ik regeer' *of* regeere

VOORBEELDEN.

Wat eiſcht dan d'oppervorſt, dat ik de waarheit ſpaar'
VONDELS PALAMEDES. pag. 43.

Om 't Godlijk paar,
Te dienen tot geleide, en lijfwagt, tot het weer
Naar kanaân, met al zijn vee en have keer'
HOOGVLIET.

Roept hij luide in ieders oor,
Dat het aarde en hemel hoor'.
VOLLENHOVE in de LOFZANGEN. pag. 332.

't Is billijk dat men, na twee eeuwen zelfs, nog heden,
Met hunn' doorluchten naam eene eeuwige eerzuil ſier';
Dat, met de Vadren van het Land en de achtbre leden
Des Raads, onze Amſtelſtad deez' blijden hoogtijd vier';
BREDERODE van BURMAN. pag. 25.

Dat 's Lands Regeering, dat haar magt u dan beveilig',
In ongeſchondene eere u op den throon bewaar'!
DEZELFDE. pag. 39. én 56.

Maar hoe de zee, waarvoor natuur moet ijzen,
Der menſchen harte ook ſlingere en beroer',

De-

Digitized by Google

De ſchamle vrees den ſchrik ook op doe rijzen,
Het noodgebed ten hoogſten hemel voer';
SELS. LIED van ZIÖN. pag. 166.

Ook bij MOONEN pag. 335. TUINMANS RIJMPROEVEN pag. 316. 325. 328. én doorgaans.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall', van manlijke óf vrouwlijke ènkelvouwdige naamen; als

aan d'édle ridderſchaar' | hij ſpeelde op de lier'
tót groote eer' | van dees verboden' leer', &c.

Zijn Vonnis ligt geveld, op dees *gevloekte* maar'.
Dat hij zich vrij verſchuil' met zijn *doemwaarde* ſchaar.
Juffr. van MERKEN in DAVID. pag. 186. én 197.

Zijn voorbeeld is voor ons een treffelijke leer,
Wees liever Metſelaar, als 't u verſtrekt tot eer'
DICHTK. van BOILEAU.

Gun, dat ik uwen ſchedel cier'
Met geenen *ſterflijken* lauwrier';
ELZEVIERS Dichtpr. pag. 30.

Dit laatſte voldoet aan beide mijne ſtèllingen.

V. Wórdt de *r* ook ſomwijlen aan 't einde dér woorden verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven?

A. Ja: de *r* wórdt verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven.

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende wijſe, van de wérk-woorden, inwèlke de *r*, in de eerſte Syllabe, àgter ééne vocaal komt; als in *mórren*, *pórren*, *wárren*, &c. als

Digitized by Google

ik pórr' *óf* pórre	dat ik pórr' *óf* pórre
ik mórr' *óf* mórre	dat ik mórr' *óf* mórre
ik knórr' *óf* knórre	dat ik knórr' *óf* knórre
ik kirr' *óf* kirre	dat ik kirr' *óf* kirre
ik warr' *óf* warre	dat ik warr' *óf* warre
ik ſarr' *óf* ſarre	dat ik ſarr' *óf* ſarre

Zoo ſchrijvt mén ook *vérr'* óf *vérre*; *varr'* óf *varre*, *ſtarr'* óf *ſtarre* &c.

Zoek nooit te verr' *een woord dat buitenſpoorig prijkt*
En maakt dat gij te verr' *van 't waare Doelwit wijkt.*
DICHTK. van BOILEAU.

Of wilt ge ons in de kunſt tot Tantaluſſen maaken?
Ons 't lieflijk ooft van verr' *doen zien,*
En tevens 't vol genot verbiên?
LUCAS PATER.

2. In dén twéden, dérden, én zèsden Naamvall', van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige Naamen: als

op de karr'	de flikkering dier ſtarr'
de hoornen van dén varr'	ik hèbb' twiſt mèt dien narr'.

Nooit zalze in vuile zangen
Kushandjes biên aan Venus ſterr',
Wijk waereldliefde! ſta van verr'!
TIJDWINST, in ledige Uuren. 1 D. pag. 4.

V. Wat betékent *haar'* mèt eene affnijding'?
A. *Haar'*, mèt eene affnijding' is eene verkórting van *haaren*, én wórdt altijd gebruikt voor eenen manlijken ènkelvouwdigen Naame, als bij voorbeeld

Met Jeſus, met een' joodſchen Staatsgevangen.
Al ſlaapende waakt zij voor haar' *gemaal,*

Haar'

Haar' *hoogſten luſt*, haar' *welluſt*, haar' *verlangen*,
Opdat hij in geen roekloos vonnis dwaal'.

SELS.

Maar naauwlijks had de zon het lieflijk boomgaartōoft
Met ſmaaklijk vocht gevult, en in haar' *gloet geſtooft,*
Of milde vruchtbaarheit, die ſchoner dan te voren
En prachtiger gekleed, haar' *troon van goutgeel koren*
Was opgeklommen.

HOOGVLIET.

MOONEN, in zijne Spraak-konſt pag. 335.

Haar, zonder affnijding, ziet altijd op een' vrouwlijken naam: als blijkt uit

De Tweedragt, die terwijl haar' zetel vaſter bouwt,
En, moedig op haar *zege, al juichend die beſchouwt;*
Weid, pralende op haar *koets,* haar *wreede en vlammende oogen,*
Langs 't aklig Schouwtoneel der Burgeröorelogen;

FEITAMA in HENRIK.

Zétel is hier manlijk: hierōm *haar' zetel. Zége* én *koets* zijn vrouwlijk: daarōm *haar zege, haar koets. Haar* óf *haare* wórdt ook voor 't meêrvouwd gebruikt; als blijkt uit *haar wreede en vlammende oogen.*

V. Wórdt *Rh* ook in ſommige woorden gebruikt?
A. Ja: in *Rhee*, 't wijvje van een *Hért.* In *Rhobarber* én in *Rhone*, én *Rhijn* twé Rivieren; de eerſte van *Frankrijk*, de twéde van *Duitſchland* én van de *Néderlanden.*
V. Geev-mij nu nóg eenige gelijkluidende woorden, mèt dérzelver verklaaring', op?
A. Mén lètte op de vólgende.

Raad:

Digitized by Google

Raad. M. waarvan 't wérk-woord *raaden. Hij beeft mij een' goeden* raad *gegeeven.* Hiervan *raad-plee-gen* óf liever *raad-leeven.*

Mijn moeder leerde mij, dat ik geen' raad *zou* leeven,
Mèt vijänden, waarvan men 't ergſte moet ver-moén.

Bij HUIDECOPER. pag. 532.

Raad. M. Raads-vergadering. *De* Raad *van Staaten. De grooten* Raad.

Raad. M. Raads-heer. *Hij is geheime*-Raad *van dèn Vórſt',*

Raad. M. hulpmiddel voor eenige kwaal'. *Hij gav mij dien* raad *voor de koorts'.*

Raat. V. *viſch*-raat, (graat) *honig*-raat.

Raaden. iemant raad-geeven. *Wat zaudt gij mij* raaden?

Raaden. giſſen. *Wilt gij 'er eens na* raaden?

Raaten. honig-raaten.

Indien ik honig *puure uit uwe volle* raten;
Verſchoontme; ik zal dien weêr voor u ten beſte laten:

HOOGVLIET. in ABRAH. pag. 2.

Raaken. trèffen, mèt gooiën trèffen. *Gij zult mij* raaken.

Raaken. trèffen. *Gód heeft hém, door dèn donder' zijns woords, in 't harte* geraakt. 't Eerſte is betrèkkelijk tót 't uit-'t twéde tót 't inwéndige.

Raaken. vertoornen, bèlgen, belédigen, &c:

Raaken. V. de binnen-mond. *Mijn* raaken *zijn zoo raauw.*

Raaſen. gewèld maaken, geraas maaken.

Raaſen. tieren, dol, uitzinnig zijn.

Rabat. O. is onder de koop-luiden *afſlag, kórting.*

Ra-

Digitized by Google

Rabat. O. een fmal tuin-bèd. *Ik hèbb' ſlaâ op dat* rabat *gezaaid.*

Rad. vlug én *rat*, *rót.* Zie bij Lètter' D. pag. 113.

Rak. O. rèk, daar mén bórden én ſchotels in óf op zèt.

Rak. O. een ſtuk, énd wègs. *Wij hèbben nóg een goed* rak *te zeilen.*

Rak. O. ſtókken daar de hoenders opzitten.

Rak. O. een groente die op 't water drijvt.

Rakét. O. tuig daar de kinders meê kaatſen.

Rakét. V. een ſoort van kruid-gewas.

Rammelen. geraas maaken, aan de klink' van de deur' rammelen.

Rammelen. verrigting dér haaſen én konijnen tér voort-teeling' hunnes geſlachts.

Rank. ſchraal, mager, dór.

Rank. V. takje van eenen wijngaard. *Een wijngaard*-rank.

Rap. O. ſlégt vólk. *Jan* rap *én zijn maat.*

Rap. ſnèl, vlug, vaerdig. *Hij is* rap *tér been.*

Ras. gaauw, gezwind.

Ras. O. wiel, draaikólk, draai-kuil.

Ras. O. ſlégte afkomſt. *Van wat* ras *is bij?* Mén gebruikt dit woord ook omtrént dén aart dér paerden.

Ras. O. zékere ſtóf.

Récht. én *régt.* Zie bij Lètter C, én hieronder.

Réde. V. in dén zinn' van geſprék, komt van *redeneeren*, óf *rédenen* vólgens HUIDECOPER pag. 499. én betékent *bewijs*, *overtuiging.*

Réden. V. bekwaamheid, vermogen dér ziele.

Réden. V. oorzaak. *Wat is 'er de* réden *van?*

Reé. V. reede, opene haven daar de ſcheepen liggen.

Reé. gereed. *Zijt gij al*-reê *óf gereed? Ik bén 'er al*-reé, *reeds.*

Reé. V. raa, een maſt van een ſchip.

Reé. V. óf *rhee*, 't wijvje van een *Hért.*

Reeden. gereed maaken, bereiden, *linnen* reeden.

Digitized by Google

Reeden. uit-reeden, uitruſten. *Scheepen* reeden.
Reep. V. lange lap, afgeſcheurden lap van linnen óf iets anders.
Reep. V. touw daar mén een pont meê over een Rivier trèkt.
Reet. V. ſcheur, ſpleet, opening.
Reed. van *rijden. Hij* reed *te Paerd.*
Regeering. V. bewind, beſtier, geſag-oeffening. *Hij is aan de* Regeering' *gekomen.*
Regeering. V. Magiſtraat. *De* Regeering *van Amſterdam.*
Régel. M. geſchreeven óf gedrukten lètter-régel. *Lees dien* régel *uit.*
Régel. M. wèt, voorſchrift. *Na dien* régel' *moet gij wandelen.*
Régelen. lijnen-trèkken, *linieëren.*
Régelen. ſchikken. *Ik zal dat wél* régelen.
Régelen. M. V. gronden, grond-régelen. *De* régelen *dier Taale.*
Regiſter. O. naam-lijſt, blad-wijſer van een boek, &c.
Regiſter. O. van een órgel, van een Clavecimbaal', &c.
Régt. dat niet krom is. *Die wèg is* régt.
Récht. O. oprécht. *Zèg 't mij* récht *voor de vuiſt'.*
Récht. O. billikheid, ook billik.
Récht. O. eiſch, aanſpraak. *Ik hèbb' daar* récht *op.*
Récht. O. oeffening dér Geréchtigheid, van de wèt-geevende magt, van 't opper-geſag. *Juſtitie,* ſtraf-oeffening.
Récht. O. Amptenaars, Beämpten die 't récht oeffenen. *Iemant voor 't* récht *roepen.*
Reis. V. maal. *Ik hèbb' hém een* reis *óf twé gezien.*
Reis V. tócht. *Hij is giſteren op* reis *gegaan. Hij heeft de* reis *aangenomen.*
Reiſen. trèkken. *Waar zult gij heenen* reiſen?
Rijſen. opgaan, verhèffen. *Hèt meel begint te* rijſen.
Rèkken. uit-rèkken, langer maaken.
Rèkken. ſnèl, hard loopen. *Zie hém eens* rèkken.
Ridder. M. aanzien'lijk, adelijk Heer.

Rid-

Digitized by Google

Ridder. V. munt-ſpécie. *Een gouden* Ridder.

Riem. M. roei-tuig, waarméde mén een ſchuit voort-roeit.

Riem. M. górdel, band om 't lijv.

Riem. V. pak van twintig boeken papier.

Rigten. óf *richten*, ſchikken. *Gij moet u daar na* richten.

Rigten. óf *richten*, oordeelen, vonniſſen, oordeel-véllen.

Roede. V. geeſſel-roede.

Roede. V. maat van twaalv voet.

Roede V. zékere uitgeſtrèktheid lands.

Roekeloos. achteloos, zórgeloos, zonder zórg, zonder roek.

Reukeloos. zonder reuk. Deeſe woorden wórden zonderling onderéén vermèngd. Sommige ſchrijven *Ruekeloos.* Zie dén Hartſpiegel pag. 55. *Rokeloos.* pag. 52. — *Rukeloos.* Boon van Engeland Opdragt voor Amintas in 't 2 Deel zijner Gedichten. — *Roekeloos.* SEL's Lied van Ziön. pag. 281. — *Reukeloos.* Vondels Palamedes pag. 69. — *Roekeloos* is ook *vermétel.* Zie vérder Huidecoper pag. 480-482. 't Laatſte is meeſt in gebruik *Reukeloos* zou mén konnen gebruiken voor *iemant die zig* ſtinkende *gemaakt heeft.*

Roer. O. bekènd ſchiet-geweer.

Roer. O. 't agterſte gedeelte van een ſchip, daar 't mé geſtuurd wórdt.

Roet. O. talk, ósſe-vét.

Roet. O. vuiligheid in dén ſchoorſteen'.

Roeper. M. iemant die in de Stad omloopt, om 't verloorenen op te ſpeuren.

Roeper. M. *Vocativus*, vijvde Naamval. Zie bij de O én agter bij de Naamvallen.

Ról. V. rólle, beſchreeven vél papier, onder de Réchts-Geleerden.

Digitized by Google

Ról. V. rond op-geróld pak. *Een* ról *tabak.*
Ról. V. naam-lijſt. *Zijn naam ſtaat op de* róll'.
Ról. V. gedeelte van een Tooneel-ſtuk. *Hij heeft zijn* ról *niet wél geſpeeld.*
Ról. V. ronde ſchijv, onder een kinder-wagentje.
Roov. M. buit. *Hij kreeg een gedeelte van dén* roov'.
Roov. V. kórſt op een zweer'. *Zijn hoofd is ééne* roov.
Rook. V. hooi-ſtapel. *Hèt hooi aan* rooken *zètten.*
Rook. M. damp van uitgebrandde óf van brandende ſtóffe.
Roos. V. wélriekende bloem.
Roos. V. zwèlling in 't gezigt óf élders. *Hij heeft de* roos.
Roos. V. een geſèlſchap. *Ik was giſteren in de* roos' Mén kan 't ook neemen voor *geheim. Ik hèbb' hém dat onder de* roos' *gezeid.*
Rós. O. een Paerd.
Rós. O. een kleur tuſſchen geel én rood.
Rót. V. *rat*, ſchaad'lijk Dier.
Rót. verrót. *Die Peeren zijn* rót.
Rót. O. bénde. *De Kórperaal mèt zijn* rót.
Rótten. ratten, ſchaad'lijke Dieren.
Rótten. verrótten. *Die Appelen beginnen te* rótten.
Rótten. ſaamen-rótten. *Hèt vólk misnoegd zijnde, begon te* rótten.
Rouw. onbeſchaavd, zie *Ruw.*
Rouw. M. droefheid.
Rouw. M- zwarte kleeding. *Hij is in dén diepen* rouw'.
Rouwen. dén rouw aanneemen, zig in dén rouw' kleeden.
Rouwen. berouwen. *Die zaak zal u* rouwen.
Ruiken. rieken, mèt dén neus' ruiken. *Ik kan dat gebak* ruiken.
Ruiken. ſtinken, reuk van zig geeven.
Ruim. breed, wijd, luchtig, niet èng, niet naauw.
Ruim. O. 't ruim van een ſchip. *Hij zat in 't* ruim.
Ruim. mildelijk, onbekrompen. *Hij leevt* ruim. *Een* ruimen, *milden geever. Meet dat wat* ruim.

Ruim.

Digitized by Google

Ruim. iets meêr dan. *'t Is* ruim *een maand geléden.*

Rukken. mèt gewèld trèkken. *Iemant iets uit de hand'* rukken.

Rukken. ſchielijk optrèkken. *De vijând wil op die Stad aan-*rukken.

Ruſten. van wérken ophouden. *Gij moet uw wérk ſtaaken om wat te* ruſten.

Ruſten. érgens op óf tégen leunen óf leenen.

Ruſten. ſlaapen. *De zieke is aan 't* ruſten.

Ruſten. beruſten, ſtaat maaken, laaten aankomen.

Ruw. onbeſchaavd. *'t Is een* ruw *ménſch.*

Ruw. guur, ſlórdig, onſtuimig. *'t Is* ruw *weér.*

Rijk. magtig, vermogend. *Die man is* rijk.

Rijk. O. Heerſchappije. *Hèt Roomſche* Rijk. *Zijn* Rijk *is zeér uitgebreid.*

Rijm. O. witte nével óf rijp.

Rijm. O. dichtmaat. *Hij heeft dat ſtuk in* rijm *gebragt.*

Rijp. V. Zie *Rijm*, hierboven.

Rijp. eetbaar, volgroeid. *Die vrugten zijn* rijp.

Rijs. O. rijſt, bekènd riet-gewas. *Wij eeten* rijs *mèt krénten.*

Rijs. O. teen, takje van een' boom.

Rijſen. én *reiſen.* Zie Lètter IJ. Ook bij SEWEL. pag. 28. L. TENKATE. 1 Deel. pag. 189. én hierboven.

S.

V. Watvoor lètteren zijn mèt de *ſ* overéénſtèmmende?

A. Mèt de *ſ* ſtèmmen overéén de *c* én de *z*. Hèt onderſcheid van de ſpélling' dér *c* in plaats' van de *ſ* hèbbenwe bij de *c* gezien: nu moeten-we de ſpélling dér *ſ* in ſtéde van de *c* én van de *z* tragten aan te toonen.

V. Watvoor woorden moeten mèt *ſ* in plaats' van mèt *c* óf *z* geſchreeven wórden?

A. Mèt *ſ* moet mén ſchrijven, de vólgende woorden

Digitized by Google

ſim	ſatijn	ſuiker	ſoeſen	ſóldeeren
ſimpel	ſuffen	ſultane	ſaus	ſédert
ſélderie	ſultan	ſalpéter	ſauſijs	ſaamen
ſap	ſabbat	ſegrijn	ſók	ſommen
ſekreet	ſabel	ſalade	ſoort	ſappen
ſints	ſaſier	ſalamander	ſeiſſe	ſullen
ſis	ſaffraan	ſalét	ſignét	ſérpent
ſas	ſaiſoen	ſamaar	ſómmier	ſóldaan
ſiſſen	ſék	ſits	ſóp	ſuiſen
ſiroop	ſérvét	ſober	ſóldije	ſibille
ſtai	ſéxe	ſomber	ſóldaat	ſuf
ſayét	ſikkel	ſomma	ſoudenier	ſórteeren
ſarren	ſukkel	ſul	ſijn	ſik, &c.

V. Moet mén aan 't begin van een woord, voor een Conſonant', eene *z* óf eene *ſ* ſchrijven?

A. Mén moet altijd, aan 't begin van een woord, voor een Conſonant', eene *ſ*, niet eene *z* ſchrijven, uitgezondert alléén voor de *w*.

V. Geev-mij eenige woorden, tót voorbeelden, van die ſpélling' op?

A. Mén moet mèt *ſ* ſchrijven de vólgende woorden, *ſchaamen*, *ſchande* én alle die mèt *ſch* beginnen; *ſlap*, *ſlim*, *ſmaad*, *ſmul*, *ſnaak*, *ſpótten*, *ſtad*, *ſtrik*, &c.

V. Watvoor woorden meêr moeten mèt *ſ* geſchreeven wórden.

A. Mèt *ſ* ſchrijv' ik ook de vólgende woorden.

boetſeeren	raadſel	beginſel	oliſel	verfoeiſel
pérſoon	blankétſel	belètſel	plukſel	weevſel
ſpraakſaam	kleedſel	beſchutſel	ſóldeerſel	zweemſel
langſaam	dèkſel	bórduurſel	ſtutſel	vercierſel
wérkſaam	voedſel	drukſel	ſteunſel	verſchijnſel
ſchèpſel	ſchijnſel	gebroedſel	ſpeekſel	ſtrèmſel
trótſeeren	aanhangſel	hèngſel	ſpookſel	bekleedſel
kaatſen	aanlókſel	inſteekſel	trèkſel	én dérgelijke meer.
plaatſen	afſpruitſel	maakſel	tooiſel	
nabootſen	beduidſel	naaiſel	verdichtſel	

Al-

Digitized by Google

Alle de bovenſtaande woorden in *ſel* zijn onzijdig. *Fronſſel*, *geeſſel*, *ſtijfſel* zijn vrouwlijk. *Kanſel* én *ranſel* zijn manlijk,

Mén moet die woorden met *ſel* niet mèt *zel* eindigen.

V. Hoe wôrdt de *ſ* aan 't einde dér woorden uitgeſprooken?
A. 1. De *ſ* wórdt ſchérp uitgeſprooken, aan 't einde dér woorden *ſpits*, *trits*, *ſchérts*, &c.
2. Zagter wórdt zij uitgeſprooken, wanneer zij, aan 't einde dér woorden, agter twé Vocaalen komt; als in *roos*, *doos*, *huis*, *luis*, *muis*, &c. Agter ééne Vocaal' klinkt zij wéderôm ſchérp, als *rós*, *trós*, *dus*, *ſus*, &c.

V. De woorden *huis*, *luis*, *muis* &c. hoe moeten die in 't meêrvouwd geſchreeven wórden?
A. Die woorden ſchrijv' ik in 't meêrvouwd *huiſen*, *luiſen*, *muiſen*, *dooſen*, *rooſen*, *hooſen*, *peeſen*, *meeſen*, *ſluiſen*, &c. niet *huizen*.

Zoo moet mén ook doen in alle de tijden dér wérk-woorden, *leeſen*, *prijſen*, &c. als

ik lees'	wij leeſen	ik blaas'	wij blaaſen
ik prijs'	wij prijſen	ik raas'	wij raaſen
ik bloos'	wij blooſen	ik vrees'	wij vreeſen, &c.

Omdat ik van gedagten bén, dat de *ſ*, tuſſchen twé Vocaalen, zagt klinkt, én daarôm ook gevoeg'lijk daartuſſchen mag geſchreeven wórden. Wat ſpélling tóch is 't die ſommigè gebruiken, wanneer zij ſchrijven, *prijz*, *huiz*, &c? een ieder kan hier eene ſtuiting van de *z*, in h-u-i-z, *huiz*, ontdèkken.

Ik zou mij in ſtaat bevinden ôm honderd voorbeelden, tér ſtaavinge deeſer ſtèlling', bij te brèngen, maar ik zal mij ſlégts bij eenige weinigen bepaalen, die, mijns bedunkens, van geen gering geſag zijn.

Een

Een van hoop, van vreeſe *twee*
Een van vreucht, en drij van wee.

D. HEINSIUS.

De twalef in den riem, waermé de Heer der Heeren.
Dees' *overſchoon Natuur belieft heeft te vereeren*
Als in de ſchepping' hij door ſijnes ſtems gewelt
Voor 't blinckende geſin *ſchoon wetten heeft geſtelt.*

ZACH. HEINS.

Dan ſpeelt mij weer in mijn gedachten
Dat elders ghij uw tijd beſteet
Of beſig *zijt op veder-jachten*
Of Haſen *te verſchalcken weet.*

A. PIETERSZ. CRAEN.

Mén vindt geen hooger Wijsheits School,
Gelijk 't doorluchtig Kapitool,
Zo draa daar eeſels *zijn geſeeten,*
Ze ſchijnen alle dingh te weeten.

J. SIX van CHANDELIER. allen bij HUIDECOPER.

Voor deeſe pleeg mén zélfs de *ſ* aan 't begin dér woorden te gebruiken, ſchrijvende *ſijn, ſaad, ſalf* &c. Was die lètter dan toen zagt genoeg, om die woorden eigenäartig uit te drukken, hoeveel meêr zal zij zagt klinken tuſſchen twé Vocaalen? In 't laatſte voorbeeld vind' ik *geſeeten* mèt eene *ſ*; dat ik nógtans afkeure, als komende van 't wérk-woord *zitten*, in wiens tijdvoeging', gelijk in die van alle ſoortgelijke wérk-woorden, de *z* doorgaans moet behouden wórden. Mén zie ook de voorbeelden die ik eenige bladzijden vérder voor de verkórting' van *dees'* aanvoere.

Niemant kan, dunkt mij, mèt récht, hiertégenaan wérken. Onze ſpélling bekomt immers hierdoor alwéderöm iets van de zagtheid én zoetvloeiënheid dér Franſche Spél-kunde, 't wèlk naar mijn

Digitized by Google

mijn begrip, een voornaam gedeelte eener Taale uitmaakt én van een iegelijk behoort in acht genomen te wórden.

V. Wórdt de *ſ* ook in ſommige woorden verdubbeld?
A. Ja: de *ſ* wórdt verdubbeld, in 't meêrvouwd van zulke woorden, in wier ènkelvouwd zij agter éénen klinker' óf ook wél agter twé vocaalen vólgt, gelijk in,

més	méſſen	pèls	pèlſſen
vlés	vléſſen	dans	danſſen
lés	léſſen	glans	glanſſen
kus	kuſſen	kans	kanſſen
bus óf buſch	buſſen	krans	kranſſen
plas	plaſſen	lans	lanſſen
ſchans	ſchanſſen	ſchórs	ſchórſſen
ſpies	ſpieſſen	kérs	kérſſen, &c.

Dit is ook hèt gevoelen van MOONEN, naamelijk dat de *ſ* in 't meêrvouwd deeſer woorden, om de eigenäartigheid dés klanks moet verdubbeld wórden. Mén zie zijne Spraak-konſt pag. 104. Anderen, én daarónder ook TEN KATE I D. pag. 389, meenen, dat ééne *ſ* hier genoeg zij. Ondertuſſchen is dit niet zonder uitzondering', want ſommige ènkelvouwdige woorden, mèt *ſ* eindigende, veränderen die, in 't meêrvoud in *z*; als daar zijn

grijns ófgrims	grijnzen	lins	linzen
bons	bonzen	vaers	vaerzen
baars	baarzen	gréns	grénzen
beurs	beurzen	teems	teemzen
gans	ganzen	naars	naarzen
dons	donzen	gons	gonzen
hals	halzen		

Andere wéderóm die de ènkele *ſ*, tuſſchen twé vocaalen, behouden; als *bies*, *bieſen*, *baas*, *baaſen* &c. Tén lèſten ook zulke

Digitized by Google

die de *ſ* alléén, agter een Conſonant', behouden; als *ſchaats*, *ſchaatſen*, *plaats*, *plaatſen*, &c.

V. Wórdt de *ſ* ook, aan 't einde van ſommige woorden, verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchroeven?
A. Ja: dit heeft plaats,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe van zulke wérk-woorden; in wèlke zij dubbeld voorkomt, gelijk *giſſen*, *miſſen*, &c. als

ik giſſ' *óf* giſſe	dat ik giſſ' *óf* giſſe
ik miſſ' *óf* miſſe	dat ik miſſ' *óf* miſſe
ik beſliſſ' *óf* beſliſſe	dat ik beſliſſ' *óf* beſliſſe
ik vergiſſ' *óf* vergiſſe mij	dat ik mij vergiſſ' *óf* vergiſſe
ik paſſ' *óf* paſſe	dat ik paſſ' *óf* paſſe, &c.

VOORBEELDEN.

Het is het loon, zoo ik niet miſſ',
Der genen, *die oprecht in hare liefde branden.*
ELZEVIER. Dichtproeven. pag. 31.

Gun dat ik mijn liefde bluſſ'
En uw tedre blaedjes kuſſ'.
F. de HAES. NAGELATEN GED. pag. 280.

Eer 't oproer ons verraſſ', *voor* verraſſe:
MOONEN. pag. 335.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen, als

vol van duiſterniſſ'	kènd geen gelijkeniſſ'
't ſtrèkt tót érgerniſſ'	in de heil-getuigeniſſ'
van ziels-bekommerniſſ'	in diepe duiſterniſſ'

van

Digitized by Google

van gloênden glanſſ'
in haaren tranſſ'
door zijne kènniſſ'
naar de wilderniſſ'
van Góds gelijkeniſſ'
tót een ziels-belijdeniſſ'

VOORBEELDEN.

Dit doelwit moeſt Gods wijze wil beraamen,
In eenen Staat, zo vol van duiſterniſſ'.

SELS.

Die ſlinksheid paſte en voegde aan zulke ſnoóden
Wien God dit uur zelfs ſtrekt tot ergerniſſ'

DEZELFDE.

Niet door berouw, dat rijk in traanen is,
(Helaas! dat was te verr' van huis gebannen)
Maar door 't geweld van ziels-bekommerniſſ'

DEZELFDE.

Dus, langs een ſpoor van gloênden glanſſ',
Als eene nieuwe zon, tot drieverf, in haar' tranſſ',
Met onnavolgbren loop', al haren drukk' ontſtegen.
D. SMITS, voor HOOGVLIETS Aartsvader.

En dat een wolk, zeer ſchoon van glanſſ',
Kwam dalen uit den *hoogen* hemeltranſſ'.

ELZEVIER. pag. 7.

Zij ſcheen mij uit dees' hoogen tranſſ'
Geheel beroofd van glanſſ',

DEZELFDE. pag. 18.

Elk pralende in haer eigen tranſſ',
Met ongeleenden glanſſ'.

DEZELFDE. pag. 22.

Zie ook VOLLENHOVE over dit én 't bovenſtaande pag. 151. én 196.

Digitized by Google

V. Wordt de ſook, aan 't einde dér woorden, ènkel én mèt eene afſnijding' geſchreeven?
A. Ja: dit geſchied

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van de wérk-woorden in wèlke zij, in de eerſte Syllabe, agter twé vocaalen komt; als *pooſen*, *leeſen*, &c; ook wanneer zij, de twéde Syllabe beginnende, op een Conſonant', die de eerſte Syllabe ſluit, vólgt; als *plaatſen*, *kaatſen*, &c. voorbeelden.

ik poos' *óf* pooſe	dat ik poos' *óf* pooſe
ik lees' *óf* leeſe	dat ik lees' *óf* leeſe
ik bloos' *óf* blooſe	dat ik bloos' *óf* blooſe
ik prijs' *óf* prijſe	dat ik prijs' *óf* prijſe
ik blaas' *óf* blaaſe	dat ik blaas' *óf* blaaſe
ik raas' *óf* raaſe	dat ik raas' *óf* raaſe
ik vrees' *óf* vreeſe	dat ik vrees' *óf* vreeſe
ik plaats' *óf* plaatſe	dat ik plaats' *óf* plaatſe
ik kaats' *óf* kaatſe	dat ik kaats' *óf* kaatſe

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamval', van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen; voorbeelden

op deeſe wijs'	op een gódd'lijke wijs'
op een blijde wijs'	voor een poos'
op een édle wijs'	op die plaats'
omzigtig op zijn wijs'	voor dien prijs'
van haar reis'	voor deeſe reis'
GódS eer tén prijs'	de geur van die roos'

VOORBEELDEN.

Wil thans de kuiſche duif, de Moeder Gods geleiden;
Niet naar de zaalen van een koninglijk paleis;

Maar

Maar, bij 't volbrengen van haar nederige reis',
Naar een' verachten ſtal in Bethlehems laage wallen.
SELS. Verbond der GEN. pag. 20.

Wier broeder op den rand van 't leven ſtondt,
En haaſt zou gaan ter woonplaats' *van de dooden,*
DEZELFDE. pag. 184.

Op een vermengde wijs'.
ANTONIDES YSTROOM. pag. 37.

Dat redenlooze ſchrik mogt, voor een poos', *mijn hart*
Beknellen, met een nooit voorheen gevoelde ſmart;
F. de HAES. pag. 17. ook pag. 56.

Van al te traag een vrees'.
J. de DECKER in dén DOOPER. pag. 61.

3. Aan 't einde van ſommige toevoeglijke naamen, voorwèlke 't woordeken *hèt* óf *'t* komt; voorbeelden.

't wijs' beſtuur	't wankelloos' vertrouwen
hèt mérgeloos' gebeent	't belangloos' harte.

VOORBEELDEN.

'k Zal in Gods raedsbeſluit gewillig mij gedragen,
En kuſſen 't wijs' beſtuur *van 's Hemels welbehagen.*
F. de HAES. pag. 22.

De Grafworm, op het dorr' en mergeloos' *gebeent.*
DEZELFDE. pag. 193.

Om de onverwelkbre kroon van de Oppermajeſteit
Te ontvangen, en het doel van 't wankelloos' *vertrouwen.*
DEZELFDE. pag. 205.

Digitized by Google

Deeſe affnijding pleit niet weinig voor mijne ſtèlling', van de *ſ* tuſſchen twé vocaalen te ſchrijven.

Hier moet ik aanmérken, dat mén deeſe affnijding maakt, agter de toevoeglijke naamen, in 't onz. ènkelv. alleen dan, wanneer 'er *hèt* óf *'t* én *dat* voor ſtaat; gelijk hierboven reeds getoond is. Nooit moet mén zèggen.

een wijſe raadsbeſluit	een groeiënde woud
een mérgelooſe gebeent	ſtaande graan gewas
een wankellooſe vertrouwen	een ſtinkende gebroedſel
een zakkende gewigt	uw ſuffende gemoed
een glinſterende ijs	's lands gewénſchte heil
een vliegende paerd	zijn rijſende geluk
zijn lagchende geluk	uw hóbbelende ſchip
zijn échte kind	door ſméttende vergift
mijn ſtérvende gelaat	zijn glinſterende hoofd. enz.

Die zoo ſchreev, die beging, in allen deeſen, zeêr grove misſlagen, mén moet van alle de bovenſtaande bijvoeglijke woorden, de *e* aflaaten, én zèggen, *wijs*, *mérgeloos*, *wankelloos*, *zakkend*, *glinſterend*, *vliegend*, *lagchend*, *écht*, *ſtérvend*, *groeiënd*, *ſtaand*, *ſtinkend*, *ſuffend*, *gewénſcht*, *rijſend*, *hóbbelend*, *ſméttend*, &c.

In tégendeel zègt mén zeêr wél

hèt groeiënde woud	hèt édelmoedige voorneemen
hèt zuivere water	hèt voornaame beleid
dat laffe én ſuffende gemoed	hèt algemeene wélzijn
dat zakkende gewigt	hèt èngelſche Parlément, &c.

4. De *ſ* wórdt mèt eene affnijding' geſchreeven, in 't woordje *dees'*, zijnde eene verkórting van *deeſen*; voorbeelden,

Om daar den prijs van uwe minn',
Bij eenen galm van ſpel en zangen,

Van

Digitized by Google

Van ALIDA, *uw Zielsvriendinn',*
Op dees' *uw' zegedag te ontvangen.*

F. de HAES. pag. 39.

ô Opperharder, wil nog lang
Dees' *uwen Onderharder ſparen;*

DEZELFDE. pag. 42.

Zoete wekſters van den lach;
Dat de Pindus zich vermeije
En de Zuſters aan den reije
Danſen op dees' *vreugdedag.*

DEZELFDE. pag. 54.

V. Moet de *ſ*, aan 't einde dér woorden, ook mèt eene ſtérke blaaſing' uitgeſprooken wórden?
A. Ja: dit heeft plaats in de vólgende woorden,

dés monds
dés verſtands
dés gemoeds.
dés bloeds
dés mans
dés waerelds, &c.

V. Maar wat betékent '*s*, mèt eene affnijding', van agter?
A. '*S*, mèt eene affnijding' van agter is

1. Eene verkórting van 't woordje *dés*; zo zègt mén

's mans kinderen
's waerelds ijdelheên
's kinds ouders
's lands Overhéden
's Konings Raad
's lands tuin
's Dichters roem
's Prinſen Edellién, &c.

2. Is '*s*, mèt eene affnijding' van agter, eene verkórting van 't woordje *is*; bij voorbeeld

dat's goed.
dat's veiliger
wat's d'oorzaak?
wat's dat?

dit

dit's t'huis	dat 's niet zoo *óf* dat is niet zoo
dat's 't antwoord	dat 's wél zoo *óf* dat is wél zoo
dit's 't opzèt	dit 's 't beroemde Makaſſer
dit 's 't graf van Ajax	dit 's 't einde van mijn tóchten
dit 's 't wapen van Jupijn	dit 's 't geringſte
dat 's jammer *óf* dat is jammer	dit 's 't einde dér reiſe
dat 's kwaad *óf* dat is kwaad	dit 's 't laatſte dat ik u zie.

De eerſte woorden, wórden zoo uitgeſprooken dat de *t* daarin ſmèlt; als *das goed*, *das kwaad*, &c. In de twéde ſmèlt de eerſte *t*, van *dit*, ook, door de uitſpraak', wèg, ſpreekende mén uit, *diſt huis*, &c. Mén wagte zig ondertuſſchen van zoo te ſchrijven.

V. Watvoor gelijkluidende woorden ſtaan ons hier te verklaaren?
A. De vólgende.

Sabel. M. én V.	een lange krómme houwer. *De Sóldaat trok zijn* ſabel.
Sabel. M.	een Móskoviſch Dier, daar 't bont, gemeen'lijk ſabel-bont genaamt, van komt.
Schaaken	op 't ſchaak-bórd ſpeelen.
Schaaken.	rooven, wèg-voeren. *Een vrijſter* ſchaaken.
Schaaken.	een ſchippers-woord. *Een touw* ſchaaken *óf boe geeven.*
Schaal. V.	een drink-kóp. *Hij dronk uit een* ſchaal'.
Schaal. V.	weegſchaal. *Ik hèbb' mij op de* ſchaal' *laaten weegen.*
Schaal. V.	dóp, eiër-ſchaal.
Schaal. V.	eerſte deel van een balk, daar de buiten-kórſt van dén boom' aan is.
Schaar. V.	twéledig ijſer, bij de Jufferſchap inzonderheid bekènd.
Schaar. V.	nijper van een krabb', van een kreeft.
Schaar. V.	kérv in een més. *Dat més is vol* ſchaaren.
Schaar. V.	ménigte vólks. *Een* ſchaar *van aanſchouwers.*

Schaa-

Digitized by Google

Schaaren. 't meêrvouwd van ſchaar.
Schaaren. èffen, gelijk maaken.
Schaaren. in órder' ſtèllen, 't vólk ſchaaren.
Schaffen. aanrégten, op-diſſchen. *Wat zullen wij* ſchaffen?
Schaffen. eeten. *Ik hèbb' honger, geev mij wat te* ſchaffen.
Schaffen. geeven, voor dén dag brèngen; raad ſchaffen; géld ſchaffen.
Schakel. V. een nèt dat mén over een kleine Rivier' ſpant.
Schakel. M. én V. óf ſchalm van een kètting'.
Scheelen. V. aangezèt hoofd-cieraad dér vrouwen van geleend hair gemaakt. *Zij is zwart van hair én draagt blonde* ſcheelen.
Scheelen. is bij de ſlagers bekènd. *Darmen* ſcheelen.
Scheelen. verſchillen. *Dat kan mij niet* ſcheelen.
Scheelen. ſchórten, onpaſſ'lijk zijn. *'t Kind moet iets* ſcheelen.
Scheen. komt van *ſchijnen. De zon* ſcheen.
Scheen. M. én V. been van de knie tót aan de ènkels. *Hij ſchopte mij voor mijn* ſcheen'.
Scheen. V. óf hoep van een' ring'.
Scheen. V. bórdje tégen de beenen, om 't branden te belètten.
Schèl. V. bèl, hand-klókje; bèl óf ſchèl aan de deur'.
Schèl. hèlder-luidend. *Dat is een* ſchèl *geluid.*
Schénden. verbreeken, overtreeden. *De wètten* ſchénden. *Geſchéndt* is 't Deelwoord.
Schénden. bedérven, beſchadigen. *Gij zult dat goed* ſchénden. *Geſchonden* is 't Deelwoord. Zie hiervan agter Lètter W.
Schènken. thé ſchènken, bier ſchènken.
Schènken. óf ſchinken, hammen.
Schépen. een Lid van de Regeering'. *Mijnheer de* Schépen.
Scheepen. 't meêrvouwd van *ſchip. Daar lèggen veel* ſcheepen.
Schèppen. een daad van Gód'. Iets uit niets voortbrèngen.
Schèppen. putten, ophaalen. Water ſchèppen.

Digitized by Google

Schèpper. M. Gód is de Schèpper, voortbrènger van alles.

Schèpper. M. iets daar mén meê ſchèpt. *Neem dien* ſchèpper *én ſchèp water.*

Schèrmen. van 't Tooneel. *Hij verſchool zig agter de* ſchèrmen.

Schèrmen. mèt dén dégen'. *Wilt gij mèt mij* ſchèrmen?

Schérp. goed van ſneê. *Dat mes is* ſchérp.

Schérp. puntig, ſpits. *Die dégen is niet* ſchérp.

Schérp. ſtrèng, ſtraf. *Een* ſchérp *rècht doen.*

Schérp. heet, bijtend, doordringend. *De péper is* ſchérp *op de tong'.*

Schérp. fijn. *Hij heeft een* ſchérp *gezigt, een* ſchérp *gehoor.*

Schérp. ſchaars; *gij weegt mij te* ſchérp.

Schérp. alles wat mén op dén ſnaphaan' zèt. *De ſnaphaan is mèt* ſchérp *gelaaden.*

Scheut. V. ſpruit, takje. *Een* ſcheut *van een' boom'*

Scheut. V. van een ſlót. *Scheut, ſchoot.* M.

Schiften. van èlkanderen ſcheiden. *De goeden van de kwaden* ſchiften.

Schiften. ronnen, kartelen. *Laat de mèlk niet* ſchiften.

Schillen. 't meêrvouwd van ſchil. *Appel óf peere-*ſchillen.

Schillen. de ſchil afneemen. *Wilt gij die appels* ſchillen?

Schimmel. O. van 't brood.

Schimmel. O. een ſchimmel-paerd. *Een rood* ſchimmel.

Schoeiën. ſchooren én bekleeden. *Een kaai, een dijk* ſchoeiën.

Schoeiën. ſchoenen aantrèkken.

Schoft. M. is de ſchouder. *Ik klópte hèm op dén* ſchoft'.

Schoft. M. vlégel, ſlégt ménſch. *Ik zou dien* ſchoft *wat anders gezeid hèbben.*

Schoft. V. vierde van een' ambagt-man zijn dag-wérk.

Schók. O. een zèstig-tal pótten, kannen, &c.

Schók. M. een ſtoot. *Hij kreeg een' vinnigen* ſchók.

Schonk. komt van ſchènken. *Hij* ſchonk *een goed glas wijn.*

Digitized by Google

Schonk. M. én V. schinkel. *De* schonk *van een' gebraden bout'*.

Schoov. komt van schuiven. *Zij* schoov *dén stoel wèg*.

Schoov. V. bondel, bos; *een koorn*-schoov. *Zij schooven, koorn-schooven*.

School. V. én O. oeffen-school, waarin mén onderweesen wórdt.

School. V. een getal vogels die saamen-vliegen. *Een* school *vinken*. Hiervan *schoolen*, oeffen-schoolen; én *schoolen*, saam-vergaderen. *De vogels beginnen te* schoolen. Voorbeelden

Vast grimmelt van het volk, dat zwart van allen oorden
Hier dringt en 't zamenschoolt,
VONDELS PALAMEDES. pag. 67.

Want zegt eens, schoolt *gij 't* zaem *uit zucht tot wetenschappen*?
J. de DECKER. Lóf dér Géldzucht. pag 97.

Zelfs in 't gezicht' der 't saamgeschoolde *stad*.
Juffr. van MERKEN in DAVID. pag. 59.

Schoon. is mooi, fraai. *Dat is een* schoon *man*.

Schoon. is rein, zindelijk. *Mijn voorschoot is* schoon.

Schoon. is ófschoon. *Ik zal 't doen*, schoon *gij 't niet wilt hebben*.

Schoon. wórdt ook gebruikt in *schoon-broeder, schoon-vader*, &c.

Schoor. van scheeren. *Hij* schoor *hem dén baard*.

Schoor. M. stut, staak. *Een boom mèt een'* schoor' *stutten*.

Schoot. is scheut, zie *scheut*.

Schoot. van schieten. *Hij* schoot *op dén haas'*.

Schoot. M. bereik van een' kogel'. *Een kanon*-schoot *vèrr'*.

Schoot. V. touw daar mén een zeil meê aanhaalen én vieren kan.

Digitized by Google

Schoot. M. van een vrouw' wanneer zij zit.
Schoot. V. voorſchoot. *Houd uw* ſchoot *eens op.*
Schoot. V. is ſcheut van een flót. Zie *ſcheut.*
Schop. M. ſtoot mèt dén voet'. *Ik zal uw een* ſchop *geeven.*
Schop. V. een bekènd ſchèp-tuig, *neem de* ſchop *én ſchèp dat op.*
Schop. V. een touw, daar mén, opzittende, meê heen-énweêr ſchopt.
Schoppen. mèt de voeten ſchoppen. (één voor één)
Schoppen. in 't kaart-ſpél. Schoppen *is troev.*
Schórt. van ſchórten, onpaſſ'lijk, misnoegd zijn. *Wat* ſchórt *hém?*
Schórt. O. voorſchoot, ſchórtel-doek.
Schót. ſchótsman.
Schót. O. óf kót, varkens-ſchót.
Schót. O. beſchót. *Een kamer mèt een* ſchót *affchieten.*
Schóts. V. óf ſchol. Een ijs-ſchóts.
Schóts. ruw, onbeſchoft, verkeerd. *Een* ſchóts *antwoord.*
Schouw. V. een boeren ſchoorſteen.
Schouw. V. óf praam. Een ſchuit.
Schouw. V. ſchouwing, bezigtiging dér dijkaadjen.
Schreev. van ſchrijven. *Ik* ſchreev *een' briev.*
Schreev. V. ſpleet in een deur'. Zie *ſpleet.*
Schreev. V. ſtreep. *Ik zal daar een* ſchreev *voor uitdoen.*
Schreiën. weenen, tràanen-ſtórten.
Schreiën. is 't gewoone geluid dér Patrijſen.
Schuld. V. overtreeding. *De* ſchuld *op iemant lèggen.*
Schuld. V. 't geen mén ſchuldig is. *Hij heeft een hoope* ſchuld.
Schuldig. misdaadig. *Dat hij* ſchuldig *is, zal wèl blijken.*
Schuldig. verpligt. *Gij zijt eerbied aan uwe Ouders* ſchuldig.
Schut. O. ſchérm. Een kraam-ſchut.
Schut. op 't verkeer-bórd.

Schijn.

Digitized by Google

Schijn. M. óf uitwéndigheid. *Zig aan dèn* ſchijn' *vergaapen.*

Schijn. M. ſchijnſel. *Hij wandelt in dèn maanen*-ſchijn'.

Schijnen. lichten, glans verſpreiden.

Schijnen. een uitwéndige gedaante hèbben. *Zij* ſchijnen *verſtand te hèbben. Zij* ſchijnen *Gódsdienſtig te zijn.*

Sikkel. V. om 't koorn te maaiën.

Sikkel. M. Joodſche munt; een gemeene ſikkel bedroeg een vierde van een' daalder, én die dés Heiligdoms een' halven daalder. Zie HUBNER.

Sim. V. een aap. *Die* ſim *zweemt veel naar dèn ménſch'.*

Sim. V. een hèngel-draad. *Mijne* ſim *is in de warr'.*

Simpel. eenvouwdig, èffen. *Een* ſimpel, *eenvouwdig kleed.*

Simpel. onnoſel, ſlégthoofdig. *Hij ziet 'er* ſimpel *uit.*

Sint. is ſédert. *Ik hèbb' hém* ſint *agt dagen niet gezien.*

Sint. M. ſanct, heilig. Sint *Jan*, ſint-*Péter*, &c.

Slaâ. van *ſlaan. Ik* ſlaâ *hém.*

Slaa. V. óf ſalaat. *Hèbt gij de* ſlaâ *verleeſen.*

Slaags. tér ſné, van pas. *Dat zou niet* ſlaags *komen.*

Slaags. hand-gemeen. *De vijänden zijn* ſlaags *geraakt.*

Slaan. is 't geluid dér wagtels. *De wagtels* ſlaan *in 't koorn.*

Slaan. klóppen, ſlagen geeven. *Ik zal u* ſlaan.

Slaan. ſlagten. *De ſlager moet een' Os* ſlaan *óf ſlagten.*

Slaap. M. ruſt. *Hij is in* ſlaap', *in ruſt' geraakt.*

Slaap. V. ſlag. *De* ſlaap *óf ſlag van 't hoofd.*

Slaaven. 't meêrvouwd van *ſlaav.*

Slaaven. ſlooven, zwaar arbeiden.

Slag. M. ſtoot. *Hij kreeg een' gewèldigen* ſlag.

Slag. M. gevégt. *De vijänd beeft, in dien* ſlag', *veel geleeden.*

Slag. M. verlies, ramp. *Een zwaaren* ſlag *is mij overkomen, door 't verlies van goed én bloed.*

Digitized by Google

Slag. O. *ſlach*, ſoort, aart. *Wat* ſlag *van vólk is dat? Zulk* ſlag *van boeken lees' ik gaerne*, SEWEL. pag. 52.

Slag. (*t*) O. duiven-ſlag, val-deurtje van een duiven-hók.

Slag. M. gedreun, geluid, een klók-ſlag; een donder-ſlag.

Slag. O. wagen-ſpoor.

Slecht. én *ſlégt*. Zie Lètter C. pag. 107.

Sleep. van *ſlijpen*. *Hij* ſleep *zijn mès*.

Sleep. M. van een' tabbaart. *De ſtaat-juffer droeg 'dén* ſleep.

Sleep. M. ſtoet, gevólg. *Zij heeft altijd een'* ſleep *agter haar*.

Slim. loos, doortrapt. *Hij is* ſlim.

Slim. moeiëlijk. *Dat ſchrift is* ſlim *om te leeſen*.

Slof. verzuimägtig. *'t Is een* ſlof *man*.

Slof. V. toffel, muil.

Sloof. V. een onnoſel, goedäartig ménſch.

Sloof. V. een voorſchoot van gróv linnen.

Sloop. van ſluipen. *Hij* ſloop *voor mij wèg*.

Sloop. V. omſlag van een kuſſen.

Sloot. van ſluiten. *Mén* ſloot *de deur voor ons toe*.

Sloot. V. gragtje, ſchei-watering. *De* ſloot *is uitgedroogd*.

Slóp. V. én O. ſteegje dat agter toe loopt.

Slop. V. luik daar de boeren hèt hooi door op dén zolder brèngen.

Slót. O. om iets te ſluiten. *Hèt* ſlót *van de deur'*.

Slót. O. kaſteel. *Dat is een ſtérk* ſlót.

Slót. O. einde, beſluit. *Wat is 't* ſlót *van dén briev'*.

Sluik. dun, rank *Hij is* ſluik *van lijv*.

Sluik. régt neêrhangend. *Hij heeft* ſluik *hair*.

Sluik. tér ſluik óf ſluip, ſteelsgewijs.

Sluiten. toedoen, de deur ſluiten.

Sluiten. paſſen. *Dat kleed* ſluit *mij niet*.

Sluiten. beſluiten, vaſt-ſtèllen. *Hèt huwelijk* ſluiten.

Slijten. verſlijten. *Mijn ſchoenen beginnen te* ſlijten.

Slijten. verkoopen. *Ik zal die waar wél* ſlijten.

Smak.

Digitized by Google

Snak. V. binnenlands vaartuig.
Snak. M. gooi, wérp mèt de dóbbel-ſteenen.
Snak. M. ſtoot. Hij kreeg een' goeden ſmak.
Smak. M. een boom, wiens bladeren naar èſſche gelijken, én die in warme landen waſt.
Smakken. ſmijten, neêr-wérpen. *Ik zal u aan dén wand'* ſmakken.
Smakken. mèt de dóbbel-ſteenen wérpen.
Smakken. ſmékken, mèt dén mond in 't kaauwen.
Smêden. 't meêrvouwd van *ſmit.*
Smeeden. ſmits-wérk. *Hèt ijſer* ſmeeden *terwijl 't heet is.*
Smeet. van ſmijten. *Hij* ſmeet *mij mèt een' ſteen'.*
Smeet. M. wérp, gooi. *Hij ging een* ſmeet' *vérr' én kwam te rugg'.*
Smul. M. lèkkerbék. *Hij is een olijke* ſmul.
Smul. V. gaſtereering, ſlémperije. *Zij houdt veel van de* ſmul.
Snaar. V. van de viöol.
Snaar. V. ſchoon-zuſter, bij 't gemeen dus genoemd.
Sneê. V. ſnéde, mèt een més.
Sneê. V. ſnéde; ſnijding, ruſt van 't vaers.
Sneê. V. lidtéken. *Hij heeft een* ſneê *in zijn gezigt'.*
Sneê. V. afgeſneeden ſtuk. *Een* ſneê *brood.*
Sneê. V. ſchérpte van 't més. *Dat més is goed van* ſneê.
Sneê. V. kant van een boek. *Dat boek is verguld op* ſneê.
Snees. V. tèl-getal van twintig ſtuks. *Een* ſnees *baars.*
Snees. M. ſchagcheraar, woekeraar. *'t Is een régte* ſnees.
Snik. M. ſtuipägtige beweeging. *Hij gav dén dood-*ſnik.
Snik. V. ſtuk van 't Horologie daar de veer op gewonden wórdt.
Snik. V. eene ſoórt van bijtel.
Snoer. V. én O. rigt-ſnoer, meet-ſnoer.
Snoer. V. aanhang, gevólg. *Zij heeft 'er veel' aan haar* ſnoer.
Snof. V. ſnuf, lucht, reuk. *Hij heeft 'er de* ſnof, *de lucht al van.*
Snof. V. ſnuf, mode, zwier. *Dat is een nieuwe* ſnof.

Snór-

Digitized by Google

Snórker. M. slaaper die snórkt.
Snórker. M. blaas-kaak, snoes-haan, zwétser, pochhans, uils-kuiken, snoever, opsnijder.
Spaâ. óf spade, laat, niet vroeg. *Gij komt te* spaâ.
Spaâ. V. houweel, tuig om de aarde te spitten.
Spat. V. vlak van vuil water óf módder aan de kleeren.
Spat. V. gezwèl aan dér paerden beenen, óf pooten.
Spat. V. een tuig, waarüit de jongens balletjes van pót-aarde blaasen.
Speelen. mallen, boerten, zig vermaaken.
Speelen. een régelmaatig spél oeffenen.
Speelen. rijsen, bórnen. *De wijn* speelt *in 't glas.*
Spélen. 't meêrvouwd van *spél.*
Speenen. tépels van dén uiër' dér koe.
Speenen. de bórst onthouden. *Een kind* speenen.
Spél. O. tijd-verdrijv, kinder-spél.
Spél. O. régelmaatig stuk, Tooneel-spél.
Spél. O. opgeslagen tént, loots, daar spélen in vertoont wórden.
Spéld. V. een bekènd puntig ijser, daar de Jufferschap zig meê kleed.
Spélt. V. een koorn-gewas.
Spint. O. ronde maat, een vierde van een schépel.
Spint. O. 't weeke hout van een' boom' tusschen dén bast' én 't leêvendig hout.
Spint. van *spinnen. Zij* spint *fijn garen.*
Spit. O. bekènd keuken-gereedschap, waaràan mén braad.
Spit. O. zéker ongemak in dén rugg'. *Hij heeft 't* spit.
Spleet. van splijten. *De boom* spleet *vanéén.*
Spleet. V. reet, scheur. *De* spleet *van de deur'.*
Spoelen. aandruiffen. *De zee* spoelt *tégen 't Land.*
Spoelen. uitspoelen, schoon wasschen.
Spoelen. winden, garen spoelen.
Spoor. V. hiel-punt. 't Paerd de spoor geeven.
Spoor. O. rij-spoor, wagen-spoor.
Spoor. V. taaië punt agter aan de haanen-pooten.

Spoor.

Digitized by Google

Spoor. V. mast-spoor, gat in dén spoor-balk', daar de mast in staat.

Spriet. M. én V. schuine uitsteekende mast.

Spriet. V. jagt spriet, die mén op de zwijnen-jagt gebruikt.

Spijker. M. Hófstéde, Landhuis.

Spijker. M. nagel. Ik haakte aan een' spijker'.

Spijker. M. pak-huis, Magasijn.

Spijsen. 't meêrvouwd van spijs; *watvoor* spijsen *zullen wij eeten?*

Spijsen. eeten, middagmaalen. *Gaan wij nóg niet* spijsen?

Spijsen. spijsigen, voeden. *Hèbt gij die boenders al* gespijsd?

Staal. O. verhard én gelouterd ijser.

Staal. O. monster van eenig stóf.

Staal. O. schéld-naam. *Gij zijt een ondeugend* staal.

Staalen. hèt ijser staalen, harden, louteren.

Staalen. voor de eerste-maal vérwen.

Staalen. looden, mérken. *De lakens* staalen.

Staande. van staan. *Over-énd* staande.

Staande. geduurende. Staande *mijn huwlijk mèt.*

Staartje. O. van eenig dier, visch óf anderslins.

Staartje. O. rést, overschót. *Daar is nóg een* staartje *wijn in de vles.*

Staat. in tégenöverstèlling van liggen. *Hij* staat *overénd.*

Staat. is somtijds *lègt. De Kèrk* staat (óf lègt) *in 't midden van 't Dórp.*

Staat. is haakt, verlangt. *Elk één* staat *daarna.*

Staat. houd-aan. *Hij* staat *te stijv op zijnen eisch.*

Staat. zal haast. *De vergadering* staat *te* (zal haast) *scheiden.*

Staat. M. weesen, gestèldheid, toestand. *In* staat *blijven.*

Staat. M. Regeering, Rijk. *De* Staat ('t Rijk) *van dén Mogól'.*

Staat. M. aanzien, geboorte.

Digitized by Google

Staat. M. overslag, uitrékening. *Dén staat van oorlóg opmaaken.*

Staat. vertrouwen. *Ik maak' staat op uwe belófte.*

Stal. van *steelen.* *Hij* stal *alles wat hij zag.*

Stal. M. beesten-stal. *De paerden moeten in dén* stall'.

Stam. M. onderste van eenen boom'.

Stam. M. Adam is de stam van 't ménschelijk geslacht'.

Stapel. M. van eenen stoel'.

Stapel. M. hèlling van de scheeps-timmermans-wérv.

Stapel. M. plaats daar sommige waaren gelóst én verkóght moeten wórden.

Stapel. M. hoop, opgestapelde ménigte. *Een hout-*stapel.

Stapel. V. een koorn-krékel.

Stéde. V. de twéden én dérden Naamval van Stad. *Hij woont hier tér* stéde.

Stéde. V. óf steê, plaats. *Bring alles op zijn* stéde.

Stéde. in stéde, in plaats. *Hij sprak in* stéde *van hem zwijgen.*

Steeg. van stijgen. *Hij* steeg *te paerd.*

Steeg. V. straatje: een kórte én naauwe straat.

Steeg. stug, weêrbarstig.

Steeken. zeêr doen, mèt iets dat schérp is.

Steeken. schimpen, hékelen.

Steel. hand-vatsel, van een bijl', hamer', &c.

Steel. M. van een boom-vrugt'.

Steen. M. bekènde bouw-stóf.

Steen. M. kraak-steen van vrugten.

Steen. M. vergadering van zandigheid in de blaas'.

Steen. M. agt pond gewigt.

Steenen. 't meêrvouwd van *steen.*

Steenen. steunen, zugten, klaagen.

Steiger. M. uitstèk op 't water, om uit-én in de scheepen te komen.

Steiger. M. stèllaadje voor Métselaars.

Steigeren. springen, over-énd rijsen. *Hèt paerd begon te* steigeren.

Stei-

Digitized by Google

Steigeren. tijſen, in prijs opſlaan. *De graanen beginnen te ſteigeren.*

Steigeren. bouw-ſtèllaadjen opſlaan.

Stélling. V. houten-éſel waarop mén bier-vaten lègt.

Stélling. V. vooronderſtèlling, ſyſtéma.

Stéven. ſtéfanus, een eigen-naam.

Stéven. V. van een ſchip.

Stift. O. óf ſtigt; gebied van eenen Biſſchopp'.

Stift V. plaat-ſnijders wérk-tuig om 't koper te ſnijden.

Stikken. ſmooren, verſtikken. *Hij ligt zoo diep in 't bèdd', ik vrees' hij zal nóg* ſtikken.

Stikken. bórduuren. *Een rók* ſtikken.

Stinkert. M. iemant die ſtinkt.

Stinkert. M. een ſoort van groote muskadélle druiv.

Stóf. O. drooge, ligte aarde.

Stóf. V. onderwérp. *Wélk een* ſtóf *heeft hij verhandelt?*

Stóf. O. geweevſel van zijde. van wol, &c.

Stóffen. hèt ſtóf opveegen.

Stóffen. groot-ſpreeken, ſnórken, zwétſen, pogchen.

Stóffer. M. béſem om een kamer te ſtóffen.

Stóffer. M. grootſpreeker, ſnórker, zwétſer.

Stók. M. ſtaf, róting. *Hij leunde óf leende op zijn'* ſtókk'.

Stók. O. overſchót van de kaarten, wanneer zé rond gegeeven zijn.

Stom. ſpraak'loos; van de ſpraak' beroovd.

Stom. V. wijn die niet gewérkt heeft.

Stoov. van ſtuiven. *Hèt zand* ſtoov *mij in de oogen.*

Stoov. V. om de voeten te warmen.

Stooken. vuur-ſtooken, hóut aanlèggen.

Stooken. ſchoon-maaken, de tanden ſtooken.

Stooken. diſteleeren.

Stooker. M. vuur-ſtooker, kwaad-ſtooker.

Stooker. M. ſchoon-maaker; tanden-ſtooker.

Stooker. M. diſtelateur.

Stooker. M. dus wórdt bij de zee-vaarende luiden eenen ſtórm-wind genoemt.

Stóp. V. tap, kurk op een vat, ton óf vlés.
Stóp V. ſtóp-naad in een kleed, in eene kouſſ'.
Stórm. M. onweers-bui, zwaare, ſtérke, hévige wind.
Stórm. M. aanval op een ſtad óf vèſting'. Hiervan *ſtórmen*, hard *waaiën*; én *ſtórmen*, beſtórmen, aanvallen op een ſtad.
Stout. moedig, onbevreesd, bout, onverſchrokken.
Stout. ondeugend, moedwillig, balddaadig. Hiervan *ſtoutheid*, ſtoutmoedigheid, onverſchrokkenheid; én *ſtoutheid*, ondeugenheid.
Straat. V. wèg tuſſchen twé rijën van huiſen. *Hij woont in die* ſtraat'.
Straat. V. èngte, door-tógt in de zee, tuſſchen twé Landen.
Straf. V. kaſtijding. *Dat kwaad heeft* ſtraf *verdient.*
Straf. ſtrèng, hard. *Hij handelt hèm al te* ſtraf.
Straf. wrang, zuurágtig. *De wijn is te* ſtraf. Hiervan *ſtrafheid*, geſtrèngheid; én *ſtrafheid*, wrangheid.
Strak. ſtijv geſpannen. *De boog is al te* ſtrak.
Strak. flusjes, in 't kórt. *Hij zal* ſtrak *gedaan hèbben.*
Streek. van *ſtrijken.* *Hij* ſtreek *mij over mijne handen.*
Streek. V. ſtreep, lijn. *Een* ſtreek (*ſtreep*) *uitdoen.*
Streek. V. landſtreek. *Hij woont in die* ſtreek'.
Streek. V. konſt-greep, practijk, argliſtigheid. *Dat was een* ſtreek.
Strèng. V. ſnoer, *een* ſtrèng *garen.* Aanhang, *zijn* ſtrèng *vaſthouden.*
Strèng. geſtrèng, ſtraf, hard. *Hij handelt hèm zeér* ſtrèng.
Strik. M. knoop, vlégtſel van een lint tót cieraad.
Strik. M. oorcierſel dér vrouwen.
Strik. M. ſchuiv, knoop-ſtróp om wild in te vangen.
Strikken. hoofd-cieraadjen. *Oranje*-ſtrikken.
Strikken. ſtriks-gewijſe toeknoopen.
Strikken. in dén ſtrikk' vangen.

Digitized by Google

Stroopen.	opſtroopen. Zijn mouwen op-ſtroopen.
Stroopen.	rooven, plunderen, plonderen.
Strijken.	zagtkens wrijven.
Strijken.	glad maaken. *Hèt linnen* ſtrijken.
Strijken.	laaten zakken. *Hèt zeil* ſtrijken.
Stuit. M. én V.	onderdeel van de ruggegraat'.
Stuit. M.	weêr-ſtuit, bons.
Stijl. M.	ſchrijv-wijſe, manier van ſchrijven.
Stijl. M.	middel van beſtaan, broodwinning. *Hij is in een' goeden* ſtijl'.
Stijl. M.	manier om de dagen én maanden te tèllen.
Stijl. M.	ſtut, ſteun. *De* ſtijl *van de deur'.*
Stijven.	ſtijv-maaken. *'t Linnen* ſtijven.
Stijven.	vermeêrderen, vullen, ſtérken. *Dat géld zal hém de beurs* ſtijven.
Stijven.	aanzètten, voet geeven. *Iemant in 't kwaad* ſtijven.
Sukkelen.	ongelukkig, onvoorſpoedig leeven.
Sukkelen.	talmen. *Hoe kond gij zoo* ſukkelen?

T.

V. Watvoor woorden moeten mèt *t* geſchreeven wórden?
A. Mèt *t* ſchrijvt mén de vólgende woorden:

tabak	tak	tand	tarn	tèlg	tin
tabbert	tal	tang	tas	teugel	toepad
taf	talk	trap	taſch	tik	tap, &c.

V. Watvoor woorden moeten aan 't einde, mèt *t* in plaats van mèt *d* geſchreeven wórden?
A. Behalven de geenen die bij Lètter *d* reeds zijn opgegeeven, nóg de vólgende

Digitized by Google

abt	haaſt	leet	print	ſprót
ampt	haart	licht	puiſt	ſpuit
barſt	hègt	lint	put	ſtaart
baſt	héngſt	liſt	récht	ſtaat
beurt	hért	lont	reet	ſtoet
bot	hut	lót	riet	ſtoot
bijt	hórt, hurt	lugt	riſt	ſtraat
bogt	jagt	luſt	rit	ſtrót
bont	kant	lijſt	rót	ſtuit
boot	kat	maat	ruit	ſtut
bruilóft	kiſt	markt	ruſt	taart
bult	kit	maſt	ſchaft, ſchagt	talént
buurt	klagt	mat	ſchat	taſt
dicht	klant	moot	ſcheet	tèſt
dienſt	klont	mót	ſchigt	toet
drift	kloot	mijt	ſcheur	tógt
dut	kluit	nagt	ſchoft	trant
èlſt	knégt	neet	ſchoot	trompét
érwt	koot	nèt	ſchót	trooſt
ént	korént	niet	ſchut	tuit
feeſt	kórnét	nigt	ſchrift	vaalt
fielt	kóſt	nut	ſlét	vaart
fout	kót	pagt	ſloot	vat
frét	kragt	paat	ſlót	vént
gaſt	kreeft	pint	ſmért	vèſt
gat	kreet	pit	ſmét	vilt
gedrógt	kuit	plaat	ſnoet	vleet
geeſt	kunſt	planeet	ſnuit	vliet
geit	kuſt	plant	ſoort	vloot
geut	kwant	plat	ſpat	vlót
gezigt	kwart	pleit	ſpeelnoot	vlijt
graat	kwaſt	pligt	ſpint	vórſt
graft	loſt	poëet	ſpit	vraat
gelit	lat	poort	ſplit	vragt
gunſt	ledikant	poot	ſpórt	vrat
hart	leeſt	pót	ſproet	vrugt

vuiſt

Digitized by Google

vuist	wénscht	winst	zèt	zugt
wagt	wèt	wrat	zót	zweet, &c.
wast	wigt	zoet		

Zie TEN KATE I Deel. pag 391. Zie ook MOONEN in zijne Spraekkunst pag. 73. 74.

Vooràl moet mén lètten dat de woorden, die in 't meêrvouwd mèt *ten* eindigen, in 't ènkelvouwd mèt *t* moeten geslooten wórden; als *poot*, *pooten*, &c.

V. Wórdt de *t* ook in sommige woorden verdubbeld geschreeven?

A. Ja: de *t* wórdt verdubbeld geschreeven in 't meêrvouwd van zulke woorden, in wier ènkelvouwd de *t* agter ééne vocaal' komt; als

pót	pótten	hut	hutten	ik vatt'	wij vatten
zót	zótten	put	putten	ik zètt'	wij zètten
nèt	nètten	dut	dutten	ik wètt'	wij wètten

UITZONDERING.

Mén schrijvt

een bijt	bijten	een mijt	mijten
een lót	loten	een gat	gaten
een vat	vaten	hij zat	wij zaten

V. Wórdt de *t*, in 't ènkelvouwd agter twe Vocaalen komende, in 't meêrvouwd nooit verdubbeld?

A. Neen: maar dan wórdt de *t* die't ènkelvouwdige woord eindigt, in 't meêrvouwdige aan de twéde Syllabe gebonden; dus schrijvt mén

Poëet

Poëet	Poë-ten	hout	hou-ten
neet	nee-ten	ik zweet'	wij zwee-ten
peet	pee-ten	ik eet'	wij ee-ten
poot	poo-ten	ik laat'	zij laa-ten, &c.

V. Wèlk verſchil is 'er tuſſchen dén klank' van *t* én *d*?
A. De *t* heeft een' zeêr ſchérpen klank', daar de *d*, mèt wélke zij dikwils verward wórdt, veel zagter klinkt.
V. Maar heeft nógtans de *t* niet ſomtijds een' zagter' klank'?
A. Ja: zij heeft een zagter klank', in de woorden die van 't Latijn hérkomſtig zijn; gelijk als *oratie*, *juſtitie*, *redémptie*, *peniténtie*; klinkende *tie*, in die woorden, als *ſie*; dus ſpreekt mén uit *oraaſſie*. Edóch, alle deeſe én dérgelijke woorden, behoorden uit onze Taal', gelijk de *Jeſuïten* uit Spanjen, verbannen te wórden.

Veele gebruiken zulke én dérgelijke woorden, zonder te weeten wat zij 'er meê te kènnen geéven. Hóór eens wat R. Anslo hiervan zègt

O Neêrland, wie is u in ſpraak gelijk?
Zo kort, zo net, zo zin-, zoo woordenrijk?
Niet dat ik, van een ydele waan bezeeten,
Wil onze Taal de Paradijstaal heeten;
Maar 't dunkt mij vreemdt, dat gij uw zuivre ſpraak
Beſmet, en vindt in een onzuivre ſmaak.
Wilt gij uw goud voor zilver gaan opzetten,
En wiſſelen uw zijd' voor vuile ſletten!
Zo komt het, als ge uw eige Taal verſmaad,
Dat gij uw-zelf nocht anderen verſtaat.

Zie dit in de Nederlandsche Oudheden. pag 82, daar van pag 80. af, geen geringe lóvſpraak over onze Moedertaale te leeſen is.

V. Wórdt de *t* ook ſomtijds aan 't einde van een woord mèt eene affnijding' geſchreeven?
A. Ja: dit geſchied;

1. In

Digitized by Google

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van de wérk-woorden, *haaten*, *laaten*, &c. als

ik haat' *óf* haate	dat ik haat' *óf* haate
ik laat' *óf* laate	dat ik laat' *óf* laate
ik ſchift' *óf* ſchifte	dat ik ſchift' *óf* ſchifte
ik betragt' *óf* betragte	dat ik betragt' *óf* betragte
ik beſluit' *óf* beſluite	dat ik beſluit' *óf* beſluite
ik poot' *óf* poote	dat ik poot' *óf* poote
ik meet' *óf* meete	dat ik meet' *óf* meete

VOORBEELDEN:

Dat elk, die 't Negental, Godeſſen en Vriendinnen
Der Vrijheid, eert, zijn' plicht op 't plegtig Feeſt betracht'
BREDERODE van BURMAN.

'k Verbeeld' mij, hoe u SMITS, *verwelkoom' met gezangen,*
Hoe mijn KORNELIS *thans, blijve in uwe armen hangen,*
Hoe u SEBILLE, *met zijn blij gejuich* ontmoet'!
Hoe u mijn FEITAMA, *met zijne oprechtheid* groet'.
V. der POT. op HOOGVLIET.

Dat ik in 't hooge Choor, aan Febus toegewijd
Haar Feeſt met mijn gezang verbreide! ziet mij vaardig
En hoort hoe 'k van mijn' pligt aan 't Vaderland mij kwijt'
BREDERODE. pag. 26.

Dat zelfs barmhartigheit de voorſpraak varen laat'.
HOOGVLIET.

Wek nieuwe kracht en vlijt
Dat in uw werk zich kwijt';
Door 't mijne nooit bedorven.
VOLLENHOVE. pag. 454.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall', van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen; als

Digitized by Google

fris van leeft'
't vuur van zijnen geeft'
mèt zijn' geroovden buit'
te ftèllen in geſchrift'
in dén nacht'
dér ſchrijv-konſt'
mèt geen geringer drift'
op 't gebérgt'
mèt ziels-geneucht'
in zijn vuift'
dér druk-konſt'
in 't hart', &c.

VOORBEELDEN.

Beſchouwt den Dichter niet zoo wij hem eertijds kenden,
In volle vreugd', zoo kloek van ziele als friſch van leeft',
Maar in zijn' jongſten nood', vol zwakheên en elenden,
Toen 't lichaam werd vertoord door 't vuur van zijnen geeft'.
W van der JAGT op HOOGVLIET.

Laat all' de Letterheldeu
Genoemt of ongenoemt, die aan de nutte kunſt'
De handen ſloegen, 't zij uit voordeel' of uit gunſt',
Voor hunne naerſtigheit een eeuwige eer genieten.
KORTEBRANTS, Lof der DRUKKUNST'

Zoo will' de ſchepper van de ſchoonſte ſchilderskunſt'
Wat aan dit ſtuk ontbreek' vervullen, en, uit gunſt',
. . . . . .
F. de HAES.

Zij zou, uit eedle wedergunſt'
Voor zulk een onwaerdeerbre kunſt'
Van zelfs de pennen uit haar zwarte wieken plukken
DEZELFDE.

3. In dén *Superlativus* óf overtréffenden trapp', als.

op 't roemrijkſt'
op 't diepſt' voor u geboogen
van 't fijnſt' vernuft
't oplèttendſt' hart
't langſt' gedicht
op 't aller-ſchrikk'lijkſt'
in 't hólſt' dér woeſtenije
in 't heerlijſt' licht

op

op 't onvoorzienſt' | 't geheiligtſt' récht
't uiterſt' oord | 't grootſt' geluk
op 't klaarſt' beweeſen | om 't zeerſt', om 't bèſt', &c.

VOORBEELDEN.

Dit blijkt ons, op het klaarſt', *uit houdinge en gebaren,*
F. de HAES. NAGELATEN GED. pag. 3.

Des ſtreeft bij 't oog van 't fijnſt' *vernuft voorbij.*
SELS.

Zoo wordt, voor 't oog' der juichende eere ſchaare;
Het wezen van Gods wezen 't beſt' *verbeeld.*
DEZÉLFDE.

V. Wórdt de *t* ook ſomtijds aan 't einde dér woorden verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven?
A. Ja dit doet mén.

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van de wérk-woorden inwèlke de *t* dubbeld voorkomt; als *zètten, beſmétten, ſpatten, vatten, ſpótten, belètten, dutten*, &c. als.

ik zètt' *óf* zètte | dat ik zètt' *óf* zètte
ik beſmétt' *óf* beſmétte | dat ik beſmétt' *óf* beſmétte
ik ſpatt' *óf* ſpatte. | dat ik ſpatt' *óf* ſpatte
ik vatt' *óf* vatte | dat ik vatt' *óf* vatte
ik ſpótt' *óf* ſpótte | dat ik ſpott' *óf* ſpótte
ik belètt' *óf* belètte | dat ik belètt' *óf* belètte

VOORBEELDEN.

Duld dat ik *Doëgs woede en boosheid paalen* zett'.
Dat ik *mijn' Vader zelf, zoo veel ik kan,* belett'.
Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 19.

Digitized by Google

Neen, nieſt die dampen uit, nieſt dat 't klinke en ſpatt'
ANTONIDES YSTROOM. pag. 17.

Op! op dan, Hendrik! vlieg ter weering onzer ſchande,
Eer 't ſpaanſch geweld den voet op Neêrlands Gorgel zett'.
BREDERODE van BURMAN. pag. 34. én 42.

Gij prangt vergeeffch uw liſtig harte in ſchroeven,
Opdat het *Gode in almacht paalen* zett';
SELS. LIED van ZIÖN pag 143. én 241.

Uw vleugel dekk', beſchaduw' 't ſtille bedt;
Dat zelf geen droom ons ſtore, of ons beſmett'
VOLLENHOVE, in de MENGELZANGEN pag. 456.

Dat hij *op 't outer nu zijn nieuwe gruwlen* zett'
En wuft, en onbeſuiſt onze outerkleén beſmett'.
VONDELS PALAMEDES pag. 34.

1. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen; als

in dén dutt'	tén algemeenen nutt'	uit dén pótt'
uit dén dutt'	in dén putt'	van eenen zótt'

VOORBEELD.

Uw booge velden, die, het Prieſterdom ten nutt',
Hun tienden ſchonken aan Aärons offerhutt'.
Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 387.

V. Moet de *t* ook in andere woorden verdubbeld wórden?
A. Ja: de *t* moet verdubbeld wórden, in de voorlédene tijden dén Toonende-wijſe én in dén wénſchenden tijd' dér wérk-woorden.

Haa-

haaten	luſten	pagten	vaſten	ontmoeten
achten	groeten	kwiſten	wagten	munten
boeten	jagten	ruſten	ziften	baaten
fluiten	muiten	uiten	zugten	belaſten, &c.

De volgende voorbeelden zullen dit bevèſtigen:

ik haatte	ik luſtte	ik pagtte	ik vaſtte
ik achtte	ik groette	ik kwiſtte	ik wagtte
ik boette	ik jagtte	ik ruſtte	dat ik ziftte
ik fluitte	ik muitte	ik uitte	dat ik zugtte
dat ik haatte	dat ik luſtte	dat ik pagtte	ik ontmoette
dat ik achtte	dat ik groette	dat ik kwiſtte	ik muntte
dat ik boette	dat ik jagtte	dat ik ruſtte	dat ik baatte
dat ik fluitte	dat ik muitte	dat ik uitte	dat ik belaſtte

Mérk hier áán, dat dit alleen plaats heeft, in de voorlédene tijden van zulke wérk-woorden, die in de Onbepaalde-wijſe maar ééne *t* hèbben, gelijk uit de bovenſtaande blijkt; én gevólg'lijk ook in dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-wijſe, als *ik haate, achte*, óf *haat', acht'*, &c. én hierom in de voorlédene tijden *ik haatte, ik achtte*; in dén wénſchenden tijd', *ik wénſchte dat ik haatte, achtte*, &c. Maar de wérk-woorden, die in de Onbepaalde-wijſe én in dén tégenwoordigen tijd' twé *tt* hèbben, als *knótten, ſpótten, verrótten, vatten*, &c. moeten in de voorlédene tijden, eene gantſch verſchillende verándering ondergaan: naamelijk door hèt bijvoegen van 't woordje *de*. Dus moet mén ſchrijven in dén tégenwoordigen tijd', *ik knótte, ik ſpótte, ik vatte* &c., maar in de voorlédene tijden:

ik knóttede	ik ſchattede	ik ſpattede	ik wénſchte dat
ik ſpóttede	ik verróttede	ik zèttede	ik knóttede
ik vattede	ik vervattede	ik vittede	ſpóttede

Dit is, in deeſe bovenſtaande wérk-woorden, volſtrèkt noodig; want anders zou 'er geen onderſcheid zijn, tuſſchen dén tégen-

genwoordigen tijd' én tuſſchen de voorlédene tijden. In de wérk-woorden, *baaten*, *baaten*, &c. is de verändering van eene *t* in twé *tt* zigtbaar genoeg, tér onderſcheiding' van *ik haate* én *ik baatte*: hieröm zou ik weinig gebruik maaken, van *ik baatede*, *ik achtede*, &c. om hèt onderſcheid dier verſchillende wérk-woorden te béter in acht te neemen. Indien mén de voorlédene tijden dér laatſte wérk-woorden ook in twé Syllabes wilde uitdrukken, dan zou mén mijns bedunkens, om dés onderſcheids-wille, drie *ttt* daarin ſchrijven moeten, als *ik zètt'te*, *ik vatt'te*, *ik ſpatt'te*, &c. twé, om dén tégenwoordigen tijd' *ik vatt'*, *ik ſpatt'*, *ik zètt'*; én de dérde, om dén voorlédenen tijd' *ik vátt'-te*.

VOORBEELDEN.

Hoe maale ik u de vreugd, 't gejuich en 't gul onthaal
Des Volks, dat nu, getroost, blijmoedig ons ontmoette,
En 't overwinnend heir, met zegezangen groette
Het prachtig Gibeä, 'twelk Saüls hof beſluit,
Muntte, *in der ſteden kring, door zijne blijdſchap uit.*
Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 47. én 68.

Het luſtte *mij veleer, in Nederduitſche Dichten,*
Van 't Roomſche Godendom, en Feeſt- en Jaargeſchichten,
Te zingen,
HOOGVLIET.

Die beldraak trachtte *nu den menſch in 't net te vangen,*
Dies nam hij zich de huid van een der boomgaard ſlangen,
SELS. Verbond der Genade pag. 8.

Hij wiſt, door vleierije en een eenvouwdig wezen,
De vrouw des eerſten mans zo liſtig te beleezen,
Dat zij onächtzaam taſtte *aan d'eens verboden boom;*
DEZELFDE. ibid.

Die

Digitized by Google

Die dag, toen zij, bezorgd voor haare lievelingen,
Haar' zetel veſtte bij d'oprechten Batavier.
BREDERODE van BURMAN. pag. 22. reg. 9. én 14.

V. Wat betékent *t* op zigzélve ſtaande?
A. *T* heeft, op zigzélve ſtaande, twéérlei betékeniſſen.

1. Mèt eene affnijding' van agter, ('*t*,) dan is ze eene verkórting van 't woordje *bèt*: voorbeeld.

Hier word, door Davids harp, mijn ziel om hoog geheven,
En zweeft in 't voorportaal van 't zalig hemelleven,
Op vleugels des geloofs, of ſtrijkt op 't doodſch kalvaer
Weér neder voor het kruis.
KORTEBRANT.

2. Mèt eene affnijding' van vooren, dan is *t'* eene verkórting van 't woordje *te*. Zo ſchrijvt mén, bij voorbeeld, t'*Amſterdam*, t'*Antwérpen*, óf *te Amſterdam*, *te Antwérpen* &c. édóch, mén gebruikt de *t*, op die wijſe, nooit dan voor naamen die mèt eene vocaal' beginnen. In de Poëſije wórdt *te* doorgaans volüit geſchreeven, omdat twé vocaalen in de Dichtkunſt' in malkanderen ſmélten. Zie MOONEN. pag. 334. 335.

V. Geev mij nu nóg eenige gelijk-luidende woorden, onder Lètter T behoorende, óp

Taanen. mèt run vérwen.
Taanen. verduiſteren, wanneer mén van de zonn' én van de maan' ſpreekt.
Taarlink. M. régelmaatig ligchaam dat zès vierkante vlaktens heeft.
Taarlink. M. een dóbbel-ſteen.
Talént. M. een zékere ſomme gélds. Te *Athénen* deed een *Talént* zèſtig *mijnen*, een *mijn* honderd *drachmás*,

Digitized by Google

más, een drachma zès *oboles* óf ſtuivers; aldus was een Attiſche Talént, omtrént 600 kroonen van onze munt'. Vólgens eene andere uitrékening', bedroeg deeſen talént omtrént hèt dubbele van de waarde hier gemèld. Zie MARIN, HUBNER én anderen. Vólgens HOOGSTRATEN is *Talént* manlijk.

Talént. O. bekwaamheid, begaafdheid. *Die man heeft een ſchoon* talént: hier is 't onzijdig.

Tappen. bier, wijn óf andere dranken uit een vat looſen.

Tappen. hérbérg-houden.

Tas. V. een ſtapel, een hoop.

Taſch. V. een beugeltaſch. Zie bij Lètter C pag. 108.

Teems. M. een voornaame Rivier van Engeland. Ze is manlijk.

Teems. V. een hairen zeev. Zie zeev.

Teen. M. én V. een takje, óf ſpruitje. 't Wórdt manlijk én vrouwlijk gebruikt.

Dan wakker voor de vuiſt de rancken opgebonden,
Met riet, geſchilden teen *en eſſchen ſtock geſtut.*
HOOGSTRATEN. pag. 420.

Teen. M. óf toon van dén voet'. *Iemant op dén* teen' *treeden.*

Teer. V. harſtägtig ſap dat uit de pijn-boomen vloeit.

Teér. téder, tènger, zwakjes, dun, rank. *Dat kindis* teêr. Tènger wórdt ook voor friſch én kloek gebruikt. Zie HUIDECOPER. pag. 442.

Teeren. mèt teer beſtrijken.

Teeren. ſlémpen; braſſen, verkwiſten.

Teeren. verteeren; kooken. *Mijn maag wil de ſpijſen niet wél* teeren.

Teering. V. verteering, verkwiſting, onkóſten tót de ſlémperije.

Digitized by Google

rije. *Mén moet zijn* teering *na zijn neering zètten.*

Teering. V. kwijning, verdroogende ziekte. *Hij ſloeg in eene* teering'.

Tégenwoordig. nu, in dén tijd' daar wij in zijn. *De* tégenwoordige *verſchillen.*

Tégenwoordig. niet afweesig. *Hij was 'er* tégenwoordig. *Gód is overäl* tégenwoordig.

Téken. O. aanwijsing. *De ademhaaling is een* téken *van leeven. Dat is een* téken *van goedheid.*

Téken. O. verschijnsel van vaste ſtarren, op zékere wijse verbeeld. *De twaalv* tékens *van dén Zodiäak', Zonnenwèg', óf dier-kring'. In hèt* téken *van dén leeuw'.*

Téken. O. uiterlijke beweeging óf verbeelding van iets innerlijks. *Hij gav haar een* téken *mèt de hand.*

Tékenen. onderſchrijven, ondertékenen. *Een briev ondertékenen.*

Tékenen. ſchétsen, ontwérpen. Hiervan *tékening*, ondertékening van zijn' naam'; én *tékening*, ſchéts, ontwérp van een gebouw.

Tèller. M. iemant die tèlt.

Tèller. M. bovenſte cijffer van een gebroken getal; bij voorbeeld van $\frac{5}{8}$ is 5 de tèller.

Toedoen. ſluiten; de deur toedoen.

Toedoen. O. middel, médewérking. *Hij kreeg dat ampt door* toedoen *van.*

Toe-ëigenen. wéderhoorig wérk-woord; zig aanmaatigen; zig eens anders goed toe-ëigenen.

Toe-ëigenen. daad'lijk wérk-woord. Opdraagen, toewijën. *Zijne kinderen aan Gode* toe-ëigenen.

Toegaan. zig ſluiten. *De doos wil niet gemakk'lijk* toegaan, *wil zig niet gemakk'lijk ſluiten.*

Toegaan. zig toedraagen, in zijn wérk gaan. *Hèt zal daar wonderlijk* toegaan.

Digitized by Google

Toegang. M. nadering, bijkoming. *Wij hèbben eenen vrijen* toegang *tót Gód in Kristus.*

Toegang. M. doortógt, wèg om érgens te komen. *Ik hèbb' dén* toegang *naar 't huis laaten bezètten.*

Toegedaan. *geslooten. Hèbt gij de deur* toegedaan?

Toegedaan. genégen. *Hij is hém zeér* toegedaan, *zeér genégen.*

Toegeeven. boven de waarde iets toegeeven.

Toegeeven. inwilligen. *Mén moet de kinderen wat* toegeeven.

Toekomen. toebehooren. *Gij zult hèbben hèt geen u* toekomt.

Toekomen. voegen, passen, waerdig zijn. 't Komt *Gód alleen* toe *om over de gemoederen te heerschen. Zoo veel eer'* komt *mij niet* toe.

Toekomen. toereikende zijn, genoeg hèbben. *Wij zullen mèt dat géld wél* toekomen.

Toelèggen. geslooten zijn. 't Heeft nóg maar kórten tijd gevroosen én de Rivier zal haast toelèggen.

Toelèggen. bijlèggen, uitlèggen, een verzameling maaken. *Elk wat géld* toelèggen *om een reis te doen.*

Toelèggen. een aanslag maaken. *Op iemants leeven* toelèggen.

Toelèggen. toewijsen. *De zaak is hém* toegelègt, *toegewees'n.*

Toelèggen. beloonen, schènken. *Wij moeten hém wat* toelèggen *voor zijne moeite.*

Toelèggen. zig belooven, staat maaken. *Ik durv' mij van die zaak' niet veel* toelèggen.

Toelèggen. benaerstigen, mèt ijver betragten. *Zig op de weetenschappen toelèggen.*

Toeschieten. toeloopen, tér hulp' vliegen.

Toeschieten. lósbranden, 't geweer, 't geschut lóssen.

Toesteecken. aanvallen, mèt dén dégen'.

Toesteeken. heimelijk, agteröm geeven.

Toestóppen. vullen, toemaaken. *Een gat* toestóppen.

Toestóppen. toesteeken, toeduuwen, heim'lijk geeven.

Toevallen. tén deel' geeven.

Digitized by Google

Toevallen. tégen verwagting' wél uitvallen. *Dén ós zal* toe-vallen.

Toe-vallen. van zélfs sluiten. *De deur zal wél* toe-vallen.

Tóg, tóch. bijwoord van bevèstiging. *Ja* tóch, *neen* tóch *niet.*

Tóg, tóch. bijwoord van verzoek, om te smeeken. *Ei lieve! hoor* tóch, *doet 't* tóch.

Tóch. én dóch. Zie Letter C. pag. 109.

Tógten én Tóchten. zie op Letter C. pag. 108.

Tógtig. windig. Een tógtig huis.

Tógtig. haastig, jagtig, schigtig, vlugtig.

Tógtig. ritsig. *Die koe is* tógtig.

Tól. M. een kinder speel-tuig.

Tól. M. récht van doortócht. Dén tól betaalen.

Tong. V. spraak-lid in dén mond'. *De* tong *is een gevaarlijk wérk-tuig: Mèt zijn oproerige* tonge.

Tong. V. een platte én langwérpige zee-visch.

Tong. V. haak van een gésp'.

Tong. V. scheidmuur in een' schoorsteen'.

Toon. M. klank, galm. *Hoor dien blijden* toon *eens.*

Toon. M. óf teen van dén voet.

Toon. M. vertooning. Zijne wérken tén toon' stèllen.

Tooneel. O. schouw-tooneel, théater. *De spéelers komen te vier uuren op 't Tooneel.*

Tooneel. O. gedeelte van een dér bedrijven. De Tooneelstukken wórden in Bedrijven, de Bedrijven in Tooneelen verdeelt.

Toorn. M. gramschap, verbólgenheid. *Gód bespótte in zijnen* toorne.

Toren. een hoog gebouw. *Bij trappen klimt mén eenen* toren *op.*

Totebèl. V. een slórdig vrouw-ménsch; een mórssebèl.

Totebèl. V. een kruis-nèt om in de Rivieren te visschen.

Traan. V. zij lacht 'er om, én laat niet eene traan.

Traan. M. véttigheid uit hèt spék dér Walvisschen.

Digitized by Google

Trant. M. leev-wijse, manier van leeven. *Hij heeft een' eenvouwdigen* trant *van leeven*

Trant. M. overéénkomst, soort. *Die twé zijn van dén zélfden* trant'.

Tréffen. raaken. *Hij kan ons niet* tréffen.

Tréffen. overéénkomen, vast stèllen, sluiten. *Een vergelijk* tréffen.

Tréffen. O. is zélfstandig; een slag, bataille. *Dat was een bloedig* tréffen.

Trèk. M. lijn, streep. *Een* trèk *mèt de pénn' maaken.*

Trèk. M. in 't kaart-spél; ook in 't visch-vangen. *Dien* trèk *haal' ik mèt troev.* *Ieder* trèk *wás een baars.*

Trèk. M. luit, begeerte tót iets. *Ik hebb' een' grooten* trèk *daartoe.*

Trèk. M. list, loose streek. *Dat is alweér een* trèk *van dien Bedrieger'.* 't meêrvouwd is *tréken.*

Trèkken. 't meêrvouwd van *trèk.* *Die meester haalt óf maakt fraaië* trèkken *mèt de pénn'.*

Trèkken. naar zig haalen. *Iemant bij de ooren* trèkken.

Trèkken. ontvangen, genieten. *Ergens nut uit* trèkken.

Trèkken. in 't stuk van wissel. *Een wissel* trèkken. Iemant beveelen, verzoeken te betaalen. *Ik zal op u* trèkken.

Trèkken. draadjes maaken. *Goud* trèkken, &c.

Trèkken. reisen. *Door een land, stad óf dórp* trèkken.

Tromp. V. mond-stuk van allerlei geschut.

Tromp. V. jagers-hoorn, anders *trompét* genaamd; dóch hiervan heeft mén *tromp*, én van 't wérk-woord *trompétten, trompen* gemaakt. Zie HUIDECOPER. pag. 497. én 498.

Tromp. V. de smoel van dén Olifant'.

Trouw. V. réchtvaerdigheid, billijkheid. *Ik neem' u tót getuige mijner* trouw'.

Trouw. V. trouw-belófte. *Hij heeft mij* trouw *gezworen.*

Trouw. V. eerlijkheid. *Hij is zoo* trouw *als goud.* Hiervan

trou-

Digitized by Google

	trouvant die iemant omringt én dus rondom bewaart.
Tuit. V.	gril, kwint. *Hij heeft een* tuit *in 't hoofd.*
Tuit. V.	hoorn, punt van een muts. *De Jesuïten draagen mutsen mèt* tuiten.
Tijtel. M.	opschrift van een boek.
Tijtel. M.	eernaam, waerdigheid. *Er behoort niet weinig tót dien* tijtel.

V.

V. Wat staat ons nu, omtrént de *v*, in aanmérking' te neemen?

A. Voornaamelijk moeten wij tragten aan te toonen, hoe én op wat wijse mén dezélve van de *f* hèbbe te onderscheiden.

V. In watvoor woorden moet mén de *v* in plaats' van de *f* schrijven?

A. Alle de zélfstandige én bijvoeglijke naam-woorden, als méde de wérk-én deel-woorden, die in 't meêrvouwdige getal, óf in 't vrouwlijke geslachte *ven* óf *ve* hèbben, moeten hun èenkelvouwd mèt eene *v* eindigen.

V. Geev daarvan voorbeelden?

A. Ik zègge

1. Alle de zélfstandige én bijvoeglijke naam-woorden; als

briev	lijv	bedrijv	schroev	hóv	schoov
diev	stijv	braav	slaav	lóv	stoov
llev	zeev	schaav	groev	doov	geloov
wijv	teev	hoev	gróv	sloov	oorlóv
wolv	kólv	stav	roov	olijv	kórv
turv	rocv	troev	duiv	huiv	snuiv
kuiv	druiv	struiv	rijv	gerijv	zalv
kalv	schérv	kérv	wérv	grav	scheev
schuiv	graav	kuiv	drav	gewélv	
halv	boev	geloov			

Digitized by Google

VOORBEELDEN.

Dat hij vrij grooter dan een kalv *is*,
Al is het dat hij noch maar halv *is*.
TUINMANS RIJMÖEFFENINGEN. pag. 100.

Mén zal zig ongetwijffeld verwonderen, wanneer ik bewijse dat deese woorden zélfs in de Geregelde Afleiding van TEN KATE gevonden wórden. Ik zal 'er eenige van bijbrèngen én de pagina's waaröp zij, in 't 2de Deel zijns Wérks, te vinden zijn, aanwijsen. *Blijv.* pag. 125. *braav.* 133. *briev.* 138. *daav.* 145. *dèlv.* 146. *dérv.* 147. *deuv.* 151. *dólv.* 159. *doov.* 159. *draav.* 162. *drav.* 163. *dreev.* 163. *drijv.* 165. *droev.* 169. *druiv.* 171. 173. *durv.* 174. *érv.* 178. *gaav.* 180. *garv.* 185. *geev.* 185. *gérv.* 190. *graav.* 196. *groev.* 201. Dit zij genoeg. Meêr kan mén in 't wérk zélve vinden.

Dat iemant, die schrijvt, *zijn Neev geevt hém een Briev*, omdat hij *Neeven*, *geeven*, *Brieven* spélt, ook zou dienen te schrijven, (om zig zélven gelijk te blijven én dén naam van een oplèttenden Taalkundigen te verdienen) *hèt weezkind leezt in onz huiz*, omdat hij *weezen leezen*, *onze*, *huizen* schrijvt, ontkènn' ik. In tégendeel, hij die schrijvt *zijn Neev geevt hém een Briev*, moet, (om zig zélven gelijk te blijven én dén naam van een' oplèttenden Taalkundigen te verdienen), schrijven. *Hèt weeskind leest in ons huis*, omdat hij behoort te schrijven *weesen*, *leesen*, *huisen*. Alleen hèt woordje *ons*, dat *onze* maakt én *onze* maaken moet, is hiervan uitgezondert; omdat de *s* agter een Consonant' veeltijds in een *z* verwandelt, én omdat de *s* agter een Consonant' schérp zijnde, aan hèt woordje *onse* eene andere betékenis geeven zoude. Immers zou mén 'er alsdan door verstaan konnen *once* óf *onse*, zijnde een gewigt van twé loot. Mén zie wat ik over de spélling' dér *s*, tusschen twé vocaalen, geschreeven hèbbe, pag. 259.

Wénschelijk waare hèt dat wij in onze Taale aan vaste régelen omtrént de spél-kunde onderwórpen waaren, dan zoude een ieder niet naar eigen goeddunken konnen te wérke gaan. Maar, vólgens dén PHILANTROPE, is 'er tót nóg toe in de Republiek' dér Lètteren geen Mandamént 't wèlk eenig Auteur tén dien opzigte

zigte bepaalt. En wie zal zulke wètten, schoon voorstèllende, konnen tér uitvoer' brèngen?

2. De wérk-én deel-woorden, als *gelooven*, *schrijven*, *bedrijven*, moeten, door alle de tijden heen, mèt eene *v*, niet mèt de *f* geëindigt wórden; als

ik schrijv'	ik geloov'	ik bedrijv	ik snoev'
ik schreev	ik geloovde	ik bedreev	ik snoevde
beschaavd	begaavd	gerijvd	gezalvd
gekérvd	geroovd	geschaavd	geöorlóvd.&c.

Ik weet' zeêr wél dat veele deese spélling afkeuren, maar te gelijk weet'ik dat niet weinige dezélve begunstigen. Wilde ik eene optèlling van de laatsten maaken, ik zoude daartoe al vrij wat papier moeten beschrijven. Liever vergenoeg' ik mij, mèt mijne gedagten, zoo veel mogelijk, door goede voorbeelden te rugsteunen; wijl ik niet onverschillig genoeg bén om in deesen, mijn gevoelen in't onzékere te laaten én aan 't oordeel van een ieder over te geeven. Wat tóch is gemakk'lijker in 't schrijven, dan zulk eene *spélling*? bij voorbeeld; mén moet schrijven, *brieven*, bij vergissing' zèt mén *briev*, aanstonds is mén gehólpen. door 'er *en* agter te voegen; daar dit, indien mén *brief* schrijvt niet zoo gemakk'lijk én zindelijk geschieden kan. Behalven dat, oordeel' ik 't eene juiste régelmaat te zijn, én niet weinig te strèkken, om de onrégelmaatigheid onzer wérk-woorden wèg te neemen. Dit moeten zélfs de vijánden deeser spélling' bekènnen, naamelijk, dat hoe nader een wérk-woord, door alle de tijden, mèt de onbepaalde wijse overéénkomstig blijvt, hoe régelmaatiger hèt zij; dit nu wórdt door deese spélling' volkomen bevórdert.

Dat de verwisseling dér *f* in *v*, uit de Fransche Taal op de onze zou konnen wórden toegepast, ontkènn' ik. Ieder Taal heeft haar eigene gebruiken, de onze, in dit geval ook. Was 'er iemant, die dit, omtrént de Fransche Taale, onderstond wérkstèllig te maaken, misschien wierdt zijne schrijv-wijse toegejuicht; immers is die Taal, langs trappen, ook tót haare tégenwoordige ré-

gek-

Digitized by Google

gelmaat' gekomen! én wat zou haar verhinderen, nóg vérder daarin voort te gaan?

Dat 'er geen mérkelijk onderſcheid zou te hooren zijn in de woorden

ik ſtraff' *óf* ſtraffe	ik ſchuif *óf* ſchuive
gij ſtraft	gij ſchuift
hij ſtraft, én	hij ſchuift

Zal, mijns bedunkens, niemant ontkènnen: dén aart dér wérk-woorden, waarvan de bovenſtaande woorden afſtammen, buigt onze ſtèm, ongevoelig dérwaarts heenen; wat overéénkomſt tóch is 'er tuſſchen *ſtraffen* én *ſchuiven*? immers geene de minſte! daaröm kan ik niet zien, dat dit voorbeeld, ſtérk voor 't misbruik dér *v*, in *ik ſchuive* &c. pleit.

De betékenis óf de afleiding én de buiging dér woorden, moeten alléén voor grond-régelen in hèt ſchrijven vaſt-geſtèld wórden; zoo nógtans, dat mén ook hèt goede gebruik én de bèſte Schrijvers raadpleege: én alsdan valt't gemakk'lijk te onderſcheiden.

feil	van	*vijl*
feilen	van	*vijlen.*
beeving	van	*beving*

Hij beging een feil *óf hadt een' misſlag.*
Dat kan niet feilen, *dat kan niet miſſen.*
Hij ſtond mèt de vijl *hèt ijſer te* vijlen
Eene beeving, beving *hèm.*

Ziet mén niet aanſtonds dat *feilen* van *feil* én *vijlen* van *vijl*, *beeving* van *beeven* én *beving* van *bevangen* komt, én 't dus onmogelijk is, om 't eene voor 't andere te gebruiken? Wie tóch zal ſchrijven

Hij vijlde *mèt een'* feil', *mèt een'* misſlag' *óf mèt een'* vaatdoek'? De geenen die ſtèllen durvt, dat hèt gebruik alléén, in de régelen

Digitized by Google

len eener Taale voorzitten moet; die houde ik voor *eenen tégenvoeter dèr réden*, én wijse hém naar HUIDECOPER én andere beroemde Taalsmannen, die hém anders onderrigten zullen.

Hèt onderscheid tusschen *fèl* én *vél*, tusschen *faal* én *vaal*, tusschen *fier* én *vier* is bij de Lètter F te zien: *heeft*, *zélfs*, &c. schrijv' ik mèt *f*, ook *schrift*, omdat ik oordeele dat de *v* agter eene ènkele *i* niet schérp genoeg is.

V. Watvoor woorden moeten nóg mèt de *v* geschreeven wórden?

A. De vólgende

ontvaaren	ontvlugten	ontvallen	opvouwen
ontveinzen	ontvólken	ontvouwen	opvreeten
ontvèsten	opvaaren	opveilen	opvullen
ontvéteren	opvangen	opvisschen	opveegen
ontvlégten	opvatten	opvlijmen	afvaaren
ontvlieden	opvijselen	opvoeden	afvallen
ontvliegen	ontvonken	opvoeren	misvatten
ontvlogten	ontvangen	opvólgen	ontvreemden,

Dat mén deese woorden zoo schrijven moet én datze van de meesten zoo geschreeven wórden, lijd geene ontkènning'. Maar dat mén schrijven zou, *avbreeken*, *avzètten*, dat zou naar dolheid beginnen over te slaan.

Ook schrijv' ik *érvenis*, *droevenis*, *vergeeven*, *vergeevenis*, *vergeeving*.

V. Maar aangaande hèt woord *ontvangen*, moet mén dat mèt *v* óf mèt *f* schrijven?

A. Ik zal mij, omtrént dit woord, tégen zulke viesäarts, die zig daartégen aankanten, mèt de Taal' van dén voortréffelijken HUIDECOPER verdédigen.

„ Wat is de reden (zègt hij) dat bijna alle onze Dichters, „ schoonze *ontvonken*, *ontvouwen*, *ontvallen*, *ontvreemden*, &c.

Digitized by Google

„ met eene *v* ſchrijven, echter in *ontfangen* de *f* verkiezen? zo
„ de uitſpraak, gelijk men zekerlijk zal antwoorden, daarvan
„ de oorzaak is, zo moeſten ook alle de anderen met eene *f* ge-
„ ſchreeven worden. 't Is waar; men zou ook voorbeelden van
„ *ontfonken* en *ontfouwen* konnen bijbrengen: doch onze beſte
„ ſchrijvers behouden in deezen, zoo wel als in *ontvallen* en
„ *ontvreemden* eenpaariglijk de *v*, welke Letter wij ook oordee-
„ len dat haare plaats niet behoorde te verliezen in *ontvangen*.
„ Want zelfs, buiten de bijgebragte voorbeelden, ſchoon de *v*
„ na de *t* komende, in de uitſpraak, zweemt naar *f*, daaröm
„ moeten wij die, en andere dergelijke veranderingen, niet aan-
„ ſtonds in onze ſchriften invoeren. Want, zoo doende, haalt
„ mén de verwarring met opene deuren in, en geeft zelfs voet,
„ om de uitſpraak nog meer en meer te verbaſteren. Die in *ont-*
„ *fangen*, de *f* zo ſcherp uitſpreeken, als in *ontfermen*, en *ont-*
„ *futſelen*, die ſpreeken, naar mijn oordeel, niet wel. Dat ech-
„ ter nu meeſt zo geſproken wordt, ſpruit daaruit, dat men van
„ jongs af *ontfangen* leert, en overal ziet ſchrijven. Evenwel
„ vindt men ook *ontvangen* bij goede ſchrijvers die in veele ge-
„ legenheden blijken van oordeel en taalkunde gegeeven hebben
„ als Ev. Kraeyvanger, Dichtl. Lente. pag. 55.

„ *Zo lang groot Java, vol verlangen, Neerlants vloot*
„ Ontvangt *in zijnen ſchoot*

„ en lang te vooren. D. Jonktijs in Roſelijns Oochtjes. XXII.

„ *O Proteu, die van d'Oceaen*
Weleer uw weſen hebt ontvaen.

„ De ſpelling der woorden hangt af van hunnen oorſprong.
„ Schrijf eens *vangen*, en zet 'er *ont* voor: wat zal het uitleve-
„ ren? *ontfangen* of *ontvangen*? dat beſt is, en waar is altijd
„ het eenvoudigſte". Zie zijne Proeve. pag. 204. én 205. én bij hérhaalinge. pag. 601.

Hierüit blijkt, dunkt mij, dat, wél vérre van verzékert te zijn,

dat

dat van duisend Nederlanders geen tien dit zullen noch konnen hunne pénne inwilligen; in tégendeel veelen én wél vérre de meesten deese spélling begunstigen.

SEWEL, zègt 'er van

„ Men speld in 't gemeen *ontfangen*, doch liever zag ik dat „ men spelde *ontvangen*, gelijk men schrijft *ontvonken*, *ontvou-* „ *wen*, *ontvlugten*, omdat zulks met de eygenschap van 't woord „ beter overeenkomt".

F. DE HAES, in zijne Nagelaten Gedichten en Néderduitsche Spraekkunst, zègt: „ Sommige schrijven ook *ontfangen* en „ *ontfonken*, als met de uitsprake best overeenkomende; echter „ meenen wij dat de *v* hier beter is, alzoo die woorden wezen- „ lijk van *vangen* en *vonken* afkomstig zijn; dit is ook het ge- „ voelen van SEWEL. Zie de HAES. pag. 8.

Zoo schrijvt ook HOOGVLIET, in ABRAHAM.

Ai! laat een vonkje *van het godtlijk vuur der liefde,*
Dat U, tot 's menschen heil, met mededoogen griefde,
Mijn ziel ontvonken *met een' zuivren hemelgloet!*
pag. 3.

Wanneer de dageraat, met rozen opgehult,
In 't fijn oranje kleet de kimmen hadt vergult,
Stont reeds een menigte, met uitgestrekt verlangen,
Voor Isis Tempeldeur om haren Godt t'ontvangen:
DEZELFDE. pag. 43.

Zie daar het outer, hier het vuur, het mes, de banden,
En hier ontvange *u Godt ten offer van mijn handen.*
DEZELFDE. pag. 238.

Wat dunkt u, Leeser, heeft mén zoo veel grond, als mén zig verbeeld, om deese spélling af te keuren? én mag mén dit voor een misbruik van de letter *v* uitkrijten?

Digitized by Google

Hoofd ſchrijv' ik mèt *f*, niet mèt *v*, omdat ik, nóch in de buiging' veel minder in 't meêrvouwd van dat woord, eenige noodzaak'lijkheid daartoe zie.

V. Moet de *v* aan 't einde dér woorden, ook mèt eene afſnijding' geſchreeven wórden?

A. Ja: dit moet mén doen,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van alle de wérk-woorden die in *ven* eindigen; voorbeelden

ik leev' *óf* leeve	dat ik leev' *óf* leeve
ik zweev' *óf* zweeve	dat ik zweev' *óf* zweeve
ik geev' *óf* geeve	dat ik geev' *óf* geeve
ik kijv' *óf* kijve	dat ik kijv' *óf* kijve
ik ſneev' *óf* ſneeve	dat ik ſneev' *óf* ſneeve
ik begeev' *óf* begeeve	dat ik begeev' *óf* begeeve
ik blijv' *óf* blijve	dat ik blijv' *óf* blijve
ik overleev' *óf* overléeve	dat ik overleev' *óf* overleeve
ik ſtérv' *óf* ſtérve	dat ik ſtérv' *óf* ſtérve
ik erv' *óf* érve	dat ik érv' *óf* érve
ik zwérv' *óf* zwérve	dat ik zwérv' *óf* zwérve
ik roov' *óf* roóve	dat ik roov' *óf* roove
ik geloov' *óf* geloove	dat ik geloov' *óf* geloove
ik ſchuiv' *óf* ſchuive	dat ik ſchuiv' *óf* ſchuive
ik beev' *óf* beeve	dat ik beev' *óf* beeve
ik zalv' *óf* zalve	dat ik zalv' *óf* zalve
ik graav' *óf* graave	dat ik graav' *óf* graave
ik draav' *óf* draave	dat ik draav' *óf* draave
ik drijv' *óf* drijve	dat ik drijv' *óf* drijve
ik ſchrijv' *óf* ſchrijve	dat ik ſchrijv' *óf* ſchrijve
ik beloov' *óf* beloove	dat ik beloov' *óf* beloove
ik bedérv' *óf* bedérve	dat ik bedérv' *óf* bedérve, &c.

Digitized by Google

VOORBEELDEN:

Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 308.

Men lóov', *roept Ithaï, men* loov' *den God der Vaderen!*

RABUS GEDICHTEN pag. 152.
Dat geen geraapte Zoon den Britſchen Rijksſtaf erv'
Noch Roomens preutſch geſtel ons kerkerecht bederv',

B. de BOSCH, in de OPDRAGT voor zijne Dichtlievende Verluſtigingen.

Uw wijsheid blijv' *haar toeverlaat,*
En wil haar booger toonen leeren.

TIJDWINST, in lédige Uuren. 1 Deel pag 212.

Laat een ſchrand're geeſt, beleezen
In de ſcheikunde, op de proev'
Giſſen, wat 'er tot het weezen
Van een korle zands behoev'

ANTONIDES YSTROOM. Boek. II. pag. 54.

De dijning ſleeptze meé, tot ebbe of vloet, het lijf,
In 't zandbad uitgezweet, weér op den oever drijv'

HOOGVLIET. pag. 83.
Opdat zijn vrije Ziel met Godt in vrede leev'
En op de vlerken van 't geloof ten hemel zweev'.

SELS LIED van ZIÖN pag. 195.
En denkt niet met verblinde Sadduceenen,
Dat, wen de ziel haar Luſt-paleis begeev',
Zij in een' rook, een ſchaduw zij verdwenen,
Of op het bedde of bij den Lijkbuſch ſneev'.

Digitized by Google

Opdat de macht der helſche toevlucht ſterv'
SELS. LIED van ZIÖN pag. 131.

En 't licht des heils op witte wieken drijv'.
DEZELFDE. pag. 147.

Hij blijv', *met uwen Naam, voor 't woen des Nijds beveiligd,*
Beveſtige uwen lof, en overleev' *den tijd!*
L. W. van MERKEN, voor FESTAMA'S HENRIK.

„ *Zoo juiche al 't Land met u! zoo* blijv' *door uw gedicht,*
„ *Bij 't laate Nageſlacht de groote* BREDERODE
„ *Altoos geëerd, en thans elk burger u verpligt!*
BREDERODE van BURMAN. pag. 22. én 52.

Zie ook pag. 26. 42. én 44.

Verhoog uw heerſchappij, ô Heer!
En toon al d'aarde uw ſterkte,
Die voor ons wondren werkte!
Zoo geev' *uw volk u eeuwig eer!*
Zoo looven wij eerlang
Uw magt met pſalmgezang!
Pſ. 21. v. 13. van 't Konſt-Gen.

Verſtrooi hen als de wind het kaf!
Uw Engel drijv' *hen van mij af!*
Pſ. 35. v. 2.

Men loov' *met zangen d'opperheer!*
Men juich' de rots des heils ter eer'!
Pſ. 95. 1.

Daar is 'er ondertuſſchen, die deeſe ſpélling ook nóg ſchijnen af te keuren, én in die woorden eene *f* verkieſen. Zoo vinde ik in WATS, nagelaaten Wérken. pag. 376.

Nu

Digitized by Google

Nu houdt hij mij beſloten
In de eeuwige armen van zijne ALMAGT, *tot ik 't erf.*
Der zaligheid verwerf'

Maar nóg fraaïer bij F. de HAES.

God geve dat dees wenſch nogthans aan u beklijf',
Op dat uw Huwlijksfeeſt Hem ſteeds gebeiligt blijf'.

pag. 43.

Al zoo fraai bij VOLLENHOVE in de KRUISGEZANGEN. pag. 54.

Uw voorbê waak', dat d'afgront het geloof'
Ons nooit beroof'.

Meêr hierömtrént kan mén zien bij Lètter F.

2. In dén twéden, dérden én zésden Naamvall', van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen; als daar is

Van die hèmelgaav'
En mèt haar zalv' beſtreek
De inhoud van uwen briev'
De misdaad van dén diev'
De hoofdſom van dien briev'
Van de duiv'. Aan te randen, in hun erv'. TIJDWINST. pag. 231.
De bedienden van dén graav', &c.

VOORBEELDEN.

Gunt mij intuſſchen van die hemelgaav' *te zingen.*
BREDERODE van BURMAN. pag. 16.

Zie

Digitized by Google

Zie Magdalene in trouw ten hemel vaaren,
Zie hoe haar lieffde in vollen middag gloeit.
Dorft Judas haar, toen zij Messias voeten
Met traanen waschte en met haar zalv' *bestreek,*
Berispen; nu, nu wil zij beter groeten;
SELS. LIED van ZIÖN pag 199.

Van 't aenvechtige geloov'.
TIJDWINST, in lédige Uuren. pag. 17.

3. Ook schrijv' ik doorgaans *zig zelv', mij zelv', haar zelv', hem zelv'*, &c. én dat in naarvólging' van de meeste hédendaagsche Dichters. Bij voorbeeld

Lees, Titus; lees en maak u zelv', *mijn' Vader, mij*
Ja al het Roomsche volk gelukkig.
STUDIO FOVETUR INGENIUM in BRUTUS.

Gij, door haar' invloed zelv' *tot dichtlust aangedreven.*
BREDERODE. pag. 23.

Een Monster, naauwlijks door Alcides hand te dooden
*Dat, van den Helhond-*zelv' *gevreesd om zijnen dwang,*
Gevloekt bij 't menschdom, en gehaat bij all' de goden,
Verderffelijker is dan Lernaas waterslang;
DEZELFDE. pag. 27.

Gij graaft wel, maar gij graaft uw zelv' *een kuil.*
SELS. LIED van ZIÖN. pag. 143.

Clement, stoutmoedig naar der Vorsten heir geweken,
Treed door de wacht; verzoekt zijn' koning zelv' *te spreken;*
Wend voor, opdat men 't recht der Fransche kroon herstell',
In heilig ongeduld, uit goddelijk bevel,
Te blaken, om hem zelv' *een groot gebeim te ontvouwen.*
FEITAMA in HENRIK dén Grooten. pag. 96.

In

Digitized by Google

In 't ſchelpje van mijn eigen zelv'
TIJDWINST in lédige Uuren. pag. 84. én doorgaans.

Blijvt 'er nu bij ſommige nóg eenige twijffeling over, ik kan 't niet hélpen. Ondertuſſchen vertrouw' ik dat veele mijne gedagten zullen goedkeuren, én mèt mij toeſtèmmen dat mén deeſe inktvlakken niet uit onze boeken behoeve te wiſſchen.

Wilde ik mij verlédigen om nóg eenige aanmérkingen te boeken, ik zoude overvloedige ſtóffe daartoe vinden; maar ik verkies' liever 'er van af te ſtappen én voor 't tégenwoordige alle overtólligheden te ſpaaren. Komt 'er t'ééniger tijd iemant, die deeſe aanmérkingen mèt beſcheidenheid én oordeel toetſt, mogelijk zullen we dan genoodzaakt zijn, daartoe te komen. *Vijv* én *twaalv* ſchrijv' ik mèt *v*; omdat mén zègt *bij vijven*, *bij twaalven*.

V. Zijn 'er nóg eenige gelijkluidende woorden, onder Lètter V, die ophèldering noodig hebben?
A. Ja: de vólgende.

Vaak. dikwils, veeltijds. *Hoe* vaak *is 't gebeurd?*
Vaak. V. ſlaap-luſt, ſlaaaperigheid. *De* vaak *begint mij te bekruipen.*
Vaam. én *faam.* Zie Lètter F.
Vaan. V. vaandel, véndel.
Vaan. V. bier-maat van twé kannen.
Vaart. V. watering, uitgegraaven graft. *De* vaart *van Amſterdam op Haarlem.*
Vaart. V. zee-vaart. *De* vaart *is verboden.*
Vaart. V. loop, drift van 't water.
Vaart. V. loop van een' ménſch'.
Vaart. V. vaerdigheid. *Hij deedt dat mèt een* vaart.
Vaers. O. dicht, dichtſtuk. *Hij maakt een ſchoon* vaers.
Vers. O. afdeeling, ſnéde. *Romeinen agt* vérs *tien.*
Vaers. V. vaerze, jonge koe, die nóg niet gekalvd heeft.

Digitized by Google

Val. M. nédervalling, néderzijging. *Hij is nóg ziek van dien* vall'.

Val. M. ramp, ongeluk. *Hij zal van dien* vall' *niet weér opkomen. Hoogmoed komt voor dén* vall'.

Val. M. zonden, overtreeding. *De* val *van Adam.*

Val. V. rótte óf muíse-val. *De rót is in de* vall' *gevangen.*

Val. V. ſchoorſteen-val.

Val. M. zwier, aangenaamheid. *Dat heeft geen'* val.

Val. M. ſmaak. *De wijn heeft geen'* val.

Valſch. onwaarägtig. *Dat is een* valſch *gerugt.*

Valſch. nagemaakt, niet zuiver. *Dat ſtuk géld is* valſch.

Valſch. trouw'loos, verraaders. *Hèt hart van Judas was* valſch.

Van. teeler, genitivus, twéde naamval. *Ik hèbb' eenen briev ontvangen* van *mijn' vader'.*

Van. daaräf. *Hij hadt twé zoons, een is 'er* van *geſtórven.*

Van. door, om, wégens. Van *vreugde zingen.*

Van. ſédert. Van *Paaſſchen af.* Van *dien tijd' af.*

Van. M. famille naam. *Weet gij zijn* van?

Vang. V. ſlagers woord. *De* vang *van dén óſſ', tuſſchen dén buik' én de agterſte pooten.*

Vang. V. de vang van eenen molen.

Varken. O. zwijn. *Een jong* varken.

Varken. O. béſem om dén grond te veegen; ook gebruikt mén 't op de ſcheepen.

Vaſt. digt, inéén geparſt. *De grond is zeér* vaſt.

Vaſt. ſtérk. *Die vèſting is heel* vaſt.

Vaſt. onhérroep'lijk, onwankelbaar, onbeweeglijk. *Een* vaſt *geloov', een* vaſt *voorneemen, een* vaſte *hoop.*

Vaſt. dat niet verſchiet, niet verwèlkt. *Een* vaſte *kleur.*

Vaſt.

Digitized by Google

Vaſt. ondertuſſchen, midd'lerwijl. *Begin maar* vaſt *te eeten.*

Vat. O. al wat eenig vogt inhouden kan. *Een wijn*-vat, &c.

Vat. M. greep, plaats om zig aan vaſt te houden. *Hoe komt gij 'er op? daar is geen* vat *aan.*

Vatten. taſten, omvangen, aangrijpen, gevangen neemen.

Vatten. begrijpen, verſtaan. *Ik beginn' uwe meening te* vatten.

Veeg. M. én V. ſnée, kérv. *Hij kreeg een* veeg *mèt 't més. Hij kreeg een' veeg uit de pann'.*

Veeg. nabij dén dood, in gevaar van ſtérven. *Die man is* veeg.

Veem. O. ſtóf waarvan mén de hoeden maakt. *Hoeden* veem.

Veem. O. gild, gemeenſchap. *Van wat* veem *is bij?*

Veêr. V. véder, pluim. *Zoo ligt als een* veêr.

Veêr. V. voornaam binnen-ſtuk in een uurwérk óf ſlót. *De* veer *van een Horologie, de* veer *van 't ſlót.*

Veer. O. plaats, kaai, daar de ſcheepen aankomen én afvaaren.

Veer. O. overtógt van een rivier', plaats daar mén over een rivier' vaart.

Veer. O. vaart tuſſchen twé ſtéden. *Hèt* veer *van Amſterdam op Utrècht wórdt voor 't bèſte gehouden.*

Veil. én *feil.* Zie Lètter F.

Veilen. *vijlen* én *feilen.* Zie Lètter F.

Vél. O. én *fél.* Zie Lètter F.

Véld. O. akker. *Een vrugtbaar* véld.

Véld. O. ſlag-véld, plaats dés gevégts. *Hèt* véld *verlaaten.*

Véld. O. grond in de wapen-ſchilden. *Frankrijk voert drie gouden léliën op een blaauw* véld.

Véld. O. tooneel dés oorlógs, kampagne in onduitſch. *Toen hèt Léger in 't* véld *kwam.*

Vellen. 't meêrvouwd van *vél*, huid. *Offen* véllen, *óffen-huiden.*

Vellen. neêr-buigen. *De piek* véllen.

Vellen. onder de voet' wérpen, neêr-ſchieten, neêr-ſabelen.

Vellen. uitwijſen, uitſpreeken. *Vonnis* véllen, *oordeel* véilen.

Verband. O. genees plaaſter. *Hèt eerſte* verband *op een wonde lèggen.*

Verband. O. verbindtenis, verdrag. *Alles onder* verband *als naar réchten.*

Verband. O. op gelijken afſtand van malkanderen. *Boomen in 't* verband *planten.*

Verband. O. overéénkomſt, ſaamenhang. *Mén moet dien tékſt in zijn* verband *mèt hèt voorgaande én 't vólgende verklaaren.*

Verbeuren. betaalen. *Boete* verbeuren, &c.

Verbeuren. vertillen. *Ik kan dien zak niet* verbeuren.

Verbinden. een verband op de wonde lèggen.

Verbinden. vérpanden. *Zig door 't huwelijk* verbinden, &c.

Verbinden. op nieuw binden. *Een boek* verbinden.

Verdoen. ombrèngen. *Zijn kind* verdoen.

Verdoen. verkwiſten, doorbrèngen. *Al zijn goed* verdoen.

Verdraagen. geduldig lijden. *Ik kan de koude, de hitte, die pijn wél* verdraagen.

Verdraagen. toelaaten, dulden. *In een kind alles* verdraagen.

Verdraagen. van de eene plaats naar de andere dráagen.

Verdraagen. zig) in verdrag treeden. *Zij hèbben zig eindelijk zoo* verdraagen.

Verdrinken. verzuipen, in 't water ombrèngen. *Een kat* verdrinken.

Verdrinken. in 't water omkomen. *In 't water vallende*, verdrinken.

Verdrinken. verzuipen. *Al zijn géld* verdrinken.

Vergeeven. vergiftigen, mèt vergift ombrèngen. *Een hond* vergeeven.

Ver-

Digitized by Google

Vergeeven. vergiffenis verleenen. *Gód alléén kan de zonden* vergeeven.

Vergeeven. kwalijk om geeven. *De kaart* vergeeven.

Vergelijken. bevrédigen, verzoenen. *Wij zullen ons ſaamen* vergelijken.

Vergelijken. gelijkenis maaken. *Waarbij zult gij Gód* vergelijken?

Verhaal. O. berigt, vertèlling. *Zijn* verhaal *is onwaarſchijnlijk.*

Verhaal. O. vergoeding. *Waar zal ik mijn* verhaal *op zoeken?*

Verhaalen. vertèllen, een verhaal doen. *Ik zal 't u alles* verhaalen.

Verhaalen. wreeken. *Ik zal 't op u* verhaalen.

Verhaalen. hérvatten. *De wijn ſmaakt mij, willen wij 't nóg eens* verhaalen?

Verkeeren. veränderen. *Hèt geluk kan haaſt* verkeeren.

Verkeeren. omgaan, ſaamen leeven. *Mèt eérlijke luiden omgaan*, verkeeren.

Verkeeren. op 't verkeer-bórd ſpeelen.

Verklaaren. te kènnen geeven, openbaaren. *Zijne gevoelens* verklaaren. *Dén Oorlóg* verklaaren.

Verklaaren. uitlèggen, ontléden. *Gód's woord* verklaaren.

Verkórten. kórter maaken. *Zijne réden* verkórten.

Verkórten. te kórt doen, benadeelen. *Iemant in zijne eer* verkórten.

Verlangen. verlèngen, langer maaken.

Verlangen. érgens naar haaken. *Naar de hémelſche vréugd* verlangen.

Verlangen. O. verlangſt, ongeduld. *Ik zie zijn komſt mèt* verlangen *te gemoet.*

Vermaaken. hérſtèllen. *Daar is aan dat huis altijd wat te* vermaaken.

Vermaaken. vermaak aandoen, vermaak ſchèppen. *Uwe komſt zal ons veel* vermaaken.

Vermoeden. dènken, agterdógt hèbben, gelooven. *'t Is te* vermoeden *dat bij 't daar niet bij laaten zal.*

Vermoeden. O. agterdógt, kwaade gedagten, giſſing. *Een kwaad* vermoeden *tégen iemant opvatten.*

Vermoogen. konnen, magt hèbben, in ſtaat zijn te doen.

Vermoogen. O. magt, geſag. *Hij beeft veel* vermoogen *op zijnen broeder'.*

Verneemen. onderzoeken, navraagen, navórſſchen. *Na iemants geſondheid* verneemen. *Na een meid* verneemen.

Verneemen. gewaar wórden, te weeten komen. *Ik zal dat uit zijnen briefve wél* verneemen.

Verpligten. dienſt doen. *Mén moet zijn' évenménſch zoeken te* verpligten.

Verpligten. noopen, aanzètten. *Dat zal mij* verpligten *'er naauwer op te lètten.*

Verpligten. noodzaaken, dwingen. *Ik zal hém daartoe* verpligten.

Verreiken. én *verrijken.* Zie bij Lètter IJ.

Vérs. O. afdeeling van een hoofdſtuk. *Hèt twéde* vérs *van dén eerſten Pſalm.*

Vérſch. onlangs geplukt, geviſcht, geput &c. Vérſche *vrugten*, vérſch *vleeſch*, vérſch *bier*, vérſch *water*, &c.

Verſchiet. O. dat van vérre ſchijnt in eene ſchilderij'. *In 't* verſchiet *ontdèkt mén hérders én ſchaapen.*

Verſchiet. O. ménigte, keur. *Bij dien koopmann' is* verſchiet *van goed.*

Verſchieten. mèt ſchieten verſchieten. *Al zijn kruit* verſchieten.

Verſchieten. uitgeeven. *Géld aan iemant* verſchieten, *leenen.*

Verſchieten. verluchten, doorcén mèngen, *'t Koorn* verſchieten. *De kaart* verſchieten, *mèngen.*

Verſchieten. vallen. *Ik zie een ſtar* verſchieten.

Ver-

Digitized by Google

Verſchieten. van kleur veränderen. *Die kleur zal gaauw* verſchieten.

Verſchijnen. zig vertoonen. *Tén bove* verſchijnen.

Verſchijnen. vervallen. *Dén vervaldag zal haaſt* verſchijnen.

Verſieren. verzieren, verzinnen. *De Poëeten kunnen in hunne verbeelding' veel* verzieren.

Vercieren. opſchikken, optooiën. *Een bruid* vercieren.

Verſtaan. begrijpen, dén zin vatten. *Ik kan u niet* verſtaan.

Verſtaan. wél weeten, dén ſlag wél hèbben. *Zijn ambagt* verſtaan.

Verſtaan. willen, toeſtaan. *Ik kan 'er niet toe* verſtaan.

Verſteeken. op een andere plaats' ſteeken. *Gij moet dien ſpéld* verſteeken.

Verſteeken. verbérgen. *Zig* verſteeken. *Zijn goed* verſteeken.

Verſteeken. berooven. *Iemant van all' zijne réchten* verſteeken.

Verſtèld. ontroerd, ontſtèld. *Hij ſtond 'er van* verſtèld.

Verſtèld. gelapt, vermaakt. *Mijn kleéren zijn* verſtèld.

Verteering. V. kooking dér ſpijſen in de maag'.

Verteering. V. onkóſten in 't huishouden, op de reis', &c.

Vertrèk. O. de daad van vertrèkken. *Hij ſtondt op zijn* vertrèk.

Vertrèk. O. kamer van een huis. *Dat is een luchtig* vertrèk.

Vervaaren. heen vaaren, verzeilen. *Mén weet niet waar bij* vervaaren *is.*

Vervaaren. aan vaaren beſteéden. *Gij moet tien ſtuivers* vervaaren.

Vervaaren. bang, vervaard maaken. *Meent gij mij door uw ſchreeuwen te* vervaaren?

Verval. O. ramp, ondergang. *Daar is een groot* verval *in zijne zaaken.*

Verval. O. winſtje, buitenkansje, ſteek-pènning. *Dat is een* verval *voor de meid.*

Ver-

Vervallen. vergaan, vernietigt wórden. *Hij laat huiſen én landerijen* vervallen. *Een* vervallen *Kaſteel.*

Vervallen. verſchijnen. *Een wiſſelbriev die over drie weeken moet* vervallen. *Verſcheenen. Een* vervallen *wiſſelbriev.*

Vervoeren. van de eene plaats' naar de andere voeren.

Vervoeren. gaande maaken. *Zig door zijne driften laaten* vervoeren.

Vervólgen. gezwind navólgen. *De vijánd van nabij* vervólgen.
Iemant in réchten vervólgen, *betrèkken.*
Zijn wérk vervólgen, *voort-zètten.*
Zijnen wèg vervólgen.

Vervólgen. wreedelijk plaagen, verdrukken, kwèllen. *Ik zal hém tér dood toe* vervólgen.

Vervreemden. wèg-bérgen. *Een gedeelte zijner goederen* vervreemden.

Vervreemden. ſchuw, afkeerig maaken. *Een kind van zijne ouders* vervreemden.

Verzoeken. ſmeeken, vraagen. *Een gunſt* verzoéken.

Verzoeken. verleiden, tén kwaaden aanzoeken. *De ſatan durvde Jéſus* verzoeken.

Verzuipen. zie *verdrinken.*

Verzweeren. mèt zweeren iets verzaaken. *Mén zou ſchier* verzweeren *nooit te trouwen.*

Verzweeren. verètteren. *Die wonde moet gantſch* verzweeren.

Vier. én fier. Zie Lètter B.

Vieren. heiligen. *Een' feeſt-dag* vieren.

Vieren. bot geeven. *De kábel* vieren.

Vinden. ontdékken. *Zoekt én gij zult vinden.*

Vinden. bevinden, willen. *Als gij kondt goed-*vinden.

Vinden. afdoen. *Wij zullen die zaak wél* vinden.

Vóól. én *fiool.* Zie Lètter F.

Vis-

Digitized by Google

Vissen. 't meervouwd van *vis* óf *visch*. *De* vissen, *visschen dér Zee.*

Vissen. vischen, visch vangen. *Mèt 't nèt* vissen, *vischen.*

Vissen. érgens na zoeken in 't water.

Vissen. navórschen, onderzoeken. *Mèn laat gewèldig na die zaak'* vissen.

Vlak. plat, gelijk, glad. *Een* vlak *véld.*

Vlak. régt over, régt tégen. *Wij woonen* vlak *voor de sluis.*

Vlak. V. smét, vuile plék. *Gij hèbt een* vlak *op uwen rókk'.*

Vleesch. O. bloedrijke zélfstandigheid. *Hij heeft goed heel-*vleesch.

Vleesch. O. eetbaar voedsel. *Ossen-*vleesch, *schaapen-*vleesch.

Vleesch. O. wórdt voor dén ménsch' genomen. *Alle* vleesch *is gras. hèt woord is* vleesch *gewórden.*

Vleesch. O. zóndige begeerlijkhéden. *Hèt* vleesch *dooden.*

Vleet. V. ménigte, hoop. *Meisjes bij de* vleet'.

Vleet. V. een nèt dat in zee drijvt om haring te vangen.

Vleet. V. bijsondere uitrusting voor de walvisch-vangst'.

Vleet. V. slét, slons, vódde-moer. *Dat is een régte* vleet.

Vleet. V. vloot, zékere visch, overéénkomende mèt de rógg'.

Vleiën. én *vlijën.* Zie bij Lètter IJ.

Vlék. V. vlak, sinét.

Vlék. O. groot dórp, open steedje. *Dén Haag is een groot* vlék.

Vloed. M. wassend water. *Wij kwamen mèt dén* vloed' *binnen.*

Vloed. M. overstrooming. *De wateren van dén* vloed', *zond-vloed'.*

Vloed. M. rivier. *De* vloed *Lethé óf dér vergeetenheid.*

Vloeiën. vlieten, stroomen, afloopen, afvloeiën, druipen, &c.

Digitized by Google

Vloeiën. wél luiden, zagtkens róllen. *Die vaerzen* vloeiën *wél.*

Vlugt. V. van vliegen. *De* vlugt *van dén zwaluw' is zeér snèl.*

Vlugt. V. hoop van vliegende vogels. *Een* vlugt *spreeuwen.*

Vlugt. V. tócht van een' vogel' zonder ruſten. *Een vogel in de* vlugt' *ſchieten.*

Vlugt. V. groote vogel-kooi. *Hij heeft allerhande vogels in die* vlugt'.

Vlugt. V. de daad van vlugten. *De vijánd is op de* vlugt'.

Voelen. betaſten. *De póls* voelen.

Voelen. gevoelen. *Ik kan de pijn wél* voelen.

Voéren. voederen, voeden, eeten geeven. *Een paerd wél* voêren.

Voeren. mèt voering dèkken. *Waarmé zult gij dien rók laaten* voeren.

Voeren. brèngen, draagen, kruiën. *'t Geſchut op dén wall'* voeren?

Voeren. gebieden. *Watvoor ſchip zal hij* voeren?

Voeren. draagen, opſteeken. *De vlag* voeren *op de groote maſt.*

Voeren. bedrijven, onderhouden. *Oorlóg* voeren *tégen zijne vijánden.*

Voeren. ſpreeken. *Een onbeſcheiden taal* voeren.

Voet. M. onderſte van 't been daar 't ligchaam op ruſt. *Hij ſchopte mij mèt* dén voet. *Onder* de voet' *wérpen.* Lèt hier op deeſe twé uitdrukkingen: *mèt* dén voet *ſchoppen*, zègt mén, omdat mén niet mèt *twé vocten* ſchoppen kan; maar *onder de voet'*, wijl daardoor verſtaan wórdt *voeten. Mèt de voet' treeden.* Zie hierôver HUIDECOPERS PROEVE. pag. 293. 294.

Voet. V. maat, van twaalv duim. *Die man is vijv* voet *lang*, niet *voeten*, omdat die *vijv voet* hier een

Digitized by Google

eene éénheid verbeelden, én mén bij de *maaten*, *ſommen* én *gewigten* dus te zèggen gewoon is, *twé laſt*, *drie pint*, *zéven ſtoop* &c. Zie dit nader bij Lètter D. op 't onderſcheid tuſſchen *daar is* én *daar zijn*.

Vond. van vinden. *Ik* vond *hém in zijn huis:*

Vond. M. vinding, trèk. *Dat was een liſtige* vond.

Vond. M. 't geene mén bij geluk vindt. *De hèlft van dén* vond' *komt mij toe.*

Voor. in tégenſtèlling' van *na*. Voor *dén avond'*, voor *'t cinde van de week'*.

Voor. in tégenſtèlling' van agter. Voor *de deur'*, voor *de kèrk'*.

Voor. om. *Hij doet dat* voor *niet.*

Voor. tén voordeele van. *Dat géld is* voor *dén armen.*

Vóór. V. voore. Groeve, ploeg-ſtreep.

Voorbeeld. O. 't geen tér navólging dient. *Een goed* voorbeeld.

Voorbeeld. O. téken, gelijkenis, verbeelding. *Hèt Paaſchlam was een* voorbeeld *van Kriſtus.*

Voorlooper. voorbode. *Johannes was de* voorlooper *van Kristus.*

Voorlooper. ſchaav van een' timmermann'.

Vóór-naam. doop-naam. *Ik weet' zijn* vóór-naam *niet.*

Vóór-naam. ſpraakkonſtig woord, (*pronom*). *Een bezittende* vóór-naam.

Voornaam. aanzien'lijk, van dén eerſten rang'. *Een* voornaam *Heer.*

Voort. woord van aandrijving'. Voort, voort, *doet dat aanſtónds*,

Voort. aanſtonds, tén eerſten. *Ik zal 't* voort *doen.*

Voorzien. órder ſtèllen. *Gód zal 'er in* voorzien.

Voorzien. bezórgen. *Iemant van géld én kleederen* voorzien.

Voorzien. vooráf oordeelen, van te vooren zien. *Wie hadt zulk een ongeluk konnen* voorzien?

Vórderen. voorderen, voortgaan. *Begint hij wat te* vórderen?

Vórderen. eiſſchen. *Ik hèbb' nóg veel van hém te* vórderen.

Vórm. M. maakſel, gedaante. *Dat heeft zijnen* vórm *nóg niet.*

Vórm. M. patroon, daar iets in ſaamengeſtèld wórdt. *Dat wórdt in eenen* vórm' *gegooten.*

Vórm. vierkant, daar de gezètte Lètters in ſtaan, op de Drukkerije. *De eerſte* vórm *is reeds afgedrukt.*

Vórſt. V. groote koude die 't water bevriest. *Wij zullen* vórſt *krijgen.*

Vórſt. M. prins. *De oranje* Vórſt. *Een magtig* Vórſt.

Vragt. V. laſt, laading van een ſchip óf van eenen wagen'.

Vragt. M. loon, géld voor 't ingelaaden goed. *De* vragt *betaalen.*

Vréden. M. in tégenſtèlling' van oorlóg. *Dat vólk geniet een' langduurigen* vréden.

Vréden. M. ſtilte, geruſtheid, bedaardheid. *De* vréden *der ziele.*

Vreemd. vrémd, afgelégen. *Een* vreemd *land, een* vreemd *vólk.*

Vreemd. ongewoon. *Dat is een* vreemd *verſchijnſel.*

Vrind. M. vriend, de geen die iemant genégen is. *Hij is mij een trouwen* vrind.

Vrind. M. nabeſtaande, bloed verwant. *Ik hèbb' geen' nader'* vrind *dan hém.*

Vrugt. V. voortbrèngſel van boomen, planten, &c. tót voedſèl van dén ménſche geſchikt.

Vrugt. V. voordeel, nuttigheid. *Ik hèbb' veel* vrugt *van dien mann' getrokken.*

Vrijër. M. minnaar, oppaſſer van zijn minnaaréſſ'.

Vrijër. M. jongman, ongetrouwden mans-pérſoon.

Vrijſter. V. minnaarés, jonge dógter die een vrijër heeft.

Vrijſter. V. ongehuwde jonge dógter. *Een jonge, een eerlijke* vrijſter.

Vuur-

Digitized by Google

Vuur. O. droogé én heete hoofdſtóffe. *Daar brandde een groot* vuur.
Vuur. O. muskét-ſchoot, kanon ſchoot. *Daar wierd van alle kanten* vuur *gegeeven.*
Vuur. O. ontſteeking, hitte. *Zijn aangezigt is vol* vuur.
Vuur- O. wakkerheid, leevendigheid. *Dieſtijl, dieſchrijvwijſe is vol* vuur.
Vuur. O. voortvliegende verdérving in 't vleeſch. *Hij heeft 't* vuur *aan zijn been.*
Vuuren. vuur ſtooken, branden. *'t Is koud, wij zullen haaſt beginnen te* vuuren.
Vuuren. ſchiet-geweer lóſſen; vuur-geeven.
Vijl. V. én *feil.* Zie Lètter F.
Vijlen. *feilen* én *veilen.* Zie Lètter F, én Lètter IJ.

W.

V. In watvoor woorden wórdt de *w* geſchreeven?
A. Mèt *w* ſchrijvt mén de vólgende woorden.

waaghals	wam	wapen-huis	wélvaart
wagt	wambes	was	wérk-tuig
wafel	wand	waſch	wèt-boek
wagen	wandt	waſch	wildernis
wagenſchót	want	waſchtobbe	willekeur
wagenſpoor	wandel	water-zugt	wind-hond
wal	wandel-ſtók	watte	wonder
walg	wang	weeg-luis	woorden-boek
walm	wangunſt	wéldaad	wijngaard, &c.
wal-viſch	wapen		

V. Moet de *w* ook aan 't einde dér ènkelvouwdige woorden, die hun meêrvouwd mèt *wen* maaken, geſchreeven wórden?
A. Ja: mén moet ſchrijven

Digitized by Google

eeuw	eeuwen	een touw	touwen
leeuw	leeuwen	een houw	houwen
vrouw	vrouwen	ik bouw'	wij bouwen
mouw	mouwe	ik geeuw'	zij geeuwen
ik ſchreeuw'	wij ſchreeuwen	ik ſchuw'	wij ſchuwen.

Schoon ſommige tégen deeſe ſpélling' zig aankanten, bén ik nógtans volſtrèkt van gedagten, dat zulke én dérgelijke woorden in 't ènkelvouwd mèt eene *w* moeten geſchreeven wórden, omdat hèt meérvouwd doorgaans mèt *en* gemaakt wórdt. Wél is waar, dat in de uitſpraak', de *w* aan 't einde dér ènkelvouwdige woorden ſtom is; maar dit neemt niet wèg dat zij 'er daaröm niet behoort geplaatſt te wórden. Schreev mén, (zoo als HOOGVLIET doet,) *eeu*, *leeu*, *vrou*, &c. dan moeſt mén in 't meérvouwd, *wen*, 'er bijvoegen, om te maaken *eeuwen*, *leeuwen*, *vrouwen*, &c, óf mén moeſte goedvinden te ſchrijven *eeuën*, *leeuën*, *vrouën*, dat zékerlijk af te keuren is. Mén zie hieröver F. DE HAES, in zijne Spraekkunſte. pag. 13.

V. Hoe klinkt *wr*, én in watvoor woorden komt die vóór?
A. *Wr.* heeft eene wrang geluid én komt vóór, in

wraak	wrével	wrange	wraak-luſt
wraak-zugt	wrók	wreed	wrók
wrak	wrong	wringen	wroeten
wrat	wrongel	wroegen	wrijten, &c.

V. Wórdt de *w* ook ſomwijlen aan 't einde dér woorden mèt eene affnijding' geſchreeven?
A. Ja: dit moet mén doen

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijſe, van de wérk-woorden *ſchuwen*, &c.

VOOR-

Digitized by Google

VOORBEELDEN:

ik ſchuw' *óf* ſchuwe	dat ik ſchuw' *óf* ſchuwe
ik bouw' *óf* bouwe	dat ik bouw' *óf* bouwe
ik geeuw' *óf* geeuwe	dat ik geeuw' *óf* geeuwe
ik houw' *óf* houwe	dat ik houw' *óf* houwe
ik betrouw' *óf* betrouwe	dat ik betrouw' *óf* betrouwe
ik trouw' *óf* trouwe	dat ik trouw' *óf* trouwe
ik vertrouw' *óf* vertrouwe	dat ik vertrouw' *óf* vertrouwe
ik vouw' *óf* vouwe	dat ik vouw' *óf* vouwe
ik rouw' *óf* rouwe, &c.	dat ik rouw' *óf* rouwe, &c.

Deeze eerbeſmetting.
Verdient dat elk hier ſtaag van gruw'
Met ſchaamte en ſchrik haar ſchuw'.
VOLLENHOVE, in de MENGELZANGEN pag. 432.

De beſte ſchat op aerd, 't gelukkig vergenoegen,
Waerdoor vier ſchouders vaek, met luſt', de laſten droegen
Van 't zwaerſte huwlijksjuk en tijdelijk verdriet,
Verzelt' hun friſſche jeugd, en ſchuw' *hun grijsheit niet.*
F. de HAES. pag. 85.

2. In dén twéden, dérden én zèsden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke énkelvouwdige naamen, als daar is

mèt zuivre woorden vérw'.	mèt eenen daauw'
dér bondgenooten rouw'	de lievde van mevrouw'
in Jéſus marteltrouw'	hij heeft ze in dén mouw'
in dag' nóch ſchaduw'	de wonde van dien houw'
van uwe vrouw'	de vogels in de kouw' (kooi)
gedompeld in dén rouw'	zij zijn in diepen rouw'
dér waare yrienden trouw'	verzaaker van zijn trouw'

VOOR-

Digitized by Google

VOORBEELDEN.

Hij blijve 't voorwerp van der bloedgenooten rouw'
Gij nochtans ſterft geruſt in Jeſus martel trouw'
SELS. Verbond der Genade pag. 40.

Zoo zal mijn dichtpenſeel, in dag' noch ſchaduw', *dwalen,*
Maer de eedle Drukkunſt, naer heur eigenſchappen, malen.
KORTEBRANTS, Lof der DRUKKUNST'.

Maar hoe! wat treurtoneel ontſtaat zich voor mijne oogen?
Ik zie 's Mans Weduw alep gedompeld in den rouw',
Met zijnen zoon'. Ik zal, ik moet hun traanen droogen,
Dit eiſcht de liefdeplicht der waare vriendentrouw'.
W. van der JAGT. Lijkdicht op HOOGVLIET.

De Feniks onzer eeuw', *de Aartsdichter leeft niet meer!*
De wakk're HOOGVLIET, *die, zoo keurlijk, wiſt naar 't leeven,*
Met zuiv're woorden verw', *te ſchild'ren in gedicht,*
Heeft veel te vroeg, ſchoon ſpaâ, helaas! den geeſt gegeeven!
DEZELFDE.

Dat vrij uw wederzijdſche jeugd
Het groote Huwlijksheil verbreide
Van uwen Heer' *en* vrouw', *wier deugd*
En zorg, in 't loffelijk regeren,
Uw' roem en welvaart ſteeds vermeêren!
F. de HAES. NAGELATEN GED. pag. 176.

Dan zwelt de boezem der landouw' *van kruit.*
MOONEN. pag. 335.

Zie verder TIJDWINST. pag. 239.

V. Wat

Digitized by Google

V. Wat betékent *w'*, mèt eene affnijding'?
A. *W'*, mèt eene affnijding', is eene verkórting van *wij* óf *we*; bij voorbeeld

Gij, door wiens magt w' *ons zien bevrijden,*
Gij hebt ons voor een' tijd bedroefd:
Gij toetſt' en louterd' ons door lijden
Gelijk het zilver word beproefd.
Pſ. 66. van 't KONSTGENOOTSCHAP.

(*Toetſt'* én *louterd'*, hier beiden mèt eene affnijding', betékenen zoo veel als *toetſte* én *louterde*; op hoedanig eene wijſe mén dikwils de voorlédene tijden verkórt.) *Uw'* óf *uwen*, zie bij de U, én bij MOONEN. pag. 334. 335.

V. Wat hèbt-ge aan te mérken, omtrént hèt woord *waarägtig*?
A. Hèt woord *waarägtig* wórdt bij ſommige uitgekreeten voor een zeêr verkeerd woord, vallende alle de geenen die 't daar voor houden, op hèt bekènde vaersje van HUIGENS, naamelijk.

Het is waerachtigh *Jan*
Gij zijt een eerlick man
Waerachtigh *is het: maer*
Dat is wat min als WAER (*).

Zèggende dat *ägtig* betékent iets dat érgens naar zweemt; dus is *waarägtig*, niet iets dat *waar is*, maar dat *waar ſchijnt*. Zoo ménigmaal als ik deeſe aanmérking geleeſen hèbbe, wérd ik door, ik weet' niet watvoor eene aandoening' gefólterd, én die gevoel' ik tans onder dit mijn ſchrijven. Mijne redeneering loopt hier op uit. Betékent dan hèt grond-woord, bij onze Overzètters van dén Bijbel', door *waarägtig* vertaald, én waarbij zij dén Gód dés Hémels zoo dikwils doen zweeren, *zoo* waarägtig *als ik leeve*: betékent dit woord, zègg' ik, iets *dat naar waarheid zweemt*, én lèggen zij dat in dén mond' van een' onfeilbaaren

(*) Zie HUID. pag. 270. F. DE HAES. pag. 162. ELZEVIER. pag. 129.

Digitized by Google

Gód, hoe deerlijk hèbben zij zig dan in deesen vergreepen! én wat moet een eenvouwdig ménsch, zulk eene aanmérking leesende, van hèt Opper-weesen dènken, 't wèlk zweeren durvt, *zoo waar als ik schijn' te leeven?* én wat gevólg zal een Ongeloovigen uit zoodanige aanmérkingen trèkken? béter waare 't datze nooit gemaakt wierden. Genomen 't was zoo, dat dit woord zulk eene betékenis hadde, dan behoorde mén, om bovengenoemde rédenen, hèt zélve te dulden. Immers zijn 'er meèr woorden die mén (schoon af te keuren óf verbétering onderworpen zijnde) in onze Taale duld. Tén anderen is hèt woordje *waar*, bij de meesten van zoo slaauw eene betékeniff', dat mén iemant, die zig verdeedigen durvt, mèt te zèggen, *zoo waar als ik leeve*, om zijne eenvouwdigheid uitlacht. Hoe zou dan die Taal, in dén mond van Gód', aan 't kiesch gehoor, van wraakbaare spótters, klinken? Ik hèbb' voor dit woord, waar ook aengetroffen, voorál in 't gewijde Bijbelblad, altoos een' inwéndigen eerbied gehad; én vertrouw', dat de meeste ménschen, die taal van Gód', zoo *waarágtig als ik leeve*, niet zonder ontsag leesen konnen. Dat veele woorden, in *agtig* uitgaande, zulk eene betékenis hèbben, gelijk *leugenágtig*, *fabelágtig* &c. stémm' ik toe, dóch niet geheel én al; want, óf mén dit in dén allerstrikften zinn' neemen moet, geev' ik nóg niet gewonnen. Dat een *leugenágtig* ménsch, niet zoo wél zou betékenen, iemant die *daad'lijk liegt*, als die *schijnt te liegen*, laat ik aan 't oordeel van verstandigen over. Heeft deese mijne aanmérking eenigen grond, mén zie van die verkeerde uitlègging' af, zoo niet, mén volharde in zijn gevoelen én laate mij in 't mijne. Wat zal mén alsdan, langer mèt hèt woord *waarschijn'lijk* doen, als *waarágtig* die zélfde betetékenis heeft. En wat zullen de woorden van HOOGVLIET, bij Lètter G. pag. 146 aangehaald, beduiden?

Was hèt vaers van HUIGENS dus

Het is waerachtigh *Jan*
Ghij zijt een eerlick man
Waer-schijnlijk *is het*: *maer*
Dat is wat min als (*dan*) WAER.

Alsdan zou ik 't volkomen goedkeuren.

V. Maar

V. Maar de overzètting onzer Bijbels is immers, wat de taal betréft, zeêr gebrékkig?

A. 't Is waar dat mén ze daarvoor uitkrijt, ondertuſſchen hèbben beroemde Taalkènners zig niet ontzien om dezélve van dien blaam' te zuiveren, én in tégendeel te toonen, dat die Overzètting geſchied zij, door mannen die in onze Taale zeêr bedreeven waaren, én die, alvoorens zig tót dén arbeid' te ſchikken, eene Spraak-konſt hèbben ontwórpen, naar wèlker régelen zij zig allesſins naauwkeurig gedraagen hèbben. Mén zie hieróver HOOGSTRATENS Naamlijſt, in zijne Aenſpraek tót dén Néderduitſchen Lezer, van pag. LIII tót pag. LVII.

V. Geev-mij, hier tér plaatſe, eenige aanmérkingen over de Tijdvoeging' én ſpélling' van ſommige wérk-woorden?

A. Behalven hèt geene hieróver bij de Vocaal' IJ reeds geſchreeven is, hèbb' ik nóg hèt vólgende,

ONBEP: WIJSE	ONVOL: VOORL: TIJD	DEELWOORD.
Baaden . . .	baadde . . .	gebaad
Bakken . . .	bakte	gebakken
Bannen . . .	bande	gebannen
Befaamen . .	befaamde . . .	befaamd

Befaamen, betékent *een kwaad gerugt aanbrèngen*, én wórdt zélden in een' goeden zinn' gebruikt; éven gelijk *berugt*.

Belèggen . . .	belag	belégen.

Belèggen is *belégeren*. Die Stad wérdt *belégen*. Zij *belagen* die Stad. Hiervan *belèg*; *belégering*, &c.

Belèggen . . .	beleide	beleid

Belèggen; een zaak belèggen, overlèggen, aanlèggen, beſtieren tót een goed einde. Hiervan *beleid*, omzigtigheid, in 't beſtieren eener zaake.

Digitized by Google

Benijden . . . benijdde . . . . benijd
Bérgen . . . . bórg . . . . . gebórgen. Veele ſchrijven *bérgde*, *gebérgd* én *verbérgde*, dóch 't eerſte behoud bij de Taalkundigen de voorkeur.

Bérſten . . . . bórſt. . . . . gebórſten. Veele zèggen *bérſte*. *Hij* bérſtte *van ſpijt*.

Beſchutten . . . beſchuttede . . . beſchut. *Beſchudden* voor *beſchutten* te ſchrijven, deugt niet.

Beſlaapen . . . beſliep . . . . beſlaapen.
Beweegen . . . beweegde . . . beweegd, niet *bezwoog*, *bewoogen*. Zie L. TEN KATE. 1 D. pag. 553.

Bezwijmen . . . bezweem . . . bezweemen. HUIDECOPER: pag. 543. én bij Lètter IJ.

Mérk hier aan, dat alle de wérk-woorden, die in dén tégenwoordigen tijd' de *ij* hèbben, doorgaans de voorlédene tijden in *ee* doen uitgaan; uitgezondert évenwél die, wèlke uit een naamwoord gevórmd zijn; als *krijg* (oorlóg) *krijgen* (oorlogen) *krijgde*, *gekrijgd*, &c. Zie Lètter IJ.

Blaaſen . . . . blies . . . . . geblaaſen
Braaden . . . . bried . . . . . gebraaden
Brengen . . . . bragt . . . . . gebragt. Veele ſchrijven ook *brógt*, *gebrógt*. 't Eerſte ſmaakt mij bèſt.

Brouwen . . . brouwde . . . gebrouwen
Daagen . . . . daagde . . . . gedraagd
Dèlven . . . . dólv . . . . . gedólven, niet *dèlvde*, *gedèlvd*.

Doorblaaden . . doorblaadde . . doorblaad
Doorſtooten . . doorſtootte . . doorſtooten. Vólgens F. de HAES, pag. 115. Liever ſchrijv' ik *doorſtiet*.

Dun-

Dunken . . . dagt . . . . gedagt, ook *dógt*, *gedógt*, *agterdógt*; mén zègt ook *agterdènken*.

Durven . . . durvde . . . . gedurvd, niet *dórfte*, *gedórft*. Dit is niet alleen eensluidend mèt *dórfte*, komende van *dórften*, dórftig zijn, én mèt *dórfchte*, sloeg 't koorn; maar wórdt ook van Taalkundigen, tégen hèt eerste verwórpen.

Eeten . . . . at . . . . . gegeeten, niet *ge-eeten*.

Fluiten . . . . fluitte . . . . gefluit, niet *floot*, *gefloten*, als komende dit wérk-woord van *fluit*. HUIDECOPER. pag. 624.

Gaan . . . . . ging . . . . gegaan

Graaven . . . . groev . . . . . gegraaven, niet *graavde*.

Graasen . . . . graasde . . . . gegraasd

Haalen . . . . haalde . . . . gehaald. HUIDECOPER. pag. 63. TEN KATE pag. 210. van 't II Deel.

Hangen . . . hing . . . . . gehangen

Heelen . . . . heelde . . . . geheeld

Heeten . . . . hiette . . . . . geheeten. Vólgens HUIDEDOPER. pag. 136. 166. 459. TEN KATE zègt *beette*, *geheeten*. Deese wórden onverschillig gebruikt, schoon 't laatste door de hédendaagsche Schrijvers veel meêr dan 't eerste gebésigd wórdt.

Hèffen . . . . hiev . . . . gehéven. Ook *hèfte*. *Hiev* steunt op 't gebruik dér Oude, *hèfte* op dat dér hédendaagsche Schrijvers.

Hélpen . . . . hólp . . . . . gehólpen, bij de Ouden; *hielp* bij de Nieuwen.

Digitized by Google

Hoolen - - - hoolde - - - gehoold. Zoo ook *uithoolen*, *uithoolde*, *uitgehoold*, komende van *hól*, *holen*. Hierömtrént geevt HUIDECOPER, een' algemeenen régel, naamelijk; dat alle de wérk-woorden, die van zulke zélfstandige naamen gemaakt wórden, wèlke in 't meêrvouwd dén laatsten médeklinker niet verdubbelen, als *bad*, *baden*; *dag*, *dagen*; *blad*, *bladen*; *gat*, *gaten*; *glas*, *glasen*; *gód*, *góden*; *hóv*, *hóven*; *hól*, *holen*; *lót*, *loten*; *rag*, *ragen*; *spél*, *spélen*; *lid* óf *léd*, *léden*; *schip* óf *schèp*, *schépen*; *smid* óf *snéd*, *snéden*; *spit* óf *spèt*, *spéten*. &c., altijd dén klinker (de Vocaal) verdubbelen; als *baaden*, *baadde*; *daagen*, *daagde*; *verglaasen*, *verglaasde*; *vergooden*, *vergoodde*; *looten*, *lootte*; *ontleeden*, *ontleedde*; *smeeden*, *smeedde* pag. 62. 63. Hieröm keur' ik *doorstootte* van F. DE HAES, als komende van *stoot*, af.

Houden - - - hield - - - gehouden
Houwen - - hieuw - - - gehouwen
Huwen - - - huwde - - - gehuwd
Jaagen - - - jaagde - - - gejaagd. Niet *joeg*.

Kérven - - - kérvde - - - gekérvd. Ook zègt mén zeêr wél *kórv*, *gekórven*. HUIDECOPER. pag. 374. TEN KATE zègt *kórv*, *gekórven*. pag. 559. van 't 1 Deel. bij dén vlaming ook *kierv*. *Kérvde* voldoet meêr aan de Onbepaalde wijse én zou dus régelmaatiger zijn.

Kémmen - - kémde - - - gekémd
Klieven - - - klievde - - - geklievd
Klooven - - kloovde - - - gekloovd
Kluiven - - - kloov - - - geklooven
Koopen - - - kógt - - - gekógt. Veele schrijven tans *kóft*, *gekóft*. Dit laatste zou mén konnen afleiden van 't *Frank-Theutsch*. Zie TEN KATE. II Deel. pag. 247.

Krij-

Digitized by Google

Krijgen (oorlogen)	krijgde	gekrijgd
Krijgen (ontvangen)	kreeg	gekreegen

Zie Lètter IJ.

Kruipen	kroop	gekroopen
Kuipen	kuipte	gekuipt
Laaken	laakte	gelaakt
Lagchen	lachte (loeg)	gelacht (gelagchen
Lakken	lakte	gelakt
Lèggen	lag	gelégen. Niet *lei* óf *leide*. Mén zègt; *hier* ligt *begraaven*, niet *lègt* óf *leid*.

Looten ('t lót wérpen)	lootte	geloot
Looven	loovde	geloovd
Maalen	maalde	gemaald én *gemaalen*, dóch *gemaald* is béter.

Moeten	moeſt	gemoeten
Mogen	mogt	gemogen. Ook *gemogt*.

Nooden	noodde	genood
Noodigen	noodigde	genoodigd
Onthèffen	onthèfte	onthèft. Ook *onthiev*, *onthéven*.

Ontvangen	ontving	ontvangen
Ontvonken	ontvonkte	ontvonkt
Overblijven	bleev over	overgebleeven, niet *overbleeven*.
Overkomen	overkwam	overgekomen, niet *overkoomen*.

Mén zègt, *zij zijn ſaamen* overkomen (overéén-gekomen). *Dat kwaad is hém* overgekomen.

Over-

Digitized by Google

Overgeeven - - overgav (gav over) over-gegeeven, niet *overgeeven.*

Overhaalen - - - overhaalde (haalde over) overgehaald, niet *overhaald.*

Overweegen (bepeinzen) overweegde - - overwoogen, *een zaak* overweegen.

Over-weegen - - weegde over - over-gewoogen, *over-weegen* is hier, meêr dan de geſtèlde zwaarte weegen, *bij* weegde, woeg 5 ℔ over. Hiervan, *die bedènking heeft bij hèm* over-gewoogen, *van 't meeſte gewigt geweeſt.*

Pijpen - - - - pijpte - - - gepijpt, niet *peep, gepeepen.*

Raagen - - - raagde - - - - geraagd
Scheepen - - - ſcheepte - - - geſcheept
Scheeren - - - ſchoor - - - - geſchooren, ook zègt mén *ſchoer.*

Scheiden - - ſcheidde - - geſcheiden
Schénden - - ſchéndde - - geſchénd, komende van *ſchande.* De gedagten dér Taal-Geleerden zijn hierómtrént verſchillende; ſommige, waarónder HUIDECOPER pag. 70, 71, 72, 623. wèttigen alleen de bovenſtaande buiging; anderen zèggen *ſchond, geſchonden.* Ik bén van oordeel dat mén ze beide gevoeg'lijk gebruiken kan. *Schéndde, geſchénd* zal zijn opzigt hèbben, agtervólgens hèt grond-woord *ſchande*, op hèt berooven van eer', achting', goeden naam', aanzien. &c. mèt betrèkkieg' tót pérſoonen: hoedanige betékeniſſen in de voorbeelden bij HUIDECOPER aangevoerd, veele te vinden zijn; als

G. A.

Digitized by Google

G. A. Brederode, in Rodderik en Alfonſus Act. II.

Opdat mijn reynheyt niet van haar en wert gheſchent.

Dan. Jonktijs, Aantek. op zijn Twiſtgeſprek v 1664. pag. 54. vertaalt het Italiaanſche Graffchrift op Pieter Aretijn, aldus:

Hier onder leyt den bitt'ren Aretijn;
Noyt menſchen tong zoo bitter dan de zyn,
Die Hoog, die Laag, die Dood, en Leevend ſchende,
Behalven God, om dat hij Hem *niet kende.*

Samuel van Hoogſtraten, Dieryk en Dorothe. *Art.* I.

Die d'echt ontvliende vliegt en jaagt,
Of als Minerf veel eeuwen maagdt,
En kuiſch en ongeſchendt *zal blijven.*

David van Hoogſtraten, Poëzij. pag. 4.

Dus juichen alle Zeen en Landen
En Ceſars naem blijft ongeſchent.

Hooft in Velzen. *Act.* I.

Op deez' ellendighe geſchende *onteerde vrouwe.*

Ev. Kraeyvanger, Dichtlievende Lente. pag. 61.

O Leide, die de kroon van alle ſchoolen ſpant,
Uw roem blijve ongeſchend, *en moet den tijd verduuren.*

Zoo vind' ik ook Jeſaiä 13. v. 16. *baare huiſen zullen geplundert, ende baare wijven* geſchént *wórden.* Zie ook Gen: 49. vs. 4.

Schénden . . . ſchond . . . . geſchonden. zal, naar mijne gedagten, zijne betrèkking hèbben tót hèt *ſchénden*, óf *bederven*, *beſchadigen*, van goederen, boomen, én andere onbezielde dingen.

Digitized by Google

Dat pórcelijn is geſchonden.
Die boom is daardoor geſchonden.
Dat kleed is geſchonden.

Zoo vind' ik dit ook bij HUIDECOPER. pag. 73.

Altaar en beelt zijn gaaf en kerk noch ongeſchent.
Maar 't pallemboſch leit jammerlijk geſchonden.

Bern. Vollenhove. Broedermoord te Tranziane. *Act.* II.

Nu legt dat ſchoon gebou geſchonden, *en geſloopt*
VONDELS PALAMEDES pag. 67.

Zie ook FEITAMA in HENRIK. pag. 7. 73. 75. BRED. van BURMAN. pag. 56. DICHTK. van BOILEAU. pag. 19. Daar 't doorgaans in dén and'ren zinn' voorkomt.

Ik twijffel' niet óf deeſe mijne aanmérking zal van veelen goed gekeurd wórden.

Slaagen	ſlaagde	geſlaagd
Slaan	ſloeg	geſlagen
Smaaden (ſmaalen, ſmaa-delen)	ſmaadde	geſmaad
Smeeden	ſmeedde	geſmeed
Spouwen (ſpleeten)	ſpouwde	geſpouwen
Spuwen	ſpuwde	geſpuwen
Stérven	ſtórv	geſtórven, *ſtórv*, keurt mén béter dan *ſtierv*.

Treeden . . . trad . . . . . getreeden *trad* zègt mén, niet *treedde*, zoo ook *betrad*, niet *betreedde*.

Tréffen . . . . trof . . . . . getroffen: Mén zègt ook *tréfte* én *getréft*, dóch 't eerſte is béter, vólgens HUIDECOPER. pag. 407. MOONEN. pag. 213. TEN KA-

TE.

Digitized by Google

te. pag. 459. van 't II D. Hiervan komt *betréffen*, *overtréffen*, *tréffelijk*, *voortréffelijk*. SEWEL. pag. 298. toont zig tót beiden niet ongeneegen.

Vaaten (in vaten doen)	vaatte . . .	gevaat
Vangen . . .	ving	gevangen, niet *vong*.
Vatten . . .	vattede . . .	gevat
Verbérgen . .	verbórg . . .	verbórgen. Sommige zèggen ook *verbérgde*, *verbérgd*.
Verblijden . .	verblijdde . .	verblijd
Vergélden . .	vergóld . . .	vergólden, niet *vergéldde*, *vergéld*.
Verglaasen . .	verglaasde . .	verglaasd
Vergooden . .	vergoodde . .	vergood
Verhèffen . .	verhiev . . .	verhéven
Verkérven . . .	verkórv . . .	verkórven, niet *verkérvde*.
Vouwen . .	vouwde . .	gevouwen
Vraagen . . .	vraagde . . .	gevraagd, niet *vroeg*, *gevraagen*. HUIDECOPER. pag. 264-266.
Vreeten . .	vrat . . .	gevreeten
Vrijën . . .	vrijde . . .	gevrijd. Niet *vree*, *gevréden*. Mén zègt *ontvrijd*. HUIDECOPER. pag. 215. 627.
Vrijden (*vrijmaaken*)	vrijdde . . .	gevrijd
Wasschen (*reinigen*)	wiesch . . .	gewasschen, niet *waschte*.
Wassen (*groeiën*)	wies . . .	gewassen, niet *waste*.

Digitized by Google

Weegen . . .	woeg . . .	gewoogen, niet *weegde, geweegen.*
Waaiën . . .	waaide . . .	gewaaid. Niet *woei, gewaaiën.*
Weeven . .	weevde . . .	geweeven
Weesen *(óf zijn)*	was . . .	geweest
Zèggen . . .	zeide . . .	gezeid. Niet *zègde, gezègt*, gelijk mén in hédendaagsche schriften veel ontmoet. HUIDECOPER. pag. 510. SEWEL is voor beiden pag. 311.
Zouten . . .	zoutte	gezouten
Zoeken . . .	zógt	gezógt
Zweeren . .	zwoer	gezwooren

Sommige zèggen *zwoor*. Zie de verschillende betékenissen deeses woords, bij Lètter Z.

Zwènken . . .	zwènkte	gezwènkt
Zijgen	zeeg	gezeegen

Hierbij zullenwe ons bepaalen, als genoeg zijnde tót ons oogmérk. Immers behoort dit ook tót de Spélkunde; dat mén de wérk-woorden, in hunne tijdvoegingen wél weet te schrijven. De vólgende aanmérkingen, kan ik niet voorbij hier nóg in te lasschen. Naamelijk

1. Dat in hèt saamen-voegen van twé wérk-woorden, wèlker laatste beheerscht wórdt én afhangt van hèt eerste, aanmérkelijk is, dat hèt eerste, wanneer 'er de hulp-woorden dés voorléden tijds, *hèb, had, is, was* bijkomen, somtijds uitgedrukt wórdt in dén voorléden tijd'; als *gekomen, geboord, gepoogd, getragt.*

Nu hij die tijding gekomen *is te weeten*
Hij hadt dat zoo behoort *te doen.*

Hij

Digitized by Google

Hij heeft getragt *haar te ontëeren*, óf
Hij heeft haar getragt *te ontëeren.*
Hij heeft zijn' zoon gezogt *te beweegen*, &c.

Niet komen, behooren, tragten, zoeken, gelijk mén door onkunde gewoon is te doen. Mén hèbbe hier maar te lètten óf voor hèt laatſte wérk-woord gevonden wórdt hèt Lidwoordje *Te*, gelijk hierboven, zoo ja, dan moet hèt eerſte wérk-woord altoos in dén voorléden tijd' ſtaan; zoo niet dan zèt mén 't in de onbepaalde wijſe. Wij zullen 'er eenige voorbeelden van opgeeven.

Ik hadd' begonnen *te gaan.*
Ik hèbb' begonnen *te ſchrijven.*
Ik hèbb' doen *maaken.*
Ik hèbb' hém dat laaten *zien.*
Ik hèbb' hém hélpen *beginnen.* En wéderóm
Ik hèbb' begonnen *hém te hélpen.*
Ik hèbb' begeert *te loopen.*
Ik hèbb' willen *loopen. Ik hèbb'* getragt' *te ontvlieden.*

Mén ſchrijvt

Ik hèbb' óf hadd' { leeren, voelen, hooren, zien } loopen.

En ik hèbb' óf hadd' loopen { geleerd, gevoeld, gehoord, gezien. }

Hij heeft believen *te hèbben*, nóch *hij heeft* believt *te hèbben* deugen niet, maar *hèt heeft hém* believt *te hèbben.*

Mén kan hieröver leeſen bij HUIDECOPER. pag. 557-559.

't Luſt mij om de gedagten van L. TEN KATE over deeſe ſchrijv-wijſe, tén nutte van mijnen leeſer hier plaats te geeven.

Digitized by Google

„ Wat onderſcheid is 'er tog (vraagt Hij) tuſſen IK WIL „ DOEN, en IK BEGEER TE DOEN? En tuſſchen IK MOET „ DOEN, en IK BEN SCHULDIG TE DOEN? en zoo bij „ meer anderen.

„ Mijne oplóſſing (dus antwoordt Hij) zal op nieuws voor „ een kennelijke proef verſtrekken van de ſchranderheid onzer „ Voorouderen.

„ Het voorzetſel TE (waer voor in 't Mæſo-Gotth: DU in 't „ Angel Sax. TO en in 't oude Frank-Duitſch en Alamann. ZI/ „ ZE/ ZI/ en ZU/ gedient heeft, is even als ons TOT van een „ toeſtrekkende beteekenis, 't zij als een beweging tot een „ Plaets of Zaek, of 't zij als een Zaek of een Beweging tot een „ beweging. Op dien voet komt ons voorzetſel TE gevoeglijk, „ wanneer de zin van het voorloopende *Verbum* eenige aennade- „ ring, geneigtheid, voorbereiding, of toeſtrekking heeft tot „ den zin van 't volgende *Verbum*; zulks dat de voorlopende be- „ weging met de volgende nog geen dadelijke gemeenſchap heeft, „ maer wel eenige betrekking en opzicht op eene hachlijk aen- „ ſtaende gemeenſchap of overgang van beweging; terwijle bij „ de andere Voorloopende *Verba* een ongeſcheidene ketting en „ verband van werking is tuſſchen haer en 't volgende *Verbum*; „ waerom ook, bij gebrek van die toeſtrekking, tot deeze laet- „ ſten geen TE vereiſcht word.

„ Dit onderſcheid is niet alleen op te maken uit den zin van „ het voorzetſel TE, maer ook uit de aengetogene voorbeelden; „ want bij ons, IK ZIE LOOPEN, of IK ZAL ZIEN LOO- „ PEN, is, het *zien* inderdaad vereenigt en verbonden aen het „ *loopen*; dog in tegendeel bij ons IK ZAL ZIEN TE LOO- „ PEN (alwaer *zien* zo veel als *betragten* beteekent) is dit *zien* „ een Toeſtrekking, voornemen, of ſchikking tot het *loopen*: „ dus ook IK ZAL GAEN beteekent een zeker en vaſt toeko- „ mende, terwijl IK STAE TE GAEN ſlegts een voornemen „ of voorſchikking tot het *gaen* verbeeld. Wederom in tegendeel „ zijn geketent aen het volgende *Verbum*, ons IK BLYF, IK „ DOE, IK LÉÉR, IK VOEL, IK HÓÓR, IK ZIE, IK „ LAET, IK HÉLP, IK GAE, en IK KOM LOOPEN, enz.

„ wel-

Digitized by Google

„ welke Voorloopers een beteekenis hebben, die tot de uiterlij-
„ ke zinnen betrekkelijk is; en de overige gemelden, als IK
„ WIL, IK MAG, IK KAN, IK MOET en IK ZAL, die op
„ den innerlijken ſtaet, en kragt, of op de gemoedsgeſtalte zien,
„ zijn mede zo naeuw aen 't volgende *Verbum* verbonden, dat
„ ze vereent zouden zijn, zo eenig derde belet zulks niet ver-
„ hinderde. Gelijk aen de andere zijde ook. IK TRAGT,
„ DREIG, IK DÉNK, IK MÉÉN, IK HOOP, en ik BE-
„ GÉÉR, gemoedsbewegingen vervatten, die tot iet anders
„ uitgeſtrekt zijn, dat in zoo verre van haer geſcheiden en ver-
„ ſchillig is en blijft, dat zij zelf ophouden te zijn, zo dra dat
„ volgende voorvalt: Want het TRAGTEN houd op, zo dra
„ het gene ik betragte plaets grijpt; en zoo ook bij ons IK BE-
„ GIN, en IK KOM TE GAEN, enz; is een toeſtrekking tot
„ het gaen.

„ Dog ons LEEREN kan men evenwel tweeſints aenmerken,
„ gelijk 't ook op twee wijzen gebruikt word, naemlijk (1) als
„ verzelt met daedlijkheid, gelijk LEER SCHRIJVEN, dog
„ niet *Léér te ſchrijven*, of (2) als een trapsgewijze oeffening en
„ nadering tot een wijzer ſtaet, gelijk LEER TE KUNNEN
„ DOEN, DAT U BEVOLEN MOGT WORDEN dog niet *Léér*
„ *kunnen doen*, &c. en ſomtijds wanneer de dadelijke toeſtrek-
„ kende oeffening hier bij-een zijn, zo neemt men eene en ande-
„ re ſpreekwijze, als LEER DOEN, en LEER TE DOEN, 'T
„ GENE MEN U BELAST; dog met dit onderſcheid dat het
„ laetſte ziet op het toekomende als toeſtrekkende, en 't eerſte
„ op het tegenwoordige als met de dadelijkheid verzelt." Zie
„ TEN KATE I Deel. pag. 517-519.

Bij F. de HAES. Nagelaten Gedichten én Spraekkunſt. pag. 144. 145. kan mén hieröver ook iets leeſen.

2. Dat mén dikwils de wérk-woorden in een meêrvouwdig getal voegt, voor Naam-woorden, die, ſchoon eenvouwdig, nógtans eene meêrderheid inſluiten, bij de Spraakkonſtenaars *Nomina collectiva* genoemd: als

Zégt

Zègt ſpreeken *dit* gediert *niet daadlijk zonder ſtèmm'?*
Zijn lijv-wagt *zeêr verbaasd*, vlooden.
's Konings geſin ſpraken.
Hèt Land-vólk woonen *aldaar in ténten.*
De Gemeente *van die Stad* kwamen *bidden.*
Hèt meeſte deel *dér Grieken* pleegen *haare kinderen in de ſchilder-konſt' te onderwijſſen.*

Vólgens HUIDECOPER heeft dit meêr eigenſchap in de Poëſij' dan in Proſa. Zie zijne PROEVE. pag. 451. 452. pag. 9. van dit mijn Wérk ſchreev ik, *dat de* jeugd *daardoor geleid'lijker én gemakk'lijker* leeren *ſpéllen:* omdat 't woord *jeugd* ziet op de heele ſchaare dér kinderen óf leerlingen.

V. Zijnder eenige gelijkluidende woorden onder Lètter W, die verklaaring noodig hèbben?
A. Ja: én deeſe zijn

Waal. M. een man uit hèt Wals-Land.
Waal. V. een plaats rondöm mèt paalen bezèt, daar de ſcheepen voor ſtórm én ijs-gang veilig lèggen.
Waal. V. een rivier dér Néderlanden, in de Provintie van Gélderland.
Waar. én *wáár.* Zie pag. 14.
Waar. is een bijwoord van plaats-aanwijſing. *Van* waar *komt gij?* waar *gaat gij heenen?*
Waar. V. koop-goed. *De goede* waar *prijſt zig zélven.*
Waar. dat waarágtig is. *Geloovt gij dat hèt* waar *zij?*
Waard. waardig, waerdig. *Hèt is de moeite niet* waard.
Waard. M. hóspes. *De* waard *van die kroeg'.*
Waard. dierbaar, dat téder bemind is. *Dat kind is mij zeêr* waard. Zie hieröver HUID. pag. 76. 566.
Waard. M. waerd, pólder, bedijkte land-ſtreek.
Waaren. ſpooken. *De geeſten komen 'er* waaren.
Waaren. koopmanſchappen. *Neurenburger* waaren.

Wal.

Digitized by Google

Wal. M. schans-wérk om een Stad te besluiten. *Hèt geschut op dén* wall' *planten.*

Wal. V. dijk, oever, zee- óf water-kant. *Dat schip is voor de* wall'.

Walm. M. dak-stroo.

Walm. V. damp. *De* walm *sloeg mij om 't hart.*

Wandelen. zig vertreeden, tót zijn vermaak, voor zijn gezondheid, zig mèt gaan verlústigen. *Ik zal in dén tuin' gaan* wandelen.

Wandelen. zig gedraagen, zijn gedrag aanstèllen. *Ongerégeld* wandelen.

Wandelen. verkeeren, omgaan mèt iemant, gemeenzaam mèt iemant leeven. *Henóch* wandelde *mèt Gód'.*

Wandelen. verwandelen, veränderen, van gebruik veränderen. De *e* verwandelt van vrouwlijk in manlijk. De *s* in 't woordje *ons*, verwandelt in *z* in 't woordje *onze.*

Wandelen. *promener*, gebruiken de Franschen voor *vaaren.* Promener *sur la Seyne.*

Wand. M. muur, al wat iets omringt. *Een schilderije aan dén* wand' *hangen.*

Wandt. O. scheeps-wandt, touw-wérk. *Want*, visschers-nètten.

Want. een aantoonend én besluitend woordje. *Ik weet 't zéker* want *ik hèbb' 't gezien. Want*, is ook een hand-schoen. *Want*, is ook een beschèrmer; hiervan *trawant.* HUIDECOPER pag. 583.

Wangen. V. koonen. *Zij heeft blooséndé* wangen.

Wangen. V. klampen om een mast te vervangen.

Wangen. klampen. *Een mast* wangen, *mèt klampen voorzien.*

Wapen. O. oorlógs-tuig om aan te vallen én zig te verweeren. *Ik hadd' geen ander* wapen *dan een stók.* Niet tégenstaande *wapen*, onzijdig is, zègt

mén nógtans *in de wapen'*, verſtaande daardoor *wapenruſtinge* óf *wapenen*. Zoo ook *onder de wapen'*, niet *in hèt wapen*, óf *in wapen*: voorbeelden.

Schep moed gij moogt geruſt op zulk een' wachter ſlaepen,
Die onbezweecken, en geduurig in de wapen,
Zijn' krijgsleeu weiden laet in een oranjen velt.
ANTONIDES YSTROOM. pag. 115.

Dies mogen wij geruſt gaen liggen ende ſlapen,
En dencken onze God is voor ons in de wapen,
Hij houd voor ons de wacht.
F. de WAEL. Geeſtel. Ged. pag. 39. 1 Deel.

Zie ook HUIDECOPERS PROEVE. pag. 298.

Wapen. O. wapen-ſchild. *Hij voert een' Leeuw in zijn* wapen.

Was. is de eerſte voorléden tijd van 't wérk-woord *zijn*. *Ik* was *in de kèrk'*.

Waſch. O. is een onzijdige zélfſtandige naam, zijnde eene weeke, geele óf witte zélfſtandigheid, wèlke door de bijën voortgebragt wórdt én waarvan mén kaerſſen, zégels &c. maakt.

Waſch. O. 't gewaſſche natte Linnen-goed. *Mijn Moeder heeft de* waſch. Zie Lètter C. pag 108. 109.

Waſſen. groeiën, toeneemen. *Die boomen beginnen fraai te* waſſen. *De maan is aan 't* waſſen.

Waſſchen. ſchoon maaken. *De handen* waſſchen. SEWEL. pag. 53.

Wat.

Digitized by Google

Wat. iets, eenig ding, eenige zaak. *Gij hèbt nóg* wat *vergeeten.*

Wat. wèlke zaak, wèlk ding. Wat *doet gij?*

Wat. wèlk. *In* wat *Land woont gij?*

Waterpas. gelijk mèt 't water. *Dat is niet* waterpas.

Waterpas. O. timmermans-tuig.

Watte. O. doorwaadbaare plaats, ondiepte in eene rivier'.

Watte. O. zéker katoen. *Een bórſtrók mèt* watte *gevoerd.*

Wéder. O. weêr, in opzigte van de lucht. *Hèt is goed* wéder.

Wéder. wéderöm, op nieuw, nógmaals. *Doet hèt niet* wéder. Wéder-*doopers.*

Wéder. én *weeder* óf *wéder.* Zie pag. 41.

Wee. pijn, ſmart die 't ligchaam lijd. *Zij kreeg een ſtérke. na*-wee.

Wee. woordje van klagt. Wee *mij! want ik vergaá.*

Week. V. een omtrèk van zéven dagen. *De paaſch*-week.

Week. ſlap, vloeibaar. *Dat is zo* week *als waſch.*

Weer. verweering, verdédiging. *Zig te* weêr *ſtèllen.*

Weêr. V. moeite, zórg. *Ik hèbb' veel* weêr *daaröm gedaan.*

Weêr. wéder, wéderöm. Zie boven.

Weêr. O. wéder, luchts-geſtèldheid. Zie boven.

Weêr. M. hamel.

Weet. V. gevoelen, weeſen. *Hij beeft 'er geen* weet *van.*

Weet. V. kènnis-geeving, berigt. *Mén zal 'er hém de* weet *van doen.*

Weeſen M.énV. wees-kinderen. *'t Zijn arme ongelukkige* weeſen.

Weeſen. O. gelaat, tronie, aangezigt. *Zijn* weeſen *ſtaat zoo bedrukt.*

Weeſen. zijn, beſtaan. *Gij kond mèt baar gelukkig* weeſen.

Weeſen. O. dat in weeſen is. *Gód is een onëindig* Weeſen.

Wèg. niet meêr aanweeſend. *Dat boek zal* wèg *zijn.*

Digitized by Google

Wèg. M. pad, doortógt. *Die* wèg *loopt régt naar de Stad.*

Weegen. de zwaarte onderzoeken. *Hèt brood* weegen.

Wégen. 't meêrvouwd van wèg. *De* wégen *zijn ſlégt.* Zie ook pag. 41.

Weifelen. falie-vouwen, de huik naar dén wind' hangen.

Weifelen. wispeltuurig zijn.

Wél. V. bron, plaats daar 't water opwéld.

Wél. térdégen, goed. *Dat is* wél *gedaan.*

Wélbehaagen O. wélgevallen, toeſtèmming. *Dat is Góds* wélbehaagen.

Wélbehaagen. goed vinden, behaag'lijk zijn. *Indien 't u mogt* wélbehaagen.

Wéllen. opwéllen, opbórrelen. *Zie hèt water eens uit de róts'* wéllen.

Wéllen. luſtig doen opkooken. *De ſaus tér dégen doen* wéllen.

Wéllen. door ſmeeden aanéén laſſchen. *Die ſtaav moet gij doen* wéllen.

Wélling. V. ſaamen-ſmeeding van 't ijſer.

Wélling. V. opbórr'ling van 't water.

Wélling. V. een ſcheeps-woord. *Een ſchip uit de* wélling' *krijgen.*

Wélvaaren. in goeden ſtand', geſond zijn, voorſpoedig zijn.

Wélvaaren. O. geſondheid.

Wélvaaren. O. wélſtand, goeden uitſlag. *Hèt* wélvaaren (*bloeiën*) *van dén koopbandel'.*

Wén. wanneer. Wén *gij dat doet.* Dit wórdt meeſt in de Dichtkunde gebruikt.

Wén. V. zéker gezwèl. *Hij heeft eene* wén *aan dén balze.*

Wérk. O. hérpuis óf harpuis; hèt ſlégtſte van de hénnipp' óf van 't vlas.

Wérk. O. arbeid. *Ik bén vermoeid van dat* wérk.

Wérk.

Digitized by Google

Wérk. O. schans-wérk, aarde wérk tér dékking' van een Stad.

Wérk. O. voortbrèngſel van dén wérk-mann'. *Hèt Heelál is Góds* wérk. *Bij de wérken* zègt mén, niet *bij hèt wérk.*

Wérk. O. voortbrèngſel dés verſtands. *Hij beeft een* wérk *over dat onderwérp geſchreeven.*

Wérk. O. daad, bedrijv. *Dat is een* wérk *van liefdaadigheid.*

Wérk. O. *Hij maakt zeér weinig* wérk *van (heeft weinig achting voor) zijnen Oom', van zijne vrouw'.* In 't laatſte geval betékent 't *lievde, genégenheid.*

Wérpen. gooiën, ſmijten. *Mèt eenen ſteen'* wérpen.

Wérpen. in opzigt tot de dieren, is, jongen voortbrèngen. *Onze teev moet* wérpen.

Wèt. V. geſchreeven bevél. *De* wèt *dér tien-woorden (geboden.)*

Wèd. O. drink-plaats voor de paerden. *De paerden naar 't* wèd *brèngen.*

Wètten. geboden, bevélen. *De* wètten *van 't Roomſche vólk, de Romeinſche* wètten.

Wètten. ſchérpen, ſlijpen. *Laat de meid dat mès eens* wètten.

Wéſel. M. zéker dier. *De* wéſel *eet de Duiven én dérzélver eiëren op.*

Wéſel een Stad.

Wiek. V. vlérk. *De* wieken *van eene Duive.*

Wiek. V. zwèngel van eenen molen.

Wiek. V. geplukt linnen, om in eene wonde te ſteeken.

Wiel. O. rad. *Daar raakte een* wiel *van dén wagen'.*

Wiel. O. ſpinne-wiel.

Wiel. O. draai-kuil.

Wiel. O. nonnen-ſluiër.

Wier. O. zee-mos, gedroogd vlót gras.

Digitized by Google

Wier. *genitivus*, wèlker, vanwèlke. *De vrouw' wier deugd mij heeft bekoord.*

Wigt. én *wicht.* Zie Lètter C pag. 109.

Wikken. de zwaarte van iets bij dén taſt' weegen. *Hoe zwaar zoud gij dat* wikken, giſſen?

Wikken. wikke, kleine platte én zwarte érwtjes tót voedſel voor de duiven.

Wil. M. magt, bekwaamheid door wèlke mén iets wil. *Hij is een voorſtander van dén vrijën* will'.

Wil. M. begeerte. *Is dat uw* wil *zoo? De* wil *voor de daad neemen.*

Wild. woeſt, wreed, ongelaaten, lós. *Een* wild *dier. Een* wild *ménſch.*

Wild. O. dat mén op de jagt' vangt. *Dat boſch is vol* wild.

Wildzang. M. natuurlijke zang dér vogelen.

Wildzang. M. een onórdenlijk én ſlégt muſiek.

Wildzang. M. iedel, lós, babbelägtig ménſch. *'t Is een régte* wildzang.

Winkel. M. koopmans voor-huis daar mén de goederen tén toone ſtèlt én uitverkoopt.

Winkel. M. wérk-plaats dér Ambagts-luiden. *De knégt kwam te laat op dén* winkel'.

Wip. V. boom óf hout-wérk om een val-brug op te haalen én neêr te laaten.

Wip. V. hout-geſtèl, daar de Sóldaaten aan geſtraft wórden.

Wis. gewis, zéker, ontwijffelbaar. *Dat is zoo* wis *als gij daar ſtaat.*

Wiſch. V. ſlét, doek om meê te wiſſchen. Een handvol ſtroo om meê te ſchuuren. *Een ſtroo*-wiſch.

Wiſch. teen óf twijg.

Wit. in tégenſtèlling' van zwart. *Dat papier is zeér* wit.

Wit. O. doelwit. *Hèt* wit *raaken.*

Woeden. groote wreedheid oeffenen. *De Barbaaren* woeden *overäl.*

Woe-

Digitized by Google

Woeden. O. wreedheid, vernieling. *Hèt* woeden *dér Sóldaaten.*

Woelen. mèt touw bewinden. *Een kabel* woelen.

Woelen. zig dikwils beweegen. *Wat* woelen *all' die ménschen.*

Wonderlijk. verwonderens-waerdig, uitneemend, op een wonderlijke wijse. *Gód beeft alles* wonderlijk *geschikt.*

Wonderlijk. vreemd, zéldsaam. *Een* wonderlijk *geval, een* wonderlijk *humeur.*

Woord. M. week, mannetje van eene eend'.

Woord. O. uitgesprooken klank. *Gód heeft mèt een* woord *'t heeläl geschapen. Hèt* woord *van Gód preedíken.*

Woord. O. bewoording, uitspraak. *Dat is een geheel nieuw* woord.

Woord. O. de twéde pérsoon van 't drie-éénig Gódd'lijk weesen. *Hèt* Woord *is vleesch gewórden.*

Wórp. M. wérp, gooi. *Een* wórp *mèt eenen steen', mèt de dóbbelsteenen.*

Wórp. M. vier óf vijv tlaks. *Een* wórp *schéllingen, een* wórp *zèstehalven.*

Wórp. M. een wérp-touw, op de scheepen gebruik'lijk.

Wórp. M. all' de jongen die een dier te gelijk wérpt. *Een* wórp *biggen.*

Wórtel. M. onderste gedeelte waardoor een boom óf plant hèt voedsel uit de aarde trèkt. *De boom is aan dén* wórtel *bedórven.*

Wórtel. M. eetbaare wórtel. *Een geele, witte* wórtel.

Wórtel. M. grond-oorzaak. *Hèt kwaad tót dén* wórtel' *uitroeiën.*

Wórtel. M. grond-getal. *De vierkante* wórtel *van een getal.*

Wouw. V. zéker plantje in Braband gemeen, daar mén geel meê vérwt.

Wouw. V. kuikendiev, roov-vogel.

Wraa-

Digitized by Google

Wraaken. verwérpen, veröordeelen, tégen-ſpreeken. *Iemants gevoelen* wraaken.

Wraaken. wankelen, geen ſtreek houden, veränderen. *Hèt kompas is aan 't* wraaken, *houd geen ſtreek.*

Wrak. O. overblijvſel van een veröngelukt ſchip. *Hij bérgde zig op een* wrak.

Wrak. beſchadigd. *Onder tien laſt koorn zijn vier* wrak.

Wulp. V. jong van eene leeuwinn', van eene beerinn', tijgerinn', &c.

Wulp. V. én M. lósbandige, onbezonnene, harſſenlooſe, jongeling óf jonge dógter. *Een jonge* wulp.

Wulp. V. zékere vogel.

Wij. pérſoon'lijke voor-naam voor de eerſte pérſoon dés meêrvouwdigen getals. Wij *ſpreeken*, wij *eeten.*

Wei. V. hui, waterägtigheid uit dén geſtrêmde mèlk' geloopen.

Wei. V. weide, land daar de beeſten graaſen. *De koeiën zijn reeds in de* wei'.

Weiken. weeken én *wijken.* Zie bij Lètter IJ.

Wijd. ruim, niet naauw. *Die broek is te* wijd.

Wijd. niet digte bij, veräfgelégen. *Zijn huis ſtaat niet* wijd van 't onze; *wijd* én *zijd.*

Wijden. verwijden én *weiden.* Zie bij Lètter IJ.

Wijk. V. afdeeling, gedeelte, oord van een Stad. *All' de burgers van onze* wijk'.

Wijk. V. toevlugt, ſchuil-plaats. *De* wijk *tót Gód' neemen.*

Wijl. dewijl, nademaal. *Hèt is onnoodig hèt érvgoed te verdeelen,* wijl *de man nóg leevt.*

Wijl. V. poos, kleine omtrèk van tijd. *Hèt is al een* wijl *geléden.*

Wijs. V. toon, zang-maat. *Op de* wijs' *van dien Pſalm'.*

Wijs. voorzigtig, verſtandig. *Hij is gelukkiger dan* wijs.

Wij-

Digitized by Google

Wijſe. M. énV. een wijs ménſch. *De* wijſe *doet niets te vergeefs.*

Wijſe. V. manier, handeling. *Op wat* wijſe *doet gij dat?*

Wijſen. aantoonen, onderrigten, onderwijſen, iets tót een voorbeeld geeven.
Iemant dén wèg wijſen, aantoonen.
Ik zal u wijſen, *onderrigten, hoe gij doen moet.*
Lees de Schrift, die zal u tót de mieren wijſen, *die zal u de mieren tót een voorbeeld geeven.*

Wijſen. uitſpreeken, vonnis-véllen, uitwijſen. *Hèt vonnis* wijſen.

Wijſer. *Comparativus*, verſtandiger. *Hij is* wijſer *dan ik.*

Wijſer. M. iets dat wijſt. *De* wijſer *ſtaat op twaalv uuren.*

X.

V. Van wat gebruik is de *x* in onze Taale?

A. De *x*, die dezélfde klank als *ks* heeft, is, in onze taal', van zeêr weinig gebruik. Sommige gebruiken dezélve aan 't einde dér woorden, *zulx*, *ſchrix*, *blijx*, *rijx* &c. gelijk NILOË, dóch deeſe woorden wórden béter mèt *ks*, *zulks*, *ſchriks*, *blijks*, *rijks* &c. geſchreeven, gelijk MOONEN doet. Mén ſchrijvt ondertuſſchen zeêr wél *Exodus*, *éxter*, *fix*, *Saxen*. *Fénix* óf *Féniks* is onverſchillig. *Hèx*, *toverhèx*, &c. ſchrijvt mén mèt *x* tér onderſcheiding' van *hèks* óf van 't *hêk*. *De ſleutel dés* hèks *óf van 't hèk*. *Blixem* ſchrijvt mén ook doorgaans *blikſem*. Zie HUIDECOPER. pag. 377.

V. Moet mén de *x*, aan 't begin dér woorden, gebruiken?

A. De *x* moet mèn, aan 't begin dér woorden, niet gebruiken, omdat zij daar dén klank van onze *s* óf *z* heeft. De woorden *Xénofon*, *Xantes*, *Xenocrates*, *Xerxes*, *Xantippe*, &c. kan mén gevoeg'lijk ſchrijven *Zénofon*, *Zenocrates*, *Zérſés*, *Santippe*. Zoo zou mén ook konnen ſchrijven *Artaſérſés*; edóch; in dit woord zou de verändering miſſchien zoo groot zijn, dat onkundigen daarvan eene geheel andere verbeelding dan van

Digitized by Google

Artaxerxes zouden vórmen, daaröm laate ik dit tuſſchen beide Dat 't bij andere Vólkeren een gebruik geweeſt is, om de woorden, die zij uit eene andere Taal' in de hunne overnamen, mèt de eigenäartige lètteren hunner eigen Taale te ſchrijven, én dat 't ons, ingevólge van dien, ook vrij ſtaat, kan mén leeſen bij NILOË pag. 41.

De *x* immers tréft mén zeêr weinig áán in onze Néderlandſche ſchriften, zélfs niet in de bèſte Woorden-Boeken; én óf ik ook nóg tót een bewijs van hèt onbruik deeſer lètter aanvoeren kan, dat ik dezélve in 't geheel bij HUIDECOPER niet vinde, laat' ik aan 't oordeel dér Leeſeren over.

Mén zie ook SEWEL in zijne Spraak-konſte. pag. 48. F. DE HAES. pag. 11. TEN KATE verwérpt niet alleen de x maar ook de c én de QU, als Lètteren die wij zeêr wél miſſen konnen. Zie I Deel. pag. 123. én 124.

Z.

V. Wat hèbt-ge eindelijk omtrént de *Z* óf laatſte lètter van ons Alfabét aan te mérken?

A. Bij de *ſ* reeds gezeid hèbbende, dat de *z* nooit aan 't begin van een woord, wiens twéde lètter een Conſonant is, moet geſchreeven wórden, dan alléén voor de *w*, zoo zal de vólgende lijſt aanduiden, de woorden aan wier begin mén de *z* gebruiken moet. Zijnde naamelijk alle de geene die in de twéde lètter een vocaal hèbben, óf, om duidelijker te ſpreeken; de *z* wórdt altijd geſchreeven aan 't begin dér woorden wier twéde lètter een vocaal is, als *zaad*, *zee*, *ziet*, *zoon*, *zuur*, *zijl* &c. zijnde alléén daarvan uitgezondert eenige weinige woorden, bij Lètter *ſ* geboekt, als *ſuiker*, *ſérvét* én *ſéventig*. Vólgens TEN KATE I D. pag. 16. Zie dit in de Woorden-Boeken, én op de woorden lijſten van HOOGSTRATEN, SEWEL, &c.

V. In wèlke woorden nu wórdt de *z* voor een Conſonant geſchreeven?

A. Al-

A. Alleen voor de *w*, in *zwaar*, *zweet*, *zwier*, *zwam*, *zwijn*, &c. Hèt zoude éven zo belachlijk zijn te ſchrijven *ſwaar*, *ſweet*, &c. als *znaar*, *zneeuw* &c. Voor deeſe beide uiteſtens moet mén zig naauwkeurig wagten.

V. Wórdt de *z* ook geſchreeven dan 't einde van een woord, als *huiz*, *wijz*, *prijz*, &c?

A. Neen: mén eindigt die woorden mèt eene *s*, *huis*, *wijs*, *prijs*.

V. Maar 't meervouwd van die woorden is immers *huizen*, *wijzen*, *prijzen*, *luizen*, *muizen*, &c.?

A. Hèt tegendeel is getoond bij de verhandeling' van de *s*. 't Verwondert mij zeer dat de drijvers van dit gevoelen, niet ook, ingevólge hiervan, voor hèt gebruik dér *v* aan 't einde dér woorden zig verklaaren. Immers is dit mèt hèt bovenſtaande een én dezélfde zaak; want ſchrijv' ik *huiz*, mèt een *z* in 't ènkelvouwd, omdat 't meervouwd, *huizen*, mèt een *z* gemaakt wórdt, waarom ſchrijv' ik dan ook niet *briev* mèt een *v* in 't ènkelvouwd, wijl 't meervouwd, *brieven*, mèt eene *v* geſchreeven wórdt? Mén houd de ſpélling van de *v* in laatſtgemèlde geval voor eene afwijking' van dén algemeenen ſleur', kan mén 't dan kwalijk neemen dat mén ook de ſpélling dér *z* daarvoor houde?

V. Wórdt de *z* nooit mèt eene afſnijding' geſchreeven?

A. Ja: de *z* wórdt mèt eene afſnijding' geſchreeven, tér verkórting' van 't woordje *zij* óf *ze*, bij voorbeeld.

Kom, kom, beſchouw Gods wijze wegen!
Wat is zijn werking hoog geducht!
Al d'aard' beſpeurd z', en word verlegen;
Het menſchdom ondervind z' en zucht.
Pſ. 66. van 't KONST-GENOOTSCHAP.

Zie hiervan zeer veele voorbeelden bij MOONEN, in zijne Spraak-konſte. pag. 334.

Digitized by Google

V. Zijn 'er, onder Lètter Z, eenige gelijkluidende woorden te verklaaren?
A. Ja: de vólgende.

Zaagen. mèt de zaag wérken, hout zaagen.
Zagen. van 't wérk-woord *zien. Wij* zagen *hèn ſteen* zaagen. Zie ook bij Lètter A. pag. 10.
Zaal. O. zadel, zétel op dén rugg' van een paerd.
Zaal. V. groot vertrèk van een huis óf openbaar gebouw.
Zagt. glad, niet hard bij dén taſt'. *Dat laken is* zagt *én wollig.* Dit woord heeft ménigerlei betékeniſſen. Hèt beduid *buigſaam*, een zagt bèd. *Vloeibaar.* Een zagte ſchrijv-ſtijl. *Niet ruw.* Zagt weêr. *Geruſt*, *vreedſaam*, een zagte ſlaap, een zagte ruſt. *Goedäartig*, *liefddaadig*, *ménſchlijk*, *meédoogend*, een zagte aard, een zagt humeur. *Toegeevend*, *zagtzinnig.* Die Meeſter is te zagt, &c.
Zagt. zoetjes, ſtilletjes. *Hij ſprak hèm* zagt *aan 't oor.*
Zak. én *ſak.* Zie Lètter S.
Zakken. neêr-zakken, daalen. *De grond begint te* zakken.
Zakken. 't meêrvouwd van *zak.* *De* zakken *zijn gevuld.*
Zakken. in zakken doen. *Dat koorn moet gij laaten* zakken.
Zalig. zeêr gelukkig, van de hèll' behouden, gelukzalig. *Door Góds genade zijn wij* zalig *gewórden.*
Zalig. rijk, wél voorzien van 't een óf ander; hiervan *kinder*-zalig, (bedeeld van veel kinderen) bekinderd. *Zalig*, agter een ander woord gevoegd, betékent eenen vollen overvloed, zoowél tén kwaaden als tén goeden. Hierôm *rampzalig*, *gelukzalig*, *raadzalig*, *teel-zalig*, *wérkzalig*, *arbeid-zalig* (arbeidſaam). HUIDE.

Digitized by Google

DECOPER. pag. 274. *druk-zalig.* L. TEN KATE. II. Deel. pag. 553. 554. Op pag. 745. Zègt Hij 'er van, schoon dit thans bij ons in een wenschelijken zin genomen word, egter is 'er blijk dat 't weleer in den grond een onverschilliger staet beteekende, dewijl 't ook bij 't quade gevoegt is, als bij ons RAMP-ZALIG.

Zat. overvloedig verzadigd van spijs óf drank.

Zat. van *zitten. Hij* zat *op dèn wagen.*

Zeev. V. aangenaame kragt van dén wijn. *De wijn is te rijp, de* zeev *is 'er uit.*

Zeev. om meel óf iets anders te ziften.

Zéér. O. zéker ongemak. *Strijk de zalv in 't* zéér.

Zéér. pijn'lijk, smart'lijk. *Hij heeft een* zéér *been. Hèt hoofd doet mij* zéér.

Zeêr. groot'lijks, uitneemend. *Hèt is* zeêr *warm,* zeêr *koud.*

Zeêr. al te veel. *Hij klaagt te* zeêr.

Zeide. én *zijde.* Zie hieronder én ook bij Lètter IJ.

Zége. V. overwinning. *Hij heeft de* zége *behaald, bevogten.*

Zégen. M. zégening, geluk-spraak. *De Gódd'looze ontvangt Gods gave, maar een Rechtvaerdigen alleen zijnen* zégen.

Zégen. V. óf zeegen. zéker visch-nèt. *Hij vischte mèt de* zégen. Zie pag. 41.

Zéker. gewis, waar. Die tijding is zéker.

Zéker. ongenoemd. *Een* zéker *man. Een* zéker *Schrijver.*

Zéker. zékerlijk, in waarheid. Zéker *ik hèbb' 't niet gedaan.*

Zéker. verzékerd, veilig. *Ik bèn mijn leeven niet* zéker.

Zéker. fémelägtig, schijnheilig. *Die man is heel* zéker.

Digitized by Google

Zeug. V. zog, 't wijvje van dén Beer óf van 't mannetjes Varken.

Zeug. V. piſſebèd, gekurven diertje.

Zéven. én *zeeven.* Zie pag. 41.

Zieltje. verkleining van *ziel*, lief naamtje gewoon'lijk aan een kind gegeeven wórdende. *Mijn arm* zieltje, *ſchaapje.*

Zieltje. lósból, lichtvaerdig én roekeloos ménſch. *'t Is een* zieltje.

Zieltje. de aller-onderſte vrouwen-rók.

Zier. V. zeêr klein gekurven (gekórven) diertje.

Zier. gruisje, klein ſtukje óf brókje. *Gij zult 'er niet een* zier *van hèbben.* In de vólgende ſpreekwijs betékent 't *niet-mèt-al. Ik geev' 'er niet een* zier *om.*

Zoeken. zig bekommeren om iets te vinden. *Zoo gij iets vermiſt moet gij 'er naar* zoeken.

Zoeken. tragten, poogen. *Zig op allerlei wijſen* zoeken *te verrijken.*

Zoen. M. kus. *Hij gav haar een'* zoen.

Zoen. M. boeting, vergélding van 't geen misdaan is, bevrédiging, verzoening. *Kriſtus is geſtórven tót een'* zoen' *voor onze zonden.*

Zoet. niet bitter, zónder ſchérpheid, ſmaak'lijk, niet zout. *Dat is zoo* zoet *als honig.*

Zoet. lieff'lijk, aangenaam. *Een* zoet *gezigt, een* zoete *adem, een* zoet *geſèlſchap.*

Zoet. zagt. *Een* zoet *woord, een* zoete *lucht.*

Zoet. bevallig, aartig, aanminnig. *Een* zoet *Meisje.*

Zoet. niet ſtout, ſtil, bedaard. *Een* zoet *kind.*

Zoet. O. zoetigheid, aangenaamheid. *Zij ſmaaken al hèt* zoet *wat dén écht geeven kan.*

Zog. V. zeug, wijvjes varken.

Zóg. O. vrouwen-mèlk, voedſel voor de zuigelingen.

Zóg. O. 't water dat van een vaarend ſchip als agter na zig gezoogen wórdt.

Wórdt.

Digitized by Google

Wórdt in zijn zóg gevólgt van Zuiderzeemeerminnen.

Zie dit bij HUIDECOPER. pag. 457. bij HOOGSTRATEN pag. 530. *In iemants zóg vaaren, iemant in 't vaarwater zitten, binderlijk* zijn. Liever geev' ik hieräan de betékenis van *iemants meening opvólgen, toestèmmen.*

Zód. V. zuurigheid, hèttigheid in de maag, door eene kwaade verteering' veröorzaakt.

Zód. V. zode, een ménigte viſch. *Wat betaalt gij voor die* zoô *baars?*

Zód. V. kooking van 't water. *Hèt water is aan de* zoô.

Zód. V. zode, een ſtuk aarde mèt gras begroeid.

Zoo. indien, bijäldien. *Zoo ik dat geweeten had.*

Zoo. op die wijſe, aldus. *Kond gij 't niet* zóó *doen?*

Zoo. zoodanig, tót zulk een graad. *Hij is* zoo *dik èn vét dat hij nóch op nóch neér kan.*

Zoo. naar. *De Koning zal hier komen,* zoo *mèn zègt,* zoo *ik hoor'.*

Zoo. aanſtonds, daatelijk. *Hij zal* zóó *hier zijn, hij zal* zóó *komen.* (Dit in opzigt van 't toekomende.)

Zoo. zoo éven. *Mijn heer is* zóó *uitgegaan, de bode is* zóó *aangekomen.* (In opzigt van 't voorlédene.)

Zoo. zoodanig, zoo gewèldig, zoo hèftig. *De winter toen 't* zoo *vroor. De dag toen 't* zoo *régende, toen bij* zoo *woedde.*

Zoo. is een vul-woordje om nadruk te verwèkken. *Nademaal ik op zijn' briev' niet geäntwoord hèbb',* zoo *kon hij zig wél verbeelden.*

Zugt. hèt eerſte beginſel dér mèlk van een kraam-vrouw'. *'t Is geen mèlk, maar ènkel* zugt.

Zugt. V. zwèlling dér beenen, door waterägtige vogtighéden veröorzaakt.

Zugt.

Zugt. V. bedrukte adem-haaling. *Hij liet zig een zwaare* zugt *ontglippen.*

Zugt. V. trèk, neiging, begeerte tót iets. *Hij heeft een groote* zugt *tót de vrijheid.*

Zoogen. mèt zóg voeden. *De moeder moet haar kind zélve* zoogen; *een* zoogende *vrouw.*

Zuigen. zóg tót zig neemen, gelijk de kinderen doen. *Hèt kind lag aan haar bórst te* zuigen. *Zoogen* is de daad van *voeden* én *zuigen* de daad van *voedsel neemen.* Zie HUIDECOPER. pag. 419. 420. L. TEN KATE. II. Deel pag. 38.

Zult. V. vleesch, spék in de pékel' gelègt.

Zult. van 't hulp-woord *wórden. Gij* zult *bemint wórden.*

Zuster. V. *mijn* zuster *staat op haar trouwen.*

Zuster. V. zéker pan-gebak, soort van taart.

Zwaar. zwanger. *Zijn vrouw is hoog* zwaar.

Zwaar. niet ligt. *Dien last valt mij te* zwaar.

Zwaar. moeiëlijk. *De Hóllandsche taal is* zwaar *om te leeren.*

Zwaar. strèng, straf. *Dén Misdaadiger een* zwaare *straf opleggen.*

Zwaarheid. V. zwaarte, gewigt van een ding.

Zwaarheid. V. moeiëlijkheid, ongemak, ongerustheid, &c.

Zwaerd. O. krijgs-geweer. *Steek uw* zwaerd *in de schède.*

Zwaerd. O. beweegbaar hout, wérktuig tér zijde van een schip gehègt, om bekwaam'lijk te konnen laveeren.

Zwaaiën. zwènken, draaiën. *Hèt schip wilde niet* zwaaiën.

Zwaaiën. heen-én-weêr slingeren. *Hèt vaandel (véndel)* zwaaiën.

Zwabber. M. scheeps-dweil aan een' stókk' vast-gemaakt.

Zwabber. M. scheeps-jongen, dus genoemt.

Zwak. slap, buigsaam. *Zoo* zwak *als een teen.*

Zwak. kragt'loos, flaauw. *De zieke is zeêr* zwak.

Zwak.

Digitized by Google

Zwak. O. neiging, overhèlling van iemant tót iets. *Dat is hèt* zwak *van dien mann'.*

Zwam. V. zékere padden-ſtoel, die tégen dén ſchórſſ' dér Boomen groeit.

Zwam. V. ongemak aan de beenen dér Paerden, door 't liggen op de hoev-ijſers.

Zweeren. zig tót een zweer' zètten. *Mijn hand begint te* zweeren.

Zweeren. een eed doen, iets mèt eenen eed' bekragtigen. *Voor dén Récbter'* zweeren.

Zweeren. vloeken, ijdelijk ſpreeken. *Die zoo ligt* zweeren *wórden zélden geloovd.*

Zwikken. agteröver vallen, zoo als een kind dat op dén arm gedraagen wórdende, door de onächtſaamheid van de geene die 't draagt, agteröver-ſlaat én de léndenen breekt.

Zwikken. waggelen, dreigen om te vallen. *Mijn been bégon te* zwikken.

Zijde V. zij, réchter óf linker gedeelte van 's ménſchen ligchaam. *Ik hèbb' pijn in mijn* zijde.

Zijde V. kant. *Gaat aan de andere* zijde.

Zijde. V. ſtrèng, aanhang, partije. *Zij hèbben veel Grooten op hunne* zijde, *aan hunnen ſtrèng'.*

Zijde. V. blad-zijde van een Boek. *Hij heeft een beele* zijde *vol geſchreeven.*

Zijde. V. zij, die de zij-wórmen ſpinnen. *Een loot zwarte* zijde.

Zeide. van *zèggen. Hij* zeide *dat 't zoo was.* Zie bij Lètter IJ.

Zijgen. vogt door eenen doek' óf door een zeev' laaten loopen.

Zijgen. neêr-zijgen, door zijn eigen zwaarte óf zwakheid neêr-vallen.

Zijn. én *ſijn.* Zie bij Lètter S.

Digitized by Google

VAN DE DIFTONGEN.

V. Wat zijn zoogenaamde *Diftongen*?
A. *Diftongen* zijn eigenlijk verzaamelingen van twé óf drie *Vocaalen*, die in ééne *Syllabe*, bij malkander gevonden wórden, én alle te gelijk niet meêr dan eenen klank geeven.
V. Hoe veelerlei *Diftongen* hèbben wij?
A. Wij hèbben twéërlei *Diftongen*, naamelijk;

1. Zulke die twé, én
2. Zulke die drie Vocaalen inſluiten.

V. Wèlke zijn de *Diftongen* die twé Vocaalen inſluiten?
A. De vólgende

AA, die gevonden wórdt in, *aan*, *ſtaan*, *gaan*, *baan*, *laan*, &c.
AE, in *waereld*, *paerd*, *vaers*, *vaerdig*, *réchtvaerdig*, *hovaerdig*, &c.
AI, in *hair*, *koorn-air*. Zij klinkt als *aa*.
EE, in *een*, *eer*, *keer*, *leer*, *peer*, *reet*, *ſcheen*, *teen*, *peer*, &c.
EI, in *beil*, *eiſch*, *einde*, *Leiden* (een Stad) *leiden*, *geleiden*, &c.
EU, in *geur*, *keur*, *kleur*, *ſcheur*, *ſcheut*, *geut*.
EY, zie *ei*.
IE, in *bier*, *cier*, *dier*, *fier*, *gier*, *kies*, *lies*, *niet*, *pier*, *zier*, &c.
OO, in *booin*, *door*, *goor*, *koot*, *loot*, *moot*, *noot*, *poot*, &c.
OE, in *boer*, *doen*, *goed*, *hoer*, *koel*, *loeren*, *moeten*, &c.
OU, in *bout*, *bouw*, *goud*, *koud*, *hout*, *mouw*, *mout*, &c.
UU, in *buur*, *duur*, *guur*, *huur*, *kuur*, *muur*, *ſchuur*, &c.
UE, pleeg mén voor *uu* te ſchrijven, gelijk TEN KATE nóg doet; maar bij de Hédendaagſche Schrijvers heeft *ue* haar affcheid gekreegen.
UI, in *duit*, *guit*, *buit*, *buid*, *kuit*, *luit*, *ſpuit*, *ſluit*, &c.

V. Wèl-

Digitized by Google

V. Wèlke zijn de geene die drie Vocaalen influiten?
A. De onderſtaande

AAI, die mén vindt in *baai*, *kaai*, *haai*, *kraai*, *ik zwaai*, &c.
AAU, in *blaauw*, *ſlaauw*, *gaauw*, *klaauw*, *paauw*, &c.
EEU, in *leeuw*, *eeuw*, *meeuw*, *ſchreeuw*, *ſpreeuw*, *ſneeuw*, &c.
IEU, in *nieuw*, *kieuw*, *vernieuwen*, &c.
OEI, in *boei*, *bloei*, *groei*, *bij groeit*, *ſtoeit*, *moeit*, &c.
OOI, in *hooi*, *gooi*, *kooi*, *mooi*.

VAN DE SYLLABES.

V. Wat zijn *Syllabes*?
A. *Syllabes* zijn Lètter-greepen waarūit de woorden beſtaan; bij voorbeeld, de woorden zijn

EENLEDIG, als *man*, *vrouw*, *kind*, *huis*, *land*, *hoofd*, *arm*, &c.
TWELEDIG, als *mannen*, *vrouwen*, *kinders*, *huiſen*, *landen*, &c.
DRIELEDIG, als *kinderen*, *lètteren*, *weetenſchap*, *ménſchelijk*, &c.
VIERLEDIG, als *kinderāgtig*, *weetenſchappen*, *eeuwigduurend*.
VIJVLEDIG, als *kinderāgtigheid*, *onbarmhartigheid*, *onbaatzugtigheid*, *onbegrijpelijk*.
ZESLEDIG, als *kinderāgtighèden*, *onménſchelijkhèden*, &c.
ZEVENLEDIG, als *allerōnbarmhartigſte*, *allerōnèerbiedigſte*, *allerōnbegrijpelijkſt*, &c.
AGTLEDIG, als *allerōnbegrijpelijkſte*, *konſtantinopolitaanſche*.

V. Maar hoe weet mén nu hoe mén in 't ſpéllen deeſe *Syllabes* gevoeg'lijk te onderſcheiden hèbbe?

Digitized by Google

A. Zoo drâ mén in ſtaat is om de woorden wél uit te ſpreeken, is mén ook bekwaam om dezélve wél te ſpéllen; bij voorbeeld *allerönbegrijpelijkſte*, ſpélt mén *al-ler-on-be-grij-pe-lijk-ſte*. Hieruit ziet mén dat veeläl eene *Syllabe*, mèt eene *Vocaal*, die voor een *Conſonant* ſtaat, geëindigt wórdt, als in *be* én *pe*. Om ondertuſſchen, hierömtrént vaſte régelen te geeven, heeft al vrij wat in. Omtrént de ènkel-én-meêrvouwdige naamen én woorden is nóg iets te bepaalen, naamelijk: dat de lètter waarméde een woord in 't ènkelvouwd eindigt, altijd in 't meêrvouwd aan de twéde *Syllabe* gebonden wórdt, als *hoed*, *hoe-den* &c. *Gemakkelijk* ſpélt mén *ge-mak-ke-lijk*, maar dit woord wórdt ſomtijds tót drie *Syllabes* gemaakt, én dan is 't *ge-mak-lijk*, zoo ook maakt mén van *zaakelijk*, *zaak'-lijk*: in *gemaklijk* én dérgelijke woorden zou 't ruim zoo goed zijn de twé *kk* te ſchrijven, *ge-makk'-lijk*, omdat mén gewoon'lijk in zulke woorden niet meêr dan een *e* uitlaat: gelijk ook in *gewiſſ'lijk*, *prijſſ'lijk*, *wijſſ'lijk*, waaruit dan van zélve bijkt dat die woorden ook *gewiſſelijk*, *prijſſelijk*, *wijſſelijk*; &c. geſchreeven wórden. (*a*) *Kriſtus* én *Apóſtel* ſpéll' ik *Kris-tus*, *A-pós-tel*, niet *Kriſtus*, *A-po-ſtel*, gelijk ſommige doen. De uitſpraak dier woorden geevt 't ons immers genoeg te kènnen. In zulke woorden, die in 't meêrvouwd twé Conſonanten hèbben, behoort de eerſte aan de voorſte, de twéde aan de agterſte *Syllabe*, gelijk *bèdden*, *mès-ſen*, *tak-ken*, zoo ook in *dans-ſen*, *mès-ten*, *kwis-ten*, &c. Maar mèt de wérk-woorden *boeiën*, *ſtoeiën*, *maaiën*, &c. waarin ſommige de *ij* ſchrijvende, alsdan ſpéllen *hoei-jen*, *ſtoei-jen*, daarömtrént ſtaat nóg iets aan te mérken. Mén zègt in dén tégenwoordigen tijd' *ik boei*', blijvende dus bij 't grond-woord *boei*, waarvan dat wérk-woord afgeleid is; dus ſpéll' ik dan in 't eenv:

(*a*) Hierin wórd' ik geſtérkt door dén Heer TUINMAN in zijne RIJMPROEVE. pag. 257. ſchrijvende aldaar *ſchapp'lijk*, *rapp'lijk*, *ſlapp'lijk*, *knapp'lijk*, *kapp'lijk*, *lapp'lijk*, *overſtapp'lijk*, *betrapp'lijk*, *happ'lijk*, *tapp'lijk*, *papp'lijk*, *klapp'lijk*, *opſnapp'lijk*. pag. 288. *onbevatt'lijk*, *beſpatt'lijk*, *ſchatt'lijk*, *zatt'lijk*, *zott'lijk*. pag. 325. *Onverbidd'lijk*, *onmidd'lijk*. Deeſe Schrijver verdient hier vrij wat geloov.

Digitized by Google

eenv: *boei*, in 't meêrv: *boei-ën*; wèlke *Syllabes* ſaamengevoegd zijnde, wéderöm hèt vollédige wérk-woord *boeiën* uitmaaken. Zoo doe ik ook mèt *maai-ën*, *zaai-ën*, *ſtoei-ën*, &c. *Duiſter*, *vrijſter*, *eerſte*, *naaiſter* vind' ik goed te ſpéllen, *dui-ſter*, *vrij-ſter*, *eer-ſte*, *naai-ſter*, &c. maar *naaſte*, *haaſten*, *meester*, *vaſten*, *taſten*, *ruſten*, moeten *naas-te*, *haas-ten*, *meester*, *vas-ten*, *tas-ten*, *rus-ten* geſchreeven wórden; gelijk ook *hoes-ten*, *roes-ten*, *bees-ten*, *gees-ten*, omdat die woorden, in 't ènkelvouwd mèt *t* eindigende, dezélve in 't meêrvouw in de twéde Lèttergreep' moeten behouden; dit oordeel' ik dat van niemant zal tégengeſprooken wórden, ſchoon SEWEL van gedagten is, dat mén ſchrijven mag, *hoe-ſten*, *roe-ſten*, *bee-ſten*, *gee-ſten*. De woorden die mèt eene Vocaal' beginnen, als *édel*, *égel*, &c. ſpélt mén *é-del*, *é-gel*; omdat de *e* én alle de andere *Vocaalen* daarin eene *Syllabe* op zig zélven maaken. Of 't ook, vólgens MOONEN, kan goed-gekeurd wórden te ſpéllen, *vorſt-en*, *appel-en*, *loogen-aar*, *loop-er*, *roep-er*, én dérgelijke woorden meêr, te zien pag. 40. om de wórtellèt-teren niet mèt de andere óf toevallige te vermèngen, mogen de Leeſers oordeelen, ik voor mij ſpéll' liever *vór-ſten* óf *vórs-ten*, *ap-pe-len*, *loo-ge-naar*, *loo-per*, *roe-per*, vindende dat ook de jeugd én anderen vrij wat meêr gemak bij zulk een ſpél-ling' vinden. Ook kan ik niet zien dat hierdoor aan de woor-den iets te kórt wórdt gedaan. Alle de wérk-woorden én an-dere mèt *Be*, *Ge*, *Mis*, *Ont*, &c. beginnende, laaten die woorden op zig zélven eene Syllabe behouden; als *Be-graa-ven*, *Ge-draagen*, *Mis-taſten*, *Ont-vangen*. Zoo is 't ook mèt de woorden in *on* beginnende, als *on-eere*; *on-dienſt*, insgelijks mèt die in *wan*, als *wan-ſchapen*, *wan-gunſt*. Dénzélfden gang gaan ook de woorden in *bij*, als *bij-brèngen*, *bij-ſlaapen*, ook die mèt *toe* beginnen; als *toe-kruid*, *toe-pad*, *toe-ſtaan*, &c. Die mèt *na* beginnen ook, als *na-gaan*, *na-loopen*, &c.

Hierméde zullenwe ons, over dit onderwérp vergenoegen. Wij vertrouwen dat hèt geen wij 'er van gezeid hèbben, niet on-ſmaak'lijk zijn zal.

Digitized by Google

VAN DE PUNCTUATIE OF ZINSCHEIDINGE.

V. Wat is de *Punctuätie*?

A. De *Punctuätie* óf Zinſcheiding is, de wijſe, op wèlke mén, in 't ſchrijven, de deelen eener réden leert kènnen, bij wèlke mén moet ophouden, om dérzélver verdeeling aan te toonen, óf om, onder 't leeſen, adem te haalen.

V. Van hoeveel tékens bedient mén zig om de deelen eener réden te onderſcheiden?

A. Daartoe bedient mén zig van de vólgende tékens

1. Van de COMMA. (,)
2. Van de COMMA-PUNT. (;)
3. Van de DUBBELE-PUNT. (:)
4. Van de PUNT. (.)
5. Van hèt VRAAG-TEKEN. (?) én
6. Van hèt VERWONDERINGS-TEKEN. (!)

V. Waartoe dient de COMMA (,)?

A. De COMMA dient, om te onderſcheiden, de Naamen, de Wérk-woorden én Bijwoorden, én de verſchillende deelen eener réden, wèlke niet noodzaak'lijk aan élkander verbonden zijn.

VOORBEELDEN.

De Koning, de Koningin, de Prinſſen, alle de Hovelingen hèbben hém tékenen bunner achting' gegeeven.

Wan-

Digitized by Google

Wanneer mén aan 't Hóv eenige gunſt érlangen wil, moet mén loopen, kuipen, vleiën, én duiſenderlei laagbéden begaan, die tégen bèt beſtaan van een' eerlijk' Man ſtrijdig zijn.

De Hiſtoriën, de Aardrijkskunde, de Wapenkunde, de Muſiek én de Spraakkonſt, zijn Weetenſchappen én Konſten, vanwèlke de Jufferſchap niet behoorde onkundig te zijn.

Eeten, drinken, ſlaapen, ſpeelen, wandelen, élkander bezoeken, zijn de gewoone béſigbéden van de groote waereld.

Gij moet verlies van goet, van bloet, van magen,
Van eer, van ſtaat, van lant, van hof, van huis,
Als 't Godt belieft, met wil of onwil, dragen.
Bij HUIDEECOPER. pag. 24.

In 't plaatſen dér Comma's moet mén niet onächtſaam te wérke gaan. Mén moet 'er niet te weinig zètten, om daardoor de réden niet te lang te maaken én de Leeſers te vermoëiën. Vooräl moet mén 'er ook niet te veel in zijn wérk ſtrooiën, gelijk ſommige, bijna bij ieder woord, doen; want daardoor verſpreid mén eene groote onverſtaanbaarheid over zijnen arbeid'.

Zélden zèt mén een *comma* tuſſchen de verſchillende deelen eener kórte ſpreekwijſe. Ook zèt mén 'er geen voor de woordjes *én, nóch, óf, gelijk*, wanneer die ſaamenvoegſels ſtrèkken om énkele én niet vérr' afſtaande woorden te verééenigen. Voorbeelden.

Zèg mij óf *ik mij bedroogen hèbbe?*
Eeten, drinken én *ſlaapen.*
Nóch *dit* nóch *dat*
Gij moet doen gelijk *ik gedaan hèbbe.*

Dit vólgende voorbeeld zal 't nóg nader toonen.

Nu lachen berg en *dal.*
En *boſch* en *bron* en *vliet* en *beemt* en *gras* en *bloemen.*
Hij zagh 'er graft en *wal* en *poort*

En

En *ſtraet* en *plein* en *wat men voort*
Tot dienſt en heerlijkheit van eene Stadt zou wenſchen.
Uit POOT. bij HUIDECOPER. pag. 24.

V. Gebruikt mén ook ſomtijds *dubbele Comma's*? („)
A. Ja: mén gebruikt dubbele Comma's, op dén kant dér bladen eens Boeks, om de Aanhaalingen uit andere Schrijvers, van de woorden dés Schrijvers zélve, te onderſcheiden.

VOORBEELDEN.

„ Jeruſalem, (zègt de oude Agrippa) „ *is de Hoofd-Stad, niet* „ *alléén van* Judéä, *maar ook van verſcheide Wingewèſten, tér* „ *oorzaake dér Volk-plantingen, die dérwaarts van tijd' tót tijd'* „ *overgebragt zijn.*"

Hier ziet mén dat de Schrijver, dit zijn zèggen, van dén *Ouden Agrippa* ontleent. In dit geval, moet mén de Aanhaaling altijd wat binnenwaarts zètten, gelijk hierboven te zien is. Nooit zèt mén dubbele *Comma's* aan de réchter; maar altijd aan de linker zijde. Wanneer ſomtijds in de Aanhaaling' van dén Schrijver nóg ééne gevonden wórdt, die hij wéderóm van een' ander' ontleent én mén die beiden overſchrijvt, dan zèt mén die ingelijvde Aanhaaling, van dén door ons aangehaalden Schrijver', nóg meêr binnenwaarts én mèt verkeerde *dubbele Comma's*. („). óf ook wél mèt een ènkele *Comma*.

VAN DE COMMA-PUNT. (;)

V. Waartoe dient de *Comma-Punt*?
A. De *Comma-Punt*, doorwèlke mén een volkomener zin dan door de *Comma* alleen, uitdrukt, onderſcheid de ſpreekwijſen die onder dénzélfden régel' ſtaan, of eene ſpreekwijs die agter eene andere vólgt, vanwélke zij afhangk'lijk is. Ook zèt mén de *Comma-Punt* tuſſchen de hoofd-deelen eener Réden, wanneer

Digitized by Google

neer die (de hoofd-deelen) lang zijn én veele andere deelen insluiten.

VOORBEELDEN.

Gij moet, antwoordde een van hén, *hèt kleed, 'twèlk gij in mijne handen ziet, tégen deeſe oude vódden verwiſſelen; ontdoe uw ligchaam van de vuilighéden, waarméde hèt altijd is beſmét geweeſt; grijp-aan een Koninklijk gemoed én voer uwe deugd tót dien trapp' van geluk, wèlken zij u waerdig heeft gemaakt; maar na dat-ge dén Troon zult hèbben beklommen én een Heer van 't leeven én van dén dooa' uwer Onderdaanen zult gewórden zijn, zoo vergeet niet dén ſtaat waarin wij u vinden; én weet dat 't uwe deugdſaame armoede is, wèlke wij huiden mèt de kroon' vercieren.* Uit dén Franſchen QUINTUS CURTIUS van VAUGELAS. pag. 210.

De Hemel was nu ſtil; ſtil waren d'Englereiën;
De heilge lofzang zweeg, ook zweegen de Schalmeiën;
Ja zelfs de heilbazuin der Seraſijnen zweeg.
HOOGVLIET, in ABRAHAM. pag. 237.

Voorzichtige Fleury! bewaak, tot aller vreugd,
Dat Pand, mijn' dierbren Zoon; beſcherm zijn eerſte jeugd;
Doe hem 't vergif der weelde en veinzerij bemerken;
Vorm, onder uw gezicht, zijn hart tot heldenwerken;
Doe hem, ſchoon Opperheer, als menſch zijn pligt verſtaan;
Leer hem hoe 't Vorſten voegt in deugden voor te gaan;
FEITAMA, in HENRIK. pag. 141. 142.

VAN DE DUBBELE-PUNT. (:)

V. Waartoe dient de *Dubbele-Punt?*
A. Door de *Dubbele-Punt* vertoont mén een' nóg volkómener' zin dan door de *Comma-Punt.*

Digitized by Google

V. Geev daarvan voorbeelden?

A. *Hij vertoonde hém dat 't Land rijk was: dat 't vruchtbaar was in koorn-én wei-landen: dat de inwooners veel achting én genégenheid voor hém hadden: eindelijk, hij vergat niet om hém te overtuigen, dat hij een tégenvoordig én gewis voordeel niet moeſt verächten, om op een ydele hoope zijn vertrouwen te vèstigen.*

Wat aartzelt gij? ga heen, volbreng den wil uws Heeren:
Ga heen en ſlacht uw' zoon; doe hem door 't vuur verteren:
De mont der Waarheit, die voor dezen tot u ſprak:
Ik zal uw nageſlacht,

HOOGVLIET. pag. 231.

Op die zélfde pagina vindt mén zeêr veel voorbeelden hiervan; als

Want in hem ligt het Heil, de zegen van 't Heelal:
Die mont beveelt het u: die tong zal niet bedriegen:

HOOGVLIET.

Zo dra deze angſt en ſpijt hunn' geeſt heeft ingenomen,
Verraſt hen 't naar gekerm: „ 't Is met ons omgekomen!
De lucht weérgalmt alom van 't akelig krijgsgeluid:
„ Te wapen, Burgers! of 't beeft alles met ons uit.

FEITAMA. pag. 110.

De *Dubbele-Punt* gebruikt mén in 't verhaalen, wanneer mén iets bevèſtigen zal, én eenigermaate van 't voorſte afſtapt. Zoo zèt mén ze agter *bij zègt:* agter *naamelijk:* zoo ook agter *Hij trooſt zijn Ega dus: Zij riepen hèn toe: O neen: 'k bedrieg-me: Dus ſpreekt hij: Geen nood: Maar dit is zéker: 't ſchijnt ja: Hij riep mij nóg toe: 'k riep uit: Mén riep: onnoſele Abel riep: Hij roept al zugtende uit: Hij roept: verraad! verraad!*

Uit alle deeſe voorbeelden ziet mén dat mén de *Dubbele-Punt* moet

Digitized by Google

moet plaatſen, zoodanig dat 'er eene vraag als uit voortſpruite. Bij voorbeeld. *Maar dit is zéker:* wat is zéker? *Mén riep:* wat riep mén? Dit is zoo klaar dat een onkundige hèt begrijpen kan, én daaröm zal ik 'er geene bewijſen meér voor aanvoeren.

VAN DE (OF HET) PUNT. (.)

V. Wanneer gebruikt mén dit téken?
A. Dit téken moet gezèt wórden, aan hèt einde eener vollédige réden, wanneer de zin 't éénemaal geëindigt is.

VOORBEELDEN.

Hèt grootſte wél maar hét gemakkelijkſte wérk blijvt ons nóg te verrigten overig. Darius *niet vérre van hier zijnde, is van de zijnen verlaaten óf vermoord. Gij weet dat in zijnen pérſoon' onze volkomene overwinning beruſt. Hij moeſt ons tóch niet ontſnappen; ſpoedenwe ons; zulk een grooten buit zal dén prijs onzer naerſtigheid zijn.*

QUINTUS CURTIUS van VAUGELAS. pag. 330:

In zulk een geval zèt mén een ſtreepje (.—) tusſchen beide, gelijk mén tans veeläl, in wérken van ſmaak, ziet doen.

VAN HET VRAAG-TEKEN. (?)

V. Waartoe dient hèt *Vraag-Téken*?
A. Hèt *Vraag-Téken* gebruikt mén agter eene vraage die mén doet. Voorbeelden.

Parméniö *vraagde aan* Alexänder: *waar is tóch uwe dapperheid, waar is uwe naerſtigheid, gij die gewoon zijt zélfs uwe wagters te wèkken?*

Digitized by Google

Waarōp Alexänder antwoordde: *meent-gij dat ik konde in ſlaap komen, eer ik mijn gemoed ontſlagen zag, van de bekommeringen, die mijne ruſt verſtoorden?*

QUINTUS CURTIUS. pag. 226.

Hoe zal de ſchone Eſtree die zielverleiding weeren?
Hoe op de tooverkragt dier beemden triomfeeren?
Hoe zal ze, onmagtig dees bekoringen te ontgaan,
Haar jeugd, haar hart, een Held, de looze Min weérſtaan?

FEITAMA. pag. 181.

Mijn vader, zie het hout, en 't vuur om 't aan te ſteken;
Maar waar is 't offerlam? zal 't u aan 't lam ontbreken?

HOOGVLIET. pag. 236.

VAN 'T VERWONDERINGS-TEKEN. (!)

V. Waartoe dient dit verwonderings-téken.

A. Dit téken zèt mén aan 't einde eener ſpreekwijſe waardoor eene verwondering óf uitroep, 't zij van vreugd', 't zij van droevheid óf anderſints wórdt te kènnen gegeeven. Voorbeelden:

Wat zijt gij aanvallig!
Wat grooter overwinning!
Wat aangenaamer tijding!

Nóg nader zal dit blijken uit de vólgende voorbeelden:

Wat jammerlijk gegil! wat ſchriklijk moordgelúid!
Wat rookdamp! welk een gloed barſt hier zo heftig uit?

FEITAMA, in HENRIK de GROOTE. pag. 128.

HOOGVLIET doet zijnen ABRAHAM, in heilige verwondering' over dén eiſch van Gód', aldus uitroepen

Ai

'Ai mij! hoe klopt mij 't hart! ó ijſſelijke woorden!
ó Hemel! moet ik dan mijn' eigen Zoon vermoorden! enz.
Boek. 10. pag. 226.

Dit verwonderings-téken wórdt ook gebruikt bij dén vijvden Naamvall' óf *Vocativus*. Wij zullen 'er, daar tér plaatſe eenige voorbeelden van geeven.

V. Zijnder nóg andere tékens van wèlke mén zig in 't ſchrijven bedient?

A. Ja: 'er is nóg

1. De *Apoſtrofus*, aanwijſende eene uitlaating óf afſnijding van een vocaal' voor een andere vocaal', gelijk in *d'eerſte*, *d'Almagtige*, *d'Eeuwige*, &c. Zie bij Lètter D.
2. Hèt *Saamenbindings-téken* (-) dienende om twé woorden ſaamen te binden. Mén gebruikt 't in *gaat-hij*, *bemint-hij*, *verheug-u*, *geev-mij*, *hérinner-u*, *laaten-we*, &c. Voornaamelijk béſigt mén dit téken tuſſchen een woord dat uit twé óf meêr zélfſtandige naamen ſaamen-geſtèld is; als daar is *treur-ſpél*, *klugt-ſpél*, *maat-klank*, *water-beek*, *kruidtuin*, *óſſer-beeſten*, *zonnen-ſtraal*, *ſpraak-lid*, *dier-én planten-rijk*, *beweegings-wètten*, *mèlk-ſap*, *ſteen-ſmérten*, *tuinſlakken*, *zee-water-bad*, *régen-rivier-én bron-óf kwèl-water*, *oog-én oor-getuigen*, *Gód-ménſch*, *nieuws-papieren*, *heil-goederen*, *harten-kènner*, *Leen-Dijk-Water-Thins-én Laatenréchten*, *véld-én-kór-hoederen*, *zand-duinen*, *Land-Stad-Dijk-Leen-Thins-én water-réchten*, &c. Ook wórdt 't gebruikt op de réchter-zijde van de bladen eens boeks, wanneer mén een woord moet afbreeken, gelijk hier op deeſe pagina verſcheide maalen te zien is.

Ik mérk' hier áán, dat deeſe verdubbelde, óf dubbele zélfſtandige Naam-woorden, altijd hèt geſlacht van 't grond-woord, daar de zaak op ruſt én dat altijd hèt laatſte is, vólgen. Als *Landman*. M. *Koop-Stad*. V. *Snoei-més*. O.

Op dezélve wijſe is 't gelégen mèt de woorden die uit zélfſtan-

Digitized by Google

ſtandige Naam-woorden ſaamen-geſtèld zijn, als *Hooſd-Officier*. M. *oranje-appel-boom*. M. &c. *Vrouw-mènſch* nógtans is onzijdig ſchoon *vrouw*. V. én *mènſch*. M. is. *Booswicht* is manlijk, niettégenſtaande *wicht* onzijdig is. *Beeren-klaauw*, zègt mén is onzijdig, ſchoon *Beer* én *klaauw* beide manlijk zijn. Ik kan niet zien dat dit ſteek houdt, omdat hier van geen' eigenlijken *klaauw*' van eenen *Beer*', maar van *Beereklaauw*, dat een kruid is, geſprooken wórdt.

Nóg moet ik aanmérken dat de zélfſtandige Naam-woorden, die mèt ſcheidbaare voorzètſels geſchreeven wórden, ook dit ſaamenbindings-téken veréiſſchen én nógtans hun geſlacht behouden; Als daar is *agter-hoede*. V. *bij-léger*. O. *boven-zólder*. M. *binnen-keuken*. V. *buiten-deur*. V. *buiten-hóv*. O. *door-tógt* M. *na-dórſt*. M. *onder-rók*. M. *op-géld*. O. *over-kleed*. O. *tégen-ſpoed*. M. &c. Deeſe alle vólgen de geſlachten dér ènkele zélfſtandige Naam-woorden *hoede*, *léger*, *zólder*, *keuken*, *deur*, *hóv*, &c.

3. *Hèt tuſſchenſtèllings-Téken* ( ) óf [ ], 't wèlk een klein getal van woorden inſluit, die de réden bedérven zouden, én wèlke mén noodig acht, om de verſtaanbaarheid dér ſpreekwijſe.

VOORBEELDEN.

Hij Pekalaüs *mèt drie duiſend voet-knégten* (want hij hadt geen grooter bezètting noodig) *over de* Sogdiäaners *geſtèld hèbbende, trok naar* Baktra. QUINTUS CURTIUS 2 Deel. pag. 475. in 't Duitſch én in 't Franſch van VAUGELAS. pag. 448.

En daar bij had onze Hèld (in zulk een gelégenheid paſt hém dien naam) *een' afſchrik van de onmènſch'lijke wreedhèden van* HENRIK DE DERDE. HIST: VAN HENRIK IV. in 't Franſch, van HARDOUIN. pag. 26.

Dus is de Hemelraat in d'Opperzaal gezeten,
Daar 't eeuwigh Wezen, (met geen denkbeeld af te meten,)

Dat

Digitized by Google

Dat enkel leven is, en geeſt, en Majeſteit,
Een wondre blijk geeft van zijn tegenwoordigheit,
HOOGVLIET. pag. 30.

Hoe! (zegt ze, ontroerd,) gij hebt Valois uw hulp gezworen?
FEITAMA. in HENRIK. pag. 18.

In dit geval moet mén zórge draagen, dat de woorden voór én agter deeſe tuſſchen-réden, zoo op élkander ſlaan, dat mén ze, zonder de *Parenthéſis*, évenwél vloeibaar leeſen kan. Mén behoort zijne tuſſchen-réden ook niet al te lang te maaken, want dit veröorzaakt dikwils, dat mén daardoor van 't voorige onderwérp geheel afraakt.

V. Wanneer moet mén zig van *Kapitaale* óf Hoofd-Lètteren bedienen?
A. Mén moet zig van Hoofd-Lètteren bedienen:

1. Aan 't begin eener Réden.
2. Voor de eigen-naamen, als JAN, PIETER, HENDRIK, &c.
3. Voor de naamen van Landen, van Stéden én van Vólkeren: als EUROPA, FRANKRIJK, AMSTERDAM, DUITSCHERS.
4. Voor alle de naamen van Konſten, Weetenſchappen én Bedieningen: als de WIJSBEGEERTE, de NATUURKUNDE, de HANDWERK-KONST, een GENERAAL, een LEERAAR, &c.

Sommige Spraak-Konſtenaars drijven dat mén ook Kapitaale Lètteren moet gebruiken voor alle Zélfſtandige naamen, van wat natuur ze ook moogen weeſen. Ik bén van gedagten dat mén dit niet behoevt te doen; eensdeels om de ongemakk'lijkheid die daardoor (in 't drukken) aan dén Lètter-Zètt'ren wórdt veröorzaakt: tén anderen omdat ik oordeel' dat 't een Wérk meêr ontcierd dan vercierd. De Franſchen, (anderſints zeêr naauwken-

Digitized by Google

keurig) beginnen 'er langs zoo minder wérk van te maaken: Immers in hunne hédendaagſche Schriften vindt mén geheele bladzijden zonder bijna ééne Hoofd-Lètter. Die aan de vier bovenſtaande Wètten voldoet, kan, mijns oordeels, volſtaan.

GEDAGTEN OVER DE NAAMVALLEN.

V. Wat betékent 't woord *Naamval*?
A. 't Woord *Naamval* betékent zoo veel als *Eind-val*, dat is te zèggen verſcheidenheid van uitgang; waardoor de Naam-woorden in hunne buigingen óf geboogene uitgangen gekènd wórden.
V. Hoe kan mén de Naamvallen onderſcheiden?
A. De Naamvallen kan mén onderſcheiden door Lédekens óf Lidwoorden, die mén voor de Naam-woorden ſtèlt.
V. Wèlke zijn die Lédekens?
A. De vólgende

1. De *bepaalde* óf *bepaalende*; als DE voor 't manlijke beide én voor 't vrouwlijke geſlacht én HET voor 't onzijdige; als DE *Man*, DE *Vrouw*, HET *Kind*. Deeſe wórden bepaalde óf bepaalende genoemd, omdat mén daardoor bepaalt, *vanwèlken mann'*, *vanwèlke vrouw'*, én *vanwèlk kind* mén ſpreekt.
2. De *Onbepaalde* óf *niet-bepaalende*; naamelijk EEN voor 't manlijke, EEN óf EENE voor 't vrouwlijke én EEN voor 't on-

Digitized by Google

onzijdige geſlacht, als EEN *Man*, EEN óf eene *Vrouw*, EEN *Kind*. Deeſe noemt mén *niet-bepaalende*, omdat mén hier niet bepaalt *vanwèlken mann'*, *vanwèlke vrouw'* én *van wèlk kind* mén ſpreekt.

V. Hoe wórden deeſe Lidwoorden, agtervólgens hunne verſchillende betrèkkingen tót de Naam óf geſlacht-woorden geboogen?

A. Deeſe Lidwoorden wórden op de vólgende wijſe, geboogen;

1. De Bepaalende, DE. M. DE. V. én HET. O.

EENV: MANL.	MEERV. MANL.
N. De Man.	N. De Mans, *óf* Mannen.
G. Dés Mans, van dén Man, óf 's Mans.	G. Dér *óf* van de Mannen.
D. Dén óf aan dén Manne.	D. Dén *óf* aan dén Mannen.
Ac. Dén Man.	Ac. De Mans *óf* Mannen.
V. O Man!	V. O Mans *óf* Mannen!
Ab. Dén Manne óf van dén Manne.	Ab. Van de Mannen.

EENV. VROUWL.	MEERV. VROUWL.
N. De Vrouw.	N. De Vrouwen.
G. Dér *óf* van de Vrouwe.	G. Dér *óf* van de Vrouwen.
D. Dér, de *óf* aan de Vrouwe.	D. Dér, de, *óf* aan de Vrouwen.
Ac. De Vrouw.	Ac. De Vrouwen.
V. O Vrouw.	V. O Vrouwen!
Ab. Van de Vrouwe.	Ab. Van de Vrouwen.

ONZ. ENKELV.	ONZ. MEERV.
N. Hèt Kind.	N. De Kinders.

Digitized by Google

G. Dés Kinds, 'sKinds *óf* van hèt Kind.	G. Dér *óf* van de Kinderen.
D. Aan hèt Kind *óf* dén Kinde.	D. Dén *óf* aan dén Kinderen.
Ac. Hèt Kind.	Ac. De Kinders óf Kinderen.
V. O Kind!	V. O Kinders *óf* Kinderen!
Ab. Van dén kinde *óf* van hèt Kind.	Ab. Van de Kinderen.

8. De Onbepaalde Lidwoorden EEN. M. EEN. óf EENE V. én EEN O. wórden dus geboogen.

EENV. MANL.	MEERV. MANL.
N. Een Man.	N. Mans *óf* Mannen.
G. Eens Mans *óf* van eenen Man.	G. Van Mannen.
D. Eenen *óf* aan eenen Manne.	D. Aan Mannen.
Ac. Eenen Man.	Ac. Mans *óf* Mannen.
V. O Man!	V. O Mans *óf* Mannen.
Ab. Van eenen Manne.	Ab. Van Mannen.

EENV. VROUWL.	MEERV. VROUWL.
N. Een Vrouw.	N. Vrouwen.
G. Eèner *óf* van eene Vrouwe.	G. Van Vrouwen.
D. Eener, eene *óf* aan eene Vrouwe.	D. Aan Vrouwen.
Ac. Eene Vrouw.	Ac. Vrouwen.
V. O Vrouw!	V. O Vrouwen!
Ab. Van eene Vrouwe.	Ab. Van Vrouwen.

EENV. ONZ.	MEERV. ONZ.
N. Een Kind.	N. Kinders *óf* Kinderen.
G. Eens Kinds *óf* van een Kind.	G. Van Kinderen.

D. Aan

D. Aan een Kind *of* aan eenen Kinde.	D. Aan Kinderen.
Ac. Een Kind.	Ac. Kinders *of* Kinderen.
V. O Kind!	V. O Kinders *of* Kinderen!
Ab. Van een Kind *of* van eenen Kinde.	Ab. Van Kinderen.

Zie dit bij F. de Hase: Nagelaten Spraekkunst. pag. 22-23. Moonen. pag. 85. Niloe. pag. 51-53. Sewel. pag. 184. Elzeviers. Dichtproeven. pag. 61. 62. L. ten Kate, I. Deel. pag. 391-492.

Hier moet ik aanmérken, dat veelen zig aankanten tégen de buiging' dés Naam-woords, in dén twéden Naamvall' dés enkelvouwdigen geslachts, omdat deesen mèt dén zèsden Naamvall', in de buiging' overéénkomt. Mén wil niet dat mén zègge in dén Génitivus *van dèn manne*, *van dèn Prinse*, maar *van dèn man*, *van dèn Prins*, omdat dén *Ablativus* dus geschreeven wórdt én 'er alsdan geen verschil tusschen die beiden overblijvt. Raadpleeg' ik nógtans hierôver mèt Niloë, die overtuigt ons van 't tégendeel. Hij zègt, dat mén schrijven moet in *Genitivus*, *het bevel des Heren*, *de deugd der Vrouwe*, *de magt des Konings*, *der Vorstinne*, *des Prinsen*, *des Graafs*, *óf . . . van den Here*, *van de Vrouwe*, *van den Koning*, *van de Vorstinne*, *van den Prinse*, *van den Grave*. In Ablativus *van den Here*, *van de Vrouwe*, *van den Koning*, *van de Vorstinne*, *van den Prinse*, *van den Grave*, *met begeren* of *ontfangen*. Zie zijne Aanleiding. pag. 59.

Anderen willen dat mén in *Genitivus* niet anders schrijve dan *dés*, *dér* én *dés*, *dés Vaders*, *dér Moeder*, *dés Kinds*, én niet *van dèn van de*, *van hèt*, én in hèt meêrvouwd van de drie geslachten *dér*, om voor te komen dat mén ze niet vermènge mèt dén *Ablativus*. Schoon dit genoegsaam te onderscheiden is, wijl mén de Lidwoorden dés twéden Naamvals *van dèn*, *van de*, *van hèt*, gevoeg'lijk veränderen kan in *dés*, *dér* én *dés*, zonder eenige krenking' van dén zinn', dat bij dén zèsden Naamvall' geen plaats' heeft, zoo kan mén hén nógtans hierin wél eenigsints te wille

Digitized by Google

zijn én hier én daar hunne gedagten opvólgen, gelijk ik, in dit wérk, gedaan hèbbe.

V. Dit nu vooráf aangemérkt hèbbende, zèg-mij hoe veel Naamvallen zijn 'er?
A. Daar is 'er, de vólgende zès.

1. *Nominativus.* 2. *Genitivus.* 3. *Dativus.* 4. *Accuſativus.* 5. *Vocativus.* én 6. *Ablativus.*

V. Maar konnen deeſe Naamvallen niet verduitſcht wórden?
A. Ja tóch, deeſe Naamvallen wórden op verſchillende wijſen verduitſcht. Ik zal alle hunne vertaalingen hier névens malkanderen opgeeven.

Moonen, noemt ze.	Sewel, verduiſcht ze.
1. Noemer.	1. Noemer.
2. Teeler óf Baerer.	2. Teeler.
3. Geever.	3. Geever.
4. Aenklaeger.	4. Aanklaager.
5. Roeper.	5. Roeper.
6. Neemer.	6. Afneemer.
Zie zijne Spraekkunſt. pag. 81.	*Zie pag.* 178. *zijner Spraakkonſt'.*

Elzevier, vertaalt ze.	L. ten Kate, omſchrijt ze, als
1. Werker of werkende Perſoon of zaek.	1. Het Noemelijke.
2. Eigenaer.	2. Het Soortelijke.
3. Ontvanger.	3. Het Begiftigde.
4. Lijder, of bewerkt wordende Perſoon of zaek.	4. Het Betigtelijke.

5. Ge-

Digitized by Google

5. Geroepenen of aengesprooken Persoon, of toehoorder.	5. Het Aanroepelijke, én
6. Derver of de beroofde Persoon, of de Persoon wien iets benomen wordt.	6. Het Afneemelijke Geval.
Zie zijne Dichtproeven én Spraekkonst.	*Zie I Deel. pag* 426.

't Valt moeielijk om hier partije te kiesen: hieröm zal ik de verschillende gedagten deeser Taalkundigen, omtrent de Naamvallen, woordelijk voordraagen, vertrouwende dat ik mijnen Leeser, daardoor geen geringen dienst doen zal.

1. de NOMINATIVUS.

MOONEN. pag. 81. zijner Spraekkunst'.

De Noemer is de eerste en rechte Naemval, die voor het werkwoort henegaende, en het vraegwoort *Wie*, *Welk of Wat* beantwoordende, het Naemwoort in zijne eerste en wezentlijke beduidenis stelt.

Dees heeft tot zijne Merktekens in het Eenvouwige Getal *Een*, *Eene*, *De*, *Het*; als in *Een Man*, *De Man*, *Een Vrouw*, *De Vrouw*, *Een Paert*, *Het Paert*; en in het Meervouwige *De*; als in *De Mans*, *De Vrouwen*, *De Paerden*.

SEWEL, in zijne Spraakkonst'. pag. 178. én 180.

„ Wat ongerijmdheyd steekt 'er toch in, dat men den rechten
„ naam, waarmede iets genoemd wordt, den *Noemer* heet, als
„ *Vader*, *Moeder*, *Kind?* De *Nominativus* betékend wordende
„ door *Een*, *De*, *Het* alsmede door *Ik*, *gij*, *hij*, *zij*, geeft den
„ naam en de beduydenis van het Naamwoord te verstaan, en wordt
„ voor het Werkwoord gesteld, beantwoordende de vraage *Wie?*
„ óf *Wat?* als *Een Man is 'er noodig: De Koning komt: Het Huis*

Digitized by Google

„ *ſchudt: Ik heet Willem: Gij zijt eene getrouwde Vrouw: Hij gaat*
„ *mank: Zij ſchreide.*".

ELZEVIERS Dichtproeven én Spraekkonſt. pag. 51.

„ De eerſte Naemval, bij MOONEN de *Noemer*, en bij ons
„ de *Werker* is eigenlijk de werkende perſoon of zaek, en daar-
„ om worden die woorden die door een' *Werker* geregeert wor-
„ den, en buiten zulke *perſonen* of *zaken* niet te pas komen, of
„ gebruikt kunnen worden, werkwoorden genoemt, als *bemin-*
„ *nen*, *ſlaen*, *ſlooten*, enz. maer om bij onzen Werker te blijven:
„ wanneer ik (bij voorbeeld) ſchrijf: *Pieter bemint*, *ſlaet*, *ſloot*,
„ enz. zoo vraag: wie *bemint*, *ſlaet*, *ſloot*? en het antwoord zal
„ zijn *Pieter*: zoo dat blijkt, dat *Pieter de werkende perſoon* is en
„ derhalven in den eerſten Naemvall' moet geſtelt worden. En
„ om het nog klaerder te doen begrijpen, zoo zeg ik: *de Man*
„ *bemint*, enz. daer uit blijkt mede dat *de Man de werkende per-*
„ *ſoon* is, door het geſlacht-woord *De*, alzoo dat woord *De*, altijdt
„ de eerſte, of vijfde Naemval is, te weten de *Roeper* van MOO-
„ NEN, bij ons de *Toehoorder*, dat is, de *aengeſproken perſoon*
„ *of zaek*; maer dewijl *de Man* hier geen *Toehoorder* is, maar
„ *Werkende*; zo blijkt te meer dat *de Man* hier in den eerſten
„ Naemvalle ſtaet, welke *eerſte Naemval* nooit *Den* (dat bij vee-
„ le kwade Schrijvers echter te vinden is) kan dulden."

L. TEN KATE. I Deel. pag. 324.

„ Maer den aert of de natuer der *Caſus* te beſchrijven, vond
„ ik vrij wat moeilijker; niet zo zeer omtrent den *Nominativus*,
„ in welk geval de perſoon of zaek is die werkt (als *de Man loopt.*),
„ of die bezit (als *de Man heeft*), of die beſtaet (als *de Man is*,
„ of *word*):"

Ten Kate ſpreekt hier ook van een' Wérkenden Pérſoon', én
vèſtigt daardoor de gedagten van *Elzevier*.

2. de

Digitized by Google

2. de GENITIVUS.

MOONEN, in zijne Spraekkunſt'. pag. 81. 80.

„ De *Teeler* is de tweede Naemval; en de eerſte der vier die
„ onrecht of geboogen zijn; waer door men op de Vrage, *Wiens*
„ of *Van Wien*, iet toeëigent, of aentoont, van wat *Aert*, *Ei-*
„ *genſchap*, *Geſlachte* elk ding zij.
„ Dees draegt tot Merktekens in het eenvouwige getal *Eens*,
„ *Eener*, *Des*, *Der*; als in *Eens Mans*, *Des Mans*, *Eens Kints*, *Ee-*
„ *ner Vrouwe*, *Der Vrouwe*; en in het Meervouwige *Der*, als in
„ *Der Mannen*, *Vrouwen*, *Kinderen*.
„ Waer voor veeltijts *Van Eenen*, *Van Den*, *Van Het* gebruikt
„ wordt, als *de ſleutel van den hof*, voor *de ſleutel des hofs*, *het*
„ *hooft van eenen walviſch*, voor *het hooft eens walviſches*, *het*
„ *welvaeren van de Stadt*, voor *het welvaeren der Stadt*, *de rug*
„ *van het paert*, voor *de rug des paerts*.
„ Voornaemelijk als de Noemer van het Manlijke en Onzijdi-
„ ge Geſlachte in E en S en SCH eindigt, als *van den wille*, *van*
„ *den vrede*, *van het einde*, *van het huis*, *van het vlas*, *van den*
„ *kroes*, *van het mes*, *van den glans*, *van het vleeſch*; die alle de
„ S zeer noode achter zich willen lijden.".

SEWEL. pag. 180. zijner Spraakkonſt'.

„ De *Genitivus*, betekend door *Eens*, *eener*, *van eenen*, *der*,
„ *des*, *van mij*, *van hem*, *van het*; en in 't Meervoudige door *Der*
„ beantwoordt de vraage, *Wiens? Van wien?* of *van wat?* of
„ *Waarvan?* en in 't Meervoudige, *Welker?* als *de ſterkte eens*
„ *mans*, *en de behendigheid eener vrouwe*, *wordt 'er vereyſcht*.
„ *Des Konings Goedertierenheyd*. *De Achtbaarheyd van eenen*
„ *Vorſt*. *De diepte der Zee*: *De voorſpoed der Kerke*: *Beloſte*
„ *van vergiffeniſſe*: *Des paerds zadel*, of *de zadel van het paerd*:
„ *De gevel van 't huys*: *Hy deed het met het geld van mij*: *'t Be-*
„ *leyd van hem was uytmuntend*: *Het geruyſch der boomen*.

„ Mén.

Digitized by Google

„ Mén vindt 'er die beweeren dat *van den Vader*, óf *van den*
„ *Burger*, ſchoon als een *Genitivus* gebruykt, nogtans eygent-
„ lijk voor eenen *Ablativus* te houden zij: maar als men 't recht
„ inziet, ſchijnt 'er een merkelijk onderſcheyd te weezen, wan-
„ neer dit *van* als een *Genitivus*, en wanneer als een *Ablativus*
„ moet genomen worden: want dit zeggen, *de zadel van het paerd*
„ *was van trijp*, levert ons eenen *Genitivus* en eenen *Ablativus*,
„ naardien *van het paerd* hier zo veel is als *des paerds*; dóch zo is
„ 't niet gelegen met de woorden *van trijp*, zijnde dit zo veel
„ als *van trijp gemaakt*, en in dien zin is 't woordtje *van*, het
„ teken van *Ablativus*, gelijk ook als men zegt; *Ik ligtte den*
„ *zadel van het paerd.* Dat is, Ik nam hem daar af. Dit onder-
„ ſcheid ziet men mede in deeze ſpreekwijzen, *Hij quam uyt het*
„ *huys van zijnen Vader*, en *Hij nam het huys over van zijnen*
„ *Vader:* want het eerſte verbeeldt ons den *Genitivus*, en 't
„ laatſte den *Ablativus.* Maar dubbelzinnig is dit gezèg, *Hij*
„ *heeft het huys van zijnen Vader geërfd*, zijnde zoo veel als *Do-*
„ *mum a patre ſuo hœreditario jure accepit* en *Domum patris ſui*
„ *hœreditate adeptus eſt.* Ondertuſſchen vindt men ook in 't La-
„ tijn ſpreekwijzen die door eenen *Genitivus* óf door eenen *Abla-*
„ *tivus*, zo als men liefſt wil, uytgedrukt worden, als *Plenus*
„ *vini*, en *plenus vino*; als mede *Admoneo te hujus rei*, óf *de*
„ *hac re:* zulks dat het mij niet der pijne waerd ſchijnt, te kra-
„ keelen óf 't woordtje *Van* eygentlijk het téken eens *Genitivus*
„ óf eens *Ablativus* is; nademaal het blijkt de betékenis van die
„ beyde te weezen. Des niettegenſtaande is het zeker, dat 'er
„ Manlijke Naamwoorden zijn, die in den *Genitivus* het woordt-
„ je *des* niet dulden konnen, zonder eene groote hardigheid óf
„ wrangheid; want wie zegt tóch, *De dikte des maſts?* Is 't hier
„ niet beter te zeggen, *De dikte van den maſt?* en zeker dit kan
„ geen *Ablativus* genoemd worden, gelijk ook met *Het boven-end*
„ *van den maſt*, het welk een gedeelte van den maſt is; maar zo
„ is 't niet gelegen met *De vleugel die door eenen rukwind van den*
„ *maſt afwaaide*; waarom *van den maſt*, in dit geval ook een
„ *Ablativus* is. Als men dan zegt *De breedte van het huys*, dan

„ is

Digitized by Google

„ is *Van* het teken van den *Genitivus*; maar, *De ſteen viel van* „ *'t huys*, geeft te kennen, dat *Van* een *Ablativus* bete„ kent.".

Vergelijk ook hierméde hèt geene ik zoo aanſtonds onder de Lidwoorden aangemérkt hèbbe; zoo ook hèt geene hieröndervólgen zal, én geliev, geëerde Leeſer, de hérhaalingen te verſchoonen. Ik twijffel' niet óf alle deeſe gedagten ſaam-genomen zullen eene vollédige kènnis van de Naamvallen te wége brèngen.

ELZEVIER. Dichtproeven én Spraekkonſt. pag. 52.

„ Nu volgt *de Teeler*; het Konſtgenootſchap NATURA ET ARTE „ uit wiens Schriften ik dit Hoofdſtuk opmaek, noemt dezen „ Naemval den *Eigenaer*, dat is, een perſoon of zaek die een' „ wezentlijken eigendom heeft aen perſonen of zaken die bij hem „ geſtelt worden, dus zegt men: *de lof* DES *Mans*, of *van den* „ *Man*, *is groot*, *de lof* DER *Vrouw*, of *van de Vrouw is groot*, „ *de lof* DES *Konſtgenootſchaps*, of *van het Konſtgenootſchap*, *is* „ *groot*. Hier blijkt nu klaer dat *Man*, *Vrouw* en *Konſtgenoot*„ *ſchap* hier in den tweeden Naemvall' ſtaen, of de *Eigenaers* „ zijn van den lof. Zijnde het *Geſlachtwoord Des*, in het man„ lijke en onzijdige, en *Der* in het vrouwlijke geſlacht, altijdt „ vaſte tekens van den *Eigenaer* of tweeden *Naemval*; doch de„ wijl het woord *Van* zoo wel den zesden als den tweeden Naem„ val regeert, moet men wel naeuwkeurig acht ſlaen hoe het„ zelve voorkomt, 't welk men gemakkelijk kan leeren onder„ ſcheiden. Bij voorbeeld: ik lees *de lof* VAN *den Man is groot*: „ wil men nu weten of *de Man* hier in den tweeden, dan of hij „ in den zesden Naemvall' ſta, zoo vrage men zichzelve ſlechts „ of die Man *Eigenaer* van den lof zij, of eenigen eigendom „ aen denzelven hebbe? voorzeker ja; geruſt moogt ge dan ter „ neder zetten *de lof van den Man* enz. want in den zesden „ Naemvall' zou het *Manne* moeten zijn, doch om nog vaſter „ hier in te gaen zoo is 'er nog een onfeilbaer teken, om den „ tweeden van den zesden Naemvall' te leeren onderkennen, te

Digitized by Google

„ weten: wanneer men in het mannelijk geſlacht, voor de woor-
„ den *van den*, *van dien*, *diens* of *des*, en in het vrouwlijke voor
„ *van de*, of *van die*, *der* of *dier*, zonder krenkinge van den
„ zin, kan zetten; dan is het een vaſt teken dat het woord *van*
„ in den tweeden Naemvall' ſtaet; dewijl die buiging in den zes-
„ den Naemvall' geen plaets kan hebben."

L. TEN KATE. I. Deel. pag. 324 325.

„ (1) Als ik zeg, *Een Liefhebber* VAN GEREGTIGHEID
„ (dat is zo veel als Een die liefde heeft tot Geregtigheid) of
„ als men zegt *De liefde* GODS (voor de liefde tot God), zo
„ komt in den *Caſus Genitivus* de zaek of Perſoon die bezint is,
„ en dat geene waer toe de werking der bijgaende zaek is uitge-
„ ſtrekt: (2) wederom, als men zegt, *De Kinderen* GODS, of
„ *De Huisgenooten* VAN DIEN MAN, zo komt de *Genitivus*
„ als een Toehoorend, of eigenbezittend geval: (3) Ten derde,
„ als men zegt *Het Werk* VAN ZYN HAND (dat is, het werk
„ door zijn hand gewrocht), of GODS *Liefde*, *Barmhertigheid*,
„ enz. (d: i: de *Liefde*, *Barmhertigheid*, enz: die God bewijſt),
„ zo komt in beiden de *Genitivus* als veroorzakende of Mede-
„ werkende. Hoe zal men nu deze driederhande gevallen van
„ den zogenaemden *Genitivus* onder een betrekken? Welke ge-
„ meenſchap is 'er tuſſen hen?

„ N. Ik bekenne dat die duiſter is, en nogtans, dat te verwon-
„ deren is, vind men immers bij meeſt alle Talen, deze drie-
„ derhande *Genitivi* gemeenlijk op eene wijze uitgedrukt.

„ L. De Gemeenſchap, welke ik in deze *Genitivi* beſpeurt
„ heb, is deze, dat bij ijder van hen twee zaken, of, dat hier
„ het zelfde is, twee *Subſtantiva's* zoodanig bij een verbonden wor-
„ den dat die te ſamen in eene ſoortelijke veranderen; want bij de
„ woorden LIEFHEBBER VAN GEREGTIGHEID, word
„ de algemeene zin van LIEFHEBBER enger ingetrokken tot
„ een' bijzondere ſoort van Liefhebbers; zo geſchied mede bij
„ de woorden HUISGENOOTEN VAN DIEN MAN; en
„ HET WERK VAN ZYN HAND: en hierop zinſpeelt moog-

„ lijk

„ lijk de Latijnſche naem van *Genitivus*, als het *Genus* tot eene „ *Species* veranderende; zo dat men dit Geval als het ſoortelij- „ ke of Enger-intrekkende, of 't Geſlachtelijke kan aenmerken; „ ofte ook, dewijl bij zulk een' Samenkoppeling van twee za- „ ken altijd vereiſcht word, dat ze onderling eenige gemeene ei- „ genſchap met elkander hebben, vermits ze anders tot geen ſoort „ konden overgaen, zou men 't aenzien konnen als het Eigen- „ ſchap-hebbende Geval, voor zo veel men op de gemeenſchap „ ziet, of anders, als het verknogtende of zaken-koppelende „ Geval, als zinſpelende op de bijvoeging der zaken."

Hier zoude ik van dén *Genitivus* konnen afſtappen, voelde ik mij niet geprikkeld om de gedagten van HUIDECOPER, over deeſen Naamvall', hierbij te voegen.

HUIDECOPER. Proeve van Taal-en Dichtkunde.

„ V. 945. EEN EER DES OMMEGANGS EN VAN HAER „ FEESTGENOOTEN.) in den gemeenen ſtijl gebruikt men „ VAN doorgaans, óm den tweden Naamval, of *Genitivus*, uit „ te drukken. of dan het *Subſtantivum* in *Genitivo*, of in „ *Ablativo* ſtaa, zullen wij niet betwiſten, dewijl ik niet zien kan „ wat vrucht ons dit onderzoek zal konnen uitleveren. Even- „ wel merk ik hier kortelijk aan, dat in de tegenwoordige Taal, „ *van*, niet anders dan een' *Ablativus* ſchijnt te beheerſchen. de „ ouden zeiden wel, *de ſchoonheid* VAN DER *Vrouwen*, maar zo „ gebruikten zij alle voorzetſels voor een vrouwelijk naamwoord: „ gelijk wij daarvan nog overgehouden hebben, *metter tijd*, *in der* „ *ijl*, *met der ſpoed*, *inderdaad*, enz. alle vrouwelijke woorden, „ ſchoon nu eenigen anders gebruikt worden, doch dat dit de „ *Ablativus* ook bij de ouden was, blijkt hieruit, dat zij nooit „ gezeid hebben, *van* DES *mans*, noch *van* DES *Konings*, ge- „ lijk zij zeiden, VAN DER *Koninginnen*. Maar het geen hier „ eigenlijk ons oogmerk was te zeggen, is dit; dat ons dunkt „ dat Vondel hier niet wel ſchrijft.

Digitized by Google

„ DES *ommegangs en* VAN HAER *feestgenooten.*

„ *des* moest hier zijn *van den*; of *van haer* behoorde ook *haerer*
„ te weezen. Zulks eischt, dunkt mij, de orde eener natuur-
„ lijke en eenvoudige woordschikkinge. Ik zou dit vaers liever
„ op de volgende wijse leezen:

„ *Eene eer* des *ommegangs en* aller *feestgenooten.*

„ En in de taale der Dichteren, die zekerlijk een' andren stijl
„ eischt, dan de dagelijksche spreektrant, behoorde hieromtrent
„ wat meer onderscheid gemaakt, en voor *van de*, *van mijne*,
„ *van uwen*, *van alle*, liever *der*, *mijner*, *uwes*, *aller*, ge-
„ schreeven te worden: dat veel deftiger is dan het ander. Het
„ welk mede van den Hr ten Kate aangemerkt is." Zie HUI-
„ DECOPER. pag. 169. 170. ook pag. 38, 178. 287. 348.
„ 352. 353. 354.

3, de DATIVUS.

MOONEN, in zijn Spraekkunst. pag. 82.

„ De *Geever* is de derde Naemval, waer door men, het *Ein-*
„ *de* en *Oogmerk* en *Voorwerp* eener *Gifte* bepaelende, de Vrage
„ *Wien* of *Wie* beantwoordt.
„ Dees heeft tot zijne Merktekens in het Eenvouwige Getal
„ *Eenen*, *Den*, *Eene*, *De*, *Een*, *Het*, als *Eenen Hertoge*, *Den*
„ *Heere*, *Eene Jonkvrouwe*, *De Vorstinne*, *Een Paert*, *Het*
„ *Kint*; en in het Meervouwige *Den* en *De*; als in *Den Heeren*,
„ *De Jongkvrouwen*, *Den Kinderen*."

SEWEL. pag. 182. zijner Spraakkonst.

„ De *Dativus* wordt betekend door *Eenen*, óf *aan eene*, *Den*
„ *der* óf *aan de*, *aan het*, en *Hem*, óf *aan hem*; *Mij* óf *aan*
„ *mij*,

„ *mij*, *U* óf *aan u*; en beantwoordt de vraage, *Wien*? *aan*
„ *Wie*? *Aan Wat*? *Waar aan*? als *De zaak is* den *Koning en*
„ der *Koninginne voorgedraagen*: *De Knecht is* den *Meester on-*
„ *derworpen*: *Het werdt* der (óf *aan de*) *Gemeynte voorgesteld*:
„ *'t Quam* den *vólke vreemd voor*: *'t wierdt* aan het *vólk bekend*
„ *gemaakt*: *Ik heb het* hem *gegeeven*: *Ik zeyd het* hem: Mij *is*
„ *gezegd*: *Hij vraagde* mij: *Het boek is* aan hem *opgedraagen*:
„ *Zij is aan hoofdpijn onderbevig*: *'t Lachgen is alleen* den *menschen*
„ *eygen*, *als zijnde* allen *menschen aangebooren*, *en niet* den *beesten*: *De zaak wierdt* aan de *mannen voorgesteld*; *Het geschil*
„ *wierdt* aan de *vrouwen verbleeven*: *Wacht u voor 't quaad*."

ELZEVIER. Dichtproeven én Spraekkonst. pag. 53.

„ De derde Naemval, bij MOONEN *den Geever*, maer met
„ meer reden bij ons *den Ontvanger* genoemd, is die persoon of
„ zaak die iets ontvangt, of wien iets toegebragt wordt. Bij
„ voorbeeld: *Jan geeft den Manne slagen*, (want de *slagen* staen
„ in den vierden Naemvall' in het meervoudige getal.) Zoo
„ volgt, dat *de Man*, de *Ontvanger* is, of de derde Naemval,
„ die zoo wel als de zesde in E uitgaet. Te meer, als men 'er
„ een woord bijvoegt, en schrijft: *Jan geeft aen den Manne sla-*
„ *gen*; want daer *aen* niet bij kan komen, kan geen *Ontvanger*
„ of *derden Naemval* gevonden worden, noch eenige plaets grij-
„ pen. Indien men nu volgens MOONEN te werk ging', en
„ vraegde, wie is de *Geever*? (dat is de *derde Naemval*) zou men
„ immers moeten zeggen *Jan*, maer dat is mis, *Jan* is de *derde*
„ niet; maer de *eerste Naemval*, te weten de *Werker* of *Wer-*
„ *kende Persoon*. Zoo dat men hier uit kan zien hoe weinig nut
„ voor een' jongen Leerling' uit MOONENS Spraekkunst', in
„ dit geval, te halen is.

Ik bekènn' dat de Heer ELZEVIER, in dit stuk, veel boven MOONEN voorüit heeft; maar tévens meen' ik te bespeuren, dat 't verschil tusschen hén alléén hierin bestaat; dat MOONEN zijne gedagten bepaalt op dén Naamvall' óf anders, om 't nader uit te drukken, op 't Lidwoord waardoor dén Naamval uitge-

Digitized by Google

drukt wórdt, én dit zoo zijnde, dan kan ik niet zien dat hij zoo groot een ongelijk hèbbe, wijl 't zéker is dat *aan dén*, *aan de*, *aan hèt* &c. altijd, op zigzélven aangemérkt, de *Geevers* zijn, én de Pérsoonen, óf zaaken waaröp zij betrèkking hèbben, de Ontvangers van ELZEVIER, die, in 't laatste geval, ook gelijk heeft. Mén oordeele óf mijne gedagten gegrond dan óf ze ongegrond zijn.

De Heer L. TEN KATE zègt ook dat hij geen zwarigheid maekt omtrent den *Dativus*, daarbij voegende, als die de Begiftigde of Aen iet toegeëigende persoon of zaek verbeeld, (als *Dien Man*, of *Aen dien Man wierd gegeven of toegeëigent*); I Deel. pag. 324.

„ Wanneer de *Dativus* voor een waerlijke aenhechting gebruikt „ word, zo moet allesints het voorzetzel AEN, al is het in Ver„ heven Stijl, daer voorstaen; dus HET HANGT AEN DEN HALS, „ AEN DEN SPIJKER, enz. Anderssints bij Giften en Toeschrijving „ word om kortheid het woordje AEN meest agtergelaten, voor„ naemlijk in kortgedrongen Verheven Stijl, waer door dan een „ *Dativ. Absolutus* (of ongebondene *Dativus*) ontstaet. TEN „ KATE 1 Deel pag. 340. Deese *Dativus Absolutus* zal dan zijn *grooten Verstande*, *aén groote* óf *grooten Mannen*, *dén grooten Manne*, &c.

Laaten-we nu eens zien wat HUIDECOPER van dén *Dativus* zègt.

„ V. 602. z'ONTWELDIGEN DE MAEGHT DEN JACHTPRIJS) dat een „ Schrijver niet te veel moet vertrouwen op de beschеidenheid „ en goedwilligheid des Leezers, als of die altijd zijne waare meening „ of kost, of wilde, naarspooren uit den saamenhang der rede„ neeringe: is eene waarheid, waarvan veelen door ondervin„ dinge overtuigd zijn. Alle Leezers zijn geen Beschеiden Lee„ zers; maar die Schrijver is eerst voorzigtig, die ook den On„ beschеidenen alle handvatsels van verdraaijingen, door de zui„ verheid van zijn' stijl, weet te ontwringen. een geheim, 't „ welk ik voor mij zelven gezocht, maar nog niet gevonden heb. „ Een Leezer die alles averechts opneemt, zou konnen zeggen, „ dat in deeze woorden, *z'ontweldigen de maagd den jachtprijs*,

„ dui-

Digitized by Google

„ duiſter waare, ofze *den jagtprijs aan de maagd*, of *de maagd aan*
„ *den jagtprijs* ontweldigen, men zal zeggen, 't is klaar uit den
„ ſaamenhang, ik beken 't: doch die is voor den kwaadwilligen,
„ 't geen een kaars is voor geſlootene oogen. Alswe ons niet an-
„ ders konnen uitdrukken, is 't gemelde antwoord voldoende:
„ maar, alswe de dubbelzinnigheid konnen, en niet willen, weg-
„ neemen; zo zijnwe zelfs niet geheel buiten ſchuld. Hier ze-
„ ker waar den allerkwaadwilligſten de mond geſtopt, indien
„ Vondel, voor DE *maeght*, geſchreeven hadt DER *maeght*:
„ gelijk ook volgens de eigenſchap der Taale hadt dienen te ge-
„ ſchieden. Want het Vrouwlijk Lidwoord DE, heeft in den
„ derden Naamval, AAN DE, of DER; niet alleen DE. en
„ 't is te vreemder dat dit zo ſpaarzaam wordt waargenomen,
„ daar het reeds van onze Spraakkunſt-Schrijvers aangemerkt en
„ geleeraard is. de Ouden namen dit beter in acht. MS. 1452.
„ pag. 2. *ende het waer niet orberlic Gode, noch* DER werelt,
„ *noch zelve den menſche*. pag. 65. *hij en doet niet alleene te cort*
„ *den ghenen diet bejeghent, maar hij doet te cort Gode ende* DER
„ Juſticiën. en pag. 109. *dat elc ſoude weſen ſober; want ſoberhede*
„ *waer zeer bequaem ende profijtelyc* DER naturen *ende* DER wijs-
„ heden. Tſcep vol wonders 1514. Cap. 40. *tghene dat* DER
„ gheſontheyt *ende ſmenſchen leven contrary es*. Hiſt. van Zeghe-
„ lijn. pag. 5.

DER moeder *werttet laten ſien*;

„ M. Stoke. Fl. III. pag. 56. *Die Grave van Triple* (*diet ver-*
„ *riet*)
Ontghinc DER wrake *des Heren niet*.

„ Doch wij willen nu de Ouden laaten beruſten, dewijl het
„ bij hen algemeen is; en overgaan tot de Nieuwen, die dit
„ mede, hoewel ſpaarzaamer, hier en daar in hunne werken in-
„ gevoegd hebben. Billijk hebbe dan den voorrang onze Dich-
„ ter zelf, ſchrijvende in de Bruiloftsd. pag. 625.

Eer

Eer nijts en tijds vermetelheit
Mij levre DER vergetelheit. enz.

„ Fr. de Wael, Lusthof der Geestelicke Gedichten. I. Deel. pag. 59.

Dat sij in velen sijn DER weerelt *seer gelijck.*

„ Jer. de Decker, Lof der Geldzucht pag. 193.

Ja zoo ghij eenigzins DER *Godheit wilt gelijcken.*
„ en pag. 184 - - - *'t is waer, men mest en bout.*
DER Godheit *nu en dan wel hier en daer een kercke.*

„ de Ridder, en Raadsheer van zijn Hoogheit, den Prinse
„ van Anhalt, Filip van Zeesen, schrijvende aan Juffr. Catharina Questiers:

Zij poogt (want dit 's haar wel-behagen)
Uw lof DER *Wereit voor te dragen.*

„ J. van Broekhuizen. Poëzij. pag. 37.

't Pluimdraagend gild, met open gorgels,
Bedankt DER Zon.

„ Men leest daar kwalijk *bedenkt* voor *bedankt*; gelijk uit een
„ eigen handschrift des Dichters, onder mij berustende, te zien is.

„ J. Mathan op den Heer Burgerm. G. Valkenier, mede uit
„ 's Dichters handschrift:

't Bestier van 's Prinsen jeugd was ZYNER *zorg betrouwt,*

„ Want *zijner*, voor *zijne*, is even als *der*, voor *de*. J. Zeeus,
„ Wolf in 't Schaapsvel. pag. 18.

Zijn dwaaling en vervloekte afgoderij
Zet ZYNER blindtheidt *noch een glimp van Godtsdienst bij.*

„ Nil

Digitized by Google

„ Nil Volentibus Arduum in Andromache *Act.* V. *Sc.* 3.

In 't einde neemende zijn' kroon, met groot genoegen,
Beſtondt hij ZYNER Bruid *die zelf op 't hoofd te voegen.*

„ en terſtond daarop: —— *Ik zweer het* ZIJNER moeder.

„ de verſtandige Poot, Mengeldichten. B. II. pag. 387.

Het vaertuig trooſt, wie nogh DER doot *ontklommen was,*

„ en B. I. pag. 317.. *Zij is* DER doot *ontvaſſen.*

„ de zuivere Ev. Kraeyvanger, Dichtl. Lente. pag. 14.

DER *zoete* vriendſchap *mij gantſch zuiver overgeeven.*

„ en pag. 35.

'k Wil mij DER Rechtsgodin
Met een volkomen zin
Alleen nu overgeeven.

„ de deftige Hoogvliet in den Aartsvader Abraham. B. IX. *v.* 19.

Ja geeft in nedrigheit zichzelven heel en al
DER Godtheit *over, en haer liefde ten geval.*

„ Voeg bij deeze Dichters, die allen onder de beſten mogen
„ geteld worden, ook onze Taalkundige Overzetters van den Bij-
„ bel: Jerem. XXXV. 8. *Soo hebben wij* DER ſtemme *Jonadabs,*
„ *des ſoons Rechabs, onzes Vaders, gehoorſaemt.* Joh. VI. 33.
„ *die* DER werelt *het leven geeft.* Rom. II. 8. *die* DER waer-
„ heit *ongehoorſaem, doch* DER ongerechtigheit *gehoorſaem ſijn.*
„ En wiltge weldoen, volg deeze voorbeelden naar." Zie pag. 378—380. én ook pag. 235.

Dit meende ik, geëerde Leeſers, verpligt te zijn, hierin te kaſſchen; ik zou 'er nóg veele voorbeelden konnen bijvoegen: als

Digitized by Google

Gij zult mijn uitvlucht niet meer wezen; want ik wij
Mijn droeve eenzaembeit DER *dorre* woeſtenij'.
HOOGVLIET in Abrah. pag. 228.

Vraag niet, ('t zou geen Wijsheid heeten;)
Of 't wel DER Godheid *paſt,*
Dat zij de eeuwen noch laat zweeten
Onder zulken zwaaren laſt;
TIJDWINST in ledige Uuren. I. D. pag. 213.

All' mijne onbeſtorven Weezen
Zijn DER *Goddelijke* Trouw'
Als de beſte Voedſtervrouw'
Die ben opneemt, aangepreezen.
DEZELFDE. pag. 239.

En duiſend dergelijke meêr; maar liever willen-we hier van afſtappen.

4. de ACCUSATIVUS.

MOONEN. pag. 82.

„ De *Aenklaeger* is de vierde Naemval, in wien iet word vol-
„ bragt, en die, van het Werkwoort afhangende, de vragen
„ *Wien* of *Wat* beantwoordt.
„ Dees voert tot zijne Merktekens *Eenen, Den, Eene, De,*
„ *Een, Het* in het Eenvouwige Getal; als in *Eenen Meeſter,*
„ *Den Leeraar, Eene Koningin, De Jongkvrou, Een Kint,*
„ *Het Paert*, en in het Meervouwige *De*; als in *De Meeſters,*
„ *Jongkvrouwen, Kinders, Paerden.*"

SEWEL. pag. 182.

„ De *Accuſativus* hangt van 't *Werkwoord* af, en wordt uyt-

ge-

Digitized by Google

„ gedrukt door *Eenen, eene, den, de, Hem, haar, het, hen,*
„ *Mij, U,* beantwoordende de vraage *Wien? wie? welken? wel-*
„ *ke? wat?* en in 't meervoudige *Wien?* als *Hij heeft* eenen
„ *Man gedood; Hij heeft* eene *Vrouw getrouwd; Wij zagen* den
„ *Koning en* de *Koningin; Ik hoorde u niet; Ik heb hem geroe-*
„ *pen; Hij ſliet mij omverre; Hij heeft haar verlaaten; Zij heb-*
„ *ben het huys geſtut; Zij ſloegen hem.*"

ELZEVIER. pag. 54.

„ Hier na volgt de vierde Naemval, dat is de *bewerkt worden-*
„ *de perſoon of zaek*, of *Lijder*, MOONEN noemt hem den
„ *Aenklaeger*) dat is de Man die geſlagen óf geſtooten wordt.
„ Bij voorbeeld: *Jan ſlaat den Man, ſchopt den jongen, hoort*
„ *den toon*, enz. zoo blijkt dat *de man, de jongen* en *de toon, de*
„ *bewerkt wordende perſonen* of zaken, dat is de *Lijders; ſlaet,*
„ *ſchopt* en *hoort* de Werkwoorden zijn, en *Jan* de *Werker* is:
„ doch wanneer men ſchrijft *de man wordt geſlagen, de jongen*
„ *wordt geſchopt, de toon wordt gehoort*, moet *de man, de jon-*
„ *gen* en *de toon* in *den eerſten Naemvall* ſtaen, om twe redenen,
„ ten eerſte: om dat geen *vierde Naemval* in een' volkomen
„ zinn' kan gevonden worden, zonder een' *eerſten Naemval,*
„ *voor* of *achter* zich te hebben, gelijk in *Jan Slaet, Stoot*, enz.
„ te zien is, die hier niet te vinden is. Ten tweede: om dat geen per-
„ ſoon of zaek door een *Lijdend Werkwoord* in den vierden Naem-
„ vall' wordt geſtelt, maer wel door een *Bedrijvend Werkwoord.*"

L. TEN KATE, maakt geene de minſte zwaarigheid omtrent den *Accuſativus*, in welk geval de bewerkte of Lijdende zaak of perſoon zig bevindt (als *Betoom* UWEN DRIFT): pag. 324. I Deel. nógtans ſpreekt Hij ook

1. Van eenen *Accuſativus Motivus*, het toeſtrekkende geval of het bewerkte beweegmiddel, uitgedrukt wordende, door *Om hem, van wegen hem, voor hem, tegen hem, over hem*, en *tot iet:* als *Liefde tot* WELLUST.

Digitized by Google

2. Van eenen *Accusativus Localis*, die het plaatselijke bewerkte geval bekleedt, wanneer men zegt, *bij*, *om*, *rontom*, *omtrent*, *naast*, *nabij hem*; *na hem*, *voor*, *agter*, *tusschen* en *boven hem*, *op hem*, *boven op hem*, *beneden*, *onder* en *over hem*, *tegen hem aan*, *door dat*, en *door dat heen*, en *binnen* en *buiten dat*; hoewel men dit *Binnen* en *Buiten* ook eertijds bij den *Genitivus* gevoegd heeft, als toebehoorende; en hiervan zegt men nog *Binnen* en *Buiten 's Huis*, even als of 't waare In 't *binnene des Huizes*. pag. 326.

WOORDENBOEK van Konsten en Weetenschappen.

„ ACCUSATIVUS. In de Latijnsche Spraakkonst, is het
„ vierde *Casus*, 'twelk altoos door een *verbum activum* of *pre-*
„ *positio* geregeerd, uitgedrukt of verstaan word; dus, *amo Deum*.
„ Ik bemin God; *eo Londinum*, i, e, *eo ad*, *vel versus Lon-*
„ *dinum*, ik ga naar *Londen*, of ik ben op weg naar *Londen*."

5. de VOCATIVUS.

MOONEN. pag. 82.

„ De *Roeper*, de vijfde Naemval, waer door men iemant
„ aenspreekt of roept, en die met den *Noemer* overeenkomt,
„ heeft geen Geslacht-woord tot zijn Merkteken. En daerom
„ zegt men, *Godt*, *Heer*, *Vader*, *Moeder*, *Kint*, in het Een-
„ vouwige Getal; en in het Meervouwige *Goden*, *Heeren*, *Va-*
„ *ders*, *Moeders*, *Kinders*. Maer de Tusschenwerping O wordt
„ 'er met of zonder het Voornaemwoort *Gij*, dikwils voorge-
„ zet."

SEWEL. pag. 183.

„ De *Vocativus* wordt gebruykt in 't roepen óf aanspreeken,
„ als *ó Heere! Hoor hier Man! Vrouw, zie voor u! Jongen,*
„ *wacht*

Digitized by Google

„ *wacht u! ô Gelukkig Land! ô Koning! ô ik ongelukkige!* óf
„ *ô mij rampzalige!*"

ELZEVIER. pag. 54. 55.

„ De vijfde Naemval is bij MOONEN de *Roeper*, maer bij ons
„ de *Geroepen*, of *Aengeſprooken Perſoon* of *zaek*, of, om hem
„ met één woord te noemen, de *Toehoorder*; om dat hem, wan-
„ neer hij ons voorkomt, deze benaming eigen is, gelijk uit dit
„ voorbeeld te zien is: *Ik hoorde dien man roepen, mannen broe-*
„ *ders!* enz. vraegt men nu MOONEN, wie hier in den Roe-
„ per' ſtaet? (die altijdt met den eerſten Naemvall' overeenkomt, en
„ zoo wel als die altijdt *de* en nooit *Den* voor hem (zig) lijden kan.)
„ Zoo moet hij, wil hij volgens zijn eigen woorden antwoorden,
„ zeggen: *de mannen broeders*, die in tegendeel de *Toehoorders*
„ zijn. Want *Ik* (die de Werker ben) *hoor roepen*; (te weten
„ *den Man* die in den vierden Naemvall' ſtaet) maar vraegt men
„ wie hier de aengeſproken, of, om in het meervoudige getal te
„ ſpreeken, wie de *aengeſproken perſonen* of Toehoorders zijn?
„ Zoo valt het antwoord licht (*ligt*); de *Mannen Broeders*,
„ zijn de *Toehoorders*, die dan ook, gelijk het zijn moet, met
„ den *Werker*' of *eerſten Naemvall*' overeenkomen."

L. TEN KATE. pag. 324. I Deel.

Zègt van dén *Vocativus*; „ in welk geval, de *Aengeroepe* ſtaet,
„ (als GIJ, of ô GROOTE VORST): "

HUIDECOPERS Proeve. pag. 74.

„ v. 834. AY KOOM, GENAEKTME, O WAERT TE PRIJ-
„ ZEN) Verſcheiden aanmerkingen konnen ons deeze woorden
„ uitleveren: maar eerſt moet ik den Leezer waarſchouwen, dat
„ hier een drukfeil is, en dat men voor *genaektme*, leezen moet,
„ *genaekme*, gelijk ook ook in den ouden druk geleezen wordt.
„ De eerſte aanmerking, op Vondels woorden, is, of het wel

Digitized by Google

„ gezeid zij, *ô waert te prijzen!* zekerlijk neen. Want voor-
„ eerſt moet men, in den vijfden Naemval, iemant aanſpree-
„ kende, zeggen *ô waarde!* gelijk *ô groote*, *ô magtige*, enz.
„ niet *ô groot*, *ô magtig!* maar ten anderen zegt men noch
„ *ô waard*, noch *ô waarde te prijzen:* wel *ô waardgepreezen*,
„ of *ô prijzenswaarde* doch in de woorden van Vondel, om die
„ te behouden, ontbreekt een zelfſtandig woord, dat voor het
„ Bijvoegelijke *waard* behoorde te gaan. het welk zeer licht (ligt)
„ te vinden is, als men de woorden, *genaektme*, daaruit ligt:
„ dat aldus geſchieden kan:

Ay koom, ô herder waert te prijzen!

„ Want het is bekend, dat de *Adjectiva*, alsze na het *Subſtan-*
„ *tiva* geplaatſt zijn, geene buiginge van bijzondere Naamvallen
„ onderworpen zijn." pag. 74. 75. én pag. 513. „ alsmen iemant
„ aanſpreekt, benoemt men hem in den vijfden Naamval, die
„ daarom bij de Latijnen *Vocativus*, bij ons *Roeper*, geheeten
„ wordt, maar alle onze Taalkenners zeggen, dat het Lidwoord
„ *de* den vijfden Naamval ontbeert: 't welk waar is: Vondel
„ hadt zeer wel konnen ſchrijven: (te weeten voor HIJ SPREEKT
„ APOL AEN: Ô DE LIEFSTE VAN MIJN NEVEN)

Hij ſpreekt Apollo aen; ô liefſte van mijn Neven."

Een voorbeeld óf twé zal ik nóg, tér bevèſtiginge, bijbrèngen:

HOOGVLIET, in dén Aartsvader Abraham. B. X. pag. 227.

Onnoozele Izaäk! 't geldt u, 't geldt u, mijn Zoon!
ô Appel van mijn oog! ô paerel van mijn Kroon! enz.

FEITAMA in Henrik de Groote. pag. 81.

Vereeuwig, Zangeres! dier Helden dierbre namen,
Die zich noch ſmaad, noch dood, voor de eer huns Konings ſchamen.

Leeft

Digitized by Google

Leeft in mijn dicht, de Thou! Tardif! Larchet! Briſſon!
Praalt nevens hen, Potier! Molé! Bayeul! Scaron!
Gij mede, jonge Bloem, Longueil! *wiens lente jaren*
In rijp vernuft, in deugd, die Vaders evenaren!
Hoe wordge, ô eedle Rei! . . . .

Dit zijn voorbeelden die alles bewijſen wat mén begeert. Nimmer kan mén tréffender *Vocativus* vinden.

6. de ABLATIVUS.

MOONEN. pag. 83.

„ De *Neemer* is de zesde Naemval, die de *Oirzaken* en de „ *Werktuigen* eener zaeke ſtellende, de vragen *Van Wien*, of „ *Van Wat* beantwoordt.

„ Dees heeft tot Merktekens in het Eenvouwige Getal, *Van* „ *Eenen, Van Den, Van Eene, Van De, Van Een, Van Het*; „ als in *van eenen Vorſt, van den Grave, van eene Maegt, van De* „ *Dochter, van Een Volk, van Het Huis*; en in het Meervouwi- „ ge, *van de*; als in *Van De Mannen, Vrouwen, Kinderen*:

SEWEL. pag. 183.

„ De *Ablativus* is kenbaar aan deeze merktekenen, *van eenen*, „ *van eene, van een, van den, van de, van het, van hem, van* „ *mij, van haar, van hen*, en beantwoordt de vrage, *van wien?* „ *van welke?* óf *van wat?* als, *Peeren verſch van eenen boom ge-* „ *ſchud: vruchten van een weelig Land: Daar is een bevél geko-* „ *men van den Koning en* (van) *de Koninginne: Het is van hem* „ *genomen: Zij quam van het Land: Hij viel van't huys: de weer-* „ *baan waayde van den toren: verlóſt van den dood: Bevryd van* „ *een kwaad wijf: ontſlagen van de koortſe: Ik heb eenen brief van* „ *hem ontfangen* (*ontvangen* moet dit zijn, vólgens *Sévels* eigen „ gevoelen pag. 30.) *'t quam van mij voort: 't is van haar genomen.*

„ Som-

Digitized by Google

„ Somtijds wordt de *Ablativus* door 't woordje *van* alleen, zonder *den* óf *de* uytgedrukt; als, *Een drank* van *wijn en water* „ *en limoenen gemaakt. De menſchen moet men* van *ondeugd af-* „ *ſchrikken. Zij is verlóſt* van *Kinde.*

ELZEVIER. pag. 55.

„ De zesde en laetſte Naemval is de *Benomen* of *beroofde per-* „ *ſoon* of *zaek*, anders de *Derver*. (Bij MOONEN wordt hij, „ doch verkeerd, den *Neemer* genoemt.) Dus zegt men: *Jan* „ *neemt van den manne, al wat hij krijgen kan.* Vraegt men nu „ een' Leerling' weder, wie is de *Neemer?* die moet antwoor- „ den *Jan*, dat mis is; want die is de *Werkende perſoon of zaek*, „ en kan bij gevolg geen *zesde Naamval* zijn. Maer vraegt men „ wie is de *Derver*, of *Benomen perſoon*? zoo luidt het antwoord „ *de Man*, die daerom in den *zesden Naemvall'* ſtaet, en *Manne* „ moet zijn. Laet ons nu eens zien, hoe men den zesden „ Naemval in andere opzichten ook waertenemen hebbe. Deze „ Naemval kan ook dus voorkomen, bij voorbeeld: *Jan wordt* „ *gehaet van den Man.* Dan moet het woord *Man* weder *Man-* „ *ne* zijn. Niet zoo zeer dat *de Man* van iets berooft wordt, of „ als een benomen perſoon moet aengemerkt worden, als wel „ om dat het woord *Man* hier bijkomt, dat, als gezegt is, zoo „ wel een' zesden als een' tweeden Naemval regeert.) Dat hier „ zonder krenkinge des zins, niet in *Des* kan veranderd worden; „ want hoe miſſelijk zou het luiden, als men zeide: *Jan wordt* „ *gehaet des Mans?* daerom moet *Man* in den zesden Naemvall' „ ſtaen, en *Manne* zijn. Mén kan *Man* hier ook in den vierden „ Naemvall' ſtellen, mits het woord *van*, in *door* veranderende, „ niet om dat *de Man* hier een *Lijder* zoude zijn, maer om dat „ het woord *Door* een' vierden Naemval regeert."

L. TEN KATE. I Deel. pag. 325.

„ N. Maer hoe ſtaen we met den *Ablativus*, die gewoonlijk „ Afnemer vertaeld word? Dit Geval komt mij niet minder dui-

„ ſter

„ ſter te voren: Want wat voor een Afneeming is 'er, wanneer „ men zegt IN DAT HUIS, of TEN ZIJNEN HUIZE? al- „ hier is de *Ablativus* vertoevende of verzellende (*Commorati-* „ *vus*) of *Dit wierd volbragt* DOOR, of MET HEM, aldaer is „ de *Ablativus* Veroorzakende of Medewerkende (*Inſtrumenta-* „ *lis*).

„ L. Nog is 'er ook een *Ablativus Narrativus* (van Verhael), „ als, *Men ſpreekt* VAN HEM. Dog de vierde *Ablativus*, na- „ melijk de *Diſcretivus* (of 't Afſcheidende Geval) heeft den „ naem van *Ablativus* niet oneigentlijk; als *van* HEM, *van* „ HEM af, *Uit* HET HUIS, *zonder* DAT, enz.

„ Deze Vierderhande *Ablativi* zijn zo ſtrijdig van aert als IN „ en UIT; en ik bekenne gaerne dat ik tot nog toe na mijn „ genoegen geene gemeenſchap heb konnen uitvinden die haer „ alle vier inſluit. Bij gebrek van die kan men zig ondertuſſen „ behelpen met den gewoonen naem van *Ablativus*, nemende „ dien, voor 't gene het gebruik hem doet bereekenen, en niet „ voor 't gene hij na de Letter zou beduiden." Zie pag. 325. 326.

Pagina 326 geevt die Heer een fraaie onderſcheiding van dén *Genitivus* én *Ablativus*; zèggende dat bij den *Genitivus*, altijd een ander *Subſtantivum* komt, aan 't welke dit behoort en toegeëigent is; als *'T is een* werk VAN HEM; terwijl de *Ablativus* altijd aan 't *Verbum* zig verknoopt; als, *Dat Werk* komt VAN HEM.

De vólgende uitdrukkingen zullen eenig licht omtrént dén *Ablativus* konnen geeven.

van wien óf van wie komt dat?	van dén vader' *óf* vadere.
	van de dógter' *óf* dógtere.
	van de moeder' *óf* moedere.
	van dén vórſt' *óf* vórſte.

V. Wat hèbt-ge aan te mérken omtrént dén

Digitized by Google

ABLATIVUS ABSOLUTUS.

A. De *Ablativus Absolutus*, die op zigzélven ſtaat, moet alleen, zonder de hulpe eens Wérkwoords, een' volſtrèkten zin uitléveren. Mén noemt hém dus, omdat hij iets *volſtrèkt* uitdrukt, volmaakt én voleindigt. Hij is kènbaar aan de woorden *geduurende*, *ſtaande*, *onaangezien*, *gehoord*, *gezien*, *niettegenſtaande*, *aangezien*, &c. te weeten als 'er hèt Deel-woord *zijnde*, bij komt óf onder verſtaan wórdt.

VOORBEELDEN.

GEDUURENDE dén ſtrijd.
GEDUURENDE deeſen oorlóg.
STAANDE deeſen écht.
NIETTEGENSTAANDE dien hévigen twiſt.
ONAANGEZIEN dén goeden uitſlag.
Dén Gód gepaaïd (veröndersſtèl, *zijnde*)
Dén naam verzégeld, beginnenze
Dén Laſt voltrokken. . . .
Dén Draak in ſlaap geroverd. . . .
Dén honger geboet én de tafels opgenomen. . . .
Dén nagt doorgebragt zijnde.
Deeſen ſchranderen Vórſt overleeden zijnde.
Dén ſtrijd nóg éven maar begonnen.
Dén Koning overléden zijnde, wérdt gebalſemd.
Dien tijd verloopen zijnde.
Deeſen laatſten in de haven te rugg' gekomen. . . .

Ook wórdt dén *Ablativus Abſolutus* uitgedrukt door *geſtèld*, *onderſtèld*, *genomen*, *neem eens*, &c. mèt dezélfde bepaaling' als boven.

VOORBEELDEN.

GESTELD, dén oorlóg begon op nieuw.
ONDERSTELD, hém wierdt de kroone gegeeven.

GE-

Digitized by Google

GENOMEN, haar wierdt eenen fakkele gegeeven.
NEEM EENS, dén twiſt beſtond daarin.

Voor 't vrouwlijke wórdt hij uitgedrukt, in

De Fontaine verdeſtruëert zijnde.
De zaake éénmaal beſlooten zijnde, &c.

Voor 't onzijdige, in

GEMERKT dén geréchtigen vonniſſe.
GEMERKT óf AANGEZIEN deeſen geſchille.
GESTRAFT aan dén lijve *óf* aan dén ligchaame.
VERHOORT deeſen gedinge, &c.

De Taal-Geleerden zijn 't omtrént deeſen Naamval niet éens. De bovenſtaande gedagten zijn van dén Heer' HUIDECOPER overgenomen, waarméde ELZEVIER overéénſtèmt. L. TEN KATE onderſcheidt is van een geheel ander gevoelen, zèggende dat de *Ablativus Abſolutus* plaats heeft wanneer twéderhande beweegingen onmiddelijk aan élkander gekétend wórden, als

TOEN HIJ DAT DEED } OVERVIEL HEM,
óf TOEN HIJ DAT GEDAAN HAD } enz.

DAT DOENDE } OVERVIEL HEM,
óf DAT GEDAAN HEBBENDE } enz.

Wèlk laatſte de Latijnen uitdrukken mèt een' *Ablativus Abſolutus*, als *hoc illo agente*, óf *his actis*. Zie I Deel. pag. 381. Hij ontkènt zélfs dat wij eenen *Ablativus Abſolutus* hèbben, zèggende dat die ſtrijdt tégen ons taal-eigen.

Andere wéderóm houden dén *Ablativus Abſolutus* bijna voor 't zélfde, 't geen mén bij ons een Tuſſchen-réden, (*Parentheſis*) noemt, als *juvante Deo* (mèt Góds hulpe). Zie WOORDENBOEK van Konſten én Weetenſchappen.

De Franſchen, meen' ik, drukken dènzélven uit, door

Les ordres donnés } veronderſtèllende, *étant*, (zijnde.)
La réſolution priſe }

En dan zal dit mèt de gedagten van dén Heer' HUIDECOPER, omtrént onze Taal', overéénkomen.

„ Die gewoon zijn baſtaerd woorden onder hunne rede te
„ mengen, gebruiken dezen *volſtrekten Derver*, en zeggen: Po-
„ SITO. (Somtijds wel tweemael POSITO GENOMEN.) welk
„ woord de Derver van 't Latijnſche woord Poſitus is, en *ge-*
„ *ſteld* betekent.". ELZEVIER pag. 135.

F. DE HAES érkènt ook geen' *Ablativus Abſolutus*, dat is lóſſe óf onbepaalde zèsde Naamval. Zie zijne Spraekkunſt. pag. 157.

F. DE HAES over de NAAMVALLEN.

Ik vertrouw' dat mijne Leeſers, die mij tót dus vérre gevólgd zijn, mij deeſe kleine wijle nóg hunne aandagt verleenen zullen, om de gedagten van dén Heer de HAES, omtrént de Naamvallen, in te zien.

Na dat die Heer zig over de Naamen dér *Caſus* uitgelaaten heeft, die mèt die van ELZEVIER overéénkomen, óf waarmé de ELZEVIER zig veréénigt heeft, gaat hij over tót de verklaaring' zijner dènkbeelden, over dat onderwérp,

„ 't Luſt ons, „ *zègt hij*," deeze nieuwe vinding (doorgaens
„ wat zorglijk) een weinig ter toetſe te brengen. Wij ſtellen
„ ten dien einde een zin of rede dan hier eens neer, bij voor-
„ beeld: *de wijsheit van eenen Veldheer doet den Vijanden meer af-*
„ *breuk dan de dapperheit van de Soldaten.* Om nu hier te kun-
„ nen vragen. Wie is de eerſte Naemval? moet men eerſt het
„ werkwoord opzoeken en kennen; door een werkwoord nu
„ word het bedrijf of eene daed van eenen perſoon uitgedrukt;
„ als *lezen*, *ſchrijven*, *beminnen*, *doen*, enz. Dit laetſte werk-
„ woord nu vinden wij in den bovenſtaenden zinn', *doet*, na-

tuur-

Digitized by Google

„ tuurlijk valt derhalven hier de vraeg, wie is de per-
„ ſoon of zaek die hier iets *doet?* het antwoord zal ook natuur-
„ lijk zijn *de wijsheit*, die ook wezentlijk de eerſte Naemval is.
„ (Want de woorden *van den Veldheer* zijn hier maer bijgevoegt,
„ om onze proef of toets wat ruimer te kunnen nemen) 't komt
„ hier op *de wijsheit* alleen aen, 't is een en 't zelve of die van
„ een Veldheer, of gemeen Soldaet, of Staetbedienaer zij.

„ Laet ons nu onzen tweeden Naemval, *den eigenaer* of *be-*
„ *zitter*, opſpeuren.

„ De vraeg is dan, wie is, in den voorſchreven zin, de
„ eigenaer of bezitter van *de wijsheit?* het antwoord is weer zeer
„ klaer, *de Veldheer*; die ook wezentlijk in den tweeden Naem-
„ val geſteld is, en zoo ook *de Soldaten*, welke de bezitters of
„ eigenaers van de dapperheit zijn.

„ Laten wij, tot gemak voor 't begrip, den derden Naamval
„ een weinig ter zijde ſtellende, tot den vierden overgaen, en
„ dan vragen: wie is *de daedlijk bewerkt wordende perſoon* of *zaek*
„ die, (het werkwoord is hier *doen*) *gedaen wordt?* Natuurlijk
„ valt het antwoord op *afbreuk*, welk woord hier ook den vier-
„ den Naemval uitmaekt; welke Naemval bij ons *de daedlijk be-*
„ *werkt wordende perſoon* of *zaek* genoemt word; om dat de per-
„ ſoon of zaek, door een lijdend werkwoord beheerſcht, in den
„ eerſten Naemval moet geplaetſt worden; als *de man word ge-*
„ *vangen; de kinders worden beſtraft.*

„ Nu gaen wij over tot het beproeven van den derden Naem-
„ val: de vraeg is dan, wie, in onzen zin, *de ontvanger* is, of
„ vermits hier in 't meerv. geſproken word, wie hier de ontvan-
„ gers zijn? het antwoord valt immers gevoeglijk op *de vijanden*
„ want die ontvangen de afbreuk en moeten in den derden Naem-
„ val hier geſtelt worden.

„ Wat den vijfden naemvalle betreft, die komt alleen te ſtade,
„ in een aenſpraek of aenroepinge, als: *Mannen broeders! O*
„ *diepte der wijsheit! O Heer der Heirſcharen!* enz.

„ Den zesden Naemval noemen wij den *onbepaelden*; want
„ nu beteekent hij eene ontneming, als *ik neem dit of dat van*
„ *den manne af:* ſomtijds eene afzondering, als: *ik heb mij van*

„ *dien manne afgezondert*; dan weder eene te ſamenvoeginge: „ *wij zijn met hem te ſamen geſpannen.* Nu eene ruil op of in „ eene plaets, als *wij blijven in huis*, *in onze kamere*; dan een „ uitgang: *wij gaen uit den huize*, *uit den lande*; Somwijlen „ ook een ontbering: *ontbloot van eenen goeden name*, *zonder* „ *hulpe*; en dikwils ook eene daed ten gevalle van iemand ver- „ richt, als: *bij werkt voor zijne kinderen*; *ik ſchrijf voor mijnen* „ *zone en vrienden.*" Zie zijne Nagelaten Gedichten en Spraek-kunſt. pag. 19-21.

De volgende fraaiê aanmérkingen mag ik mijnen Leeſer niet onthouden.

1. NAAMBUIGING van 't MANLIJKE woord MENSCH.

1. *Nomin.*

DE MENSCH is gewórden als onzer één. Gen: 3. vs. 22.

2. *Genit.*

Wat is de Ménſch dat gij zijner gedènkt én de Zoon DES MENSCHEN, dat gij hém bezoekt? Pſ. 8. vs. 5.

3. *Dativ.*

Ende de Heere Gód gebood DEN MENSCHE. Gen: 2. 16.

4. *Accuſ.*

En Gód ſchiep DEN MENSCH naar zijn beeld. Gen. 1. vs. 27.

5. *Vocat.*

Maar gij ô MENSCHE Gods! vlied deeſe dingen. 1 Tim. 6, vs. 11.

6. *Ablat.*

Laat gij dan af VAN DEN MENSCHE, wiens adem in zijnen neuſe is. Jer: 11. vs. 22.

Digitized by Google

2. NAAMBUIGING van 't VROUWL: woord VROUW.

1. *Nomin.*

En DE VROUW zag dat die boom goed was tót ſpijſe. Gen. 3. vs. 6.

2. *Genit.*

De Man is 't hoofd DER VROUWE. 1 Kor. 11. vs. 3.

3. *Dativ.*

En DER VROUWE zijn gegeeven twé vleugelen. Openb. 12. vs. 14.

4. *Accuſ.*

En toen de Draak zag, dat hij op de Aarde gewórpen was, zoo heeft hij DE VROUW vervólgt. Openb. 12. vs. 13.

5. *Vocat.*

VROUW! Wat hèbb' ik mèt u te doen? Joh. 2. vs. 4.

6. *Ablat.*

TOT DE VROUW zeide hij: ik zal zeêr vermènigvuldigen uwe ſmarte. Gen. 3. vs. 16.

3. NAAMBUIGING van 't ONZIJDIGE woord VOLK.

1. *Nomin.*

HET VOLK zal op dén Bérg Sinaï niet konnen klimmen. Exod. 19. vs. 23.

2. *Genit.*

En Moſes kwam én riep de Oudſten DES VÓLKS. Exod. 19. vs. 7.

3. *Dativ.*

En de Heere gav DEN VOLKE genade. Exod. 11. vs. 3.

4. *Accuſ.*

En hij heiligde HET VOLK. Exod. 19. vs. 14.

5. *Vo-*

Digitized by Google

5. *Vocat.*

O! MYN VOLK! die u leiden verleiden u. Jer. 3. vs. 12.

6. *Ablat.*

En hij zeide TOT HET VOLK. Exod. 19. vs. 15.

4. NAAMBUIGING, van hèt Eigen Naam-woord GOD.

1. *Nomin.*

Maar die dit alles gebouwd heeft is GOD. Hebr. 3. vs. 4.

2. *Genit.*

Maar nu is de réchtvaerdigheid GODS geöpenbaart. Rom. 3. vs. 21.

3. *Dativ.*

Geev dén Keiſer, &c. én GODE dat Góds is. Matth. 22. vs. 21.

4. *Accuſ.*

Ik dank' MIJNEN GÓD, uwer altijd gedagtig zijnde, Filémon. vs. 4.

5. *Vocat.*

Maar tót dén zoon' zègt hij: uw Troon O GÓD! . . Hebr. 1. vs. 8.

6. *Ablat.*

Genade zij u-lieden én Vréde VAN GÓD onzen Vader. Hebr. 1. vs. 3.

5. VAN DEN EIGEN-NAAM, ABRAHAM.

1. *Nomin.*

En ABRAHAM beſneed zijnen Zoon Izaäk. Gen. 21. vs. 3.

2. *Genit.*

Toen zeide hij: ik bén ABRAHAMS Knégt. Gen. 24. vs. 34.

3. *Da-*

Digitized by Google

3. *Dativ.*

En Efron de Hethiter antwoordde ABRAHAM. Gen. 23. vs. 10.

4. *Accuf.*

En Abimelech riep ABRAHAM. Gen. 20, vs. 9.

5. *Vocat.*

En hij zeide tót hém: ABRAHAM! Gen. 22. vs. 1.

6. *Ablat.*

Voorder zeide Gód TÓT ABRAHAM. Gen. 17. vs. 9.

Nom. *De Ménſch* was naakt én zag 't niet voor dén vall';
Gen. *Dés Ménſchen* zoon hérſtèlde 't gantſch Heeläl.
Dat. *Dén Ménſche* is magt én heerſchappije gegeeven.
Acc. *Dén Ménſch* heeft Gód uit Eedens Hóv gedreeven.
Voc. *O Ménſche!* óf *Ménſch!* door 't zondigen vermaard!
Abl. én *van dén Ménſche!* óf, *van dén Ménſch*, ontäard!

Dit hèbb' ik (behoudens mijne eigen ſpélling) overgenomen uit een Wérkje, genaamd *Korte Wegwijzer ter Spél-Spraak-en Dichtkunden*, van JAN VAN BELLE; een Wérkje dat mij eerſt éven voor 't drukken deeſer Aanmérkingen in de handen gekomen is, maar waarin zékerlijk fraaië dingen voorkomen; waaröm 't te beklaagen is dat 'er van 't zélve zoo weinig gebruik gemaakt wórdt.

Dus hèbb' ik eene uitgebreide beſchrijving dér Naamvallen gegeeven én de onderſcheidene gedagten dér bèſte Taal-Geleerden bijéén verzameld; waardoor 't niet miſſen kan óf een ieder (die dit mèt oordeel leeſt) moet eene volkomene kènnis daarvan bekomen. Vraagt mén mij nu (én dit is natuur'lijk) na wèlke gedagten ik meeſt overhèlle? zoo antwoord' ik: wat 't zaak'lijke betréft, vind' ik in allen iets dat tót weeſenlijke leering ſtrèkt; alléén, wat aangaat de naam-beduidenis dér *Caſus* én hèt toepaſſ'lijke gebruik, zoo bepaal' ik mij tót TEN KATE, DE HAES én ELZE-

Digitized by Google

VIER, wèlk driemanſchap hoofdzaak'lijk in meening' overéénſtèmt.

Deeſen wèg hèbb' ik ingeſlagen, naamelijk om deeſe aanmérkingen dus onverminkt tér neêr te ſtèllen. Ligt'lijk hadd' ik dezélve konnen inéén ſmèlten; maar daartoe kon ik niet beſluiten als een' afkeer hèbbende van iets voor mijn wérk uit te geeven dat aan een ander toebehoort. Ik bén, door deeſe behandeling', zékerlijk in hérhaalingen vervallen; dóch de hérhaalingen zijn zoodanig, datze altijd mèt ſmaak konnen geleeſen wórden. Tén minſten, ik betuig' zulks ondervonden te hèbben, én oordeel' dat de Leeſer zoo veel tijd niet 't zoek zal brèngen én zijn geduld niet zoo veel zal behoeven te vérgen, in dezélve te leeſen, als hij wél begrijpen kan dat ik hèbb' moeten doen, onder hèt opſtèllen én in órder brèngen van dezélve; 't geen mij dan ook doet hoopen dat hij mijnen arbeid niet zal wraaken.

Laat ik 'er nu nóg tén ſlótte bijvoegen: dat deeſe Naamvallen twéérlei zijn; naamelijk *Régte* óf *Staande* én *Onrégte* óf *Geboogen*, Dat de *Régte* zijn, de eerſte én de vijvde, dat is de *Wérker* (Nominativus) én de *Aangeroepen* (Vocativus). Dat de eerſte hèt geſlachtwoord zélve aanwijſt, als, *de Man*, *de Vrouw*, *hèt Kind*, én dat de laatſte, zonder geſlachtwoord, dus uitgeſprooken wórdt, *Man*, *Vrouw*, *Kind*. Dat de *Onrégte* zijn, de *Eigenaar* (Genitivus), de *Ontvanger* (Dativus), de *Lijder* (Accuſativus) én de *Dérver* (Ablativus). Dat door deeſe Naamvallen alle de Zélfſtandige Naam-woorden dér drieérlei geſlachten, verándert én geboogen wórden. Dat mén de *Buigingen* dier Naam-woorden, in een' Taalkundigen zinn', noemt DECLINATIEN. En laatſt'lijk, dat mén over de Declinatiën (door mij hier én daar aangeroerd) zeér wél kan te régte geraaken bij F. DE HAES van pag. 21 tót 53.

EINDE.

IN.

Digitized by Google

INHOUD DEESES BOEKS.

Van de SPEL-KONST. . . . . Pag. 1

Van de VOCAALEN.

A. . . . . pag. 2
E. . . . . — 20
I. . . . . — 46
O. . . . . pag. 53
U. . . . . — 66
IJ. . . . . — 72

Van de CONSONANTEN.

B. . . . . pag. 90
C. . . . . — 104
D. . . . . — 110
F. . . . . — 134
G. . . . . — 142
H. . . . . — 161
J. . . . . — 172
K. . . . . — 177
L. . . . . — 196
M. . . . . — 207
N. . . . . pag. 216
P. . . . . — 231
Q. . . . . — 240
R. . . . . — 242
S. . . . . — 253
T. . . . . — 277
V. . . . . — 293
W. . . . . — 317
X. . . . . — 345
Z. . . . . — 346

Van de Diftongen óf Twéklanken. . . . . pag. 354
Van de Syllabes óf Lèttergreepen . . . . . — 355
Van de Punctuätie óf Zinſcheidinge. . . . . — 358
Gedagten over de Naamvallen. . . . . — 368

Druk-feilen dus te verbéteren.

Pag. 10 régel 6 vanönder ſtaat *buiging*; lees *afleiding*.
Pag. 11 régel 9 vanönder ſtaat *eige-naamen*; lees *eigen-naamen*.
Pag. 17 régel 12 vanönder ſtaat *aangebore*; lees *aangeboren*.
Pag. 44 régel 9 vanönder ſtaat *comma*; lees *apoſtroof*.

Andere Lètterfouten hier-én-daar miſſchien voorkomende laat' ik aan de beſcheidenheid dér Leeſeren over.

Digitized by Google

Boeken by den Drukker dezes Gedrukt.

EZOPISCHE FABELEN van FEDRUS., Gevrijden Slaef des Keizers AUGUSTUS, in 't Nederduitsch vertaald en met Aanmerkingen verrijkt, door D. van HOOGSTRATEN, met nieuwe Konst-Plaaten, door *Simon Fokke*. 8vo. *f* 2 - 4

NIEUWE REIZEN, naar NOORD-AMERIKA. Behelzende eene Beschrijving van de onderscheidene VOLKEN en STAMMEN, die de LANDEN omtrent de grote Rivier SAINT LOUIS, gewoonlijk de MISSISSIPI genaamd, bewoonen; derzelver GODSDIENST, STAATSBESTUUR, ZEDEN, wijzen van OORLOGEN en KOOPHANDEL. In 't Fransch beschreven en met Previlegie des Konings uitgegeven, door den Heere BOSSU, Kapitein onder de Fransche Mariniers. En nu volgens den Parijsschen Druk in 't Nederduitsch vertaald, met Plaaten, 2 Deelen 8vo. 1 - 10

BRIEVEN van ADELAIDE de DAMMARTIN, GRAAVINNE DE SANCERRE, aan mijnen Heere den Graave de NANCE, haar' Vriend, door Mevrouw' RICCOBONI, uit het Fransch vertaald, 2 Deelen 8vo. 1 5 - 0

Eerstdaags zal den zelve uitgeeven, het tweede Deel, der beroemde BRIEVEN van den BARON en PROFESSOR LODEWYK HOLBERG, en zo vervolgens alle de nog onvertaalde Werken van den gem: HOLBERG, ingevolge de vorige advertentiën deswegens door den Drukker deeses gedaan.

Digitized by Google

DE
NEDERDUITSCHE TAAL
IN ALLE DERZELVER
DEELEN
EN
SCHOONHEDEN
VOLLEDIG VERHANDELD,
EN
GEMAKLYK GEMAAKT;
TEN DIENSTE VAN ALLEN, DIE ZIG TOELEGGEN OP HET SCHRIJVEN VAN EEN
ZUIVEREN EN FRAAJEN STYL;
ZO WEL IN HET ALGEMEEN, ALS BIJZONDERLIJK IN DEN
KOOPHANDEL,
EN ONONTBEERELIJK VOOR
JONGE DICHTERS.
DOOR
ERNST ZEYDELAAR.
TWEEDE DEEL.

Te AMSELDAM, bij
J. B. ELWE,
MDCCXCL.

Digitized by Google

Digitized by Google

OPDRAGT

AAN DE GEZAAMENLIJKE HEEREN BESTIERDERS EN LÉDEN VAN HET

GENOOTSCHAP

Onder de Spreuk':

KUNST WORDT DOOR ARBEID VERKREEGEN.

GEVESTIGD TE LEYDEN.

WÉL EDLE ZEER GELEERDE HEEREN!

Ik kon geene gepaſter Meceenen vinden, aan wèlken ik mijne Régelmaatige Néderduitſche Spélkonſt *tévens mèt dit* Vervólg *op hèt zélve, gevoeg'lijker konde opdraagen, dan aan UWél Eds. Sédert een' geruimen tijd hèbt Gijlieden mèt lóv geärbeid aan dén opbouw' dér Néderduitſche Taal-én Dichtkunde. Eene reeks van uitgegeeven' Stukken ſtrèkken hiervan tén ſpreekende bewijſen. De Néderduitſche Spraakkonſt, thans bij Ulieden onderhanden, wórdt die ooit voor 't Algemeen gedrukt, zal dit in nóg klaarer Daglicht ſtèllen.*

Heeft mijne SPÉLKONST *bèt geluk gehad UWél Eds. in zoo vérre te behaagen, dat men 'er in UWél Eds. Spraakkonſt', hier-én-daar, gebruik van maakt, én men mij, éven daaröm, tót een Lid van UWél Eds. prijs-*

Digitized by Google

waerdig Genootſchap heeft gelieven aan te ſtèllen, hèbben dan niet verpligting tevens én dankbaarheid mij moeten aanſpooren, om dit VERVÓLG *van mijn Wérk, eerbiedig aan UWél Eds. voeten neêr te lèggen?*

Neemt hètzélve in UWél Eds. beſchèrminge! verdédigt hèt, zoo UWél Eds. hèt dés waerdig achten, tégen de aanvallen van dén nijd'; én vergun-mij, dat ik, térwijl ik dén lóvlijken groei én bloei van ons Genootſchap hartelijk wénſche, én mijzélve in UWél Eds. Vriendſchappe beveele, mij mèt eerbied noeme

WÉL EDLE ZEER GELEERDE HEEREN!

UW Wél Eds, Ootmoedige Dienaar
én Kunſtbroeder

ERNST ZEYDELAAR.

VOOR-

Digitized by Google

VOORRÉDE;

AAN DÉN BESCHEIDEN

LEESER!

TOen ik in dén Jaare 1769 mijne *Néderduitſche Spélkonſt* in hèt licht gav, beleed ik rondbórſtig in de Voorréde, hoedanig ik mijzélve mistrouwde, tén opzigte mijner kundighéden; én verzógt daaröm, dat die geenen, die in ſtaat waren mij mèt hunne aanmérkingen te onderſteunen én mijne misſlagen mij, mèt beſcheidenheid, onder hèt oog te brèngen, mij tén hoogſten verpligten én mij aanſpooren zouden om mijne kundighéden vérder uit te breiden.

Al voor de uitgaave van hèt Wérk hadd' ik de afgedrukte lóſſe bladen aan eenen Vriend tér beöordeelinge gezonden. Deeſe Vriend had de beleefdheid om ze eenen anderen in handen te ſtèllen, die mij, nóg voor de uitgaave, ſchriftelijk én op eene zeer verpligtende wijſe verzékerde: dat 'er geene bladzijde in mijn Wérk was, waaröp niet eene ménigte fouten te vinden waren. Zóódanig, dat hij naderhand, mèt ſmarte, bekènnen moeſt,

„ Een werk is nimmer goed
„ Waarin men niet dan feyl op feyl ontmoet.

De Leeſer kan ligtelijk oordeelen hoe ſmaakelijk hèt mij val-

Digitized by Google

len moeſt zulke getuigeniſſen van mijn Wérk te ontvangen. —— Na de uitgaave van hètzélve zond ik dien verpligtenden Heer' een Exëmplaar tén geſchènke! én verzógt hém tévens, hij wilde de goedheid hèbben, mij, noopens zijne te vooren reeds gemaakte aanmérkingen, van nader advis te dienen én dezélven óp goede gronden bewijſen. 't Leed eenigen tijd eer die gevérgde bewijſen kwamen. Zij kwamen évenwél op dén 6den Januari 1770 én wierden mij als eene Nieuwjaarsgift aangebooden. En zéker! hèt was geen gering geſchènk; een Briev van 24 bladzijden, kleine Lètters, geſlooten' Régels, én zonder Randen! .. Luiſter, Leeſer! wèlk dén aanhèf van dien Briev' is.

„ Niet zonder reden zal UEd. zig zeer verwonderd hebben, „ dat dezelve tot nog toe op uwen geëerden van den 5 Sept. „ (1769) geen antwoord bekoomen heeft. Ligtelijk heeft „ UEd. dit reeds aan ſchandelijk verzuym en onverſchoone„ lijke lompheid, of aan onvermogen, om iets ter beveſtiging „ ge van mijn voorgaande ſchrijven (dat dan niet anders dan „ verwaande ſnoeverij zoude geweeſt hebben) bij te brengen, „ of aan eenig ander ſlegt beginſel beginnen (a) toe te ſchrij„ ven. Doch eene korte rekenſchap van den verloopen tijd, „ zal, hoop ik, verſchooning voor mij verwerven.

„ Agt weeken ben ik door eene ſmertelijke bezoeking, eerſt „ in de beenen en naderhand in de ingewanden, aan bed en „ kamer gebonden. Bezigheden van mijn Beroep hebben mij„ ne uuren van tuſſchenpoozinge rijkelijk gevorderd; en een Be-

(a) Zijn Ed. meent hier: *begonnen*, want *beginnen* deugt niet. Zie mijn VERVÓLG pag. 182.

Digitized by Google

„ Bevél, zo wel van mijne kragten als mijnen Geneesheer (*b*)
„ om niet veel te leezen of te ſchrijven, is met den overigen
„ tijd doorgegaan.

„ Thans, door des Heeren Goedheid geréd en bijna her-
„ ſteld, onderneem ik te beproeven, of 't mij mogelijk zij,
„ UEd: ingevolge deszelfs eys en verwagting, te doen zien:
„ dat het getuygenis, dat ik tot dus verre van UEd. werk ge-
„ geeven heb, bij mij op gronden ſteunt. —— *Onbetwiſt-*
„ *baare* ziet UEd. dat ik 'er voorbedagtelijk uytlaate; dewijl
„ ik twijffele of men zulke gronden in opzigte der taalkunde
„ konne bijbrengen; inzonderheyd voor de geenen die niet
„ gewoon zijn de Regelen in eene Taale te vinden, maar ze
„ 'er te maaken en (*c*) veranderen naar willekeur.

„ Herinner ik mij wat ik tot nu toe, ten opzigte van UEds
„ Werk, zo in den brief aan den Heer J..... als aan UEd zelve ge-
„ ſchreeven hebbe, zo zal het voornaamelijk hier op uytkoomen:
„ dat het zelve UE. tot geen eer konde verſtrèkken; dat UEd.
„ geen regt denkbeeld van de Naamvallen heeft, noch van de tijd-
„ voeging der Werkwoorden; ja dat UEd. over de Nederduytſe
„ Taal, of een deel derzelve had geſchreeven, zonder van haare
„ weezenlijke gronden en deelen, of derzelver 't zaamenhang
„ een vollédig begrip te hebben. Dit denk ik zal wel het voornaam-
„ ſte van mijn gezegde zijn; altans, dit beweezen hebbende,
„ zal

(*b*) Zo wel *van mijne* kragten als *mijnen* .... lées als *van mijnen*. —— Zie mijn VERVÓLG pag. 68.

(*c*) Maar ze 'er *te* maaken én veränderen. Drie misſlagen in zoo kórt een beſtèk!... Mijn Kritiek neeme niet kwalijk dat ik hém voor de dérde maal' naar mijn VERVÓLG wijſe, pag. 67. én 68. waar hij vinden zal dat men ſchrijven moet: TE *maaken én* TE *veränderen*.

Digitized by Google

„ zal, wat ik 'er meer van gezegd heb, wel gewettigd wor-
„ den." ——

Geev, nu, bidde ik u, acht, Leeſer!

Pag. 3, Ontkènd de Vriend dat mijn Wérk aan dészélfs tijtel' van *Spélkonſt'* voldoet, omdat ik pag. 332. eenige Wérkwoorden daarónder begreepen hèbb', die nógtans tót de *Etymologie* én niet tót de *Orthographie* behooren.

Pag. 4. Ontkènd zijn Ed. hèt onderſcheid van klank' tuſſchen afgewènd (ontwènd) én afgewénd (afgekeerd); Dat *ch* aan hèt begin dér woorden dén klank van *k* heeft; dat de *ſch* als *s* klinkt, aan hèt einde dér woorden; Dat 'er eene ſtomme *g* zij. Gelijk ik leere pag. 28. 105. 109. 143. —— Vérder ſpót hij zeer vernuftig mèt mijne ſchrappen óf accénten én ontkènd.

Pag. 5. Dat alles wat ik geſchreeven hèbb' op hèt gebruik dér bèſte Schrijveren zoude ſteunen. Dat ik in de Voorréde zégge te verónderſtèllen, in mijne vraagen maar één perſoon aan te ſpreeken, én 'er in de antwoorden ſomtijds veelen voorkomen, door hèt zèggen van *wij (d)* ondertuſſchen, daar zijn Ed. overäl mijn Wérk verkleint, doet hij mij de eer van te érkènnen, dat mijn Antwoorder zig ſomtijds als een geleerd Schrijver aanſtèld, zèggende: *Ik hoop mijnen Leeſeren geen' ondienſt te doen*, &c. Zijn Ed. kan niet begrijpen hoe mijn Antwoorder van *Leeſeren* kan ſpreeken daar hij immers niet *ſchrijvt* maar *ſpreekt* ... ongetwijffeld behoorde ik, vólgens hém, *hoorderen* geſchreeven

(*d*) De uitdrukkingen *wij* én *ons*, wórden in hèt énkelvouwd gewèttigd. Zie Ampzing pag. 14.

Digitized by Google

ven te hèbben!... Vervólgens pag. 6. én vérder, maakt hij eenige aanmérkingen wégens hèt gebruik dér Baſtaardwoorden én dér Naamvallen; wèlke aanmérkingen in dit *Vervólg* van mijn Wérk, gedeeltelijk gebillijkt, gedeeltelijk weêrſprooken wórden.

Pag. 12. zègt zijn Ed. dat 'er veele dingen in mijn Wérk gevonden wórden die alléén ſchijnen geſchreeven te zijn om een groot Boek te maaken; én dit beſtaat daarin, dat ik, na eenige Aanhaalingen uit andére Schrijveren geboekt te hèbben, dén Leeſer dan nóg heenen wijſe naar die Wérken zélve. — De Schrijvers dér Bijdragen beſtraften ELZEVIER, dat hij veel van élders ontleende, én daarvan geene aanwijſing deed. Mijn Kritiek beſchuldigt mij dat ik bij mijne Aanhaalingen télkens mèlde van wien ik ze hèbb'; én dus *benijdt bij mij mijne oprechtigheid.*

Wijders maakt zijn Ed. nóg eenige Aanmérkingen, van natuur' én gewigt, als de geenen die ik reeds aanvoerde, én ſluit zijnen Briev mèt een' hartelijken Nieuwjaarswénſch.

Ondertuſſchen moet ik rondúit belijden dat de Briev van deeſen Heer' Kritiek' niet geheélenál zoo beuſelágtig is, als de bovenvermèlde ſtaaltjes. 'Er zijn zékerlijk aanmérkingen in die goed zijn, én die wórden van mij érkènt; anderen, die geen ſteek houden, naar vermogen, beſcheiden, weêrleidt, én de ongegrondheid daarvan aangetoond. Ook is de meêrgemèlde Briev de eerſte oorzaak van hèt VERVÓLG geweeſt, 'twèlk ik thans dér taalkundige waereld aanbiede. Ik liet een Exémplaar van mijn Wérk mèt ſchoon papier doorſchieten én ging alles op nieuw na; veränderde de aangetoonde misſlagen; ontdèkte 'er zélve meêr, die mijn' Kritiek ontſnapt waren; en ſtèlde alzoo langſaamerhand te ſaamen hèt Wérk in geſchil.

Digitized by Google

Nu zal de Leéſer mogelijk vraagen; Is 'er dan niet ook iemand geweeſt, die uwe verrigtingen heeft gepreeſen?... Mijne eigenliefde noopt mij tén minſten die vraag te opperen, tén einde aan dezélve genoegen te geeven. ——

En waarlijk! een beſcheiden Leeſer zal hèt niet euvel opneemen dat iemand, die zoo openhartig is in hèt belijden zijner dwaalingen, ook iets tót heeling' dér ontvangene Lètterwonden aanvoere. Weet dan Leeſer! dat de Heeren Journaliſten mijn Wérk gedagten én bekènd maakten.

Vooréerſt de Schrijvers dér Nieuwe Vaderlandſche Letteroeffeningen in hèt 3de Deel No. 10.

Tén tweeden: de Boekzaal dér geleerde waereld, gav een gantſch niet onvoordeelig getuigenis van hèt zélve. In hèt Stukje voor de maand Decémber 1769.

Tén dérden: in de *Bibliothèque des ſciences, & des beaux Arts*, voor de maanden July, Aug. én Sèpt. 1769. wérdt een oordeelkundig bericht van hètzélve gegeeven, over wèlk bericht men in dit VERVÓLG eenige aanmérkingen vinden zal:

Tén vierden: In de Republiek dér Geleerden voor Jan. én Febr. 1770. vondt ik, tót mijn genoegen, eene gantſch zeer voordeelige aankondiging van mijn Wérk.

Maar hoe verbaasd ſtond ik én opgetoogen van verwondering', toen ik, in de Voorréde van dén Hoog Eerw: Heere Hofſtede, voor de vertaalinge van Zimmermans Wérk, (*a*) een zeer lóffelijk getuigenis van mijne Rég. Néderd. Spél-

(*a*) De Voortreffelijkheid des Chriſtelijken Godsdienſt, vergeleken met de Philoſofie van Socrates. Voorréde pag. 46, 47.

Digitized by Google

Spélkonst vond'! Hóe aangenaam was hèt mij, toen de Léden van hèt Leydsche Kunstgenootschap NUT VERMAAK, in de Voorréde van hun SCHATKAMER, mijner mèt lóv' gedagten!.. ja Leeser, ik moet bekènnen dat de getuigeniſſen, door veele kundige én geleerde Mannen, wégens mijn Wérk, mij ſchriftelijk médegedeeld, zoo voordeelig zijn, dat ik al verſcheiden maalen op hèt punt hèbb' geſtaan om mijne Brieventaſch te verlieſen; maar een laag-dènkend gevoelen van mijzélven heeft mij van deeſe natuur'lijke Wijsbegeerte te rugg' gehouden. —— Ondertuſſchen heeft de Leeſer kunnen zien, dat ik dienáangaande niet geheel onverſchillig bén; voorál wanneer men, (gelijk boven gezeid is,) roem érlangt van Mannen die niet ſchroomen te laaken hèt geene hun mishaagt. Als dezulken prijſen, dan doen zij hèt mèt oordéel, én niet uit vleizugt.

Eenigen zullen mij mogelijk, mèt Hólberg, uit hoofde van deeſe mijne lóvtuitingen, toeduwen: „dat eigen lóv onáange„ naam te hooren is, dat ze eene ijdelheid te kènnen geevt „ én hoofdzaaklijk een bewijs is van de middelmaatige ver„ dienſten dés geenen die zigzélven prijſt. Dat iemant zig „ én de zijnen niet ongemeen opvijſelt, zonder agterdógt te ver„ wèkken, dat 'er anderen aan mogten twijffelen; éven gelijk „ iemand, die zijn zèggen mèt eeden bevèſtigt, ſchijnt te wil„ len aanwijſen, dat zijne woorden én verzékeringen, alléén „ niet als toereikend kunnen aangezien wórden." Dóch kundige én onbevooróordeelde ménſchen, wier harſſens niet averéchts ſtaan, zullen mij deeſe verbreiding' van eigen lóv gaerne vergeeven, nadat ik (éven gelijk Hólberg) in dén loop' van dit

Digitized by Google

geheele VERVÓLG én in deeſe Voorréde, hèbb' te kènnen gegeeven, alles wat 'er tér verkleining' én verächting' van mijnen arbeid' geſchreeven is. —— Ik bén, (ondanks mijn beroep, waaräan de pedanterie doorgaans zoo naauw verbonden is) een verfoeiër van alle verwaandheid, én achte die als eene ontluiſtering van weeſenlijke verdienſten; maar ik weete ook én dit leert mij de Kriſtelijke Zédekunde, dat iemand zijne waare begaafdhéden niet verduiſteren nóch ontkènnen mag; dat dit tót ontluiſtering' van hèt Opperweeſen ſtrèkt, van wien hij deeſe bekwaamhéden ontving; én dat 'er veeläl in dérgelijke ontkènningen, meérder eigen waans dan in eene rondbórſtige belijdenis van waare verdienſten geleegen is. — Kan iemand mij aantoonen én uit dén inhoud' van mijn Wérk, vergeleeken mèt dit VERVÓLG op hètzélve, bewijſen: dat alle mijne gezègdens verwaande ſnórkerije zijn, dan zal ik openlijk *amende honorable* doen; en oordeelt iemand, die al te kieſch van tong is, dat de goedkeuring zoo veeler Geleerde Mannen, mij niet al te wél verdiènt is toegezwaaid: ik durv' mij nógtans vleien, dat zulke én dérgelijke Mannen (waarvan veelen mij in pérſoon onbekènd) zig, om mijnenwille, niet aan eene openbaare dwaaling' zullen hèbben willen blootſtèllen. Te meér, wanneer ik durv' verzékeren, dat ik ze nooit om lóf gebédeld, maar integendeel verzógt hèbb', mij, mijne misſlagen, ongevleid, onder hèt oog te brèngen; tén einde mij zulks in 't vervólg tér vermeérdering' van kunde mogte ſtrékken.

Men zal dus uit dit mijn VERVÓLG zien dat ik 'er mij weeſenlijk op toegeleid hèbbe, om mijne voorige misſlagen te verhélpen, én dat ik 'er eene eere in ſtélle, dat ik, na een naauw-

keu-

keurig onderzoek, mijne gedagten hèbb' verbéterd. — Men zal 'er uit zien, hoe ik, vérre van de Aanmérkingen mijner Antagoniſten, mèt veröntwaerdiging' te verwérpen, dezélven mèt beſcheidenheid getoetſt, én mijne vérdere naſpooringen daarbij hèbb' gevoegd; waardoor zékerlijk mijn Wérk régelmaatiger zal zijn, dan hèt te vooren is geweeſt. Dés vertrouw ik volkomen, dat verſtandige Leeſers mij hunne goedkeuring niet zullen weigeren.

De misſlagen, die zékerlijk, hier-én-daar, ondanks alle zórgvuldigheid, zullen ingeſloopen zijn, zullen, hoop' ik, verſchooninge érlangen; térwijl ik vertrouwe dat ze gering zullen zijn.

Digitized by Google

AAN DEN HEERE

ERNST ZEYDELAAR,

Ter gelegenheid van de Uitgave van zijn Ed.

VERVOLG

DER

RÉGELMAATIGE NÉDERDUITSCHE

SPÉL-KONST,

Zij die door Glorijzugt gedreeven,
Het algemeen ten nutte leeven,
Den Vaderlande hunne trouw
Bewijzen, daar ze in ijver blaaken,
Den weg ter kennis effen maaken,
Door 't sieren van ons taalgebouw.

Die

Digitized by Google

Die hunne zorg en vlijt beſteeden,
In 't vor nen der bevalligheeden,
Van Vaderlandſche Weetenſchap;
Die, in hun edelmoedig poogen,
Den roem des Vaderlands beöogen,
Die voert het ſteeds ten eeren trap:
Wijl 't door hun vlijt zijn roem ziet groeijen,
De nutte Weetenſchappen bloeijen,
Ja, als een held're Morgenzon,
De Dichtkunſt bij ons door ziet breeken,
En na de lauwerkroonen ſteeken,
Van 't kunſtrijk' Gaule en Albion.
Het eert hen die het onkruid weerden,
Der Baſtaardij' den nek toekeerden,
En, warſch van valſchen woorden-praal,
Geen taal- noch kunſt-gebrek verſchoonden,
Maar ons het innig ſchoon vertoonden,
Der, zo verheven', moedertaal'.
Het eert hen, in hun nutte werken.
Wie zal TEN KATES lof beperken!
Wat Geeſt wordt HUYDECOPERS moê!
Wil Amſterdam zig dankbaar toonen,
't Wijdt, om vergoode kunſt te loonen,
Den grooten VONDEL de eerzuil toe.

Kon

Kon ik geheel de Kunſtrei' prijzen,
Dan zou ik 't Leydſch Atheene u wijzen,
Daar blinkt die ed'le roemzugt uit:
't Zij dat 'er waare letterbraaven,
De Vaderlandſche taal beſchaaven,
't Zij dat 'er Kunſt uit arbeid ſpruit'.
Men ziet ze hunnen loon verwagten,
Die ſteeds na friſſche lauwren tragten,
Hun oogwit is de onſterflijkheid;
U zie ik meê met hupſche ſchreeden,
In 't ſpoor der kennis voorwaarts treeden,
Maak dat die roemzugt u geleid!
Hebt gij, in 't bloeijen uwer dagen,
Dit hobblig pad reeds ingeſlagen,
Gij wordt 'er door dien loon gewenkt;
Hij zal uw nijverheid verzellen,
U in het perk der Helden ſtellen,
Wier naamen dankbaarheid gedenkt.
Gij, die voorlang de leerzugt wekte,
Zult, daar ge uw feilen 't eerſt ontdekte,
U meer zien ſchatten naar waardij';
En komt de nijd u meê beſtrijden,
Hou moed! zij bleef, van alle tijden,
Wie prijs behaalde, ſteeds op zij.

De

Digitized by Google

De rede zal uw vlijt waardeeren,
En u, naar uw verdienſten, eeren;
Wat taal bemint, blijft u verpligt.
Is 't eerlijk voor krijgsdapp're helden,
Hun naam door hunne daân te melden,
Gij heft hem door uw' pen in 't licht.

W. H. L. TAAY.

Digitized by Google

AAN DEN HEERE

ERNST ZEYDELAAR,

OP HET

VERVOLG

VAN ZIJN Eds.

SPEL-KONST,

Schaft thans uw pen der leerzugt nieuwe ſtof,
Zy oogſt', voor u, den welverdienden lof,
Die nijverheid geduurig zal verzellen.
De nijd moge u begrimmen van ter zij,
Geen nood! ga voort en vel de Baſtaardij:
De rede zal den nijd wel voor u vellen.

Digitized by Google

VERVOLG

DER

REGELMAATIGE NEDERDUITSCHE

SPEL-KONST.

Hebben veele doorluchtige Schrijvers en Mannen van naam', 't zig niet te gering geacht, om, na verloop van eenigen tijd', de misslagen die zij, bij nader onderzoek, bij meerder oplettenheids of bij nieuwer ontdekking', in hunne Geleerde Schriften, oordeelden begaan te hebben, openlijk te belijden en te herroepen (a); hoe veel meer zal 't mij dan passen, die geen naam onder dezulken verdiene, om de gebreken, die ik, zoo door eigen' naspooring', als door onderrigting' van anderen, in mijne geringe voortbrengselen, ontdekt hebbe, voor het oog mijner Leeseren open te leggen, en, zo veel mogelijk, te verbeteren?

't Is waar, zij die onze Taal en derzelver gronden verstaan en mijn Werk gelievden te doorleesen, zullen zig, door mijne misslagen of zoo-genaamde verkeerde leeringen, niet hebben laaten verbijsteren; mijn gezag is niet groot genoeg om dwaalingen

(a) Gelijk men dit zien kan, in de NALEEZINGEN van den Hoog Eerw. Heere HOFSTEDE, agter het 2 Deel, zijner BIJZONDERHEDEN over de Heilige Schrift.

Digitized by Google

gen voor onfeilbaare régelen dér Taale te doen dóórgaan. —— Maar 't is ondertusschen niet minder wáár, dat Onkundigen, die gemeenlijk-ligtgeloovig zijn, door dezelven zouden konnen misleidt zijn gewórden. —— Om deese laatsten nu, bij tijds, daarvan te waarschouwen én van dén verkeerden wèg af te brèngen, daartoe wórden deese verbéteringen door mij aan 't licht gebragt. ——

Ik zal mij in deesen arbeid' zóó gedraagen, dat ik *eerst* eene kleine aanwijsing zal doen van de vermeende én van de weesenlijke gebréken dér VOORRÉDE, én *daarna* tót die van de SPÉL-KONST zélve overgaan zal.

Men leest, in de VOORRÉDE én doorgaans in hèt geheele Wérk.

Tót deesen arbeid' bén ik aangespoorD.

~~*Ik hèbb' mij* bepaalD. *Ik hèbb'* getoonD.~~

Ik hèbb' dat aangetoonD, gerugsteunD, betoogD. —— vastgestèlD, goedgekeurD, gevólgD, genoemD, getékenD, gewènD, verzèlD &c. —— Alles mèt eene D. ——

Dit alles steunt op 't gezag van dén grooten Taalkènner HUYDECOPER, die wil dat men schrijve: *ik verkeer, gij verkeer*T, maar: *hij is verkeer*D. —— *Ik hemin, gij bemin*T, én *zij wordt bemin*D. Zie hém pag. 36. zijner PROEVE. —— De wérkende Deelwoorden *verkeerend*, *beminnend*, *loopend*, *strijdend* moeten allen mèt D geëindigd wórden, gelijk ik ook in mijne SPÉL-KONST', onder Lètter D, geleerd hèbbe. —— Naderhand is mij hèt vólgende van dén Heere TEN KATE onder hèt oog gekomen. ——

„ Als men naaw lét (zègt hij) op een' nétte úitspraak, zó „ geeven wij, zó 't mij toeschijnt, aan de Bijnaamen (*Adjectiva*) en Déélwoorden (*Participia*) op D óf T éindigende, „ wannéér ze Onbúigsaam (*Indeclinabilé*) en Bijwoordelijk (*Adverbialiter*) gebrúikt wórden, een scharper nazét, als anders: Dus zówde ik *Criticè* dan óók dit onderschéid bést „ hówden, dat mén die, wannéér ze onverbúigsaam waaren, mèt „ eene T spélle, dóch anders mét een D; als DE BÉÉSTEN „ ZIJN VERJAAGT; dóch EEN VERJAAGD BÉÉST;

„ ee-

„ eevenwel niet zegt EEN VERLAMDE WOLF. Zie
„ I. Deel pag. 127.

Deese stelling komt mij zeer wel vóór, en heeft mij als nu een twijfelrijk gebragt. —— Ik moet bekennen dat het eerste evenwel bij mij blijvt bovendrijven en dat ik het voor als nog meene te blijven volgen. ——

De stelling van TEN KATE rust meer op de *Diallect* dan op de Afleiding. Nu is 't zeker dat de D, in dergelijke Werkwoorden, meer dan de T in aanmerking komt. Immers zo dra heeft men niet gezeid: *ik verjaag, vermin, teis*, &c. en 'er vólgt: *ik verjaagDe, beminDe, teisDe* &c. en dus ook *ik heb of ben verjaagd, bemind, geteisd*, en zoo vólgen dan ook de Deelwoorden. —— Wanneer men dit maar in het oog houdt, zal men nooit verlégen staan omtrént het gebruik van D of T bij voorbeeld, om van het tégengestelde te spreeken: *ik kweek, ik smeek, ik waak*, maaken: *ik kweekte, smeekte, waakte, ik hebb gesmeekt, gekweekt, gewaakt* &c.

Pag. 6. onderaan, staat: ——

Egter kan ik niet nalaaten te zeggen, dat zelfs EENEN SPIEGEL, EENEN TEN KATE *en* EENEN HOOFT, *onder dien Lijst behooren.*

Dit is een misslag, die ik niet weete te verschoonen. —— Toen hij mij, even na de uitgaave van mijn WERK, onder het oog kwam, bloosde ik; én die blós wierdt vernieuwt, toen zéker iemant 'er mij, op de vólgende wijse, schriftelijk over onderhieldt.

„ In den eersten Naamvall' (hoe UEd. hem gelieft te noemen
„ is mij 't zelfde) moet men, gelijk UEd. pag. 369. 370. zeer
„ wel aanmerkt, schrijven, *de man, een man* enz. Maar neemt
„ UEd. dit nu in uw Werk steeds in agt? gantsch niet! pag.
„ VI. in de Voorrede bij voorbeeld, leest men in dien Naam-
„ vall', driemaal agteréén, als of 't met voordagt gedaan waa-
„ re, om kwaad Duyts te schrijven: dat zelfs EENEN *Spiegel*
„ EENEN *Ten Kate* en EENEN *Hooft*, onder dien Lijst be-
„ hooren".

Wij bedanken dén Schrijver voor deese zijne opmérking, én hèt is 'er zoo vérre van daan, dat wij over deese én andere

gemaakte bedènkingen zouden te onvréde zijn, dat wij ons veelëer grootelijks over dezélven verblijden. —— Wij zouden zijn Ed. hier, openlijk én bij naame, bedankt hèbben, vólgens onze belóvte, in de VOORRÉDE pag. XVIII gedaan, zoo zijn Ed. (zékerlijk uit overtuiging' dat zijne Aanmérkingen niet veel van hèt *beſcheidene* hèbben) ons niet verzógt hadde, zulks niet te willen doen. —— Mijn Leeſer gelieve deeſen man mèt dezélfde beſcheidenheid te behandelen, als hij ziet dat ik hém behandele, te meêr omdat wij zijne Aanmérkingen nóg dikwils tén tooneele zullen voeren. —— Lees: *dat zélfs* een SPIEGEL, een TEN KATE én een HOOFT. —— (*a*).

Pag. VII. régel 2. van boven, ſtaat: *nagevólgt*. Zij die meêr van *naargevólgd* houden (want 't wórdt onverſchillig geſchreeven) konnen hèt laatſte leeſen. ——

Pag. VIII. régel 4 van boven, ſtaat: *Dat de laatſten*, lees *dat de laatſte*; want 't ziet maar op één' perſoon'. ——

Pag. XII. régel 13 van boven, ſtaat: *bevrijd* én *luid*, lees: *bevrijdt* én *luidt*. ——

Pag. XIV. régel 12 van boven, ſtaat: *dat mijnan arbeid*, lees *dat mijn arbeid*. —— Deeſe fout heeft mijn Kritiek niet gemérkt.

Dit was 't, 't geen wij mèt onze Leeſeren, in onze VOORRÉDE, te verbéteren hadden. —— Laatenwe nu tót de SPÉLKONST zélve overgaan. ——

Ver-

(*a*) Men behoevt zig niet te ſchaamen, wanneer men érkènd gedwaald te hèbben; want dit te érkènnen, is nét hèt zélfde, als te zèggen, dat men heden wijſer is, dan men giſteren was. —— POPE.

Digitized by Google

Verbéteringen én vermeêrderingen in hèt Wérk zélve. ---

Pag. 1. tuſſchen régel 5 én 6 van boven, in de SPÉLKONST te voegen:

V. Wat is een Lètter?
A. Een Lètter is een ondeelbaar deel eener reede, een bijzonder geluid hèbbende. MOONEN. —— tuſſchen régel 11 én 12.
V. Tót wat einde zijn de Lètters uitgevonden?
A. De Lètters zijn gevonden, om hèt geluid eener ſpraak' te bewaaren, én om, als geleende panden, dén Leeſer' getrouwelijk voor oogen te ſtèllen dat haar bevoolen is, (*a*).
V. Waarin beſtaat de régte ſpélling?
A. De rechte ſpelling beſtaat hierin, dat zo wel elke deezer Letteren, Klinkeren, in haeren rechten klank en rechte plaetſe geſchreeven, als anders elk Woort met deszelfs eigene boekſtaven, zonder die te weinig of te veel te hebben, uitgedrukt worde. —— Weshalve letters, die den woorden, in de uitſpraeke, geene hulp toebrengen, als overtollig, uitgelaeten en niet geſchreeven moeten worden, (*b*).

Pag.

(*a*) Zoo zègt FABIUS QUINCTILIANUS — Zie AMPZING's Taelbericht *pag.* 67. —— ROLLIN, de la manière d'enſeigner & d'étudier les belles-Lettres. TOM. I. pag. 9.

(*b*) Zoo ſpreekt MOONEN in zijne Spraekkunſt' Kapt. II. wèlk gezègde, door L. TEN KATE, in de VERMAAKLIJKHEDEN van M. SCHAGEN goedgekeurd wórdt. —— Ik hèbb' de vrijheid gebruikt om de woorden van MOONEN wat te verſchikken.... *Dat elk deezer Letteren, in* ZIJNEN, zègt MOONEN, dat noodwèndig HAAREN zijn moet, om dat Lètter Vrouwelijk is; Zie SEWEL. Bij HOOGSTRAATEN leeſt men: *met de letter.* Sommigen, in naarvólging' van Geſlacht-bedérveren, ſchrijven, *naar den letter*, neemende dit woord Mannelijk. — *Naar de letter* lees ik, in 't 1 Deel dér BIJZONDERHEDEN van dén Heere P. HOFSTEDE pag. 164. én pag. 173. in de Aantékening': *in de letter.* — *Naar de Letter.* HUYDECOPER. pag. 642. onderaan.

Digitized by Google

Pag. 2.

Hèbb' ik mij uitgelaaten wégens dén klank' dér Médeklinkeren óf Conſonanten. Ik zeide daar: *Een* Conſonant *is een lèster, die van zigzélve, zonder de hulpe eener Vocaal, wél eenen klank geeven, maar geene Syllabe maaken kan.* —— In deeſe weinige woorden, meen' ik de gevoelens van twé onzer Taalkènneren veréénigd te hèbben. Immers

MOONEN zègt: „ De Medeklinkers draegen deezen naem, „ om dat zij, uit zich zelven geenen klank hebbende, en voor „ of achter eenen of achter meer klinkers gevoegt, medeklin- „ ken, en hun geluit den klinkeren mededeelen, om door hun- „ ne hulp Lettergreepen en woorden te maeken."

De Heer L. TEN KATE, merkt hierôp aan „ dat de „ Meedeklinkeren immers eenen klank hebben; want, indien „ ze geenen klank uit zich zelven hadden, hoe zouden zij ge- „ hoort worden? hoe konden ze hun geluid den klinkeren me- „ dedeelen?" Zie de VERMAAKLIJKHEDEN voor de Maan- „ den *Julij, Aug.* en *Sept.* 1732. pag. 155. ——

Zèg-mij, Leeſer! waarin verſchillen deeſe twé Heeren? in *'t ſtoffelijke* óf in *'t vormelijke?*

Een Taalkundig Vriend, (W. H. L. T.) heeft hierôp het vólgende aangemérkt: „ op pag. 6 aangaande de bepaaling van de natuur der medeklinkeren merk ik aan: dat het gevoelen van MOONEN mij het beſte toeſchijnt; egter is 'er dat van TEN KATE wel eenigſints meé te verènigen; maar dan zou ik mij, onder verbetering, dus uitdrukken: „ een Konſonant is een „ letter die wel eenen zekeren klank of (een zéker) geluid den „ klinkeren bijzet, maar die nogtans zonder de hulp eener vo- „ kaale niet kan uitgeſprooken worden, nog eene Syllabe maa- „ ken kan." Er is een groot onderſcheid (vervólgt hij) tus- ſchen ſchrijven en ſpreeken, bij voorbeeld: het enkelde karak- ter *b* is in 't ſchrijven genoeg om 'er, wanneer het bij die teke- nen, welke wij klinkers noemen, gevoegd is, het noodige meé aan te toonen; maar zo ras ſpreekt men dit teken *b* op zigzel- ven niet uit, of men hoort de vokaal *e* te gelijk klinken *bé*, zo ook

Digitized by Google

ook c, d, h, k, enz. *cé, dé, ha, ka;* in 't kort, geen medeklinker kan van zigzelven eenig geluid geeven, ten zij men 'er al ſpreekende den klank van deeze of geene vokaal bijvoege. — Ja wat meer is, een klinker, 't zij enkel of verlangd, doet verſchillende medeklinkeren te gelijk, voor en agter zig klinken. Wat is toch de klank van *ſt, cht, ld, dw*, enz.? de vokaalen alleen wijzen derzelver kragt aan, in *ſtroom, licht, beeld, dwaas*, enz. — In 't vervolg van tijd zullen wij, hoop ik, nog wel eens gelegenheid vinden, eenige Brieven over den aart der Letteren en haare uitſpraak te wiſſelen."

Pag. 2 leeſt men: *in watvoor woorden*? enz.

„Daar is 'er, die dit *watvoor* niet dulden konnen. Schoon ik 't woord én dészélfs gebruik zeêr wél zou konnen aantoonen, will ik nijnen kieſſchen Leeſeren liever vergunnen, hier tér plaatſe én élders, daar zulks voorkomt, te leeſen: *in welke woorden*? —

Pag. 5.

Stélde ik mijne gedagten tér néder over hèt onderſcheid, 't wélk ik meende plaats te hèbben, tuſſchen TE én TÓT. — Om mijn gezègde niet over te ſchrijven, verzoek ik een ieder, 't Wérk zélve eens in de hand te neemen, om de aanmérking die daaröp gemaakt zal wórden, dés te béter te konnen waardeeren. —

„ *Waar of van wien heeft UEd. toch ooit geleerd of geboord*
„ *het onderſcheid dat UEd. pag. 5. tuſſchen 't woord* te *en* tot
„ *maakt? Men mag immers zoo maar geen regels (gelijk men*
„ *ſpreekt) uit zijn duym zuygen, en ze, zonder eenig voorbeeld of*
„ *gezag in de taalkunde voegen. Neen, mijn Heer! het is niet*
„ *zoo, dat* tot *en* te *beyden verduytſingen zijn van het Franſche*
„ *à, A Amſterdam is te Amſterdam; en of iemand daar een uur*
„ *of een halve Eeuw is, hij is doch* te *Amſterdam.* VOLLENHO-
„ VE, SEWEL *en* NILOE *hadden UEd. dit moeten leeren en*

ik

Digitized by Google

„ *ik geloof niet dat ik mij aan grootſpraak ſchuldig maake, als*
„ *ik zegge, dat men het gebruyk van meer dan honderd goede*
„ *Schrijvers, hierbij zou kunnen voegen; zulks het immers niet*
„ *wel te verſchoonen is, dat UEd. over de taal ſchrijvende, dit*
„ *of niet weet of tegen beter weeten aan zulke dingen ſchrijft.*"

Zou men niet haaſt dènken dat onze Kritiek zig verbeeldt alléén tén tóppe dér taalkunde geſteegen te zijn én de ladder agter zig opgetrokken te hèbben? ..... Ondertuſſchen,

Offchoon wij mèt deeſen Heer' (in de Voorréde al eens aangevoerd) niet veele maaten zouts gegeeten hèbben, kènnen wij hém égter te édelmoedig dan dat Hij van ons eene blinde toeſtémming op hèt gezeide, zou verwagten (*a*)

Vooráf verklaaren wij (trouwens! dat was niet eens noodig, gelijk men in 't Wérk zien kan) dat wij niet vóór hadden om *Te* én *Tót* als verduitſchingen van hèt Franſche *à* op te geeven. Wij toonden alléén dat men hèt woordje *à*, bij ons in beide die én ook in andere gevallen, daartoe gebruikte.

Laatenwe nu onzen Heer nóg eerſt wat in de hand wérken én eene ſoortgelijke aanmérking, van élders ontvangen, vólgen laaten. ——

„ *Maar eevenwel om te toonen dat ik uw geleerd Werk* (*b*)
„ *doorbladert heb. Ziedaar mijne aanmerking, waarom gij mo-*
„ *gelijk zult lagchen. pag. 5. over het onderſcheid tuſſchen* te *en*
„ tot, *dat zeekerlijk groot is, gelijk in 't Latijn tuſſchen* ad *en*
„ in. *Bij voorbeeld: ik ben gekoomen* tot *Amſterdam, dat is* tot
„ de poort van Amſterdam, *dicht bij* Amſterdam. *Maar, ik*
„ *ben* in Amſterdam *aangekoomen of* te Amſterdam, *beteekent*
„ *in de Stad zelfs. Ik wil gaarne betuygen, dat 't onderſcheid*
„ *door UEd. gemaakt, mij tot hiertoe onbekent geweeſt is, maar*
„ *dit komt daarvandaan, dat ik zelden of nooit Duitſche Boe-*
„ *ken lees.*"

Ver-

(*a*) VERVOLG dér Naleezingen op de Bijzonderheden over de H. Schrift van dén Hoog Eerw. Heer P. HOFSTEDE, pag. 126.

(*b*) Ik hèbb' 'er dit bijgevoegd, (ſchoon 't mijner zédigheid hard moet vallen!) niet om mij te verhoaerdigen, maar om mij tén allen tijde, woordelijk op de origineelen (oorſprongkelijke ſtukken) te kunnen beroepen.

Digitized by Google

Verwondert-gij u niet over mijne openhartigheid, Leeſer! dat ik hier een getuigenis aanvoere, 'twèlk niet weinig dient om dat van dén eerſten Aanmérkingmaaker te bekragtigen? Wiſt zijn Edle mèt wèlk een' Mann' van naam' hij hier éénſtèmmig dagt, hoe zeêr zou hij zig verblijden!

Maar laatenwe nu ook eens zien óf we niet wat tér onzer ondersteuninge vinden konnen, én van hèt mindere tót hèt meêrdere opklimmen! Vooreêrſt wórdt mijn gevoelen geſtérkt, door een zeer oud Manuſcript, mij door eenen Taalkundigen vriend, tér leen gegeeven, waarin ik hèt vólgende vinde:

„ Petrus Leupenius (*a*) Predikant te Amſterdam, zegt „ in zijne Aanmerkingen op de Nederduytſche Taal, pag. 68. „ dat *tot* betekent een beweging tot een zekére plaats, *te* een „ beweging in een zekere plaats, ende hierom houdt hij het „ vóor een fout dat men op het voorhoofd van een Boek ſtelt: „ *gedrukt tot Leyden, tot Amſterdam*, in plaats van *te Leyden*, „ *t'Amſterdam*. Van dit gevoelen is mede Samuel Ampzing, „ in zijn Nederlanſch Taelberigt, ſtaande vóor zijn Beſchrij- „ ving van Haarlem, zeggende dat *tot* betekent een beweging „ na de plaatſe, *te* een ruſt in de plaatſe."

De Schrijvers dér *Taal- en Dichtkúndige* BIJDRAGEN; voorwèlken onze Man zeêr veel achting toont te hèbben, drukken zig dus uit. „ *Te* beteekent gemeenlijk een zijn *in een* „ plaets, Hij is *te Amſterdam*, dat is *in Amſterdam*. — zom- „ tijds echter beduidt 't ook een beweeging naer een plaets, „ als *te koets ſtijgen:* dat is *op zijn koets*. Zie HUYDECOPERS „ *Proeve* bladz. 110. Zie ook P. VAN DER SCHELLING „ *Voorber. tot den waren Godsd.* bl. 23. Bijzonder is het ge- „ bruik van dit *Te* in den Bijbel van 1477. Geneſ. 1. *Ende* „ *God ſciep den menſche* te *ſynen beelden en* te *ſynre gelykeniſſe*, te „ *ſynen beelden ſciep hi den Man*, daer *te* zoo veel als *naer* is. „ *Te* verſchilt dus niet zoo veel van *Tot* als VERWER meent „ *Idea L. Belg.* pag. 66. Boekzaal van v. GAVEREN. M. en J. 1708.

(*a*) Hoe moet dit mijn Kritiek ſmaaken! die anders met *Leupenius* zoo veel op heeft.

Digitized by Google

„ J. 1708. bl. 142. Want ook werdt *Tot* gezegt, voor *in* een „ plaets te zijn. BIJBEL van 1477. *Genes.* 14. vs. 7. *die* tot „ *Hareron Tamar woonde. Num.* 33. vs. 5. *So legerden sy hen* tot „ *Succoth.*" Zie 2 Deel der BIJDRAGEN pag. 589. — Zoo deese laatste uitdrukking, naar den zinn' van onzen Oordeelkundigen Mann', moest verstaan worden, dan zou 't betekenen, dat zij zig legerden *tot bij* of *Jusqu'à Succoth.* — Zoo als hij 't op zijn Fransch uitdrukt.

Of dit nu ondertusschen voor ons niet genoeg uitdeede, zoo willen wij wat nader komen. —

„ *Tot* en *Te* konden wij meesten tijd wel onderscheyden gebruyken: *tót* om eene beweeging *naer de* plaetse; *te* om eene „ ruste *in de* plaetse uit te drukken: of daer schoon manieren van „ spreeken voorvallen, die dit onderscheyd schijnen weg te „ neemen." SAM: AMPZING'S *Taelbericht.* pag. 79.

„ Even zo betekende *tot* in de taal der Ouden, in wat plaats „ en waar na toe, 't is beide in deze woorden: *Doe bij* tot „ *Parijs quam, bij ghinc pelgrimagie* tot *Sint Claes* tot *Baren.* „ Meest echter wees het aan waar na toe: *Doe bij weder* tot „ *buys gecomen was.*

„ 't Gebruik heeft het zelve bij ons behouden. Men zegt: „ *dit man woont* te *Amsterdam.* Maar beter word dit onderscheiden, en de verwerring weggenomen, door dus te zeggen: *Hij woont* te *Amsterdam*, en *bij quam* tot *Amsterdam.*" Zie TUINMANS Oud en Nieuw. pag. 68. — Ik kan niet denken dat dit laatste *tót*, hier *jusqu'à* betekenen zoude, én pass' het daarom, met volle ruimte, op mijne gedagten, als eene bekragtiging van dezelven, toe. — Men voege hier nóg bij, 't geen bij NILOË pag. 69. gevonden wórdt, én oordeele dan óf ik zo onbeslagen tén ijs gekomen bén. —

„ Op pag. 7. (zègt mijn vriend W. H. L. T.) kan ik niet afzijn aan te merken, dat gij uw gevoelen over TE en TOT in 't geheel niet ongevallig verdedigt; ten minste toont gij wel zo veel te weeten als uw Kritiek. Uwe stelling in deezen is niet uit den duim gezoogen, maar rust in 't tegendeel op gronden die der overweging wel waardig zijn. — Ik twijfel 'er aan of die Heer

Heer wel regt onderrigt zij, wat eigenlijk *regels* zijn en wat *gezag* is; immers geen gezag kan iemant in deezen verpligten zijn oordeel in boeiën te klinken. Hadden onze grootſte Letterbaazen, zedert het begin der zeventiende eeuwe en vroeger, het zelve niet vrij mogen gebruiken, maar zig enkel op het gezag hunner voorgangeren moeten verlaaten, onze taal zou zig thans zo çierlijk niet opdoen; want ik denk niet dat uw Kritiek de taal en de vaarzen van Klaas Kolyn voor fraaijer acht, dan die van Vondel, Poot, Hoogvliet, enz; zo min als dat zijn Ed. zou kunnen gelooven dat Ten Kate, Huydecoper, de Heeren Bijdragers en anderen, alles aan zulke vaſte regelen verbonden zouden hebben, dat niemant 't eene of andere ter meerdere beſchaaving' zou kunnen bijbrengen".

Pag. 5. régel 10. én 11, van boven, *ſtaat*:

Bij de Réchts-Geleerden én andere, lees *anderen.*

Pag. 5. régel 3. vanónder, ſtaat: *van beroemde Taalkènners*, 't wèlk van veelen, zonder aanſtoot, geſchreéven, dóch béter door *Taalkènneren*, in dén 2*den* 3*den* én 6*den* Naamvall' uitgedrukt wórdt. —— Men kàn dit in de SPRAEKK. van F. DE HAES pag. 30 én 31 nazien. TEN KATE zègt dat men in gemeenen ſtijl'; *der Vaders* zèggen kan. Zie 1 Deel p. 392.

Pag. 6. enz.

Hèbb' ik mijne gedagten tér néder geſtèld wégens de ſpélling van AA én AE, én de eerſte getragt te beweeren. Ik bekènn' dat de Heer BURMAN, in zijne *Aenmerkingen* op de Néderd. Tael, zeér veele rédenen voor de ſpélling' van AE bijgebragt heeft. Ook hèbb' ik die Aanmérkingen reeds geleeſen voor dat de mijnen in druk gevat waren. — Thans zal ik eenige bewijſen voor mijn gevoelen bijbrèngen én een' ander' hèt zijne volkomen vrij laaten.

„ Hèt ſpéllen van *aa* was gemeen bij de Aalóuden. Bij voorbeeld: WILLERAMUS: *Thiu maara minero gratiæ*,

de maare mijner genade. *Aana thâz*, zonder dat. — Doch die laatſte *a* wiſſelden zij wél mèt *h* óf ſtèlden die wél voor dezélve. Zoo wierdt van *nau*, *nah* én van *aa*; water, *aha*. Hèt laatſte is nóg gebruikelijk bij de Hoogduitſchen, Maar in laater tijden heeft *ae* én *ai* de plaats van *aa* geheel ingenomen, zo dat men daarvan in de ſchriften dér Ouden weinig voetſtappen meêr vindt; hoewél échter nóg eenigen, bij voorbeeld *Aarnſte*, voor *ernſt*, *taargher*, voor *te erger*. — *Aa* heeft dan aan de Nakomelingen te danken, dat zij wéder in 't aalöude bezit geraakt is, ſchoon niet zonder betwiſting". Zie dat woordelijk maar niet lètterlijk bij TUINMAN, Oude én Nieuwe Spreekwijzen. pag. 72. 73.

De taalkundige Heer KLUIT toont in de NIEUWE BIJDRAGEN. I Deel. pag. 317.—319. dat de Ouden de Vokaalen doorgaans mèt eene *e* verlèngden én ſchreeven *ae*, *oe*, *ue*, voor *aa*, *oo*, *uu*; maar dat men deeſe wijſe van verdubbeling naderhand bij ons verwórpen, én de *a* mèt *a*, de *e* mèt *e*, de *i* mèt *i*, de *o* mèt *o* én de *u* mèt *u* vermeêrderd én verlèngd heeft. — Wèlke overéénſtèmming, én ſtreekhoudende régelmaat, door ónze taalöeffenaaren nimmer begréepen, niet behoeft mèt veele redeneeringen te wórden opgehèlderd. — Hieröp toont zijn Ed. wèlk een noodeloos tijd verkwiſten 't zij, lang over de voorkeur van *ae* vòor *aa* te harrewarren, daar 't tóch vaſt gaat, dat, zo dra iemant de Vokaalen in 't gemeen, als *e*, *i*, *o*, *u*, mèt dezélfde Vokaal verlèngt, dan ook de verlènging van *a* mèt *a*, door dén algemeenen taalgrond (*dialectus communis*) verëiſcht wórdt, in wien tóch de waare natuur dér taale moet gezógt wórden. — Laat ik nóg een Taalkènner, in zijn eigen taal', voor mij laaten ſpreeken.

„ De *a* is een van de ſtarcſte vocalèn, ende wil in veel woor„ dé (ſainc zijnde) gedoubelt zijn, daar men qualic die diph„ tonge *ae* ſchrijft, als *laat*, *baat*, *graat*, *ſtaat*." PONTUS DE HEUITER VAN DELFT. *Ortographia* pag. 41. — Dit zag ook de Droſt HOOFT, én veränderde daaröm zijne ſpélling van *ae* voor die van *aa*. Vólgens TEN KATE I Deel pag. 743. én de N. BIJDRAGEN I Deel pag. 324. vergelijk nu

mèt

mèt dit alles, de *Taal en Dichtkundige* BIJDRAGEN. 2 Deel pag. 542. mèt pag. 585. én 586. én oordeel, óf 't niet van dit Wérk, door veele onderſcheidene Mannen geſchreeven, waagtig is: *zoo veel hoofden zoo veel zinnen.* De Heer TEN KATE, was ook meêr voor *aa* dan voor *ae*, immers blijkt dit uit zijn *onderzoek over de Nederd. Letterklanken* 1 Deel. pag. 116. 118. 119. in wèlke verhandeling' wij doorgaans meêr *aa* dan *ae* ontmoeten, om dat *aa*, criticè béter is.

Dit ons gevoelen nu geſtérkt én bevèſtigd hèbbende, blijvt nóg overig om de bezwaaren wégens onze ſpélling' van *ae* in ſommige woorden, pag. 7 én 8 opgegeeven, uit dén wèg te ruimen én onze gronden van zékerheid déswégen te ſtaaven.

Wij verkieſen te ſchrijven, *paerel, réchtvaerdig, bovaerdig, waereld, zwaerd, naerſtig, vaerdig, waerdig, eerwaerdig, boetvaerdig, ſtaert, paerd, gaerne, blaeten, kaers, vaers*, enz. eigenende dér *ae*, in die woorden, dén klank van de Franſche *ai* toe, in de woorden *air, clair* enz. — Wij waren verwaand genoeg om voor te wénden dat wij dit gebruik mèt voorbeelden uit twintigerlei Dichteren, zouden konnen ſtaaven, niettégenſtaande de *Taal-en-Dichtkundige* BIJDRAGERS, in hun 2 Deel pag. 34. deeſe ſpélling, mèt dén naam' van VERKIESINGTJES beſtémpelen.

't Luſt ons te onderzoeken, hoeveele Mannen zig aan die zoogenaamde *Verkieſingtjes* overgegeeven hèbben. ——

Eerſtelijk zullen wij de Spraak-kundige Schrijvers laaten ſpreeken.

Tén twéden, de Dichters tén toneele voeren, én *Tén dérden*, de bijzondere Schrijvers laaten vólgen.

Wat de Spraakkundigen betréft. —— De Heer TUINMAN zègt: Dat de Ouden de *e*, gevoegd bij eene andere vokaal, aanmérkten als dén klank veränderende én verminderende, blijkt, omdat ze *ae* vórmden tót *æ* of de Griekſche η. Zo wierdt *réchtvaerdige réchtveerdige; waerde weerde; maegden meegden.* —— Zoo wierdt *ae* tót *ä*, *oe* tót *ö*, *ue* tót *ü*, gelijk de Hoogduitſchen hèbben. —— De ſpelling mèt *aa* kan dit tót haare verdédiging

bijbrèngen. Zie zijn *Oud en Nieuw.* pag. 74. Anders ſchreeven zij mèt *aa, ee, ii, oo, uu,* pag. 72.

„ Omdat de dubbele *aa,* nu bij de meeſte én bèſte Schrijvers in gebruik is, zèt ik *ae,* wanneer ik hèt gebruik van de griekſche ε wil afbeelden; alzo wij dezélfde klank in onze taal, én daartoe geen teiken hèbben". Q. HORATIUS FLACCUS DICHTKUNDE, *op onze tijden én zéden gepaſt, in* de Voorréde. ——

Hoe zeêr ook de Heer AMPZING tót dit onderſcheiden gebruik van *aa* én *ae* overhèlde, kan men zien; in zijn *Taelbericht* pag. 24--29.

Agter de VOORREDE van de TWESPRAAK der *kamere in liefde bloeïende* vindt men die onderſcheiden ſpélling van *aa* én *ae,* op de vólgende wijſe aangeweeſen.

AA, *baar, waar, paar, blaar, ſchaad, maar*
AE *baert, waerd, paerd, blaeten, ſchaets, maert,*

Nu zullen wij de Dichters eens raadpleegen én zien óf zij ook aan die Verkieſingtjes vaſt zijn.

De ruime waereld *zelfs, de kreits dien wij bewoonen,*
Moet als een enkle ſtip zich in zijn oog vertoonen
Bij duizend waerelden.
Juff. L. W. VAN MERKEN. Nut der Teg. p. 2.

Gij, 't magtloos werktuig van een' ſtraffen waereldd winger!
BESPIEGEL. in BRIEVEN van C. L. DE NEUFVILLE. p. 66. 99.

Naar Bethlem, daar de Spruit van Jeſſe,
Des waerelds *Heiland...*
DE MARRE, voor de Boſch's Dichtl. Verluſt.

Laat pracht het waereldſch *oog verblinden;*
L. PATER, voor hèt zélfde Wérk.

Dat Rome, in vrede en krijg, voor eeuwig vrijgeboren,
Voor eeuwig tot Voogdes der waereld *uitverkoren*
FEITAMA, in HENDRIK DE GROOTE pag. 68, 69. &c.

Och!

Digitized by Google

Och! wat is van al het ſlaaven,
Dat men in de waereld *doet?*
T. én D. BIJDRAGEN. 1 Deel, pag. 55.

Laat in 'swaerelds *uchtendſtond,*
't Heir der Morgenſtarren zingen,
J. E. VOET, voor SCHUTTE's Gezangen.

Jezus zult gij 't waerdig *keuren?*
DEZÉLFDE, tér zélver plaatſe.

Mijn tong wek greetige ooren;
Zing d'ijdle waereld *doof, en ſtom.*
SCHUTTE's GEZANGEN. 1 D. pag. 5. én 51.

Jammerlijk en ſchreienswaerdig
Was mijn ſtaat, al ſchreide ik niet
Word ik ijvrig en boetvaerdig;
DEZÉLFDE pag. 9.

Vervloekt de waereld *mij, zoo haatlijk en verbolgen,*
Als mijn natuur, helaas! uw lievelingen deed;
TIJDWINST 1 Deel. pag. 49.

Geef, dat mijn levenslamp haar zuiv're liefdeſtraalen,
Zoo boog en wijd verſprey', dat in mijn trek geen eer,
Noch goed een aas gewigt, bij 'sheemels paerle *baalen.*
DEZÉLFDE pag. 51.

Ach! uw ſchaapje blaet *zich heeſch.*
DEZÉLFDE pag. 182.

Komt, waereldwijzen, *werpt u neder aan zijn voeten.*
DE BOSCH. DICHTL. VERL. pag. 2. 20. 270, 271. &c.

Ein-

Digitized by Google

Eindelijk moet ik, agtervólgens mijn plan, de bijzondere Schrijvers laaten vólgen.

1. LILIËNTHAL: Bijbelverkl. 7 Deel voorbericht voor de Tijdrékenkunde: *met de jaren der* waereld.

2. REIMARUS, over den Nat. Godsd. pag. 61. *onaangezien de eeuwigheid van de* waereld.

3. RABENERS Hékelschriften. 1 Deel pag. 154. *niets ter* waereld *is haar aangenaamer.*

4. TAFEREEL van Natuur en Konst. 1 Deel pag. 5. *Asië werd nog eens de kweekplaats van de* waereld.

5. MILLAR. Voortplanting van dén Godsd. 1 Deel pag. 9 *Indien de* waereld *niet eeuwig is, dan moet 'er noodzaakelijk een God zijn die dezelve gemaakt heeft.*

6. MILLER, Uittrèkf. van MOSHEIMS Zédeleer pag. 121. *waren de zelfsmoorders deugdzaamen, wat zou de Christelijke* waereld *in 't kort zijn!* pag. 243. *dat een heiliger en* eerwaerdiger *plaats.*

7. HISTORIE DER PAUSEN. 1 Deel pag. 5. *en niemand heeft meer werks gemaakt, om de* waereld *te doen gelooven.*

8. VAN HEMERT, Hollandsche Graven, pag. 4. *Al voor de geboorte van 's* waereld *Heiland.* In de OPDRACHT: waerde.

9. QUINTUS CURTIUS Alexänder pag. 332. *Hij zelf trok met een* vaerdig *heir te voet, naar,* enz. pag. 236. *met zijn* zwaert pag. 176. *die deze* paerden *menden.* pag. 136. *met groote* naerstigheid.

10. KLAAS KLIM. pag. 11. *Geplaatst in 't middelpunt deezer* waereld.

Digitized by Google

11. VERTOOG over hèt verhévene, in de gewijde ſchriften uitblinkende *pag.* 5. *de* Waereld *met alle menſchelijke Wijsheid. pag.* 189. *met* blaetenden *toon.* ——

12. YOUNGS Nagtgedagten. 1 Deel *pag.* 17. *Hoe was mijn hart niet in de* waereld *bedolven!* 2 Deel. *pag.* 13. *Deeze* waereld *is een Profeetſy van toekomende* waerelden. ——

13 PLEIDOOI over de waarheid van Kriſtus opſtanding. *pag.* 79. *Onder het oog der Geheele* waereld. — pag. 100. *Toen zij hierna 't zaamen aanzaten en dat men de* kaerſſen *had ingebragt.* —— pag. 113. onderaan: *het is* merkwaerdig. ——

14. AANLEIDING tot de uiterlijke welſprekendheid, op den kanſel, voor de Balie, enz. in de Voorréde van dén Vertaaler. *de groote* waereld. — pag. 136. *Ja, op wiens wenk alleen de* waereld *wordt bewoogen.*

15. BRIEVEN OVER DUITSCHLAND pag. 127. blaetende *ſchaapen.*

Hierbij willen wij 't laaten, én vraagen óf iemant tér waereld, die onze taale magtig is, nóg een oogenblik durvt vaſthouden, dat deeſe Spél-én-Schrijv-wijſe, mèt dén naam' van *verkieſingtjes* verdient benoemd te wórden; vooràl wanneer hij nóg daarbij in aanmérking' neemt, wat men in de *Tweſpraak*, van de *kamer in liefde bloeiënde* pag. 28. déswégen, aangetékend vindt. ——

Alle deeſe voorbeelden dér bijſondere Schrijveren hadde ik konnen agterlaaten, om dat men miſſchien, hun geſag in de Taalkunde betwiſten zal. Ondertuſſchen vertrouw' ik dat men, leeſt men die ſchriften mèt oplèttenheid, doorgaans meêr taalkènnis 'er in vinden zal, dan men wél dènkt.

Digitized by Google

Pag. 8. régel 6 vanönder, ſtaat: *ſommige*, lees *ſommigen*. —

Pag. 10 régel 7 van boven, ſtaat: *Hutten gemaakt van* ſtaaken, *die met het eene end in den grond* ſtaaken. —— lees: *die met het eene end in den grond* ſtaken. Dit laatſte woord *ſtaken*, komt van 't Wérkwoord *ſteeken*; hèbbende in dén voorléden tijd', *ik ſtak*, *wij ſtaken*. —— Voeg hier bij *Het luſt ons eens het lijf te* waagen *op een* wagen. —— Wèlke aanmérking óf wèlk gezègde, wij aan de Schrijv'ren van de REPUBLIEK DÉR GELEERDEN, in hun ſtukje voor *Januari* én *Februari*. 1770. verſchuldigt zijn. —— Zij vergunnen ons, datwe hun hier onze dankbaarheid, voor de gunſtige aankondiging van ons Wérk, betuigen. —— De vólgende uitdrukking dient hier ook toe: „ *Gij zult met al die* ſla„ gen *in uwe meening' nimmer* ſlaagen."

Immers dat dit (hèt ſchrijven van *a* óf van *aa*) zeêr noodzaakelijk zij om in acht genomen te wórden, behoort niet mèt veele rédenen beweeſen te wórden. —— 't Onderſtaande vaersje zal dit nóg nader bevèſtigen.

„ *De dubbele* AA *dient om te ſpellen* zaaken,
„ *Opdat men niet van* zaken, zak *zou maaken*;
„ *Tot* haalen, vaale, (*om niet van* halen, hal
„ *Te zien verſtaan*, *noch ook van* vale, val,)

J. VAN BELLE'S WEGWYZER pag. 18. ——

Pag. 10. hèbb' ik geleerd, dat 'er woorden zijn, inwèlken de *a*, door de afleiding', in *e* verändert —

De Heer, van wiens beſcheidenheid wij al meêr dan eens gewaagden, heeft hieröp aangemérkt, dat 't van veele woorden, daar genoemd, *onwaar* is, én dat in tégendeel veele *eerſten* van de *laatſten* komen. —— Wij zijn dus genoodzaakt om onze gedagten nader te bevèſtigen. —— Wij zeiden daar: van *wand* komt *wénden*. — van *ſchand* komt *ſchénden*. —— van *tam* komt *tèmmen*. —— van *lang* komt *lèngen*. — van *kam* komt *kémmen*. — van *vaſt* komt *vèſten*. — van *land* komt *be-*

belénden. — van *drank* komt *drènken.* — van *krank* komt *krènken.* — van *angel* komt *bèngelen.* — van *band* komt *bebéndig.* — van *ſtand* komt *beſténdig* enz. (*a*) — Laatenwe nu zien, in hoe vérre wij daar, aan de waarheid voldaan hèbben. —

„ Een wérkwoord, afkoomende van eenig Naamwoord, is altijd gelijkvloeiënd (*b*). — Zoo komt dan hèt gelijkvloeiënde wérkwoord *Pikken* van 't Naamwoord *Pik*, (*c*). Maar een ongelijkvloeiënd Wérkwoord intégendeel, is de voortbrènger dér Naamwoorden, immers zoo komt van 't Wérkwoord *Binden*, hèt Naamwoord *Band*, (*d*).

Nu moeten-we onderzoeken of onze aangevoerde Wérkwoorden gelijkvloeiënd zijn, én uit dien hoofde van hunne Naamwoorden afſtammen. —

WÉNDEN,	*wéndde*,	*gewénd*,	van	WAND.
SCHÉNDEN,	*ſchéndde*,	*geſchénd*,	van	SCHAND.
TÈMMEN,	*tèmde*,	*getèmd*,	van	TAM.
LÈNGEN,	*lèngde*,	*gelèngd*,	van	LANG.
VÈSTEN,	*vèſtte*,	*gevèſt*,	van	VAST.
BELÉNDEN,	*beléndde*,	*beléndt*,	van	LAND.
KÉMMEN,	*kémde*,	*gekémd*,	van	KAM.
DRÈNKEN,	*drènkte*,	*gedrènkt*,	van	DRANK.
KRÈNKEN,	*krènkte*,	*gekrènkt*,	van	KRANK.
HÈNGELEN,	*bèngelde*,	*gebèngeld*,	van	ANGEL.

Hieruit nu, meen' ik, overtuigende beweeſen te hèbben, dat alles wat ik ſchreev, goed is. — En hoe kon dit anders weeſen, daar 't van dén taalkundigen Heere HUYDECOPER ont-

(*a*) De *a* én *e* wórden verwiſſelt in: *bart* én *bért*; *ſmart* én *ſmért*; *ſtar* én *ſtér*; *ſtark* én *ſtérk*; *vlak* én *vlék*. —
(*b*) HUYDECOPER pag. 63.
(*c*) BIJDRAGEN 2 Deel. pag. 226.
(*d*) BIJDRAGEN, 2 Deel. *ibid.* —

Digitized by Google

ontleend was; zie zijne PROEVE pag. 643. — Wil nu onze Heer Aanmérkingmaaker ſtaande houden, gelijk hij doet, dat *ſchand* komt van *ſchénden* én *tam* van *tèmmen*, zoo hèbbe hij zulks tégen HUYDECOPER, TUINMAN (oud en Nieuw pag. 37.) én anderen te doen. —— Ondertuſſchen willen wij zijn Edle, wégens éène ſtèlling', *halv gelijk* geeven, naamelijk omtrént 't Wérkwoord SCHÉNDEN, 't wèlk ook maakt *ſchond*, *geſchonden*, én, in zoo vérre 't hier dan ongelijkvloeiënd is, kan hèt de voortbrènger van *ſchand* zijn. ——

Gun-mij, Leeſer! bij deeſe gunſtige gelégenheid, nóg een oogenblik, bij 't ſpraakkundige (: 't wèlk onze Heer Kritiek in eene Spélkonſt niet dulden kan) te blijven ſtaan, én 't tégengeſtèlde van bovenſtaande ſtèlling te laaten vólgen. 't Eerſte zal 'er dés te meêrder lichts door ontvangen.

„ De ongelijkvloeiënde Wérkwoorden brèngen hunne Naam-„ woorden voort." Als

BINDEN,	*bond*,	*gebonden*,	maakt	BAND.
GRAAVEN,	*groev*,	*gegraaven*,	maakt	GRAV.
TREEDEN,	*trád*,	*getreeden*,	maakt	TRED.
SLAAN,	*ſloeg*,	*geſlaagen*,	maakt	SLAG.
VATTEN,	*vattede*,	*gevat*,	maakt	VAT.
SPITTEN,	*ſpittede*,	*geſpit*,	maakt	SPIT.
ZUIGEN,	*zoog*,	*gezoogen*,	maakt	ZOG. (*a*)

Men moet eerſt *gráaven* én *treeden*, zègt HUYDECOPER, eer men zien kan wat een *grav* én een *tréd* is. —— Intégendeel, tót de gelijkvloeiënde, moet men eerſt een *kam* én een *angel* hèbben, eer men *kémmen* én *bèngelen* kan.

Mijn Taalkundige vriend (W. H. L. T.) zègt in zijne Aanmérkingen:

„ Pag. 18 régel 6 van boven, „ gij verdedigt hier uw gevoelen mannelijk, immers Huydecoper is mans genoeg om dit voor u af te doen; ik merk derhalven alleen aan, dat de verwiſſeling

(*a*) PROEVE van Taal- en Dichtkunde pag. 63—66.

Digitized by Google

ling der *a* en *e* in *ſtar*, *ſter*, en dergelijken, eigenlijk voortvlocit uit het verwantſchap deezer vokaalen. — die van *Nil Volentibus* hebben ons eenige verhandelingen nagelaaten, waar onder 'er twee gevonden worden die UEd. mogelijk van nut zonden kunnen zijn, te weeten één over der Letteren *affinitas* of verwantſchap, en de andere over de *metaplasmus* of woordvervorming. Onder anderen zoudt gij 'er uw gevoelen aangaande de *ſaamentrekking* uit kunnen ſtaaven; want in de laaſtgemelde verhandeling zijn die Heeren van gevoelen, dat de ſaamentrekking geſchiedt met wegwerping der *d*, als 'er een doffe *e* navolgt en *a*, *é*, *ie*, *o*, of *oe* voorgaat, als: *daân*, *liên*, *wiên*, (wieden). *Goón*, *voén*, enz. Ook mag men na hunlieder gevoelen ſchrijven: *ſtaâg* voor *ſtadig*, doch niet *genaâg* voor *genadig*, nog *tijig* voor *tijdig*. —— *gevaân* voor *gevangen*, *ontvaân*, *omvaân*, *aangevaân*, ſtaan zij toe, doch verwerpen *vaân* voor *vangen*, en *aanvaân* voor *aanvangen*."

Pag. 11 régel 10 vanboven én régel 9 vanönder, ſtaat: *eigenaamen*, lees *eigen-naamen*. Wij zullen, wat vérder, gelégenheid vinden, hieröp onze aanmérking te maaken. ——

Pag. 12. régel 9 vanboven, ſtaat: *ſommige*, lees *ſommigen* én zie wat we daaröver, onder Letter V, óf bij 't Gelijkluidende woord *Veelen*, aanmérken. —— Régel 10 vanönder ſtaat: *mijner Leeſers*, lees *mijner Leeſeren* én zie déswégens eenige bladzijden voorwaarts. —— Men zègt. *Mijne Leeſers*; *van mijne* óf *mijner Leeſeren*, *aan mijne*, *mijnen* óf *mijner Leeſeren*. —— *Mijne Leeſers*; én *van mijne Leeſeren*. —— TEN KATE I Deel. pag. 392.

Op dezélfde bladzijde, naamelijk de 12de, hèbb' ik geſprooken van de verkórting' dér Lèttergreepen; van *daaden*, *daân*, van *baaden*, *baân* &c. maakende. (*a*) —— De Schrijvers der BIBLIÖTHEQUE DES SCIENCES & DES BEAUX ARTS, hèbben hieröp, in hun Stukje voor de Maanden *Oct. Nov.* én *Dec.*

(*a*) De Dichters ſtellen ſomtijds *vaêr*, *belaên*, *geſchiên*, in plaats van *Vader*, *belaaden*, *geſchieden*. maar in plaats van *Goden*, *geboden*, ſtellen zij *Goón*, *geboón*, niet *goén*, *geboén*! Zóo ſpreekt hèt bewuſte M. S S.—

Digitized by Google

Dec. 1769 Tome XXXII. Part: 2. pag. 347. 348. de vólgende aanmérking gemaakt. ——

„ *Il préfère l'Ortographe d'*aâ, *à celle d'*aê, *dans les abréviations, telles que ſont* paân, ſchâ, vaâr, vergaâren, (*Abréviations reçues dans la Poéſie,*) *pour* paden, ſchade, vader, vergaderen &c. *D'autres les marquent en écrivant* paên, ſchaê, vaêr, vergaêren. *Si au lieu de l'*â vous *admettez l'*ê, *dit notre Auteur, il faudra écrire par abréviation,* laaên, *pour* laaden, *avec deux* a; *de méme* raaên *pour* raaden, *& ainſi du reſte.* — *Sa raiſon ne ſera vraiſemblablement pas généralement goutée. On objectera que dans des mots, comme le ſont* pad (*ſentier*), rad (*roue*), blad (*feuille*), *la Poéſie permet d'ôter le* d, *pour ne donner à ces mots qu'une ſeule ſyllabe au plurier, & faire la rime ſur* ae; *abréviation autoriſée d'ailleurs par la prononciation reçue dans le diſcours journalier: on dit par ex.* daar zijn geen BLAÊN; daar zijn geen PAÊN, *pour exprimer qu'il n'y a point de feuilles,* bladen; *de ſentiers,* paden: *c'eſt ainſi qu'on dit* vaêr, *pour* vader; Moêr *pour* Moeder; & *on ajoutera, qu'on met l'accent circonflexe dans ces mots ſur* l'e, *pour marquer que le* d *a été retranché. Pourquoi, demandera-t-'on enſuite à Mr.* ZEYDELAAR, *voulez vous que cet* e *ſoit changé en* a? *Les Etrangers & les Ecoliers devineront-ils cette mutation? & les mêmes raiſons, pour leſquelles vous avez voulu que l'on conſervât le double* a *dans le plurier des ſubſtantifs qui ont deux* a *au ſingulier, n'exigent-elles pas, que vous preferiez d'écrire* laaên, *ou plutôt* laên, *à* laân? *Pour être* uniforme, *il faut être conſtant dans les principes. D'ailleurs en conſervant l'*en, *on conſerve la marque ou l'indice du plurier de ces mots. Il eſt étonnant que* Mr. ZEYDELAAR, *pour appuyer ſon ſentiment n'en ait pas appellé à l'uſage de doubler l'*o, *au lieu de l'*e, *dans les abréviations ſemblables à celles dont il s'agit ici, par ex. on ecrit,* Goôn; *pour* Goden; doôn *pour* dooden; noô, *pour* noode; *ainſi qu'il l'enſeigne* p. 62.

Ik zal deeſe aanmérkingen, waarvoor ik die Geleerde Schrijvers dank-zègge, niet gantſchelijk, dat is ſtuk voor ſtuk

Digitized by Google

ſtuk, óf voet voor voet beäntwoorden, dit zou mij te vérre heenen leiden. Alléénlijk zal ik tragten mijnen gedagten wat meerder lichts bij te zètten. ——

In nételige zaaken is 't béter een goed Advokaat te gebruiken, dan zélfs zijne zaak kwalijk te bepleiten, —— Hoor dan hier de Heer KLUIT voor mij ſpreeken. —— „ Wij kunnen „ dit nog nader ophelderen, (*a*) door onze gewone wijze „ van inkrimping der lange vokalen, wáar een ſtaart op volgt „ met de letter D, in *trê-den*, *be-den*, *da-den*, *ra-den*, *bo-dem*, „ *doo-den*, *zo-den*, *ſta-dig*: in dezen wordt de *d* weggeworpen, en de ſtaart-conſonant ſmelt in de vorige ſylb, en maakt „ alhier ene verdubbeling der *e*, *a*, *o*, in *tre-en*, *da-an*, „ *ſta-ag*; dienende om door het ſchrijven der enkele vokaal den „ klank, die 'er was in de lange vokaal van *tre*—, *da*—, „ *bo*—, *zo*—, *ſta*,— niet te doen overgaan in enen korten *tren*, „ *dan*, *ſtag*, *bom*. Dus dan ziet men, dat niet ſlegts de D, „ maar ook de volgende E en I in *dadEn*, *ſtadig*, verloren „ gaan, en 'er niet anders overblijft dan *trê-n*, *bē-n*, *da-n* „ *rā-n*, *bō-m*, *dóó-n*, *zōu*, *ſtā-g*; en hoe belachlijk derhalven „ zij zijn, die, hoewel zij anders *aa* ſchrijven, hier de *ae* „ behouden in *dâ-en*, *râ-en*; dewijl, dit doorgaande, men „ dan ook *bô-em*, *zô-en*, *ſtâ-ig*, zou moeten ſchrijven, alzo „ de Analogie dezelfde is."

Zie daar, Leeſer! het geene ik tér bekragting' van mijne gedagten, hier noodig oordeelde. Is 't nu dat zij, die de woorden *daden*, *raden*, &c. mèt éene *a* ſchrijvende, nógthans (*b*) in

(*a*) Naamelijk, zijn Ed. beweert hier, hèt gebruik dér ènkele Vokaal, in meervouwdige woorden: als *dreev*, *drē-ven*, *muur*, *mu-ren*, *baan*, *ba-nen*, *ſteev*, *ſte-ven* &c. Zie N. BIJD. I D. pag. 338. 339 —

(*b*) *Nógtans*. — In mijne SPÉL-KONST hèbb' ik doorgaans geſchreeven *nógtans* (1) én *tans*, 't laatſte ook zonder H;" déch onzen misſlag zien-

de,

(1) *Nógtans* moet men ſchrijven én niet *nógthans*, om dat dit woord onderſcheiden is van *thans* óf *t'hans*. — De ouden ſchreeven *nochtan*, waarbij in vervólg van tijd de *s* gekomen zijnde, ſchrijft men thans, *nógtans*. Zie de VOORREDE voor de PROEVE van ZEDEPOEZY. —

Digitized by Google

in de verkórtinge, daarvan maaken konnen *daân*, *raân*, én dus eene lètter, die 'er niet was, daarbij voegen, hoe veel te méer zullen wij hier de twé *aa* moogen gebruiken, die dezélven reeds in *daaden*, *raaden*, bij dér hand' hèbben!

Pag. 12 én 13 hèbb' ik geleerd dat men de *ā*, in sommige woorden, mèt twé ſtippen tékenen moet: als daar zijn *Iſaāk*, *Mantuā*, &c. — Hoor wat dezélfde Schrijvers, in hèt bovengenoemde Wérkje, pag. 348, hieröp goedgevonden hèbben, aan te tékenen. ——

„ *Il faut mettre, ſelon notre Auteur, deux points ſur l'a,*
„ *quand cette lettre doit être combinée, non pas avec la ſylla-*
„ *be qui la précède, mais avec celle qui la ſuit, & de méme*
„ *lorsqu'elle forme une ſyllabe par elle-méme: ainſi on doit ecri-*
„ *re* Viänen, wreedäart, vooräan, &c. Mr. Z. *ne donne au-*
„ *cune raiſon de cette orthographe dans les deux cas, où il veut*
„ *qu'on l'emploie; il ne cite méme en faveur de ſon opinion qu'un*
„ *paſſage d'une Traduction Hollandoiſe du* Brederode, *Poëme*
„ *Latin de Mr.* Burman, *où le mot* Heeläl (*Univers*) *eſt ecrit*
„ *avec deux points ſur l'a.* —— *Nous doutons que l'on ſe con-*
„ *tente de cette eſpèce d'autorité: il en faudroit du moins de*
„ *plus nombreuſes & de plus accréditées pour faire paſſer les deux*
„ *points ſur l'a dans les mots* vooräan, verächten, onäanneem-
„ lijk."

Wilde ik mij hier in ſoortgelijke hairkloverijën inlaaten, dan zoude ik dier Schrijvers toonen dat zij, térwijl zij in mij de fouten béſig zijn te beſtraffen, zig zélfs, in hunne gewoone ſchrijfwijſe, aan dérgelijke (vermeende) gebréken, ſchuldig maaken.

Dóch,

de, hèbben wij dien verbéterd, áés men in dit VERVÓLG van ons wérk niet meêr *tans* maar *tbans*, leeſen zal. — Dit woord is, bij wijlen dén Heere van Aldegonde, in dén Bijenkórf, geſchreeven *te bans* p. 232. „ *En-*
„ *de bier mede wordt ook vervult bet ghene dat wij* te hans *uit Paulo beb-*
„ *ben verbaalt.* En p. 383. *ſoo als* te hans *ghejeit is.* —— Waarôm de Ridder Hooft, ook ſchreef *t'bans*. En Kiliaan *te band*, *te bands*, dat hij *mox*, *ſtatim* vertaalt, waar voor men daar na, bij ſaamentrèkking ſchreev *tbans*, gelijk men *tbuis* ſchrijvt voor *te buis*. ——

Digitized by Google

Dóch, om geene blijken van gebèlgdheid te geeven, daar wij vérre van af zijn, zullen wij liever onzen wèg vervórderen.—

Door dén mond van twé óf drie getuigen zal alle waarheid bevèstigd wórden. Zoo dit ook, in hèt ſtuk dér Taalkunde, wáár is, dan zullen ook twé óf drie getuigen hier voor mij genoeg zijn. ——

1. *Wier Feeſten Rome viert op rijke* dankâltaren,
FEITAMA in Henrik. pag. 92. ——

Vloekâltaar pag. 96. Oceäan. pag. 125. Onäfmeetbre, pag. 126. *én* 136. Ontäarde pag. 129. lijkäſch. pag. 199. lokäas. pag. 206.

2. *Zijn nederige ziel, als volle* korenäiren
Buigt voor de waarheid van de Goddelijke blaâren,
HOOGVLIET, in ABRAH. pag 3. ——

Kanaän pag. 5. Janiâs pag. 19. Noäch pag. 32. —— Schaduägtigh. pag. 38. Grijsäart pag. 63. Libiäanſche plas. pag. 77. 't Fiälaaſche nat. pag. 92. Izaäk. pag. 231. Hijäcinth pag. 235. —— Hierméde, hoop' ik, zal mén zig te vreede ſtèllen. —— Wilde ik nu 't zélfde, omtrént de *e*, *o* én *u* bewijſen, 't zou mij gewiſſelijk aan geene getuigeniſſen ontbreeken! —— Maar, wijl dit niet van mij gevérgd wórdt, will' ik 't, bij 't daar tér néder geſtèlde, laaten beruſten.

Pag. 14. ſtaat *Hyſichius*, lees *Heſychius*. ——

Onder de Gelijkluidende woorden, Lètter A. pag. 14. moet ingevoegd wórden.

Aal. V. | eene ſoort van bier, 't wèlk zonder ſóp gebrouwen wórdt. Zie VERVOLG op dén FAKKEL.

Aal. M. | een bekènde viſch, uiterlijk een' ſlang niet ongelijk. — *Aal*, de laatſte. zie KILIAAN. —

Digitized by Google

Pag. 16. régel 12 vanónder, ſtaat: *geſlooke waaren*; lees *geſlooken* óf *geſlookene waaren*. ——

Pag. 17 régel 8 én 9 vanboven, ſtaat: *uit voornaame Schrijvers*; lees *Schrijveren*. Régel 12 vanónder ſtaat *aangebore neiging*; lees *aangeboren* óf *aangeborene*. —— 't Blijkt uit de hérhaalde verándering deeſer woorden, dat ik dezélven, dus geſchreeven, voor gebrékkelijk aanzie. (*a*). — Wij zullen eens nagaan, hoe men hierómtrént pleeg te verkeeren. —

„ De deelnemende woorden die in *en* uytgaen, laten in het „ meervoud en vrouwelijk geſlachte, ſo gevoeglijk (mijns oor„ deels) de *n* vallen, als ſij eene *e* aennemen: ende daerom „ gebruyk ikze alſo ſonder onderſcheyd. B. E. *bedrogen*, *be„ droge* en *bedrogene*; *gebonden*, *gebonde* en *gebondene*; *gedwon„ gen*, *gedwonge* en *gedwongene*; *verſlagen*, *verſlage* en *verſlagene*.

„ Deſe dingen (voorwaar!) en zijn gene verzierſelen, maar „ in der daed en waerheyd verçierſelen van onze tale, uyt „ den aerd en grond derzelve opgeſocht, hoe vreemd ſij ook „ veel-licht ſommigen ſullen mogen ſchijnen te weſen, door „ de gewoonte en den ouden ſlof. Waerdoor te wege gebracht „ is, dat wij op onze Moedertale niets ter wereld gelet, en „ nu dus, nu ſo, los en onvaſt geſproken en geſchreven heb„ ben. Derhalven wij ook gene nieuwe Tale en ſmeden, maer „ arbeyden ſlechts deſelve met regelen vaſt en ſeker te ma„ ken, dat men ons dan dank behoorde te weten."

SAMUËL AMPZING'S *Taelbericht* pag. 23. 24.

Hier

(*a*) „ De groote vrijigheid, die de allerbèſte Schrijvers, ja *Hooft* én *Vondel* zélve, neemen, in de Bijnaamen, (*Adnomina*, óf *nomina Adjectiva*) wélken op *en* eindigen, dezélven niet wél in hunne geſlachten (*genera*,) veránderende, durf ik niet gebruiken. — Zij ſchrijven dikwils, *eige man*, *eige vrouw*, *eige wijf*, *verlaate man*, *verlaate vrouw*, *verlaate wijf*; in plaats van *eigen man*, *eigene vrouw*, *eigen wijf*, én *verlaaten man*, *verlaatene vrouw*, én *verlaaten wijf*, waar in klaarlijk gemiſt wórdt, om dat men niet zoude durven zeggen, *die vrouw is verlaate*, maar *verlaaten*; *het lachchen is den menſchen eige*, maar *eigen*, nóch *de deur is ope*, maar *open*." VOORRÉDE voor HORATIUS FLACCUS DICHTKUNST, *op onze tijden én zéden gepaſt*. ——

Digitized by Google

Hier hèbben wij dan, vólgens deesen Schrijver, onze vermeende mistlagen, verbéterd, én als 't waare, gewèttigd. — Men ziet hédendaagsch dit onderscheid wat béter in acht neemen, én hieröm schrijv' ik liever, *aangeboren* óf *aangeborene* neiging. — Laat ik, ondanks hèt thans heerschende gebruik, (niet te onréchte van sommigen *een Tiran* genoemd) nóg aanmérken, dat men, vólgens AMPZING, zou dienen te schrijven. *Een verwonnen Man*; *eene verwonne vrouw*, in 't ènkelvouwd; maar, *verwonnen* óf *verwonnene mannen* én *verwonnene vrouwen*, in 't meêrvouwd. — Mijn's oordeels is dit gantsch niet af te keuren. — Hoor, tén slótte, TUINMAN nóg eens spreeken. —

„ Dat men de Adjectiva in *en*, van mannelijk tot vrou-
„ welijk maakt, door 't afknotten d'er *n*, bij voorbeeld *een*
„ *verwonnen man*, *eene verwonne vrouw*, en die in *'er*, door
„ 't bijvoegen van een *e*, bij voorb: *een nuchter man*, *eene*
„ *nuchtere vrouw*, steunt niet op 't voorbeeld der Ouden, de-
„ wijl die de geslachten verwerden. Maar ik wil dat wel aan-
„ nemen voor ene verbetering der hedendaagsche taal: want
„ al wat tot klaarheid, onderscheid en verbetering kan die-
„ nen, is prijzelijk." OUD EN NIEUW. pag. 34. —

Gezonde Mannen, zijn mannen, die wélvaarende zijn.
Gezonden Mannen, zijn mannen, die, op iemants bevél, gezonden, afgevaerdigd zijn. —

De uitverkorenen, zègt zoo veel, als de uitverkorene ménschen, — Dit woord wórdt hier als zélfstandig genomen, én betékent ook *keurlingen*. —

De voorbeelden die ik uit HUYDECOPER hèbb' konnen opspeuren, zijn de vólgenden:

Gebroken oog. pag. 627. *verleeden*, *voorleeden jaar*, *verleeden tijd*. pag. 472. én 608. *versleete boelen*, 366. *halfgesleete boel*, *versleten schoenen*, *doorgekorvene aderen*. pag. 374. *ongekorven bout*,

Digitized by Google

pag. 374. *overtrokken oogen* pag. 402. *opgeſpannen boog*, pag. 49. *opgeſpannen zinnen*, *ingeſpannen zinnen* pag. 49. *overbrogten rouw*, pag. 45 *overgeeven booswicht* pag. 46. — Bij anderen vindt men deeſe woorden mèt affnijdingen geſchreeven, éven gelijk de ſtóffelijke Bijnaamwoorden, *ijzeren'*, *metaalen'*, zoo ook *gebroken'*, *geſleeten'*, *verwonnen'*. — Zij die aan 't leeſen van Taal- én Dichtkundige wérken gewoon zijn, zullen dit, bij ondervinding', weeten. —— F. DE HAES, zègt, in zijne NAGELATENE SPRAEKKONST, pag. 36. dat men ſchrijven moet: *een gebonden man*, *een gebondene vrouw*. *Gebondene mannen*, *gebondene vrouwen*. — Deeſe lés (waarméde TEN KATE, 1 Deel. p. 739. overéénſtèmt) will' ik voortaan opvólgen. ——

Pag. 17 leeſt men AART. — Vólgens de BIJDRAGEN, 2. D. pag. 543. moet dit mèt eene *d*, AARD, geſchreeven zijn; omdat men zègt *aarden ontäarden*, *aardig*, *naar iemant aarden*, *geäard*, *welgeäard*. — AARTEN, zèggen die Schrijvers, gelijk bij Wellekens én Vlaming, Digtl. Uitſp. geleeſen wórdt: pag. 98. deugt niet. ——

Pag. 18 kan men invoegen onder hèt woord *Aantrèkken*:

Aantrèkken.	naar zig trèkken, gelijk de Zeil-ſteen.
Aantrèkken.	aanlókken, verleiden.
Aantrèkken.	zig inlaaten. — Ik zal mij die zaak *aantrèkken*. —— KILIÄAN.
Aarde V.	de Aardkloot.
Aarde V.	eene aardägtige ſtóf, waarin onzen Aardkloot voornaamelijk beſtaat.
Achten.	échten, de beſchuldigden tér vierſchaare daagen.
Achten.	ſchatten, waarderen. *Hoe duur zoudt gij dat wél* achten?
Achten.	zórgen, zórg draagen, acht geeven.
Achten.	meenen, van oordeel zijn.

Ach-

Digitized by Google

Achten. | in waarde houden. —— Eerbiedigen, achting toedraagen. —— KILIÄAN.

Meêrdere betékeniſſen van dit woord kan men vinden, in BUYS *Woordenboek van Konſten én Weetenſchappen.*

Aarden is *van aarde*, een *aarden pot*, *aarden kruike.* KILIAAN. ——

Pag. 19. régel 4 vanboven, ſtaat: *afgewénd*, *verboed*; lees *afgewéndt*, *verboedt.* ——

Op gemèlde pagina óf bladzijde in te voegen:

Altoos. | (*ſaltem*) geduurig, onöphoudelijk. —'t Komt van 't Aalöude *Alliz.*

Altijd. | (*ſemper*) 't allen tijde, bij alle gelégenheid.

Pag. 20 kan men ook invoegen:

Arend. M. | adelaar, een groote én ſtérke Roov-vogel, de Koning van al hèt gevogelte. —

Arent. | een Mannen-naam. ——

Hierméde loopen onze Verbéteringen én Vermeêrderingen onder Lètter A, tén einde; wij zullen nu zien óf 'er ook iets na te oogſten valt onder Lètter

E.

Onder deeſe Lètter óf twéde Vokaal, hèbb' ik getragt te beweeren, dat zij meêr dan één geluid in onze Taale heeft, én daartoe hèbb' ik eenige bladzijden vol geſchreeven, om eenen zoo groote nieuwigheid klèm bij te zètten. —

Digitized by Google

Nieuwigheid is de moeder der verwonderinge. (*a*).

Dat dit wáár moet zijn, meen' ik ondervonden te hèbben én dit zal ik mijnen Leeſer aantoonen. ——

Verſcheiden aanmérkingen zijn hieröp gemaakt, inzonderheid ook van onzen meêrgemèlden geſtrèngen Kritiek. — Wij zullen ons liefſt bij die van de BIBLIÖTHEQUE DES SCIENCES bepaalen, naamelijk in hèt ſtukje voor *Oct. Nov.* & *Dec.* 1770. — daar zij pag. 349. aldus redeneeren. ——

„ *Il remarque entre autres ſur l'*E, *que cette Lettre admet* „ *dans la Langue Hollandoiſe quatre ſons différens: le* muet, „ l'aigu, l'ouvert & *le* très ouvert; *il veut qu'on les déſigne* „ *par les accens uſités dans la Langue Françoiſe; & quoique* „ *nous ne disconvenions pas de l'utilité qui pourroit en réſulter,* „ *& que nous penſions que l'on ne doit pas négliger les moyens* „ *qui peuvent contribuer à faciliter l'intelligence d'une Langue,* „ *nous doutons cependant que les différentes prononciations de* „ *l'*E *dans la Langue Hollandoiſe puiſſent être exactement dé-* „ *ſignées par les quatre accens qu'on emploie en François: Il* „ *nous ſemble même que l'uſage de ces accens, pourroit faire* „ *perdre la véritable prononciation de bien des mots. Par ex.* „ *notre Auteur écrit* ſpél, bék, bén, él, *avec un* é (*b*) fèl, „ hèk, nèt, ſhèp, tél, *avec un accent grave; & cependant* „ *dans tous ces mots le ſon de l'*E *nous paroit être le même:* „ *d'un autre coté l'*e *eſt ce ſemble plus doux dans les mots* ben, „ vel, wel, den, der, *que dans ceux de* ſpek, ſlet, vet, &c. „ & *dans ceux-ci plus doux que dans les mots* mes, les, vles, recht,

(*a*) BRIEVEN OVER DUITSCHLAND pag. 431.

(*b*) Die é heeft hier een hèlder geluid, gelijk in de Franſche woorden *amen*, *examen*. — Dat ſommige Leeſers, vólgens hun onderſcheiden tongval (dat bij deeſe luiden althans plaats kan hèbben) dit niet ontwaar konnen wórden, is niet aan die woorden, maar aan de pérſoonen, die ze uitſpreeken, te wijten. —— In de daaronderſtaande woorden, moet de *e* éven zoo klinken als in 't Franſch in *très*, *cher*; of liever in *il met*, *nous mettons*. ——

Digitized by Google

„ recht, (*a*). *Nous trouvons encore une grande différence dans*
„ *la prononciation des mots ſuivans*, en, erv, echt, hembd,
„ hen, kers, kerv, &c. *& cependant notre Auteur donne dans*
„ *tous ces mots l'accent aigu à l'e: il ecrit* ſérvét, *mot dans*
„ *lequel le ſon des deux* e *eſt manifeſtement différent.* — *De*
„ *plus, en adoptant l'application que notre Auteur fait des ac-*
„ *cens, on ne pourroit pas faire la rime de* géld *ſur* gewèld;
„ *de* bevél *ſur* gezèl; *de* gék, *ſur* hèk; *de* beſmétten *ſur* ver-
„ lètten; *& cependant jamais on n'a douté que ces mots ne for-*
„ *maſſent une bonne rime* (*b*). Mr. ZEYDELAAR *eſt fort ſévère*
„ *ſur cet article: il ſemble, par exemple, trouver une différen-*
„ *ce dans le ſon de l'*e *en* voorſpélde & mèlde; *en* vlékken
„ & dèkken, *deux rimes, dont Mr. Feijtama, le plus ſcrupu-*
„ *leux peut-être & le plus délicat de tous les Pöëtes Hollan-*
„ *dois, n'a pas balancé de ſe ſervir.* — *Il croit que* Hoogvliet
„ *a été plus exact; & il nous recommande ſur cette matière la*
„ *lecture de* Huydekopers Proeve van Taal- en- Dichtkunde,
„ (*c*). — *Cependant, à moins qu'on ne doive l'attribuer au*
com-

(*a*) Tót hiertoe hèbb' ik mij verbeeldt een kieſch gehoor te hèbben; maar nu moet ik bekènnen van allen ſmaak daaröntrént verſteeken te zijn. — Immers daar ik (én veele taalkundige vrienden mèt mij) maar eenerlei geluid ontdèkken, daar vinden deeſe Schrijvers vierderlei klanken. —— Dat ik aan alle deeſe woorden dénzélfden klank toeëigene, ſteunt op mijn gehoor én niemant heeft mij tót nóg toe *deswégens* gewraakt. — Laatenwe die Schrijvers eens met eene Aanmérking beäntwoorden. — De Franſchen gebruiken dén ſchérpen aceént op de *é*, in *bonté*, *ſanté*, *pèché*, &c. zoo ſchrijven zij ook *véritable*, *différence*, *négliger* &c. in deeſe laatſte woorden, meenen wij een veel zagter geluid bij de *e* te ontdèkken; én nógtans gebruiken zij daartoe hètzélfde klankténken. Wat mag hier de réden van zijn?

(*b*) Hèt onderſcheid in dén klank' deeſer woorden rékene ik 't zélfde te zijn als dat van *bot* én *zót*; *boſſen* én *karóſſen*; *vol* én *ból*; wèlke woorden van verſchillenden klank', niet op élkander mogen gerijmd wórden, gelijk wij, bij de O, mèt veele getuigeniſſen, ſtaaven zullen. —

(*c*) Ik hèbb', 't is waar, mijn' Leeſer, naar HUYDECOPER geweeſen; niet, om 'er mijne gedagten woordelijk bevèſtigt te vinden, maar om 'er dérgelijk een kieſch onderzoek van rijmklanken, te leeſen, én daaruit van de mijnen dés te béter te oordeelen. —

Digitized by Google

„ *compoſiteur d'imprimerie, ou au correcteur, l'oreille ne paroit*
„ *pas avoir guidé* Mr. ZEYDELAAR *auſſi régulièrement, qu'il*
„ *ſe l'eſt peut-être imaginé: nous trouvons p.* 26 ſérvét, *p.* 31
„ ſervet. *p.* 26. gebéd; *p.* 32. dood-bèd, &c. (*a*). *Quoiqu'il*
„ *en ſoit des idées de notre Auteur ſur l'uſage des accens, on*
„ *doit lui ſavoir gré de ſes obſervations.* Qu'il nous permette
„ d'en faire *deux:* Si les conſonantes (*conſonnes*) détermi-
„ nent le ſon d'une voielle qui les précède ſoit au commen-
„ cement, ſoit à la fin, ſoit au milieu des mots, ainſi que
„ le juge notre Auteur, n'eſt-il pas ſuperflu d'emploier l'accent;
„ & cette raiſon ne ſuffit-elle pas pour en rejetter l'uſage? (*b*.)—
„ *De plus, on introduit l'uſage des accens pour fixer les ſons,*
„ *& par là la prononciation, il faudra qu'un ſeul et même ac-*
„ *cent ne marque point différens ſons*: or Mr. ZEYDELAAR,
„ *ne ſoutiendra point que l'e doive être prononcé de la même*
„ *manière dans les mots* tégendeel, dezélfde, ſchérp, tén,
„ tér, ſlégt, & *cependant il les marque tous d'un* é pag. 31.—
„ (*c*). *Ceux des bons Ecrivains Hollandois qui ont recomman-*
„ *dé les accens, nous paroiſſent avoir été plus réſervés.*"

Zie

(*a*) Pag. 26. ſtaat *ſervét*, pag. 31 *ſérvét*; verönderſtèl nu dat dit, óf door dén Lètterzètter' óf door dén Naleeſer' dér Proeven, gekomen zij, is 't wél dér pijne waard, op zulke beuſelingen te blijven ſtaan? Wilde men onderzoeken, in hoe vérre deeſe Schrijvers zélve aan dat euvel ziek zijn, hoe veel ſtóffe zouden wij daartoe hèbben! De twé bovenſtaande woorden alléén, draagen 'er reeds 't mérk van. — Tuſſchen *gebéd* én *dood bèd* is 't zélfde onderſcheid als tuſſchen *bevél* én *gezèl*.—

(*b*) Ik antwoord' hieröp eenvouwdiglijk dat: indien deeſen régel doorging, dan, niet alléén bij mij, maar vooräl ook in de Franſche Taal', alle accénten nutteloos zouden zijn. De laatſten tóch hèbben 't gebruik van dezélven doorgaans op gronden geſtaavd. Zie DE LA TOUCHE, 1 Deel pag. 4. én 81—92. — *l'Accent aigu* (zègt RESTAUT pag. 443) *ſe met ſur tous les é fermés, ſoit au commencement, ſoit au milieu, ſoit à la fin des mots, comme dans* vérité, témérité, les amitiés, les traités, &c. Zoo dit vaſt gaat, is dan 't gebruik van dén accent' niet overtóllig, én is deeſe réden niet genoegſaam om dénzélven te verwérpen?

(*c*) Dat wij niet dwaas genoeg waren, om, in die woorden, dénzélfden klank, der *e* toe te eigenen, is in mijn Wérk te zien. Zoo dit klankteken niet in ſtaat zij die twé verſchillende klanken aan te duiden, men toe-

Digitized by Google

Zie daar, Leeſer, de geheele aanmérking deeſer Schrijveren. — Wij bedanken hén voor de gelégenheid wèlke zij ons gegeeven hèbben, om onze gedagten wat nader op te hèlderen én ons gevoelen te bevèſtigen. —— Dit zullen wij nu, zoo beknópt ons mogelijk is, tragten te doen. ——

In 't ſlót hunner aanmérking' zèggen zij, *dat, naar hun oordeel, de geenen onder de goede Hóllandſche Schrijveren, die de accénten aangepreeſen hèbben, hierin wat ſpaarzaamer óf agterhoudender gehandeld hèbben.* Hierméde willen zij zèggen dat zij, mèt één én dénzélfden accént, geene verſchillende klanken uitgedrukt hèbben. ——

Wij weeten niet wèlke *goede Hóllandſche Schrijvers* zij hier in 't oog hèbben. —— Wij hoopen dat de geenen die wij aanvoeren zullen, van hun dien bovenſtaanden tijtel zal toegekènd wórden.

L TEN KATE maakt een *drieërlei onderſcheid* in de kórte óf énkele E. — De korte E, zègt hij; is: 1. zagt in *haspel, vader*. 2. hard in *kapél, ſpél, bél, écht, kélk, kérk, wérf*. —— 3. hard én zagt in *ébbe, éffen, bélle*." Zie de VERMAAKLIJKHEDEN van M. SCHAGEN, voor de maanden *July, Auguſtus*, én *September*. 1732. pag. 158. —— Waarin nu is die Schrijver ſpaarzaamer? Hij drukt deeſe verſchillende klanken, door hèt zélfde klanktéken uit, én dit is juiſt, hèt geene onze SCHRIJVERS afkeuren; dérhalven pleit dit niet vóór, maar tégen hun. —— Zègt men: deeſe woorden zijn *éèns-luidend* én daaróm konnen zij mèt één accént uitgedrukt wórden: dan maakt men TEN KATE tót een' leugenaar; dat nógtans zoo gemakkelijk niet te doen valt. —— Hieruit beſluiten wij dan, dat wij iets meêr gedaan hèbben én hèt onderſcheid van klank (hier, door TEN KATE, érkènd, maar ſlégts door één geluid-téken aangeweeſen) door een onderſcheiden mérk aan dén dag' gelègd

toone mij, op wat wijſe dit gevoeglijk te doen. — In *Bonté, piété, entété* &c. *bétoine, pénitence, téméraire* &c. tékenen de Franſchen de *é* mèt dénzélfden accént'. Ondertuſſchen zullen zij niet durven ſtaande houden dat de *e* in de laatſte woorden, zoo ſchérp klinkt als in de eerſten. —

Digitized by Google

lègd hèbben. —— De fchérpe *é* érkènt zijn Ed. ook, in *hémel* én dérgelijke woorden; gelijk men in zijn Wérk over de Taal, vooräl in 't 1. Deel, in de Verhandeling' over de *critieke Spélkunde*, nazien kan. ——

Nóg tréffender getuigenis zal ik bijbrèngen, uit een geheel *Genootſchap van Taalkènneren*, die voor het gebruik dér accénten waren; ik doel' op hèt Konſt-Genootſchap van NIL VOLENTIBUS ARDUUM. Maar hèbben die, de onderſcheiden klanken onzer Vokaalen, door onderſcheiden tékens, kènbaar gemaakt, én dus aan dén ſmaak' onzer SCHRIJVEREN, béter dan wij, voldaan? —— Wij zullen dit eens zien, én daar toe een voorbeeld kieſen, uit IFIGENIA, TREURSPÉL pag. 69. Vijfde Tooneel. ——

ULISSES.

Zij is in 't léven én *des* Hémels *toorn verzaad.*
Mevrouw, héſtél *u*, *wijl de* Góón *ze u* wéder *geeven.*

KLYTEMNÉSTRA.

Zij leeft! én *gij* bréngt *mij de tijding van haar* léven.

ULISSES.

Ja, ik, die 's Vorſten hart héb tégen *u*, en *haar*
Geſtérkt, *als bij beſweek uit liefde, om haar gevaar.*
Ik, die, wijl ik de reis na Tróje *zag vertraagen,*
Geen acht héb *in mijn raân op uw geweên geſlagen.*
Kom nu, Mevrouw, dewijl de Góden *zijn vernoegd*
Flét *kwaad* héſtéllen, *dat ik u* héb *toegevoegd.*

KLYTEMNÉSTRA.

Ach Prins! mijn dóchter! Góón! *mag ik op u vertrouwen!*
't Wonderwérk! wat Gód *heeft mij mijn kind behouwen!*

NÉS-

NÉSTOR.

Elk een gelijk gij ziet is op dit oogenblik
Vervuld mét *blijdſchap*, mét *verrukking*, én mét *ſchrik.*
Nooit beeft een dag den Griek zo doodelijk geſchreenen,

PATROKLES.

De twédracht ſtreefde alreé door 't gantſche léger *heenen,*
En hébbende *in* élks *oog baar ſtandaard reeds geplant,*
Gaf zij hét *doodlijk ſein der ſtrijd* mét *haare hand.*
Uw dóchter *ſtond ontroerd, te zien, van alle zijden,*
Het léger tégen, én *Achilles voor baar ſtrijden.*
Die, ſchoon alleen vol toorn, terwijl zij opwaards klom,
Het heir verbaaſt maakte, én *verdeelde 't* Gódendom.
Men zag alréde een wolk van uitgetoogen ſchichten,
De lucht benévelen, 't bloed ſtroomen, niemand zwichten.
Wanneer Achilles. ... Maar ik zie hij nadert vaſt
Mét *uw gemaal* én *kind.*

Zij, van mijne Leeſeren, die luſt hèbben om hier nóg eenige bladzijden voort te leeſen, zullen nóg nader ontdèkken, dat deeſe Schrijvers (de grootſte voorſtanders dér accénten,) niet meêr dan één klankteken gebruiken, om de verſchillende klanken dér klinklètteren uit te beelden. —— Men zal niet willen ſtaande houden dat de *e*, in alle de hierboven voorkomende woorden, hètzélfde geluid ſlaat, want dan zou ik niet weeten goed te maaken wat 'er die tékens voor nuttigheid doen. Ook beäntwoorden zij volkomen aan die woorden, in wèlken de Schrijvers dér *Biblióthèque* onderſcheid van klank ontdèkken, én dus ook door verſchillende klanktékens willen onderſcheiden hèbben. ——

Wat mogen tóch deeſe Schrijvers voor rédenen gehad hèbben, om dus over de accénten onzer Néderduitſche Taale te oordeelen? Zij, die weeten van wat nuttigheid die tékens zijn, tót hèt régte verſtand eener Taale! Zij, die weeten, hoe de *accénten* in de Franſche Taale, ook van tijd' tót tijd' ingevoerd

Digitized by Google

zijn, (*a*) én thans niet weinig tót luister van dezélve strèkken! — Alles wat men tégen hèt gebruik van dezélven zèggen kan, meen' ik dat men ook tégen de tékens dér zinscheidinge zoude mogen inbrèngen. Want men zou konnen beweeren dat die, hoewél niet onnut, nógtans van geene volstrèkte noodzaaklijkheid, voor veelen, zijn; om dat de minste Leesers behoorlijk acht daarop geeven, én de meeste mogelijk leesen, zonder eens daarop te lètten; hoewél zij évenwél nóg zóó leesen, dat men hén taamelijk verstaan kan. — Maar wat goede Schrijver zal dáárom die tékens verwérpen? Immers vindt een naauwkeurig Leeser gemak daarbij, (én wie weet niet dat de Geleerden somtijds, over één ènkel toonstip in de doode taalen, malkander mèt mond én pénn' vervólgen!)

(*a*) Les accens n'ont été inventés & enſuite mis en uſage, que pour faciliter la Profodie, ou aux Enfans, ou aux Etrangers. — Nos plus anciens Monumens, tant Hébreux que Grecs & Latins n'en ont point. — l'Inſcription de ſigée, qu'on dit être la plus ancienne de toutes, & qui va alternativement de la droite à la gauche & de la gauche à la droite, n'en a aucune trace. — Les marbres d'Arundell, maintenant à Oxford, ſi antérieures à notre Ere chrétienne ſont tous gravés en lettres capitales & je n'ai point rémarqué qu'une main téméraire ait oſé y en mettre. — Le fameux M S. d'Alexandrie, qui contient la Bible des LXX, le Nouveau Teſtament & les deux Clementines (les deux Lettres de S. Clement) le tout en lettres quarrées, n'a pas été à l'abri de cet attentat. — Un certain Bibliothécaire, dont je tairai le nom, s'aviſa de les y ajouter en quelques endroits; mais heureuſement on ne le laiſſa pas achever. — Nos vieux papiers de la Tour, tant Latins, qu'Anglois & François n'ont point d'accens. —— Rien n'eſt plus curieux que les *Loix Normandes* de *Guillaume le conquerant*, publiées par le *Dr. Wilkins*; elles n'en ont non plus que le reſte. —— Enfin, pour venir au tems des premieres Impreſſions Françoiſes. Les *cent Nouvelles*, imprimés in 4° à Paris et dediés à Louis XI ou à Louis XII. mais ſans date et en lettres Gothiques, n'ont pas la moindre trace d'accens. J'en ai rémarqué quelques uns dans les premieres Editions de *Marot* & de *Plutarque*, mais tous les particípes & les adjectifs feminins, comme *donnee*, *amanee*, *empoiſonnee*, n'en ont point; ce ne fut, comme je l'ai dit, que vers le milieu du XVI ſiècle, qu'on commença à diſtinguer ſur le papier l'é fermé de l'e muet: & ce n'eſt que peu à peu qu'on eſt venu enfin à en admettre trois, *l'Aigu*, le *Grave*, & le *Circonflexe*. —— DISSERTATION ſur la Profodie Françoiſe par Mr. DURAND. pag. 93. 94. — Derrière les SYNONYMES d'OLIVET. —

Digitized by Google

gen!) én kan, overluid leesende, zo hij wél op die tékens lèt, ook dés te béter van anderen verstaan wórden. Even alzoo kónnen de klank-tékens ook dienen, om vóór te komen, dat de woorden door eenen uitheemschen gerabraakt, óf mèt eenen verkeerden klank, uitgesprooken wórden, (*a*).

Ik hadd', wél is wáár, alle die Aanmérkingen onzer Fransche Journalisten, kunnen vertaalen, om ze van dés te meêr nuts te doen zijn; maar dit hèbb' ik gelaaten, vooreérst: om mijn Wérk niet al te veel te verdikken én dus dén druk te bezwaaren; tén anderen: om dat uit mijne tégenbedènkingen, dén inhoud dér Fransche *Remarques* genoegsaam aan dén dag' wórdt gelègd, én eindelijk: om dat de Taal dér Franschen, bij ons, zoo algemeen is gewórden, dat ik mij vast'lijk verbeelde, dat vérre de meesten, die mijn Wérk leesen, die Fransche Aanmérkingen, zullen kunnen leesen én verstaan. ——

Pag. 22 én 23 hèbb' ik een Lijst opgegeeven van woorden die mèt eene zagte óf vrouwelijke *e* eindigen, én allen van hèt vrouwelijke geslachte zijn. — Tén einde mij nu, deese stèlling, om dat ze daar zonder gezag, óf p. 24, alléén door twé getuigen bevèstigt staat, niet t'ééniger tijd betwist, óf altans beknibbeld wórde; zoo dient, dat men dezélve kan gewèttigt vinden, in Hoofts *waarnemingen*, te vinden bij Ten Kate 1 Deel pag. 742. én men dus een drietal van getuigen tégen zig heeft. ——

Pag. 26 régel 14 vanboven, in de eerste colom, staat: *fervét*; van wèlk woord (in saamenvoeging' mèt de anderen) gezeid wórdt, dat de *e*, in de eerste Lèttergreep', vrouwelijk is. — 't Zal noodig zijn deesen steen dés aanstoots uit dén wèg te ruimen én te zèggen, dat men dit woord, gelijk pag. 31 bovenaan, leesen moet: *férvét*; van oordeel zijnde, dat de *e* in beide de Lèttergreepen éénsluidend is. Is 'er onder mijne Leeseren, die

(*a*) Séwel pag. 373.—

die dit niet mérken konnen; zij weeten dat ik hun hèt gehoor niet geeven kan. — (*a*).

Pag. 27 régel 10 vanboven, ſtaat *eige-naamen*; lees *eigennaamen*. —— Ik ſchaame mij, zoo dikwils in dien miſſlag' gevallen te zijn. Trouwens! mannen van meêrder naam, hèbben dit ongeluk ook gehad. Bij voorb .... Maar zagt! zal ik mijn kwaad, mèt een's anders kwaad bedèkken? dat zij vérre!

Pag. 33 régel 15 vanboven, ſtaat: *eenige*, lees *eenigen*.

Pag. 35 regel 10 vanboven, ſtaat: *uit deeſe Dichters*, lees, *Dichteren*. ——

Pag. 36 régel 7 vanboven, ſtaat: *ongegrond*, lees *ongegrondt*. Pag. 37 régel 18 vanboven ſtaat: *beäntwoord* lees *beäntwoordt*. — Pag. 39, régel 8 vanboven, ſtaat *ſommige*, lees *ſommigen*. —

Pag. 40 én 41 hèbb' ik eenige gedagten tér néder geſtèld over hèt ſchrijven dér dubbele *ee*, in *been*, *beenen*; *ſteen*, *ſteenen* &c. voeg hierbij hèt vólgende. ——

„ *De dubble* EE *dient om te ſpellen* zweemen.
„ *Op dat men niet van* zweme, zwem *zou neemen*;
„ *Tot* ſteelen, heele, (*om niet door* ſtelen, ſtel
„ *Te doen verſtaan*) *noch ook van* Hele, Hel.
J. VAN BELLE'S WEGWIJZER pag. 19.

Over hèt onderſcheid van betékenis dér woorden, mèt eenc *e* óf mèt twé *ee* geſchreeven, kan men pag. 41 én 42 te rég-

(*a*) Zoo 'er al onderſcheid van klank zal weeſen; dan kan 't nógtans niet grooter zijn, dan in de eerſte én laatſte *e's* der Franſche woorden *vérité*, *équité*, ja zoo groot nóg niet, in wèlke woorden égter beide de *e's* getékend wórden. —

Digitized by Google

régte geraaken, én, in opzigte van *békeren* én *bekeeren*, 'er bijvoegen.

„ *'t Woord* bék'ren *en* bekeeren,
„ *Hoe veel verſchilt het in der daad?*
„ *Een ieder wil het eerſte leeren;*
„ *Maar 't laatſte word van èlk gehaat.*

Pag. 43 liet ik mij eenigſints uit over hèt tékenen dér dubbele *éé*, in ſommige woorden. De Schrijvers dér BIBLIOTHEQUE, oordeelden van onze gedagten over hèt tékenen dér dubbele *aa*. „ *Les raiſons pour leſquelles il veut qu'on mette dans* „ *certains cas deux accens aigus ſur les deux* aa, *dans les mots* „ *tels que ſont par ex.* aan, daar, *ſont aſſez plauſibles.* Zie pag. 349 van meêrgenoemde ſtukje." — Wij hoopen dat de vólgende waarneemingen over hèt tékenen dés dubbele *éé*, aan hunnen én aan onzer Leeſeren ſmaak' voldoen zullen. —

Laat ik alvoorens op deeſe bladzijde nog een miſſlag verbéteren. —

Men leeſt daar: *van den Franſchen* én van *de Engelſche Toneelſtukken*. — Wat miſſelijker fout! — Verwondert hèt u wél, Leeſer, dat mijn Néderduitſche Kritiek zig daar bijſter aan geſtooten heeft. Ik will' zijne woorden nu niet uitſchrijven. Lees hier, zonder veel omwégen te gebruiken: *van de Franſche én van de Engelſche Toneelſtukken.* — Maar ik zal wat nader komen, om mijn' miſſlag te boeten. — In deeſe woorden ligt eene *uitlaating* opgeſlooten. Eene *uitlaating*, die, zoo ze in eenig gedènkſtuk dér Oudheid voorkwam, dén Geleerden jaaren wérks verſchaffen zoude. — Ondertuſſchen is ze hier zeêr eenvouwdig. — *van dén Franſchen*... ſtaat 'er: dit *van dén* is een mannelijk lidwoord én kan dus niet zien op *Toneelſtukken*. — Wat dan? — *van dén Franſchen Schouwburg*, moet 't zijn, én dit woord, waaràan de gantſche fout te wijten is, is hier (door onöplèttenheid) uitgelaaten. —

Na deeſen uitſtap, zullen wij tér zaake ſpoeden. —

De

Digitized by Google

De harde lange ÉÉ ſchrijvt men	De zagte lange EE wórdt geſchreeven, in
1. In BÉÉT. (morſus) *béét* mèt de tanden. In *béét*-water, bijtend water. ——	BEET, van *Bijten.* Hij *beet* mij in de hand'. ——
BLÉÉK. beſtórven, ongedaan, zaal, droevig, wit van aangezicht. —— BLÉÉK, bleik, Linnen-*bléék.* ——	BLEEK, ván *Blijken.* —— Hèt *bleek* uit alle de omſtandighéden, dat hij ſchuldig was.
DÉÉG (maſſa) klomp van meel, om brood te bakken.	DEEG van *Dijgen.* ——
DRÉÉF óf *dréév*, wandel-wèg.	DREEF, dreev, van *Drijven.*
DRÉÉT, (crepitus ventris) buikwind. —	DREET van *Drijten.*

Zoo wórdt ook de zagte lange EE geſchreeven in de voorleedene tijden van alle de wérkwoorden, op *ij* dén nadruk hèbbende: als in *gleed* van *glijden*; *green* van *grijnen*; *greep* van *grijpen*; *beeg* van *bijgen*; *beeſch* van *bijſſchen*; *keev* van *kijven*; *keek* van *kijken*; *kneep* van *knijpen*; *kreeg* van *krijgen*; &c.

GRÉÉP, handvatſel, gevèſt van een' dégen', &c.	GREEP van *grijpen.* Ik *greep* hém bij dén arm'.
KRÉÉT (clamor) geſchrééuw, wapen-*kréét.* ——	KREET van *krijten*, huilen, weenen, grijnen. ——
LÉÉD, (dolor, moleſtia) droevheid, moeiëlijkheid, ongelijk, overlaſt. —— *Léédzijn*; *lééd*-weeſen. ——	LEED van *lijden*, verdraagen, ondergaan. — Ik *leed* zwaare pijn. —— Als mé.le in *leek*, *geleek* van *gelijken*; *meeg* van *mijgen*; *neeg* van *nijgen*; *neep* van *nijpen*; *onderwees* van *onderwijſen*; *ontbeet* van *ontbijten*; *overleed* van *overlijden*; *prees* van *prijſen*, *kweet* (queet) van *kwijten.* ——
RÉÉ, *Rhéé*, (cerva) 't wijvje van hèt *Hért.*	REE, reed, van *Rijden.* Hij *ree* óf *reed* te paard. — *rees* van Rijſen ——

RÉÉT

Digitized by Google

RÉÉT (rima) ſpléét, ſcheur.	REET, van *Rijten.* ——
SCHÉÉN, (tibia) ſchéén van 't been. ——	SCHEEN, van *ſchijnen.* —— *ſchreed* van *ſchrijden*; *ſmeet* van *ſmijten*; *ſneed* van *ſnijden.*
SLÉÉP (tractus) trèkking. *ſléép* van een' Mantel'. *ſléep*, naſléép, gevólg, ſtoet. —	SLEEP van *ſlijpen*; *ſleet* van *ſlijten*; *ſchreev* van *ſchrijven.*
SPÉÉG, *ſpéék*, (ſputum) ſpeiſel, ſpéékſel, ſpéégſel.	SPEEG, van *ſpijgen*, *ſpijën*; *ſpeet* van *ſpijten.*
SPLÉÉT, ſcheur, opening. —	SPLEET, van *ſplijten*; *ſteev*, van *ſtijven.*
STÉÉG, naauwe ſtraat, ſtraatje. ——	STEEG, van *ſtijgen*; *ſtreed* van *ſtrijden.* —
STRÉÉK (tractus) lèngte, rijg.	STREEK, van *ſtrijken*; *Teeg* van *Tijgen.* —
VÉÉD, (odium) haat. ——	VEED, van *Vijden*, haatdraagen. *Veeſt* van *Vijſten*; *verdween*, van *verdwijnen*; *verleed* van *verlijden*; *verwees* van *verwijſen*; *vreed* van *vrijden*; *vreev van vrijven.*
WÉÉK, (mollis) zagt, vloeibaar.	WEEK, van *wijken.* ——
WÉÉK (anas mas) eendvogel, mannetjes eendvogel. —	WEEK (hebdomas) *Week* van zéven dagen. —— *Wees* van *wijſen*; *weet* van *wijten*; *Zeeg* van *zijgen*; *zweeg* van *zwijgen.* —
ZWÉÉM (ſimilitudo) gelijkenis, overéénkomſt. — Hij heeft nóg een *Zwéém* van zijn's Vaders beeldteniſſ'.	ZWEEM, *bezweem*, van *bezwijmen.* ——

2. De harde lange ÉÉ wórdt ook mèt accénten getékend, in

Digitized by Google

zulke woorden, waarïn men bijna zonder onderscheid EE, EI, óf ook, op zijn plat Amsterdams, IE schrijven én gebruiken kan: als in: *alleen*, *allein*, *allien*. —— Zie L. TEN KATE 1 Deel pag. 243 —— 250 —— Vermits wij nu, hédendaags, meestäl de EE gebruiken, zo zie hierönder de woorden in geschil. ——

Alléén, *alléénlijk*, *béén*, *béést*, *bléék* (pallidus) *brééd*, *déég*, *déél*, *déémster* (duister) *ééke*, *éélbot*, *één*, *éénzaam*, (*veréénigen*, *onééns*, *alééns*) *évenééns*, (*Néén*) *éést* (smisse) *fluwéél*, *géén*, *géésselen*, *géést*, *gebéél*, *geméén*, *gerééd*, *gewéér*, *héél*, *héémraad*, *héét*, *kandéél*, *kanéél*, *kéél* (tichel, overtrèksel) *kéén*, *klééd*, *kléén*, *kréét*, *lééd*, *léém*, *léést*, (formula) *méést*, *rééd*, (gerééd,) *réén*, *réép*, *schéef*, *sléék*, (planus) *sléép*, *sméénte*, *stéén*, *tééms* (een Rivier) *téén*, *téér*, *véég*, *véém*, *véér* (vier) *vléésch*, *wéédte* (*glastum*, zéker kruid) *wééd-asch*, *wéék*, (weik) *wrééd*, *zéép*, *zwéém*, *zwéép*, *zwéét*, &c. ——

't Is dén opmérkenden Leeser' reeds gebleeken dat deese harde lange ÉÉ meest voorkomt in zélfstandige Naamwoorden. *Meest*, zègg' ik, om dat hier-én-daar ook een tóevoeglijke Naam voorkomt, én men ook wélëens een Wérk-woord waarïn dezélve geschreeven wórdt, vindt. —— Dérzélver getal is ondertusschen zeêr gering, zo dat wij bijna geene uitzondering behoeven te maaken, maar alléénlijk te zèggen hèbben, dat, vérre wèg, alle de Wérkwoorden daarvan uitgezonderd zijn. ——

3. Komt deese ÉÉ vóór, in alle de woorden die op ÉÉU of ÉÉUW dén nadruk hèbben: als *ééuw*, *gééuwen*, *lééuw*, *lééuwaarden*, *lééuwrik*, *mééuw*, *mééuwen* (gelijk de katten) *prééuwen* (*surripere*, ontsteelen) *rééuwen* (*pollincere*, bezórgen alles wat tót de begraaveniss' behoort) *rééuwsel*, (*polinctura*, bezórging) *rééuwsch* (*coita acer*, geil, paarens-veréénigens-gezindt) *schrééuw*, *slééuw*, (*attenuatus*, vervallen, afgenomen) *snééuw*, *sprééuw*, *tééuwe*, (*homo vilis* een slégt ménsch) *zééuw* (een *Zéélander*, van *zéé* óf *zééuw*, *mare*. ——

4. Al-

4. Alle de woorden mèt dén uitgang in ÉÉL, verëiſſchen de harde lange ÉÉ, als: *Abéél*, *barbéél*, *békkenéél*, *bórdéél*, *branderéél* (*tragula*, wérp-ſpies) *fakkéél* óf *vakkéél*, (*pars*, gedeelte) *fardéél*, *faſcéél* (*faſcis*, ſaamgebonden' bondel) *fernéél* (tigchel) *flambéél* (fakkel) *fluwéél*, *garéél*, *gravéél*, *gremëélen* (grijnzen) *baftéél* (*bipalium*, ſchop, ſpade) *bouwéél*, *juwéél*, *kaméél*, *kandéél*, *kanéél*, *kantéél* (*pinna*, ſlag-véér) *kapitéél* (*capitulum*, hoofdje, kópje, knóp, tip, hoofd-ſtuk.) *karavéél* (karevéél, kórvéél, *bocië*r.) *karbéél*, *krabbéél*, (*tignum*, balk, bint, ſtaak, lat, maſt, dikke paal, blók) *karbéél-ſtéén*, (een *ſtéén* die uit dén muur' ſteekt, én waarop een blók ruſt) *kardéél* (kabel-touw) *karéél*, (koréél, karéél-ſtéén, bak-ſtéén, *later*) *kartéél*, (quartéél, vierdepart) *kaſtéél*, *krakkéél*, *kuſſenéél* (*ephippium*, zadeltuig) *Lampréél*, (konijn) *makréél*, (mangeréél, oorlógs-tuig) *martéél* (hamer) *navéél* (ſteek-raape) *pannéél*, *parcéél*, (gedeelte) *pënſéél*, *pijzéél* (zékere ſoort van pijë-rók,) *platéél*, (ſchotel) *priéél*, *radzéél*, (zeil) *reſpéél*, (verkwiſter) *rondéél*, *róſſéél*, (roodágtig) *ſchandéél*, *ſtapéél*, *taferéél*, *toonéél*, *tórnéél*, (tól, hoep, rad, *trochus*) *tórréél*, (*torricula*, torentje) *tórſſéél* (van tórſſen) *trouwéél* (truwéél, truffel) *Zuuréél* (zuurágtig.)

Hierbij voegt de Heer TEN KATE nóg een Lijſt van woorden waarin wij ÉÉ én AA óf AE óf *a* onverſchillig gebruiken, én die, mèt ÉÉ geſchreeven wórdende, alsdan dezélven *lang* verëiſſchen, als *géérne*, *gaarne*, *gaerne*, &c. —— Dóch, wijl deeſe woorden reeds door KILIAAN mèt AE geſchreeven wierden én wij dezélven thans doorgaans daarmê ſchrijven, zoo acht ik 't onnoodig om 'er hier bij te blijven ſtaan. —— Tén ſlótte zal ik nóg eenige woorden aan de hand geeven, waarin men de harde lange ÉÉ ſchrijvt óf waarin zij tén minſten gehoord wórdt. Als *Bée*, *Béér*, *Dréél*, (Bijzit) *Eé* (wèt) *ééd*, *éér*, *gedwée*, *géél*, *héér*, *léék*, (lidmaat) *léép*, (léépóogig) *mée*, *méékrap*, *méér*, *méérder*, *péél*, *péél-land*, *ſléép*, (pót-lépel) *ſnées*, *vée*, (rund-vee) *véél*, *wée*, *wéég* (wandt, muur van klei) *wéék*, *wéér*, (eelt) *zéél*, (bind-zéél) *zéem*, (barbéél)

Digitized by Google

béél) *zéém* (léder) *zéér*, (pijn) *zéér* (tén hoogſten) *zwéém*, enz. — Zie dit alles bij TEN KATE 1 Deel pag. 218 —— 265.

Dus hèbb' ik dit ſtuk onzer ſpéllinge, vólgens dén lei-draad van bovengenoemden Taalkènner', tèr mijner eigene Leeringe zoo wél als tén nutte én tót vermaak mijner Leeſeren, eens naauwkeurig nagegaan. — Ik hèbb' de woorden hier-én-daar wat meêrder opgehèlderd én verſtaanbaarer gemaakt. — Mijn oogmérk is niet, om deeſe ſpélling in te voeren; dat laat' ik aan een's ieders goeddunken over. Maar mij dagt dat zulk een ſtuk geen kwaade vertooning in mijn Wérk maaken zou. — Veele van de aangevoerde woorden, die, óf *geheel*-óf maar *halv-baſtaard* zijn, begeer' ik ook niet in onze hédendaagſche Taal te wèttigen. — Dit zou tégen onze leerwijſe, van geene baſtaard-woorden in onze Taale toe te laaten, régtſtreeks aanloopen. —— Wij waren verpligt (*a*) om dezélven op te geeven,

(*a*) Dit kan niemant ontkènnen, die weet, dat men in hèt ſtaaven ſommiger gronden dér Taale, zig van ongebruik'lijke woorden bedienen moet. De régel van *geen baſtaard-woorden te gebruiken*, ſtaat bij mij vaſt, én die meen' ik in mijn Wérk in acht genomen te hèbben. —— De Heer Kritiek, meêrmaalen genoemd, heeft nógtans konnen goedvinden, mij aan te tijgen, dat mijn Wérk van bastaard-woorden krielt niet alléén, maar dat ik mij *pag.* 79. zélfs inlaate, om over hèt gebruik én de verándering' van die woorden, te ſpreeken. — Dat ik *pag.* 280 mij bemoeiè mèt de uitſpraak van hèt woord *Juſtitie* &c. — Ja! dat nóg vérder gaat, dat ik *pag.* 26. HOOGSTRATEN én SÉWEL durv' bedillen, om dat die waarlijk gedaan hèbben, 't geen ik voorgeeve gedaan te hèbben, naamelijk de bastaard-woorden vermijdt, én daaröm hèt woord *accént* uit hunnen Lijſt gelaaten hèbben. —— Ik zal' mij, in zulke hairklooverijën mèt deeſen Kritiek niet gelijk ſtèllen, —— Alléén zègg' ik: dat de woorden *pag.* 79. niet tér néder geſtèld zijn, om algemeen gebruikt te wórden, maar om te toonen, hoe de Ouden gewoon waren de *ij* én *ie* &c. onderſcheidenlijk te ſchrijven. En wat hèt woord *Juſtitie* pag. 280 belangt, 't geen onze Kritiek zègt door HOOGSTRATEN én SÉWEL niet gebruikt te zijn; hieröp dient, dat men bij SÉWEL *pag.* 42 43. vinden kan *oratie*, *patientie*, *predikatie* &c. Bij MOONEN *pag.* 12. vindt men 'er nóg meêr. — Ik kan bezwaarlijk gelooven dat onze man, deeſe woorden, bij SÉWEL én bij MOONEN, égt

én.

Digitized by Google

ven, én deeden dit ook te gereeder, om dat de Leeſer, ze', hier-óf-daar, in oude Boeken, aantréffende, vólgens onze ophèldering', verſtaan mogte. Of ik nu hierméde *wél* dan *kwalijk* gedaan hèbbe, laat' ik een ander beöordeelen. —— Ik bén bewuſt dat mijne bedoeling goed was, én dat ik dit niet ſchreev om mijn Wérk te doen uitdijën, maar wél, om dat ik 'er tén minſten eenige nuttigheid in ontdèkte. —— Wil iemant nu dit plan in zijne Schriften vólgen, wij laaten hém gaerne de vrijheid daartoe. Zoo niet: dan kan hij 'er altans uit leeren, hoe én op wat wijſe men de verſchillende klèmtoonen dér woorden, onderſcheiden kan. — 't Geen, zoo wél in Onrijm als in de Dichtkunde, van eene uitgeſtrèkte noodzaak'lijkheid is.

Ik mérk' hierbij nóg aan, dat deeſe manier van ſpélling' én klanktékening, bij dén Heer' TEN KATE én bij anderen, ruſt op de gemeene *Diälect-Spélling*'; ſchrijvende zij in alle de woorden, waarin de *ee* én *oo* zagt, als *é* én *o* klinken, de vokaal maar ènkel; zij, intégendeel, die door afleiding' te wérke gaan in de ſpélling', kunnen deeſe bovenſtreeping wél vermijden, én ſchrijven, zoo wél *ik geev', geeven, gegeeven; ik weeg', weegen; ik zweer', zweeren*; als *ſtreelen, ik Streel', deelen, ik deel', kleeden, ik kleed'*; zoo ook *gebrooken, Spooken, hoopen*; zoo wél als *loopen, ſtooten, doopen*, enz. Wanneer men op de aflei-

én bij mij, *baſtaard* noemen zal. — *Baſtaard woorden*, noem' ik zulken, als *conſumeeren, concludeeren, excuſeeren* &c. die van andere *genaturaliſeerden* moeten onderſcheiden wórden. Wilde men nu alle woorden, zonder eenige verſchooning', die men *baſtaard* noemen kan, uit onze Taale verbannen, hoe weinigen zouden ons dan overblijven? Men leeſe TUINMANS FAKKEL *pag.* 503. —— Mijn Leeſer oordeele, uit dit alles, in hoe vérre de beſchuldiging van mijn' Kritiek, gegrondt is én hoe veele *baſtaard woorden* 'er in mijne Spélkonſt' gevonden wórden. „ Uwen Kritiek over de baſterdwoorden pag. 45 aangehaald, kunt gij aanbeveelen den Hollandſchen Spectator van den Heer van Effen (1) eens te leezen, „ om daar het onderſcheid tuſſchen baſterd-woorden en baſterd-woorden te leeren kennen."

(1) 1. Deel, 5 Vertoog en elders. —— W. H. L. T.

Digitized by Google

leidinge lèt én zig daarna gedraagt, kan men zig uit deeſen doolhóv' ſchielijk rèdden. Men gronde zijne verdubbeling eens op dén eerſten pérſoon dés ènkelvouwds dér Aantoonende wijſe, bij voorbeeld *ik geev'*, *ik weeg'*, *ik zweer'*, *ik leer'*, *ik begeer'*, &c. hoe kunnen die komen van de wérkwoorden *geven*, *wegen*, *zweren*, *leren*, *begeren* &c. (*a*)? Moeten deeſe Wérkw. dus, mèt eene *e*, geſchreeven wórden? wél dan moet men ook ſchrijven, om régelmaatig te zijn: *ik gev*, *ik weg*, *ik zwer*, *ik ler*, *ik beger*, immers, wanneer men *en* daarágter voegt, heeft men de woorden dér *Diälect*-Minnaaren weêr in órder. Men oordeele ondertuſſchen van de wanvoeglijkheid deeſer Diälect-ſpélling. Schrijvt men nu, vólgens dén 1 perſoon dés Enkelv. dér Gebiedende wijſe, *geev*, *weeg*, *zweer*, *leer*, *begeer*, dan moet mijne meening omtrént de verdubbeling dér *e* in die wérkwoorden wéderóm vólgen. —— Even zoo is hèt ook mèt de *oo* in *ik ſpook'*, *wij ſpooken*, *ik hoop'*, *wij hoopen*, &c. niet *wij ſpoken*, *hopen*; want dan kwam 'er weêr *ik ſpok*, *ik hop*. —— Men moet ſchrijven *neem*, *neemen*, *genoomen*, (vólgens Moonen, kap. 28.) om dat de *oo* van de verlèngde wórtel-vokaal *ee* ſchijnt afgeleid te kunnen wórden. Voor dén langklinker *ij*, in *zwijgen* moet men ook ſchrijven *zweeg*, *gezweegen*. —— De twéklanken, die van natuure lang zijn, wórden ook, in de afleiding', door *ee* én *oo* vervangen; als, *bieden*, *bood*, *gebooden*; *buigen*, *boog*, *geboogen*; *genieten*, *genoot*, *genooten*; *verlieſen*, *verloor*, *verlooren*. —— Schoon men nu ſchrijve; *ik geev'*, *ik ſteek'*, én *geeven*, *ſteeken*, *gegeeven*, *geſtooken* &c. zoo moet men nógtans niet ſchrijven, *wij gaaven*, *wij ſtaaken*, maar *gaven*, *ſtaken*; als komende van hèt éénvouwd *ik gav*, *ik ſtak*, waarna hèt meêrvouwd altijd geſchikt moet wórden. Zie dit bij Lètter A. pag. 9. —— Men moet ſchrijven

(*a*) Leupenius zègt, in zijne Aanmerkingen, pag. 25. dat men, om wel te ſpellen, zorgvuldiglijk acht moet geeven op de wortelletteren, en dezelven in de veranderingen van een woord, zo veel mogelijk is, behouden. Zo ſchrijvt hij *leeſen*, om dat *ee* de wortelletter is in *leeſt*; *oogen*, omdat *oo* de wortelletter is, in *oog*. ——

Digitized by Google

ven *ik lig, ik zit, ik bid; gelégen, gezéten, gebéden.* — *Ik béter, wij béteren; ik beteer, wij beteeren; ik béker, wij békeren; ik bekeer, wij bekeeren, ik nam, wij namen; ik kwam, wij kwamen; ik kom, wij komen;* enz. —— Uit dit alles, vergeleeken mèt hèt geene ik, in mijne SPÉLKONST, bij de verdubbeling' dér Vokaalen gezeid hèbbe, kan men opmaaken dat de ſpélling bij afleiding', vérre wèg te verkieſen zij, boven de *Diálect*-ſpélling, door wèlke men in de vier hoeken van eene ſtad, eene vierderlei ſpélling zou moeten gebruiken. — Men vólge dérhalven, zoo wél in de zélfſtandige Naamwoorden, als in de Wérk-én andere woorden, de vokaal-verdubbeling óf verënkeling van hèt wórtel-óf grondwoord, wanneer men in ſtaat zal zijn om zigzélven in alles gelijk te blijven. Bij voorbeeld: *Baar, baaren, óorhaar, gebaareh; beet, ik bijt, gebeeten; blijk, bleek, gebleeken; ſnuiv, ſnuiven, ſnoov, geſnooven, rook, gerooken,* &c. — Zij, die eenige kènnis aan onze Taal hèbben, zullen, door dit weinige, genóeg overtuigt zijn. Min-érvaaren' kunnen de gerégelde Afleidings Proeven in TEN KATES 2de Deel, na zien, wanneerze bevinden zullen dat ze alles mèt mijne ſtélling' overéén zullen kunnen brèngen én dat men, dus ſchrijvende, die onderſcheiden bovenſtreeping van *ee* én *éé* van *oo* én *óó* wél miſſen kan én de tong ons van zélve daarna richtſnoeren zal. —— Hèt geene ik 'er hier, én bij de *o*, van aangetékend hèbbe, zij voor uitheemſchen, die onze taal beöeffenen willen. ——

Pag. 43. régel 3 én 4 vanónder ſtaat: *dér dubbele klinkers*: lees *klinkeren.* —— „Gelijk zij gelúkkig zijn, die in hun leeven nooit dwaalen, zoo is 't dén wijzen eigen, hunne dwaalingen tén eerſten te verbéteren." —— HOFSTEDE, *vervolg der Nalezingen* pag. 10.

Pag. 44 régel 7 én 9 vanónder, ſtaat: *Comma* lees *Apoſtroof*, én verſchoon-mij van de hoonende Aanmérking' die daaróp gemaakt is. ——

On-

Digitized by Google

Onder de gelijkluidende woorden pag. 45 voorkomende, moeten wij invullen.

Een.	geſlacht-woord. Een *man*, een *vrouw*, een *kind.*
Eén.	Tèl-woord. — *Daar was 'er maar* één.

Mèt één *woord.* Dat men zoo ſchrijven moet, leeren ons onze eerſte Taalkènners, als HUYDECOPER pag. 280. —— HOOFD, bij TEN KATE pag. 726. 1 Deel. —— AMPZING's *Taelbericht.* pag. 17. SÉWEL pag. 19.—— De Heer OUDAAN in zijne Aanmérkingen op HORATIUS *Dichtkunde* door A. PELS pag. 22. mag hierméde ſpótten; wij oordeelen 't nógtans noodzaak'lijk én zeêr gepaſt, én verwonderen ons te gelijk dat de VERTAALERS dér Reize van JOHN BELL, die zig *een genoodſchap van Taalminnaaren* noemen, tégens deeſe zeêr nuttige Taal-verëiſchtens zondigen én ſchrijven 1 Deel pag. 217: *het beſtaat uit zeven vertrekken onder* een *dak.* pag. 215. *In* een *woord.* Dat zij dés onkundig zouden zijn, is niet wél te dènken; want élders ſchrijven zij *bijéén* pag. 73. *aanéén.* pag. 191. —— NILOË ſchrijft ook *met* een *woord.* pag. 21. règel 17. zijner AANLEIDING. ——

Eéns.	éénmaal. — *Ik hèbb'* 't *maar* ééns *gedaan.* ——
Ééns.	éénsgezind. —— *Wij zijn't* ééns. ——
Eens.	eertijds, voordeeſen. —— Ik hèbb' dat eens gezien. ——
Een's.	óf eenes, van eenen, *Genitivus* van *Een. De hoed* een's *mans.* ——

Op dezélfde bladzijde onder 't woord *Eeten*, te voegen:

Eeter. M.	iemant die eet. ——
Eeter. M.	iemant die 't koorn, voor een duuren tijd', bewaart.

Pag.

Digitized by Google

Pag. 45 régel 17 ſtaat: *voor de andere*, lees *voor de anderen.* —— De Aanmérking wèlke men op de gelijkluidende woorden *Effen*, aldaar voorkomende, gemaakt heeft, zullen wij voorbijgaan, als te beuſelägtig zijnde om geboekt te wórden. —

Laat onder 't woord *Effen*, vólgen:

Egge. V. | èg-balie, vanönder mèt ijſeren punten voorzien, waarméde de Boeren, hun beploegd Land, gelijk ſleepen. —— Hèt wórdt door paerden voortgetrokken én de punten verbrijſſelen dus de harde aarden kluiten. —

Egge. V. | zélf-einde, rand van 't Laken, *zélfkant.* —— De vrouwen zèggen: *de nègge van 't Linnen.*

Onder 't woord *Engels* te laaten vólgen:

Enkel. | eenvouwdig, niet dubbel. ——

Enkel. | énklaauw, aanklauw van dén voet'. ——

Enkel. | alles. —— *'t Is* ènkel *goud, daar is geen zilver* onder.

Enkel. | *alleen. Ik hèbb' 't* ènkel *daarōm gedaan. Enkel* is ook *ſlégts.* ——

Erfloos. | érvloos, ontérvd, van de érveniss' beroovd.

Erfloos. | érvloos, zonder érvgenaamen. — KILIÄAN.

Pag. 46 onder hèt woord *Euvel*, verzoek' ik te voegen:

Euvel. O. | *Evel*, euveldaad, beſchuldiging, mishandeling. ——

Euvel. O. | boosheid. —— TUINMAN wil van dit *euvel* maaken *Duivel*; dat is *euvele, deuvele, booſe Geeſt.* —— Men kan dit toegeeven,

Digitized by Google

omdat de *Duivel* inderdaad de oorzaak van alle *euvel* is. —— Zie hiervan ook de BIJDRAGEN, 1 Deel pag. 247. — 249. — *Evel*, ramp, vallende ziekte, St. Jans Evel. —— KILIAAN.

Hierméde willen wij de bijvoegſelen onder dén Klinker' E. beſluiten, én overgaan tót de

I.

Onder deeſen Klinker', hèbb' ik, pag. 47, eenige woorden aangevoerd, wèlken door de Dichteren, mèt récht én çierlijk gebruikt wórden; als *Mannin*, *Profeetin*, *Vaderin*, &c. —— Ik gav daarvan inzonderheid een voorbeeld op, van Juffr. P. van LIMBURG, uit HUYDECOPER ontleend; én in mijne VOORRÉDE pag. v. vond ik goed, 'er nóg drie bij te voegen, zèggende ondertuſſchen dat men gewoon is, voor *Profeetin* te ſchrijven *Profeetes* én voor *Vaderin*, *Moeder*; dat men de eerſte woorden meeſt in de Dichtkunde ontmoet én ze in hoogdraavenden ongebonden' ſtijl' ook béſigen mag. ——

Ondanks dit alles hèbben de Schrijvers dér *Bibliothèque des Sciences*, in meêrgenoemde Stukje, pag. 353, 354, konnen goedvinden, de vólgende aanmérking hierop te maaken:

„ *En traitant de l'uſage des Lettres, notre Auteur ne s'y* „ *attache pas ſi rigoureuſement, qu'il ne nous donne quelquefois* „ *des Obſervations qui s'en éloignent: par ex. il remarque en* „ *traitant de l'i, que les mots* Apoſtelin, Profeetin, *& d'autres* „ *mots ſemblables par leſquels on marque le féminin d'*Apôtre, „ Profète, *s'emploient très bien en Hollandois, que de bons Au-* „ *teurs s'en ſont ſervis & que* Mlle. de Limburg *a emploié* „ *même* Vaderin. — *Mais qu'il nous permette d'obſerver à cette* „ *occaſion, qu'entr'autres avantages de la langue Hollandoiſe,* „ *elle a celui de rendre le maſculin en féminin, par la ſeule* „ *addition de la Syllabe* in: Kóning, (*Roi*), Koningin (*Reine*);

Digitized by Google

„ ne); Herder (*Berger*), Herderin (*Bergère*); Boer (*Payſan*) „ Boerin (*Payſanne*), *& ainſi d'une infinité d'autres; quoique* „ *la règle ne ſoit pas générale & que les féminins ſe forment* „ *auſſi par l'addition de la Syllabe* es, Prins, (*Prince*), Prin„ ces (*Princeſſe*); Borger (*Bourgeois*), Borgeres (*Bourgeoiſe*); „ God (*Dieu*); Godes (*Déeſſe*); Godes & Godin, *s'emploient* „ *tous deux indifféremment. Quoique* Mlle. de Limburg *ſe* „ *ſoit ſervi du mot de* Vaderin *& même avec élégance, dans* „ *le paſſage de ſes Poéſies, cité par notre Auteur, nous croyons* „ *cependant, qu'on feroit mal de l'employer dans le ſens du mot* „ Moeder (*Mère*); *ſurtout en Proſe.*"

Wij bedanken deeſe Schrijvers voor de bovenſtaande Aanmérkingen, voor zoo vérre ons daardoor gelégenheid gegeeven wórdt, dit ſtuk nóg nader in te zien; maar wij wénſchten tévens dat dezélven op bétere gronden gedaan waren! 't Wèlk nader blijken zal, wanneer men hèt vólgende zal ingezien hèbben. ——

Belangende hèt gébruik dier woorden, bij onze Dichteren; behalven de geenen die wij reeds genoemd hadden, gelieve men eerſt nóg deeſen onderſtaanden eene plaats te gunnen.

Elk waſcht de zuivere jaegerin.
VONDELS Herſcheppingen B. III. vs. 214.

Hier zweeg de Poëtes en Water profetin
Waer vlugtge, riep het Y., *waar vlugtge* ô Wichlarin?
ANTONIDES Yſtroom. pag. 117.

Naau keek de Dagbodin, *van Sauels eerſte jeugd*
Uit haare Nachtſpelonk,
C. VLIEG, in de BIJDRAGEN. 2 D. pag. 275.

Voeg hierbij die van *waarzèggerin*, *Aardsbeulin* én *Moorderin* in onze Voorréde aangetoogen, én oordeel dan van onze ſtèlling'. ——

Schoon men nu deese én dergelijke woorden, met de Sylabe *in*, vrouwelijk maake, zoo zegt men nogtans zeer wel, voor *Bodin*, *bode*; voor *Gemaalin*, *gemaal*; voor *Gezellin*, *gezelle*; voor *Slaavin*, *slaav*; voor *Boelin*, *boel*; voor *Burgerin*, *burger*; voor *Beulin*, *beul*; voor *Romeinin*, *romein*; &c. Zie HUYDECOPER pag. 568. — Tot deese woorden, die men, dusdoende, wel twéslachtige zou mogen noemen, kan men 'er nog veelen voegen, die van denzelfden aard zijn. — Ik laat dit aan mijne Leeseren over. — Men zegt: *Afgodinne* en *Afgodesse*. — JESAIA 12 *vs.* 6. vindt men *Inwoonderesse*, voor *Inwooneres* of *Inwoonerin*. EZECHIEL 16. *vs.* 38. *overspeelsters*, *sen*, *Bloedvergietersse*. — Bij KILIAAN, in zijn Woordenboek, vindt men: *Dansserse*, *Deelersse*, *Dichtersse*, *Dienersse*, *Dingersse*, *Dronkersse*, *Droomersse*, *Eischersse*. — Hieruit ziet men dat wij niet bij de twé Aanmérkingen over de geslachtverändering' van mann'lijk in vrouw'lijk, door *in* én *es*, van de bovengenoemde Schrijv'ren, behoeven te berusten, neen: op veelerlei wijsen geschiedt deesen overgang in onze Taale. Laatenwe dit kortelijk schétsen. —

Naaiër, *braaiër*, *bedelaar*, *gaaper*, *vrijër*; maaken *Naaister*, *braaister*, *bedelaarster*, *gaapster*, *vrijster*. — *Hoester*, *taster*, *mester* &c. maaken *boest-ster*, *tast-ster*, *mest-ster*. — Veele naamen in *ing*, zijn beiden mann'lijk, én vrouw'lijk, zoo als wij onder letter G toonden. — *Diev* maak *dievegge*. — *Man* maakt *Wijv* in steê van *Mannin*, of *vrouw*. — *Jongen* maakt *meisje*. — *Zoon*, *Dogter*. — *Oom*, *Moei*. — *Neev*, *Nigt*. — *Knegt*, *meid*. — *Zwaager*, *schoonzuster*, *snaar*, *zwagerin*. — *Hengst*, *Merrie*. — *Reu*, *Teev*. — *Kater*, *Kat*. — *Hert*, *binde*. — *Rammelaar*, *voedster*. — *Haan*, *henne*. — *Stier* of *Bul*, *koe*. — *Beer* of *Varken*, *zeug*. — *Ram*, *Ooi*. — *Doffer*, *duiv*. — *Slang*, *Adder*, *Olifant*, *Otter*, *Adelaar*, *Arend*, &c. hebben geen vrouwelijk. — *Wasch* maakt *waschscher*, *waschster*. — Meerder schieten mij nu niet te binnen. De taallievende Leeser mag zijne verdere navorschingen hieronder voegen. —

Pag.

Digitized by Google

Pag. 48 kan men, tén opzigte van de *i*, nóg aanmérken, dat zij mèt de *e* dikwils verwiſſeld wórdt. Zoo ſchrijvt men *pin* én *pén*; *ſmilten*, *ſmèlten*; *binne*, *bènne*; *ſchil*, *ſchèl*. HUYDECOPER. pag. 209. 210.

Pag. 52 régel 16 vanboven, ſtaat: *ſteene zuil*, lees *ſteenen zuil*. —— Ik kan niet begrijpen, hoe ik tót de onöplèttenheid gekomen bén, om zulke én dérgelijke miſſlagen, meêr dan ééns, te begaan. Zij die ooit Boeken geſchreeven, én dérzélver proeven geleeſen én nagezien hèbben, zullen, bij ondervinding', weeten, dat, hoe oplèttend men ook zij, 'er tóch altoos, door de laatſte *correctie*, miſſlagen én wanſtallen in overblijven. Laat ik overgaan tót de Vokaal

O.

Ik hèbb', in mijne SPÉLKONST', deeſer Vokaale, drieërlei klank toegeëigend, én deeſe ſtèlling mèt eenige getuigeniſſen, getragt te ſtaaven, in zonderheid pag. 55. —— Daar is 'er nógtans die meenen dat dit gevoelen niet door dén beugel kan, én daaröm zal ik mijn' hóv nóg mèt een' tweeden tuin omheinen.

De Neêrduitſe O *heeft* driederlei geluid;
De zwaarſte *munt in* Bode, *en* oven *uit*.
De doffſte *in* bot, molk, wolk, verbond *en* ſloffen.
De ſchelſte *word zeer blijkbaar aangetroffen*
In Gód, Bót, vólk, getekent als men ziet: (')
Want bot *op* zót, (*zegt* PELS) *rijmt gantſchlijk niet*.
En 't zijn voorwaar wel eezelächtige Ooren
Die 't onderſcheid van Bot *en* Bót *niet hooren*.
J. VAN BELLE'S, Wegwijzer pag. 14. 15.

De Schrijvers dér TAEL-EN DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN, érkènnen ook de ongelijkheid deeſer Lètterklanken wél dégelijk, én bevèſtigen dus mijn gevoelen, ſchrijvende 1 Deel

Digitized by Google

pag. 279. „ *Gelijke feil begaat de Dichter tegen hèt rijm; met* „ *boſſen op karóſſen, ene doffe o op ene harde te rijmen.*"

Wat dunkt u, Leeſer! zijn dit geen goede ſtaaken, om de vlégtingen dér teenen óf rijſen van mijnen tuin', te kunnen ſtaande houden? —— Nóg meêr!

„ De *o* heeft in alle woorden geenen zelfden klank, geheel anders luidt zij in *op* dan in *Hop*, in *Wolk* dan *Volk*. De eerſte klank is zagt, de tweede hard: om onderſcheid te maaken, willen beide MOONEN en TEN KATE, dat men de harde klank, door dit (') teken onderſcheide en *Hóp*, *Vólk*, *ſlók*, *gebód*, enz. ſchrijve.". Zie de *Vermaaklijkheden* van M. SCHAGEN, voor de Maanden *Julij*, *Aug.* & *Sept.* 1732. pag. 161. —— In SAMUËL AMPZINGS *Taelbericht* pag. 66. wórdt de onderſcheiden klank onzer *o*, als boven, ook érkènd én aangetoond mèt de woorden *ſtock*, *bock*; *ſót*, *bot*; *bol*, *vol*; *volk*, *wolk*; *golf*, *wolf*: enz. getuigeniſſen, die niet kunnen nalaaten van een' grooten invloed' te zijn, bij de geenen die door hèt vooröordeel niet geheel verbijſterd zijn. —— Wil men, tót toegift, nóg een getuigenis, men zie de *Tweſpraak* van de Kamér in liefde bloeiënde pag. 21. 22.

Pag. 58 kan men, onder de woorden, die, door hèt ſchrijven van eene *o* óf van twé *oo*, van betékeniſſe veránderen, hèt vólgende voegen. ——

„ *De dubble* oo (*om niet van* Póten, Pót
„ *Te doen verſtaan, noch ook van* Góten, Gót)
„ *Dient om 't meérvouwd van* Poot, *te ſpellen* Pooten
„ *Van* Gieten, goot *te ſchrijven en* gegooten.

J. VAN BELLE'S WEGWIJZER pag. 19.

Vergun mij, bij deeſe gelégenheid, nóg een oogenblik te blijven ſtaan, bij de verdúbbeling' dér Vokaalen; gelijk wij die, vólgens ons gevoelen, voorgedraagen hèbben, pag. 57. 58. mijner SPÉL-KONST.

De Taalkundige Heer A. KLUIT, in zijne Spéllinge dér Néderduitſche Taale, te vinden in de NIEUWE BIJDRAGEN, 1 Deel.

Digitized by Google

1 Deel. pag. 285, van de verdubbeling' onzer Vokaalen ſpreekende, toont, dat de Latijnſche Dichters NAEVIUS en LIVIUS, als zij eene lange Syllabe te ſchrijven hadden, daar voor twé Vokaalen ſchreeven (*a*); dat FABIUS QUINCTILIANUS ook van die gedagten was, én dat 't CICERO behaagd heeft, mèt eene verdubbelde *ii* te ſchrijven. —— TURNEBUS verklaart, dat, als de oude Latijnen eene lange Vokaal ſchrijven wilden, zij dezélve verdubbelden, én dat die verdubbeling hun diende, voor een lang ſchrapken (-) 't wèlk een kènmérk eener lange Syllabe was. —— Dat die verlènging bij de Latijnen plaats gehad heeft kan men beweeſen zien, door *Reineſius* én anderen, door dén Heer' KLUIT genoemd. De Grieken, die eertijds hunne lange Vokaalen, door eene ènkele vokaal, uitdrukten, hèbben naderhand de verlènging óf verdubbeling ook ingevoerd. — De Latijnen gebruikten de *aa*, *ee*, *ii*, óf ȝ voor eene lange *a*, *e*, *i*, (*b*) óf anders ſtreepten zij die Lètters, tót een téken hunner langheid, mèt een ſtreepken, *ā*, *ē*, *ī*. —— Hieröp toont de Heer KLUIT, dat deeſe verdubbeling naderhand, bij de Latijnen, dén ſchop gegeeven is, én dat onze allerëerſte Taal, nooit anders dan mèt eene ènkele Vokaal is geſpéld gewórden; maar dat naderhand, eene régelmaatige, dóch meêr naar onze Taal' geſchikte verdubbeling van Vokaalen, heeft plaats gehad; nooit échter zo algemeen óf men heeft deeſe verdubbeling wéderóm laaten vaaren én verwiſſeld voor eene, die mèt dér Latijnen én Grieken verdubbeling', overéénſtèmde; zóó nógtans, dat men vaſt bleev houden aan de alleröudſte gewoonte, om geene Vokaalen in hèt Duitſch te dubbelen, tén waare zij op een conſonant' néder kwamen (*c*). ——

Dit

(*a*) *Ericus Ericius Pontoppidanus*, verhaalt dit in *Grammatica Danica*, pag. 17. Zie *Ten Kate* 1 Deel pag. 118.

(*b*) Zij ſchreeven, vólgens hèt getuigeniss' van VICTORINUS AFER, *aars*, *voocem*, *feelix*. —

(*c*) Dit kan niet voldoen in 't Critieke, zègt TEN KATE, alwaar langheid én kórtheid altóós haare aanwijzing begéëren, zó wél, wannéér in de-

Dit alles aangetoond hèbbende, belijdt hij wijders, dat, daar de geenen, die in die vroege Eeuwen, de Néderlandſche pén voerden, meeſt allen Monniken waren, die, aan de Latijnſche Taal zig min-óf-meêr gewènd hèbbende, zékerlijk de ſchrijv-gewoonte dér Latijnen op onze Taal zullen overgebragt hèbben. —— Dit alles nu wáár zijnde, dan vloeit daaruit van zélve, déése redeneering: — „ *De Latijnen én Grieken ge-* „ *bruikten, in de allerëerſte tijden, in plaats' van eene* ènkele „ lange Vokaal, *altoos* dubbele vokaalen. — *De laatere La-* „ *tijnen, lieten die verdubbeling (gemaks-halve miſſchien) vaa-* „ *ren. De eerſte Néderduitſche Schrijvers waren* Monniken, „ *aan die nieuw-gevórmde Latijnſche Spélling', min-óf-meêr,* „ *gewoon; deeſen vólgden deeſe nieuwigheid dér Latijnen, in* „ *hèt Schrijven dér ènkele Vokaalen, én leidden dus hunne Spél-* „ *ling, van eene verbaſterde bronn', af.*" Wat wonder dan dat men, in onze dagen, na hunne Taal én Schrijv-wijſe, raaden moet! én dat men de Geleerden, om de betékeniss' van een ènkel woord dér Aal-Ouden, onderling, jaaren lang, ziet twiſten! Hadden zij, (de Monniken) nóg maar gedaan, gelijk de Latijnen hun leerden, én hunne *ènkele lange* Vokaalen, in ſteê dér dubbelen, mèt een ſtreepken, (–) tén bewijſe hunner langheid, getékend, dan hadden zij wél gedaan. Immers dit alleen is een bewijs van de langheid aller klinklètteren, én anders zijn 'er geene lange Vokaalen, dan die door de verdubbeling' dér klinkeren gemaakt wórden, én die de ouden gebruikten, in plaats van een bovengeſtèld ſtreepken (–) *apex*. — Zie NIEUWE BIJDRAGEN 1 Deel pag. 298. — 313. —— Dit alles, moet ons, dunkt mij, in hèt verdubbelen onzer klinklètteren, als ten hoogſten noodzaak'lijk, doen volharden.

Pag. 60 én 61 ſprak ik van hèt tékenen dér dubbele óó óf van onze harde lange óó; 't zal niet onäangenaam zijn, dat wij

deezélfde Léttergreep geen Meedeklinker vólgt, als wannéér een Meede-klinker de Léttergreep ſluit. 1 Deel. pag. 118.

Digitized by Google

wij 'er, hier, gelijk bij de ÉÉ, een oogenblik bij blijven ſtaan, én dit ſtuk, vólgens de handleidingen van VAN HEULEN, AMPZING, de BIJDRAGEN, maar voornaamelijk vólgens dén lei-draad van TEN KATE, een weinig nader inzien.

De harde lange óó, wórdt gevonden, in de woorden	De zagte lange oo, komt voor, in de woorden
BÓÓG, (*arcus*) *ſchiet*-bóóg. In onze ongelijkvloeiende Wérkwoorden komt ze niet te pass', dan alléén in *kóópen*, *lóópen*, *ſtóóten*. ——	BOOG, van *Buigen*. Als méde in *bedroog*, van *bedriegen*; *bood*, van *bieden*; *dook*, van *duiken*; énin alle de Deelwoorden dér ongelijkvloeiende Wérkw. in wèlken men *o* óf *oo*, onverſchillig gebruikt: als *bevolen* óf *bevoolen*, *bewogen*, *gebrooken*, *genoomen*, *geſchooven*, *geſtooken*, *geſtoolen*, *gewogen*, *gewrooken*, *gezwooren*, *verhoolen*, *verſchoolen*, *verſchooven*, &c. ——
DRÓÓP, (*ſtilla*) een vallende dróppel. —— *Dróópen*, dróppelen, druipen. —— *Dróópſel* (*liquamen*) ſap, vogt, 't wèlk érgens uit druipt óf dróópt. ——	DRÓÓP, van *Druipen*. —— gedropen óf gedroopen.
GENÓÓT, (*compas*, *ſocius*, *compar*) Bezitter, mèdgezèl, gelijkſlachtig. —— *Speelgenóót*, *veen*-nóót, *ſpeel*-nóót, *natuur*-genóót. ——	GENOOT, van Genieten; *Genooten*. — *Goot*, van *Gieten*. — *Kloov*, van *kluiven*. — *Kloov*, van *klieven*. —
BÓÓT. ſchuit.	BOOD, van *Bieden*. Gebooden.
LÓÓG. ſchuur-water.	LOOG, van *Liegen*. Geloogen.
LÓÓK. *Huis*-lóók. *Bies*-lóók.	LOOK, van *Looken* óf *luiken*, gelooken. —
PLÓÓS, baſt, ſchil van een' boom'.	PLOOS, van *Pluiſen*, geplooſen.

Digitized by Google

Róók, (*vapor, fumus*) *rook* van dén ſchoorſteen'. —

Schóór, óf Schóóv. Saam-gebonden bondel. —

Schóól, (*infurnibulum*) oven-gaffel. —

Schóót, (*gremium*) de boeſem, 't hart, 't midden. — *Schóót*, ſcheut van een ſlót. — *Schóóts-vél.* — *Schóót-kleed. Schóót* van hèt zeil. —

Slóóp, van een kuſſen. — over-*ſlóóp. Slóópen*, vernielen. —

Slóót, (*foſſa*) Graft óf graft. In de *ſlóót* vallen. —

Tóóg, betóóg, vertóóg, (*doctius; demonſtratio*) aantooning. —

Lóós, (*expers*) daar iets aan ontbreekt. — *Haavenlóós. bloedelóós, hulpelóós.* — Een *lóóſe* bloem.

Lóós, doortrapt, valſch. Een *lóófen* glimp aan eene zaak geeven.

Lóós, ſchrander, (*aſtutus*) om zijne ſchade te verhoeden.

Zóóo, Zóóg, zoogſel, uit de bórſten der Moeder. —

Zóóp, (*bauſtus*) waterputting. *Zóóp*, teug in 't drinken;

Rook, van *Ruiken.* gerooken. Rook, reuk. (*odor*). —

Schoov, van *ſchuiven.* Geſchooven.

School, van *ſchuilen.* Geſchooten. — *School* voor de Jeugd.

Schoot, van *Schieten.* Geſchooten. — Slook, van *ſluiken.* Geſlooken. —

Sloop, van *Sluipen.* Sloopen verbérgen. —

Sloot, van *ſluiten. Snoov*, van *ſnuiven. Snoot* van *ſnuiten. Spoot*, van *ſpuiten. Sproot* van *ſpruiten* &c. —

Toog, van *Tuigen*, trèkken (*trahere*). — *Verdroot*, van verdrieten. —

Loos, verloos, verloor, van *verlieſen.* — *Vlood*, van *vlieden. Vloog*, van *vliegen. Vloot*, van *vlieten. Vroor, vroos*, van *vrieſen.* — *Zood*, van zieden. —

Zoog, van *zuigen*, gezoogen. —

Zoop, van zuipen. Gezopen óf gezoopen. —

hier-

hiervan zal ongetwijffelt nóg zijn, *een* zóópje (*teugje*) brandewijns.

Dénzélfden klank ontmoeten wij insgelijks in de vólgende woorden.

Kóól (*caulis*) tuingewas. *bloem-kóól*, &c.
Nóót. een Boom-vrugt.
Hóóp, ſtapel, ménigte. (*a*)
Bóóm. (*arbor*) *Eiken*-bóóm.
Róóv. diev-ſtal; buit.
Dóór (*ſtultus*) gek. —— Dóórheid, dóórſchap.
Róók (fumor). —— (*b.*)

Kool (*caulis*) kool van 't vuur *turv*-knol.
Noord. Zwaarigheid, gevaar.
Hoop, verwagtinge. ——
Boôm, bodem, grond. ——
Reov, kórſt op eene zweer'. —
Door, érgens door. *Door* de deur'.
Rook (*odor*) reuk. ——

Ten Katr. ſchrijvt ook de harde lange óó in *altóós*, *anwóórd*, *blóót*, *bóóg*, *bóón*, *bóór*, *bóót* (*manide*, hals-ſnoer) *bóót*-hamer, *bóót* (ſcapha) *bóóts*-gezèl, *bóóg*-*bóóts*-man, *bróód*, *dóód*, *dóóp*, *dóór*, *dóós*, *dóóv*, *dróón*, *gelóóv*, *góór*, *gróót*, *hóófd*, *hóóg*, *hóógtijd*, *hóón*, *hóóp*, *jóól*, *kleinóód*, *klóóſter*, *kloót*, *knóóp*, *kóón*, *kóóp*, *króós*, *króóſt*, *lóó*, (eek-*lóó*, *vénlóó*, *tongerlóó* &c.) *lóóf* óf lóóv (van de boomen) *lóóv*-wérk, *lóóg*, *lóók*, *lóón*, *lóóp*, (toe-*lóóp*, *buiklóóp*) *lóós*, *lóód*, *móór*, *nóód*, *nóódmoed*, *óóg*, *óók*, *óóm*, *óór*, *óórbaar*, *óórdeel*, *óórkond*, *óórlóf*, *óórlóg*, *óórſprong*, *óóſt*, *póót*, *róód*, *ſlóót*, *ſtróóm*, *tóóm*, *tóón*, *tóós*, (*altóós*) *treſóór*, *tróóſt*, *vóós*, *vróón*, *wóórd*, *zóó*, *zóóm*, *zóór*. ——

Dit

(*a*) De Heer M. Schagen ſchijnt hierin ook ſmaak te hebben gehad. — Zo Schrijvt hij in zijne keurige vertaaling van Hanway's Reizen. 2 Deel *pag.* 156. —— *Op éénbóópende misdaad*, én, wat laager, op dezélfde bladzijde: *van den zwakſten* hóóp. —— Hij neemt dit, in deeſe geheele 2 deelen in acht. In 't 1 Deel. p. 76. 77. vindt men *ſtóóp*, *gróó*, *óóren*, *bóóps* &c. —

(*b*) Zie hiervan ook de *Twiſſpraak*, van de Amſterdamſche Kamer, in liefde bloeiënde. *pag.* 25. ——

Dit ſtaaltje zij genoeg, om ons, van deeſe manier van ſchrijven, een dènkbeeld te geeven. —— Dit alles te willen naarvólgen, zou gewiſſelijk mèt veele zwaarighéden verzèld gaan. (*a*) —— Zij, die tijd én luſt hèbben, konnen mijne lijſten, mèt hunne eigene naſpeuringen, vermeêrderen, én alsdan ondervinden dat de *theörie* van deeſe dingen, gemakkelijker valt dan dé *practijk*. —— 't Wèlk miſſchien ook de réden is, waaröm de Heeren HOOFT én PELS, die 't in hunne ſchriften hadden begonnen in te voeren, 'er van af zagen, om dat 't hun aan griffe onderſcheiding ontbrak. (*b*). ——

Hoe! zal men mogelijk vraagen: „ Gij, die uw hoofd zoo „ vol *accénten* hèbt, ſpreekt hier zoo breed van de zwaarig„ heid, waarméde hèt gebruik dérzélver verzèld gaat? —— Ja, Leeſer! dit doe ik, in opzigte van hèt onderſcheid dér lange én kórte dubbele ÉÉ, EE én óó, OO, 't wèlk inderdaad een moeiëlijk ſtuk is. Wat mijne andere accénten aangaat: die zijn, mijn's oordeels, zoo ligt te beöeffenen, dat 't onrécht gehandeld zoude zijn, wanneer men dezélven van moeiëlijkheid beſchuldigde. —— Laat mij toe, nóg eenige voorbeelden bij te brèngen, die dit mijn zèggen bekragtigen. ——

Pag. 64. onder de gelijkluidende woorden dér Vokaale O, leeſt men *Onderhouden*, én *onderbouden*, twé woorden van onderſcheidene betékeniss'. —— Om dit onderſcheid zigtbaar nit te drukken, moet men ſchrijven, immers zoo ſpreekt men uit

Onderhouden. Onderdrukken, iemant *énderbouden*, in onderdrukking' houden. ——

On-

(*a*) Men handele ook in deeſen, naar de régelen van afleiding', zoo als ik mij daarömtrént bij Lètter E, nader bepaald hèbbe, én laate dus deeſe ingelijvde ſtukjes dér *Diálect*-ſpélling, voor dérzelver lievhèbberen over.

(*b*) TAAL-en- DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN. 1 Deel pag. 212. — Over bovenſtaande dingen kan men ook iets leeſen, in de Nieuwe Bijdragen 1 Deel. pag. 329 — 334. — 't wèlk, mèt hèt onze zeêr wél te verëffenen, is, als zijnde uit dezélfde bronn' geput.

Digitized by Google

Onderhóuden. In weesen behouden. *Iemant* onderhóuden, *van alles voorzien.* — Zie HOOFTS waarneemingen, agter 't 1 Deel van TEN KATE, pag. 726. tér wèlker plaatse, de eerstgenoemde Taalkènner, ook onderscheid maakt én aanduidt, in de woorden: *ómzien, circumspicere* én *om-zien, ad videndum.* Voeg hierbij. ——

Ónder-staan. Op de onderste plaats' staan. — *Ik sta* ónder. — ónder-*gestaan.*

Onderstáán. Onderzoeken, navórschen. *Ik onderstá.* onderstaande, onderstaan. ——

Ónder-kruipen. érgens *ónder* kruipen. —— óndergekroopen. —

Onderkruipen. benadeelen. —— onderkróópen. ——

Ónder-haalen. Iets érgens ónder-haalen. *óndergehaald.*

Onder-háálen. Agterhaalen. —— Onderhaald. &c.

Pag. 66 kan men nóg hierbij voegen:

Overtrééden. Ongehoorzaam zijn, niet nakomen. De *wètten* overtrééden. —— *Deelw.* overtreeden. ——

Óvertreeden. óver-stappen, óver-heen stappen. Deelw. *óvergetreeden.* ——

Overlèggen. overweegen, beraadslaan. —— *Deelw.* overleid.

Óver-lèggen, van de eene plaats' op de andere lèggen. *Deelw.* óvergelègd. ——

Overwéégen. beraadslaan. *Deelw.* Overwoogen.

Óver-weegen. te veel gewigts geeven. *Deelw.* Óvergewoogen.

Digitized by Google

Overlóópen. Mèt zijne gedagten iets overlóópen. *Deelw.* Overloopen. ——

Óverlóópen. Over iets mèt de voëten loopen. —— *Deelw.* óvergeloopen. ——

Overkómen. Gebeuren, eenig leed overkómen.

Óver-komen. érgens *over* kómen. *Deelw.* Óvergekomen.

(Men zou die o, tén bewijfe van langheid, mèt een ftreepken (-) aldus ō kunnen tékenen.) ——

Zie TEN KATE 1 Deel. pag. 408 én 534. —— En oordeel óf de accénten, in deefe woorden, niet noodzaak'lijk, nuttig én gemakkelijk te gebruiken zijn? Hierméde nu loopen onze Aanmérkingen, onder deefe Vokaal', tén einde, én hierōm zullen wij ons begeeven, tót de Vokaal'

U.

Pag. 66. hèbb' ik opgegeeven, hèt onderfcheid, tuffchen *u* én *uw*. —— *U* noemde ik een *pérfoon'lijke vóór-naam. uw* een *bezittende.* —— Een vriend zeide mij, dat de Latijnen, 't eerfte, *Pronomen Subftantivum* én 't tweede *Pronomen Adjectivum*, noemen. —— SÉWEL, pag. 45 noemt U, 't *Pronomen Demonfirativum* én UW 't *Poffeffivum.* — Zoudt-ge Leefer! wél om de keur' van dén haanebalk willen vallen?

Pag. 67. zeide ik: dat *uw* én *uwe*, zonder affnijding'; *uw* voor de mann'lijke naamen, in dén *Nominativi*, (*a*) *uw* én *uwe*

(*a*) Pag. 62 vanonder: *in dén nominativi*, waarōm niet *in den Nominativus?* Gij fchijnt hier om den Meefterächtigen kritiek bij UEd. p. 168 aangehaald, gedagt te hebben, doch UEd. geeft hier, mijns bedunkens te veel toe. —— De Latijnen wijzen de verbuiging aan door de *terminatie* der naamwoorden; wij integendeel doen zulks voornaamelijk door de Lidwoórdjes, onzer taale eigen. — *in genitivo*, *in ablativo* is zuiver Latijn en voor zoo verre heeft uw kritiek gelijk, maar *in den* Ablativus, Nominativus, enz. zou ik fchrijven, om dat ik hier uitheemfche woor-

uwe, zonder onderscheid, voor de vrouw'lijke naamen, in dien zélfden naamvall', geschreeven wórden.

Hoor, wèlke Aanmérking, mijn meérgenoemde Kritiek hierop gemaakt heeft. ——

„ Dat *uw* en *uwe* zonder onderscheyd voor de vrouwlijke „ naamen gesteld worden, gelijk UEd. pag. 67 en 68 zegt, „ strijdt weder tegen alle goede taalkunde. *Uw* is manlijk en „ onzijdig, en *uwe* vrouwelijk. —— Zie het onder andere bij „ Moonen pag. 132. 132. (*a*) en bij Séwel pag. 238. (van „ Digterlijke vrijheden, gelijk meer gezegd is, of ingesloo- „ pen gebruiken, spreek ik niet). Gelijk het even zo on- „ waar is, dat *oog* in het aangehaakte vaers van Hoogvliet „ (*pag.* 68.) vrouwlijk is. Het onzijdig bijvoegsel *meédoogend* „ toont het tegendeel."——

Ik will' gaerne bekènnen dat *uw* mann'lijk én onzijdig is; zonder te bekènnen dat ik dit van mijn' Kritiek leerde. *Uwe* is, ja! in 't afgetrokkene, alléén vrouwelijk, gelijk *eene* én *mijne*. Zóo zal men zèggen: *uwe vrouw. eene vrouw. mijne vrouw.* Maar wat leert mij Samuël Ampzing in zijn *Taelbericht* pag. 22, wat anders? dan dat onze taal zonderling genégen is tót verkórtinge én uitbijtinge dér Lèttergreepen én lètteren, én men daaróm 't vrouwlijke lédeke *eene* zeer wél

woorden óf liever kunstwoorden, die een genoegsaam burgerrecht onder ons verkreegen hebben, naar den aard onzer taale en met voorzetting van het aanduidende Lidwoordje, verbuig: ik geloof dat men, anders schrijvende, kwalijk schrijft. Gevallig ligt de proeve van Huydecoper thans op mijne tafel: en ik vind dat die Heer hier in, even als ik, te werk gaat; gij kunt 'er uw Kritiek duizend voorbeelden in aantoonen, zo wel als in andere taalwerken. — Eindelijk, meen ik met grond te mogen besluiten, dat deeze kunstwoorden meest al den regel der Griekse en Latijnsche eigen naamen volgen. (1) W. H. L. T.

(1) Zie Nihoë. p. 81. én de Voorr. voor Hoogstr. Naaml. p. XII.

(*a*) Die Heer moet hier zonderling verstrooit van gedagten geweest zijn, schrijvende twémaal p. 132. 132, daar 't in mijn Moonen pag. 126 én 127 gevonden wórdt. — Dit leere hem in vervólg van tijd, mijne Letterfouten wat verschoonen. —

Digitized by Google

wél door *een* uitdrukt. —— Wat zègt TUINMAN, in de *Voorrede* voor zijne *Oude en Nieuwe Spreekwijzen*? „ Men „ zegt *mijn vrouw* voor *mijne vrouw*: want de *e* wordt voor „ een vrouwelijk zelfſtandig Naamwoord, dikwils afgelaaten". —— Mag ik dit nu niet veilig op mijne ſtélling' jégens *uwe* overbrèngen?

Een vrouw verſchilt van *eene vrouw*. In hèt eerſte is *een* hèt lédeke, in 't andere is *eene* een woord dés getals, én wórdt mèt nadruk uitgeſprooken. *Leupenius*. pag. 53. Zoo ſpreekt mijn meêrgemèld MS.

Wat nu hèt woord *Oog* betréft, dit is, tér aangehaalde plaatſe, inderdaad *onzijdig*, tér oorzaake van hèt bijvoegſel *meédoogend*, én hierin bekènn' ik misgetaſt te hèbben. Maar neemt dit nu wèg dat hèt woord *Oog* daaröm niet vrouwelijk zijn zoude? PROV. 30 *vs.* 17. lees ik: *de ooge*, 't wèlk de Franſchen ook vertaalen door *l'oeil*. —— HUYDECOPER toont pag. 47. dat de ouden, om dat hun tongſlag veel zagter was, ſchreeven: *de antwoorde*, *de uure*, *de oore*, *de ooge*, *de aventuur*, &c. —— Maar dat onze ſchérpheid nu zègt, én ſtoutelijk zègt, *hèt antwoord*, *hèt uur*, *hèt oor*, *hèt oog* &c. —— Ondertuſſchen hoort men nóg dikwils onder ons; *in de uure dés doods*, én *tér goeder uure*. —— Kan dit alles mijn misſlag eenigſints boeten, dan zal ik mijzélven voldaan én mijn Leeſer, mèt dit bijvoegſel, bevoordeeld achten. ——

Pag. 69. over de Spélling' van *eu* ſpreekende, had ik moeten bijvoegen, dat de *eu*, bij ons de plaats ingenomen heeft van dér Ouden zagte *o*; dus ſchrijven wij *meulen* waar voor zij *molen* ſchreeven. *Neute* voor *note*; *leuſe* voor *loſe*; *opſpeuren* voor *opſporen*; *veulen* voor *volen*; *ſleuve* voor *ſlove*; *ſleuren* voor *ſloren*; *keuſelen* voor *koſelen*, &c. —— Deeſen wórden onverſchillig gebruikt; maar de vólgenden alléén bij 't gemeen gehoord, én zouden in geſchrift niet voegen. —— Als *deur* voor *door*, *weunen* voor *woonen*; *beuning* voor *boning*; *zeun* voor *zoon*; *greuningen* voor *groningen*; *keuning* voor *koning*; *zeumer* voor *zomer*; *geweunte* voor *getwoonte*; *ſleuren*

voor

voor *ſtooren*; &c. —— De vólgenden kan men, zonder aanſtoot, hooren: *Teuge, leuteren, kreuken, breuke, deugen, deure, keure, vleugel, dreunen, beugen, geur, beuvel, jeuken, kneuteren, keuken, ſpreuke, keuvel, reutelen, leure, peuteren, preutelen, reuke, reuſel, ſcheure, ſleutel, teuteren, verbeuren,* &c. Wèlke woorden allen eertijds op de zagte o uitgingen.— Zie NIEUWE BIJDRAGEN 1 Deel. pag. 330. 331; én vergelijk TEN KATE 1 Deel pag. 279. én 2 Deel. pag. 22. ——

Pag. 72 kan men, onder de gelijkluidende woorden deeſer Vokaale, eene plaats geeven, aan

Uur. O. én V.	Een tijds-gedeelte, een vier-én-twintigſte deel van eenen natuur'lijken dag'. ——
Uur. V.	Eene dér Godinnen, die dén Zonne-wagen, al danſſende, vólgen. ——

De Vokaal IJ.

Hier zou ik gelégenheid konnen neemen, om zeêr breed uit te weiden, over hèt bétere gebruik van *ij* boven *y*; inzonderheid wanneer ik de daartégen gemaakte Aanmérkingen wilde wéderlèggen. Genoeg zij 't dat wij dit in onze SPÉL-KONST' reeds duidelijk genoeg geſtaavd hèbben. —— Alléénlijk zèggen wij nóg: „ dat de *y* geen Duitſche Lètter, maar „ eene Latijnſche is, vervangende in die Taale, de Griekſche „ ó f r, als in *Pythagoras, Cyprus, Tyrannus, Polydemon.* „ —— Haar klank zweemde eertijds naar de *u* (*a*). Té„ genwoordig ſpreekt men haar niet anders uit dan eene *i* „ (*b*). De Néderduitſche *j* is door verbaſtering dér Schrijv'„ konſt', in *y* verändert, door hèt omhaalen van hèt boven„ ſte

(*a*) Hierôm ſchrijvt de Heer KLUIT miſſchien *Murthe, Cupres*, voor *Myrthe, Cypres.* ——

(*b*) HUYDECOPER *pag.* 644. Ampzing. *pag.* 46.

Digitized by Google

„ ſte ſtreepje, én *i*, *j*, én *y* zijn maar ééne Letter. —— Dat
„ men voormaals de *ij* gebruikt heeft, kan men bij NILOË
„ zien, pag. 42. —— AMPZING ziende, dat de *ij* overäl
„ de plaats bezèt én ingenomen heeft, heeft daaröm wél wil-
„ len goedvinden, om ze als dén Langklinker in de plaatſe
„ van de *ii* dér Ouden te gebruiken, in *pijlen*, *ſtijlen*, *rijke*,
„ *mijne*, *fijne*, *lijden* (*a*). —— De Schrijvers dér NIEUWE
„ BIJDRAGEN (*b*) zèggen, *eindelijk zien wij ook met vermaak,*
„ *dat deze berijmer verzvorpen heeft, die verbaſterde teekening*
„ *der letter* y, *die dus lange, tot groot achterdeel van nette*
„ *Taelkunde, de plaatz heeft ingehouden van de rechte en echte*
„ *dubbele klinker* ij, *gelijk overvloedig getoond is*". —— Dat
„ de *y* uit onzen Letterlijſt behoorde te wórden uitgewiſcht én
„ wèggewórpen, gevoelden reeds voor lang, verſcheiden groo-
„ te Taalkundigen. —— Tén tijde van VAN HEULEN, nu
„ 130 jaar geleeden, was de *y* nóg voor de ènkele *i* alge-
„ meen gangbaar, én daaröm zègt hij: dat *Heuyterus*, *Amp-*
„ *ſingius* én *van der Mijle* in zijne Spraakbeſchrijvinge, dit
„ zeer wél waarnamen; ſchrijvende *zaey*, *maey*, *reyn*, *mooy*,
„ *beyl*, *&c*, én was van gedagten dat, indien men daarvoor
„ ſchreev *zaei*, *maei*, *rein*, *mooi*, *beil* &c, men niets aan de
„ volkomenheid dier woorden ontneemen zoude, (*c*).

„ *ii* wérd bij de Aalöuden dikwils gebruikt én meeſtäl voor
„ *ij*, als blijkt uit WILLERAMUS, *iile ze mir*, ijlt tót mij. —
„ Zoo ſchreeven de Vlaamingen, *vercriigt ziin goed* (*d*). ——
„ *Miin*, *ſiin* ſprak men uit als *mijn*, *zijn* (*e*) én daaröm wór-
„ den die geenen billijk beſtraft, die *ii* bij de Ouden, aanzagen
„ voor *u* én ſchreeven *zun*, *tut*, *gcluck* voor *ziin*, *tiit*, *geliick*; óf
„ *zijn*, *tijt*, *gelijck*. —— *Riimcroniick* betékende *Rijmcronijck*
én-

(*a*) Taelbericht *pag.* 51.
(*b*) 2 Deel. *pag.* 345.
(*c*) Zie zijne Nederd. Spraakk. 1633. *pag.* 11.
(*d*) Tuinman, oud en Nieuw. *pag.* 13.
(*e*) Nieuwe Bijdragen. 1 Deel *pag.* 321. ——.

Digitized by Google

„ én deese *ii* is naderhand onder hèt maakſel van *ij* geſchree-
„ ven gewórden."——

Dit weinige zal genoeg bewijſen voor de Antagoniſten deeſer Lètter' ij; én te veel voor dérzélver Aanhangeren. —— Laat ik tót eene nuttigere Aanmérking overgaan. ——

Pag. 83 régel 13 vanónder, ſtaat: *dér bèſte Taalkènners*; lees *Taalkènneren.*

Régel 1 vanónder, ſtaat:

Op haar zélven, lees Op Zigzélve. ——

Een fout is én blijvt wél altijd een fout, waarze ook gevonden wórdt; nógtans konnen hier-én-daar ſchrijv-fouten voorkomen (*a*).

Déése is mij, onder hèt naleesen, voor-gekomen, én ik kan 'er niet voor pleiten. Maar wilt gij 'er van die ſoort', bij anderen, ook hèbben, zoo lees hunne ſchriften, maar vergeet vooràl onzen grooten Vondel niet (*b*). ——

Er is, in onze Taal', geen ſteen, waaràan men zig meêr geſtooten heeft, dan aan deesen, naamelijk aan hèt wél-onderſcheiden gebruik vaff *zig*, voor *haar-bém-bén-bunzélven* óf *zélve*. —— Hieröm bén ik voorneemens dit ſtuk eens wat nader in te zien én hèt onderſcheid dier uitdrukkingen, zoó klaar mij mogelijk zijn zal, aan te toonen. ——

Eerſt zal ik eene bepaaling maaken van hèt goede gebruik deeſes betrèkkelijken woords zigzélve én eenige voorbeelden daartoe bijbrèngen: wanneer de Leeſer béter in ſtaat zal zijn, om hèt kwaade óf verkeerde gebruik te ontdèkken én te verbéteren, (*c*).

Zig

(*a*) Holberg. Verzameling van Brieven. 2 Deel. *pag.* 159.
(*b*) A. Kluit, in de Bijdragen. 1 Deel. *pag.* 378. ——
(*c*) Te *ontdèkken én* te *verbéteren*. — Dit voorzètſel *te* moet hier noòdzaak'lijk hérhaald wórden. Zie Huydecoper *pag.* 238 daar Hij de ſpreèk-

Digitized by Google

ZIG óf ZICH is betrèkkelijk tót de pérſoon' óf tót de zaak' zélve daar men van ſpreekt; én wórdt altóós in een' wéderhoorigen óf wéderkeerenden zinn' gebruikt (*a*), als:

Die Man heeft zigzélven *veel kwaads veröorzaakt.*
Die Vrouw moet dit ongeval zigzélve *wijten* (*b*). ——

Niemant behoort *zig* voor *hém*, *baar*, *hén* óf *hun* te gebruiken; zoo ook nooit een van deeſen in de plaats van ZIG (*c*). — Dus betékent: *de Gallen hadden* zig *eerſt dén Oorlóg aangedaan*, dat zij dien *zigzélven* berókkend hadden. Maar: *de*

wijs: *te zwelgen en verſlinden* verbétert door: te *zwelgen en* te *verſlinden*. Pag. 109. 400— 402 toont Hij dat deeſe gebréken bij VONDEL dikwils voorkomen. — In 't 1 Deel dér REIZEN van JOHN BELL. lees' ik pag. 222. voor *zijn perſoon en zijne goederen*. Liever las ik: voor *zijn perſoon en* voor *zijne goederen*. — In andere Wérken hèbb' ik geleeſen: *in* hun *beroep en ſtand*. — *Over den geringen tijd en gelegenheid*. —— *Zoo is 't van ons belang zoo wel als pligt*. —— Men behoort in dérgelijke uitdrukkingen vooràl hèt oog te veſtigen op de verſchillende geſlachten dér zélfſtandige Naamwoorden. — Zou 't, bij voorbeeld, niet béter zijn te ſchrijven én moet 't niet inderdaad zoo geſchreeven zijn? *in* hun *beroep én in* hun *óf* hunnen *ſtand*. — Over dén *geringen tijd én* over de *geringe óf weinige gelégenheid*. *Zoo is 't* van ons *belang zoo wél als* van onzen *pligt*? Ik voor mij, dènk' dat hèt zeêr noodzaaklijk is én çierlijker klinkt. — Neem eens de uitdrukkingen die ik aangetékend hèbb' uit de *Nieuwe Vaderlandſche Letteröeffeningen* IV Deel No. 8. pag. 355.

„ *Welke nu* IN *ons Vaderland en nabuurige gewſten, zo lang gewoed*
„ *beeft*."
„ *Hij moet kundigheid bebben* VAN *eenige geneesmiddelen en de wijze*
„ *der werking in de ligchaamen*."

Hérhaal in deeſe beiden, de woordekens IN én VAN én zie óf ze niet veel aangenaamer zullen luiden:

Welke nu IN *ons Vaderland en* IN *nabuurige gewſten* &c.
Hij moet kundigheid bebben VAN *eenige Geneesmiddelen en* VAN *de wijze* &c. ——

Een Taalkènner oordeele hier!

(*a*) HUYDECOPER pag. 423.
(*b*) NILOË pag. 68. 69. ——
(*c*) HUYDECOPER pag. 432. ——

Digitized by Google

de Gallen hadden haar *eerſt dèn Oorlóg aangedaan*, moet betékenen, dat zij dien *een' ander'* aangedaan hadden. —— (*a*).

Q Fannius *was niet wél te vréden op zijn' ſchoonvader'* Lælius, *om dat deeſe dén jonger ſchoonzoon* zig *boven hèt hoofd had geſtèld*; moet betékenen, ingevólge hèt betrèkk'lijke woordje *zig*, dat de Vader *zigzélven*, onder zijnen ſchoonzoon', vernéderd hadd'. — Maakt men nu van hèt woordje *zig* intégendeel *bém*; dan zal 't beduiden dat de vader, dén jonger ſchoonzoon, boven dén oudſten ſchoonzoon', verhéven én geſtèld hadd'. Zie dit bij HUYDECOPER pag. 432. ——

Laat ik nu, tér nadere ophèlderinge, nóg eenige voorbeelden tér baane brèngen! ——

Zij lègt zig *op de dooden*, is: *zij lègt 'er* zigzélve *op*.
Zij lègt haar *op de dooden*, is: *zij lègt 'er* eene andere *op*.
Hij drukte zig *op deeſe wijſe uit*, is: *zigzélven*. ——
Hij ſpreekt altijd van zigzélven.
Die Vokaal geevt een' klank van zigzélve.
Dat órgel geevt geluid van zigzélven.
Die ſtukken geeven geluid van zigzélven. ——
Zeér nadrukkelijk bedient men zig *van dat woord*.
De Geleerden ontzien zig *ſomtijds niet*. ——
Zij heeft zig zéér gedaan; dat is *zigzélve*.
Zij heeft haar *zéér gedaan*; dat is *eene andere*.

't Zal niet ondienſtig zijn, hieröp te laaten vólgen, eene mín-óf-meér uitvoerige aantooning, hoe én op wat wijſe, hèt woordje *zig*, in de Buiging, voorkome; dit zal ons niet weinig, in ons oogmérk, te hulpe komen.

„ Hèt vóór-naam-woord HIJ, voor een' perſoon' óf voor

„ ee-

(*a*) Hèt woordeken *zich* behoord ook tot onſe tale en heeft zijn merkelijk en noodig onderſcheyden gebruyk, ſoo ſegge ik: *bij heeft* ſich *bekeerd*, dat is *ſich ſelven*; ofte: *bij heeft* hem *bekeerd*; dat is *eenen anderen*. —— Zie AMPZING's Taelbericht pag. 593. —— Zoo ook de *Voorrede* van dén Heer A. KLUIT, voor Hoogſt. Naamlijſt pag. XIV.

Digitized by Google

„ eene zaak' genomen, die zélfs iets doet óf die van zig-
„ zélven ſpreekt, 't geen in 't Vrouw'lijke ZIJ én in 't on-
„ zijdige Hèt heeft, wórdt dus geboogen. ——

Eénv. Mannelijk.	*Eénv. Vrouwelijk.*	*Onzijdig Eénv.*
N. Hij.	*N.* Zij.	*N. Hèt.*
G. zijn's (ſui)	*G.* Haar's.	*G.* Zijn's.
D. zig óf aan zig.	*D.* Zig *óf* aan zig.	*D.* Zig *óf* aan zig.
Ac. Zig.	*Ac.* Zig.	*Ac.* Zig.
V......	*V.*....	*V.*....
Abl. Van zig.	*Abl.* Van zig.	*Abl.* Van zig.
Meérv. Mann'l.	*Meérv. Vrouwelijk.*	*Onzijdig Meérv.*
N. Zij.	*N.* Zij.	*N.* Zij.
G. Hunner.	*G.* Haarer.	*G.* Hunner.
D. Zig *óf* aan zig.	*D.* Zig *óf* aan zig.	*D.* Zig *óf* aan zig.
Ac. Zig.	*Ac.* Zig.	*Ac.* Zig. —
V.....	*V.*....	*V.*....
Abl. Van zig.	*Abl.* Van zig.	*Abl.* Van zig.

Zie dit alles hoofdzaak'lijk bij F. DE HAES, *Nagelaten Spraekkunſt.* pag. 39. 40. MOONEN pag. 121. 122. ELZEVIER pag. 67. 68. ——

Nu zullen wij nóg eenige Voorbeelden, uit onze Dichtkundige Wérken, bijbrèngen én als dan overgaan om hèt verkeerde gebruik aan te toonen. ——

Bij 't krankbed van haar ſpruit, zichzelf *van rouw verteert.*
L. W. VAN MERKEN. Nut der Tegenſp. pag. 32.

Die, van zichzelf *bewuſt*, *'t geſchaapne* zich *verbeeldt.*
JUFV. NEUFVILLE. Beſpiegelingen. pag. 45.

Nu

Digitized by Google

Nu zien wij hem zichzelf te boven gaan.
F. VAN STEENWIJK, voor FEITAMA's Henrik.

Die op 't verwinnen en vergeeven zich *verſtondt.*
FEITAMA in Henrik. pag. 1. 11. 28. 40 én élders.

Deeſe voorbeelden zijn genoeg om aan te toonen hoe men dit woordje te gebruiken hèbbe. Laatenwe nu eens aantoonen, hoe én op wèlk eene wijſe men hier tégen zondigen kan. — Bij onze, anderſints Taalkundige Overzètteren van dén Bijbel, ontmoeten wij de vólgende voorbeelden:

EXODUS 2 *vs.* 5. *Ende Pharaos dochter gingh af om* haar *te waſſchen in de Riviere.* — Lees: *om* zig *te waſſchen*; want *haar* betékent zoo veel, alsóf zij ging, om *eene andere* te waſſchen. —

EXODUS 14 *vs.* 9. *Ende de Egyptenaers jaeghdenſe na, ende agterhaaldenſe, daer ſij* hen *gelegert hadden aen de zee.* — Lees: *daar zij* zig, &c. —

2 CORINTHEN XI: *vs.* 13. 14. 15. *Want ſulcke valſche Apoſtelen ſyn bedrieghlicke Arbeyders,* haer *veranderende in Apoſtelen Chriſti. Ende het en is geen wonder want de Satan ſelve verandert* hem *in eenen Engel des lichts. Soo en is 't dan niets groots, indien ook ſijne Dienaers* haer *veranderen, als (warenſe) Dienaers der Gerechtigheyd.* — Zoo men hier nu bij de eigenlijke beduideniſſen van *haar, hén* én *haar* bleev, dan zou deeſe geheele plaats duiſter wórden; maar maakt men 'er *zig* van, dan vólgt van zélve dat dit *zig* op dén Satan én op de bedrieglijke Apóſtelen ziet. — Zoo kan een ènkel woord, eene geheele réde béderven! —

Duiſend zulke voorbeelden zijn 'er in de Bijbel-vertaalinge te vinden. Wij zullen ons mèt de bovenſtaanden vergenoegen én hèt zèggen van dén Heere KLUIT, tén opzigte van VONDEL, nu nader onderzoeken. — Die beroemde Dichter zondigde hiertégen op meêr dan ééne wijſe. — Als

Dat

Dat zij die moedigh was, haarzelf *te buiten ging.* —— Lees *zigzelf.* ——

Ziet d'opgeſpalkte keel der honden om haer *heenen.* — Lees *om zig heenen*, én zie hiervan HUYDECOPER pag. 276. ——

In de NIEUWE BIJDRAGEN 2 Deel. pag. 7. lees' ik;

Een Schrijver uit hem zelf *op te helderen.* In dén eerſten opſlag kwam mij dit gebrékk'lijk vóór én maakte ik déswégen eene Aanmérking; dóch hèt onderſtaande heeft mij én zal ook mijn Leeſer van hèt tégendeel overtuigen. ——(*a*).

Bij

(*a*) Pag. 71 *een Schrijver uit* hem zelf *op te helderen* (dus ſpreekt mijn vriend W. H. L. T.) kan mijns oordeels zeer goed zijn, —— Ik vraag UEd. in de eerſte plaats: of een Schrijver *uit zigzelven op te helderen* niet betekenen moet, dat de perſoon die den Schrijver opheldert, zulks uit eigen beweeging, door eigen vermoogens, in 't kort, dat hy het *uit zigzelven* doet? in de tweede plaats: of *uit hem zelf* of *zelven op te helderen*, niet zoo veel zeggen wil als, de Schrijver door den Schrijver, *uit hem*, niet *uit zigzelven* op te helderen, en of dus dit *hem*, op den Schrijver die opgeheldert wordt, en *zig* in tegendeel op den Opheldéraar, niet moet toegepaſt worden? Zo komt het mij ook voor dat de eigen zwakheid bij Feitama, niet door *zig-* maar door *haar-zelf* overwint, te weeten door den perſoon die ze beheerſcht. Kan dit volgende niet goed zijn? — „ Dat de eigen zwakheid hem belaag, dat ze hem verkloe-„ ke, maar dat ze *zigzelve* niet beroeme hem alleen te kunnen over-„ winnen; hij zelf moet 'er toe mede werken: dat ze hem dan over-„ winne *door hemzelven.* —— Ik meen dat het zeker zij, dat *zig* tot den Nominativus, niet tot den Accuſativus moet wederkeeren: wanneer 'er derhalven voor *hem zelven*, *zigzelven* ſtondt, dan zou men gereedelijk tot de twijffeling kunnen vervallen, of dat *zig*, niet eerder tot de eigen zwakheid die overwinnen moet, dan tot *hem* die overwonnen wordt, zou moeten wederkeeren, en heeft Feitama dus wel eene taalfeil begaan?" ——

Neen: Mijn Heer, in tégendeel, ik érkén hierín mijne misvatting, én hèb uwe aanmérking te liever willen plaatſen, opdat de Leeſers zien mogten, mijne openhartigheid, om uit zulke redeneeringen ook te leeren redeneeren. ——

Digitized by Google

Bij L. TEN KATE 1 Deel. pag. 162. vind' ik:

In die woorden wel, omtrent welken ze noyt onder den ander, mogt' in haer zelf *verſchillen.* —— Zou 't niet béter zijn te ſchrijven: *in zigzélf?* ik oordeel': van ja, (*a*).

„ Bij de Ouden was *zich* weinig of niet bekent. Zij zeiden „ daarvoor *hem* en *haar*, en ſtelden ook *haar* voor *hem*, en *hin*, „ *hen*, om de verwarring der geſlachten. -- De Aalouden ge„ bruikten *zich* immers. Diezelfde taalfeil word nog dagelijks „ bij veelen onzer Spraakgenooten begaan." Zoo ſpreekt TUINMAN in zijn OUD EN NIEUW. pag. 59. 60.— Zonderling ondertuſſchen is 't dat hij die dit ſchreev, zélve daartégen zondigt! Immers ſchrijvt Hij: *Want de waereld blijft* haarzelven, *in zulke dingen, gelijk.* Zie VOORREDE voor dén FAKKEL' pag. 26. én nógmaals: *maar alleen eenige Aanmerkingen, die elk afzonderlijk* op haar zelven *beſtaan.* Zie OUD EN NIEUW. pag. 9 én lees in de eerſte plaats: *zigzélve*, in de twéde *zigzélven.*——

„ *Om dat ze bij* haar zelven *gheklanck ghéven.* Zoo lees' ik in de TWÉSPRAAK pag. 12 én 13. —— Lees *zigzelven.*

In de REIZE van JOHN BELL. 1 Deel. pag. 234. ontmoet ik: *bield zij het Satansbeeltje digt* bij haer, 't geen noodwéndig *bij zig* moet zijn. —— Vindt men zulke gebréken bij een *gezelſchap van Taelminnaeren*, is 't dan in iemant, die als al, léén ſtaat, niet wat te verſchoonen?

Zijn eigen zwakheid zij zijn ſterkſte vijândin,
Die hem belaag', verkloek', hem door hemzelf *verwinn'.*
FEITAMA, in HENRIK pag. 169.

Zoo dit eene taalfeil is in dén Heer' FEITAMA én 'er geleeſen moet wórden, *hém door zigzélv' verwinn'*, dan ſpruit die

(*a*) KILIÄAN ſchrijvt: HEM *van den boom leenen, s'appuier contre l'arbre*, 't geen immers zijn moet: *tégen dén boom*: óf ZIG *tégen dén boom' leenen.* Zie pag. 9. —— *Bekeeren* ſijn ſelven, *ſe convertir* voor ZIG *bekeeren*, pag. 39.

Digitized by Google

die, mijn's oordeels, voort, uit de vertaaling' van dit oorſprongk'lijk Franſche Dichtſtuk. —— Immers, hoe de Franſchen mèt *ſoi-méme* (zigzélven) én mèt *lui-méme* (hémzélven) omſpringen, én hoe men daardoor aan 't dwaalen kan gebragt wórden, bén ik voorneemens, bij deeſe gelégenheid, aan te toonen; tén einde hèt op ons tégenwoordig onderwérp toe te paſſen.

Laatenwe eerſt eens zien, wanneer én in wèlke voorvallen men *hémzélven* én *haarzélve*, enz. wél gebruikt, én de Buiging alvoorens tót een grondſlag lèggen.

„ De vóórnaam-woorden Hij, Zij, Hèt, gebruikt voor „ een' perſoon' óf voor eene zaak', waarvan een ander ſpreekt, „ wórden dus geboogen.

Eenv. Mannelijk.	*Eenv. Vrouwelijk.*	*Onzijdig Enkelv.*
N. Hij.	*N.* Zij.	*N.* Hèt.
G. Van hém (ejus) zijns.	*G.* Van haar.	*G.* Van hèt.
D. Hém *óf* aan hém.	*D.* Aan haar *óf* haar.	*D.* Aan hèt.
Ac. Hém.	*Ac.* Haar *óf* ze.	*Ac.* Hèt.
V.	*V.*	*V.* . . . .
Abl. Van hém.	*Abl.* Van haar.	*Abl.* Van hèt.
Meérv. Mannelijk.	*Meérv. Vrouwelijk.*	*Meérv. Onzijdig.*
N. Zij.	*N.* Zij.	*N.* Zij.
G. Hunner.	*G.* Haarer.	*G.* Hunner.
D. Hun *óf* aan hun.	*D.* Haar *óf* aan haar.	*D.* Hun *óf* aan hun.
Ac. Hén *óf* ze.	*Ac.* Haar *óf* ze.	*Ac.* hén *óf* ze.
V.	*V.*	*V.* . . . .
Abl. van hun.	*Abl.* Van haar.	*Abl.* van hun. —

, Zie dit bij F. DE HAES, pag. 39. 40. én vergelijk HOOFTS Waarneemingen bij TEN KATE. 1 Deel. pag. 723. 724. ——

Nu

Nu zullen de volgende voorbeelden ons dés te klaarer en bevattelijker voorkomen. ——

Clement ſtoutmoedig naar der Vorſten heir geweken,
Treedt door de wacht, verzoekt zijn' Koning zelf te ſpreken,
Wendt voor, op dat men 't recht der Franſche kroon herſtelt,
In heilig ongeduld, uit Goddelijk bevel
Te blaaken, om hemzelv' *een groot gebeim te ontvouwen,*
FEITAMA in Henrik. pag. 96.

Hémzélv' ziet hier niet op *Clement*, dan moeſt 't *zigzélv'* weeſen; maar op dén *Koning*, én daaröm mèt récht *hémzélv'*. ——

Een Choorknaap ſmeedde ſints, voor wreeder nageſlacht,
Den Blikſem, die hemzelf *verzwelgde in 's afgronds nacht.*

Zoo hier *zigzélf* gebruikt waare, dan zou de ſpreekwijs moeten betékenen, dat de *blikſem zigzélv* verzwèlgde, 't geen niet zou konnen goed zijn. Maar *hémzélf* doet ons nu begrijpen, dat de *Choorknaap*, door dén *blikſem* (figuur'lijk genomen) die hij zélf ſmeedde, verzwólgen wérdt. ——

„ *Hierom —— moet d'opperſte oorzaeck*
„ *Ons ſtuiten aan den trans, waeruit zij 't al beſchouw.*
„ *Wat in en buiten* haer, *gezocht wort en gevonden.*

„ Hier zou, volgens *Sanctius* en de *Retranſitio* (weder-over-
„ gang) van *Priſcianus*, in plaatſe van HAAR, moeten gelee-
„ zen worden ZICH, en zou dan heeten *wederkeerende* tot ZIJ,
„ te weeten de OPPERSTE OORZAAK. —— Maar wij ach-
„ ten dat ZICH niet verder kan *wederkeeren*, dan langs het
„ naaſte Werkwoord, tot WAT;

„ Wat *in en buiten* zich *gezocht wort en gevonden.*

„ En wat is 'er eenvoudiger en klaarer dan dit? Want,

Digitized by Google

„ den *Wederovergang* aangenomen zijnde, zoo blijft altijd on-
„ zeker, of ZICH moet *wederkeeren* tot het naaſte WAT, of
„ tot het verder afgelegen ZIJ. Maar, dien zelfden *weder-*
„ *overgang* afgekeurd zijnde, zoo neemen wij alle onzeker-
„ heid weg; om dat ZICH alleen *wederkeerende* is tot het naas-
„ te WAT, en HAAR alleen *betrekkelijk* tot het ZIJ." —— Zie HUYDECOPER pag. 639. ——

Dit bovenſtaande geevt mij gelégenheid om nóg een voorbeeld óf twé te bérde te brèngen. —— Als daar zijn de vólgenden

1. *Dat* HY *de ſchoolen vaarwél zeidè, mèt eene Rèdenvoering', in de Griekſche Taale, door* hém zélfs *vervaerdigt.* —

Ziet men hieruit niet, dat HÉMZÉLFS, *wèderkeert* tót hèt bovenſte óf vérſte HIJ? —— Was hier geſchreeven, *door zig zélfs*, dan zou men moeten beſluiten, dat de Rédenvoering *door zigzélven*, zonder ménſch'lijke hulpe, opgeſtèld wa-re, 't wèlk eene ongerijmdheid zijn zoude.

2. *Dèn* 10 *deeſer, heeft de zeer naerſtige N. N. Zijne Oratie, meerendeels door* hém zélven *opgeſtèld, uitgeſprooken.* —

Beproey nu deeſe dingen aan dén voorgemèlden Régel van HUYDECOPER, én zie óf ze niet volkomen daarâan beántwoorden! ——.

Hier nu zou ik 't bij konnen lááten, indien ik niet mijner belóvte, wégens de Franſche Taale gedaan, beántwoorden wilde. —— Ik vertrouw' dat dit opſtèl in ſtaat' zal weeſen, om een iegelijk, omtrént dit ſtuk, uit goede oogen te doen zien. —— Ik hèbb' 't zélve meeſt tót mijne eigene onderrigting' ontwórpen, om dat mij, op eene gevoelige wijſe, eene *Kritieke* daarôver gemaakt is, én ik gehouden wierd, als deeſe eerſte beginſelen onzer Taale niet te kènnen. —— Ik hèbb', tégen dien *Kritiek*, beweeſen, dat, wél vérre, van dit ſtuk, *uit zoo veelen als mogelijk ooit over onze Taal geſchree-*
ven.

ven hebben, te beveſtigen, men intégendeel, déeſe misſlagen, zélfs bij onze voornaamſte Taalkènneren, ontmoet. —— En hierméde meen' ik mijn' misſlag, bij verſtandigen, eenigſints verſchoond te hèbben. —— „Billijk wórden zij voor dwaaſen gehouden, die ongeſtraft meenen te mogen overtreeden, om dat zij veele voorgangérs en Médeſtanders, zélfs van dén eerſten rang', in hèt kwaade hèbben (*a*). Maár, in de Maatſchappije dér Geleerden, verdienen zij nógtans eenige verſchooning, die mèt geen mindere naamen, dan mèt die dér VONDELS, dér TEN KATE's, dér TUINMANS &c. doolen, én (dat 't voornaamſte is) op de eerſte ontdékking', hunne misſlagen openlijk hérroepen". —— Nooit was ik hooggevoelig van mijzélven; intégendeel, onder mijn ſchrijven tragtte ik ſteeds, om een nédrig én oodmoedig harte, een' zagtzinnigen geeſt, névens een' leerzaamen, gemaatigden én beſcheidenen aard te verkrijgen. Vólgens WATTS, *Oeffening én Beſchaaving dés verſtands.* pag. 336. ——

Maar laatenwe nu eens kórtelijk zien, op hoedanig eene wijſe, de Franſchen gebruik maaken van de woordjes *ſoi* (zig) *elle* (haar) *lui* (hém) &c. —— Alsdan zullen-wè kúnnen oordeelen, hoe iemant, die aan hèt Franſch min-óf-meêr gewoon is, zig daaromtrént, in onze Taal', vergiſſen kan. ——

Zeer onverſchillig gaan zij 'er méde te wérk'. ——
Zij zèggen:

Cette perſonne eſt fort propre ſur ſoi.
Deeſe perſoon *óf* dit ménſch is zeer zindelijk *op zig* óf *op zigzélven*. én

Cet-

(*a*) Zie dit hoofdzaak'lijk in HORSTENS *Nleezingen* agter de *Bijzonderheden over de H. Schrift.* pag. 19. —— Dat ik niet ongeſtraft wilde overtreeden, blijkt uit hèt geene hierboven voorgedraagen is. Dé lés van HOLBERG hèbb' ik altijd geëerbiedigd, naamelijk: dat *indien ik buiten mijn beſtèk wilde gaan én èlkèen bedillen, ik alsdan van mijzélven behoorde te beginnen.* —— Zie zijne Leevensbeſchrijving. pag. 133. ——

Digitized by Google

Cette perſonne eſt fort propre ſur elle.
Dit ménſch is zeêr zindelijk *op haar* óf *op haarzélve*.

Zij zèggen:

Excuſer dans ſoi-même, *les ſottiſes qu'on ne peut ſouffrir dans autrui.*

Dat is:

In zigzélven de zóttigheden verſchoonen, die men in een' ander' niet dulden kan. ——

C'eſt un homme qui ne parle que de lui.
't Is een man die niet dan *van hémzélven* ſpreekt.
Qui rapporte tout à lui. Die alles tót *hémzélven* betrèkt.

Zij zèggen:

Ces choſes ſont indifférentes d'elles mêmes. én
Ces choſes ſont de ſoi *indifférentes.*

Dat is:

Die Zaaken zijn onverſchillig *in haarzélven.* én
Die Zaaken zijn *in zigzélven* onverſchillig. —— (*a*)
ZIG, gebruiken zij.

1 Wanneer men van zaaken óf van hèt uiterlijke een's perſoon's ſpreekt, bij voorbeeld:

De

(*a*) Zie dit in de *Principes Généraux & particuliers de Mr. de* WAILLY pag. 205. 206. —— Bij DE LA TOUCHE 1 Partie pag. 259. Bij RESTAUT pag. 28. Bij DU FOUAC vind' ik alléén *ſoi même* pag. 68. — PEPLIERS *Grammaire Allemande* pag. 146. — Zie ook *Les véritables Principes de la Langue Françoiſe* Paris 1693. pag 109. ——

Digitized by Google

De zeilſteen trèkt hèt ijſer naar zig *toe*, à ſoi. ——

2. Wanneer van pérſoonen in 't algemeen geſprooken wórdt, als: *wanneer men zig (ſe) ván zijne gebréken geneeſen wil, moet men duiſend Aanmérkingen* op zigzélven *maaken*, (ſur ſoi). —— *De beſchaavdſte ſchrijvers vergenoegen zig niet mèt hunne eerſte dènkbeelden: zij houden verdagt alles wat zig* van zigzélven (*de ſoi-méme*) *voor hun vertoont.*

Intégendeel gebruiken zij *hémzélven* (lui-méme):

1. Wanneer men van iemant in 't bijzonder ſpreekt, als: *Dat is een man die altijd* van hémzélven *ſpreekt*, (*de lui-méme*),

2. Wanneer men van iemant op eene bepaalde wijſe ſpreekt, als: *Tén einde uw Broeder zig van zijne gebréken geneeſe, bèbbe bij duiſend Aanmérkingen* op hémzélven *te maaken*, (*ſur lui-méme*). ——

Nooit gebruiken zij zig in 't meérvouwd, nóch zèggen: *Die zaaken zijn onverſchillig* inzigzélven, (*en ſoi*) maar *in haarzélven* (*en elles-mémes*). Vólgens *Wailly*; 't geen mèt hèt voorgaande ſchijnt te ſtrijden én hunne onrégelmaatigheid in dit ſtuk, aan dén dag' lègt. ——

Ik twijffel' niet, voor zoo vérre mijne kundigheid in de Franſche Taale zig uitſtrèkt, óf hierin ligt bij haar nóg eene groote duiſterheid opgeſlooten, én bekènn' gaerne dat dit de grootſte oorzaak mijner dooling' geweeſt is. ——

Ik houde mij, én verzoeke mijnen Leeſer zig te houden, aan hèt geene ik, uit Huydecoper én op 't voetſpoor van andere Taal-opbouweren, hier tér néder geſtèld hèbbe; al hèt wèlke op eene juiſtmaatige onderſcheiding van gebruik gegrond is, én tót weeſenlijk çieraad onzer Taale ſtrèkt, én hierõm hèbb' ik niet willen treeden, in hèt geene ik bij Ten Kate 1. Deel, pag. 499. 500. én 503, als ook pag. 472 én 473 noopens dit ſtuk, aangetékend vinde.

Pag.

Digitized by Google

Pag. 84 régel 15 vanboven, ſtaat: *der bèſte ſchrijvers én Dichters*, lees *ſchrijveren én Dichteren.* ——

Pag. 85 régel 18 vanboven, ſtaat: *zijde kouſſen*, lees, *zijden kouſſen.* (*a*) —— Over deeſen misſlag heeft men mij beſtraft én gemeend dat die, uit onkunde, begaan was; zonder eens in aanmérking' te neemen, dat die heeft kunnen voortkomen uit de éénsluidende woorden *zeide* én *zijde*, aldaar opgehèlderd. —— Hadd' men geleeſen hèt geene ik pag. 225 én 226, in mijne SPÉLKONST', déswégen, geſchreeven hèbbe, men zou deeſe Aanmérking mèt meêrdere bedaardheid voorgeſtèld, én in plaats van dezélve aan *onkunde* te wijten, intégendeel aan *afgetrokkenheid* toegeëigend hèbben. — Mèt meêrder réchts wierd zéker Schrijver, over deeſe taalfeil beſtraft

(*a*) Ik vind uwe aantékening pag. 80 en vervolgens, omtrent de ſtoffelijke adjectiven, zeer goed. —— Het gevoelen van Ten Kate komt mij voor zeer aanneemelijk te zijn, te weeten: dat deeze onveränderlijke uitgang in *en* oorſpronkelijk zij van den Genitivus der Ouden (1).

Bedenk eens of den volgenden regel, die mij thans invalt ook aan veele uitzonderingen onderhevig zij: „ De uitgang *en* is onveränderlijk „ eigen aan die bijnaamwoorden, welken van zulke zelfſtandige naam„ woorden afkomen, die, agter een ander Subſtantivum altyd in den twee„ den naamval geſteld worden, bij voorbeeld: *een beeld van metaal, goud,* „ *zilver, koper, tin, ijzer, lood*, is, een *metaalen, gouden, zilveren, ijze„ ren, looden beeld.*" Men kan hier op eene proef maaken, want: voor *eene goede vrouw en haar ſchoon kind*, kan men niet zeggen; *eene vrouw van goed* en *haar kind van ſchoon: vergulde ſchepen*, zijn ook geene *ſchepen van verguld*, zo min als *eene verniſchte ſchilderij*, *eene ſchilderij van verniſch is.* —— Wij weeten dat de koleuren ſlegts toevalligheden zijn, en geenſints het ſtoffelijke weezen eener zaake uitmaaken; de Heer Huydecoper ſchijnt des onäangezien het woord *purper*, om niet verwerpelijke redenen, uit te zonderen. (2) Doch ik voor mij geloof, dat dit eerder door het gebruik, dan door den *purperviſch* te wettigen zij, want het *purper* is, voor zo verre het eene koleur zij, zo min ſtoffelijk, als *wit* en *zwart*; dat het van eenen viſch, die de Latijnen *purpura* heeten, gemaakt werdt, kan het zo min ſtoffelijk maaken, als het *wit* dat uit lood èn het *zwart* dat uit Wijngaardshout word gemaakt: het is en blijft tog met deezen eenvouwdiglijk eene koleur. (W. H. L. T.)

(1) 1 Deel. pag. 392. Proeve. p. 348. (2) Proeve. p. 367. —

Digitized by Google

ſtraft, door de Schrijveren dér TAAL- EN DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN, 1 Deel. pag. 281. —— Hèt *gezelſchap van Taelminnaeren*, hèbben, in hunne Vertaaling' dér REIZEN van JOHN BELL, 1 Deel, hierin ook meérder gezondigd, ſchrijvende doorgaans, *houte*, *goude*, *ijzere*, *kopere* &c. Zie pag. 6. 23. 25. 100. 112. 117. 125, 227 &c. —— Inzonderheid vind' ik, pag. 384, geſchreeven; *in een draegbaere kopere of ijzere vuurrooſter gedaen*; 't wèlk, mijn's oordeels weeſen moeſt: *in een'* óf *in eenen draagbaaren koperen of ijzeren vuurrooſter gedaan*. *Rooſter* is mann'lijk, daaröm ſchrijv' ik, *in eenen*.

In de BERICHTEN OVER ASIA 1 Deel. pag. 314, leeſe ik: *voor de gouden, zilveren, koperen, ijzeren, tinnen, verniſchte* werken en vaartuigen. — Mérk aan dat hier ſtaat *verniſchte* (verniſte) niet *verniſten*, omdat dit woord, te gelijk mèt *vergulde*, *verzilverde*, *vertinde*, &c, niet onder die ſtóffelijke bijnaam-woorden behoooren. Zie HUYDECOPER pag. 367. 368. De Vertaaler deeſer Berichten ſchijnt 'er évenwél niet vaſt op geweeſt te zijn; want in 't 2 Deel pag. 77. ſchrijvt hij: *hebbende een vergulden voorſteven*, óf zou dit ook onder de onwillige miſſlagen, dérgelijken ik 'er zoo veelen beging, gerékend moeten wórden? Oordeel ik onpartijdig, dan moet ik, *ja*, zèggen. Immers, pag. 90. van dit zélfde Deel, vind' ik, bovenáan: *wanneer het meir bedekt is met* vergulde *en* verniſte *barken*. —— Hoe naauwkeurig men ook zij, zoo is 't nógtans moeiélijk zigzélven altijd gelijk te blijven; dit blijkt uit hèt bovenſtaande, én ook uit hèt zélfde 2 Deel van dit Wérk; waarin ik pag. 254 régel 3 vanboven, geſchreeven vinde; *door de handwerken van* zijde *ſtoffen*. —— (*a*)

Pag.

(*a*) WINSCHOTEN ſchrijvt, in zijnen ZEEMAN. pag. 209. *een goude, ſilvere, koopere en ijſere ring*. — Dit doet hij doorgaans én zulke fouten zijn zélfs te vinden, bij de geenen die ze op andere plaatſen te keer gingen; waarvan ik inzonderheid een voorbeeld oplévere. —

Digitized by Google

Pag. 86. régel 4 vanboven, ſtaat: *zeér veele*, lees: *veelen*. Régel 5 ſtaat: *onder hunne Lètters*, lees: *onder hunne Lètteren*. Zulke én dérgelijke gebréken wórden bijna niet érkènt, nógtans laaten zij niet na, bij Taelkundigen, voor misſlagen gehouden te wórden. —— Men zie wat wij déswégen bij Lètter V. onder 't woord *Veelen*, aantékenen zullen.

Aldus al 't zaak'lijke, 't wèlk ons onder de zès Vokaalen, voorgekomen is, afgehandeld hèbbende, zullen wij nu overgaan, tót de

CONSONANTEN.

B.

Onder deeſen eerſten Médeklinker, pag. 91, onderàan, ſtaat: *Ik hoop'* mijne Leeſers *geen ondienſt te doen*, lees: *ik hoop' mijnen Leeſeren* óf *mijne Leeſeren*, zijnde dit een dérde Naamval, die zoo veel betékenen moet, als *aan mijne Leeſeren*. —

Dat men ook zèggen mag, in *Dativo Caſu*, *mijne Leeſéren*, voor *mijnen Leeſeren*, kan men zien in dés Heeren Oudaans Aanmérkingen, op Horatius Dichtkunst door A. Pels; verkieſende de eerſt-genoemde, vólgens onze gewoonte van zagtere leidinge, liever te ſchrijven, in dén dérden Naamvall', *zijne zoonen*, voor *zijnen zoonen*, zie pag. 55. — Ik voor mij, vínd' ondertuſſchen goed te ſchrijven *zijnen zoonen*, als béter van dén 1ſten Naamvall' te onderſcheiden zijnde; edóch, mèt hèt woordje *aan* verzèld, dan zou ik ſchrijven: *aan zijne zoonen*, liever dan *aan zijnen zoonen*; houdende hèt eerſt-gemèlde, *zijnen zoonen* naamelijk, voor eenen *Dativus Abſolutus*, inwèlken hèt woordeke *aan*, om zoo te ſpreeken, in de laatſte *n* van *zijnen* als opgeſlooten ligt. —

Pag. 94. régel 6 vanónder, ſtaat: *in dén dérden én zèsden*, lees: *in dén twéeden, dérden, én zèsden*. ——

Régel 3 vanónder, ſtaat: in dén 1 Naamvall': *De èbbe*, lees: *de*

Digitized by Google

de Eb óf *Ebbe.* —— Aan de réchterhand ſtaat: *Een wèbbe*, lees: *een wèb* óf *wèbbe.* ——

Pag. 95 onder hèt woord *Baaren*, te voegen:

Baaren. | is vólgens KILIÄAN ook raaſen, tieren, geraas maaken.

Pag. 96 ſtaat:

Bak. V. | diepe houte ſchotel. — Lees *diepe houten ſchotel.* —— *Bak* moet hier mann'lijk zijn. Zoo lees ik bij KILIÄAN: *gaern aan den* Bak *zijn.* —— *Bak* is bij hém ook: een ſchuit om meê te vaaren. —— Alsméde *kinnebak. Bak*, voor kinnebak, drukken de Hoogduitſchen uit door *backen.* —— Voeg op pag. 96 in:

Balie. V. | een ſcheeps tobben, óf bak, daar men, óf de ſpijs in vervérſcht óf hèt water méde uit hèt ruim ſchèpt. —— *Balie-mand* wórdt dus genoemd, omdat ze naar zulk een ſcheeps-tobbe gelijkt.

Balie. V. | Leuning van een ſtoep, 't zij van ijſer óf van hout. ——

Balie. V. | 't hèk tuſſchen de Réchters én de Advokaaten. —— *Voor de* balie *pleiten.* ——

Begeeren. | verlangen, érgens naar haaken. ——

Begééren. | mèt gééren benaaiën; een hémd, een zeil *be-gééren.* WINSCHOTEN.

Bank. V. | eene zandhoogte in zee.

Bank. V. | opkomende Nével-wolken in de lucht.

Bank. V. | Wiſſel-bank, voor de Koop-luiden. ——

Bank. V. | Lombert, bank van Leeninge.

Bank. V. | Zit-plaats. *Hij zat in dèr Burgermeeſteren* Bank'.

Baſt. M. | ſchil, pél óf vlies van 't hout.

Baſt. M. | gemeene uitdrukking, waardoor men dén *mond* meent.

Baſt. | blaft. van *baſſen*, *blaffen*, gelijk de honden doen. ——

Op Pag. 97 behoort het volgende ingelaſcht te worden:

Béét. M. | Bijting met den mond' en met de tanden.

voorbeeld

Geen Krokodil verſchuilt in Nederlands Rivieren.
En niets vreeſt hier den beet *van bloedelooze dieren.*
BIJDRAGEN. 2 Deel pag. 332. ——

Beet. V. | Biet, beet-wortel.
Begeeven. | verlaaten. *Hij heeft mij in nood'* begeeven.
Begeeven. | Zig ergens toe zetten. *Zig aan de Studie* begeeven. ——
Begeeven. | uitdeelen. *Ampten* begeeven.
Begeeven. | zwak worden. vermoeid worden. *Mijne beenen zullen mij* begeeven. —— *Dat touw zal u* begeeven, zal los-ſchieten of breeken.
Bekomen. | verkrijgen. *Ik zal dat goed, dat geld, die boeken*, &c. *wel* bekomen.
Bekomen. | herſtellen. *Ik beginn' van mijne ziekte te* bekomen.
Bekomen. | ten goeden of ten kwaaden gedijen. — *Wel mag 't u* bekomen. *Dat zal hem niet wel* bekomen.
Bekeren. | ſterk drinken.
Bekeeren. | zijn leeven beteren. ——

Pagina 98 kan men, op zijne plaats', invoegen:

Beleefd. | welleevend, welgemanierd.
Beleefd. | voorzigtig, door ondervinding', door het beleeven of bijwoonen van veele zaaken; door

Digitized by Google

door hèt leeven én verkeeren mèt vèele ménſchen. Zie HUYDECOPER. pag. 219.—

Bereiden. gereed maaken, in gereedheid brèngen.

Berijden. een paerd berijden. —

Beroep. O. handwérk, broodwinning. —

Beroep. O. beroeping van een' Predikant, &c. —

Beſcheid. O. verzékering, getuigenis van zijn gedrag. — *Beſcheid-briev.* —

Beſcheid. O. antwoord. Hèbt gij al beſcheid gebragt, gegeeven? *Beſcheid*-doen in 't drinken. —

Beſcheid. O. Statut, Decreet, Wèt, Willekeur, Inzètting.

Beſcheiden. doen weeten, laaten weeten.

Beſcheiden. beleefd. *'t Is een zeér* beſcheiden *Man.*

Beſcheiden. voor 't récht daagen. —

Beſcheiden. antwoorden. —

Beſcheiden. eene plaats bepaalen; een' tijd bepaalen. — *Ik hèbb' hèm ten drie uuren* beſcheiden. —

Beſcheiden. ſtatuëeren, vaſt-ſtèllen, beveelen, belaſten.

Beſlaan. iemants plaats beſlaan. —

Beſlaan. een ſchuldenaar beſlaan, arreſteeren, gevangen neemen. — KILIÄAN.

Beſlaan. mèngen. *koek* beſlaan. —

Beſlaan. mèt nagelen *beſlaan*. *Een boek mèt goud* beſlaan.

Beſlaan. in de boete beſlaan. —

Beſlaan. de zeilen *beſlaan*, inbinden.

Beſlaan. Een paerd beſlaan. — WINSCHOTENS ZEEMAN.

Beſlag. O. van meel, om koeken te bakken. *Beſlag* van een boek.

Beſlag. O. einde. *Die zaak heeft haar* beſlag *gekreegen*, is geëindigd, afgedaan. — *Beſlag*, arreſt op goederen. —

Beſneeden. als een Jood.

Beſneeden. beſnoeid, gekórt. —

Beſneedam. wél gemaakt van lijv én léden. ——
Beſpreeken. bedingen, vóór-bedingen.
Beſpreeken. afſpreeken, beraad ſlaan. ——
Beſpreeken. iets toekènnen, toelèggen in een Téſtamént.
Beſpreeken. beſtèllen. — *Bier, wijn* beſpreeken.
Bét. van *Bétten*, nat-maaken, bevogtigen. *Hij zit én bét zijne wonden mèt wijn.* ——
Bét. meérder, nóg meér. —— *Ik zou nóg wél bét kunnen zèggen.* —— Men gebruikt 't ook voor *nóg eens*; zoo zègt men in 't kólven: *ſla aan bét.* — *Niemant bét?* vraagt men bij verkoopingen, 't wèlk zèggen wil, *niemant meér? biedt niemant meér?* — De ſpreekwijs: *niemant meér dan ik*, van VONDEL gebruikt, wórdt door HUYDECOPER dus verbéterd: *niemant bét dan ik*: betékenende *bét*, daar zo veel als *béter* óf *meerder*. Zie de PROEVE. p. 262.
Beuling. M. gevulden darm, wórſt, aldus genoemd.
Beuling. M. ménſch van geringe vermogens, in de eene óf andere zaak' óf Weetenſchapp'; *hals, bloed;* &c.

Op bladzijde 99 moet ingevoegd wórden.

Beweegbaar. iets dat beweegende is (*a*) óf beweegen kan (*b*).
Beweeglijk. iets dat bewoogen kan wórden (*c*). Dus zègt men: *eene* beweeglijke *Rédenvoering vermag veel op een* beweegbaar *gemoed.* —— *De* beſmétt'lijke *houtskool bemórſt bèt* beſmétbaare *papier* (*d*). — Zoo moet men ook onderſcheid maaken tuſſchen, *trooſtbaar* én *trooſtlijk*; tuſſchen *verleidbaar* én *verleid'lijk*; tuſſchen *verdraagbaar* én *verdraag'lijk*, &c. ——

Nie-

(*a*) PHILANTROPE 3 Deel. pag. 259. (*b*) F. DE HAES pag. 16. —— (*c*) Zie bovengenoemde Wérken, ibid. (*d*) DE HAES, ibid. ——

Digitized by Google

Niemant zal mij, hoop' ik, kwalijk neemen, dat ik hier eene kleine uitwijding maake, over hèt onderscheid deeser woorden. ——

BAAR, wanneer 't zig voegt agter zélfstandige Naamwoorden, heeft de betékenis van *draagende*, zélfs in alle die bijzondere opzigten, waarin *draagen*, bij ons bekènd is; als *vrugtbaar*, (dat vrugten kan draagen), *wonderbaar*, *dankbaar*, *lastbaar*, *dienstbaar*, *cijnsbaar*, *blijkbaar*, *nutbaar*, *rugtbaar* én *manbaar*. — Dit BAAR, gevoegd agter een zélfstandig Naamwoord, moet, in een' wérkenden zinn', genómen wórden, én dan betékent 't mèt nadrukk', *dat draagt* óf *dat draagen kan*, (*a*) dat *draagende* óf *voortbrèngende* is (*b*), ingevólge de betékenis van BAAR, komende van hèt oude *Béren*, *baer* óf *bor*, *geboren*, én dus *voortbrèngen*.

Ons OPENBAAR kan men aanmérken als tót de eerste soorte te behooren; éven óf hèt waare: *voor al de waereld in hèt opene geslèld*. —— Of ook als afkomstig van hèt oude BAAR, *nudus*, *klaar*, *ontdèkt*, *open* (*c*), vermits de onbezwalkte naaktheid bijzonderlijk eigen is, aan de eerste geboorte dér dingen, bij zinspeeling' méde geenen anderen oorsprong te érkènnen heeft, dan 't bovengemèlde BAREN óf BÉREN. —— Ingevólge hiervan zal dan de plaats: *alle dingen zijn* naakt *én* geópend, *voor de oogen dès geenen mèt wèlken wij te doen hèbben*, niet anders betékenen dan: *alle dingen zijn* openbaar &c.

BAAR betékent eene *mogelijkheid* én *gevoeglijke verdraaglijkheid*; als blijkt uit *eetbaar*, iets dat gevoeglijk gegeeten kan óf mag wórden. *Leeverbaar*, dat goed is óm te leeveren, óm geleeverd te wórden (*d*). —— *Zigtbaar*, dat gezien kan wórden. —— Dit BAAR, gevoegd agter hèt zaaklijke Deel van

(*a*) HUYDECOPER: *pag.* 435.
(*b*) TEN KATE. 2 Deel. *pag.* 86.
(*c*) TUINMAN. Vervólg op dén Fakkel'. KILIAAN. ——
(*d*) HUYDECOPER én TEN KATE, op voorgemèlde plaatsen.

Digitized by Google

van een Wérkwoord, moet, in een' lijdenden zinn', genomen wórden, én dan betékent 't, gelijk hierboven gezeid is, *dat kan wórden;* als *eetbaar*, dat gegeeten kan wórden. *Vertrooſtbaar*, die vertrooſt kan wórden. ——

Eenige woorden willen alleen BAAR én anderen wéderóm LIJK aanneemen; als *zigtbaar*, *taſibaar*, *kènbaar* (te onderſcheiden van *kènlijk*) *kwètsbaar*, *beſchrijvbaar*, *genaakbaar* &c., willende eigenlijk zèggen: iets dat *gezien* (*a*), *getaſt*, *gekènd*, *gekwètſt*, *beſchreeven* kan wórden. —— Wèshalven die woorden, altijd mèt BAAR, nooit mèt LIJK, geſchreeven moeten wórden, in tégenſtèlling' van *vergank'lijk*, *ſtérv'lijk*, *verkwikk'lijk*, &c. betékenende zo veel als iets: dat *vergaat*, *ſtérft* én *verkwikt* óf dat *vergaan*, *ſtérven* én *verkwikken* kan (*b*). ——

Sommige misbruiken én verwarren deeſe onderſcheidene woorden op eene vérregaande wijſe; ſchrijvende: *reisbaaren Gód* voor *reiſenden God*; want *reisbaaren Gód* moet, gelijk *reisbaaren wèg*, betèkenen, een *Gód die bereiſd kan wórden*; 't wèlk eene tégenſtrijdigheid is. —— Zoo ſchrijven zij ook: *een onvergangbaar leeven*, voor *onvergank'lijk leeven*. —— *Vergangbaar goed*, voor *vergank'lijk goed* (*c*). ——

Op bladzijde 100 kan men aanvullen:

Bezwijken. bezwijmen, in onmagt', in ſlaauwte vallen; verſlaauwen, de kragten verlieſen, kragteloos wórden. ——

Bezwijken. verlaaten, begeeven, afgaan, afvallen, vaaren laaten, van afzien. HUYDECOPER. pag. 482.

Bint. O. gebint, balk. —— Een dwars bint, over de ſparren, bij hèt Dak, gaande.

Bint

(*a*) TEN KATE. 2 Deel *pag.* 86. —
(*b*) F. DE HAES. *pag.* 16. ——
(*c*) HUYDECOPER pag. 595. 596. ——

Digitized by Google.

Bint. O.	voorſte gedeelte van de *Architraaf*, Pylaarkruin, zwaare ſchoor-balk, op twee Pylaaren ruſtende. ——
Bindt:	van *Binden.* —— Hij bindt *zijnen jongen Eſel aan dén Wijnſtók.* GENES. 49. VS. 11. —
Blaar. V.	bobbel, puiſt. ——
Blaar. V.	zwarte koe mèt een' witten kólv' voor dén kópp'.
Bladren.	bladeren van de boomen. Van een boek.
Blaaren.	Blaeren als de koeiën.
Blaaren.	bobbels, puiſten. ——
Blik. O.	zilver-kruid.
Blik. O.	glans.
Blik. O.	hèt wit van 't oog. KILIÄAN. DE HAES. p. 166.
Bloed. O.	een rood vogt, 't wèlk door de aderen, door de ſlag-aderen én door de andere vaten van een dierlijk ligchaam omloopt én tót onderhoud van 't leeven én dér voedinge van alle de deelen dient. ——
Bloed. M. & V.	Bloodaart, ménſch zonder moed. —— *Bloed.* onnoſel ménſch, een ménſch die veele gaaven dér natuure miſt én dus als in een' ſtaat van onnoſelheid, belangeloos, leevt. ——
Blood.	óf *blode*, beſchroomd, kleinmoedig, ſchaamägtig. —
Bloot.	naakt, ontdèkt. *Zijn gantſch ligchaam was* bloot. AMPZING. pag. 65. SÉWEL. pag. 14, &c.

Bladzijde 101, régel 17 vanboven, ſtaat: *boute geſtèl*, lees *houten geſtèl.* —— Op deeſe pagina kan ingelaſcht wórden:

Boël. M.	Boedel, inboel.
Boel. V.	Bijzit. — Boeleeren, boelſchap. —
Boeſem. M.	bórſt eener jongvrouwe. —

Digitized by Google

Boesem. M. inham dér zee. —
Boesem. M. & V. weeskind dat na 's Vaders doodgeboren is. —
Boesem. M. geweeten. Gij moet eens in uwen *boesem* taſten.
Boeten. in de *boete* verwijſen. — De *boete* betaalen.
Boeten. zig béteren. — *Boeten*, voldoen; zijn *luſt boeten*.
Boeten. léſſchen. Dén dórſt *boeten*. —
Boeten. belijden. Zijne zonden *boeten*. —
Boeten. hèt vuur *boeten*, ontſteeken, aan brand maaken.
Boeten. boetſen, hérſtèllen. *De nètten* boeten. WINSCHOOTENS ZEEMAN.
Boetſe. V. butſe, gezwèl aan 't hoofd, door een' vall' óf ſtoot'.
Boetſe. V. bootſe, aardigheid, ſnaakerije. —
Boetſe. V. bootſe, tékening mèt krijt. KILIÄAN. —
Bont. mèt witte én graauwe plékken. — *Een* bonten *bond*. *Hij is* bont *én blaauw geſlagen* &c.
Bont. O. Pèls-wérk, bont-wérk, Pèlterije. —
Bondt. van *Binden*. *Gij* bondt *hém vaſt*. —

Pagina 102 verſchaft mij ſtóffe tót ſchaamte. Immers ontmoet ik daar wéder, régel 9 vanboven: *een ijſere óf houte bout*; 't wèlk zijn moet: een *ijſeren óf houten bout*. — Hoe vernéderende 't ook voor mij weeſen moge, mijne zoo dikwils hérhaalde ſtruikelingen én onachtſaamhéden, voor 't oog van mijnen Leeſer, open te lèggen, zoo zal ik tóch niet ophouden dezélven aan te toonen, tén einde ze als zoo veele baakens in zéé, voor dénzélven, verſtrèkken mogen. —

Voeg op deeſe bladzijde, onder hèt woord *Bót*,

Bód. O. aanbód, komende van *bieden*, *aanbieden*. — *Hij heeft 'er een goed* bód *naar gedaan*.

Pag.

Pag. 103 ſtaat, régel 8 vanboven: *ijſere*, lees *ijſeren*.

Vergun, onder de Gelijkluidende woorden, op deeſe bladzijde voorkomende, eene plaats aan:

Breuk. M. ongemak, waaràan de kinderen veeltijds onderwórpen zijn. — *Navel*-breuk. —

Breuk. V. breuke, boete. — VONDEL maakt onderſcheid tuſſchen *breuke* én *boete*, wanneer hij zègt:

En ſprak ik klaerder ſpraek, ik zorg zij zou me dreigen.
Met breuk *en* boeten. —

Breuke, zal eigenlijk betékenen; 't geen dén misdaadiger opgelègd wórdt, aan dén Richter' óf Land-heer' te betaalen. — *Boete* intégendeel zal aanduiden, 't geen hém aan bijzondere pérſoonen, tér vergoedinge van ſchade, opgelègd wórdt, te voldoen. — KILIÄAN én de Schrijvers dér NIEUWE BIJDRAGEN (2 Deel pag. 61.) houden ze voor éénsluidend. —

Breuk. V. verbreeking, braake. *Ader*-breuk; *been*-breuk, breuk óf ſcheur in dén muur'; *Breuk* in 't Cijfferen, *Bond*-breuk; *Wolk*-breuk; *Dijk*-breuk. —

Bril. M. gezigt-glas. *Hij heeft een' Bril op zijn neus'.*

Bril. M. ſleutel-been, *clavicule.* KILIÄAN.

Bril. M. opening, mond van een ſekreet. — „Hoe paſt deeſe *bril* in 't gemakshuisje? Ik twijffel niet of die naam is ontleend van den neus-bril, ſchoon geen twee oogen door dien houten bril zien." TUINMAN.

Bruiën. gooiën, wérpen. Iemant in hèt water *bruiën.*

Bruiën. | plaagen. Hoe kunt gij mij zoo *bruiën?*
Bruiën. | ſtoeiën, lievkooſen, onder getrouwde luiden. Zéker Heer zijne vrouw bedreigende, dat hij haar, zoo ze zijne begeerte niet nakwam, in hèt water zou *bruiën*, kreeg van haar tót antwoord; armen popperuiter, gij dreigt mij in hèt water te *bruiën*, daar hèt u te lande niet doenlijk is. DE BRUNE. *Jok en Ernſt.* 1 Deel pag. 111.

Op bladzijde 104, onder 't woord *Bus.* te voegen:

Bijten. | mèt de tanden. —— *De hond zal u* bijten. ——
Bijten. | een *bijt* in hèt ijs maaken. —— WINSCHOOTENS ZEEMAN.
Bijten. | étſen mèt ſtérk water. ——

C.

Onder deeſe Lètter zullen wij nóg al iets aan te mérken hèbben én ons bepaalen tót zulke dingen, die de oplèttenheid mijner Leeſeren verdienen. ——

Pag. 104 régel 8 vanónder, ſtaat *eige-naamen*, lees *eigennaamen.*

't Woord *Cicero*, hier voorkomende, 't wèlk MOONEN mèt *K* verkieſt te ſchrijven, *Kikero*, wórdt van VAN BELLE liever mèt een *S*, *Siſero*, gelijk *Siſera*, in de H. Bladeren genoemd, geſchreeven. —— Wij zullen ons, in deeſen, maar bij hèt eerſte, *Cicero*, houden. ——

Wat betréft de woorden *cieraad*, *vercieren* &c. *Profeſſor* FRANCIUS, is, in zijne VOORREDE voor GREGORIUS NAZIANZENUS, van gedagten, dat men *verçieren*, *çieraad*, *çierlijk* &c. mèt eene *cedille* onder de *ç* ſchrijven moet. —— Gaerne willen wij zijn Hooggel. hierin vólgen. Zoo ſchrijven de Franſchen *Soupçon*, *François* &c. ——

Pag.

Digitized by Google

Pag. 105 régel 10 vanboven, ſtaat: *woorden in-wèlke*, lees *inwèlken.* ———

Wat vérder hèt gebruik dér *c* betréft; veelen is 'er die dezélve in 't geheel uit onze Taal' willen uitgewórpen hèbben. Gelijk onder anderen PONTUS DE HEUITER VAN DELFT, in zijne *Nederduitſche Orthographia* 1581. pag. 42. De KAMER IN LIEFDE BLOEIËNDE, in de TWESPRAAK. 1584. pag. 35 — P. LEUPENIUS, *Aanmerkingen op de Nederduitſche Taale* 1635. pag. 15. *Nederduitſche Spellinge bijéén gebracht duer Liefhebbers derzelver.* HAERLEM. 1612. — SAMUËL AMPZINGS *Taelbericht* 1649. pag. 39. —— WINSCHOTENS *Letterkonſt.* bladz. 3——8.

Alléénlijk wórdt door de bovengemèlde én door andere Taalkènneren, dér *c* een' vrijën toegang gegeeven, tér plaatſe daar zij mèt de *h* veréénigt is, maakende alsdan CH, die, vólgens TEN KATE, maar een èukele Lètter is, als wórdende bij de Grieken door χ verbeeldt. Zie de VERMAEKLIJKHEDEN van M. SCHAGEN, voor de Maanden *July*, *Aug.* & *Sept.* 1732. pag. 154. DAFFORNE, *Grammatica.* 1627. pag. 88. — Hoor! hoe VAN BELLE zig hierómtrént, in zijnen WEGWIJZER ter Spel- Spraak- en Dichtkunden pag. 12, laat hooren.

De Griekſche CH, *te dwaas* Cèe-ha *gehèeten*
Bij Platters, ja bij hen die beter weeten,
Verdient, als Duits, den Duitſen naam van CHee,
En klinkt alleen wat ſcherper dan de Gee
In 't voorſt van 't woord, als blijkt in CHriſtus SCHaalen.
Voorts dient ze meeſt, (op dat men niet zou dwaalen)
In 't Bindwoord Dóch *en 't enkelvoudig* Dóg,
(*Van* Dóggen;) Nóch, (*'t ontkennend woord*) *en* Nóg
(*Vermeerd'rend;*) Licht (*dat ſchijnt, en* Ligt, (*in 't weegen;*)
In lach, gelach, (*van 't Werkwoord* lachchen,) *teegen*
Ik lag, (*van* Leg;)

Digitized by Google

Laatenwe ons hier nóg eenige oogenblikken bij ophouden én vraagen:

V. Wórdt de CH óf CHee van ſommigen, in veele woorden, te onréchte gebruikt? —— Dan zullen wij kunnen antwoorden.

A. Ik meen' dat die Lètter, van hoe uitgeſtrèkt een gebruik in onze Taale zij ook zijn moge, nógtans van veelen misbruikt wórdt. —— Ziet men niet ſchrijven: *ik zach, ik dacht, ik bracht, men mocht, het deucht.* &c. woorden, die afgeleidt zijn van de Wérkwoorden *zien, dènken, brèngen, mogen, deugen,* enz. — Nóg érger ſchrijvt men: *ooch, ik voech, gebezicht, weigerächtich, voocht, gevoecht, bij zecht, men zecht, onnoodich, tweſilbich, weinich, heilich, gunſtich, gevoelich, weeldich, bekrachticht, zorch, aardich, het mach, wettich,* &c. —

De dartelheit die 't ooch behaacht.
De welluſt, die den boezem knaacht.

Deeſe ſpelling ontmoeten we in de TAEL-EN-DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN. 1 Deel. pag. 307—392. ——

Laatenwe nu eens alle deeſe woorden in hunne verbuiging', én in andere betrèkkingen, beſchouwen én zien in hoe vérre de CH in dezélven te paſſe komt. *Ooch* maakt *oogen; ik voech* komt van *voegen; gebézicht* komt van *bézigen; weigerächtich* van *weigeren; voocht* maakt *voogden; gevoecht* komt van *voegen; bij zècht* én *men zècht* van *zèggen; onnoodich,* maakt *onnoodige; tweeſilbich* maakt *tweeſilbige; weinich, weiniger* óf *minder; heilich, heilige; gunſtich, gunſtige; gevoelich, gevoelige; weeldich, weeldige; bekrachticht;* komt van *bekrachtigen; zorch* maakt *zórgen; aardich, aardige, het mach* komt van *mogen; wèttich* maakt *wèttige* &c. —— *behaacht* én *knaacht* komen van *behaagen, knaagen.* ——

„ Wie zal iemant (zoo vraagt VAN BELLE, in zijn' WEGWIJZER. pag. 11.) die, zelfs geld genoeg hebbende, zonder

Digitized by Google

noodzaaklijkheid, bij eenen anderen daar om te leen vraagt, niet voor dwaas houden? En moet men ze dan voor zoodanig niet achten, die, aan de G genoeg hebbende, zonder nood nogtans de CH te leen gebruiken; terwijl dezelve toch in 't Nederduits aan 't einde der woorden, nooit behoeft of behoort gebruikt te wórden, dan om daardoor eenigsints de onderscheidene beteekenissen van sommige woorden te vertoonen: want dusdoende raakt men de eigenschap der woorden zo verre uit het gezigt kwijt, dat nóch vreemdeling, nóch Neederlander, die de gronden onzer Taale zoekt magtig te worden, dezelve eenigsints reegelmaatig kan nagaan."

Is nu de CH maar eene ènkele Lètter, schoon uit twé mérken beståande (*a*)? Is haar klank eenvouwdig én zij dérhalven maar een ènkele Meedeklinker (*b*)? Behooren dan ook die geenen, die ze als zodanig bésigen, in de woorden *knaacht*, *draacht*, *zecht*, *zórcht*, *voecht*, &c. ook niet te schrijven *knaachen*, *draachen*, *zèchchen*, *zórchen*, *voechen*, &c. voor *knaagen*, *draagen*, *zèggen*, *zórgen*, *voegen*? Immers behoort dit van zélve te vólgen én 't wórdt, door de juiste régelmaat dér Taale, gevórderd.... Wie nu is 'er die men zulks ziet doen? ——

Dat men schrijvt, *kracht*, *macht*, *schacht*, *schicht*, gelijk. DOFFORNE (*c*) én anderen willen, kan men nóg toe geeven. —— Naauwkeurige én kiesche Taalkènners zijn 'er onder-tusschen, die deese woorden ook mèt *g* schrijven. ——

Zoo 't wáár zij, gelijk 't inderdaad *wáár* is, dat onze Taal van de Hoogduitsche hérkomstig is, behooren wij ons dan niet, zoo veel mogelijk, naar deese laatste te schikken? zij nu leert ons, dat men schrijven moet: *ewig*, omdat men in *Genitivo* zègt *des ewigen*, én niet *des ewichen*. Dat men zeer

(*a*) SÉWEL. pag. 13.
(*b*) TEN KATE. 1 Deel. pag. 122. 123. VERMAAKLIJKHEDEN, meergenoemd pag. 156. — TAAL-EN DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN. 1 Deel. pag. 210 én 2 Deel. pag. 345.
(*c*) *Grammatica* fol. 88. *Ampzing*. pag. 45.

Digitized by Google

zeêr wél ſchrijvt zeitig / brunſtig / omdat men zègt zeitige / brunſtige / en in *Genitivo*, des zeitigen / des brunſtigen. Zie dit in: *Le Maître Allemand* ou *Nouvelle Grammaire Allemande*, de Mr. GOTTSCHED. pag. 35. ——

SAMUEL AMPZING zegt, in zijn Taelbericht pag. 63. 65 én 66. „ Zoo ſchrijf ik *heylig*, *heylige* en niet *heylich*, alsmede *naerſtigheyd*, *voorſichtigheyd*; want zoo wij de voor laetſte zilbe met *ch* op 't eynde, tegens het klaer gevolg immers ſpellen willen, ſo moeten wij twee *h* bij malkander ſchrijven: alſo de laetſte zilbe daermede ook moet beginnen, als *naerſtichheyd*, *voorſichtichheyd*, het welke noyt gezien en is. —— Hiertegens te willen ſeggen dat gemelde woorden niet in *heyd* maar in *eyd* uitgaen, is (onder verbeteringe) maer eene ijdele bemantelinge van eene overtuygde dwalinge, en een tastelijke misſlag: want ſo moſt men dan *goedeyd*, *ſterkeyd*, *wijseyd* ſpellen. — Dit geeft ons met eenen merkelijk te ſien, dat wij ook in alle de uytgeſtrekte naemſtammige woorden in *heyd* uytgaende, de voorlaetſte zilben met eene *g* behoorden te eyndigen, ook daer geen gevolg van de *g* aen vaſt is: als *ſlechtigheyd*, *dolligheyd*, *ſloffigheyd* en diergelijke: want *ſlechticheyd* en ſpeld geen *ſlechtigheyd* maer *ſlechtic-heyd*, ende en kan daerom de rechte ſpellinge en uytſprake, die hier vereyſcht word, niet voldoen."

Dit zal, hoop' ik, genoeg zijn, om de Spélling van G voor CH, in de aangetoonde én dergelijke woorden, te doen ſtand grijpen. ——

Pag. 109 régel 9 vanboven, ſtaat twémaal: *ondigt*, lees hèt laatſte *ondicht*. ——

Op deeſe bladzijde hèbb' ik iets aangetékend, noopens de woordjes *Tóch* én *Dóch*, zèggende:

Tóch, gebruikt men om te verzoeken óf te ſmeeken; *mag ik u bidden doet 't tóch!*

Dóch,

Digitized by Google

Dóch, gebruikt men om eene twijffeling te maaken; *de zaak wórdt dus verhaald*, dóch *ik twijffel' 'er aan.*
Zie hier de Aanmérking, wèlke mijn meérgemèlde Kritiek goedgevonden heeft, daaröp te maaken. ——

„ *De Beſchrijving die UEd. p.* 109 *van het woordje* doch „ *in onderſcheydinge van* toch *geeft, is ook kreupel genoeg*, Ni„ LOË *p.* 71 *en* SÉWEL. *p.* 53, *onderrigten ons beter.* ——
„ Doch *is een voegwoord* (conjunctio) *en* toch *een tuſſchenwerp„ ſel* (Interjectio); *gelijk men bij* MOONEN, SÉWEL (dat is „ twémaal één man!) DE HAES, *en allerwege zien kan.*" (*a*)

Laatenwe, gelievde Leeſer, eens zien, wat SÉWEL pag 53, van deeſe woordjes zègt! . . . Dus ſpreekt Hij:

„ *Het onderſcheyd tuſſchen* dóch *en* tóch *wordt ook bij de*
„ *minſte* (minſten) *in acht genomen, onäangezien de betékenis*
„ *dier woordjes merkelijk verſcheelt: want* HET EERSTE *betè„ kent zo veel als* maar, *waarom men zegt*, Ik wilde wel, *dóch*
„ ik kon niet: HET ANDER (*b*) *wordt in eenen geheel ande„ ren

(*a*) *Hèt Goud is én blijvt goud, waar men 't ook vind, én eene goede leer blijvt altijd goed, uit wiens mond ze ook vloeiën moge.* HOLBERG's BRIEVEN 2 Deel. pag. 239. Ik weet' niet óf de Leer van mijn' bovengenoemden Kritiek dien toets wél zal kunnen doorſtaan.

(*b*) Hij, die voor eene nètte Taal-én ſchrijv-wijſe is, zègge mij, óf 'er ook toe behoore, hèt geene wij hierboven vinden? Daar zègt SÉWEL: *het eerſte* én *het ander*. Mijn's oordeels behoorde dit te zijn *andere* óf liever, hèt *twéde* óf hèt *laatſte*. —— In zulke uitdrukkingen behoort men naauwkeurig te zijn. — In een ander Wérk hèbb' ik geleeſen: *van het* eene *tot het* ander. — Dit behoort immers te zijn, *van het* EENE *tot het* ANDERE. — Een ander voorbeeld van dérgelijk een aard, moet ik hier nóg invullen. In WATTS, BESCHAAVING DES VERSTANDS pag. 379 hèbb' ik gevonden, de vólgende uitdrukking: „ *Om eigenlijk en duidelijk te ſpreeken, moet men bij 't Burgerlijke Recht verſtaan, dat bijzondere lichaam van wetten, 't welk aan* IEDEREN *Staat, Land of Stad eigen is.*" — Mijns oordeels, behoorde hier geſchreeven te zijn: *aan* iedereen *Staat, aan* ieder *Land* en *aan* iedere *Stad*. — Immers de drie zélfſtandige Naamwoorden, *Staat, Land*, én *Stad* zijn juiſt van de drieërlei geſlachten: *Staat* is M.

Digitized by Google

„ *ren zin gebruykt, als*, zeg mij *tóch* waar gij geweeſt zijt:
„ *en* Hoor *tóch* wat ik zegge".

Nóg meêr! —— NILOË zègt *pagina 71.*

„ Doch *en* Toch *hebben deze onderſcheide betekenis*; doch *is*
„ maar; toch *wort gebruikt in bidden of verzoeken*, doe het
„ *toch*, verhoor *toch* mijne bede; weiger mij *toch* dit verzoek
„ niet: *ook in dingen die men vergeefs doet, of niet beletten*
„ *kan*; dit werk zal *toch* niet voortgaan, wij kunnen hem
„ *toch* niet wederſtaan; laat die zaak *toch* ſtil beruſten: *ook*
„ *zegt men*, 't is *toch* zo de gewoonte; wat of die man hier
„ *toch* mê voor heeft? enz. ——.

Nóg meêr! SAMUËL AMPZING, ſpreekt 'er, in zijn *Taelbericht*, pag. 76, dus van:

„ DOCH, *ſed*, geeft reden in 't vervolg van eene rede en
„ is ſo veel als *maer*; *het word ſo wel geſeyd*, doch *'t en gaet*
„ *niet vaſt*. TOCH, *ſodes*, is een ſmeekwoord: *doet 't* toch:
„ ofte eene beveſtiginge: *het is* toch *ſo als ik ſegge*." ——
Vergelijk DE HAES pag. 15. ——.

Waarin beſtaat nu hier mijne kreupelheid? Is mijne redeneering kreupel, omdat 'er de Latijnſche woorden *Conjunctio* én *Interjectio* niet in gebéſigd zijn? Wél, Leeſer! deeſe Heer Kritiek heeft mij beſpót, om hèt gebruiken van de woorden *Alphabeth*, *Vocaalen*, *Conſonanten*, *Diphtongen*, *Syllabes*, &c. hoe zoude hij dan hierméde omgeſprongen hèbben? te meêr daar hij meent te beſpeuren dat ik geen *Latijn* verſtaa, 't welk ik rondúit bekènne! —— De beſcheiden Leeſer oordeele

Land O. én *Stad* is V. Hieröm: *iederen* ſtaat, *ieder* Land *en iedere Stad*. — Of men moeſte, vólgens TEN KATE. I Deel pag. 493, zonder toevoeging óf veränderíng van Terminatie, ſchrijven, *ieder Land*, *ieder ſtaat*, *ieder ſtad*; wanneer nógtans *iederen ſtaat*, in de aangehaalde uitdrukking, niet goed zoude zijn. — De kundige Leeſer oordeele over mijne bedénkingen. ——.

Digitized by Google

le nu over hèt gewigt van deese *Critique* én neeme de moeite om te zien óf een van alle de aangehaalde Schrijveren, wél van *Conjunctio* én *Interjectio* spreekt. ——

Pag. 110 régel 6 vanboven, staat: *op haar zélven*, lees *op zigzélve* én gaa mèt mij over, om te zien, wat ons al te verhandelen voorkomen zal, onder Lètter

D.

Hier ontmoeten wij vooréérst eenige Aanmérkingen, omtrént de Spélling' mèt *d* én *t*; dat is, wèlke woorden mèt *d* én wèlke mèt *t* moeten geslooten wórden. Zie bladzijde 111 én 112. dér SPÉLKONST —— Laatenwe, tén bétere verstande, hèt vólgende daarbij voegen:

„ Men moet in 't eindigen der woorden of benaamingen
„ onderscheid maaken tusschen *d* en *t*. Alleen die welker
„ wortel-lètter een *d* is, moeten mèt een *d* beslúiten. Bij
„ voorbeeld: *bij leid*, *bij rijd* (*a*) enz. van *leiden rijden*;
„ maar geene andere. Dus mag men niet schrijven: *gij be-*
„ *mind*, *gij begeerd*; maar *gij bemint*, *gij begeert*, dewijl dat
„ is van *beminnen* én *begeeren*, waarin geen *d* komt. Dit
„ geldt ook in de Participia. Bij voorb. *gevrijd* niet *gevrijt*
„ van *vrijden*; *bemint* niet *bemind* (*b*) van *beminnen*. Zoo
„ moet in woorden daar 't gebruik *g* en *t* verwisselt heeft,
„ geschreeven worden, *gezeit*, *geleit*, niet *gezeid*, *geleid*, van
„ *zeggen* en *leggen*; gelijk *bij zegt*, *bij legt*, niet *bij zegd*,
„ *bij legd*. Op die zelve wijse acht ik dat men *d* moet be-
„ houden in woorden wier veelgetal in *den* uitgaat, bij voorb.
„ *God*, *Goden*; *stad*, *steden*; enz. Dus moet onderscheid zijn
„ tusschen *rad*, een wiel en *rat*, een dier; want men zegt
„ *raden* en *ratten*. —— Daar blijven echter gelijkluidende
woor-

(*a*) Béter is: *bij leidt*, *bij rijdt*, mèt *dt*. —
(*b*) *Bemind* is, uit hoofde dér afleiding béter, zie hiervoor pag. 2. §.

Digitized by Google

„ woorden over, bij voorb. *pad*, een *padde*; en *pad*, een weg,
„ —— Wil men *dt* ſchrijven, ik mag 't lijden."

Zoo ſpreekt TUINMAN in zijn OUD EN NIEUW. pag. 57.

Wij keuren dit alles, onder eenige bepaaling', goed; want wat aangaat *geleit* én *gezeit*, als deelwoorden van *lèggen* én *zèggen*, die vinde ik bij HUYDECOPER pag. 369. 508 én 510 mèt *d*, *geleid* én *gezeid*, geſchreeven. —— De Ouden ſchreeven onverſchillig *gezeid*, *gezeit* én *gezeidt*. ——— Men zègt: *hij zeide*, *bij leide*. *Onder hèt geleide*, *hèt tér néder geleide*. *Hèt gezeide* &c. —— *Pad* een wèg, mèt *dt* te ſchrijven, keur' ik geheel af; want waar blijvt men dan mèt hèt veel-getal, óf meêrvouwd, *paden?*

Men ſchrijvt: vólgens TEN. KATE *de beeſten zijn verjaagT*; maar *een verjaagd beeſt*, *een verjaagDe Wolv*. Zie hiervan in de verbéteringen dér VOORRÉDE pag. 2. 3.

Daar men ook de réden vinden zal, omwèlke ik liever doorgaans de D verkieſe én ſchrijve, zo wél: *de beeſten zijn verjaagd*, als *een verjaagd beeſt*: de régelmaat dér Wérkwoorden wórdt door dit laatſte béter in acht genomen. ——— 't Komt mij, uit dien hoofde, bedènkelijk voor, dat HUYDECOPER, wiens geleide ik hierin vólge, ook niet verkieſt te ſchrijven: *ik verjaag*, *bemin*, *ken*, *leer*; *gij verjaagD*, *beminD*, *kenD*, *leerD*, omdat 'er aanſtonds op volgt: *ik verjaagDe* (óf verjoeg) *ik beminDe*, *ik kènDe*, *ik leerDe*; én dus ook: *ik hèb verjaagD*, *ik hèb beminD*, *gekènD*, *geleerD*, én op dezélfde wijſe ook de deelwoorden. Hierdoor zoude de régelmaatigheid nóg meêr bevórdert wórden. ——— Wat vérder zal men dit nader zien, uit hèt geene AMPZING déswégen leert. ——

Pag. 111 leerde ik: dat alle de ènkelvouwdige woorden, die hun meêrvouwd mèt *de* óf *den* maaken, mèt eene *d* moeten geſlooten wórden. Pag. 113 wórdt dit, in opzigte van de T, omgekeerd, én aangeweeſen: dat alle de meêrvouwdige

woor-

woorden in TE óf *ten* eindigende, hun ènkelvouwd ook mèt *t* moeten maaken. —— Laatenwe eens hooren wat de Heer AMPSING ons daarömtrént, in zijn *Taelbericht*, voordraagt.

„ De enkele gevolgletter des Meervouds op het eynde des „ Eenvouds achte ik geheel noodzakelijker, ende en kan „ niet ſien, hoe men anders kan oordelen, als wij de reden „ plaetze willen geven. So ſchrijf ik: *hoofd*, *hoofden*, *tand*, „ *tanden*, *mond*, *monden*, én niet *hooft*, *tant*, *mont* en dier- „ gelijke." Zie pag. 63.

„ Ja, zègt hij, pag. 65. deſe gevolgletter maekt dickwils „ een geheel ander woord en van een gantſch verſcheyden „ zin, als *vand*, een muer, en *want* een handſchoen; *rat* „ een dier, en *rad* een wiel aen eenen wagen; *bloot* naekt „ en *blood* ofte *bloode*, beſchroomd: ſo onderſcheydze ook de „ naem-woorden, *voet*, *voeten*; *bout*, *bouten*; van de werk- „ woorden *voed*, *voeden*; *boud*, *bouden*; en diergelijke." —— Daaröp toont hij áán (pag. 65) dat men ook de woorden in *heid* mèt *d* moet ſchrijven. —— Hij verkieſt, in dén dérden perſoon' dér Wérkwoorden, in 't éénvouwdige getal, van de verkondigende maniere (óf toonende wijſe) eene *d*, om hèt gevólg van dén eerſten perſoon' in dén onvolmaakten (óf voorléden) tijd, in de woorden die dat gevólg hèbben: als *bij leerd*, *ik leerde*; maar dén twéden perſoon ſchrijvt hij mèt *t*: als *gij ſtoot*, omdat men in 't meervouwd zègt: *gij ſtootet*, gelijk, *gij leert*, *gij leeret*. —— Wéderöm ſchrijvt hij, *gij arbeid*, *gij-l. arbeidet* &c. (*a*) —— Deeſe ſpélling is gantſch niet af

(*a*) *&c. etc.* óf *enz.* Men is gewoon in hèt Duitſch te gebruiken, de Latijnſche verkórting *etc.*, luidende *etcetera*, dat is: *én hèt verdere*. Maar *Lupenius* in zijne Aanmerkingen op de Nederduitſche Taal pag. 22. verwérpt in hèt gemeen alle verkórtingen; én voornaamelijk dén Latijnſchen *etc*; zèggende: dat men in allen gevalle, in plaats van dien eene duitſche verkórting behoorde te gebruiken, als *end* óf *enz.* Veelen ſtèllen *enz.* dat is: *én zoo voords*. Zoo doet *Meyer* in zijn' Woordenſchat. pag. 746. 751. 757. *Simon van Leeuwen* heeft égter deeſe Latijnſche verkórting gebruikt, in zijn Roomſch Hollandſch Recht. pag. 361. 538.

Digitized by Google

af te keuren, én daaröm zou men konnen schrijven: *ik leer', gij leert, hij leerd.* Maar *ik stoot, gij stoot; hij stoot. En ik arbeid', gij arbeidt, hij arbeid;* gelijk men in de VOORREDE voor de PROEVE van ZEDEPOËZIJ, gedrukt te Dordrecht 1755, zien kan.' —— Liefst égter houde ik mij, én zal men wél doen, zig te houden, aan de Spél- én schrijvwijse, door mij op hèt voetspoor van voornaame Taalkènneren, in mijne SPÉLKONST, geleerd.

Men schrijvt: *de brand brandt in.* SÉWEL pag. 43,

Hierüit heeft men konnen zien, hoe noodzaak'lijk én hoe çierlijk 't is, op dit onderscheid, in hèt schrijven, te passen. —— De Franschen gebruiken de D, aan 't einde dér woorden *accord, batard, bord, brigand, diferend, fuiard, marchand* &c. zékerlijk om hèt gevólg van *accorder, batardise, brigandage, marchandise* &c. —— De Hoogduitschen schrijven wald / pferd / land / bild / freund / feind / &c. ook om de zélfde réden. SÉWEL pag. 15. ——

Pag. 114 régel 4 vanönder, staat: *doorgebouwe hout*, lees *doorgebouwen hout.* ——

Pag. 116. régel 10 vanboven, staat: *dat gijl. bloedde;* lees *dat gijl. bloeddet.*

Zoo schrijvt men in dén Tégenwoordigen tijd':

ik	bloede	gij	bloedt,	*óf* bloedet.	hij	bloedt,	*óf*	bloedet.
...	doode	...	doodt,	*óf* doodet.	..	doodt,	*óf*	doodet.
...	hoede	...	hoedt,	*óf* hoedet.	..	hoedt,	*óf*	hoedet.
...	kleede	...	kleedt,	*óf* kleedet.	..	kleedt,	*óf*	kleedet.
...	laade	...	laadt,	*óf* laadet.	..	laadt,	*óf*	laadet.
...	mijde	...	mijdt,	*óf* mijdet.	..	mijdt,	*óf*	mijdet.
...	noode	...	noodt,	*óf* noodet.	..	noodt,	*óf*	noodet.

Dóch deese laatste manier van *bloedet, doodet,* in 't ènkelvouwd te schrijven, wórdt hédendaags niet gevólgd, maar *bloedt,*

Digitized by Google

bloedt, *doodt*, &c. alleen behouden, gelijk AMPZING reeds in 1649 leerde, zèggende: dat hieruit eene onvolmaaktheid vloeit, 't onderſcheid dér perſoonen wèggenomen én onderéén vermèngd wórdt. Zie pag. 80.

In dén twéden perſoon' dés meêrvouwdigen getals, ſchrijft men én moet men ſchrijven:

Gijl. bloedet, *doodet*, *hoedet*, *kleedet*, *laadet*, *noodet*, *mijdet*. —— Wanneer 't onderſcheid tuſſchen 't éénvouwdige *gij bloedt* én 't meêrvouwdige *gij* óf *gijl. bloedet*, zigtbaar is, óf men moeſt, in plaats van hèt woordje, *Gij*, dat ènkel-én meervouwdig gebruikt wórdt, in hèt meêrvouwdige tér onderſcheiding', altijd *gijlieden* ſchrijven; wanneer men *bloedt*, *doodt* in allen béſigen kan.

Op dezélfde wijſe moet men te wérke gaan mèt dén onvolmaakten óf voorléden tijd' dér Toonende wijſe, ſchrijvende in dén twéden perſoon' dés meêrvouwds: *gijl. bloeddet*, *dooddet*, *hoeddet*, *kleeddet*, *laaddet*, *mijddet*, *nooddet*, &c. ——

Ik hadd' niet vóór, om pag. 116 te leeren (gelijk men mij heeft gezógt aan te tijgen) dat men, zonder onderſcheid, de eerſte, twéde én dérde perſoonen dés meêrvouwds, ſchrijven moet: *wij ſmeedden*, *gijlieden ſmeedden*, *zij ſmeedden*; dit blijkt uit de hérhaaling' daaronder, *dat wij bloedden*, *dat gijl. bloedde*, *dat zij bloedden*, inwèlke hérhaaling' 't oog gehouden is, op alle de bovenſtaande woorden, maar inwèlke tévens eene drukfeil begaan is, naamelijk in: *dat gijl. bloedde*, 't wèlk weeſen moeſt: *dat gijl. bloeddet*, én zeêr wél is op te maaken, uit hèt geene op pag. 114 geleerd is. —— Zoo dat dan deeſe drukfeil én de daaröp gemaakte aanmérking, mij aanleiding gegeeven hèbben, om dit ſtuk dus wat nader op te hèlderen. — Maar

Genomen ik hadd' dit eens geleerd, dat men ſchrijven moet *gijl. bloedden*, *ſmeedden*, (*a*) &c. Zou dat zoo vreemd een ge-

(*a*) „ Gijlieden *ſmeeddet*. *ſchuddet*, *beoptet* enz. ſchijnen in *imperfecto* on- ver-

gevoelen geweeſt zijn? Wat doet F. DE HAES? die ſchrijvt: *gijlieden raektet*, of, *raekten* pag. 75.— *Gijlieden raektet*, of, *raekten*, of *zoudt raken*. pag. 76. — *Gijlieden viſchtet*, of, *viſchten*. pag. 71. *Gijl. waegden*, of *waegdet*. pag. 66. — *Gij lieden bemindet* of *beminden* pag. 62. &c. —— Ja wat vreemdigheid zou 'er ingeſtooken hèbben, (als ik tóch vreemde gevoelens wilde voorſtaan) indien ik geleerd hadde, dat men ſchrijven moet: *ik eiſchten*, *ik hèbben*, *bij ontruſtten* &c? Zou ik daartoe geene voorbeelden hebben konnen bijbrengen? Ik meene ja! Bij voorbeeld. in 't 1 Deel dér REIZEN van JOHN. BELL, leeſt men: *zijn Meeſter eiſchten*. pag. 96. *De kontaysha behandelden*. pag. 222. *Hij ontruſtten hem*. pag. 224. *Ik overwinterden*. pag. 150. *Ik hebben* pag. 268. —— Alle wèlke uitdrukkingen nógtans van dén grooten Taalkènner HUYDECOPER, afgekeurd wórden, in zijne PROEVE pag. 206. — Uit dit alles ziet men, dat men geene ſtèllingen, hoe verkeerd óok, te bérde brèngen kan, óf men is in ſtaat, om dezélven mèt getuigeniſſen te bevèſtigen; waaruit men veilig mag beſluiten dat de waare Kritiek in de Lètterkunde juiſt hètzélfde mèt dén Filoſoofiſchen ſteen in de Scheikunde is, omdat men zijne *Critiques* altijd weet te ontzénuwen. ——

Pag. 117. régel 10 én 11. ſtaat: *gij wórdet*, *bij wórdet* óf *gij*

vermijdelijk, (zoo ſpreekt mijn taalkundige Vriend. W. H. L. T.) ik zou nogtans in dichtmaat, wanneer 'er meêr zagtheid, dan *det* en *tet* baaren kunnen, verëiſcht werdt, wel *gijlieden ſmeedden*, *ſchudden*, *boopten*, enz. durven ſchrijven. Uw Kritiek heeft getoond, het gevoelen onzer Taalkènneren op dit ſtuk niet wel nagegaan te hebben, anders zou hij mogelijk het zijne, min meeſterächtig geuit hebben, omdat UEd. *gijlieden ſmeedden* ſchreef; want behalve *F. de Haes*, is Moonen hier volſtrekt voor den uitgang *den* en *ten*; de Heer Verwer, die men oordeelt de Schrijver van het *Idea Linguæ Belgicæ* te zijn, is integendeel voor *det* en *tet*; ik weet niet dat dit taalkundige geſchil tegen Moonen zoo voldongen zou zijn, dat men iemant, die *gijlieden ſmeedden* ſchreef, voor eenen taalketter zou moeten uitkrijten: Ten Kate, wat meer is, is, niet onduiſter op Moonens zijde. 1 Deel pag. 551. Moonen pag. 178. 181." ——

Digitized by Google

gij wórdt, hij wórdt. —— Dt, in dén twéden én dérden persoon' te gebruiken, steunt op hèt gezag van HUYDECOPER pag. 31—36. —— *Ik vind', gij vindt, hij vindt.* —— *Ik rijd', gij rijdt, hij rijdt.* —— *Ik laad', gij laadt, hij laadt.* ——

Daar is 'er, die deese spélling in dén dérden persoon' niet vólgen, maar daarin alléén de *d* schrijven.

In de VOORRÉDE voor de PROEVE VAN ZEDE-POËZIJ, verkiesen de schrijvers, die andersints dén Heer HUYDECOPER doorgaans vólgen, in deese bijzonderheid van zijn Ed. te verschillen. Zij zèggen. ——

„ In den derden persoon, in het enkelvouwdig getal, van „ den onvolmaakten verleeden tijd van het werkwoord *hebben*, schrijven wij *had* zonder *t*. welke wij alleen bezigen „ in den tweeden persoon van dien tijd; omdat de werkwoorden, die op een andere medeklinkletter eindigen, geen *t* „ in den derden persoon van den onvolmaakten verleeden tijd „ dulden; als blijkt in het werkwoord *spreeken*, dat heeft in „ dien tijd, *ik sprak, gij spraakt, hij sprak*; Leezen, *ik las*, „ *gij laast, hij las*; schrijven, *ik schreef, gij schreeft, hij* „ *schreef*; zingen, *ik zong, gij zongt, hij zong*; gaan, *ik ging*, „ *gij gingt, hij ging*; loopen, *ik liep, gij liept, hij liep*; vallen, *ik viel, gij vielt, hij viel*; en dus in veele andere: „ des dunkt ons dat men werkwoorden die op een *d* eindigen, op dezelfde wijze in den derden persoon van dien „ genoemden tijd spellen moet, stel het werkwoord *Bidden* „ aldus: *ik bad, gij badt, hij bad*; Treeden, *ik trad, gij* „ *tradt, hij trad*; Lijden, *ik leed, gij leedt, hij leed*; gevolgelijk dan ook het werkwoord *Hebben*; *ik had, gij hadt*, „ *hij had*." —— Hierop verlédigen zij zig om te toonen dat de Ridder Hoofd deese spélling gebruikt heeft; én, dit getoond hèbbende, érkènnen zij nógtans, dat men in dén dérden persoon' van dén tégenwoordigen tijd' de *dt* gebruiken moet, én schrijven: *ik bid, gij bidt, hij bidt*; gelijk *ik loop, gij loopt, hij loopt*; *ik schrijf, gij schrijft, hij schrijft.* ——

Pag. 117 régel 13 vanboven, ſtaat: *in dén dérden óf zésden Naamvall*; lees: *in dén twéden, dérden en zésden Naamvall*. ——

Pag. 120 ſtaat, régel 6 vanboven, in dén vierden Naamvall: *een kladd* óf *kladde*; lees *dén klad* óf *kladde*.

Pag. 126 régel 7 vanboven, ſtaat: *gij zoud*, lees *gij zoudt*. — Régel 9, ſtaat: *nóg veele*, lees *nóg veelen*.

Eer wij tót de Aanvullingen onder de gelijkluidende woorden deeſer Letter' overgaan, zullen wij eenige Aanmérkingen hier inlaſſchen, die niet onáangenaam zijn zullen. —— Ze zijn betrékkelijk tót het wél onderſcheiden van *de*, *dén*, *dér*, *des* &c. — Hoor, in de eerſte plaats, dén Geleerden Heer ALBERTHOMA, in de VOORRÉDE zijner MENGELDICHTEN, 1754. —

„ Belangende het voorzetſel, of de woordekens DE, DIE enz. „ houde ik het met de beſte ſchrijveren: gedagtig aan het „ leerzame Gedicht van den Eerw. Hr. Vollenhove aan de „ Nederduitſe ſchrijveren in de Mengeldichten, pag. 565.

„ *Wie veegt alom die kladden uit ons bladn,*
„ *Daar de voor den, of den voor de moeſt ſtaan.*
„ *Of der voor des, of des voor der?* enz. (a)

„ Hoe-

(a) Het verveele dén taallievenden Leeſer niet, dat ik hém wéder eene aantékening van mijnen Taalmínnenden vriend W. H. L. T. onder het oog brénge.

„ Pag. 109 (zegt zijn Ed.) ontmoet ik uwe Aanmérkingen over *de*, *dén*, *dér*, *dés*. —— Het eenigſte wát ik er tegen zou hebben is; dat geöeffenden dit weeten, en dat aankomelingen meer kennis van de natuur der naamvallen dienden te hebben, om uwe meening in alles wel te vatten. — Gij kunt egter niet wekaf zijn dit in UEd. werk te behouden, al ware het ſlegts in aanmerking van UEd. fraaije en meer uitgewerkte Aantekeningen over *zig*, *hem*, *hen*, *hun*, *hunk*, *heur* en dergelijke Lid-

„ Hoe veel hier aan gelegen zij, zal ik met weinige voor-
„ beelden den ongeoefenden zoeken aan te wijzen.

„ Men ſchrijft kwalijk: *Den zoon is gekomen, die den Va-*
„ *der heeft gezonden*, het moet zijn: *de zoon is gekomen, dien*
„ *de Vader heeft gezonden.* Het een en ander behelſt eene
„ gezonde waarheid: *De zoon, dien de vader lief heeft*: en
„ *de zoon, die den Vader lief heeft*: maar de zin is zeer on-
„ derſcheiden (*a*).

„ Ik leze elders: *de ſtorm brak den dijk, die den Biſſchop*
„ *tegen het water had gemaakt*, dat luid vremd, lees liever,
„ *dien de Biſſchop tegen het water had gemaakt.*

„ Ik meene, dat onze Nederl. Overzetters dit groote on-
„ derſcheid doorgaans wel hebben waargenomen: gelijk ook de

Lidwoordjes meer, die zo nuttig en Leerzaam zijn, dat de hairkloverijen, als waren ze te Grammatikaal in eene Spelkonſt, er niets tegen kunnen uitwerken. — Bij gelegenheid dat ik hier van naamvallen ſpreek, kan ik niet af zijn UEd. een ſtukje uit de *Kralingiana* meê te deelen, dat derzelver onderſcheid niet onaardig aanwijſt, ſchoon 'er o en ô zijmen.

Wat onweer! wat geluit! wie is 't die hier komt ſtormen?
Nom. *De Meeſter*, want hij wil de duitſche taal hervormen.
Wat 's dit, hoe komt zijn hooft dus jammerlijk op hol?
Genit. *Des Meeſters* harſſens zijn van eigen wijsheid zol.
Om welke reden heeft hij tog zo veel geſchreeven?
Dativ. Op dat men loon en eer zou *aan den Meeſter* geeven.
Welk is de loon dien hij verwagt van zijne maets?
Acc. Dat men *den Meeſter* ſtelle in held Erasmus plaets.
Welk is dan de eer die hij verwagt in volgende eeuwen?
Vocat. Dat elk zal voor zijn beeld, om prijs, *ô Meeſter!* ſchreeuwen.
Wat hoopen zij die voor hun moedertaele ſtaen!
Ablat. Dat hen 't geluk tog *van dien Meeſter* zal ontſlaen."

(*a*) 't eerſte betékent: *de zoon die van den Vader*, en 't twéde: *de vader die van dén zoon* bemind wórdt.

„ de Eerw. Heer Lodenſtein in dat fraje vers: Uitſpann.
„ pag. 2.

Die 't ampt niet, maar dien 't ampt behoeft.

„ daar het onderſcheid tuſſchen *die* en *dien* den regten zin
„ wijſt: daar het dus gaat, heeft men een goede regeering in
„ te wagten." ———

Bij den zeer-kundigen Heer HUYDECOPER, pag. 38 én 271. vinden wij eene aanmérking, op de hérhaalde uitdrukking van VONDEL: *de Wintgodts Dochter*, én *de Wintgodts bol*, 't welk weeſen moet: *des Wint-Godts*, ———

Voor omtrént anderhalve eeuw, heeft men, onder de Lètterkènneren, twéderlei ſtrèng gehad. ——— De eene wilde dat men DEN in dén *Noemer* dés Enkelvouwdigen Mann'lijken Geſlachts, ſchrijven zoude. De andere, om dén *Accuſativus* niet mèt dén *Nominativus* te verwarren, bleeven ſtaan, op hèt gebruik van DE, in dén eerſten Naamvall', wèlk laatſte gevoelen altijd de overhand behouden heeft. TEN KATE. 1 Deel. pag. 369. ———

In de TAEL- EN-DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN. 2 Deel pag. 397, vindt men ook eenige Aanmérkingen, noopens deeſe én dérgelijke misſtèllingen. ——— Inzonderheid toont de Heer A. KLUIT, in HOOGSTRATENS NAAML. pag 120. *Aantek.* hoedanig VONDEL hierin gezondigd heeft. ——— Hij ſchreev:

Het luſtig Plutarchus de *doorzichtige redenkenner.*
lees den

Wie *room en melk luſt*, Lees, *wien* room &c. ———

De *voerman van 't geſpan des lichts verdroot dees ſtraf.* Lees *den voerman.* ———

Terſtond beroude God dien *eed.* — Lees, *Terſtond berouwde* die eed *Gode*, of: *berouwde Gode* die *eed.*

De

De *Bouheer van het hof ontbreekt geen ſnel verſtant.* Lees: den *Bouwheer.* ——

Hoe de Ouden mèt dit alles leevden én hoe ſlórdig zij de geſlachten én dérzélver verſchillende Naamvallen onderéén verwarden, kan men leeſen in TUINMANS, OUDE EN NIEUWE SPREEKWIJZEN pag. 3. — 17. &c. (*a*)

Ik kan niet voorbij om de Aanmérkingen wégens hèt ſchrijven van *de* én *den*, te vinden in een geſchreeven Manuſcript, waarvan ik al meêr geſprooken hèbb', hier bij te voegen. Ze luiden dus:

Van de Leden *de*, en *den*.

„ Zommige willen dat men het ledeke *den* ſtelle in den noemer van het eenvouwd, voor alle namen ófte woorden van het manlijke geſlagt, ende het ledeke *de* alleenlik voor de woorden van het vrouwlijke geſlagt.

„ Andere willen dat men *den* ſtelle alleen voor de woorden van het manlijke geſlagt, beginnende met een klinker, ofte met een *b*, als *den arbeid*, *den Hemel*.

„ Daar zijn ar (voor '*er*) di *den* gebruykt willen hebben, voor alle namen, zo van het vrouwlijke als van het manlijke geſlagt, beginnende met een klinker, een *d*, *b* of *r*, als *den avond*, *den dag*, *den hemel*, *den raad*. ——

„ Leupenius, in zijne Aanmerkingèn op de Nederduitſche Taal, pag. 53 en 54 zegt: dat men *de*, zonder onderſcheyd, voor alle woorden, in den Noemer, moet gebruiken, als *de Koning*, *de Propheet*, *de Apoſtel*.

„ Het

(*a*) Tér bevèſtiging van hèt geene ik hier ingelaſcht hèbbe, kan men nazien de *Voorréde* van dén Heere A. KLUIT, voor Hoogſtr. Naaml. pag. 13. 14. ——

Digitized by Google

„Het tweede deſer gevoelens ſchijnt med het gebruyk beſt overeen te komen; men zegt *den akker*, *den appel*, *den Engel*, *den eed*, *den iver*, *den inboedel*, *den ijk*, *den oogſt*, *den uitval*, *den herder*, *den huisraad*, ende zo voords. Doch het is te geloven dat hier ook al uytzonderingen zijn. Immers wat belangt de woorden met een *h* beginnende, men zegt *de hak*, *de ham*, *de haven*, *de hef*, *de heg*, *de hel*, *de helft*, *de hennip*, *de herberg*, *de heup*, *de hey*, *de hiel*, *de hik*, *de hoos*, *de hut*, welke woorden men niet kan tonen van het vrouwlijke geſlagt te weeſen.

„ Vorders ſtaat omtrent dit twede, midsgaders het eerſte gevoelen te letten, dat het in de duytſche Taal, dikwils zekerder is, of men *de* of *den* voor een naam moet ſtellen, dan of een naam is van het manlijke of vroulijke geſlagt, zo dat men naar het geſlagt hier niet wel *de* of *den* kan verkieſen.

„ Aangaande het eerſte gevoelen in 't bezonder, het zelve kan niet beſtaan, want daar zijn menigte namen dat men *de* voor ſtelt, en die van het manlijke geſlagt zijn, als *man*, *Keyſer*, *Koning*, *Prins*, *Graaf*, *Schout*, *Veldheer*, *Stadhouder*, *Paus*, *Prieſter*, *Predikant*, *Landmeter*, *Speelman*, *Wijnkoper*, *Koopman*, *Soldaat*, *Schipper*, *Weerd*, *Kok*, *Knegt*, *Slaaf*, *Bode*, *Beul*, *Vader*, *Zoon*, *Neef*, *Broeder*, *Zwager*, *Voogd*, *Stier*, *Kater*, en vele andere.

„ Wat belangt het derde gevoelen, daar tegens ſtrijdt dat men zegt, *de aam*, *de armoede*, *de echt*, *de eenigheid*, *de eer*, *de eeuw*, *de elleude*, *de engte*, *de erffenis*, *de ergernis*, *de eygenſchap*, *de inkomſt*, *de inleyding*, *de onachtſaamheyd*, *de ondankbaarheid*, *de onderwijzing*, *de ondeugd*, *de oneer*, *onkunde*, *onluſt*, *onmagt*, *onruſt*, *onſchuld*, *ontrouw*, *de opening*, *overzetting*.

„ Nopens de woorden, zo van 't een als van het ander geſlagt, beginnende met een *b*, men zeyt *den bauk*, *den baan*, *den bagel*, *den bals*, *den bamer*, *den handel*, *den barſt*, *den be-*

bekel, *den beld*, *den belm*, *den hengel*, *den hengst*, *den heuvel*, *den hoed*, *den hoek*, *den hoest*, *den hond*, *den honger*, *den hoorn*, en zo meer andere. Maar men zeyt *de haastigheyd*, *de hand*, *de hardigheyd*, *de hen*, *de hitte*, *de hoef*, *de hoer*, *de hoogte*, *de huur*, *de huyd*, *de huyk*, *de huysinge*, ende zo meer andere, op het twede gevoelen aangetrokken.

„ Belangende de woorden, beginnende med *d*, men zeyt wel *den dam*, *den dans*, *den darm*, *den deessem*, *den dief*, *den dienst*, *den disch*, *den dijk*, *den doek*, *den doop*, *den doorn*, *den dop*, *den dorpel*, *den dorst*, *den draak*, *den draad*, *den draf*, *den drank*, *den drek*, *den droom*, *den drop*, *den duym*; maar men zeyt *de daad*, *de deugd*, *de deur*, *de dikte*, *de diverij*, *de diepte*, *de dochter*, *de dood*, *de doos*, *de dragt*, *de drommel*, *de droogte*, *de druyf*, *de duvel*, *de dwaling*.

„ Rakende de namen, beginnende met *r*, men zegt *den ram*, *den rand*, *den raven*, *den regen*, *den ring*, *den rok*, *den roof*, *den rou*, *den ruyter*; maar men zeyt *de ruisernij*, *de rechtbank*, *de reden*, *de rekening*, *de reynigheyd*, *de reuk*, *de rivier*, *de rij*, *de rijp*, *de roch*, *de roede*, *de roos*, *de rots*, *de rust*, *de ruymte*.

„ De woorden beginnende met *b* hebben ook zommige *den*, zommige *de* voor haar. *Den* gaat voor *baard*, *baas*, *bak*, *bal*, *balk*, *ban*, *band*, *bast*, *bek*, *bengel*, *berg*, *bezem*, *beugel*, *beyr*, *bijbel*, *blikssem*, *bodem*, *boef*, *boer*, *boezem*, *bok*, *boog*, *boom*, *boomgaard*, *borger*, *boord*, *borstel*, *braam*, *brand*, *brij*, *brok*, *bult*, *buyk*. *De* gaat voor *baak*, *baan*, *bank*, *bedieninge*, *beek*, *bef*, *begrafenis*, *bel*, *bende*, *betaling*, *beul*, *beurs*, *beurt*, *blaas*, *blindheyd*, *bode*, *boor*, *boot*, *borst*, *boter*, *bril*, *broeder*, *brok*, *brug*, *bugt*, *bus*.

„ Doch het gebruyk van het ledeken *Den* in den noemer wordt gantschlik verworpen van *Leupenius*, als hier voor gezeyd is. Ende de schrijvers van de Twespraak der Nederduytsche Letterkunst, houden het ook voor een misbruyk; be-

Digitized by Google

berisspende pag. 36 dat men zeyt *den Bijbel.* Ik meen dat men het gebruyk in desen zo ligt niet mag verwerpen; hoewel ik in geval van twijffelagtigheid eer *de* als *den* zoude stellen. Maar het is waarschijnelijk dat vele woorden zo wel *de* als *den* voor haar (*zig*) lijden; en zo heeft men de keur of men *de* of *den* wil stellen, voor *hertog, heer, bisschop, rook, buyt*, en diergelijke. ——

„ Het gebeürt ook wel dat een woord, twe betekenissen hebbende, in d' eene *den* in d'andere *de* voor zig vereyst: *de aard'* is *la terre, terra; den aard* is, *le naturel, indoles; de hoop* is *l'Esperance, spes; den hoop, morceau, accervus.* —

„ Zo zeyt men ook *den hof, le jardin, hortus; het hof, la cour, aula.*" ——

Uit alle deese dingen kan mijn Leeser zien, hoe verschillend onze Néderlanders over hunne Taale dènken én schrijven; men zal ondertusschen wél doen, om hèt thans algemeen gevèstigde gebruik, te vólgen, én overäl, in dén Noemer', te schrijven *de*, 't zij dan dat de naamen manlijk óf vrouwlijk zijn; gelijk ons *Manuscript* ook élders, voor zigzélve verkiest, vólgens de *Twespraak* pag. 56 *Leupenius* pag. 54. ——

Mijne Leesers zullen mij deesen uitstap niet tén kwaade duiden, hoop' ik; vooräl wanneer zij zien dat hij hun van eenigen dienst kan weesen. ——

Laatenwe nu onzen wèg vervórderen én tót de Aanvullingen, onder de gelijkluidende woorden overgaan! ——

Pag. 129 kan men invoegen:

Dagvaart. V. | dagelijkse reis óf loop dér Zonne. —— Bij de Ouden betékende *Dagvaart*, een' dag reisens. ——

Dagvaart. V. | saamenroeping, dag-stèlling om te verschijnen op dér Staaten vergadering'. —

Dag-

Digitized by Google

Dagvaart. V. | dagſtèlling, benoeming van een' dag, opwèlken men iemant voor dén Réchter' roept. Zie KILIÄAN. ——

Daken. | 't meêrvouwd van *Dak.*

Daken. | daaken, miſten. ——

Régel 13, vanónder, ſtaat: *èffe das*, lees *èffen das.* ——

Pag. 130. onder hèt woord *Deel*, in te voegen:

Deel. V. | Dórſch-vloer, ——

Onder hèt woord *Deugd*, te laaten vólgen:

Deugt. | van *Deugen.* Die ſchélling *deugt* niet. ——

Pag. 131. onder hèt woord *Dier*, te voegen hèt gelijkluidende:

Tier. | ſchik, genoegen. Ik hadd' 'er veel *tier.* — Dit woord wórdt ook gebruikt in opzigte van boomen, die wél *waſſen*, *groenen*, *bloeiën* én *vrugten draagen.*

Dieren. | Beeſten.

Tieren. | waſſen, groenen, bloeiën. —— Schik hèbben, vergenoegt, te vréden zijn.

Tieren. | raaſen, beroeren, beroerte maaken. — *Die mannen beginnen te* tieren *als de rédenlooſe* dieren. ——

Doen. | is, vólgens Leupenius pag. 69. een Wérkwoord.

Toen. | is een bijwoord dés tijds. Zo dat men niet zèggen moet: *doen ik daar was*, maar *toen ik daar was.* Ampzing, in zijn Taelberigt houdt *doen* voor een Wérkwoord én *doe* voor een Bijwoord dés tijds, —— Onder-

Digitized by Google

dertuſſchen ſchrijv' ik voor hèt laatſte altijd *toen*.

Dood. M. hèt einde dés leevens, de ſcheiding van ziel én ligchaam. In deeſe betékeniſſ' wórdt hèt woord mannelijk gebruikt, én men behoort niet te vólgen degeenen die 't vrouw'lijk maaken. BIJDRAGEN 2 Deel. pag. 398.

Dood. V. wanneer men onder óf door dit woord verſtaat: een geraamte, mèt klauwen én mèt eene ſeiſſe gewapend, dan is 't vrouw'lijk. Zie de Aantékening van HOOGSTRATEN op dit woord. —— Hèt wórdt hier, onder eene mann'lijke perſoons-verbeelding, voorgeſtèld, én dés-niettégenſtaande is 't vrouwelijk. Men zègt wél: *de ſchigt* dér *dood*; maar niet: de *dood mèt* haaren *ſchigt*; maar *mèt* zijnen *ſchigt*. —— TUINMAN zègt in dén FAKKEL, op dat woord: *De dood is waarlijk een* SLACHTER *van alle Stervelingen* —— Zie vérder wat wij op de woorden MIN én ZON, onder Lètter M én *Z*. aanmérken zullen.

Régel 16 vanboven, op deeſe pag. 131, ſtaat: *Linne-lap*, lees *Linnen-lap*. ——

Doorluchtig. aanzien'lijk, van eene hooge geboorte.
Doorluchtig. vól gaten, aan alle kanten open, zoo dat de wind overál inblaaſt. ——

Hans zwetſte en roemde ſtaág van zijn DOORLUCHTIG HUIS:
Zoo dat nieuwsgierigheid mij dreef hem te bezoeken.
Ik vond 't als bij zei, want 't was aan alle hoeken
Vol gaten, *en* geſcheurd, *en* tochtig *als een ſluis*. ——

Bladzijde 132, onder *Dragt*, te voegen:

Dreev. V. ſnee, wonde, *coup*, *plaie*. ——
Dreev. V. kinnebakſlag. ——

Dreev.

Digitized by Google

Dreev. V. | rije, laan van boomen. ——
Dreev. | van *Drijven. Hij* dreev *met den ſtroom' af.* KILIAAN.

Ook kan men onder *Drift*, voegen

Drift. V. | drif-zand, drijv-zand. ——
Dril. | haaſtig, oploopend. ——
Dril. M. | wérktuig om te booren. ——
Dril. M. | ſpoel-wiel. *Drillen* is *ſpoelen.*

Pag. 133 bovenäan, ſtaat: *geſpanne touw*, lees *geſpannen touw.* ——

Pag. 134 in te voegen:

Duiken. | wijken, zwigten. ——
Duiken. | óndergaan, zinken, onder water duiken. Ook doopen, dompelen. —— TUINMAN.
Duiken. | 't hoofd laaten hangen, zig in eene néderige geſtalte van onmagt én ſlaavſche dienſtbaarheid vertoonen. HUYDECOPER pag. 500. ——

F.

Onder deeſe Lètter hèbben wij niets gevonden, 't wèlk verdiende daar bij gevoegd te wórden. —— Wij zullen dérhalven de verhandeling over dezélve ſlégts naleeſen én zien óf ons ook de eene óf andere gebrékkelijkheid, op onzen wèg, ontmoeten zal. ——

Pag. 135. onderäan, ſtaat: *eige-naamen*, lees *eigen-naamen*; maar brèng deeſen misſlag op de rékening' van dén Heere NILOË, wiens taal wij daar, onverminkt, gebruikten. —— Ze ſtaan in zijné AANLEIDING pag. 40, 41. ——

Digitized by Google

Pag. 137. bovenaan, ſtaat: *uit eenige voornaame Dichters*; lees: *uit eenige voornaame Dichteren.* Ik bén verzékerd dat veelen dit voor geen' misſlag zullen rékenen; maar dat 't 'er nógtans één is, is onbetwiſtbaar. — Pag. 138 régel 11 vanboven, ſtaat: *Deeſe zijn genoeg*, lees: *Deeſen zijn genoeg.* —— Pag. 139 régel 8 vanónder, ſtaat: *aan de kundige Leeſers*, lees: *aan de kundige Leeſeren.* —— Daaronder ſtaat: *dat dezélve*, lees: *dat dezélven.* — Pag. 140 régel 5 vanónder, ſtaat: *voor de geene*, lees: *voor de geenen.* Pag. 142 bovenaan, ſtaat: *aan de vingers*, lees: *aan de vingeren.* ——

C.

Hier zullen wij, meen' ik, nóg wél eenige vermeêrderingen te maaken vinden. —

Pag. 143, bovenaan, ſtaat: *op haarzélven*, lees: *op zigzélve.* —— Régel 12 én 13 ſtaat: *aan dés onkundige Leeſers*; lees: *Leeſeren.* ——

VERMEÊRDERINGEN.

V. Verwèkt 't ook ſomtijds onderſcheid in de betékeniss' dér woorden, wanneer ze mèt *g* óf mèt *ch* geſchreeven wórden?

A. Dit brèngt gewiſſelijk een groot onderſcheid te wége, in de betékeniss' van veele woorden: als in *agt* én *acht*; *ligt* én *licht*, *digt* én *dicht.* —— Zie dit in mijne SPÉLKONST', bij Lètter C. ——

V. Zijn 'er ook zulke Schrijvers, die de *ch* dikwils te onréchte voor de *g* gebruiken én in hèt récht van deeſe laatſte Lètter doen treeden?

A. Daar is 'er die de *g* zekerlijk zeêr veel van haaren eigendom berooven, ſchrijvende: *ik zech*, *ik voech*, *ik waach*, in

in ſteê van: *ik zeg*, *ik voeg*, *ik waag*, óf *ik zègge*, *ik voege*, *ik waage*, &c. Daar tóch de *g* hèt récht van eerſte geboorte heeft, in de wérkwoorden *zèggen*, *voegen*, *waagen*. —— Zie dit nader, hiervoren, onder Lètter C.

V: Zijn 'er ook zulken, die de *g*, op eene andere wijſe, van haar natuur'lijk vermogen ontblootende, haar, vanägter, eene *h*, tót onderſteuning', toevoegen?

A. Ja: zulken wórden 'er ook gevonden (én daaröndèr ook MOONEN) die ſchrijven: *dagh*, *wegh*, *ik magh*, &c. Maar deeſe manier van ſpéllen wórdt wél dégelijk afgekeurd, door TEN KATE (*a*), door SÉWEL (*b*), door VAN BELLE (*c*) én door anderen. —— Die Taalkènners beweeren, dat de *h* in zigzélve niet dan eene ſchielijke én ſtérk-aanbonzende ophèf én begin van eene vokaal zijnde, daaröm bij de Grieken, voor geen Médeklinker aangemérkt is; én om die réden, aan 't einde dér woorden, daar geen vokaal op vólgt, volſtrèkt overtóllig is. —— „ 't Is ook ver van onze Taal „ te verzagten, (zègt VAN BELLE) als men om noodloos „ onderſcheid door de ſpellinge te maaken, gelijk tuſſchen „ *wegh* die men reiſt, en *weg* een wittebrood; tuſſchen den „ *dagh*, dien wij beleeven, en een *dag*, dat een wapentuig „ betekent), dezelve zodanig in de uitſpraake verhard, dat„ ze het hardſt der Moffentaale geen ſtroobreed behoeft te „ wijken." (*d*)

Hoor wat SAMUEL AMPZING, in zijne *Taelbericht*, pag. 45. 46. hiervan zègt.

„ Mèt deeſe letter (met de *h* naamelijk) mallen wij te bijſter „ en

(*a*) 1 Deel. pag. 122.
(*b*) In zijne Spraakkonſt'. pag. 23.
(*c*) WEGWYZER. pag. 13. Vermaaklijkheden, meêrgenoemd pag. 160.
(*d*) Zie over *dag* én *wég*, mijne SPELKONST', onder de gelijkluidende woorden, bij Lètter D. én W.

Digitized by Google

„ en gebruykenſe gantſch dikwils op ongevoeglijke plaatzen:
„ veele (*veelen*) en konnen niet eene *g* aen eenige klinkers
„ (klinkeren) hechten, ofte de *b* moet 'er tuſſchen ſtaen pron-
„ ken, dat een lelijk misbruyk van deſe letter is: ja onze
„ Druckers misbruykende in plaetze van hunne *ſpatien* ofte
„ plaatz-vullingen en ſtoppingen der regelen. Maar wat maekt-
„ ze daerſe geen gebruyk en heeft? Ja, wat maektze daerſe
„ de rechte uitſprake verderft? ſo heb ikze dan overal den
„ voet gelicht, daerſe maer een druckbeſwaerſter, en o in 't
„ zijfer, en heel en al onnut en overtollig is."

Dat ik, pag. 147. 't Naamwoord *te rugg'*, onder de Wérkwoorden geplaatſt hèbbe, is mij, voor eene onverſchoonlijke fout, aangerékend —— Ik weet zeêr wél dat *te rugg'*, op zigzélve, geen Wérkwoord is, maar wél *te rugg' gaan* én *te rugg' wijken*. —— Hadd' mijn Kritiek, de goedheid willen hèbben, om daar te leeſen: *zoo ook in*: *te rugg'*. —— Gelijk ik pag. 119. omtrént *ik hadd'* zélve gedaan én hier verzuimd hèbbe te doen, dan hadd' deeſe aanmérking én die geene ook agter wége konnen blijven, alsóf ik onkundig ware, dat *ik hadd'*, de onvolmaakte tijd is: mijne uitdrukkingen daar tér plaatſe bewijſen dit genoeg. —— Dat ik pag. 119 niet één voorbeeld bijbrènge, om de afſnijding dér *dd'*, in dén tégenwoordigen tijd dér Toonende wijſe, te bevèstigen, is immers eene ongegrondde beſchuldiging; want wat zèggen dan mijne voorbeelden, *ik wèdd'* óf *wèdde*, *ik rèdd'* óf *rèdde*; *ik bidd'*, óf *bidde*? &c. —— Vergelijk nu hierméde pag. 197. 198. daar men zègt, dat ik 't zélfde gedaan hèbbe, én oordeel dan van de gegrondheid deeſer aantijgingen. —— Hèbb' ik geene voorbeelden bij de Dichteren konnen vinden, om mijne gezègdens te bevèstigen, neemt dat daaröm de waarheid van dezélven wèg? —— Is 'er dan bij Moonen pag. 333. niet iets, in mijn voordeel, te vinden. — Schrijvt hij niet pag. 145. *ik hèbbe*, pag. 146. *ik hadde* én *ik hèbbe gehad*, *ik hadde gehad*. Zoo ook pag. 161. 170. én élders. —— Mag ik dan daarvoor niet ſchrijven *ik hèbb'*, *ik hadd'*? —— Wilde ik mij ver-

Digitized by Google

verlédigen om 'er voorbeelden van op te zoeken, bij de Dichteren, ik verzékere mij dat ik geen vrugtelooſen arbeid doen zoude. De Heer Kritiek zal moeite hèbben om mij 't tégendeel te toonen. ——

Pag. 149- régel 2 én 3 vanboven, ſtaat: *dat de bovenſtaande*, lees: *dat de bovenſtaanden.* ——

Voeg op deeſe bladzijde onder de woorden *Gaapen.*

Gaarde. V.	Gaard, Boomgaard. M.
Gaarde. V.	de wagt. *Gaarde-Knégt*, man van de wagt'. Zie KILIÄAN. —— *Op de* Gaarde *loopen* is, langs 't Land loopen. ——
Gadinge. V.	overéénkomſt, zaak van eene zélfde ſoort' óf grootte. — Ook *ſoorte.* ——
Gadinge. V.	gaijinge, vermaak. ——
Gadinge. V.	behaagen. *Ik hèbb' daar* gadinge *in.* —— Mijn's oordeels kan dit ook betékenen, *zijn voordeel érgens in zien.* —— Iemant daarin *Gadinge* hèbbende, behaagen hèbbende óf zijn voordeel ziende. ——.
Gadinge. V.	geriev, gemak. KILIÄAN.

Pag. 150. onder de gelijkluidende woorden *Gat*, te voegen,

Gad.	een dér Zoonen van JACOB. Zie MOONEN. pag. 6. ——

Onder de woorden *Gebaar*, op deeſe bladzijde, te voegen:

Gebaar. V.	baaring, kinder-baaring. ——
Gebaar. V.	gebaerde, beweeging. KILIÄAN.

Onder *gebaard*, te laaten vólgen:

Gebèd. O.	ſmeeking, béde, om iets af te bidden. ——

Ge-

Digitized by Google

Gebèd. | *Gebèddet*, te bèdde gelègd. —
Gebét. | van *Bétten*, natmaaken. Ik hèbb' die wond *gebét.*

Régel 5 én 4 vanónder, leeſt men: *gebrék van vrienden, gebrék van tijd.* Men zal alzo wél doen, wanneer men leeſt: *gebrèk aan vrienden; gebrèk aan tijd.*

Pag. 151. hèbb' ik mij zeer vergiſt in de aanduiding' dés geſlachts van hèt woord *Geeſt*, noemende hèt, in alle dészélfs betékeniſſen, *vrouwelijk*; daar hèt, onwéderſpreekelijk, altijd, *mannelijk* is. — Hieröp heeft men aangemérkt, dat ik, (uit hoofde dér noodzaaklijkheid waarin ik mij pag. 26. mijner SPÉLKONST', bevond, om SÉWEL, wégens hèt woord *accént* te verbéteren) in dit geval had behoord te raadpleegen mèt HOOGSTRATENS Naamlijſt, waarin ik béter onderrigt zou ontvangen hèbben. — Vooréerſt betuig' ik ronduit dat de V die in mijne SPÉLKONST' agter de woorden *Geeſt* gedrukt ſtaat, door onächtſaamheid daarin gebleeven is; én, dat ik zeer wél wiſt dat *Geeſt* manlijk is, blijkt uit de voorbeelden die ik 'er van opgeeve. Tén anderen moet ik aanmérken dat, als ik op dén raad mijner Kritieken bij HOOGSTRATEN had gezógt, ik daar zou gevonden hèbben dat VONDEL zélf hèt woord *Geeſt* vrouwlijk heeft gebruikt. — Dit zègg' ik niet om mijn misſlag te verſchoonen; maar óm te doen opmérken dat mijne Kritieken zoo groot een' ophèf niet hadden behoord te maaken van dit mijn gebrék. — Wat SÉWEL, tén opzigte van hèt woord *accént* betréft, dat gebruikt Hij doorgaans onzijdig, daar hèt paal-vaſt manlijk is; én hèt woord *Geeſt* vind' ik op zijn' geſlachtlijſt' in hèt geheel niet. — Oordeelden mijne Kritieken dat mijne Aanmérkingen in de *Spélkonſt'*, hier-én-daar, *zeer vitzuchtig* zijn, omdat ik geen *wètten* op *trompétten* gerijmd wil hèbben, wat moet ik hier van hunne Aanmérkingen op hèt woord *Geeſt* zèggen. Ik mérk alleen aan dat: zoo 'er in mijn voorgaande ſchrijven al iets tégenſtrijdigs mogt gevonden wór-

den

Digitized by Google

den, ik 'er mij niet over wil ſchaamen, maar 'er veeléer eene eer in ſtèllen dat ik, na een naauwkeurig onderzoek, mijne gedagten hèbbe verbéterd. ——

Pag. 131. Onder 't woord *Gegiſt* te voegen.

Gehardt. | gehérdt, hard-gemaakt.
Gehart. | bezield, aangemoedigd. KILIÄAN.

Op deeſe bladzijde ſtaat:

Gék. | dwaas, mal. *'t Is een volſlage* gék. Lees:
Gék. M. | zélfſtandig mann'lijk woord. *'t Is een volſlagen* gék.
Gék. | bijvoeglijk woord, dwaas, mal. *Die man is* gék.

Uit zulke verbéteringen blijkt mijne groote onöplèttenheid te dier tijd; maar ook tévens de onöplèttenheid van mijnen Aanmérking-maaker'; die zulke misvattingen niet gezien, maar wél de beuſelingen, ontdèkt heeft ——

Gekóſt. | Deelwoord van *kóſten*: gególden. *Hoe veel heeft dat Laken* gekóſt?
Gekoſt. | Deelwoord van *konnen* óf kunnen. *Ik hèbb' niet* gekoſt óf gekonnen.

Dit moet op bladzijde 152. dér SPÉLKONST' onder *Gékken*, vólgen, én aan hèt onderſtaande gevoegd wórden. ——

Gelaaten. | Deelwoord van *Laaten*, niet gedaan. —— *Ik hèbb' dat* gelaaten.
Gelaaten. | zig aanſtèllen. —— *Zig als een zót* gelaaten.
Gelaaten. | adergelaaten. —— *Men heeft hém driemaal gelaaten.* Ik zou liever ſchrijven: *men heeft hém driemaal adergelaaten.* —— *Gelaaten* is ook *ſchijnen*, vólgens KILIÄAN. —— Die zaaken *gelaaten* zig zoo. ——

Digitized by Google

Op dezélfde bladzijde 152. onder 't woord *Geleeden*, te laaten vólgen:

Geleend. | Deelwoord van *Leenen*, *uitleenen*, aan iemant leenen, *Preter. Ik hèbb géld' aan hém* geleend.

Geleend. | Deelwoord van *Leenen*, *ontleenen*, van iemant leenen; *Emprunter.* —— *Ik hèbb' géld van hém* geleend. Ik zou liever ſchrijven: *ik hèbb' géld van hém* ontleend. ——

Pag. 153. régel 14. vanboven, ſtaat: *daar veele deel aan hèbben*, lees: *daar veelen deel aan hèbben.*

Régel 17 ſtaat: *een gemeen Schilder*, 't wèlk daar tér plaatſe niet dienen kan; want hèt behoord aan te duiden, een *gering*, *ongeächt Schilder*, daar 't nu, zoo als 't daar ſtaat, betékent: *een Schilder van weinig bekwaambeids*, *van geringe vermogens.* Lees hier dan: *een gemeene Schilder.*

Voeg hier, onder hèt woord *Gemérkt*,

Gemérkt. | gezien, beſchouwd, ontwaar, gewaar-gewórden.

Gemiſt. | Deelwoord van *miſſen*, niet raaken, niet ſlaagen, niet gelukken. *Hij heeft zijn doel* gemiſt.

Gemiſt. | Deelwoord van *Miſten*, 'twèlk geſchiedt wanneer de Lucht mèt een' zwaaren én dikken nével-damp vervuld is. *Hét heeft gisteren* gemiſt.

Gemoed. O. | inbórſt. *Een ménſch van een zagtzinnig* gemoed.

Gemoed. O. | geweeten, conſçientie. — *Hij is 'er in zijn* gemoed *van overtuigt.*

G. | gemoedet, bemoedigt. *Hij is* wélgemoedt.

Pag.

Digitized by Google

Pag. 157. onder 't woord *gewaſſen*, te laaten vólgen:

Gewèd.	Deelwoord van *wèdden*, eene wèdding aangaan. *Hij heeft om een' gulden* gewèd.
Gewèt.	Deelwoord van *wètten*, *ſlijpen*, *ſchèrp-maaken*. *Zijn de mèſſen al* gewèt? SÉWEL pag. 14.
Gewcidt.	*In de weide gedreeven*; ook *vét gemaakt*. Die beeſten zijn wél *gewcidt*.
Gewijd.	toegewijd, toegeheiligd. Ik hèbb' mijne kinderen Gode *gewijd* óf *gewijdt*, *gewijdet*.
Gewijd.	heilig; de gewijde *bóſtie*. *Gewijd*, mèt wijwater beſprèngd &c. &c.

Pag. 158. régel 5. vanboven, ſtaat: *een gezètte prijs*, lees: *een gezètten prijs*. ——

Wat laager, ſtaat twémaal *gezondheid*; zèt bij 't eerſte de V. om 't vrouw'lijke geſlacht aan te toonen. 't Twéde, genomen voor dén Górdel om 't ligchaam, zal, mijn's oordeels, Onzijdig moeten zijn. ——

Voeg, onder hèt woord *Gieten*:

Gild. O.	óf Gilde, Kóllégie. *Hèt Timmermans* Gild.
Gild. M.	óf Gilde, een milddaadig Man.
Gild. V.	óf Gilde, eene Hoere. KILIÄAN.
Glaſen.	't meérvouwd van *glas*. ——
Glaſen.	van glas. —— *Een* glaſen *vénſter*, *een* glaſen *pót*. KILIÄAN. ——

Wat vérder naar benéden, ſtaat *Gód* én *Gót*, mèt te rugg' wijſing' naar Lètter D. pag. 114. 't Zij mij geöorloovd bij deeſe gelégenheid, eene aanmérking te maaken, op de ſpélling' van 't woord *Gód*, waarnéde men 't Allerhoogſte Weeſen aanduidt.

De Taal-Geleerden hèbben lange getwiſt over de ſpélling' van dit woord *Gód*. —— SÉWEL is van gedagten dat men *Gód*, mèt drie Lètteren ſchrijven moet, om 't gevólg dés meérvouwdigen getals, 't wèlk is *Go-den*, gelijk *land*, *lan-den*;

Digitized by Google

Zie hém pag. 16. — HUYDECOPER is ook voor dit gevoelen én voor deese spélling', Zie de PROEVE pag. 32. — De Ouden waren doorgaans gewoon dit woord ook mèt *drie* Lètteren te schrijven, én leidden dien naam af van *goed*. — *An* God *is goed*, een God is goed, zeiden de aalóude Saxēn. Zie TUINMANS *Fakkel*. — De réden waaróm NILOË zo stérk ievert om dit woord mèt *vier* Lètteren te schrijven, kan men eenigsints uit HUYDECOPER opmaaken; (édóch mèt onderscheid) want die zègt, in opzigte van VONDEL, dat een zékere bijgeloovigheid, hém mogelijk een geheim deedt vinden in de *vier* lètteren, waarméde dees naam in (meest) alle taalen, uitgedrukt wórdt: ontkènnende ondertusschen dezélfde HUYDECOPER, deese vier-lètterige spélling, in opzigte van de Italiäansche én Engelsche Taal; térwijl de eerste *Dio* én de twéde *Gód* heeft. —

Wat hiervan zij, laat ik aan zijn plaats'. Ik schrijv' *Gód*, mèt drie lètteren, zonder op eenige bijgeloovigheid, van wat natuur' ook, acht te slaan. — Ondertusschen is 't opmérkelijk, hèt geene ik vinde, bij dén Heere MICHAËL VAN MIDDELHOVEN, in zijn' BRONÄDER DER WOORDÖORSPRONKELIJKHEDEN. 1697. pag. 54. — Hij zègt aldaar: „ dat meest alle Natiën, hém bekènd, 't woord GOD, mèt vier Lètteren „ schrijven. — De Jooden IHVH. De Grieken *Theos*. (*a*) „ De Arabiërs *Alla*. De Assyriërs *Adad*. — De Egiptenaars *Taut*. — De Schlavoniërs *Boeg*. — De Chaldeen „ *Eloi*. — De Turken *Abdi*. — De Indiäanen *Zimi*. — „ De Latijnen *Deus*. — De Franschen *Dieu*. — De Engelschen *Godd*. — De Spaanschen *Dios*. — De Italiäanen *Idio*. — De Duitschers *Gott*." —

Pag. 150. onder *goed*, in te voegen:

Goed-doen, | geen kwaad doen. —

Goed-

(*a*) *Th* wórdt hier, ongetwijffeld, voor maar éene Lètter gehouden.

Digitized by Google

Goed-doen.	deugd doen, dienst doen. *Die pillen zullen u* goed-doen. ——
Goed-doen.	bewijsen, mèt getuigen bevèstigen. ——
Goed-doen.	vergoeden. *Zij zal mij de schade* goed-doen.

Onder hèt woord *Gólv*, te laaten vólgen.

Goodjen. O.	óf Godeken, een Afgóds-Beeldje. ——
Goodjen. O.	een kleine Goot. —— SÉWEL. *pag.* 14. —

Pag: 161. Régel 14. vanboven, staat: *Zilvere Munt*, lees: *Zilveren Munt.* —— Voeg hier nóg in:

Grooter.	*Comparativus* van *groot.* —— *Grooter dan nooit*, wórdt gezeid van iets dat te vooren nooit wédergaâ had.
Grooter.	*Grooter dan ooit* zègt wat minder dan 't voórgaande én stèlt de zaak niet *boven*, maar *gelijk mèt* hèt grootste onder andere zaaken. Zie HUYDECOPER. *pag*: 460. ——
Gijlen.	zieden, kooken. ——
Gijlen.	woekeren, woekerägtig zijn. ——
Gijlen.	onbeschaamt vraagen; door goede woorden bedriegen. Zie KILIÄAN. ——

Hier méde loopen onze verbéteringen én vermêerderingen onder Letter G. tén einde. ——

H.

Laaten-we eens zien óf wij niet iets gevonden hèbben, waerdig, om alhier, onder deese Létter', ingevuld te wórden. —

Haage. V.	tuin, van staaken én van rijs gemaakt. ——
Haage. V.	hègge, doorn-haage. ——
Haage. V.	bosch, braambosch, *buisson.*

Digitized by Google

Onder 't woord *Haaken* te voegen:

Haal. V. | haale, oven, fórnuis. ——
Haal. V. | droog, mager, zonder ſap.
Haal. V. | dragt, daad van iemant die draagt.
Haal. V. | hangel, hèngel, heugel, waaràan men een kétel boven 't vuur hangt. ——

Pag: 166. bovenäan onder 't woord *Hak*, in te voegen: *Hak.* M. 1. hiel van dén voet'; eertijds was 't *Kak*. Lees hierôver TUINMANS FAKKEL, én zie óf 't zonder lagchen geſchieden kan. ——

Régel 14. vanönder, ſtaat: *bevrooſe water*, lees; *bevroſen water*. ——

Pag. 168. onder 't woord *Hècht* in te vullen:

Hècht. M. | een Snoek draagt dien naam, van 't oude *Hekken*, bijten; omdat hij ſchérpe én vaſthoudende tanden heeft; 't zègt dan een *Bijter*. — VERVOLG op dén FAKKEL. —
Heeler. M. | iemant die geneeſt, heelt. *Een wond*-heeler.
Heeler. M. | aanhouder van Dieven. ——
Hèllen. | was in de aalôude Taal, *klinken*. Hiervan hèbben wij nóg, *een hèlle* óf *hèldere klank*.
Hèllen. | néderwaarts neigen. — TUINMAN. Vervolg op dén FAKKEL. ——
Hèllen. | Over-hèllen, genégenheid voor hèbben. Ik zou daar wél toe overhèllen. ——

Pag. 169. kan men laaten invloeiën, onder 't woord *Hém*, de vólgende Aanmérkingen, wégens.

HÉM, HÉN, HUN, HAAR, HEUR. ——

Een groot onderſcheid is 'er in 't gebruik deeſer woorden. Ik zal ze, mèt eenige voorbeelden, ophélderen.

Hoor

Digitized by Google

Hoor SAMUËL AMPZING ſpreeken. (*a*)

„ Ik maak ook onderſcheyd tusſchen *Hem* en *hen* en *hun*; „ en *haar* en *heur*; — *hem* word van eenen man in 't eenvoud: „ *hen* en *hun* in 't meervoud: *haer* van eene vrouwe, *heur* van „ veelen uytgeſproken. — Ook is *hen* het geval de Aanklager, „ *hun* de gever en ofnemer, in 't meervoud, van 't mannelijk „ geſlachte.

Zijn, HUN, HAER, HEUR. ——

„ Gelijk onderſcheyd moet 'er waergenomen worden in de „ beſittende voornamen, *ſijn*, *ſijne*; *hun*, *hunne*; *haer*, *haere*; „ *heur*, *heure*; ſo word van eenen man geſeyd: *het is* ſijn *va-* „ *der*, ſijne *Moeder*: van veelen: hun *Vader*, hunne *Moeder*; „ van eene vrouwe: haer *Vader*, haere *Moeder*; van veelen: „ heur *Vader*, heure *Moeder*. — De Naemwoorden van het „ mannelijk ofte vrouwelijk geſlachte, volgen ook de mannen „ ofte vrouwen: ſo ſeggen wij: *de hond loopt na* ſijn *ſtaert om*. „ *De leeuwen loeren in* hunne *holen*. *De ſonne ſteekt met* haere „ *ſtralen*. *De koeijen ſcheren het gras met* heure *tanden*".

Pag: 169. hèbb' ik getoond, dat hèt Lidwoord *hun*, in dén 3den én 6den Naamvall' gebruikt moet wórden; maar de voorbeelden voor dén 6den Naamvall', vergeeten op te geeven. Voeg-dérhalven daar bij: *ik ontving een' Brief* van hun, *dat Géld komt* van hun. —— (*b*)

Men heeft mij gezógt aan te tijgen, dat ik daar tér plaatſe leerde dat men hèt woordje *aan*, beide voor dén 3den én 6den Naam-

(*a*) In zijn TAELBERICHT. *pag.* 74. 75. Ook de TAEL EN DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN. I. Deel. *pag.* 490. ——

(*b*) Op deeſe bladzijde. Régel 13. van önder, ſtaat: *in dén Accuſativus, in dén Dativus*, lees *in Accuſativo*, in *Dativo*. ——

Digitized by Google

Naamvall' ſchrijven moet: om dat ik daar zègge: *hèt Lidwoord* hun *moet men nooit ſchrijven dan wanneer men 'er gevoeglijk* aan *voor zètten kan:* mèt wèlk zèggen ik, onwillig, bevèstigde, de ſtèlling dér geenen, die, in dén 6den Naamvall', *hen* gebruiken; gelijk hierónder blijken zal. Lees hier dan: *hèt Lidwoord* hun *moet men nooit gebruiken dan wanneer men 'er gevoeglijk* aan *en* van, *voor zètten kan.* ——

't Luſt mij, bij deeſe gunſtige gelégenheid, eens aan te toonen, hoedanig men zig, omtrént hèt gebruik deeſes Lidwoords, vergiſt, én hèt woordje *hén*, verkeerdelijk in dészélfs plaatſe gebruikt hèbbe. ——

Zoo ik hen *mijne aanmerkingen mededeelde.* Zègt TUINMAN in de VOORREDE voor zijne OUDE EN NIEUWE SPREEKWYZEN, *pag.* 7. — Lees: *zoo ik* hun óf *zoo ik* aan hun; want 't wérkwoord *Médedeelen* regeert een' dérden Naamval, die altoos door HUN (zijnde een *Dativus Abſolutus* óf *volſtrèkten geever*) óf AAN HUN uitgedrukt wórdt. ——

Van hen *namelijk rijke Beneficiën en Landerijën te zullen geeven.* — M. SCHAGEN. HIST. DER WALDENZEN *pag.* 37. — Lees: *van* HUN.... *te zullen geeven.* Immers ſpreekt 't van zélve, dat *geeven*, een' *geever* of ontvanger regeert! *Men geevt* aan *iemand.* ——

Hen *wierdt toegeſtaen.* REIZEN van JOHN BELL, 1 Deel. *pag*: 61. Lees: *hun* wierdt toegeſtaan. ——

Hen *van hunne Prieſteren gegeeven. Pag.* 284. Lees: *hun* — gegeeven. ——

In de TAEL-EN DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN, 2. Deel *pag.* 398. wórdt over dit onderſcheid ook geſchreeven, én nógtans wórdt 'er in dat zélfde Wérk ook tégen gezondigd, want *pag.* 387. régel 5 vanónder, lees ik: *die* hen *de feilen aanwijzen.*

Pag.

Digitized by Google

Pag. 585. régel 13. van boven: *de uitſpraak leerde hen.* — Dit moet immers beide *hun* weeſen!

In tégendeel vind' ik dit Lidwoord doorgaans *wél* gebruikt, in de zeér goede Vertaaling dér BRIEVEN OVER DUITSCHLAND. —— Ik lees daar:

Die Geleerden en verſtandigen hun *aandoen. Pag.* 191.

Dat mijn gezelſchap hun *aangenaam zou zijn. Pag.* 195.

Om hun *geluk te wenſchen.* Pag. 225, onderäan.

Die taalkundige én çierlijke VERTAALER verſchaffe ons nóg veele dérgelijke wérken van ſmaak én neeme niet kwalijk dat wij zijn Ed. hier zijn wélverdienden lóv toe-zwaaiën!

Nu zal men mij mogelijk vraagen: óf ik wél weete wat de Geleerde ALBERTHOMA, wégens dit ſtuk aangemérkt heeft, in de VOORRÉDE zijner MENGELDICHTEN? —— Ik zal 'er op antwoorden: *ja Leeſer!* én tén blijke daarvan, zal ik zijn Eerws. aanmérking hieronder voegen. Ze luidt aldus:

„ Dat men in den tweeden Naam-val in het meervoudige
„ mannelijke, geſlagte *hun, hunnen, hunne* ſchrijve, is alge-
„ meen goedgekeurt: maar in den derden, vierden en zesden
„ Naamval, ſchrijve ik liever *hen*, dan *hun*. Mijne voorname
„ rede is, om dat men nu in het eenvoudige ſchrijft, *van hem,*
„ *aan hem, uit hem, door hem, tot hem.* (*a*) Waaruit ſchijnt
„ te vólgen, dat men in het meervoud ook gevoeglijkſt ſchrijve
„ *van hen, aan hen, uit hen, in hen, voor hen* enz. ——

„ Hierbij komt, dat de klinker E. aangenaamer luid, dan de
„ klin-

(*a*) In ſommige Diſtricten van ons Land, inzonderheid in Gélderland, zégt men: *hum*, voor *hém*. ——

Digitized by Google

„ klinker U: gelijk de geleerde Is. Voſſius reeds opgemerkt
„ heeft in lib. de Poëmatum Cantu &c. p. 51."

Ik ſtèmm' gaerne toe dat de klinker E. aangenaamer luid dan de U. —— ook ſtèmm' ik toe dat de Heer ALBERTHOMA hierin niet op zigzélven alléén ſtaat. —— DEUT: 25. v. 5. ſtaat: *wanneer Broeders te ſaamen woonen ende een* van hen *ſterft*. ——

Dit *van hèn*, zal hier dan ook moeten konnen verwandelen in *hunner*: *ende èèn* hunner *ſtérft*, ófte men moeſt ook *hennes* in ſtéé van *hunner* wèttigen!

In de Vertaaling' dér REIZEN van JOHN BELL wórden *van hen* én *van hun* door malkanderen gebruikt: *want veelen* van hen *pag.* 10. én élders. —— *De meeſte* van hun *pag.* 147. &c. —— Maar

Schoon dit gevoelen van dén Heer' ALBERTHOMA niet van alle aanneemelijkheid ontbloot zij, zoo mag men daaröm alle andére gevoelens niet maar eensklaps verwérpen, én veel minder nóg, om aan de zinnelijkheid van 't gehoor te voldoen. —— De Heer HOFSTEDE mogt naar de ſtélling van dén Heer' ALBERTHOMA overhéllen, in de VOORREDE voor zijne BIJZONDERHEDEN *pag.* XXVI. de Afſchrijver zijner Copije, heeft nógtans van zijn Hoog Eerw. konnen verkrijgen, om hét woordeken *hun*, zoo wél in dén *dérden* èn *zésden* als in dén twéden naamvall', te gebruiken. —— En geen wonder! want dit laatſte wórdt door alle onze Taalkènneren gewèttigd én, als alleen gangbaar, voorgedraagen. ——

„ Dit onderſcheid van *hen* en *hun* neemt VONDEL anders zeer
„ naauwkeurig waar: en het is een groot ſieraad onzer Taale,
„ en geeft der redeneeringe daarenboven doorgaans licht en
„ klaarheid. De Buigingen van dit voornaamwoord geeft ons
„ Moonen zeer wel op, in zijne Spraakkunſt. Kap. 21. p. 127.
„ en hebben wij het door alle zijne Naamvallen in eene zinſnij-

„ tin-

Digitized by Google

„ tinge vervat op deeze wijze: *ZY zijn goede vrienden: doch „ geen* HUNNER *behaagt mij, ook behaag ik* HUN *niet; echter „ haat ik* HEN *niet: maar ik zal mij wel* VAN HUN *wagten.*" „ Zie HUYDECOPER *pag.* 105. KLUIT, in de *Voorrede* vóór *Hoogſtratens Naamlijſt* pag: XIII. —— Over hèt gebruik van HÉN óf ZE, zie in dit VERVÓLG, bij Lètter *Z.* ——

Pag: 171. in te vullen:

Hoos. V.	een *Zee-water*, 't wèlk door dè kragt van de Zonne, uit hèt water opgehéven wórdt, en groote ſchade én ongelukken veróorzaaken kan.
Hoos. V.	hoos-vat, waarmède men hooſt, waarmède men hèt water uit hèt vaartuig ſchèpt. ——
Hoos. V.	zoo noemen de boeren een *Kous.*
Hóppe. V.	hóp, zéker kruid, bij de Brouwers bekènd.
Hóppe. V.	een roov-vogel. ——

Op deeſe bladzijde in de *Spélkonſt'* régel 11. vanónder, ſtaat *boorne kam*, lees: *boornen kam*, gelijk *boornen band*, twé régels laager.

Pag. 172. in te voegen.

Huiſing. V.	Wooning, huis, waarin men woont.
Huiſing. V.	De hut én de kajuit van een Schip, omdat men daarin huiſt. ——
Huiſing. V.	Eene ſoort van touw. ——

J.

Hier zullen-we een oogenblik moeten ſtille ſtaan bij de Aanmérkingen, gemaakt op mijne verkleinwoorden in *je*, als daar

is een *klein huisje* &c. pag. 172 én 173. mijner SPELKONST'. — Een ieder heeft zijn bijzonderen smaak én niet zelden oordeelt hij van het geene eenes anderen is, alleen volgens zijne eigen' bevatting', zonder de minste toegeevenheid. —— De Leeser oordeele daarvan uit het volgende:

„ Pag: 173. (zoo spreekt mijn Kritiek) ontmoet men weer
„ eene nieuwe, doch niet te min ongerijmde aanmerking. *Een*
„ *kleyn beekje* &c. Zou men volgens uwe gedagten niet moogen
„ schrijven. Derhalven is het ook een fout in onze Bijbels als
„ 'er staat: *een kleyn Jongske; gij kleyn kuddeke* &c. (*a*) dan
„ mag men ook niet zeggen: *Het kleynste diertje dat 'er leeft*
„ enz. Maar mijn Heer! weet gij wel, dat UEd. dus schrijvende,
„ niet alleen onze Taal aan het *verbeteren* (*b*) gaat; (niet
„ alleen Huydecooper, dien misschien hierover, zo Hij 't ooit
„ leest, de Leevar eens schudden zal (*c*)) maar ook andere taa-
„ len. Alzins de Latijnen hebben dit gebruyk ook: want in
„ het weynige dat ik van die Taale geleerd heb, schiet mij te
„ binnen dat ik aldaar *Parvum Tigillum* (*een kleyn balkje*) *Parva*
„ *Navicula* (*een kleyn Scheepje*) ontmoet heb. Maar boven dien
„ wat ongerijmdheid en verwarring zal 'er uyt spruyten,
„ indien men uw zeggen moet opvolgen? Als ik bij voorbeeld,
„ met toespeelinge op de Klander, de Mijt of ander verderflijk
„ diertje eens schreef, *het kleynste beest is in staat, om den voor-*
„ *raad, uyt 's Landsmans schuur en kelder te verteeren*, (*d*) ge-
loof

(*a*) Maar het is goed, Heer Kritiek, als 'er in onze Bijbels staat: *Laat de Kinderkens tot mij komen*, niet *de kleine kinderkens*.

(*b*) De Taal, zoo veel mogelijk, te *verbeteren*. was mijn oogmerk, én dus bedank ik UEd. voor deese Lovspraake.

(*c*) Ik weet niet hoe goed lachs de Heer Huydecoper is, maar dit weet ik: dat een man van verstand, zig even zoo weinig over deese onnoselе aanmerking zal belgen, als hij om de mijne lagchen zal.

(*d*) *Het kleinste beest*; Is dat overéénkomstig met mijn gezegde van: *een huisje* is *een klein huis*? Ik spreek' van *klein*, én deese man van *kleinste*: én dus springt hij over twee slooten te gelijk. ——

Digitized by Google

„ loof ik dat ijder zou denken dat ik van de *kleynſte koe*
„ ſprak; terwijl daarentegen ijder een mij verſtaan zou, als
„ ik *het kleynſte beeſtje* ſchreef. Als ik ſchreef *het kleynſte*
„ *zand dat aan den Oever der Zee gevonden wordt*, geloof ik
„ dat ijder het zou verſtaan van de maſſa van het fijnſte zand
„ in 't gemeen; doch ſchreef ik: *het kleynſte zandje* zo zou
„ het klaar zijn, dat ik van een eenig zandkoorntje ſprak.
„ Boven dien geeft (gelijk UEd. zelf leert) de uytgang *je*
„ of *tje* alleen, niet altoos eene verkleyning te kennen. Men
„ zegt *het Vrouwtje van Aldegonde*, *het vrouwtje van Efezen*,
„ en Paulus ſpreekt van *Vrouwtjes die altijd* leeren enz. Zon-
„ der dat daar door de kleynheyd der Geſtalte aangeweezen
„ wordt; want, om zulks te doen zou het woord *kleine* 'er
„ bij moeten". —

Ik will' de rédéneering van deeſen Mann' niet geheel wraaken; alléénlijk wénſchte ik dat hij wat béter voet bij ſtuk gehouden én zoo niet mèt de muggen om de kaers gezwórven hadd'. Mijne gedagten wégens dit ſtuk, in mijne Spélkonſt' geboekt, zijn goedgekeurd én overgenomen, in de Spraakkonſt van een Taal-én Dichtkundig Génootſchap; 't wélk mijn Kritiek naſpeuren kan zoo dra hij 'er een Lid van is. ——

Pag. 173. régel 10. van boven, ſtaat: *une petite maiſonnetje*, lees: *une petite maiſonnette*. Deeſe énkele letterfout heeft bovengenoemde Kritiek mij tót onkunde aangerékend, mèt veronderſtélling' évenwél dat 'er, *miſſchien*, een drukfeil onder ſchuilde. En zéker! wat anders, dan de onöplettenheid van dén Zétter', kan deeſe fout, bij de laatſte *Correctie*, verdórzaakt hébben? — Zij, die 'er om gelagchen hébben, hébben 't wél niet zonder, maar nógtans op eene ingebeelde réden gedaan. —— Op deeſe zélfde bladzijde, régel 14. van boven, ſtaat: *veele ſchrijven*, lees: *veelen*.

Pag. 174. wórdt verſcheiden maalen geleeſen: *Schrijvers* én

Dichters, én dat in de buiging' dier woorden: lees: *Schrijveren* én *Dichteren*.

Pag. 176. Onder de gelijkluidende Woorden *jégens* én *tégen*, tér nadere ophélderinge, te voegen:

TÉGEN, *obviam*, beduid eene ontmoetinge, *bij komt mij* tégen.

TÉGENS, *contra*, betékent Viiándſchap: *bij is* tégens *mij*.

JÉGENS, *erga*, drukt vriendſchap uit: *bij is* jégens *mij wélgezind*; maar hèt wérkwoord *bejégenen* wórdt beide in hèt goede én in hèt kwaade genomen. —— Zie AMPZING *Taelbericht pag.* 79. BURMANS *Aenmerkingen, de Nederduitſche taal en oudheid aengaende* 1 Deel. pag. 136. ——

K.

Pag. 177. hèbb' ik eenige bedènkingen opgegeevén, noopens hèt onderſcheiden ſchrijven van *Karakter* én *Character*, 't wèlk de Leeſer eens gelieve na te zien. —

Aangenaam is 't eenen Schrijver, wanneer hij iets, door eigen naſpeuring' ontdèkt hèbbende, naderhand, in zijne ontdèkking', door anderen, bevèſtigt wórdt, ——

Dit is juiſt mijn geval, in opzigte van de bovenſtaande woorden. —— Immers vind' ik in 't Wérkje, genaamt BRONDER DER WOORDOORSPRONKELYKHEDEN, van dén Heere MICHAËL VAN MIDDELHOVEN. 1697. *pag.* 138. 139. 141.

„ CHARACTER. het is Grieks, *character*, zijnde zoo veel
„ als een forme of gedaante, beeld: het komt van *inſnijden*,
„ *in-*

„ *indrukken*, gelijk een zegel op een koſtelijken ſteen, *ge-*
„ *graveert*, *uitgeholt*, *ingeſneeden* en 't zelve in waſch ge-
„ drukt zijnde, zijn gedaante of beeltenisſe vertoont.
„ Dit woord *character*, vinden wij toegeſchreeven den Zoo-
„ ne Gods, onzen Zaligmaaker Jezus Chriſtus. HEBR. I. 3.

„ Maar wat aangaat het woord *Character*, dat onder ons
„ gebruikt word; als men zegt, *hij is een man van een groot*
„ *Character*, daar mede wil men te kennen geven, dat het
„ is een man van groote afkomſte, vermogen en regeeringe
„ in de wereld".

't Is waar! dat deeſe Schrijver geen onderſcheid maakt in de ſpelling' dier woorden, én dus geen *Character* én *Karakter* ſchrijft. — Maar, leeyde de Schrijver, ik geloov, dit zou ik wél mèt hém vinden. ——

Pag. 178. kan men, bij hèt geene ik daar wégens *ck* geſchreeven hèbbe, hèt vólgende voegen. ——

De *c* voor de Médeklink'ren te béſigen in plaatſe van de *k*, is al te vreemd én ſtaat anders niet dan óf wij de *k* onder onze lètteren geene plaats én wilden laaten, én de *c* overäl mèt gewèld ruim baan maaken, óf z' 'er dient óf niet. — Zo gebruik ik dan de *c* nérgens in 't hoofd óf begin dér Lèttergreepen, in onze Néderduitſche woorden. In hèt laatſte dér ſyllaben moeſten wij, naar de konſte én naar de régte uitſpraake, de *k* ook veel liever dan de *c* gebruiken: alzo de *k* énde de *c* niet, in 't meérvouwd, én in hèt vrouw'lijke Geſlachte, op nieuw opgenomen én verdubbeld wórdt, als *dikke*, *ſtrikken*, Zoo ook in de Wérkwoorden, *trèkken*, *dèkken*; daar ik niet zien kan dat de verdubbelde *k* onhèbbelijker én wanſchikkelijker ſtaat, dan de verdubbeling van eenige andere dèr Médeklinkeren. „ —— Dus heeft 't mij geluſt dén Heere AMPZING, in zijn *Taelbericht* pag. 42——44. naar

dén

dén hédendaagſchen ſpél trant', te laaten redeneeren. — Wijders keurt hij ook af, hèt gebruik dér *C* voor de vokaalen; als *Calf*, *Conſt*, &c. ſchrijvende hij die woorden liever mèt *K*, *kalf*, *konſt*. — Maar *Ceder*, *Cijfferen*, *Cicero*, *Ceſar*, *Calmus*, *Ceremoniën*, *Civet*, *Conſcientie*, *Conſent*, *Cubit* én anderen, ſchrijvt hij mèt *C*; veröordeelende de geenen, die daarin eene *K* én in *Ceremonie*, &c. eene *S* óf *Z* gebruiken. —

Pag. 186. onder de Gelijkluidende woorden, eene plaats te doen geeven, aan:

Kagchel. M.	een ijſeren Oven, om zig bij te warmen.
Kagchel.	zoo noemt men een *Veulen*, in Zeeland.
Kam. V.	een wérktuig om 't hair te Kammen. —
Kam.	een ſmalle ſtrook houts, onder aan dén uitlégger, hèbbende de gelijkenis van een Kam. —
Kamp. M.	een ſtuk lands, een akker, een véld.
Kamp. M.	ſtrijd, gevégt. *Kampen* is ſtrijden.

Pag. 187. régel 17. vanboven, ſtaat: *een Gaauwdievswoord*, lees: *een's Gaauwdievs-woord*; vergelijkende daarméde onze Aanmérkingen, onder Lètter D. — Régel 26. ſtaat *een mans*, lees: *een's mans*. —

Men moet altijd ſchrijven: *mijn's vaders boó; ik bén mijn's Vaders gezant*; niet *mijn vaders* (*a*). —

Door een's blooden ſchaakers hand; niet *door een blooden* &c. (*b*). —

De eigenſchap dér Taale én 't gebruik van oude én nieuwe Schrijvers (Schrijveren,) eiſcht dit; ſchrijvende:

Mijn's

(*a*) HUYDECOPER. p. 170. (*b*) DEZÉLFDE. p. 514.

Digitized by Google

Mijn's vaders huis. —— *Mijn's vaders rijk.* Door *zijn's Lands gebrék* (*a*). ——

Bij TEN KATE 1. Deel. *pag.* 395. vindt men· *zijn Moeders Vader*; dóch hij érkènt dat *zijner Moeder Vader*, vólgens dén régel, béter is. (*b*) *Pag.* 725. *zijn* óf *zijne Majeſteits meening*, voor *zijner*.— *zijn Biſchops kleed, betékent: zijn kleed van Biſchop*, maar *zijn's Biſchops kleed*, hèt kleed *van zijnen Biſchop*. ——

Op *pag.* 188. hebb' ik mij vergiſt, in de bepaaling' dès geſlachts, van hèt woord *keer*; 'twèlk ik daar vrouw'lijk ſtèlde: daar 't tén minſten, in hèt dérde én vierde voorbeeld, mann'lijk is. ——

Voeg op deeſe bladzijde in:

Kélder. V. | bewaar-plaats van ſpijs &c. in een huis. ——
Kélder. V. | een Scheeps kiſtje daar vlésſen in gezèt wórden.
Kènnen. | kènnis hèbben. *kènde, gekènd. Ik kènne, ik kènde*, niet *ik kon.* ——
Konnen. | vèrmogen hèbben. *konde*, óf *kon, gekonnen.* — *Ik kan, ik kon.* —— Zie AMPZING. *p.* 77. HUYDECOPER. *p.* 219. ELZEVIER heeft dit ook aangeweeſen in zijne *Dichtproeven.* pag. 137. —— De Heeren BIJDRAGERS verwijten zijn Ed. dat Hij alles van anderen ontleende, zonder zijne Auteurs te noemen. Zulke én dérgelijke dingen, kan mén nógtans uit zigzélven ſchrijven. ——
Klink. V. | ijſer aan de deur van een huis.

Klink.

(*a*) DEZÉLFDE. p. 287. (*b*) Bij KILIAAN lees ik, op 't woord *Doodſlagher: ſijn's Moeders, ſijns Vaders, ſijns Ouders.* ——

Digitized by Google

Klink. V. | omgeklopte punt van een' ſpijker.
Klink. V. | een ſlag, wiens geluid gehoord wórdt. Ik zal u een klink geeven. WINSCHOOTEN.
Klink. V. | ſcheur in de kleederen.
Klinker. M. | vokaal, klink-lètter, ſommigen noemen een klinker, een *Luiër* óf *Klanker.*
Klinker. M. | gebakken ſteen. Zie de Twesp: pag. 12. ——

Zou de uitdrukking: *een klomp goud.* pag. 190. régel 5. van önder, niet béter zijn, wanneer ze dus geleeſen wierd: *een klomp gouds* óf *van goud?* gelijk men zègt: *weinig gouds, veel gélds, veel góeds, veel kwaads,* &c. maar hoe zal men 't dan maaken mèt: *een klomp aarde,* wat buiging zal men daaràan geeven. Voor *veel zorgs, méer vreugds, vol droefheids, méer achtbaarheids,* eene ſchrijv-wijſe van dén Heere HOOFT, oordeelt TEN KATE nétter gezeid: *veel zorg, meer vreugd, vol droefheid* &c. Zie 1. Deel. *pag.* 725. —— Veel *beſchiks,* weinig *bedrijfs.* KILIÄAN. p. 46. ——

Ik meene mij aan 't laatſte te houden én te ſchrijven *veel góeds* &c. betékenende zoo veel als: *veel van goed,* Zie TUINMAN, *oude en nieuwe ſpreckwijſen,* pag. 18.

Pag: 191.

Knégt. M. | Dienaar, bedienden.
Knégt. M. | een ſtaand wérktuig op de Scheepen, tér zijde van de maſt, boven hèt verdèk, door wèlker behulp de Reês wórden opgehijſcht. —

Pag: 194. in te vullen:

Kórten. | kórter maaken, beſnoeiën. —— *De nagels kórten.* ——
Kórten. | inbinden, inwinden, inpalmen, inhaalen. —— *De zeilen* kórten, *de kabel* kórten. ——

Kór-

Digitized by Google

Kórten. aftrèkken, inhouden. —— *Ik zal van die rékening' drie gulden* kórten. ——

Kósſem. M. bórſt, vétte kwab, om laag onder dén halz' dér runderen; hèt vél dat de ósſen én koeiën, tusſchen de bórſt én keel hangt. MEIERS WOORDENSCHAT. 3. Deel. p. 75. F. DE HAES. ——

Kósſem. M. onderkin dér Ménſchen. HUYDECOPER. p. 175.

Koud'. V. koude. De koud' óf koude houdt nóg aan.

Koud. niet warm. *'t is zeér koud.*

Kout. V. praat, onderhoud; van *kouten*, praaten. —— een *vriendelijke* kout. FAKKEL. p. 189.

Kósten. gélden. *Die kleéren kósten veel gélds.*

Kosten. konden, van 't wérkwoord *konnen. Wat wij ook deeden, wij* kosten *niet.* ——

Kreits. M. krijt, ommetrèk. ——

Kreits. M. zoo noemt men eenige Landſchappen in Duitſchland. ——

Kruis. O. agterſte gedeelte van een Schip. — WINSCHOTENS ZEEMAN. ——

Kruis. O. een wérktuig van dwarshouten, gelijk hèt *kruis* van Chriſtus doorgaans verbeeldt wórdt. ——

Kruis. O. ongemak, zwaarigheid. *Hij is in zwaar kruis, in lijden.* ——

Kuit. V. dikte van 't been.

Kuit. V. hèt zaad dér Moeder-viſſen.

Kus én *Zoen.* Ziet lètter Z. ——

L.

LIEVERLÉ. Dit woord betékent alléngskens, zagtkens, langſaamerhand, trap voor trap, voetje voor voetje. —— Zoo 't wáár zij, dat dit woord afkomſtig is van *led* óf *lede* én dat men, naar alle gedagten, eertijds *lede voor lede*, of *led voor led*

Digitized by Google

(waarvan nu, bij verkórting', *lieverlé*,) geſchreeven hèbbe, dan kan ik zeêr wél begrijpen, wat als dan de ſpreekwijs, *dat iemant van lieverlé zijn bèd verlaat*, betékenen zal; naamelijk, dat hij van *lid tót lid* óf liever, *lid voor lid*, dat is, mèt hèt ééne *lid* vóór én mèt hèt andere na, én dus langſaamerhand, mèt alle de *lédemaaten*, tén bèdde uitraakt. ——

Pag: 202. kan ingevuld wórden:

Laagheid. V. | lafhartigheid. —— *Die man bezit eene groote* laagheid *van ziele*; heeft geen eer nóch ſchaamte.

Laagte. V. | Diepte. —— *Die Stad is in eene* laagte *gebouwt.*

Pag: 203. in te voegen:

Lap. V. | ſtuk, overblijffel van eene ſtóff'. *Een* lap *laken.*

Lap. M. | Dronkäart, die alles door de keel' lapt. *'t Is een dronken lap.*

Lap. V. | kaak-ſmét. ——

Laſt. M. | nood, zwaarigheid. *Holland is in* laſt.

Laſt. M. | overlaſt. *Hij is mij tót een' Laſt'. Iemant tót een'* Laſt' *zijn*; ongelégenheid aandoen, laſtig vallen. —— Dit was in de Spél-Konſt. *pag.* 203. vergeeten.

Lèkken. | druipen; daar is een *Lèk* in de kraan', al hèt bier zal uit- *lèkken.* ——

Lékken. | mèt de tong likken. —— Hij laat zig van zijn' hond *lékken.*

Leenen | géld aan iemant *leenen*, ſchieten. — Ontleenen: géld van iemant *leenen.* ——

Leenen. | Leunen, zig ondersteunen; op iemant's ſchouder' *leenen* óf leunen. —— F. DE HAES. *pag.* 170.

Lèg-

Digitized by Google

Lèggen. | *ponere* in 't Latijn —— *Iets op zijn plaats'* lèggen.

Liggen. | *jacere* in 't Latijn. *Te bèdde* liggen. *Op dén grond'* liggen. AMPZING. p. 77. —— *Lèggen, leide, geleid.* — *Liggen, lag, gelégen.* HUYDECOPER. p. 508. ——

Dit moet op bladzijde 204 ingevuld wórden.

Lid. O. | lédemaat, gedeelte dés ligchaams. *Ik bèbb' geen* Lid *aan mijn lijv dat niet zéér doet.* —

Lid. O. | een dèkſel op een kiſt, op een kan, &c. *Hij wilde uit de kan drinkén én hét* Lid *viel hém op dén neus'*

Lomp. V. | een vód, een ſlét. ——

Lomp. V. | onhandig, onbedreeven. —— *Dat is een lomp ménſch.*

Dit alles moet pag: 205. ingevuld wórden.

Pag. 206. ſtaat *Loov.* V. Lees: *Loov.* O. gelijk uit hèt eigen voorbeeld blijkt. De beſcheiden Leeſer zal zulke gebréken wél aan onöplettenheid toeſchrijven. — Op dezélfde bladzijde moet hèt onderſtaandè ingelaſcht wórden:

Looper. M. | de léden óf pooten, daar een haas op loopt. —

Looper. M. | *een goed Looper*, iemant die wél loopt. ——

Looper. M. | zand-looper. —— *Een goede Looper* is, een goede Zandlooper, bekwaam om de uuren én om dén tijd af te meeten. —— TEN KATE 1. Deel. p. 368. *Een goede Looper*, genomen voor een' perſoon', is een *Looper*, die goedäartig is. — Zoo zègt men ook: *een ſtérk looper*, voor iemant, die ſtérk óf langduurig loopt. Maar: *een ſtérke looper*, is een Looper, die ſtérk óf van groote kragt' is.

Digitized by Google

Looper. M. touw, aan een' takel, daar men de goederen méde in óf uit een vaartuig hijſcht. ——

Loos. ſchalks. —— *Hij is* loos, doortrapt. ——

Loos. V. leus'. —— *Dat is maar om de* leus, *om de* loos', dat wórdt maar om wélſtaans-wil gedaan. ——

Loos. V. leus, téken, *wat is de* Loos?

Loos. V. een énd touws op de Scheepen, dat maar, om de *leus*, lós hangt. —— WINSCHOTENS ZEEMAN.

Loos. betékent eene berooving. *kinderloos*, zonder kinderen. —— HUYDECOPER. ——

Luchten. lichten, iemant *luchten*, de kaers houden om iemant te lichten.

Luchten. ſpreeken, bekijven. *Ik zal hém* luchten.

Luchten. mèt geen goed oog aanzien. —— *Ik kan hém niet* luchten. —— KILIÄAN.

Luiſteren. mèt aandagt na iets hooren; ook: zagt tot iemant ſpreeken. ——

Luiſteren. blinken, ſchijnen, glans van zig geeven. —— hiervan, glans, luiſter, licht, duidelijkheid. HUYDECOPER. p. 444. 445.

Luit. V. ſpeel-inſtrumént. —— *Op de* Luit' *ſpeelen.*

Luidt. óf *Luidt*, van *Luiden. De klok* luidt. ——

Luid. overluid, hard. *Een* luid *geſchreeuw.* ——

Onder aan deeſe bladzijde; ſtaat: *Glaſe luik, houte vénſter*, lees *glaſen luik, houten vénſter.* —— Hoe onöplèttend moet een ſchrijver zijn, die zoo dikwils in dezélfde misſlagen vervalt! misſlagen daarënboven die hém zoo wél bekènd zijn.

Voeg onder *Lijden* én *Leiden*: ——

Lijden, was in de Oude Taale; *voorbij-gaan, over-gaan, mórgaan.* ——

M.

Digitized by Google

M.

Onder de Gelijkluidende woorden deeſer Lètter, kan men bladzijde 212. invullen:

Mangelen. over-én-wéder ruilen, wisſelen. ——
Mangelen. dit betékende bij de Ouden, ſchérmutſelen, over-én-wéder ſchutgevaarte houden.
Mangelen. mèngelen, mèngen. FAKKEL.
Mangelen. ontbreeken. *'t Zal hèm aan gèld* mangelen.
Mangelen. 't Linnen mangelen, op rólleu, onder eene mangel', glad maaken. ——

Op bladzijde 213. behoord ingelaſcht te wórden:

Matte. V. een dèkſel óf een matras, 'twèlk gevuld is. — *Matte* is eigenlijk een gevlogten dèkſel van ſtroo, van bieſen óf van lint. ——
Matte. V. gras, 'twèlk op de weide te groeiën ſtaat én dén grond bedèkt. —— Zoo noemt men in Gélderland, hèt gras, 't wèlk na hèt hooiën, wéder opſchiet, de *Nijmat* óf de *Nieuwe Matte*, dat is hèt *nieuwe* gras. —— Vólgens TUINMAN komt dit *matte* van *maaien*, *maaite* én beäntwoordt dus volkomen aan mijn geſtèlde.
Min. V. eene hartstógt, onder dén naam' van Lievde bèkend. —— *De* Min *heeft veel vermogen.* ——
Min. V. de Min-Godin, de Godin dér Lievde. ——
Min. V. Kupido, de Minne-Gód. —— *Ik zie* de Min *mèt* zijn *pijlen.* —— MIN blijvt hier vrouwelijk, ſchoon 't Lidwoord ZIJN, 'twèlk op *Kupido*, onder de *Min* verbeeldt, ziet, mannelijk zij. —— In die betrèkkinge zègt men ook van deeſe MINN', *hèm*, *dén*, *hij*. —— Dit komt overéén mèt hèt gebruik van 't woord *Wijv*; 'twèlk onzijdig is, én nógtans

tans geſchreeven wórdt: Hét *Wijv mèt* haare *kinderen.* — Hooft heeft konnen goedvinden te ſchrijven: hèt *Wijf met* zijn *kinderen*; maar niemant is Hém daarïn gevólgd. — Uit de betrèkkelijke woordjes *zijn, hèm* &c. kan men niets beſluiten, tén opzigte dér geſlachten van de voorgaande zélfſtandige Naamwoorden, die alléén te kènnen zijn aan de Lidwoorden *de, dén, hèt.* — Zie Huidecoper. p. 88. Hoogstraten p. 251. —

Bladzijde 214. te vermeêrderen mèt:

Mis. | niet raak. *Hij ſchoot toe, maar 't was* mis.
Misdoen. | belédigen; zondigen. 't Deelwoord is: *misdaan.*
Mis-doen. | iets kwalijk doen. 't Deelwoord is: *mis-gedaan.* Ten Kate. 1. Deel. p. 535. —

Pagina 215. aan te vullen mèt:

Monſter. O. | vóór-téken, van eenig naderend onheil vermaanende.
Monſter. O. | voorbeeld tér naarvólginge in 't goede. De andere betékenis ſtaat in de Spélkonst'.
Monſter. O. | klooſter. Dit woord *Monſter* is verkórt van hèt latijnſche *Monaſterium*, 'twèlk zoo veel zèggen wil als eene *Alléén-wooning.* — Fakkel. p. 243. — Zoo leeſt men van: *Silvators Monſter.*

Eindelijk, bladzijde 216. te vermeêrderen, mèt:

Meid. V. | Dienſt-meid, dienſt-maagd.
Mijd. | mijde, vermijd. *Ik* mijd' *alles wat aanleiding kan geeven tót ongenoegen.* —

Op

Digitized by Google

Op deeſe bladzijde ſtaat:

Mijner, Genitivus van *Mijn*. *Ontférmd* (outférm) *u mijner, ó mijn Gód!* Is dit voorbeeld goed, tér ſtaavinge van 't voorgaande, taalkundige Leeſer? Ik meene van neen: én will' daar liever voor ſchrijven: *Mijner*, Genitivus van *mij* óf *mijne*. *De boeken* mijner *óf* van mijne *kinderen*. *Hèt goed* mijner *Ouderen*. —— Men leeſe hieröver eens na hèt geene in TUINMAN'S, *Oude en Nieuwe Spreekwijſen*, pag. 16. 17. 18, déswégen aangetékend ſtaat.

Mijn vriend W. H. L. T. maakt hieröp de vólgende bedènking:

„ *Ontferm u mijner*, is eigenlijk: *ontferm u over* of *van wegens* mij, en dan heeft de Ablativus 'er plaats. *Mijner*, ſchijnt altijd den Teeler aan te toonen, gelijk UEd. elders, te weeten pag. 145. zeer wel aangemerkt heeft; doch hier ſchijnt eene uitzondering plaats te hebben. —— *Mijner* kan hier ook niet in *van* veränderd worden; immers men zegt niet *ontferm u van mij*, maar wel: *over mij*. —— Zou hier ook onderſcheid moeten gemaakt worden tuſſchen den perſoonlijken voornaam *mij* en den bezittenden *mijn*? want dat 'er hier een *ellipſis* plaats zou hebben, dat is: dat 'er onder *mijner*, *mijner zaake* zou moeten verſtaan worden, kan ik nog niet zien, en *ontferm u mijner* (*over* of *van wegens mijne*) zaake; is, buiten dat, een Ablativus. —— buiten nadere overtuiging geloof ik niet, dat hier een oorſpronkelijke Genitivus plaats hebbe; ik meen dat het een Latinismus zij, door het gebruik goedgekeurd." ——

N.

Pag. 220. régel 9 vanboven, lees ik: hén *nógmaals bérinnerende*, lees: hun *nógmaals bérinnerende*. ——

Digitized by Google

Pag. 223. ſtaat:

„ Dit *hunn'* wórdt ook nooit anders dan voor manlijke ènkel-
„ vouwdige naamen gebruikt."

Voeg hier bij, om hèt gebrékkige deeſès gezègdens te vervullen:

„ Nógthans wórdt *hunn'* ook gebruikt, in hèt ènkelvouw-
„ dige getal dés onzijdigen geſlachts, in dén dérden én zèsden
„ Naamvall'.

VOORBEELDEN.

Dativus. aan hunnen, aan hun óf *hunn'* kinde.
Ablativ. van hunnen, van hun óf *hunn'* kinde.

Even zo is 't ook gelégen mèt *mijn'*, *zijn'*, *uw'*, *haar'*, voor *mijnen*, *zijnen*, *uwen*, *haaren*. Zie MOONEN. pag. 127.

„ *Hunn'* wórdt insgelijks geſchreeven, in dén dérden Naam-
„ vall', dés meérvouwdigen getals, van 't mann'lijke én onzij-
„ dige geſlachte.

VOORBEELDEN.

Aan hunne, hunnen, hun óf *hunn'* (dat is *hunnen*) Zoonen
Aan hume, hunnen, hun, óf *hunn'* Kinderen.

Zie F. DE HAES. pag. 49. 50. MOONEN. pag. 126. 127. Dit heeft ook wéderóm plaats in *mijn'*, *zijn'*, *uw'*, *haar'*. —

Op dezélfde 223ſte bladzijde mijner SPÉL-KONST', leeſt men hèt vólgende:

„ *Ook gebruikt men* NA, *in den zinn' van* Secundum (*vólgens*)
„ Suivant, Selon; *als:*

„ *Wij*

Digitized by Google

„ *Wij zullen* na *onze Wérken geöordeeld wórden.*
„ *Hèt is goed weér*, na *dén tijd' van 't jaar.*

Al bezat iemant, in dén allerhoogſten trapp', de kènniſſe aller Weetenſchappen, zóó, dat geen ſtérveling hém daarin évenaaren konde; nógtans zou men van zijne wérken niet konnen zèggen: *Hèt geſchreevene is régt, woorden dèr waarheid.* PRED. 12. VS. 10. —— Gebréken hèbben zélfs plaats, in zodanige Boèken, die, voor dérzélver uitgaave, niet alléén onöphoudelijk beſchaavd, maar eindelijk ook zoo lang wórden wèggelègd, datze dén Maaker zélven, bij eene nieuwe leeſing', als vreemd voorkomen. —— Brèng-mij, wèlken Geleerden gij ook wilt, te voorſchijn; noem-mij, de SCALIGERS én de POLITIANEN; noem-mij, de GRONOVIUSSEN én de HEINSIUSSEN! Durvt gij zèggen dat zij, als hadden zij de ménſchlijke natuur uitgeſchudt, nooit dwaalden nóch vielen? (*a*)

Is dit dan wáár, gelijk niemant ontkènnen kan, dat zulke Mannen van naam', zig aan ſtruikelingen blootgeſtèld hèbben: wél dan zal men mijne miſſlagen, dan zal men de gebréken van een' Schrijver als ik bén, gaerne verſchoonen én door de vingeren zien.

Ik hèbb' mij hier (dus heeft men aangemérkt) deerlijk vergiſt, omtrént de bepaaling van *Na* én *Naar*. —— Vooréerſt, zègt men, is 't onwaar dat *na* in dén zinn' van *Secundum*, *Selon*, *Suivant* gebruikt wórdt. —— *Na* is in 't Latijn *Poſt*, *Propè* (*b*) én in 't Franſch *après*. *Naar* is, in de eerſte Taale *ad* en *Secundum* (*c*) én in de laatſte *Suivant*, *Selon*. —— Ingevólge hiervan moeſt in de twé hierboven aangevoerde voorbeelden,

pag.

(*a*) Zie dit hoofdzaak'lijk in 't VERVÓLG DER NALEZINGEN op HOFSTEDE'S BYZONDERHEDEN pag. 2 én 5. —

(*b*) Dit leerde ik immers eenige régels hooger, én dit hadd' ik van AMPZING. pag. 77. van F. DE HAES. pag. 18. van HUYDECOPER. pag. 619. van NILOË. pag. 70 énz.

(*c*) Zie bovengemèlde AUTEUREN én mérk op, dat men daar ook na door *ad* betékent vindt. Zie ook de TAEL-EN-DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN. 1 Deel pag. 281.

Digitized by Google

pag. 223. régel 7. én 6. vanónder, *Naar* én niet *na* geleeſen wórden. ——

Wanneer ik nu deeſe gezègdens in mijne SPÉLKONST' eens hérhaale, dan zal men zien, hoe gering mijn miſſlag, én dat dezélve alleen uit eene misſtèlling' geſprooten is. —— De verändering moet dus zijn:

V. Wat onderſcheid is 'er tuſſchen *Na*, *Naar* én *Nâár*?
A. 1. *Na* is een voorzètſel én wórdt doorgaans gebruikt, in dén zinn' van *poſt* in 't Latijn, én van *après* in 't Franſch. Men hoore zulks uit de vólgende voorbeelden.

Na *de Maaltijd*.
Ik zal u na *Paaſſchen betaalen*.
Wij dreeven de vijänden, na *een hárd gevégt*, *op de vlugt*.
Hij deed 't driemaal na *malkander*.

Ook gebruikt men *na*, in de vólgende ſpreekwijſen:

Alle mijne Zijwórmen zijn, *op twintig* nâ, *geſtórven*.
Die Huiſen ſtaan beel nâ (*digt*) *aan malkander*.
De achtbaarheid van een' Vorſt' te nâ *komen*.
Hèt trouwen is èlk wél éven nâ, *maar niet éven nut*.
Iemant te nâ *ſpreeken*.

In deeſe uitdrukkingen tékent men de *á* in *nâ* mèt een kapje, als:

Nérgens nâ *zo veel*.
Op vérre nâ *niet*.
Zij neemt die zaak beel nâ.
Hij komt 'er nâ *aan toe*. SÉWEL. pag. 51.

2. *Naar* gebruikt men in dén zinn' van *ad* én *Secundum* in 't Latijn, van *Suivant* én *Selon* in 't Franſch én van *vólgens* in 't Neêrduitſch; als:

Wij

Digitized by Google

Wij zullen naar (*Vólgens, Selon, Suivant*) *onze Wérken geöordeeld wórden.*

Hèt is goed weér, naar *dén tijd' van 't jaar.* ——

Laat hieröp nu vólgen, hèt geene pag. 224. bovenäan in de SPÉLKONST' te leesen is. ——

Dit alles aldus veränderd zijnde, meen' ik dat mijn gantsche misslag, waaröver men zoo luide geschreeuwt heeft, verhólpen is. —— Mijn Beöordeelaar, die niets in kan schikken, maar alles aan onkunde toeschrijvt, leere hierüit, dat Hij mèt geen waanwijsen Schrijver' te doen heeft, én vergunne mij, om mèt de vólgende aanmérking' te sluiten. ——

„ Hèt is eene volharding in eene zótte hovaerdije te zèggen: „ *hèt geen ik téns geslèld hèbb', hoe 't ook zij, moet paal vast* „ *blijven.* Edelmoediger én ménschlievender handelen dezul- „ ken, wèlken hunne misslagen, hèt zij door eigen ontdèkkin- „ gen, hèt zij door waarschouwingen van anderen, tót dérzél- „ ver kènniss' gekomen, bij de eerste gelégenheid, belijden, „ intrèkken, én zo veel mogelijk, erkènnen." (*a*)

Hoor hieröntrént mijn taalkundige Vriend W. H. L. T.

„ Omtrent *na* en *naar* hadt UEd. zekerlijk eenigsints misgetast, doch zo niet dat het veel ophefs verëischte. Het heeft UEd. zekerlijk veel arbeids gekost, eer uwe Spelkonst het licht zag; het valt mij, het valt uwen Kritieken vrij gemakkelijker 'er aanmerkingen op te maaken; terwijl het vrij minder moeite in zig heeft, uitgevonden zaaken te beschaaven, dan 'er uitvinder van te zijn. —— Uw Kritiek die u, voor zo verre mij uit uw Werk blijkt, telkens uit de hoogte toespreekt, hadt, ingeval hij zulk een overvlieger is, zig op eene min meesterachtige wijze, tot vrij gewigtiger onderwerpen kunnen bepaalen.

(*a*) VERVOLG der NALEZINGEN. op de Bijzonderheden over de H. Schrift van. dén Heer P. HOFSTEDE. pag. 13.

Digitized by Google

len dan *te* en *tot*, *na* en *naar*, enz. voor iemant die de verdienſten waardeert en den ijver in zijn's gelijken zoekt aan te ſpooren, zijn kunnen: ik vooronderſtel dat de Kritiek over *na* en *naar*, die gene is, die u over *te* en *tot* berispt heeft. Het gebruik heeft verſcheiden' zaaken der taale ingelijfd, die wel verdienen gevolgd te worden, doch die egter met de wezenlijke gronden der taalkunde overëenſtemmen; de Heer Kritiek hadt 'er zijne Kritieke hier naar kunnen inrigten, en, zo niet toegeevender, ten minſten zagter, in zijne uitdrukkingen kunnen zijn; want het onderſcheid tuſſchen *na* en *naar* ſteunt wel op het achtbaare gebruik, doch voor zo verre men den aard der taale en de oudheid opſla, is 'er in dit alles geen onderſcheid gelegen." Zie VOORREDE van den Heer A. KLUIT voor HOOGSTRATENS *Naemlijſt*'. pag. XIV. ——

Pag. 227. régel 8. vanboven, ſtaat: *veele hèbben geſchreeven*, lees: *veelen hèbben geſchreeven*. ——

Voeg op bladzijde 228. onder *Nètten*.

Nètten is ook; *reinigen*, *zuiveren*, *waſſchen*. —— Zoo *nètten*, *pluiſen* én *reinigen* zig de vogelen in de Vijvers. —— Zie hieröver de BIJDRAGEN. 2 Deel. pag. 40. 41. ——

Pag. 229. in te vullen.

Nagt. M. | dat gedeelte van dén natuur'lijken dag', geduurende hètwèlke de zon onder onzen gezicht-einder is, én de duiſterniſſe dén halven aardbodem bedèkt, ——.

Nagt. V. | een gevleugeld zwart gedrógt, eene Afgodin, de Moeder dér Raſernijën. HOOGSTRATEN. Ik geev' hier in bedènking' óf men ook hèt Mann'lijke van Nagt behouden kan, ſchoon onder eene vrouwelijke perſoons-verbeelding' voorkomende, gelijk men dit omtrént 't woord ZON gewoon is te doen.

Nooit

Digitized by Google

Nooit én *ooit.* Zie dit onder de vermeêrderingen van Lètter G.

Oyt en *noyt*, zègt Leupenius pag. 70. worden alleen verſtaan van den voorleden, *immermeer* en *nimmermeer* van den toekomenden tijd: Dienvolgende zo mag men niet zeggen *gij zult dat noyt zien*, maar *gij zult dat nimmermeer zien.* Kilianus in zijn Woordenboek zegt ook dat *oyt* en *noyt* alleen op den voorleden tijd paſſen. Zoo ſpreekt mijn meergemèld MS.

Anderen zèggen: „ Nooit en ooit ziet men, en voornaem-„ lijk bij de Ouden, kwaelijk gebruikt. *Ik zal het* ooit *doen*, „ betekent dat men het beloofde waerlijk zal doen. *Ik zal het* „ nooit *doen*, geeft juiſt het tegendeel te kennen. —— Nooit „ is hetzelfde met NIMMER en oort met IMMER." Wien van beiden zal men hier gelijk geeven? —— Hèt MS. ſpreekt mèt KILIÄAN; hèt andere is van een Konſtgenootſchap. —— Ik ſchrijv' op de vólgende wijſe:

Wie heeft dat ooit, *wie heeft dat* immer *gezien*?
Wie zal dat ooit, *wie zal dat* immer *zien*?
Ik hèbb' dat nimmer, *ik hèbb' dat* nooit *gezien.*
Ik zal dat nooit, *ik zal dat* nimmer *zien.*

Voor, *ik zal dat* ooit *doen*, zou ik liever ſchrijven: *ik zal dat* immers *doen*, geevende dit laatſte al zoo goed te kènnen, dat men het beloofde waarlijk doen zal. —— *Immers*, kan men als eene bevèſtiging aanmérken, ſchoon 't ook ſomwijlen als eene vraag gebruikt wórde: *daar is* immers *zoo veel gelds?*

P.

Bladzijde 233. mijner Spélkonſt', in te voegen:

Borgerſchap. V. Dus is 't gelégen mèt de waare Geloovigen, dat

die te vooren waren vervreemd van *de Borgerſchap* Iſraëls. EPHES. 2 vs. 12.

Borgerſchap. O. Laatenwe verlangen naar *dat* hémelſche *Borgerſchap*. BRONADER DER WOORDOORSPRONKELYKHEDEN. 1697. pag. 113. 114.

Onder de gelijkluidende woorden deeſer Lètter', pag. 238. kan men invullen:

Paal. M.	pérk van hout óf ſteen., dienende tót een ſcheid-téken.
Paal. M.	een's bakkers oven-ſchop. ——
Palm. V.	een groen gewas.
Palm. V.	van de hand.

Bladzijde 239. te vergrooten mèt:

Paus. M.	Biſſchop van Romen. *Pauſen*, Biſſchoppen.
Paus. V.	ruſt in een gezang. — *De* Paus *van dén twéden Pſalm.*
Plaaſter. V	zékere witte ſtóffe, gelijk kalk.
Plaaſter. V	zalv, op doek geſtreeken. ——
Plaaſteren.	mèt kalk beſmeeren. —— EZECH. XIII. vs. 14. *ſo ſal ik dén wandt afbreeken, dien ghbijlieden met looſen kalcke* geplaeſtert hebt. — Anderen zèggen ook *pleiſteren*, in deeſe betékenisſ'. Zoo lees ik: *een ſoort van* pleister-kalk. BERICHTEN OVER ASIA. I Deel. pag. 318.
Pleiſteren.	*pleiſteren.* —— Zig vervérſchen in eene Hérbérg'. Zie HUYDECOPER, TUINMAN &c.

KILIAAN ſchijnt mijn gevoelen tégen te ſpreeken. Hij ſchrijvt: *Plaeſter, emplâtre.* — *Plaeſter*, gips, *platre.* —— *Plaeſter, mortier*, vijſel. —— *Plaeſter*, beſetſel, kórſt. — *Plaeſteren, mettre emplâtre.* &c. —— *Plijſteren*, zie *placken*, of beſetten met *leem, kalk.* —

Plant.

Digitized by Google

Plant. V. | gewas, *Een aardbéſiën*-plant. —
Plant. V. | van dén voet. —

Bladzijde. 240.

Pórcelijn. O. | óf Pórcelein, bekènd Aardenwérk.
Póſtelijn. V. | kruid, zékere Groente. —
Pop. V. | poppe, kinder-Speel-tuig. — 't wórdt ook van een kind gezeid. —
Pop. V. | poppe, wijvjes kanarie-vogel. —
Pop. V. | ſpinne-wèb. — rók van vlas. —
Pop. V. | rupſen-nèſt op de boomen. —
Proeve. V. | proev van 't eeten. —
Proeve. V. | onderzoek. Ik hèbb' 'er de *proev* van genoomen; ik hèbb' 't onderzógt. —
Proeve. V. | bewijs, aantooning. —
Proeve. V. | blad van de Drukkerijën. — *Proeve*, proev, die een ambagts-man doen moet.
Prei. V. | praai, ſoort van Uie. Is 'er wél *prei* bij de ſla.
Prij. V. | De toenaam die men aan hèt gemeene vrouwvólk geevt. Zij is eene looſe *prij*, eene olijke feeks. —

Q.

Bij de verhandeling' deeſer Lètter' hèbb' ik mijn wérk gemaakt om hèt gebruik van *kw*, boven dat van *qu*, dóór te dringen. — Is 't dat men mijne bewijs-rédenen te zwak bevonden heeft, wél aan ik zal 'er thans eenigen van mêerder gewigts aanvoeren.

„ Als *kw* (zègt L. TEN KATE (*a*) volmaaktelijk dezelfde klank

(*a*) Zie de meêrgenoemde VERMAAKLYKHEEDEN van M. SCHAGEN. 1732. Julij Aug. & Sept. p. 161 — 163. — Ook wórdt dit bevèſtigd in de TAAL EN DICHTKUND. BYDRAGEN. 1. Deel. p. 224. Door LEUPENIUS in zijne AANM. 1653. pag. 10. –

Digitized by Google

„ klank bevat als door *qu* gemeent en verbeeldt wordt, is *kw* „ zékerlijk wel geſpelt, dewijl de vereiſchte uitſpraak zijn reg„ te letters heeft. Dat nu *kw*, met den vereiſchten klank over„ eenkomt, blijkt klaar, dewijl men *kwaſt*, volgens de natuur „ van ijder letter in 't bijzonder, niet anders leezen kan dan „ volgens de begeerde uitſpraake. Q in tegendeel is op zig„ zelve bij ons van geen dienſt. Heeft ze denzelfden klank „ als *k*, zo is ze overtollig; heeft ze eenen anderen, zo is ze „ zelfs niet goed, om de eerſte medeklinker in 't woord *quaſt* „ te verbeelden. De tekening van *u* ſtaat in dezen gevalle „ niet beter: dewijl ze bij ons nooit voor de W op zig zelve „ dient; de klank nogthans van de *w* is duidelijk te hooren in „ het woord *kwaſt*, voor de A.

„ Of is 't dat Q en U, elk op zigzelve, den vereiſchten „ klank niet hebbende, egter als te ſamen gevoegt zijnde, moe„ ten uitgeſprooken worden als *kw*? zo blijft dan ook Qu te „ ſamen gevoegt, nogthans overtollig, vermits *k* en *w* elk op „ zigzelve reets bij ons in gebruik zijn en niet gemiſt kunnen „ worden. Behalven dit, tweederleie medeklinkers in klank „ als *kw*, door tweederleie onderſcheid-tekens als Q en U, die „ den vereiſchten klank, elk op zigzelve niet voldoen, te ver„ beelden, ſtrijd niet alleen tegen alle fraaie ſpelling, maar „ ook voor al tegen onze eenvouwdige maniere".

De Heer TEN KATE heeft zig daar tér plaatſe ook verzèt tégens de ſtèlling van MOONEN, én van SÉWEL: die van gedagten zijn, dat men, door hèt ſchrijven van *kw*, aan ſommige woorden, eene onëigenlijke gedaante zou konnen geeven, én voor *gekwèl*, *gekwaak* ſchrijven én leeſen *gek-wel gek-waak*. — Deeſe zwaarigheid tóch, zoude dan ook, vólgens F. *de* HAES (pag. 9 én 10) moeten ontſtaan in *kl*, *kn*, én *kr*, én men voor *geklank*, *geknot*, *gekraak*, moeten leeſen *gek-lank*, *gek-not*, *gek-raak* enz. waar uit al zeêr fraaië afleidingen ſpruiten zouden. Dóch, die zulks deed, én voor *gekwel* las *gek-wel*, die mogten we, mèt *van Belle*, bij omkeering', *wel-gek* noemen. —

Zoo 't dén Opper-Taalmeeſter', 't gebruik naamelijk behaag-

de,

de, dan zou de Heer TUINMAN (*a*) nóg vérder gaan én voor *quam* ſchrijven *qwam*, om dat *u*, *v* én *w* verwiſſelt wórden.

R.

Onder de verhandeling' deeſer Lètter' in mijne SPÉLKONST', vindt men *pag.* 246, déése aanmérking.

„ *Haar'*, mèt eene afsnijding' is eene verkórting van *Haa-*
„ *ren*, én wórdt altijd gebruikt voor eenen mann'lijken ènkelvouw-
„ digen Naame. ——

Dit was wél eene waarheid op zig zélve, maar nógtans kan 'er dit vólgende bij gevoegd wórden, naamelijk: dat dit boven-
„ ſtaande gezègde plaats heeft in dén *twéden*, *dérden*, *vierden*
„ én *zèſden* Naamvall', voor manlijke ènkelvouwdige zélfſtandige
„ naamen", als:

2. *van haar'* óf van haaren ſtoel'.
3. *aan haar'*, aan haaren óf haaren ſtoele.
4. *haar'* ſtoel óf haaren ſtoel.
6. *van haar'*, óf van haaren ſtoele. Zie DE HAES. p. 19.

En dan kan dit ook toegepaſt wórden op *mijn'*, *zijn'*, *uw'*, *bunn'*.

Ook ſchrijvt men *Haar'* mèt eene afsnijding' in dén *dérden* én *zèſden* Naamvall', van hèt ènkelvouwdige getal dés onzijdigen geſlacht's, als:

3. Haaren, aan haaren óf *haar'* kinde.
6. van haaren óf *van haar'* kinde. — DE HAES. p. 50.

Eindelijk gebruikt men ook *Haar'* mèt eene afsnijding' in dén

(*a*) Oude en Nieuwe ſpreekwijzen. p. 72.

Digitized by Google

dén *dérden* Naamvall', dés meêrvouwdigen getals van hèt mann'lijke én onzijdige geſlachte, als:

Meêrv. M. aan haaren, haaren óf *haar'* ſtoelen.
Meêrv. O. aan haaren, haaren óf *haar'* kinderen. ——

Zie DE HAES. *pag.* 49. 50. MOONEN. *pag.* 126. 127. ——

En paſt dit ook toe op *mijn'*, *zijn'*, *uw'*, *hunn'* óf *mijnen zijnen*, *uwen*, *hunnen* ſtoelen, kinderen &c. ——

Daar is 'er, die dit *haar'* mèt eene afsnijdinge ook gebruiken voor vrouw'lijke ènkelvouwdige Naamen; dóch dit wórdt van bovengenoemde Taalkènneren niet goedgekeurd én daaröm hèbb' ik 't niet willen vólgen. Zie wat ik, in mijne SPÉLKONST'. p. 219. 220. op 't woord *geen'* voor *geenen*, aangetékend hèbbe. ——

Pag. 247. leeſt men:

„ *Haar*, zonder afsnijding', ziet altijd op een' vrouw'lijken naam', " —— Lees daar

Haar, zonder afsnijdinge, kan in alle de geſlachten, zo wél in t' ènkel-als in 't meêrvouwdige getal, gebruikt wórden; wél verſtaande, in dén eerſten Naamvalle alléén, als:

Manl. Haar *Man.*
Vrouwl. Haar *óf haare Dógter.*
Onzijd. Haar *kind.*
Meêrv. Haar *Mans*, Haar *Dógters*, Haar *kinders.*

Haar, mag men, vólgens eene vloeibaare eigenſchapp' onzer Taale, ook, in ſteê van *haare*, voor vrouw'lijke naamen, én in 't meêrvouwd, gebruiken. Zó zèggen onze Taalkènners. ——

Op

Op pagina 248, onder 't woord *Raaken*, te voegen:

Raam. O. | verzameling.
Raam. O. | vénſter-raam, laken-raam, raam van de Druk-pérss'. —
Raam. O. | raaming, daad van érgens op te doelen.
Raamen. | doelen, mikken, tréffen. ——
Raamen. | uitſtrékken op een raam. ——
Raamen. | paſſen, overéén-brèngen. ——
Raamen. | overlèggen, raadpleegen, beſluiten.
Raamen. | hèt vonnis raamen, véllen. ——
Raamen. | naar iemands dood raamen, op iemants leeven toelèggen. ——
Raapen. | mèt kalk beſtrijken. ——
Raapen. | van dén grond' opneemen, opraapen.
Raapen. | genieten, érlangen. Vreugde *raapen.*
Raapen. | knóllen. ——

Op bladzijde 249, onder *Rakét*, te laaten vólgen:

Ram. M. | hèt Mannetje van een Schaap.
Ram. M. | muur-breeker, ſtórm-ram, in de oude Oorlogen gebruikelijk.

Op bladzijde. 250, kan men, op zijn plaats', invullen.

Regént. M. | Magiſtraats-Perſoon, Bewinds-man. Dit woord wórdt in veele betrékkingen gebruikt.
Régent. | van Régenen. *Het* régent *gewèldig.* ——
Rein. | zuiver, onbezoeteld, onbevlékt, ſchoon &c.
Rhijn. M. | óf Rijn, eene voornaame Rivier van Duitſchland én van de Néderlanden. ——

Op pagina. 251 kan ingevuld wórden:

Riet. O. | Spaanſch-riet. ——
Ried. | van *Raaden.* *Ik* ried *hém tén bèſten.* Nóoit moet

Digitized by Google

moet men ſchrijven *Spaanſch-ried*, nóch: *ik* riet *hém.* Zie SÉWEL. pagina. 15. ——

Rók. M. | over-kleed. *Een blaauwe* Rók. ——
Rók. M. | een tas hooi. Bij anderen *Rook.* Zie p. 252.
Rókken. | 't meêrvouwd van *Rók. Sóldaaten mèt blaauwe* rókken. ——
Rókken. | de ból van 't Spinnewiel, mèt vlas, als mèt een' *rók* omwonden, anders genoemd een *rókkens-boofd*, waar van *Spin-rókken* verkórt is. Zie TUINMAN.
Rókken. | bladen van de bloem-kool. Zoo zègt men: *de bloem-kool in de* rókken *opbangen.*

S.

Zij, die ooit over onze Moedertaale de pén gevoerd hèbben, beroepen zig doorgaans op de Oudheid. De Ouden alléén, zègt men, konnen ons leeren wat Duitſch zij, én hoe wij behooren te ſpreeken én te ſchrijven. Anderen wéderóm, drukken zig hierómtrént óf nóg kragtiger óf wat bedaarder uit. Edóch, de Oudheid is én blijvt hèt *Compas*, waar na wij onzen *cours* te rigten hèbben.

Indien 't nu zoo volkomen wáár zij, dat de Ouden alléén ons leeren konnen wat Duitſch is én hoe wij ſpreeken én ſchrijven moeten; waaróm dan ſpreekt én ſchrijvt men niet gelijk de Ouden? én waaróm trèkt men 't gezag dér Oudheid op andere plaatſen weêr in twijffel' (*a*)?

Deeſe vraag is, dunkt mij, gegrondt op dén bovengenoemden ſtèl régel' én wórdt van zélve daarvan afgeleid. Hoe dezélve beántwoordt zal wórden, weet' ik niet; maar dit weet' ik, dat de Ouden ons zékerlijk van eene groote nuttigheid zijn, in de bepaalinge dér geſlachten van *ſommige* woorden; — (van *ſommige* zègg' ik mèt vóórdagt, omdat zij mèt de geſlachten zeêr

(*a*) TAEL-EN DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN. 1. Deel. p. 428.

Digitized by Google

zeêr flórdig te wérk gingen (*a*) én vooräl in de grond wórtelen van veelen onzer woorden. Maar dat de fchrijv-wijfe én de uitfpraak dér Ouden, thans te willen invoeren, eene allerroekeloosfte onderneeming zijn zoude, én dat, in zulk een geval, alle onze Néderlanders, zig, éénsklaps, als in een onbekènd én vreemd gewèft bevinden zouden, is iets dat niet beweefen behoevt te wórden: vermits 't bij mij vaft ftaat, dat, over 't algemeen genoomen, van de honderd niet één in ftaat is, om de taal én de fchrijv-wijfe van COLIJN van MELIS STOKE én nóg minder van WILLERAMUS, te verftaan nóch te begrijpen.

Daar is 'er, helaas onder onze Néderlanderen, zulken, die dér Ouden fchrijv-wijfe al vrij ftérk beginnen na te bootfen én als uit het ftóf op te beuren; waar door zékerlijk geene geringe duifterheid over hunne (anderfints) zeêr geleerde fchriften verfpreidt wórdt. Zij zullen nógtans mèt dér tijd begrijpen én ondervinden moeten, dat zij hunne poogingen te vergeefs aanwénden, om de oude Taal wéderöm nieuw te maaken; én dat 't hun al zo gemakkelijk vallen zoude, een Regiménr kikvórfchen de dril-konft, óf een krab hèt régtüit-gaan te leeren (*b*). ——

Om nu geene voorbeelden van dér Ouden fpél-én fchrijvmaniere bij te brèngen, die men bij TUINMAN vinden kan, zal ik mij vergenoegen mèt aan te mérken, dat de geenen, die zig, in opzigte van onze hédendaagfche fchrijv-wijfe, zo zeêr over de verbaftering' beklaagen, mij toefchijnen kwalijk te doen; als niet bedènkende, dat ook andere taalen, zeêr vérre van hunne oude fchrijv-én fpél-gewoonte afgeweeken én, als 't waare, verbafterd zijn, zo datze, bij elkander' vergeleeken, bijna geene verwantfchap meêr betoonen. Neem, bij voorbeeld, de FRANSCHE TAAL; hoe ontzaglijk veel is die niet van haare oude gedaante vervreemd. Voor eene eeuw óf twé wift men van geene *accénten* óf klanktékens, tér onderfcheiding' dèr verfchillende klanken haarer vokaalen. Van tijd' tót tijd' zijn die bij

(*a*) TUINMAN OUDE en NIEUWE SPREEKWIJZEN. p. 59.
(*b*) VOORRÉDE voor dezélven. *pag.* 9.

Digitized by Google

bij dérzélver Schrijveren ingevoerd, (gelijk ik reeds getoond hèbbe.) De Oude ſpélling heeft men verlaaten; veele overtólligheden in ſpélling' als anderſints van de hand' geweeſen: én mèt wèlkëen gevólg?... mèt zulkëen naamelijk, dat de Franſche Taal thans tót een' zeêr hoogen trapp' van volmaaktheid geſteegen is, én men bijna nooit een wérk ziet óf 't ſtèmt in ſpélling' én ſchrijv-wijſe, mèt de nu algemeen vaſt-geſtèlde *orthographe* overéén; (een çieraad, bij ons nóg vérre te zoeken) zo dat 't een weeſenlijk vermaak is, die taal te beöeffenen. Waaröm nu, beijveren zij zig niet, om hunne *nieuwe taal*, wéderöm naar de Oude bronn' te rugg' te leiden?

Bij ons beklaagt men zig over de allerminſte nieuwigheid, (zoo men t' noemt) die tót luiſter' van onze taal' verſtrèkken kan; en men wil ſteeds agterwaarts, naar de tijden dér Monniken én Prieſteren, uit wier harſſenen onze oude taal én ſpélling voortgekomen is. ——

Laatenwe dan, van gelijkerhand', verſtandiglijk handelende, als de *bijën*, uit de *bloemen* dér *Ouden*, onzen *bonig* puuren, én uit dien hoofde toeſtèmmen, dat 'er bij die geenen, die voor de ſpaanſche beroerte, óf uiterlijk in 't begin dérzélve geleevd hèbben, al vrij wat nuts te trèkken is, én zij van meêrder gezags zijn dan de jongere. Laaten wij, in zoo vérre gebruik maaken van hunne ſchriften (t' zij in de afleidinge, in de geſlachten óf ook in de ſpéllinge dér woorden) als dit, mèt onze tégenwoordige taal-eigenſchappen én mèt onze gewoone ſpélling', (die van allen verſtaan wórdt) overéén-komt, én tót geen weeſenlijk agterdeel, maar tót ophèldering' én tót çieraad van dezélve ſtrèkken kan. — Wanneer wij dit mèt élkander ééns zijn, vergun mij dan, om, van alles wat de Ouden, ons, als nuttige bouw-ſtóffen, tót ons tégenwoordig luiſterrijk taalgeſtigt, opléveren, gebruik te maaken. Gelijk ik gedaan hèbbe én nóg doe mèt hunne ſpélling' dér S tuſſchen twé vokalen, in de woorden *buiſen*, *kooſelen* &c, zie mijne SPÉLKONST. p. 255. 260. 261. Voor deeſe ſpélling is ook de onbekènde ſchrijver van hèt meêrgenoemde Manuſcript.

Dit, oordeel'ik, mogen wij, veilig, uit de hérvórming' dés ge-

Digitized by Google

gebruiks van S én Z, vóórbehouden, als zeêr geſchikt om de zoetvloeiëndheid, die onze taal dapper bemint én verëiſcht (*a*) te bevórderen. —— Behalven dat, zo is dit niet alléén ook gebruik'lijk bij de Franſchen, in *maiſon*, *oſer* &c. maar de Latijnen doen 't ook in de woorden *miſo*, *piſo*, *aſinus* &c. waarin de *ſ* zagt klinkt, gelijk 't mij toeſchijnt dat de onze ook doet. ——

Dóch, gelijk men in alles eene behoorlijke middelmaat behoort te houden (*b*), zo bevlijtige ik mij, om ook in dit ſtuk niet te vérre te gaan; want, om dit zo maar lós heen, zonder overlèg te doen, zoude eene buitenſpoorigheid zijn. — Hieröm maak' ik mijn wérk, om naauwkeurig te zijn én niet van 't régte ſpoor te dwaalen; ſchrijvende de *z* tuſſchen twé vokaalen, in de Deelwoorden *gezien*, *gezooden*, *gezuiverd*, *gezógt*, *gezoogd*, enz. als komende van de Wérkwoorden, *zien*, *zooden*, *zuiveren*, *zoeken*, *zoogen*. —— Zo ſchrijv' ik ook de *ſ* tusſchen twé vokaalen, in de woorden *geſarde*, *geſuikerde*, *geſult* mèt een ſchérp geluid, omdat zij in de wérkwoorden *ſarren*, *ſuikeren*, *ſullen*, ſchérp klinkt. —— In *beſéf* én *beſéffen*, alsméde in *twéſints onbeſuisd*, is de S ook ſchérp. ——

Uit dit alles zal men zien, hoedanig ik, omtrént deeſe mijne zoo-genaamde nieuwigheid verkeere, én over dezélve, tén minſten, een bezadigd vonnis véllen.

Op bladzijde 264. onder de gelijkluïdende woorden, te voegen:

Sak. V.	bekènd boven-kleed dér Jufferen. *Die Mevrouw draagt eene* ſak.
Zak. M.	daar men iets in bérgen kan. —— *Een* zak *Aardäppelen* is een *zak* vol aardäppelen.

Een

(*a*) Ampzing, Taelbericht pag. 20.

(*b*) Dit is mijn oordeel, zoo iemand kittelachtig is van nieuwigheid, of zuft van Oudheid, die is in dezelfde dwaaling, *Oude fabelen en jonge of nieuwe droomen*, acht ik evenveel. —— Bronäder der Woord-öorſpronkelijkheden. pag. 44.

Digitized by Google

Zak. M. | Een *Aardäppelen*-zak is een zak om Aardäppelen in te doen.
afscheid, ontslag. *Zijn' knégt' de* zak *geeven.* ——

Op bladzijde 266. bovenäan te zètten:

Schèppen. | *iets* uit *niets* voortbrèngen. De voorleeden tijd maakt SCHIEP; *in dén beginne* schiep *Gód, dén Hemel én de Aarde.*
Schèppen. | putten, water schèppen. De voorleeden tijd maakt *schèpte.* —— Deese woorden wórden wélëens onder malkander verward. — Zoo komt mij de vólgende uitdrukking voor: *De Koning luisterde naar zijn' raad*, schiep *'er behaagen in, én....* Ik kan niet gelooven dat SCHIEP anders te pass' kan koomen dan in dén zinn' van *voortbrèngen.* Wanneer nu iemant *behaagen schèpt*, zoo *brèngt* hij dat behaagen niet *voort*, maar hèt wórdt in hém *voortgebragt*; dus *schiep* hij hèt niet, maar *schèpte*, *puttede* hèt uit dén raad' van een' ander'. —— De uitdrukking die ik aanvoerde, is te vinden in de BERICHTEN *over* ASIA. 2 Deel. pag. 268.

Schilder. M. | *een groot schilder*, betékent zo veel als een schilder die in 't groot óf die groote beelden schildert.
Schilder. M. | *een groot schilder*, is ook een schilder die een groot Meester in de konst' is. Maar
Schilder. M. | een groote schilder, beduidt een schilder die *groot van gestalte* is. Zie TEN KATE, 1 Deel. pag. 368. — De éénsluidenheid deeser woorden, deed mij dezélven hier niet plaatsen, want de bétékenis van 't woord *schilder* blijvt doorgaans 't zélfde, maar hèt onderscheid tusschen *groot* én *groote*, voor 't woord *schilder* gevoegd, deed mij hier deese aanmérking schrijven. — Zie wijders de woorden *stóffer*, *schrobber*, *vérw-wrijver*, *looper*, *vrijër*, èlk onder zijn Lètter. ——

Blad-

Digitized by Google

Bladzijde 268. in te voegen:

Schrobber. M. | iemant die *ſchrobt. Een goed* ſchrobber, is iemant die wél ſchrobt. ——
Schrobber. M. | béſem om meê te ſchrobben. *Een goede* ſchrobber, is een goed béſemächtig wérktuig om meê te ſchrobben. TEN KATE. 1 Deel. pag. 368.

Laat hier op vólgen:

Sjouw. V. | zwaaren arbeid. *Sjouwen.* Zwaar arbeiden.
Sjouw. V. | opgerólde vlag, waarméde te kènnen gegeeven wórdt aan de vlootelingen, dat op een Schip eenig ongemak is. —— WINSCHOTENS ZEEMAN.

Pag. 269. régel 13. vanónder, *'t geluid der wagtels*, lees: *'t geluid der wagtelen.*

Voeg hieränder:

Slaaken. | ontſlaan, lós-laaten. *De gevangenen* ſlaaken.
Slaaken. | lóſſen, afſchieten. *Hèt geſchut* ſlaaken.
Slaaken. | lós-maaken, vallen laaten. *De zeilen* ſlaaken. Zie WINSCHOTENS ZEEMAN.
Slaan. | breeken, in ſtukken *ſlaan.*
Slaan. | végten. —— De Légers zullen eerlang *ſlaan.*
Slaan. | beweegen. Voel hoe mij de póls én hèt hart *ſlaan.*
Slaan. | raaden, giſſen naar eenig ding. Hij zal 'et na *ſlaan.*

Men zègt óok. *De mantel om 't lijv* ſlaan; *de oogen op iemant* ſlaan; ſlaan *mèt de vleugelen, gelijk de duiven*; *in de boete* ſlaan; *in de ijzeren* ſlaan; *door de billen* ſlaan &c. KILIÄAN.

Digitized by Google

Pag. 270. in te vullen:

Slét. O.	een ſlórdig én mórsſig vrouw-ménſch.
Slét. O.	een verſleeten Boelin; een dronken ſlét.
Slét. O.	een arme én geringe vrouw. DE HAES. pag. 166.
Slét. O.	een natten vaat-doek.

Mijn's oordeels moet dit woord *ſlét* onzijdig zijn én men van eene vrouw', éven als van WIJV, zèggen: *ze heeft gezoopen, dat dronken ſlét.* —— Bij TEN KATE, in zijne afleiding', vind' ik SLÉT, SLÉTTE, SLÉTSE, waaruit men zou konnen opmaaken, dat hij 't voor vrouw'lijk aangemérkt heeft. —— Is men overtuigt dat dit laatſte béter is, ik geev' mij gevangen. ——

Slooten.	gragten, uitgegraaven gragten.
Slooten.	van ſluiten. *Zij* ſlooten *de deur.*
Sloten.	kaſteelen. 't Eénvouwd is *ſlót.*
Sloten.	aan kiſten én kaſten die mèt ſleutelen opengaan.
Sluikerije. V.	overſpél, ongeöorloovde Minnen-handel.
Sluikerije. V.	inbrènging, vervoering van Wáären óf Koopmanſchappen, zonder de behoor'lijke impóſten te betaalen. In 't gemeen kan men de *ſluikerije* noemen: *eene verkórting van 's Lands middelen.*

Bladzijde 271. in te vullen:

Smèlten.	vloeiënd, zagt wórden: van een' meér vaſten in een' min vaſten ſtaat' overgaan. —— iets doen vloeibaar wórden. ——
Smèlten.	wórdt dichtkundig gebruikt, voor *verdwijnen.* zo ſmèlt de tijd. Zo ſmèlten de jaaren.
Smèlten.	verteeren, wèg vloeiën. Verteeren door hartzeer, zo doen, de gewèldige hartſtógten, hèt verlangen, de droevheid, hèt verdriet, dén

Digitized by Google

dén ménſch verteeren én ſmèlten. Zo *ſmèlt* 't hart: zo *ſmèlten* de oogen aan water door de droevheid. ——

Smèlten. wórdt ook fraai gebruikt, om eene naauwe verééniging aan te duiden. —— Vogten, die mèt én in élkander ſmèlten, krijgen natuur'lijk, eene naauwe verééniging. Zo ſmèlt 't eene hart; door lievde, in 't andere. BIJDRAGEN. 1 Deel. pag. 48.

Laat hierónder vólgen:

Snaauw. V. een zeeuwſch vaartuig.
Snaauw. V. graauw, bitze bejégening.
Springen. over een ſloot' *ſpringen.* — Huppelen, danſſen.
Springen. vertrèkken, bankerót ſpeelen, een bankbreuk begaan. ——
Springen. ſplijten, barſten. —— De maſt, hèt geſchut zal *ſpringen.*
Springen. beklimmen. De hèngſt moet op die mèrrie *ſpringen.*

Op bladzijde 273. onder 't woord *ſpijs*, te voegen:

Spijs óf *ſpijſe*, is alles, wat iets, ook leevenlooſe dingen, doet groeiën én toeneemen. HUYDECOPER pag. 164.

Bladzijde 275. onder hèt woord *ſtift* te voegen:

Stigten. bouwen, timmeren. *Een huis* ſtigten.
Stigten. goede voorbeelden geeven. *Zijn naaſten* ſtigten.

Woorden van eene én dezélfde betékeniſſe, hèbben niet altijd hèt zélfde gebruik. —— Men zègt wél: *een huis timme-*

Digitized by Google

ren óf *ſtigten*; maar men zeid niet: *zijn naaſten timmeren*, maar *ſtigten* alléén. ——

Pag. 275. in te voegen, onder de gelijkluidende woorden *ſtóffer*.

Een goede ſtóffer, is een goede béſem, óf een goed® wérktuig, om méde te ſtóffen. ——.

Een goed ſtóffer, is een perſoon die hèt ſtóf wél afveegt. TEN KATE. 1 Deel pag. 368. 369.

Pag. 277. onder *ſtijl*, te voegen:

Steil. | régt-overënd, opwaarts; ook verhéven, hoog. Die *Bérg is zeér* ſteil. ——

Voeg hieronder:

Stroom. M. | Rivier. *De* Donau *is een groote én breede* ſtroom. —— *Zij voeren over dien* ſtroom'.

Stroom. M. | de beweeging van hèt water, zoo als hèt afén op-loopt. — WINSCHOTEN gebruikt dit vrouw'lijk. Dóch bij HOOGSTRATEN komt 't in beide betékeniſſen mannelijk voor.

Sullen. | glijën, glippen.

Sullen. | voor dén gékk' houden, om dén tuin' leiden. *Ik zal hém wat* ſullen.

Zullen. | Een Wérkwoord, 'twèlk op 't toekomende ziet. *Zij* zullen *dat wél krijgen*; óf op 't voorleedene: *Zij* zullen *dat wél gekreegen hébben*. — *Zullen* is een van onze hulp-wérkwoorden. — Zie dit in de VOORREDE voor HORATIUS FLACCUS DICHTKUNDE, op onze tijden én zéden gepaſt, door 't KONST-GENOOTSCHAP, *Nil Volentibus Arduum*. —— Bij SÉWEL pag. 50. —— *Geſult is voor dén gékk' gehouden. Gezult is gezouten*, komende van *zulten*, *zouten*, —— *Gezulten* vleeſch.

Sijn

Digitized by Google

Sijn. O. | téken. *Jemant een* ſijn óf *ſein geeven.*
Zijn. | óf *weeſen* (être) een Wérkwoord.
Zijn. | vóórnaam-woord. *'t Is* zijn *Boek.* —— Dit *zijn* moet niet verwart wórden mèt *dészélfs.* Zeêr fraaië dingen kan men omtrént deeſe wéderkeerende vóórnaam-woorden, leeſen, bij HUYDECOPER. in de Proeve pag. 422. 424. —— MOONEN heeft hier-tégen gezondigd, wanneer hij zeide: *David worp uit* ZIJNEN *ſlinger den ſteen Goliath in* ZIJN *voorhoofd.* De Heer HUYDECOPER, verbétert deeſe uitdrukking, aldus: *David worp Goliath, den ſteen uit* ZIJNEN *ſlinger recht in* DESZELFS *voorhoofd.* —— Ik zou de ſpreekwijs dus tér néder ſtèllen:

DAVID WÓRP (wat wórp hij?) DÉN STEEN (waaruit?) UIT ZIJNEN SLINGER (waarheen?) GOLIÄTH RÉGT IN DÉSZÉLFS VOORHOOFD. ——

Men zègt: *Ik ging mét mijn' broeder en mét* zijn *kind.*
Maar *Hij ging mèt zijn' broeder èn mèt* dészélfs *kind*, naamelijk: mèt hèt kind van zijn' broeder.

Indien in deeſe laatſte uitdrukking' ſtond, *èn mèt* zijn *kind* dan zou dat *zijn* wéderkeeren langs hèt wérkwoord *gaan* tót *Hij*; maar *dészélfs* keert niet vérder dan tót Broeder. Dit moet ook in acht genoomen wórden omtrént *haar* én *dérzélver.*

T.

Bij de verhandeling' deeſer Lètter' hèbb' ik mijn wérk gemaakt, om te toonen, wèlke woorden mèt *t* geëindigd moeten wórden. —— Men voege daarbij:

Omtrént, *niemant*, *ſédert* én dérgelijke woorden, ſchrijv' ik mèt *t*, als komende mij vóór onbuigſaam te zijn. Immers zègt men niet, *omtrénde*, *niemande* &c. ook wórden die woorden,

Digitized by Google

den, vólgens onzen eigen tongvall', te ſchérp uitgeſprooken, dan dat eene *d* daartoe van genoegſaam vermogen zijn zoude. De Taalkundige vertaalers van de REISEN van JOHN BELL, vinden goed, zulke woorden mèt *d* te ſchrijven, zie 't 1 Deel. pag. 2. ja! zij ſchrijven zélfs *doed*, *voordoed*, komende van 't wérkwoord *doen*, 'twèlk maaken moet, *ikdoe*, *gij doet*, *bij doet*. (*a*) Gelijk ik *geev'*, *gij geevt*, *bij geevt*, *ik noem'*, *gij noemt*, *bij noemt*, *ik krijg'*, *gij krijgt*, *bij krijgt*, *ik val'*, *gij valt*, *bij valt*; *ik vang'*, *gij vangt*, *bij vangt*, &c. én zoo in alle de wérkwoorden, wier eerſte pérſoonen dés tégenwoordigen tijds dér toonende wijſe, geen *t* nóch *d* hèbben. ——

Men moet ſchrijven *bij geeft*, *noemt*, *krijgt*, *valt*, *vangt*. Want wat naauwkeurigen opmérker komt 't niet heel dwars voor, als hij geſchreeven ziet, *zij dérfd haar heil*. *Hij beſchèrmd haar*, *de vogel zweefd in de lucht*. *Zij betreurd haar verlies*? De *d* komt hier om geene de minſte réden te pas." Zie hiervan MOONEN. pag. 12. 32. SÉWEL. pag. 43. (*b*)

Pag, 285. én 286. hèbb' ik eenige aanmérkingen gemaakt, omtrént hèt ſchrijven van, *ik haate*, *ik haatte*, *ik knótte*, *ik knóttede* &c. Zij, die op zulke overtuigende dingen, nóg vitten willen, gelieven hèt vólgende te overweegen:

„ Ik

(*a*) óf men moeſt ſchrijven *bij doed* omdat men ſchrijvt *ik deed*, *bij deed*.

(*b*) Is dit niet fraai geredeneert? Men zègt dat men in't meerv. ſchrijven moet, *bij geeft*, *noemt*, *krijgt*, *valt*, *vangt* &c, én in de voorbeelden komt men voor den dag mèt *derfd*, *beſchermd*, *zweefd*, *betreurd*; wat betrèkking hèbben die woorden mèt de bovenſtaanden *bij geeft*, maakt *bij gaf*, *bij noemt*, *bij noemde*, *krijgt*, *kreeg*, *valt*, *viel*, *vangt*, *ving*, &c. maar *dérfd* maakt *derfde*, *beſchèrmd*, *beſchèrmde*, *zweefd*, *zweefde*, *betreurd*, *betreurde*, enz. dus kan de *d* in deeſe woorden, zoo wél als in *bij noemd* én *noemde* wél dégelijk te paſſ' komen, voor de geenen die deeſe ſpélling verkieſen.

Digitized by Google

„ IK ACHT, IK SCHUT, IK SPAT, IK SCHUD en diergelijke „ Werkwoorden in T en D, zoo men ze laat zonder E, zijn „ te onderſcheiden in 't *Præſens* en *Imperfecto*, IK ACHTE: IK „ SCHUTTE, IK SPATTE, IK SCHUDDE. Anders zijn ze niet te „ onderſcheiden: want al ſchrijft men *duplex* T T in ACHTTE „ en SCHUTTE, 't geluid blijft 't zelfde en IK SCHUTTE en „ SCHUDDE is in *præſento* reeds duplex T T en D D; zulx het „ ook in het ſchrijven geen onderſcheid ontvangt. Even- „ wel, al is 't dat men met deze woorden te laten zon- „ der E, in den eerſten perſoon des enkelvouwdigen Ge- „ tals, van den tegenwoordigen tijd, het onderſcheid vindt „ tuſſchen 't tegenwoordige en 't onvolmaakte voorledene; de eer- „ ſte perſoon van 't meervouwd des tegenwoordigen tijds is nog- „ thans niet te onderſcheiden van 't eerſte meêrvouwdige Getal „ in den onvolmaakten voorleden' tijd, want men zegt in 't „ meêrvouwd des tegenwoordigen tijds WIJ ACHTEN, SCHUT- „ TEN, SCHUDDEN, *æſtimamus*, *arcemus*, *quatimus* oft' *quati-* „ *mur*, ende desgelijx in den onvolmaakten voorleden' tijd „ WIJ ACHTTEN, SCHUTTEN, SCHUDDEN, *æſtimabamus*, „ *arcebamus*, *quatiebamus*, oft' *quatiebamur*." HOOFT's Waar- neemingen.

„ Waerom, (vraagt TEN KATE hieröp (*a*,) in deze Ver- warringe zig niet gehouden aen 't oude en Grond-gebruik: (als zijnde zoo bij alle Talen, die met ons in Na-Verwantſchap ſtaen,) namelijk in *Præterito* IK AGTEDE, SCHUTTEDE, SCHUD- DEDE &c. dus word alle dubbelzinnigheid en haspelinge weg- genomen. Heer Hoofd gedenkt zelfs op het 't laetſte blad van dit Geſchrift, dat KOSTTEN komt van KOSTEDEN." ——

Ik geev' den Heer' TEN KATE gelijk, alléénlijk wat aangaat IK ACHTE én IK ACHTTE of wij ACHTEN én WIJ ACHTTEN, mij dunkt, (mét wélneemen van dén Heer' HOOFD,) dat in die woorden waarlijk wél onderſcheid gehoord wórdt. De eerſte lèttergreep van WIJ ACH-TEN tóch wórdt zagt én zonder T uitgeſprooken, daar intégendeel die van wij ACHT-TEN, ſchérp

én

(*a*) I Deel pag. 718. 719.

Digitized by Google

én mèt een T uitgedrukt wórdt, dés men ACHTEDE, hier missen kan. ——

Pag. 287, Onder de gelijkluidende woorden, in te voegen.

Tafel. V.	Disch. *Een Steenen* Tafel. *De* Tafel *dèkken.* Dit woord is Vrouw'lijk én alleen die 't voor Mann'lijk houden én gebruiken, zondigen tégen hèt geheele lighaam dér Taalkènneren Zie BIJDRAGEN. 2 Deel. pag. 397.
Tafel. V.	Cijffer-tafel, tafel van *Multiplicatio* óf verménigvuldiging.

Pag. 289 bovenäan, staat: *men moet zijn teering na zijn neering zètten. Lees: men moet zijn teering, naar zijn neering, zètten.* ——

Pag. 291 in te voegen:

Toeven.	verbeiden, verblijven, lang op eene plaats blijven.
Toeven.	Onthaalen, mèt spijs' én drank' vergasten, gemak aandoen. HUYDECOPER. pag. 384. —— De HAES, pag. 166.

Pag. 292, in te lasschen

Tólk. M.	Een maat, een duim-stókje, hètwèlk *tólkt* óf aanwijst, de grootte van eenig ding.
Tólk. M.	een taal-man, die onderrigt wat 'er gesprooken is. WINSCHOTENS ZEEMAN. ——
Tróts M.	vermétenheid, stoutheid, hovaerdij. ——
Tróssh.	hovaerdig, grootshartig, verwaand. ——

O

Op bladzijde 293.

Tuin. M. | zègt men voor *Hóf* óf *Hóv.* —— *Hóv* betékent eene Luſt-plaats, een' luſthóv, waar men zig vermaakt, én die ook veele aangenaame vrugten én moeskruiden oplévert. Hóv is, in dien Zinn' alléén, goed. ——

Tuin. M. | wórdt genomen voor eene omheining', ſchutting' óf beſchutting', waardoor men de grénzen zijner Landsbezittingen, van die van anderen, afpérkt. —— Dérgelijke Tuinen ziet men nóg veelen. — (*a*)

Tuk. | genégen, bedreeven, afgericht. Tuk *op róóv.*

Tuk. V. | bedróg.

Tuk. V. | een zwaaren ſlag.

Tuk. V. | imbórſt, aart, geneigdheid, ras. —— *Een paerd van een goede tukk', van een' goeden aart', van een goed ras.* —— *Een man van een goede tukk', wil ook zèggen: van een' vrugtbaaren Stamm'.* BIJDRAGEN. ——

V.

Laaten-we eens zien, wat ons onder deeſe Lètter', te verhélpen, te verméérderen én op te hèlderen ſtaat!

F én V zijn verſchillende van klank', zonderlinge in hèt begin-

(*a*) *Sepes* is een *Thuun*, dat is een geſlachte van *heydingben*, die gemaect is van *rijſeren* ende van *doernen*, ende deſer ghelijc: want men ſteeckt eerſt *ſtaken* in die aerde, ende daar vlechtmen *ghaerden* omme ende ander *ruiven*. Ende aldus worden die huyſen, dat choren ende die hoven beſcermt voer die beeſten ende voer die quade menſchen. — Zie HUYDECOPER pag. 620. TUINMANS FAKKEL. pag. 387. BURMANS *Aenmerkingen*. I. Deel. pag. 74 — 77. —

Digitized by Google

gin dér Lèttergreepen, als blijkt in *fèl* én *vél*, *fier* én *vier*; nógtans is tuſſchen deeſe twé Lètteren eenige gemeenſchap, én hiervandaan komt hèt, dat dezélven dikwils wórden verwiſſeld, én zonder onderſcheid gebruikt, in dezélfde woorden, gelijk in *flés* én *vlés*, *fleermuis* én *vleermuis*, *fórm* én *vórm*, *frank* én *vrànk*, *jonkfrouw en jonkvrouw*, *fókken* én *vókken*, *flier* én *vlier*, *frieſland* én *vrieſland*.

En veeltijds hèbben de Néderlanders een V, daar de Latijnen een F hèbben; als blijkt in *Valk* falco, *valſch* falſus, *vlam*, *flamma*, *vlók* floccus, *vrugt* fruchis, *vórk* furca. ——

Zoo hèbben ook de Hoogduitſchers veeltijds eene F daar de Néderduitſchers eene V hèbben; als blijkt in *frij* én *vrij*, *Furſt* én *Vórſt*, &c.

Dit is, mèt verándering van ſpélling', overgenoomen uit hèt meêrgemèlde Taalkundige Manuſcript. ——

Pag: 295. régel 10 én 11 vanboven, leeſt men: *veele* én *weinige*, 't welk zijn moet: *veelen*, *weinigen*. Régel 12 ſtaat: *al vrij wat papier*. —— Zou 't niet béter zijn, als 'er ſtond: *al vrij wat papiers*.? —— Ja tóch!

Om dér ſpélling' van V voor F, die ik in mijne SPÉLKONST' voorgeſtáan hèbbe, nóg meérder lichts bij te zètten, acht ik hèt vólgende nóodig.

De *v*, zègt men, (én dit is in dén mond' van haare Antagoniſten als beſtórven) is te zwak om eene Lèttergreep te ſluiten. —— L. TEN KATE ondertuſſchen ſpreekt 'er dus van. „ *Men zóude moogen twijffelen óf niet* V *en* Z, *vermits de onvol-* „ *kómene ſlúiting*, *in haare klánkvórming te zagt en te zwak* „ *zijn*, *om voor een ſlot van een' Silb' te dienen*; *doch ons woord* „ WRIV-VELEN óf VERGRÓV-VEN, *kan ons 'er uit rédden*; „ *want* WRIF-VELEN óf VERGROF-VEN, *is réeds te ſcharp*, *en* „ WRIF-FELEN óf VERGRÓF-FEN, *gelijkt niet-met-al na de be-*

hóór-

Digitized by Google

„ *hóórlijke uitſpraak; en onze Z is niet zwakker als onze* V Zie
1 Deel. pag. 127.

Dit is geen gering getuigenis' tér begunſtiging' van mijn gevoelen. —— Wil men meêr van dien aart'! wél aan.

„ *De gewoone Spélling der Achtbaaren is wel dat* F *en* S *de*
„ *Silbe ſlúiten, als* brief, kaas, *ſchoon de natuerlijke klank*
„ *zoet zij, dóg naaſt aan de natuerlijke kragt zówde de nieuwer*
„ *Spélling van ſommigen komen, die altóós den meedeklinker,*
„ *die in het méérvówd en in de geſlachtbúiging zig laat vinden,*
„ *in het éénvówd zétten; behalven dat de afléiding, en de ver-*
„ *búiging zig dan gelijkdraadiger bówden, zó kan men ook veel-*
„ *tijds dúbbelzinnigheeden daar door verhoeden.* ——(*a*)

Wat dunkt u, Leeſer! zou iemant die tégen deeſe Spélling', (door mij geleerd) is, dit, zonder eenige overtuiging, leeſen konnen?

Vergelijkt men hierméde nu, hèt geene de Schrijvers dér TAEL-EN-DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN (1 Deel. pag. 218-221 én 231) noópens deeſe mijne Spélling aangetékend hèbben, wat wèg zal 'er dan voor partijën overblijven? — Die ſchrijvers beweeren daar mèt alle kragt van overtuiging' dat de V in ſtaat is, om eene Lèttergreep' te ſluiten, én dat die manier van ſchrijven, veel lichts én nuttigheids in 't ſtuk van afleiden zal médebrèngen.

Hierméde acht ik mijn ſtuk voldongen én meene mij niet te ſtooren aan de vitterijën die daarömtrént zouden konnen gemaakt wórden. ——

Pag.

(*a*) Vólgens hèt geene ik wégens de Spélling' dér ſ geleerd hèbbe, behoevt men geene enkelvouwdige woorden mèt z te ſluiten. Bij voorbeeld *buiz*, *muiz*, om te maaken *buizen*, *muizen* &c. Men kan zeêr wél ſchrijven *buis*, *muis*, én *buiſen*, *muiſen*, gelijk de ouden veelál deeden —— De z zou men gebruiken konnen in de verbuiging' ſommiger woorden. Bij voorbeeld, *in dén balz'* voor *balze*, ſchoon *bals* anders mèt ſ geſchreeven wórdt. —— Zoo ook *dér ganz'* óf *ganz'*; *in de beurz'*, *hèt vét dér baarz'*, &c.

Digitized by Google

Pag. 299 régel 10 vanboven, ſtaat: *ſommige*, lees *ſommigen*. Régel 3 vanónder, ſtaat: *Zoo veel grond*, lees: *zoo veel gronds*. Pag. 305 régel 3 vanboven, ſtaat *ſommige*, lees *ſommigen*. — Ik ſchaame mij over mijne onöplèttenheid. Immers dat dit eene *onöplèttenheid* is, blijkt, omdat ik op andere plaatſen én zoo éven nóg pag. 299 bovenäan: geſchreeven vinde, *integendeel* veelen *én wél vérre de* meeſten. —— Voeg op bladzijde 305, in:

Vaaren. | te ſcheep, over het water, reiſen. ——
Vaaren. | is ook *rijden* én wórdt gezeid van alles wat beweegbaar is. HUYDECOPER. pag. 274. —

Onëigenlijk wórdt dit *vaaren* gebruikt, wanneer men vraagt óf die luiden *wél-vaaren* óf zij gezond zijn. —— WINSCHOTENS ZEEMAN.

Bladzijde 306, ſtaat:

Van. | teeler, *genitivus*, twéde Naamval. *Ik hebb' eenen briev ontvangen* van mijn' vader'. ——

Eene grove miſtaſting, voorwaar! overwèlke ik billijk berispt bén. Immers is deeſe uitdrukking niet een *Genitivus*, maar een *Ablativus*. —— Men leeſe:

Van. | teeler, genitivus, twéde Naamval. *Dat is bèt boek* van *mijn' vader'*. —— *Ik bén de lieveling* van *mijn' vader*. Hieräan kènt men dén *Genitivus*, naamelijk als *van mijn*, *van mijne* &c, kan verändert wórden in *mijn's* óf *mijnes* én *mijner*.
Van. | Zèsde Naamval, Ablativus. —— *Ik hebb' een' briev ontvangen* van mijn' *vader'*. Hier kan *van mijn* niet verändert wórden in *mijnes*.

Blad-

Digitized by Google

Bladzijde 307 gelieve men te vermêerderen, mèt de vólgende éénsluidende woorden. ——

Véélen. | verdraagen, dulden, lijden. — *Ik kan dat geraas niet véélen.* ——

Veelen. | zêer veel, eene ménigte. — Men zègt, *veelen, eenigen, anderen, sommigen, weinigen.* HUYDECOPER. pag. 36. —— Zoo moet men doorgaans, in 't mêervouwd, alle de *adjectiva* (toevoeglijke naamen) daar geen *Substantiva* (zélfstandige naam) óf een ander *adjectiva* bijkomt, schrijven. Als: *d' uitersten, allen, de magtigen, de leevenden, gewijdden, jagt-gezinden, blooden, rijken, armen, grooten, kleinen, kranken, zieken, gezonden* &c. Zie pag. 10 én 406. Dit moet ondertusschen alléén maar geschieden, wanneer alle deese woorden zélfstandigerwijse genomen wórden. Zie MOONEN. pag. 117. —— Want, wanneer men schrijvt, *veelen, anderen*, dan wórdt 'er een zélfstandig Naamwoord onderverstaan én begreepen; als *veele luiden, andere ménschen.* Nooit schrijvt men *veelen luiden*, maar wél *veelen* opzigzélve, *ménschen, luiden* óf wat men anders meenen mag, daaronder begreepen zijnde. Zie ook hier over TUINMANS Oude én Nieuwe Spreekwijzen. pag. 33. 34. TEN KATE, 1 Deel pag. 495.

Keurig wórdt dit waargenomen in de Vertaaling der BERICHTEN OVER ASIA, 2 Deel. pag. 89, waar ik leese: *schoon men 'er ook* een groot getal *zilveren, blaauwen, rooden, groenen, purperen, zwarten en als appel bloessem gespikkelden, vindt, en anderen, in welken alle deze kleuren vermengd zijn.* ——

Voeg ook op deese bladzijde, onder 't woord *Veil: Veil* is de naam, die men geevt aan *klif* óf *klimóp*, —— De réden is, omdat een uitgehangen krans van dat loov, toegewijd aan dén Wijn-Gód Bachus, aanwijst, dat daar wijn *veil* is, óf verkógt wórdt. —— Zie VERVOLG op dén FAKKEL. ——

Op

Op bladzijde 308 gelieve men, onder *verbinden*, te laaten volgen:

Verçieren. | opſchikken, oppronken. *Een Bruid* verçieren.
Verzieren. | verdichten, verzinnen. *Een Leugen* verzieren. ELZEVIER's PROEVE én SPRAEKK. pag. 137.

Onder de gelijkluidende woorden *verdraagen* te voegen: *verdraagen.* verbonden, *conventiën*, mondelijke afſpraaken, ſchriftelijke verbindteniſſen.

Bladzijde 309. kan men vermeêrderen mèt:

Verhuiſen. | Van wooning veränderen, van 't eene huis in 't andere trèkken. ——
Verhuiſen. | Stérven, verſcheiën, uit hèt leeven ſchèiden HUYDECOPER pag. 552.
Verhoogen. | verhèffen, van een' laageren tót een' hoogeren ſtaat voeren. —— *Men zal hém van Schépen tót Burgermeeſter* verhoogen.
Verhoogen. | hooger maaken. *Een ſtoep, een hóv, een Dijk* verhoogen, &c. ——
Verhoogen. | Dit woord wórdt ſomtijds in opzigte van Gód' gebruikt, dóch dan moet 't eene andere beténis hèbben, want *Gód*, die de *Allerhoogſte* is, kan niet *verhoogd* wórden. — Bij voorbeeld, ik lees.

'k Zal u verhoogen *in mijn Dicht.*
Gij hebt, ó Heer, mij opgericht,

In dén XXX Pſalm van 't KONST-GENOOTSCHAP. —— Nu kan dit immers geen eigenlijk *verhoogen* zijn; maar 't moet beténen, *verheerlijken, prijſen, roemen, van Gód's groote daaden ſpreeken* én dezélven *mèt roem, verbreiden.* ——

Op

Op bladzijde 310 in te laſſchen:

Vermeiden. | vrolijk zijn, zig verluſtigen, zig vermeiden.
Vermijden. | ontgaan, ontwijken. ——

Op bladzijde 311: ——

Vertrèkken. | op reis gaan.
Vertrèkken. | was bij de Ouden, ook: *vertèllen.* HUYDECOPER. pag. 137.
Vertrèkken. | uitſtèllen, verſchuiven. —— DEUT. XXIII. vs. 21. *Wanneer gij den Heeren uwen Godt, eene gelofte ſult beloofd hebben, gij en ſult niet* vertrekken *die te betalen.*

Bladzijde 312, in te voegen:

*Vérw-wrijver.*M. | een perſoon die vérw wrijvt.
*Vérw-wrijver.*M. | een ſteen om vérw meé te wrijven.

Een goed vérw-wrijver zègt men, om aan te duiden, een *perſoon die wél vérw wrijvt.* Maar, *een goede vérw-wrijver*, betékent *een goede ſteen om vérw meé te wrijven.* Alléén 't woordje *goed* én *goede* maakt hier een zoo taſtbaar onderſcheid in die uitdrukkingen, op wèlke dingen men naauwkeurig lètten moet. Zie TEN KATE. 1 Deel. pag. 368. 369. ——

Vier. | twémaal-twé is *vier.*
Vier. O. | vuur, vijer, vuer, vuir. Zie TUINMANS FAKKEL pag. 422. *Vuur* is van alle deeſe woorden hèt bèſte. Zie ALBERTHOMA, Voorréde voor de Mèngeldichten.

Vieren. | vuur ontſteeken. Zége-vieren.
Vieren. | invólgen, toelaaten, toegeeven, bot-vieren.
Vieren. | tén getale van *vier.* Wij waren mèt ons *vieren.*
Vieren. | een feeſt-dag vieren, door dien te onderhouden,

Digitized by Google

den, mèt ſtilſtaan van 't gewoone wérk. —— Hiervan zègt men *vier-avond* óf *heilig-avond*. — Die ſpreekwijs is ontleend van de feeſt-dagen, wèlker viering-ruſte mèt dén avond' aanving. —— FAKKEL pag. 409.

Bladzijde 313. te vermeêrderen, mèt:

Viſſer. M.	*viſſcher*, iemant die *vis* vangt.
Viſſer. M.	een plank op de ſcheepen, in wèlker midden een rond gat is, daar de maſt in vervangen wórdt. —— WINSCHOTENS ZEEMAN.
Vlaag. V.	bui. *Een régen*-vlaag.
Vlaag. V.	wee, pijn, ſmart dér vrouwen, in 't kinderbaaren.
Vlaag. V.	bui. *Daar overviel hém een zótte* vlaag.

Pag. 314. in te voegen:

Vlijt. V.	naerſtigheid, ijver, vlugheid. —— *Vlijtig*, *bevlijtigen*.
Vleit.	van vleiën, lievkooſen. *Ik vleie*, *gij vleit*.
Vlijdt.	van *vlijen* óf *vlijden*; gelijk lèggen. Zig te bèdde *vlijden*.

Men moet hèt onderſcheid deeſer woorden wél in acht neemen, want de Schrijvers dér BIJDRAGEN (2 Deel. pag. 347.) noemen 't eene onverſchoonbaare fout, dezélven onder élkanderen te vermèngen.

Voeg hier nóg bij:

Vloot. V.	een zéker getal Scheepen, die te gelijk érgens naar toe willen. ——
Vloot. V.	een vlak tobbetje, 'twèlk onder de vaten gezèt wórdt, om hèt geene uit de kraanen lèkt, daarin te laaten *vlooten*. —— Zulke *vlooten* óf tobben gebruiken de vis-wijven.
Vloot. V.	dóbber, die aan een haring-nèt gehangen wórdt, om

Digitized by Google

om te belètten dat de nètten niet zinken. WINSCHOTENS ZEEMAN.

Vlót. O. een verzameling van balken, die op 't water drijven.

Vlót. lós, drijvende. Hèt ſchip dat aan dén grond' zat, is wéderöm *vlót.*

Bladzijde 315. bovenäan, te zètten.

Voldoen. betaalen, genoegen geeven. —— *Voldaan*, Deelw.

Vól-doen. vullen, vól-maaken *vól-gedaan.* Deelw. TEN KATE 1 Deel pag. 534.

Volmaaken. tót volkomenheid brèngen. *Volmaakt*, Deelw.

Vól-maaken. vullen. —— *Vól-gemaakt*, Deelwoord. TEN KATE. 1 Deel pag. 408.

Bladzijde 316. kan men vermeêrderen, mèt:

Vreeſen. *iemant vreeſen*, wil zoo veel zèggen, als: *bedugt zijn dat iemant of iets mij eenig onheil, eenige ramp zal aanbrèngen.*

Vreeſen. *voor iemant vreeſen*, zal eigenlijk betékenen: *bedugt zijn dat iemant óf iets eenig onheil, eenige ramp, overkomen zal.* Zie de BIJDRAGEN. 2 Deel. pag. 143.

Ik vrees mijn vader, wil zèggen: *ik hèbb' ontſag voor mijn vader'*, én vreeſe dat hij mij, wanneer ik hèt verdiene, behoor'lijk ſtraffen zal. (*a*)

Ik vrees voor mijn vader, zal een kind zèggen, wanneer zijn be-

(*a*) Mijn Leeſer weet én ik behoev' 't hém ſlégts te hérinneren dat men onderſcheid maaken moet, tuſſchen *eene kinderlijke* én *eene ſlaavſche vreeſe.*

Digitized by Google

beminde vader in eenige gevaar'lijke omſtandigheid zig bevindt. *Mijn vader is ziek, ik vrees voor hém.*

Voeg op deeſe bladzijde, onder hèt woord *vrijër*, dit onderſtaande:

„ Een *zoet vrijër*, betékent iemant die zoetelijk *vrijd*. *Een zoete vrijer* is een jongetje dat zoet én braav is.". TEN KATE 1 Deel pag. 368. 369.

Pag. 317. ſtaat: *vol vuur*, lees: *vol vuurs*.

W.

V. Kunt-gij mij ook eene kleine omſchrijving van deeſe Létter geeven?

A. De *W* (wee) heeft verſcheiden gedaante-verwiſſelingen ondergaan, alvoorens tót haare tégenwoordige geſtalte te komen. — Eerſt beeldde men ze uit door eene dubbele UU, waarvan zij nóg huiden, bij ſommigen, dén naam van *dubbeldu* draagt; ſchrijvende men *bethuungen*, *uueg*, *uuirdet*, *uuollen*, enz. 't geen wij ſchrijven *bedwongen*, *weg*, *werden*, *willen*. Naderhand, toen men de ènkle *u* voor eene vokaal' én de *v* voor een conſonant begon te gebruiken, heeft men de *w* door twé *vv* begonnen uit te drukken: gelijk dit vólgende vaers duidelijk toonen kan

Zij haeckt al naer den dagh, vvanneer ſal zijn beſchreven,
Het Recht de ſuyv're Wet, vvaer naer ſal kunnen leven
Het volk....

ANDREAS SCHADE à Weſtrum. (a)

In

(a) LOFDICHT VOOR SLICHTENHORST's, *Geſchied. van* GELDERLAND.

Digitized by Google

In vervólg van tijd' óf op dat tijdſtip zélve heeft men de *w* gebruikt voor *ui*: ſchrijvende overäl *wt*, *wt-gedrukt* voor *uit*, *uitgedrukt*. —— Tót dat zij eindelijk is verördent tót een gebruik, waarömtrént men thans bijna algemeen overéénſtèmt, gelijk wij in onze SPÉL-KONST' getoond hèbben én hier nóg nader toonen zullen. (*a*)

Behalven de woorden, pag. 317. 318. onzer SPÉLKONST', opgegeeven, ontmoet men de *w*, dikwils agter *d*, *k*, *t*, én *z* in de woorden, *dwaalen*, *dwérg*; *kwaſt*, *kwèlling*; *twé*, *twintig*, *twijffelen*; *zwager*, *zwanger*, *zwérk*, *zwijn*, &c. De ouden ſchreeven *ſwager*, *ſwanger*, *ſwérk*, *ſwijn*, édóch, die ſpélling is afgeſchaft, omdat de *ſ* daar te ſchérp bevonden wierdt.

Pag. 318. ſprak ik over hèt ſchrijven van *vrouw*, *leeuw*, voor *vrou*, *leeu*, &c.

MOONEN wil, dat men ſchrijve *vrou* zonder *w*. —— TEN KATE daarëntégen begeert *vrow*, zonder *u*, geſpèld te hèbben. MARTEN SCHAGEN zègt: 't is onzes oordeels beiden mis, te weten *vrou* én *vrow* enz. waaröm niet liever *vrouw*? Zie de VERMAAKLIJKHEDEN voor *July*, *Aug. Sept.* 1732. pag. 164.

Pag. 318. régel 5. vanboven én pag. 321. régel 14. vanboven, ſtaat: *ſommige*, lees *ſommigen*.

Pag. 324. hèbb' ik afgekeurd de tijdvoeging van: *doorſtooten*, *doorſtootte*, *doorſtooten* én daarvan op pag. 326. réden gegeeven. Men zègt *ſtooten*, *ſtiet*, *geſtooten*, zoo ook *doorſtooten*, *doorſtiet*.

Deeſe

(*a*) Zie over de verſchillende gebruiken dér *w*, de TAEL-EN DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN. I Deel. pag. 382. — In Kiliäans Woordenboek kan men nóg voor *w*, *vv* én voor *uit*, *wt* zien.

Digitized by Google

Deese aanmérking heeft mij eene beſtraffing op dén halz' gehaald, voornaamelijk omdat ik F. DE HAES hierin tégenſprak.

„ In 't Gemeenebeſt der letteren kent men geen Troonen; „ Elk is daar even vrij" (*a*)

Waar vindt men dit *doorſtootte* van F. DE HAES, érgens gebruikt? Zie eens TEN KATE 2 Deel, op hèt woord STOOT in de 1 Proeve. MOONEN pag. 213. SÉWEL pag. 310. &c.

Mijn Aanmérking-Maaker ſchrijvt in zijn' Briev': *beeft beginnen toe te ſchrijven*, én ook *gezegt*. Moet ik dat nu naarvólgen, daar alle Taalkènners mij leeren dat ik ſchrijven moet, *beeft begonnen* óf *begoſt toe te ſchrijven* (*b*) én voor *gezegt*, *gezeid* (*c*)? Zie van 't eerſte, mijne SPÉL-KONST, pag. 333. én van 't twéde, pag. 332. —— Mag ik hier niet op mijnen Berisper toepaſſen hèt zèggen van dén Heere HOFSTEDE (*d*) „ *Die de zuiverſte meent te zijn, begaat de meeſte fouten, zelfs* „ *dan, wanneer hij bezig is dezelven in anderen op te merken.*"

Pag. 328. 330 hèbb' ik eenige bedènkingen opgegeeven, omtrént hèt onderſcheiden gebruik van *ſchénden*, *ſchéndde*, *geſchéndt*, én van *ſchénden*, *ſchond*, *geſchonden*.

SCHÉNDEN, SCHÉNDDE, GESCHÉNDT, oordeelde ik betrèkking te

(*a*) HOFSTEDE, in dén BELISARIUS BEÖORDEELD. pag. 167. 168.

(*b*) Wij zèggen HADDE IK WILLEN GAAN, HADDE IK KUNNEN KOMEN. — Hier ſtaan de *Infinitiven* WILLEN én KUNNEN voor *Participien* GEWILT én GEKONNEN. — De gewoonte heeft dit ingevoerd. Maar HADDE IK BEGINNEN TE GAAN óf BEGEEREN TE GAAN, deugt niet: én men moet zèggen: HADDE IK BEGONNEN óf BEGOST TE GAAN ende HADDE IK BEGEERT TE GAAN. Zie HOOFTS Waarnemingen, bij TEN KATE 1 Deel pag. 719.

(*c*) Hèt ſchrijven van *gezegt* voor *gezeid* kan men nóg inſchikken, omdat *gezeid* ſteunt op hèt gebruik én op onze verkiezing. HUYDECOPER pag. 510. —

(*d*) VERVOLG DER NALEZINGEN, op de BIJZONDERHEDEN over de H. SCHRIFT. pag. 1.

Digitized by Google

te hèbben op hèt *berooven* van *eer*', *achting*', *goeden naam*', *aanzien* &c. mèt opzigt tót perſoonen.

SCHÉNDEN, SCHOND, GESCHONDEN, betrok ik tót hèt *bederven* óf *beſchadigen* van goederen &c. (*a*)

Geene geringe vergenoeging gevoelde ik, toen ik, kórt na de uitgaave mijner SPÉL-KONST', mijne gedagten volkomen bevèſtigd vond, in de TAEL-EN DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN (een

(*a*) Pag. 18. 19. 20. van dit mijn VERVÓLG is daarvan reeds mèt een woord gewag gemaakt én mijn gevoelen déswégen geſtaavd. —— In de *Oude en Nieuwe Spreekwijzen* van dén Heere TUINMAN, vinde ik, pag. 3. hèt vólgende, dat hier plaats verdient. „ *Bij deze gelegentheid moet ik met* „ *een woord zeggen, dat zomtijds twijffelachtig ſchijnt, of het* naamwoord „ *van het* werkwoord, *dan of het* werkwoord *van 't* naamwoord *geſproten* „ *is. Om dit te onderkennen zij een ſtokregel. t Geen in natuur eerder* „ *is, moet voor den wortel gebouden worden* b. v. Kroonen *is van* kroon, „ kleeden *van* kleed; pluimen *van* pluim, melken *van* melk, enz. *Om dat* „ *'er een* kroon, kleed, pluim *en* melk *in wezen moet zijn, eer men daar* „ *mede kan* kroonen, kleeden, *of* pluimen *én* melken. —— *Maar anders* „ *is het, wanneer het* naamwoord *de werkdaad of uitwerking van het* werk- „ woord *betekent. Dus is* loop *van* loopen, meel *van* maalen, gebouw „ *van* bouwen. *Op die zelve wijze* is bakker *van* bakken, naaiſter *van* „ naaijen: *want ſchoon die perſoonen zijn, eer zij dat werk doen, echter* „ *worden zij* bakker *of* naaiſter *genoemt, van dat Ambagt geleerd te hebben,* „ *of te oeffenen.*"

Vergelijk ik nu hierméde, hèt geene ik, pag. 18. 19. van dit VERVÓLG noopens de gelijkvloeiénde Wérkwoorden, uit HUYDECOPER hèb geleerd, ('t wèlk mèt hèt eerſte Lid van TUINMANS gevoelen, hierboven, overéén moet ſtèmmen) dan zal ik, mèt ſommige Wérkwoorden, ſcheev uitkomen. Immers: ik moet wél eerſt een *wand hebben* eer ik *wénden* kan, ik moet *vaſt* óf *vaſtigheid* hèbben eer ik *vèſten*, *Land* eer ik *belénden*, een *kam* eer ik *kémmen*, een *drank* eer ik *drinken*, én een *angel* eer ik *bèngelen* kan. Maar hoe kom' ik aan *ſchand*, zoo ik niet eerſt *geſchénd* óf *geſchonden* wórde; hoe wórdt een dier *tam* eer men hèt *témme*. Hoe wórdt men *krank* eer ons ligchaam *gekrénkt* zij? — Hierdoor zou ik mij genoodzaakt vinden, om mijn Kritiek, in zijne Aanmérking', gelijk te geeven; ten ware ik niet door dien zélfden HUYDECOPER én door TUINMAN, *Oud en Nieuw* pag. 37. in hèt onzékere gelaaten wierde. — Hèt twéde Lid van TUINMANS gevoelen, hierboven, ſtèmt volkomen overéén mèt hèt geene ik pag. 20. van dit mijn VERVÓLG, uit HUYDECOPER leerde. ——

Digitized by Google

(een Wérk, mij tót dien tijd' onbekènd) 1 Deel pag. 427. 428. waarin ik leese:

„ SCHÉNDDE, GESCHÉND is ook al door den meergenoem-
„ den Heere HUYDECOPER bl. 71— en 622. met grooten
„ ijver verheven boven SCHOND, GESCHONDEN, maar wij mee-
„ nen dat 't beide zij goed te keuren, mits men 't ongelijk-
„ vloeiënd (naamelijk *schond, geschonden*) voor een ligchame-
„ lijk *breken, havenen* houdt, en 't gelijkvloeiënd (*schendde,*
„ *geschend*) voor een ander beleedigen, in *eer, goeden naam*
„ enz."

De bedènkingen, pag. 337. én 438. van dat zélfde Wérk, daartégen ingebragt, zijn, mijn's oordeels, van weinig kragts, én wérken meêr méde dan tégen.

Ondanks dit alles heeft 't mijn meêrgemèlden *Kritiek* gelievd, deese mijne bedènking, een *eigendunkelijk onderscheid* te noemen én mij daaröver te beknibbelen.

De overéénstèmming mèt Mannen als die, doorwèlken de BIJDRAGEN geschreeven zijn, had mij, min-óf-meêr, voor dén nijd' moeten beveiligen; dóch ik vertrouw' dat mijn Man, van deese overéénstèmming niet geweeten, ja zélfs, aan de BIJDRAGEN geen kènnis gehad heeft. Wèlk laatste ik opmaake, uit zijn zèggen, in zékeren Briev', inwèlken hij zig dus uitdrukt: *veel zal 't voor UEd. zijn, indien uw Werk de goedkeuring der Schrijveren van de Vaderlandsche Letteröefeningen en van die der* Bijdragen, *wegdraagt.* Hèbben dan de BIJDRAGEN niet reeds lange opgehouden, voor dat mijne SPÉL-KONST in de Waereld kwam! Hèt laatste stukje der NIEUWE BIJDRAGEN is uitgekomen in dén jaare 1766. én mijne SPÉL-KONST in 1769. ——

Hoe zal ik nu de goedkeuring óf de afkeuring van mijne SPÉL-KONST' leesen konnen én aangetoond vinden, in een Wérk dat al in geen vier jaaren vervólgd is?

Pag.

Digitized by Google

Pag. 335. én 336. hèbb' ik eenige voorbeelden bijgebragt, om te toonen dat men de Wérkwoorden dikwils in een' meêrvouwdigen zinn' zèt, voor Naam-woorden, die, schoon ènkelvouwdig, nógtans eene meêrderheid influiten, én daaröm bij de Spraakkonstenaaren *Nomina Collectiva*, genoemd wórden, als:

Zègt, spreeken *dit* gediert *niet daad'lijk zonder stèmm'? s'Konings* gesin spraken &c.

Zie hier eenige voorbeelden, die tégen deese stèlling' schijnen aan te loopen.

Een groote menigte *wilde* Eenden, bewoont *de poelen in de laage landen.*
TAFEREEL VAN NATUUR EN KONST. 3 Deel pag. 17.

Een ontelbaar getal van onnoozele en godvrugtige menschen, wert *hier door op allerlei wijze, van goed en bloed, lijf en leeven berooft.*
M. SCHAGEN, HISTORIE DER WALDENZEN. pag. 32.

Zou hier niet béter geleesen wórden:

Een groote ménigte *wilde eenden*, bewoonen.
Een ontelbaar getal..... werden.

Want, schoon de Heer HUYDECOPER van gedagten zij, dat dit meêr eigenschap in de Poësije dan in Prosa hèbbe, zoo oordeel' ik dat 't nógtans in deese én dérgelijke uitdrukkingen niet onhèbbelijk klinken zoude. ——

In ons twéde voorbeeld vinden-we: *Een ontelbaar getal*,

Digitized by Google

(a) wèlke uitdrukking men toeſtèmmen kan, *goed* te zijn, omdat een *getal* voor ons, uit hoofde van de onbewuſtheid dér hoeveelheid, ontèlbaar kan zijn. Maar in de VERMAAKLIJKHÉDEN 1 Deel pag. 137. vind' ik: *een talloos tal.* —— Alle woorden die in *loos* uitgaan, toonen eene berooving aan: zoo is *wigteloos* zonder *wigt*; *heilloos*, zonder *heil*; *zielloos*, zonder *ziel*; *breidelloos*, zonder *breidel* &c. éven zoo moet dan ook *talloos* betékenen, zonder *tal*, 'twèlk niet wél te begrijpen is; immers wat is *een getal zonder getal*? dat is *niets.* —— Liever ſchreev ik dan, *een zeer groot*, óf *een bijna onuitſpreekbaar getal.* —— Mij geheugt hieröver eene dérgelijke aanmérking geleeſen te hèbben; maar ik kan mij niet te binnen brèngen, waar. ——

Pag. 336. kan men invoegen:

Waalen.	wéllen, zig verſpreiden, gelijk hèt water. Hieröm wórdt een *waal* én *wél* een *draaikuil* genoemd.
Waalen.	veränderen, ongeſtadig zijn. —— *De naald van 't Kompas is aan 't* waalen. *Door 't* waalen *van zijn gemoed.*
Waalen.	warren, twiſt zoeken. —— *Wat zal al dat* waalen *beduiden?* WINSCHOTENS ZEEMAN.
Waard.	is iets dat ons liev, aangenaam, dierbaar is.
Waardig.	is iets dat van waerdije is. Zie dén PHILANTROPE 3 Deel pag. 271. én bij hérhaaling de BIJDRAGEN 2 Deel pag. 145. ——

Blad-

(a) TIJDWINST *in Ledige uuren* 1 Deel pag. 235. lees' ik:

Om den oirſprong van 't Heelāl
Door ons *talleloos getal*
Talleloozen lof te geeven.

Digitized by Google

Bladzijde 337. in te vullen:

Wakker. | niet ſlaapende. *Ik bén* wakker, *érgo ſlaap ik niet.*
Wakker. | kloekmoedig; *een* wakkere *wéderſtand. Wakker*, luſtig, moedig. —— *Wakker*, ſtérk, ruw: —— *Wakker!* aanmoedigend woordje. *Sa!* wakker! *Mannen!*

Onder hèt woord *weer*, pag. 339. te voegen:

Weer. V. | eene vèſting, *waarïn* én ook een wapen, *waarméde* men zig verweert én oorlóg voert. *In de weer'*, zal dan betékenen: *in de wapen'*.
Weer. M. | wórdt ook genoomen voor een' Man, omdat *weeren*, verwéeren, verdédigen, hèt wérk dér Mannen is.

Onder hèt woord *wèg*, bladzijde 340. te voegen:

Wèg. V. | wittebrood óf weitenbrood. —— De *wèg* die men reiſt, wil MOONEN, tér onderſcheidinge van dit bovenſtaande, mèt eene *b* op 't énd, *wegb* geſchreeven hèbben. Maar de *b* wórdt hier én overäl, aan 't einde dér woorden, agter eenen Médeklinker', verwórpen, door TEN KATE, in de VERMAAKLIJKHEDEN voor *July*, *Aug.* én *Sept.* 1732. pag. 160. Zie hiervan, dit VERVÓLG, onder Lètter G.

Weege. | dat hij die zaak wikke én weege.
Wége. | de zèsde Naamval van *wèg*. — *Hij bragt die zaak* te wége. SÉWEL pag. 20. Sommigen ſchrijven: *tén wége*. Zékerlijk omdat hèt woord *wég* meeſt mannelijk gebruikt wórdt. Men weete ondertuſſchen dat *wèg* onder de twéſlachtige woorden behoort én daaröm wél uitgedrukt wórdt door *te wége*. *Tijd* is mannelijk, én nógtans zègt men *mèt dér tijd* óf *mètter tijd*. —— *Oog* is onzijdig, én évenwél ſchrijvt men: *de ooge*, voor *hèt oog*. *Hart* is onzijdig, én ondertuſſchen

Digitized by Google

ſchen zègt men, *mèt dèr harten*, voor *mèt hèt harte.* —— *Bèd* én *Hair* zijn beide onzijdig, nógtans zègt óf ſchrijvt men: *van dèn bèdde, mèt geſchèurden haire.* Zie van dit laatſte HOOGSTRATEN pag. 53. 54.

Bladzijde 340. onder *wen*, te voegen:

Wérden. | wierden; voorlédene tijd van 't Wérkwoord *wérden.*

Wórden. | Wérkwoord, betékenende eene daad die aanweeſig is, óf die daadelijk plaats heeft. *Wij* wórden *om niet gerèchtvaerdigd.* —— Veelen gebruiken *wérden* voor *wórden*; twèlk gantſch onëigen is; want *wérden* is *wierden*, én dus niet anders dan tót hèt voorlédene te betrèkken.

Pag. 341. régel 10. vanboven, ſtaat: *bij maakt zeér weinig wérk;* lees *bij maakt zeér weinig wérks.*

Voeg op deeſe bladzijde, onder 't woord *wéſel*, in:

Wieg. V. | kinder-wieg, teenen mand, tót eene ſlaapplaats' voor kinderen geſchikt.

Wieg. V. | zinnebeeldig genomen, is: *geboorte-plaats.* Zoo wórdt ROTTERDAM, *Erasmus-wieg* genoemd. Zie HUYDECOPER pag. 371.

Wies. | van *waſſen*, groeiën.

Wieſch. | van waſſchen, reinigen.

Op bladzijde 342. onder hèt woord *wild*, te voegen:

Wilt. komt van 't Wérkwoord *willen. Ik wil, gij wilt.* Sommigen ſchrijven dit *wild* mèt eene *d.* Mén behoort dit te vermijden, als geheel niet deugende.

Pag. 344. onder hèt woord *wijl* te laaten vólgen:

Wijl, betékent *tijd* óf *loop dés tijds.* Zoo zeid men *een wijl tijds.*

Digitized by Google

tijds. Hiervan komt: *bij wijlen; ſomwijlen*, dat is, *ſomtijds*; *wijlëer*, dat is *eertijds;* dóch men ſchrijvt gemeenlijk *wélëer; dikwils*, dat is *dikwijls*, *langwijlig*, dat is *langduurig*; *kórtswijl*, dat is *tijdkórting*, vermaak om dén tijd te kórten.

Wijlen is hèt zélfde als *wijlëer.* Hiervan zeid men: *kinderen van* wijlen N. dat is: *van dén overlédenen N.* Daar ſommigen hèt woord *van* t'onrécht wèglaaten.

Men gebruikt *wijlen* ook in dén Noemer, als: *wijlen de Heer N, beeft dat huis getimmerd*; gelijk de Franſchen ook doen mèt haar woord *feu*, zèggende: Feu *Monſieur N, a bâti cette maiſon.*

X.

Omtrént deeſe Lètter hèbben-we niets meêr te zèggen. Haar gebruik hèbben-we in de SPÉL-KONST', pag. 345. én 346. aangeweeſen. Wij zullen dérhalven overgaan tót de

Z.

Of laatſte Lètter onzes Alphabéths.

Daar is 'er, die meenen dat de Z bij onze Voorõuderen in 't geheel onbekènd geweeſt is; én dit ſchijnt niet weinig gronds te hèbben, wanneer men aanmérkt dat ze bij KILIÄAN (VAN KIEL) in zijn Woordenboek, *bijna* in 't gehéel niet gevonden wórdt, maar dat alle de woorden, bij hém, op lètter S te vinden zijn (*a*) An-

(*a*) BIJDRAGEN 1 Deel pag. 134. — In de DEURE DER TALE van COMENI 1631. vind' ik meêr dan 1000 woorden op Lètter S én maar 5 op de

Digitized by Google

Anderen (*b*) nógtans beweeren dat de Z bij de Ouden óf bij onze Vaderen, overvloedig gebruikt is, in de woorden *zoon*, *zon* &c. — Een dérde (*c*) wéderöm zègt: dat de Ouden, bijzonder de Vlaamingen, de S én de Z onverſchillig gebrûikten, zoo als die uit de véder ſchooten, én daaröm ſpélden zij hètzélfde woord, dan mèt de eene, dan mèt de andere Lètter'; als *ſee* én *zee*, *ſiel* én *ziel*. —— Hoe 't zij, dit ondertuſſchen is zéker, dat onze eerſte Schrijvers, overâl de S gebruikten, zoo wél voor dén zagten als voor dén ſchérpen klank'. Maar naderhand heeft men begonnen te zien. dat hier zoo wél twé onderſcheidene tékens toe noodig waren, als bij de vier andere twélingen, naamelijk bij B én P; D én T; CH én G; F én V. (*d*) én daaröm ſchreeven ook reeds de TAELMINNAERS van HAERLEM, in hunne *Nederduitſche Spellinge* 1612 pag. 38. „ voor de Klinkletteren in 't begin der Sillaba, toond de S „ haren ſnijdenden en de Z haren zoeten klank, alzo in de „ volgende woorden wel onderſcheidelijk kan gemerkt wor„ den: *ſammelen*, *verzamelen*." —— Waaröp zeêr wél paſt hèt zèggen van TEN KATE (*e*), naamelijk: dat onderſcheid in klank ook onderſcheid in lètters vórdert. ——— Eindelijk ſchijnt mén 't hierömtrént ééns te zijn; althans men ziet nu gemeen'lijk de S, voor den ſchérpen, de Z voor dén zagten klank' béſigen: als *ſalie*, *zalig*; *ſuiker*, *zûiver*; *ſullen*, *zullen* (*f*); En geen wonder, want FABIUS QUINCTILIANUS hielt de *z* in zijnen tijd, reeds voor de zoetſte én aangenaamſte aller

Z. — In 't PORTAEL VAN SAKEN EN SPRAKEN, mogen 'er tén minſten 2000 op de S weeſen, daar zijn 'er nógtans maar 7 bij de Z.

(*b*) De TWEESPRAAK pag. 45. 46. G. O. REITZ. BELG. GRÆCISS. pag. 35.

(*c*) TUINMAN OUDE EN NIEUWE SPREEKWIJZEN pag. 69.

(*d*) TAEL-EN-DICHTKUNDIGE BIJDRAGEN 1 Deel pag. 217.

(*e*) In zijn 1 Deel pag. 121.

(*f*) BIJDRAGEN 1 Deel pag 218. P. DE HEUITER VAN DELFT Néderd. Orthographia 1581. pag. 60-63. VERWER *Idea* L. B. Cap. XVII. pag. 63. MOONEN pag. 11, 15. 16. NILOË pag. 43. SÉWEL pag. 41. F. DE HAES pag. 10. 11. TEN KATE, op bovengemélde plaats'.

Digitized by Google

ler lètteren (*g*), én wierdt daarïn door eenen dromm' van Taal-Geleerden gerugſteund. — Hierüit nu blijkt tén klaarſten, hoedanige veränderingen én verbéteringen, van tijd' tót tijd', in eene Taal kunnen ingevoerd wórden; *verbéteringen*, die men naderhand onder hèt achtbaare gebruik moet ſtèllen, gelijk TEN KATE doet. 1 Deel pag. 121. —— Hoe onhèbbelijk tóch én wanſchikkelijk zou hèt thans klinken, wanneer men ſchreev, *ſélf*, *ſaad*, *ſwijgen*, voor *zélf*, *zaad*, *zwijgen*, &c. én nógtans deeden dit de Ouden, omdat zij gewoon waren, dér S een zagten klank toe te ſchrijven; gelijk zij zagt klonk tuſſchen twé vokaalen, in de Latijnſche woorden *miſo*, *piſo*, *Aſinus*; wèlken klank wij Néderlanders behouden (*k*), én aan de Z eenen ſchérpen klank, als *ds* óf *ts* (*i*) óf, gelijk de Hoogduitſchen, *tz* (*k*). —— Geheel-én-al is dit blad omgeſlagen, én de S overäl aan 't begin dér woorden, voor een' Médeklinker', gebruikt gewórden; gelijk in *ſlab*, *ſnap*, *ſmak*, *ſpat*, *ſnee*, *ſnaaren*, *ſmèlt*, *ſmaaken*; waarvoor de Vlaamingen durvden ſchrijven *zlab*, *znap*, *zmak*, *zpat*, *znee*, *znaaren*, *zmelt*, *zmaaken*, (*l*). —— De Z kreeg toen alléén de plaats in, voor de Vokaalen, mèt uitzondering' nógtans van ſommige woorden, én, om de zagtheid dés overganks, ook voor de W, in *zwaager*, *zwanger* &c. — Eene verändering, op hèt gezag én op hèt gebruik dér Geleerden ſteunende, en niet weinig ſtrèkkende tót luiſter' onzer zoetvloeiënde Moedertaale. Omwèlke réden men dan ook beſloot, in hèt BEWERP eener nieuwe uitgaave van KILIÄANS Woordenboek (*m*) allede woorden, die hij zonder onderſcheid op de S plaatſt, én die (vólgens de Nieuwe Spélling') op de Z behooren, op deeſe laatſte lètter' over te brèngen, vólgens een Exëmplaar van

VAN

(*g*) SAMUEL AMPZING, Taelbericht pag. 30.
(*h*) JUSTUS LIPSUIS, in zijn Boek over de rechte uitſpraak der Latijnſche Taale, kap. XVI.
(*i*) MOONEN. pag. 15.
(*k*) Ibid. En AMPZING. pag. 34.
(*l*) TUINMAN OUDE EN NIEUWE SPREEKWIJZEN pag. 69.
(*m*) BIJDRAGEN 1 Deel pag. 13.

Digitized by Google

VAN KIEL (KILIÄAN) door dés Heeren TEN KATES eigen hand, mèt die onderſcheiding' verrijkt (*n*).

Behalven 't misbruik, 'twèlk wij reeds van de *Z* aangetoond hèbben, zijn 'er nógtans zulken die ſchrijven (én dat mèt algemeene goedkeuring' (*o*)) *onz*, *nietz*, *plaetz*; ja zélf *plaetzt*. Eene ſpélling, die de ongerijmdheid zélve is, én zoo zeêr in 't oog loopt, datze geene wéderlègging noodig heeft.

Men ſchrijvt *ons*, *onze*; *plaats*, *plaatſen*; *niets*. Zoo ook *ik plaats*, *gij plaatſt*, *bij plaatſt*, *wij plaatſen*, *gijlieden plaatſt*, *zij plaatſen*. —— *Ik ombèls*, *wij ombèlzen*. *Ik peins*, *wij peinzen*. *Ik ſchèts*, *wij ſchètſen*. *Ik bons*, *wij bonzen*. — Daar is 'er ook die ſchrijven, *zedert*, *tweezints*, *geenzints* &c. maar bij TEN KATE 2 Deel, op de woorden SINT én WEEZ kan men zien dat die woorden eene *ſ* verëiſſchen én *ſédert*, *tweeſints*, *geenſints* geſchreeven moeten wórden.

Anderen ſchrijven *zeldzaam*, *raadzaam*; *beletzel*, *voorwendzel*, *bloeizem*. Dóch alle deeſe woorden moeten mèt S geſchreeven wórden. Zie TEN KATE 2 Deel pag. 71. én 87. HUYDECOPER pag. 375. 412. 413. HOOGSTRATEN. ——

Onder de gelijkluidende woorden deeſer Lètter *Z*, kan men pag. 348. voegen:

Zaai.	ik zaai, van *zaaiën*.
Saai. V.	luikſche *ſaai*, die men tót voering' gebruikt.

Onder de woorden *zaal*, kan gevoegd wórden:

Zaal.	bleek. *Een* zaale *kleur*.

Op

(*n*) DEZÉLFDEN pag. 133. 134.
(*o*) Zie de BIJDRAGEN 1 Deel pag. 24.

Digitized by Google

Op bladzijde 349.

Zand. O. | begruisde aarde, mèt kórreltjes vermèngd.
Sant. M. én V. | óf Sanct, Heilig, Heilige in de Roomsche Kèrk'. SÉWEL pag. 50.

Op bladzijde 350. onder de woorden *zoen* te voegen:

Zoen. M. | is eigenlijk *een kus des vredes;* gelijk af te neemen is uit *verzoenen, bevredigen.* —— *Kus* heeft eene geheel andere betekenis én komt voort, uit achting', uit vriendschapp', uit genégenheid, uit verraad, (gelijk van *Joab, Judas)* uit lievde &c. Daar is ook een *Moederlijke kus.* Zie HUYDECOPER pag. 462.

Op bladzijde 341. in te voegen:

Zon. V. | vuurige licht-ból aan den Hémel', door wiens warmte de vrugten des aardrijks rijp én ménsch én vee verkwikt wórden.
Zon. V. | schoon Zon hier betékene APOLLO, dén Dagvoerder, dén Vader van FAËTON, blijvt 't woord als woord nógtans vrouw'lijk. Zie HUYDECOPER pag. 87. —— Men zègt: *de Zon voor* Vader *aan te neemen;* want, niettégenstaande ZON hier aan een' mann'lijken persoon' wórdt toegeschreeven, én dus als in eene mannelijke gedaante te vóorschijn kome, zoo blijvt 't woord, spraakkonstig genoomen, altoos vrouwelijk. Zie KLÚIT, bij HOOGSTRATEN pag. 252. Zoo is *zwaan* vrouw'lijk, ondertusschen wórdt 't dikwils aan een' Dichter' toegeëigend, térwijl nógtans de *zwaan,* in eenen Dichter' hérschépt, vrouw'lijk blijvt. ——

Laster is Mann'lijk én men zègt: *De* Laster *bijt op* haare *tong'.* Niet op *zijne* tong'.

Nood is Mann'lijk, évenwél zègt men: *De* nood *draagt in* haar *handen.* Niet *in zijn handen.*

Digitized by Google

Nijd is Mann'lijk, nógtans zègt men: *De* Nijd *ligt op haar luimen.*

Mei is Mann'lijk, ondertuſſchen zègt men *van* DEN MEI *dat* ZIJ *gaat tèn rei'.*

Omtrènt deeſe woorden moet men dén vólgenden régel in acht neemen, naamelijk: de *Relativen* óf betrèkkelijke woordjes te bepaalen tót dén *perſoon'* en niet tót hèt *woord* óf tót de *kunne* van dén perſoon' én niet tót die van hèt woord. KLUIT bij HOOGSTRATEN pag. 260. Wij moeten ons bepaalen tót hèt geſlacht van dén perſoon' én niet tót hèt Grammatikaale. TEN KATE I Deel pag. 474.

Omdit voor Ongeöeffenden verſtaanbaarer te maaken zal ik 't wat tragten op te hèlderen. ——

APOLLO, een Mann'lijk perſoon, komt, in 't eerſte geval, vóór, onder de benaaming van ZON, wèlk woord vrouw'lijk is én vrouw'lijk blijvt, maar hèt geene van *haar* mèt betrèkking tót APOLLO gezeid wórdt, moet in dit laatſte geval mann'lijk zijn, aldus:

De Zon (*Apollo*) *voor* Vader *aan te neemen.* Hierüit blijkt dat niet de ZON, maar APOLLO, onder dén Naam' van ZON, tót *Vader'* aangenomen moet wórden.

De woorden LASTER, NOOD, NIJD én MEI, ſchoon allen mann'lijk zijnde, komen hier onder vrouw'lijke perſoonsverbeeldingen vóór, én daaröm moeten alle *relativen* óf betrèkkelijke woordjes, die op de verbeeldde perſoonen én niet op de woorden zien, vrouw'lijk zijn.

Op bladzijde 353. in te voegen:

Zweed. M. | een Man die in *Zweeden* gebooren is. Mijn's oordeels zou men eene vrouw ook zoo kunnen.

Digitized by Google

nen noemen én zèggen: *Zij is een Zweed*; maar dan is 't woord vrouw'lijk.

Zweet. O. uitwaaſſeming, door hitte óf door zwaaren arbeid' veröorzaakt. — Zie MOONEN pag. 6. VAN DER PALM Spraekk. pag. 50.

Zijl V. een water-loop.

Zeil. O. een's Scheeps-tuig, waardoor hèt Schip voortgedreeven wórdt.

Eer-we nu, de verbéteringen én vermeêrderingen, onder de Lètteren van ons Alphabéth voorkomende, beſluiten, moet ik nóg eene aanmérking laaten vólgen, die ik oordeele dat veelen niet onſmaak'lijk voorkomen zal. —— Ze is betrèkkelijk tót hèt ſchrijven van

ZE én HEN.

De Wélſpreekende ALBERTHOMA zègt in de VOORREDE zijner MENGELDICHTEN.

„ Terwijl ik thans met de Spellinge bezig ben, hebbe ik „ nog iets aan onze Taalonderzoekers voor te houden, 't „ geen mij lang belemmert heeft: namentlijk of wij vrijheid „ hebben, om het woordeken *ze* in den vierden naamval te „ gebruiken, in plaatſe van *ben*, of *haar*, of *die*.

„ Om mij klaarder te uiten (*a*), valt mijne bedenking niet „ daar

(*a*) *Om mij klaarder te uiten.* —— *Klaar*, maakt, mijn's oordeels *klaarer*, in dén *Comparativus*, én niet *klaarder*. De Vertaalers dér REIZEN van JOHN BELL ſchrijven 1 Deel pag. 267. *kleiner* én *donkerder*; — waaröm niet ook *donkerer* óf anders *kleinder*, om de gelijkheid te betragten? Mérk aan, dat de vergelijking altijd geſchiedt door *er* agter dén *Poſitivus* te voegen. — Neem, bij voorbeeld eenige woorden, als *klein*, *donker*, *ſchoon*, *bruin*, &c. voeg 'er nu *er* agter: wat zal 'er dan van wórden? wat anders dan *kleiner*, *donkerer*, *ſchooner*, *bruiner*? —— SÉWEL noemt 't ſchrijven van *ſchoonder*, *kleinder* &c. eene ongerijmdheid. Zie pag. 18. *Vergenoegd* én dérgelijke *poſitiv:* mèt *d* eindigende, maaken *vergenoegder*, voor *alder* ſchrijven ſommigen *alder*, 't geen niet goed is.

Digitized by Google

„ daar op, of men in den eerſten naam-val in het meervoudige ſchrijven moge, *hebbenwe* of hebbenze dit of dat gedaan? Zulks geſchied om der gemaklijkheid of der welluidendheid wille, en wil zo veel zeggen, als hebben *wij*, of „ *zij* dit gedaan? Maar de vrage is, of men zulks ook doen „ mag in den vierden naam-val. Ik zie dat de Heer MOONEN „ in de Nederd. Spraakkunſt pag. 127. dit wettigt.

„ Het voornaamwoord *Hij* of *Zij*, of *Het*, word in alle ge„ ſlagten dus gebogen

In het Meervouwd.
In den vierden naam-val, (Accuſativus)
Hen of *ze*. *Haar* of *ze*. *Hen* of *ze*."

„ Niets is 'er gemeener bij onze Geleerde Taals mannen, „ gelijk men ganſche Regiſters daar van kan vinden in de „ Ned. Concordantie van den Heer Trommius op het woor„ deken *ſe*, zo in het eenvoud, als het meervoud. Ziet zijne „ Taalkundige Aanmerkinge daar over, inzonderheid in de „ Concord. van het N. Teſtament pag. 654. b. en verwon„ dert u over de nauwkeurigheid van dien arbeidzamen Man. „ Ik zal mij vergenoegen met twee plaatſen uit het O. en N. „ Teſt. Hoſ. II: 2. en vers 13. *Ik zalze lokken en zalze voe„ ren.* Eph. V: 26, 27. *Op dat hijze* (de Gemeente) *heiligen „ zoude* enz. en op ontelbare plaatſen meer. Alle onze Nederl. „ Schrijvers, zo veel ik weete, tot nu toe, bedienen zig van „ die vrijheid. Men hore alleen den Taalkundigen Heer NY„ LOE in de Bijbelſtoffen pag. 323.

„ Hij zalze verlaten, Hij zalze verwerpen, Hij zalze een„ zaam laten zitten — eindelijk — zal Hij *ze* weer aan„ neemen."

„ Het kan derhalven vremd ſchijnen, enige zwarigheid te „ hebben over zulk een algemeen gebruik: en nogtans ſchijnt „ 't mij toe, dat zulks tegen den aart van onze tale aanloopt: „ want ZE, is, naar mijn oordeel, zo veel als *zij*. Wanneer „ men dan ſchrijft: hebben wijze gezogt? hebben zij *ze* ver-

volgt?

Digitized by Google

„ volgt? Heeft hij *ze* —— hebt gij *ze* gevonden? Wie *ze*
„ vind enz. 't is zo veel als of men ſchreev: hebben zij *zij*
„ gezogt —— wie *zij* vind. enz.
„ Ik geve derhalven in bedenkinge, of men niet eigenaardi-
„ ger ſchrijve, *hen* of *haar*, of *die*, of *deze*, in plaatſe van
„ *ze*; in den vierden naam-val. Hij zal *hen* verlaten ——
„ eindelijk zal hij *hen* weder aannemen: en, opdat hij *haar*
„ heiligen zouden: en zo overal in den vierden naam-val:
„ ſchoon men hier in aan de Dichteren enige vrijheid laten
„ kan, wanneer men benodigt is het woordeken *ze* in een vol-
„ gende klinker te laten verſmelten."

Deeſe aanmérking van dén Heere ALBERTHOMA is zékerlijk niet zonder grond'. —— Ondertuſſchen (om niet te langwijlig te zijn) hoopen wij dezélve eenig licht bij te zètten én dérzélver zwaarigheid wèg te neemen, mèt de vólgende gedagten van dén Heere TUINMAN, in zijnen FAKKEL pag. 453.

„ ZE is van *zij*, al gebruikelijk bij de Ouden, die ook zei-
„ den *we* voor *wi*, *wij*; *ge* voor *gi*, *gij*; *he* voor *hi*, *hij*; *me*
„ voor *mi*, *mij*, *mijn*. —— Dit alles hèbben wij noch. Dus
„ is *Mevrouw*, *mijn vroûw*; *Mejuffrouw*, *mijn Jongvrouw*;
„ *Mejonker*, *mijn Jongheer*. —— Maar de Ouden ſtelden *ze*
„ in *Nominativo*, en in *Accuſativo*. In *Nominativo* was *ze*
„ zij, en zijlieden. —— Zo ſpreken wij noch, *zij ging*, *ze*
„ *liepen*. —— In *Accuſative* was *ze*, haar, of haarlieden, en
„ henlieden. — *Dat die Hertoghe ſe vervolgt had.* — Even
„ zo zeggen wij, *ik riep ze*, voor *ik riep haar*, of *hen*. ——
„ De Ouden hingen hun *ſe* gemeenlijk aan de woorden. Wij
„ ook veeltijds, bij voorb. *gingze*, ging zij."

Dit alléén, meen' ik, is in ſtaat om ons van dat verſchillende gebruik te overtuigen. — Wil men évenwél nóg een getuigenis hèbben, tér nadere bekragtiging', zo zullen we zien óf we bij TEN KATE ook iets vinden kunnen.

Digitized by Google

Pag. 473: én 474. van 't 1 Deel, ſpreekt die Heer, wiens Taalkunde van een ieder mèt verwondering' érkènt wórdt, aldus:

„ N. Laet ons (*b*) weder ter zake keeren. Ik zie dat je ZE „ voor ZIJ wel bij den *Nom.* van den *Sing.* en *Plur.* zet, dog „ (doch) niet in *Accuſat.*, en nogthans brengt de daeglijkſe „ ſpreektael eenſtemmiglijk mêe, ja ook vind men 't ſomtijds „ bij Schrijvers van achting, dat in *Accuſat.* mede ZE, zo in „ *Plur.* als *Sing.* wel plaets krijgt, niet tegenſtaende het „ woordtje ZIJ (daer ZE eene verzagting of verkorting van is, „ even als JE van JIJ of GIJ, en WE van WIJ) in die gevallen „ thans geen plaets heeft. Maer hoe kan 'er een verkorting „ zijn van iet, dat 'er zelf niet en is?

„ L. Daer zijn 'er wel, die dat Gebruik daerom als gebrek- „ kig

(*b*) *Laat ons.* — Deeſe uitdrukking moet hier eigenlijk eene *opwèkking* zijn; maar óf die door, *laat-ons* kan uitgebeeldt wórden, wórdt van mij in twijffel' getrokken. ——— *Laat-ons*, is een verzoek. MATTH. XVII. VS. 4. *Ende Petrus antwoordende ſeyde tot Jeſum: Heere, 't is goed dat wij hier zijn, zo ghij wilt*, laet ons *hier drie tabernakelen maken* &c. Dat dit *laat ons* hier de betékenis van verzoeken heeft, blijkt uit de Kanttékening, die zègt: *als 't u belieft.* —— Nu ſpreekt TEN KATE in bovengenoemde plaats', tot een' vriend', die hij opwèkt om mèt hém, in hun taal-onderzoek, voort te gaan; hierôm dunkt mij dat, *laaten-we*, béter zoude geweeſt zijn én ook zoo weeſen moet. ——— Indien zij de uitdrukking *laat-ons* béſigen, dan zou men ſchier verönderſtèllen dat een dérde Man, hèt opzigt over hun én over hunn' arbeid hèbbende, als 't waare, hun de bevélen tót voortgank óf tót rufte, geeven moet; 'twèlk niet dènkelijk is. Maar om TEN KATES misſlag, mèt zijn eigen Leering' te verbèteren, zoo lètte men op hèt geene Hij pag. 522. déswégen leeraart: „ om nu 't ver- „ ſchil na vereiſch te overwegen, dient men aen te merken, dat het *verbum* „ LATEN tweſints bij ons in gebruik is, naemlijk voor TOELATEN (*per-* „ *mittere*) en ook ſlegts voor een Hulpwoord tot opwekking van bewe- „ ging.

„ Als het *toelaten* betekent, vereiſcht het uit de natuer der zake een „ *Dativ:* van den Perſoon, ten opzigte van wien de toelating geſchied, „ vermits het een werking is die een giftelijk opzigt op hem heeft. In „ welken gevalle ons LAET in die zelfde gedaente blijft; 't zij het bevel „ of

Digitized by Google

„ kig aenzien en verwerpen. 't Is nogthans zo verre van 't
„ ſpoor niet als zij meenen. Dit ZE is een Overblijfſel, van
„ 't ZIJ, dat weleer in *Acc. Sing.* en *Plur.* bij ons in zwang
„ ging, gelijk als SIE nog huiden in 't Hoogduitſch doet. 't
„ Is derhalven geſproten van iet, dat 'er was, ſchoon 'er nu
„ niet is. —— De Oudheid kan hier ook getuigenis van
„ dragen."

Wat dunkt u, Leeſer! is dit niet overtuigende? Sla hèt Wérk van TEN KATE op, én zie, hoe hij dit ſtuk, uit de Oudheid én uit de verwantſchaptte Taalen, bevèſtigt.

Om ondertuſſchen onze getuigen tót een Drietal te brèngen, zullen wij 'er hèt vólgende van dén Heere S. AMPZING, nóg bijvoegen:

„ De

„ of verzoek van toelating ten behoeve van een of meer gegeven word:
„ als

LAET HEM GAEN; *dat is:* LAET TOE DAT HIJ GAE.
LAET MIJ GAEN: *dat is:* LAET TOE DAT IK GAE.
LAET ONS GAEN; *dat is:* LAET TOE DAT WIJ GAEN.

„ In tegendeel, wanneer ons LATEN alleenlijk als een Hulpwoord ver-
„ ſtrekt om een opwekking van beweging te maken, zo word dit *verbum*
„ even als de andere Hulpwoorden verbogen, en is aen de volgende per-
„ ſonen gebonden en medewerkende met die; waerom wij ook zeggen

LATEN WIJ GAEN (*camus*,) en niet *Laet wij gaen.*

„ Gelijk ook ons LAET IK GAEN ZO veel als DAT IK GAE beteekent.
„ Dus is derhalven de gemeene ſleur, die bij gebrek van een net onder-
„ ſcheid óok LAET ONS GAEN in ſteê van LATEN WIJ GAEN of DAT WIJ
„ GAEN (*camus*) gebruikt, in dezen, volgens mijne Rekening, van 't
„ regte ſpoor een weing afgedwaalt."

Kunt-gij 't overtuigender bedènken, Leeſer! 't ſtrèkke tén bewijſe dat de grootſte Taalkènners ook, tégen hunne kènniſſ' áán, zondigen kunnen. 't Strèkke ook tér verſchooning' van dérgelijke gebréken in mijne Wérken. Zie over *Laat ons* en *laaten wij*, ook A. KLUIT voor Hoogſtr. Naaml. Voorrede pag, XIV. XV.

Digitized by Google

„ De aangehechte voor-naem *ſe* is ook van ſeer gemeyn en
„ loffelijk gebruyk, in onſe Sprake, in den noemer en
„ aenklager, des eenvouds, van 't mannelijk en vrouwe-
„ lijk geſlachte; en des meervouds, van alle drie de ge-
„ ſlachten: en word dan geſpeld in de plaetze van *bij*, *ſij*,
„ *hen*, *hem*, en *haer*, in 't eenvoud; en voor *ſij*, *ben* en *heur*
„ in 't meervoud; bij exempel, in 't eenvoud van 't mannelijk
„ geſlachte, in den noemer, *de brief*, is ze *beſteld* (*c*)? in den
„ aenklager, *ik heb* ſe *beſteld*, in plaetze van: *is* hij *beſteld*?
„ *ik heb* hem *beſteld*: doch dit en valt in de mannelijke woor-
„ den altijd niet voor. In 't vrouwelijk geſlachte, in den noe-
„ mer, *hoe komt* ze *daer*? in den aenklager: *ik heb* ſe *gehaeld*,
„ voor, *hoe komt* ſij *daar*? *ik hebbe* haer *gehaeld*: dit heeft in
„ 't vrouwelik over al plaetze. In 't meervoud van alle drie
„ de geſlachten, in den noemer: ſe *zijn daer*, *mannen*, *vrou-*
„ *wen*, *kinderen*; in den aenklager, *ik heb* ſe *gezien*, voor:
„ ſij *zijn daar*, *ik heb* hen *ofte* heur *geſien*: dat gaet ook door-
„ gaans vaſt en ſeker." TAELBERICHT. pag. 75. ———

Hierméde willen wij de verhandeling onzer Lètteren ten einde gebragt hèbben. —— De Leeſer heeft gezien, hoe openhartig wij onze gebréken én misſlagen beleeden én verbéterd hèbben. ——— Wij hoopen dat ons dit een goeden reuk bij hém verſchaffen zal! ——— De waarheid, wiſten wij, ſchroomt niets, dan alléén verbórgen te blijven én om die réden hèbben we haar ook aan 't daglicht gebragt.

Nu

(*c*) Zoo vérre zou ik ondertuſſchen dit niet trèkken. Liever ſchrijv' ik: *de brief, is bij beſteld?* — Ik kan niet begrijpen hoe men anders hèt mann'lijk geſlacht onderſcheiden kan. — De Vertaalers der REIZEN van JOHN BELL ſchrijven I Deel *is een braeve ſtroom*, — Zij *bevat*. STROOM is mann'lijk vólgens HOOGSTRATEN én SÉWEL, waarōm dan niet HIJ *bevat*? — Zoo ſchrijven zij ook pag. 217. *Hij veilde mij dien te koop* (naamelijk *een' bondel papieren*) *en ik kogt* ZE. — Zoo deeſe Vertaalers hierméde dén bovenſtaanden régel van AMPZING op 't oog gehad hèbben, dan kan men 't inſchikken. — Men zal wél doen, in dit alles, mèt oplèttenheid te wérk' te gaan.

Digitized by Google

Nu zullen-wé nóg eenige verbéteringen opgeeven die wij noodig oordeelen, om agter de verhandeling dér Lètteren in onze SPÉL-KONST', gevoegd te moeten wórden.

Pag. 354. bij hèt beſchrijven dér DIPHTONGEN, érkènn' ik mij vergiſt te hèbben. —— Ik zal mijn' Leeſer, mèt de woorden van mijnen Taalkundigen Kritiek daarvan overtuigen.

„ Eyndelijk [zoo ſpreekt Hij in zijn' aan mij geſchreeven' „ Briev'] (want ik denk dat ik wel zal mogen eyndigen; ik kan „ ook op alles niet blijven ſtaan, en heb reeds meer geſchree„ ven, dan ik had voorgenomen of moogelijk noodig was,) „ in uwe verhandelinge over de *Diftongen* zie ik, dat UEd. „ volhardt om door dezelven iets anders te verſtaan, dan men „ tot nogtoe in 't Latijn, Franſch en Nederduyts 'er door ver„ ſtaan heeft; want anders kon UEd. de verdubbelde *aa*, *ee*, „ *oo* en *uu* niet onder de *Diftongen* gebragt hebben. —— De „ Franſchen, gelijk UEd. beter dan ik weet (*d*) plaatſen ze „ onder de *valſe Diftongen*. Doch om bij ons Duyts te blij„ ven. A. L. Kok, in zijn *Ontwerp der Nederduytſche Letter„ konſt*. Ao. 1655. uytgegeeven, en die mij dunkt zeer naauw„ keurig en beknopt in zijne Beſchrijvingen te zijn, beſchrijft „ een *Diftong* of *Tweeklank* als: een *'t t'zaamgevoegde klank*, „ *uyt de klank van twee verſcheyde Klinkletters*. —— En met „ deeze Beſchrijvinge ſtemmen die van de Kamer in liefde „ bloeyende, Leupenius, Moonen en Ten Kate over een (*e*) „ Ch. van Heulen toont dat hij 'er mede het zelfde door ver„ ſtaat

(*d*) De Leeſer begrijpt wél, dat dit een zoogenaamd *Compliment* is.

(*e*) Ondertuſſchen lees' ik in de Spraekkunſt van een geheel *Genootſchap*, hèt vólgende: „ *Wij hebben tweederlei* Diphtongen, *waervan de eerſte* twee, „ *en de tweede* drie Klinkers *inſluiten*. *Van het eerſte ſoort zijn deze: aen*, „ *ſtaen*, *waereld*, *een*, *eer*, *beil*, *peil*, *geur*, *bier*, *boer*, *duit* enz." —— Wat doen nu die Luiden anders, dan de AE (bij hun voor AA gehouden) én de EE voor Diphtongen aan te neemen? —— Is dit niet hètzélfde mèt hèt geene ik gedaan hèbb'? —— Die Konſtgenooten ijveren zeer tégen hèt gebruik van AA, én verwérpen mijne rédenen voor dat gebruik;

Digitized by Google

„ ſtaat. —— Trouwens UEd. handelt hier tegèn uwe eigene „ Beſchrijving van de *Diftongen*, want *aa*, *ee*, *oo*, *uu* zijn „ geen *verzamelingen van twee Klinkers*, maar ijder ſlegts één „ Klinker, tweemaal of verdubbeld genomen; waarom ze van „ bovengedagte kamer, *dubbelde Klinkers* en van L. Ten Kate „ die deezen naam aan de Diftongen geeft; *lange Klinkers* „ genoemd worden. —— Doch ik denk dat UEd. hier door „ W. Séwel van het ſpoor afgeraakt zal zijn."

't Is waar, Leeſer! SÉWEL heeft mij hierïn doen dwaalen, én wij érkènnen onzen misſlag, mèt éénen wénſchende dat wij door onzen Heer Kritiek, nooit onſchuldiger beſtraft waren gewórden.

Wij érkènnen dat *aa*, *ee*, *oo* én *uu* op zigzélven geene Diftongen zijn; maar we zijn tévens van oordeel, dat dit mèt eenige bepaalinge moet begreepen wórden.

AA is een Diftong, in zulke woorden, inwèlke zij gevoeglijk mèt *ae* kan verwiſſelt wórden: als in

Paard, *zwaard*, *ſtaart*, *maart*, *waareld*,
Paerd, *zwaerd*, *ſtaert*, *maert*, *waereld*. &c. Zie de TWEESPRAAK pag. 28.

EE kan een Diftong genoemd wórden, in zulke woorden, waarïn zij mèt EI verwiſſelt wórdt, als

Beer, *Deel*, *Meer*, *alleen*, *zeel*,
Beir, *Deil*, *Meir*, *allein*, &c. Ook in zulke woorden, waarïn EE voor EU verwiſſelt wórdt, als *ſneevelen* óf *ſneeven* voor *ſneuven*; *ſpeelen* voor *ſpeulen*; *leenen* voor *leunen* &c.

Oo-

én wél voornaamelijk omdat ik de *ae* op 't voetſpoor van NILOË, een twéklank noeme; wèlk gezègde zij nu immers zélve toeſtèmmen! Zoo moeïelijk is 't, de léſſen die men anderen geevt, van zigzélven gelijkvórmig te blijven, in eigen perſoon' op te vólgen! ——— Zij neemen mij deeſe aanmérking niet kwalijk.

Digitized by Google

Oo zou men ook als een Diftong konnen aanmérken, in zulke woorden, waarïn zij eertijds door OE uitgedrukt wierdt. Als *groot*, *groet*; *genoot*, *genoet*, &c. Of in zulken, waarïn *oi* haare plaats pleeg te vervullen; als *poort*, *poirt*; *voort*, *voirt*; *oorkonde*, *oirkonde*. — Of tén laatſten, in zulken, waarïn zij door *oa* vervangen wierdt: als *ook*, *oak* óf *oack*; *koopman*, *koapman*; *geloof*, *geloaf* &c.

Uu kan men dus ook een *Twéklank* noemen in ſommige woorden. —— Eertijds tóch ſchreev men voor *vuur*, *vier*, *vyer*, *vuer* én *vuir*. —— Voor *duur*, *duer*; voor *muur*, *muer*, &c.

Dit alles bekènn' ik évenwél niet in 't oog te hèbben gehad, toen ik mijne verhandeling over de *Diftongen* ſchreev, maar de aanmérking, boven geboekt, heeft mij daartoe aanleiding gegeeven. De Leeſer én mijn Kritiek oordeele hoe vérre hèt zélve gegrondt is.

Pag. 356. bovenäan, ſtaat: *dezélve*; lees: *dezélven*; régel 17. ſtaat: *bijkt*, lees *blijkt*. Régel 20. ſtaat: *ſommige*. lees *ſommigen*.

Op deeſe bladzijde, naamelijk de 356ſte mijner SPÉLKONST' hèbb' ik iets geſchreeven over de ſcheidinge dér Lèttergreepen óf *Syllabes*. 't Zal niet onëigen zijn, hèt vólgende, uit hèt meêrgemèlde Manuſcript, 'er bij te voegen; dus ſpreekt hètzélve:

„ Om wél te ſpéllen wórden de vólgende régelen gemeenlijk voorgeſchreeven:

1. Als tuſſchen twé Klinkers ſtaat eene médeklinker, zo behoort dezélve tót dén vólgenden Klinker', gelijk *d* in *va-der*, *f* in *ta-fel*, *n* in *zo-nen* óf *zoonen*, *g* in *ploe-gen*.

2. Als tuſſchen twé Klinkers ſtaan twé óf meer médeklinkers die ſaamen mèt dén vólgenden klinker' niet uitgeſprooken konnen wórden, zo behooren dezélven tén deele tót dén voor-

Digitized by Google

gaanden, tén deele tót den vólgenden klinker', gelijk men ziet in *bak-ken*, *zèt-ten*, *vél-den*, *han-den*, *warm-te*, *èng-te*, *ſmal-ſte*, *mén-ſchen*, *érn-ſtig*.

3. Als tuſſchen twé klinkers ſtaan twé óf meer médeklinkers, die ſaamen mèt dén vólgenden klinker' kunnen uitgeſprooken wórden, zoo behooren die allen tót dén vólgenden klinker', gelijk in: *A-driäan*, *A-pril*, *ſe-bruäar*, *A-bricoos*.

4. Gelaſchte óf ſaamengeſtèlde woorden moeten in hèt ſpéllen wederóm geſcheiden wórden; zoo ſpélt men *on-édel*, *wéder-óm*, *ver-ächten*, *mèlk-èmmer*, *waar-ächtig*, hoewél men ſpélle *too-nen*, *néde-rig*, *tove-raar*, *mèl-ken*, *waa-ren*. Zie de aanmérkingen van *Leupenius* op de Néderduitſche Taal pag. 26.

Maar als men de voorſchreeven dérde régel in hèt ſpélle n vólgt, zoo komt de ſpélling dikwils te ſtrijden mét de uitſpraak', gelijk men mérken kan in de woorden: *vaſte*, *hèſte*, *kiſte*, *kóſten*, *zuſter*, *baſpel*, *géſpe*, *miſpel*; want, ſpéllende *va-ſte*, *be-ſte*, *ki ſte*, *ko-ſten*, *zu-ſter*, *ha-ſpel*, *ge-ſpe*, *mi-ſpel*, zoo behoorde én ſchijnt de uitſpraak te zijn, *vaaſte*, *beeſte*, *kiiſte*, *kooſten*, *zuuſter*, *haaſpel*, *geeſpe*, *miiſpel*, daar nógtans de uitſpraak is: *vas-te*, *bès-te*, *kis-te*, *kós-ten*, *zus-ter*, *bas-pel*, *gés-pe*, *mis-pel*, hieróm dunkt mij dat men deeſen régel niet behoort te vólgen, wanneer de uitſpraak verëiſcht dat de Médeklinkers, tuſſchen de klinkers ſtaande, van malkander geſcheiden wórden. En op deeſe manier zoude ik de médeklinkers ook ſcheiden in de uithaemſche woorden *Sep-tember*, *Oc-tober*, *Doc-tor*, *Ac-tie*, *Aſſig-natie*, *condem-natie*, *excep-tie*, hoewél dit ſtrijde tégen de manier' van de Latiniſten.

In *baaſten*, *meeſter*, *prieſter*, *rooſter*, *koeſteren*, *woeſtijn*, kan men dén voorſchreeven dérden régel vólgen, zonder dát de ſpélling tégen de uitſpraak' komt te ſtrijden: maar ik zoude ook in dusdaanige woorden, de médeklinkers liever ſcheiden, omdat *ſt* alhier, in hèt uitſpreeken, zo wél tót dén voorgaanden als tót dén vólgenden klinker' behoort.

Cornelius Plempius in zijne *Orthographia Belgica* is van ge-

voe-

voelen dat de meeſte uitgangen ófte lèſte Lèttergreepen dér woorden, beginnen mèt een' klinker', én brèngt dus de médeklinkers, tuſſchen de klinkers ſtaande, gemeen'lijk tót dén voorgaanden klinker', ſpéllende *raads-aam*, *tover-aar*, *vriendſchap*, *munt-e*, *voogd-es*, *waard-in*, *onderd-aan*, *logen-aar*, *vreeſelijk*, *ſchoon-er*, *ons-er*, *ſmeer-ig*, *guls-ig*, *herberg-ier*, *afgodiſt*. Ziet zijne *Ortographia* pag. 11. én 12.

Op dénzélfden grond' van dat de uitgangen mèt klinkers beginnen, verwérpt hij de verdubbeling dér médeklinkeren, in *hèbben*, *bakken*, *willen*, *minnaar*, *Amſterdammer*, *zonnen*, *luttel*, én ſpélt *heb-en*, *bak-en*, *wil-en*, *min-aar*, *Amſterdamer*, *zon-en*, *lut-el*, ziet zijne *Orthographia*, pag. 5. 6. én 7.

Hier uit blijkt dat deeſe Schrijver tégen dén eerſt-voorſchreeven régel' zoude ſpéllen, *zon-en*, niet *zo-nen*, *ploeg-en*, niet *ploe-gen*; én dat hij zoude ſchrijven *taafel*, *vaader*, in plaats van *tafel*, *vader*. Hèt blijkt ook dat hij tégen dén tweeden régel' zoude ſpéllen *veld-en*, *hand-en*, *ſmalſt-e*, *menſch-en*, *ernſt-ig*; als méde dat hij niet zoude ſpéllen *va-ſte*, *be-ſte*, *haaſten*, *mee-ſter*, nóch *vas-te*, *bès-te*, *haas-ten*, *mees-ter*, maar *vaſt-e*, *bèſt-e*, *haaſt-en*, *meeſt-er*. ——

Vólgens de gewoonlijke manier van ſpéllen geeft men aan de Médeklinkers, voor én agter de klinkers, dén zélfden naam. Men zeid *té*, *i*, *ti* én *i*, *té*, *it*; *él*, *i*, *li*, én *i*, *él*, *il*. Men noemt ook alle de Médeklinkers bijzonder, als 'er veel in eene Lèttergreep komen, als *ſchrikt*, *ſchrikt*, *dwingt* *dwingt*.

Maar deeſe manier wórdt gantſch verwórpen van *Casper van den Ende*, in zijne Voorréde voor zijn Franſch én Duitſch Woordenboek. Ik plaats dat anderen ſpéllen *wé i té*, *wit*, zoo ſpélt hij *wé i et*, *wit*; én hoeveel médeklinkers dat 'er ook voor een' klinker' komen, óf agter een' klinker' vólgen, hij ſpreekt die in hèt ſpéllen ſaamen eensgeluids óf onder eenen naam' uit, aldus ſpélt hij *dwingt*, *dwé*, *i*, *éngt*, *dwingt*; *ſchrikt* aldus *ſchré-i*

Digitized by Google

ekt, *ſchrikt*. —— Zoo doende zeid *van den Ende* valt 'er tuſſchen de Lètternoeming én hèt waare geluid dér woorden geen verſchil; én de leerling wórdt mèt weinig moeite tót volkomene kènnis van leeſen én ſchrijven gebragt, gelijk hij zeid door dagelijkſche ondervinding hém gebleeken te zijn.

Tén deeſen einde ſtèlt hij in zijn Lèttertafel in ééne rije bij malkander, de ſcheidelijke geluiden ófte Voorkleeffels, daar de woorden méde beginnen, als: *bl*, *br*, *cr*, *chr*, *dr*, *dw*, *fl*, *fr*, *gl*, *gr*, *kl*, *kn*, *kr*, *pl*, *pr*, *ps*, *ſl*, *ſm*, *ſn*, *ſp*, *ſpl*, *ſpr*, *ſt*, *ſtr*, *ſch*, *ſchr*, *ſn*, *tr*, *tw*, *vl*, *vr*, *wr*, *zw*. ——

In eene andere rije ſtèlt hij de onderſcheidelijke geluiden óf Nakleeffels, waarméde de woorden eindigen, als: *bs*, *bt*, *ch*, *chs*, *cht*, *ds*, *dt*, *fs*, *ft*, *gs*, *gt*, *ks*, *kt*, *ld*, *lf*, *lfs*, *lft*, *lg*, *lgt*, *lk*, *lkt*, *lm*, *lms*, *lmt*, *lp*, *lps*, *lpt*, *ls*, *lſt*, *lt*, *lx*, *md*, *mp*, *mps*, *mpt*, *ms*, *mt*, *mts*, *nd*, *ndt*, *ng*, *ngs*, *ngt*, *ngts*, *nk*, *nkt*, *nkts*, *ns*, *nſch*, *nſcht*, *ps*, *pt*, *rd*, *rdt*, *rf*, *rfs*, *rft*, *rg*, *rgs*, *rgt*, *rk*, *rks*, *rkt*, *rl*, *rls*, *rlt*, *rm*, *rms*, *rmt*, *rn*, *rns*, *rnſt*, *rp*, *rps*, *rpt*, *rs*, *rſt*, *rts*, *rx*, *ſch*, *ſcht*, *ſp*, *ſpt*, *ſt*, *ts*. ——

De Médeklinkers, die een woord óf Lèttergreep beginnen zonder van een' ander' médeklinker gevólgd te wórden, noemt hij: *be*, *ce*, *de*, *fe*, *ge*, *he*, *je*, *ke*, *le*, *me*, *ne*, *pe*, *que*, *re*, *ſe*, *te*, *ve*, *we*, *xe*, *ze*. En de Médeklinkers die een woord óf lèttergreep eindigen, noemt hij: *eb*, *ed*, *ef*, *eg*, *ek*, *el*, *em*, *en*, *ep*, *er*, *es*, *et*, *ex*, *ez*. ——

Maar ik geloove niet dat deeſe nieuwe vond groote nuttigheid heeft, én als men de lèternoeming mèt hét waare geluid dér woorden zoude willen doen overéénkomen, zoo zoude men moeten ſpéllen, niet, gelijk *van den Ende* doet, *wé i ét*, *wit*, maar *wi i it*, *wit*. ——

Aangaande de Nakleeffels, *van den Ende* heeft 'er al veelen op zijn' Lijſt vergeeten, naamelijk die van de vólgende woorden:

Digitized by Google

den.: ge*lubd*, kne*chts*, ſti*chtſch*, bree*dſt*, zwee*dſch*, beleef*d*, beleef*dſt*, laf*ſt*, kreef*t*, ſlaa*ſſch*, verſaag*d*, kragtig*ſt*, zwak*ſt*, grie*kſch*, vél*ds*, mèl*dt*, gevólg*s*, vermól*md*, ſmal*ſt*, val*ſch*, val*ſcht*, hém*ds*, bekwaam*ſt*, ſchan*ds*, gezon*dſt*, neêrlan*dſch*, verlèn*gd*, hén*gſt*, ban*ks*, ſchoon*ſt*, ſlap*ſt*, beknóp*ſt*, paap*ſch*, wree*dſt*, aard*ſch*, gelee*rdſt*, hér*ſſt*, arg*ſt*, twee*rnt*, getwee*rnd*, zér*pſt*, dór*pſch*, var*ſch*, kór*tſt*, dór*tſch*, verbaa*sd*, dui*tſch*, wi*tſt*, u*ws*, én anderen meêr, want hèt is niet wél mogelijk die allen te bedènken."

Ik hèbb' dit vertoog naar mijn eigen' ſpélling' verändert; men zal 'er uit zien wat wonderlijke dènkbeelden men, wégens onze taale, van tijd tót tijd', gevoedt heeft.

Pag. 357. régel 11. én 12. vanboven, ſtaat: *ſchoon* SÉWEL *van gedagten is*, lees, *ſchoon* SÉWEL *van gedagten zij*. —— Régel 14. vanönder, ſtaat: *vrijwat meêr gemak*, lees: *vrij wat meêr gemaks*.

Pag. 371. régel 13. vanboven, ſtaat: *om dat deeſen*, lees: *omdat deeſe*. —— Régel 16. ſtaat: *omdat dén Ablativus*, lees: *omdat de Ablativus*. ——

Régel 19. ſtaat: in *Genitivus*, lees: in *Genitivo*.

Régel 23. ſtaat: in *Ablativus*, lees: in *Ablativo*.

Hieröp heeft mijn Kritiek, vanwèlken wij zo éven ſpraken, aangemérkt, „; dat 't wenſchelijk voor mij ware, „ dat ik mij met geene taalen en benaamingen opgehouden „ had, waarvan ik onkundig ben. Dat de Latijnſche School„ jongens hierôver lagchen zouden &c."

Ik vraage aan dien Heer', waarôm men die zélfde misſlagen, wèlken hij in mij (die hij zègt geen Latijn te verſtaan) zoo onverſchoon'lijk rékent, ook bij de grootſte Latiniſten ontmoet?

Ik:

Digitized by Google

Ik vind' in dén Briev' van dén Heere JOANNES VOLLENHOVE aan dén OPSTELLER, voor HOOGSTRATENS NAEMLIJST': „ En in de *Ablativus Caſus.*

Zullen de Latijnſche Schooljongens daar niet vrij meêrder om lagchen? —— Of mag die man zoo'n misſlag begaan, om dat hij Latijn verſtaat? én ik niet, omdat ik hèt niet verſtaâ? (*)

Ik will' mijn Leeſer niet langer ophouden. Anders zou ik hém laaten zien, hoe mijn Kritiek, op eene verpligtende wijſe mèt mij ſpót, over de benaamingen van *Alphabeth*, *Vocaalen*, *Conſonanten*, *Diftongen*, *Syllabes* &c. allen benaamingen, van wier betékeniſſ' ik onkundig weeſen moet, omdat ik geen Latijn verſtaâ; — zonder dat de Man ſchijnt te dènken dat ik die benaamingen uit hèt Franſch hadd' konnen leeren; eene Taal, inwèlke hij érkènt dat ik béter dan Hij onderweeſen bén óf die ik béter verſta, dan Hij ze verſtaat.

Wijl ik hierméde aan hèt einde van mijn Wérk gekomen bén, zoo wil ik nu ook hètzélve mèt hèt ſlót dér Aanmérkingen van mijnen Taalkundigen Vriend W. H. L. T. beſluiten. Hèt zélve luid dus:

„ Zie daar, geächte Vriend, mijne bedenkingen op UEd. „ Werk; en gij zult nu, denk ik, overtuigd zijn, dat ik niet „ te toegeevende ben geweeſt. Te groote toegeevenheid zou „ hier te kwalijk geplaatſt zijn, terwijl 'er het nutte en leer„ zaame, die grootſte eindens, die wij ons, in onze onderhande-

(*) Ik hèbb' dit hier ſlégts bijgebragt, om mij tégen mijn' Kritiek te verdédigen, weetende ik zeêr wél dat dit voor een Drukfeil moet gehouden wórden. Immers in dénzélfden Naamlijſt in klein Octavo 1723. gedrukt, leeſt men wél dégelijk, in *Genitivo*, *Dativo* én *Ablativo*. —— Men vergelijke hierméde hèt geene pag. 62. uit de Aantékeningen van mijnen Taalkundigen Vriend W. H. L. T. geboekt is.

Digitized by Google

„ delingen voorgeſteld hebben, door zouden weggenomen
„ worden. Denk egter niet dat ik u mijne gevoelens voor on-
„ feilbaare taalregelen zou zoeken op te dringen; dit is 'er ver
„ van daan, en ik weet dat ik 'er magt noch regt toe heb. —
„ Naar vermogen (meer kon van mij niet gevorderd worden)
„ heb ik gezogt te beäntwoorden, aan onze vriendſchap en
„ aan UEd. verzoek, en; om UEd. van mijne dienſtvaardig-
„ heid te overtuigen, heb ik 'er zo veel arbeids aan beſteed,
„ als mijne dagelijkſche bezigheden eenigſints toegelaaten heb-
„ ben; is 'er onder alles ſlegts iets dat UEd. ten nutte kan
„ zijn, het zal mij veel genoegen baaren, en ik zal mij der
„ genoomene moeite nimmer beklaagen. — Het ſtaat aan
„ UEd. om van deezen brief zulk een gebruik te maaken als
„ gij goed zult vinden. Alleen verzoek ik UEd. van altijd in
„ het oog te willen houden, dat het de vriendſchap, de ach-
„ ting en welmeenenheid zijn, die mijn pen beſtierd hebben:
„ geenſints de bedilzugt. — Ik heb gepoogd UEd. van
„ eenig nut te zijn, omdat gij waarlijk verdient van kundiger
„ Taalkenneren dan ik aangemoedigd en ondersteund te wor-
„ den, en het is mij derhalven ook aangenaam geweeſt, war-
„ neer ik in de Voorrede voor Zimmerman, het getuigenis
„ van den Heere Profeſſor Hofſtede, aangaande UEd. en uw
„ Werk las: ik wenſch 'er UEd. van harten geluk mede. —
„ Heeft uwe Spelkonſt u geene oneer aangedaan, ik durf UEd.
„ verzekeren dat uw Vervolg den Taalminnaaren nog meer zal
„ behaagen. Het levert, in vergelijking met uwe Spelkonſt,
„ een doorwrogt werk uit, dat niet alleen den aankomelingen,
„ maar ook den meergeöeffenden, altijd ten nutte verſtrekken
„ zal. Onder verſcheiden nuttigheden, kan het mij en ande-
„ ren veel gemaks aanbrengen, terwijl wij 'er voorſchriften
„ van een goed getal achtbaare Taalkenneren bijëen verzameld,
„ en dus, door uwen niet geringen arbeid, van de moeite ont-
„ heft ſtaan te worden, om op het ééne of andere taalkundig'
„ onderwerp, telkens eene menigte boeken in te zien. —
„ Wat uwen ſtijl betreft, ik vind denzelven gelijk, vloeiën-
„ de, en zeer wel op de onderwerpen gepaſt: in 't kort, al-

Digitized by Google

„ les mag het licht wel zien. —— Pluk de vrugten van
„ uwen arbeid, en zijt verzekert dat niemant vuuriger wen-
„ schen kan denzelven met een goed gevolg bekroond te zien
„ dan"

UEd. dienstvaardige dienaar

W. H. L. T.

Ik oordeelde vrijheid te hèbben om deese lóv-rédenen, tén opzigte van mij én mijn Wérk, te plaatsen, nadat ik hier-én-daar getoond had, ook nadeelige getuigeniſſen, déswégen, voor dén dag te durven brèngen. Kan iemand, mèt réden, toonen, dat mijn vriend mij, onverdiend, prijſt, ik zal, zoo ik ooit weêr ſchrijve, dér waereld, die bewijſen ook onder hèt oog lèggen.

Zie daar dan, Leeſer, al hèt zaak'lijke noopens mijne SPÉL-KONST, onder uwe oogen gebragt. —— Alle mijne misſlagen hèbb' ik u vertoont. —— Is 'er, hier-óf-daar, eene fout over 't hoofd gezien, ik bén verzékert dat dérzélver ſoort tén minſten aangeweeſen is. —— Ik hoop' dat dit VERVÓLG tévens én mijne SPÉL-KONST bij u van eenig nut bevonden mogen wórden!

Leef lang: vaarwel, of ſlaat gij beter geld dan dit,
Zoo deel het ruſtig meé; zoo niet, beſtem mijn wit.

VONDEL.

EINDE.

Lijſt

Digitized by Google

JOOST LAMBRECHT, Nederlandsche Spelling, tot *Gent* 1550.
PONTUS DE HEUITER VAN DELFT, Nederduitsche Orthographia, *t'Antwerpen.* 8. 1581.
SIMON STEVIN, Tweespraak van de Nederduytsche Letterkonst, ofte van het Spellen der Nederduytsche Taale. 8. *Leyden* 1584.
PETER DE BERT, Nederlandsche Letterkonst, *Middelb.* 1588.
JASPER FRANÇOIS, korte onderwijzinge der Nederduytsche Ortographie, *'sHertogenb.* 1591.
DIE VAN HAARLEM, Nederduytsche Spellinge. 8. *Haarlem*, 1612.
ANTONIS SMYTERS, Schrijfkunstboek. *Amst.* 1613.
DE REDERYKERS OF DE KAMER IN LIEFDE BLORIENDE *tot Amsterdam*, Tweespraak van de Nederd. Letterk. 8. *Amst.* 1614. KORT BEGRIP 1649.
ANTONIS DE HUBERT Rechtsgeleerde, in zijn noodige waarschouwinge voor zijn Nederduytsche gerijmde Psalmen. *Leyden* 1624.
RICHARD DAFFORNE, Grammatica ofte Leesleerlings-steunsel. 8. *Amst.* 1627.
PETRUS MONTANGS VAN DELFT, SPREEKKONST. 4. 1635.
CORNELIUS GISELRERTUS PLEMPIUS, Orthographia Belgica. 4. *Amstelædami.* 1637.
CHRISTIAAN VAN HEULEN, Mathematicus, Spraakkunst ofte Taalbeschrijving 8. *Leyden* 1626. 1633.
SAMUEL AMPZING, Nederlandsch Taalbericht voor zijne Beschrijving van Haarlem. 4. *Haarlem* 1628. *Taalbericht* van de Nederduytsche Spelling 8. *Wormerveer* 1649. Kort Begrip leerende regt Duytsch spreeken 8. *Wormerveer* 1649. Korter Taalbericht, door Christiaan van Heulen overzien en verbeterd. 1649.
A. L. KOK, ontwerp der Nederduytsche Letterkonst. 8. *Amst.* 1649.
JOHAN VAN ATTEVELD, oude vrij-eygen Letterklank, met deszelfs meergeluyd. 4. Utrecht. 1650.
NEDERDUYTSCHE LETTERKLANK, na zijn dood uytgegeeven 4. Utrecht 1682.

Digitized by Google

Dirkzonius van der Meyden. (Johan de Reneſſe van Wulp Dirkszoon, Heer van 't goed Meyden) inleyding tot een vaſtgegronde Nederduytſche Letterſtelling. 12. Utrecht 1651.
Petrus Leupenius, Aanmerkingen op de Nederduytſche Taal. 8. *Amſt.* 1653. Deszelfs nabericht op Vondels nodig berigt over de nieuwe Nederduytſche Misſpellinge. 8. *Amſt.* 1654.
Casper van den Ende; in zijn Lettertafel, voor zijn Franſch Woordenboek. 4. *Rotterdam*, 1656.
J. Huwé. Nederduitſche Redekonſt. 1710.
Comini. Deure der Taale. 8.
——— Portaal van Saken en Spraken. 8.
J. Oudaans Aanmerkingen op Horatius Dichtkunde, door Pels. 8. 1713.
J. van Belle Wegwijzer ter Spel- Spraak- en Dichtkunden 4. 1748.
——— Nederlandſche Spelkonſt.
Gemeenſchap tuſſchen de Gottiſche Spraak en de Nederduytſche. 4. 1710.
A. Verwer. Idea L. B.
Rabus, Vermaaklijkheden der Taalkunde. 8. 1688.
Winschooten, Zeeman. 8. 1681.
— ——— Letterkonſt.
Pels, Horatius Vertaalde Dichtkunſt 8.
Hoogstraten beginſelen der Rederijkkonſt. 1725.
——— Naamlijſt, 2 Deelen 8. met den Brief van Moonen. 1733.
Oudhoff; Bijvoegſelen tot den Naamlijſt van Hoogſtraten. 8. 1733.
Horatius Flaccus Dichtkunde, op onze tijden en Zeden gepaſt, door *Nil Volentibus Arduum.* 1707.
Nil Volentibus Arduum, van der Letteren Affinitas.
J. Dukerus, Schouwburg der Nederduitſche Letter- Spel- en Leeskonſt.
J. Corleva, algemeene en beredeneerde Spraakkonſt. 1740.
L. ten Kate. Aanleiding tot het verhevene Deel der Nederd. Sprake. *Amſt.* 1723. 2 Deelen groot 4.

Huy-

Digitized by Google

HUYDECOPER, Proeve van Taal- en Dichtkunde 4. *Amst.* 1730.
TUINMAN, Fakkel der Nederd. Taal, met het VERVOLG. 4. 1722.
F. DE HAES, Nagelaten Gedichten en Spraekk. groot 4. *Amst.* 1764.
BIJDRAGEN (Taal- en Dichtkundige) 2 Deelen groot 8. *Leyden* 1760.
BIJDRAGEN (Nieuwe) 2 Deelen groot 8. 1764.
HOOGSTRATEN, Naamlijst, vermeerderd door A. KLUIT. groot 8. *Amst.* 1759.
ELZEVIER, Dichtproeven en Spraekkunst. groot 8. 1761.
SEWEL, Spraakkunst. 8. *Amst.* 1756.
MOONEN, Spraakkunst. 8. *Amst.*
P. POERAAT, Moonens Spelling verdedigt. 8.
NILOË, Aanleiding tot de Nederd. Taal. 8. *Amst.* 1746.
F. BURMAN, Aenmerkingen de Nederd. Tael en Oudheid aengaende. 2 Deelen 8. *Utrecht* 1768.
K. VAN DER PALM, Spraekkunst. 8. *Rotterdam.* 1769.
MIDDELHOVEN, Bronader der Woordoorsprongklijkheden. 8. 1697.
CORNELIS VAN DER LINDE, Rabbelarij van den rabbelenden Rabus, *Leyden.* 1698.

Regiſter

Digitized by Google

Register van Boeken by den Drukker dezes gedrukt en te bekomen.

Pepliers Nouvelle et Parfaite Grammaire Royale Francoise & Hollandoise, of Nieuwe en volmaakte Koningklyke, Franſche en Hollandſche Spraakkunſt; met eene nieuwe wel ingerichte Woord-voeging, verbeterd Woordenboek, beſchaafde Saamenſpraken, ſierlyke Spreekwyzen, uitgezochte Spreuken, merkwaardige en aartige Hiſtorien, zinryke invallen, aangenaame en na den tegenwoordigen Tyd wel opgeſtelde Brieven, enz. Doorgaans uit de aanmerkingen van den zinryken Franſchen Jeſuit BUFFIER, en *andere Geleerden*, door een Lid van de Koningklyken Pruiſſiſche Academie der Wetenſchappen te *Berlyn*, op 't naauwkeurigſte verbeterd, en met een volledig Onderwys van de hedendaagſche, en na de allernieuwſte Franſche manier, geſchikte ſpelling en Uitſpraak, vermeerderd, in 8 1 : 5 :-

De Prys van deeze volmaakte Spraakkunſt, word zo civiel geſteld inzonderheid voor Franſche Koſtſchoolhoudérs en alle die zig dit Werkje ten nutte konnen maken, welks vertier te Berlyn, en in de meeſte gedeeltens van Duitschland conſiderabel is.

De Hoogduitſche Spraakmeeſter, of Nieuwe Leerzaame en Beredeneerde Hoogduitſche Spraak-Konſt, opgeſteld volgens het Voorſchrift der beſte hedendaagſche Schryveren, en vooral volgens dat van Mr. Den Prof. GOTTSCHED, opgedraagen aan Mevrouwe de Dauphine. Volgens de nieuwe verbeterde en vermeerderde Uitgaave in het Neêrduitſch vertaald, door ERNST ZEYDELAAR in 8. Waar by gevoegd is een kopere Plaat om het Hoogduitſche ſchrift volmaakt te leeren ſchryven. in 8. 1 : 16 :

Het WEES-KIND van NORMANDYËN of de deugdſaame Jongeling, die, door zyne eerlykheid en goede trouw, van kleine en geringe beginſelen, tot een zeer hoogen trap van geluk en voorſpoed geſteegen, en naderhand een weldoenner van het Menſchdom geworden is. Uit het Franſch vertaald door E. Z. 2 deelen met plaaten. in 8. 1-5:

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google